॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ದೀಘನಿಕಾಯೇ

ಮಹಾವಗ್ಗಟೀಕಾ

೧. ಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ಯಥಾಜಾತಾನಂ ಕರೇರಿರುಕ್ಖಾನಂ ಘನಪತ್ತಸಾಖಾವಿಟಪೇಹಿ ಮಣ್ಡಪಸಙ್ಖೇಪೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನೋ ಪದೇಸೋ "**ಕರೇರಿಮಣ್ಡಪೋ**"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ದ್ವಾರೇತಿ** ದ್ವಾರಸಮೀಪೇ। ದ್ವಾರೇ ಠಿತರುಕ್ಖವಸೇನ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಪನ ಭಗವಾ ಮಹಾಗನ್ಧಕುಟಿಯಂ ಅವಸಿತ್ವಾ ತದಾ ಕರೇರಿಕುಟಿಕಾಯಂ ವಿಹಾಸೀತಿ? ಸಾಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಸನಗನ್ಧಕುಟಿ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅನ್ತೋಜೇತವನೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಲಳಾಗಾರನ್ತಿ** ದೇವದಾರುರುಕ್ಖೇಹಿ ಕತಗೇಹಂ। **ಪಕತಿಭತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋತಿ** ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಾಕತಿಕಭತ್ತಕಾಲತೋ ಪಚ್ಛಾ, ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕತೋ ಉಪರೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತತೋ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಾನನ್ತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತಭೋಜನತೋ ಅಪೇತಾನಂ। ತೇನಾಹ "**ಭತ್ತಕಿಚ್ಚ**"ನ್ತಿಆದಿ।

ಮಣ್ಡಲಸಣ್ಠಾನಾ ಮಾಳಸಙ್ಖೇಪೇನ ಕತಾ ನಿಸೀದನಸಾಲಾ "**ಮಣ್ಡಲಮಾಳ**"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ "**ನಿಸೀದನಸಾಲಾಯಾ**"ತಿ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬ-ಸದ್ದೋ ಅತೀತವಿಸಯೋ, ನಿವಾಸ-ಸದ್ದೋ ಕಮ್ಮಸಾಧನೋ, ಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತೋ ಚ ನಿವಸಿತಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥಿ, ಖನ್ಧಾ ಚ ಸನ್ತಾನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಪುಬ್ಬೇನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಸಙ್ಖಾತೇನ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸೇನಾ**"ತಿ। **ಯೋಜೇತ್ವಾತಿ** ವಿಸಯಭಾವೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ಪವತ್ತಿತಾತಿ** ಕಥಿತಾ। ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತತ್ತಾ ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತಾತಿ **ಧಮ್ಮೀ**। ತೇನಾಹ "**ಧಮ್ಮಸಂಯುತ್ತಾ**"ತಿ।

ಉದಪಾದೀತಿ ಪದುದ್ಧಾರೋ, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಜಾತಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಂ ಪನಸ್ಸಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಕಾರಂ ಪಾಳಿಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋವ ದಸ್ಸಿತಂ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯ**"ನ್ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಕೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ, ಕೇ ನಾನುಸ್ಸರನ್ತೀತಿ** ಪದದ್ವಯೇ ಪಠಮಂಯೇವ ಸಪ್ಪಞ್ಹನಂ, ನ ಇತರನ್ತಿ ತದೇವ ಪುಗ್ಗಲಭೇದತೋ, ಕಾಲವಿಭಾಗತೋ, ಅನುಸ್ಸರಣಾಕಾರತೋ, ಓಪಮ್ಮತೋ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೇನ "**ತಿತ್ಥಿಯಾ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಕಮ್ಮವಾದಿನೋತಿ** ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಕಮ್ಮವಾದಿನೋ "ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೩೪) ಏವಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣೇ ಠಿತಾ ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ। **ಚತ್ತಾಲೀಸಂಯೇವ ಕಪ್ಪೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೀತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩) ಭಗವತಾ ತಥಾ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ತತೋ ಪರಂ ನ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೀತಿ** ತಥಾವಚನಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಗತೋಪಟ್ಠಕಸ್ಸ ತೇಸಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿದುಬ್ಬಲಭಾವತೋ।

ಸಾವಕಾತಿ ಮಹಾಸಾವಕಾ ತೇಸಞ್ಹಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ಪುಬ್ಬಾಭಿನೀಹಾರೋ। ಪಕತಿಸಾವಕಾ ಪನ ತತೋ ಊನಕಮೇವ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ "ಕಪ್ಪಾನಂ ಲಕ್ಖಾಧಿಕಂ ಏಕಂ, ದ್ವೇ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನೀ"ತಿ ಕಾಲವಸೇನ ಏವಂ ಪರಿಮಾಣೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಾಭಿನೀಹಾರೋ, ಸಾವಕಬೋಧಿಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಪಾರಮಿತಾಸಮ್ಭರಣಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ...ಪೇ॰... ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚಾ**"ತಿ। ಯದಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಕಾಲಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣವಿಭವೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿಸ್ಸ ಸಪರಿಚ್ಛೇದತಾ ಆಪನ್ನಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ

“ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಏತ್ತಕನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನತ್ಥಿ, ಯಾವತಕಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತಿ, ತಾವತಕಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೀ”ತಿ “ಯಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣ”ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩, ೫) ವಚನತೋ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಾನಮ್ಪಿ ಸವಿಸಯೇ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಯಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ತಂ ತಂ ಜಾನನ್ತಿ ಏವ। ಅಥ ವಾ ಸತಿಪಿ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಾದಿನಾ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿತಾಯ ಪವತ್ತಿಆನುಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಬುದ್ಧಾನಂ…ಪೇ॰… ನತ್ಥೀ”**ತಿ।

ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಯಾತಿ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಅನುಪುಬ್ಬಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅನುಪುಬ್ಬಿಯಾ। **ಖನ್ಧಪ್ಪವತ್ತಿ**ನ್ತಿ ವೇದನಾದಿಕ್ಖನ್ಧಪ್ಪವತ್ತಿಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಅನುಭವನಾದಿಆಕಾರಗ್ಗಹಣಮಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಂ, ತಂ ಸಞ್ಞಾಭವೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಏಕವೋಕಾರಭವೇ ಅಲಭನ್ತಾ “ನ ಪಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಾ, ಜಾಲೇ ಪತಿತಾ ವಿಯ ಸಕುಣಾ, ಮಚ್ಛಾ ವಿಯ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕುಣ್ಠಾ ವಿಯಾ**ತಿ ದನ್ಧಾ ವಿಯ। **ಪಙ್ಗುಳಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಪೀಠಸಪ್ಪಿನೋ ವಿಯ। **ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಹೇತುಕಂ ಗಮನಂ **ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಗಮನಂ** ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಮುಞ್ಚನತೋ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ ಕಾಮಂ ಬುದ್ಧಸಾವಕಾಪಿ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಖನ್ಧಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ತೇ** ಬುದ್ಧಸಾವಕಾ ಅಸಞ್ಞಭವಂ ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ। **“ವಟ್ಟೇ”**ತಿಆದಿ ತಥಾ ತೇಸಂ ಅನುಸ್ಸರಣಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಬುದ್ಧೇಹಿ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ**ತಿ “ಯತ್ಥ ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಸತಾನಿ ರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿಯೇವ, ನ ಅರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿ, ಸೋ ಅಸಞ್ಞಭವೋ”ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ದೇಸಿತಾಯಂ ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಯಂ ಠತ್ವಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಅನ್ತರಾ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ **ಪರತೋ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸೋಭಿತೋ**ತಿ (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨.೧೬೪ ಸೋಭಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ)। ಸೋ ಕಿರ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸೇ ಚಿಣ್ಣವಸೀ ಹುತ್ವಾ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಯಾವ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಅತ್ತನೋ ಅಚಿತ್ತಕಪಟಿಸನ್ಧಿ ತಾವ ಅದ್ದಸ, ತತೋ ಪರಂ ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಸತಪರಿಮಾಣೇ ಕಾಲೇ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ಅದಿಸ್ವಾ ಅವಸಾನೇ ಚುತಿಂ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಂ ನಾಮೇತ”ನ್ತಿ ಆವಜ್ಜಯಮಾನೋ ನಯವಸೇನ “ಅಸಞ್ಞಭವೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ನಿಟ್ಠಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಅಥ ನಂ ಭಗವಾ ತಂ ಕಾರಣಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। **“ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ”**ತಿ ಇದಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ತೇಸಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಸಙ್ಕಮನದಸ್ಸನಂ, ತೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಭವೇ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಗನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತಂ ತದೇವ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಯಥಾ ನಾಮ ಸರದಸಮಯೇ ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯ ಚತುರತನಿಕೇ ಗೇಹೇ ಚಕ್ಖುಮತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ರೂಪಗತಂ ಸುಪಾಕಟಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಲೋಕಸಿದ್ಧಮೇತಂ, ಸಿಯಾ ಪನ ತಸ್ಸ ಸುಖುಮತರತಿರೋಹಿತಾದಿಭೇದಸ್ಸ ರೂಪಗತಸ್ಸ ಅಗೋಚರತಾ। ನ ತ್ವೇವ ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅಗೋಚರತಾ, ಅಥ ಖೋ ತಂ ಞಾಣಾಲೋಕೇನ ಓಭಾಸಿತಂ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸುಪಾಕಟಂ ಸುವಿಭೂತಮೇವ ಹೋತಿ ತಥಾ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ತೇನಾಹ “ಬುದ್ಧಾ ಪನ ಅತ್ತನಾ ವಾ ಪರೇಹಿ ವಾ ದಿಟ್ಠಕತಸುತಂ, ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲೋಭಾಸಸದಿಸ”ನ್ತಿ ಚ ಆದಿ।

ತಥಾ ಸಾವಕಾ ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಚಾತಿ। ಏತ್ಥ **ತಥಾ**-ಸದ್ದೇನ “ಅತ್ತನಾ ದಿಟ್ಠಕತಸುತಮೇವ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೀ”ತಿ ಇದಂ ಉಪಸಂಹರತಿ, ತೇನ ಸಪ್ಪದೇಸಮೇವ ನೇಸಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ, ನ ನಿಪ್ಪದೇಸನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ಖಜ್ಜೋಪನಕಓಭಾಸಸದಿಸಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ। **ಸಾವಕಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಕತಿಸಾವಕಾನಂ ಪಾಕತಿಕ**ಪದೀಪೋಭಾಸಸದಿಸಂ**। ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೧ ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾಯ ವಿತ್ಥಾರೋ) ಮಹಾ**ಪದೀಪೋಭಾಸಸದಿಸಂ**। ತೇನಾಹ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೦೨) “ಉಕ್ಕಾಪಭಾಸದಿಸ”ನ್ತಿ। **ಓಸಧಿತಾರಕೋಭಾಸಸದಿಸ**ನ್ತಿ ಉಸ್ಸನ್ನಾ ಪಭಾ ಏತಾಯ ಧೀಯತಿ, ಓಸಧೀನಂ ವಾ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯಕತ್ತಾ “ಓಸಧೀ”ತಿ ಏವಂ

ಲದ್ಧನಾಮಾಯ ತಾರಕಾಯ ಪಭಾಸದಿಸಂ। **ಸರದಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲೋಭಾಸಸದಿಸಂ** ಸಬ್ಬಸೋ ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನತೋ। ಅಪಟುಭಾವಹೇತುಕೋ ವಿಸಯಗ್ಗಹಣೇ ಚಞ್ಚಲಭಾವೋ **ಖಲಿತಂ,** ಕುಣ್ಠಿಭಾವಹೇತುಕೋ ವಿಸಯಸ್ಸ ಅನಭಿಸಮಯೋ **ಪಟಿಘಾತೋ। ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಮೇವಾತಿ** ಆವಜ್ಜನಮತ್ತಾಧೀನಂ, ಆವಜ್ಜಿತಮತ್ತೇ ಏವ ಯಥಿಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಅಸಙ್ಗಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಲಹುತರೇಪಿ ವಿಸಯೇ, ಗರುತರೇ ಚ ಏಕಸದಿಸಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದುಬ್ಬಲಪತ್ತಪುಟೇ"**ತಿಆದಿನಾ ಉಪಮಾದ್ವಯಂ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಕಾಯತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಗುಣಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಾ **"ಭಗವನ್ತಂಯೇವ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೀತಿ** ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಕಥಂ। ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ, ಸಾವಕಾನಞ್ಚ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸರಣಂ ಭಗವತೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸರಣಸ್ಸ ಹೀನುದಾಹರಣದಸ್ಸನವಸೇನೇತ್ಥ ಕಥಿತಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಭಗವತೋ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ವಿಸೇಸತೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ। **ಸಙ್ಖೇಪತೋತಿ** ಸಮಾಸತೋ। ಯತ್ತಕೋಪಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಭೇದೋ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭೂತೋ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ತದಾ ಯಥಾಕಥಿತಂ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **"ಇತಿಪೀ"**ತಿ ಆಹಂಸು। ತಸ್ಸ ಚ ಅನೇಕಾಕಾರತಾಯ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, "ಇತಿ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಬಾಲೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧) ವಿಯ ಆಕಾರತ್ಥೋ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಮ್ಪೀ"**ತಿ ತದತ್ಥಮಾಹ।

೧-೩. ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಇಧ ಪಾಠೇ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ತೇನ ಪಾಠೇನ ಸಾಧಾರಣಂ, ತಂ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾಯ ಅಧಿಕತತ್ತಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಯಮೇವ ಹಿ ವಿಸೇಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **"ಅಸ್ಸೋಸೀ"**ತಿ ಇದಂ ಸವನಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ವುತ್ತಂ ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ತದತ್ಥಾವಬೋಧಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ "ಇಮಂ ಸಙ್ಖಿಯಧಮ್ಮಂ ವಿದಿತ್ವಾ" ಇಚ್ಚೇವ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨) ವುತ್ತಂ। ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಮ ಗುಣೇ ಥೋಮೇನ್ತಿ, ಕಥಂ? ಮಮ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ ಆರಬ್ಭಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ನಿಪ್ಫತ್ತಿನ್ತಿ** ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ, ತೇನ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೋತಿ** ಪುಚ್ಛಾವಾಚೀ **ನು**-ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ ನಿಪಾತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾಥ ನೂ"**ತಿ। ನನ್ತಿ ಭಗವನ್ತಂ। "ಯಂ ಭಗವಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ-ಸದ್ದೇನ ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಭೂತೇನ "ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಕಥೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಿಕಥಾಕರಣಂ ಪರಾಮಟ್ಠಂ "ಏತಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಏತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಿಕಥಾಕರಣಸ್ಸಾ"**ತಿ, ಆದರವಸೇನ ಪನ ತಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ।

೪. ಸುಣಾಥಾತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ಏತೇನ "ಮನಸಿ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಪದಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೋತಾವಧಾನಂ** ಸೋತಸ್ಸ ಓದಹನಂ, ಸುಸ್ಸೂಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಛಿನ್ನಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಂ ವಟುಮಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಛಿನ್ನವಟುಮಕಾ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಅಞ್ಞೇ ಚ ಖೀಣಾಸವಾ, ಇಧ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಇತರೇಸಂ ಅವಿಸಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಸಾಧಾರಣ"**ನ್ತಿ। **ಪಚ್ಚತ್ತವಚನೇ ದಿಸ್ಸತಿ ಯಂ-ಸದ್ದೋ** ಕಮ್ಮತ್ಥದೀಪನತೋ। **ಉಪಯೋಗವಚನೇ** ದಿಸ್ಸತಿ ಯಂ-ಸದ್ದೋ ಪುಚ್ಛನಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮತ್ಥದೀಪನತೋ। **ತನ್ತಿ** ಚ ಉಪಯೋಗವಚನಮೇವ ಪುಚ್ಛತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕಭಾವತೋ। **ಯನ್ತಿ** ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಕರಣವಚನೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಭುಮ್ಮೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ** ಯಥಾ ಯಂ-ಸದ್ದೋ ನ ಕೇವಲಂ ಪಚ್ಚತ್ತಉಪಯೋಗೇಸು ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಕರಣೇಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಇಧ ಭುಮ್ಮೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು**ನ್ತಿ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಭೂತಂ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಂ। **ಉನ್ನಾದೇನ್ತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ** ಅನೇಕಚ್ಛರಿಯಪಾತುಭಾವಪಟಿಮಣ್ಡಿತತ್ತಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಸ್ಸ।

ಕಾಲಸ್ಸ ಭದ್ದತಾ ನಾಮ ತತ್ಥ ಸತ್ತಾನಂ ಗುಣವಿಭೂತಿಯಾ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪರಮಾ ಚ ಗುಣವಿಭೂತೀತಿ ತಬ್ಬಹುಲತಾ ಯಸ್ಸ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಭದ್ದತಾತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಚಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪಟಿಮಣ್ಡಿತತ್ತಾ ಸುನ್ದರಕಪ್ಪೇ"**ತಿ, ತಥಾ ಸಾರಭೂತಗುಣವಸೇನ **"ಸಾರಕಪ್ಪೇ"**ತಿ । "ಇಮಂ ಕಪ್ಪಂ ಥೋಮೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಇಮಸ್ಸ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ತಥಾ ಥೋಮೇತಬ್ಬತಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ

“**ಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಯತೋ ಪಭುತಿ **ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಕತೋ**ತಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಾದಿಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಪವತ್ತಿತೋ। ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಅನಾದಿಭಾವತೋ ಇಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪುರೇತರಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅನನ್ತಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾತಿ ತೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಕಪ್ಪೇ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ “**ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ**”ತಿ ಆಹ। ಕಾಮಂ ದೀಪಙ್ಕರಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅಯಂ ಭಗವಾ ಅಭಿನೀಹಾರಮಕಾಸಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ಭಗವತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪುರಿಮತರಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಮ್ಹಾಕಂ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂಸೂ**”ತಿ।

ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ ಮಹಾಕಪ್ಪಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪರಿಯೋಸಾನೇ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। “**ಇತೋ ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಂ ಉಪರೀ**”ತಿ ಏತೇನ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಚ ಭಗವತೋ ಅನ್ತರೇ ಏಕೂನಸತ್ತತಿಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞಾನಿ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “**ಇತೋ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಂ ಉಪರೀ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುಜಾತಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಚ ಭಗವತೋ ಅನ್ತರೇ ಏಕೇನೂನಾನಿ ದ್ವಾದಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞಾನಿ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “**ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಭಗವತೋ ಅನ್ತರೇ ಛಾಧಿಕನವಸತುತ್ತರಾನಿ ಸತ್ತರಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞಾನಿ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “**ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಿಖಿಸ್ಸ ಚ ಭಗವತೋ ಅನ್ತರೇ ಸಟ್ಠಿ ಕಪ್ಪಾನಿ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞಾನಿ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಓರಂ ಸುಮೇಧಾದೀಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಕಪ್ಪೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮೋಧಾನಿಯಮಾನಾ ಸತಸಹಸ್ಸಾ ಕಪ್ಪಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯತ್ಥ ಮಹಾಸಾವಕಾದಯೋ (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೧ ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ) ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಿ ಕುಸಲಾನಿ ಸಮ್ಭರಿಂಸು। ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೇಪಿ ಲೋಕೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪುರಿಸವಿಸೇಸಾನಂ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಾಭಿಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। “**ಏವಮಯ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ವದತಿ।

“**ಕಿಂ ಪನೇತ**”ನ್ತಿಆದಿ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತವಿಭಾವನತ್ಥಾಯ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಏತ**ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಂ। **ಕಪ್ಪಸಣ್ಠಾನಕಾಲಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸಣ್ಠಹನಕಾಲೇ। **ಏಕಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಏಕಙ್ಗಣಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೇ**ತಿ ಪಬ್ಬತರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದೀನಂ, ಮೇಘಾದೀನಞ್ಚ ಅಭಾವೇನ ವಿವಟಂಅಙ್ಗಣಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೇ। **ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ**ತಿ ಭಾಜನಲೋಕೇನ ಸನ್ನಿವಿಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನೇ। ವೀಸತಿ ಯಟ್ಠಿಯೋ **ಉಸಭಂ**। “ಉಸಭಮತ್ತಾ, ದ್ವೇ ಉಸಭಮತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮತ್ತಾ-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಪತಮಾನಾವ ಉದಕಧಾರಾ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಮತ್ತಂ ಆಕಾಸಟ್ಠಾನಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ। **ಯಾವ ಅವಿನಟ್ಠಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ**ತಿ ಯಾವ ಆಭಸ್ಸರಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ, ಯಾವ ಸುಭಕಿಣ್ಹಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ, ಯಾವ ವೇಹಪ್ಫಲಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಾತವಸೇನಾತಿ ಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಾಧಿಕನವಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸುಬ್ಬೇಧಸ್ಸ ಸನ್ಧಾರಕವಾತಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ವಸೇನ। **ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೋ**ತಿ ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕಪ್ಪದೇಸಮಾಹ। ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾ ವಿನಾಸೋ, ಪಠಮಂ ಸಣ್ಠಹನಞ್ಚ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ। **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ। ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಹಿ ಗಚ್ಛೋ ನಿಸ್ಸಿತವೋಹಾರೇನ ತಥಾ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ “**ತಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ। **ಕಣ್ಣಿಕಾಬದ್ಧಾನಿ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಆಬದ್ಧಕಣ್ಣಿಕಾ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಅತ್ತಮನಾ...ಪೇ॰... ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ವೇಹಪ್ಫಲೇಪಿ ಸುಭಕಿಣ್ಹೇ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ “**ನವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಚತುತ್ಥಿಂಯೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಂ ಭಜನ್ತಿ। **ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನ್ತೇಸು। ಅಭಿಜಾತಿ ಪನೇತ್ಥ ಜಾತಿಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಯಾವ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ನಿಮೀಯತಿ ಅನುಮೀಯತಿ ಫಲಂ ಏತೇನಾತಿ **ನಿಮಿತ್ತಂ,** ಕಾರಣಂ। ಞಾಪಕಮ್ಪಿ ಹಿ ಕಾರಣಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇನ ಫಲಂ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹೀ, ಯಥಾ ತಂ ಅಸಿತೋ ಇಸಿ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇನ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಸಿದ್ಧೇ ಏವ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹೀ, ಏವಂ ಪನ ಗಯ್ಹಮಾನಂ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕಂ ಫಲಂ ತದಾನುಭಾವೇನ ಸಿದ್ಧಂ ವಿಯ ವೋಹರೀಯತಿ ತಬ್ಭಾವೇ ಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ “**ತೇಸಂ ನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಆನುಭಾವೇನಾ**”ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಚಾಹ ಭಗವಾ “ಸೋ ತೇನ ಲಕ್ಖಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ...ಪೇ॰... ರಾಜಾ ಸಮಾನೋ

ಕಿಂ ಲಭತಿ, ಬುದ್ಧೋ ಸಮಾನೋ ಕಿಂ ಲಭತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೧, ೧೦೪) ಚ ಏವಮಾದಿ। **ಇಮಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಬುದ್ಧಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಯಾಥಾವತೋ **ಜಾನಿಂಸು**।

ಜಾತಿಪರಿಚ್ಛೇದಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫-೭. ಕಪ್ಪಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ "ಇತೋ ಸೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ"ತಿಆದಿನಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಕಪ್ಪೇ ತೇ ತೇ ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ಪರಿಜಾನನವಸೇನ। "ಇದಂ ತ"ನ್ತಿ ಹಿ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಜಾನನಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ **ಪರಿಚ್ಛೇದೋ**। **ಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಇತ್ತರಂ। **ಲಹುಕ**ನ್ತಿ ಸಲ್ಲಹುಕಂ, ಆಯುನೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ರಸ್ಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಭಯಮೇತಂ ಅಪ್ಪಕಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ"**ನ್ತಿ।

"ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿ ಅವಿಸೇಸಜೋತನಂ "ವೀಸಂ ವಾ ತಿಂಸಂ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಿಯಮಿತವಸೇನೇವ ಯಥಾಲಾಭತೋ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಅಪಚುರೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಂ ದೀಘಾಯುಕೋ ಪನ ಅತಿದುಲ್ಲಭೋ"**ತಿ ಆಹ। ಇದಂ ತಂ ವಿಸೇಸವವತ್ಥಾಪನಂ ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥ ವಿಸಾಖಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ತತ್ತಕಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ನ ಜೀವಿ, ನನು ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚರಿಮಭವೇ ಅತಿವಿಯಉಳಾರತಮೇನ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿಪಸ್ಸೀಆದಯೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಅಭಿಜಾತಿಯಾ ಮೇತ್ತಾಠಾನತಾಯ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಭಾಗತಾ। ತದನುಗುಣಞ್ಹಿ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಂ। ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಬಹುಲಂ ಖೇಮವಿತಕ್ಕೂಪನಿಸ್ಸಯತಾಯ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತತಾ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಪರೋಪದೇಸರಹಿತಞಾಣವಿಸೇಸೂಪನಿಸ್ಸಯತಾಯ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತತಾ, ಅಸಙ್ಖಾರಿಕತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, **ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಆಯು** ಆಧಾರವಿಸೇಸತೋ, ನಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸತೋ, ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವತೋ, ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸತೋ ಚ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾನುಭಾವತಾಯ ಕಾರಣಸ್ಸ। ತತ್ಥ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವಿತತಾ **ಆಧಾರವಿಸೇಸತಾ**। ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯಾದಿಆಸಯಸಮ್ಪದಾ **ನಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸತಾ**। ಲಾಭಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ **ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವೋ**। ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾಯ ಆಯೂಹನಾ **ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಚರಿಮಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಕಮ್ಮಾಯೂಹನೇ ಸಾಧಾರಣೋತಿ ತಸ್ಸ ಫಲೇನಾಪಿ ಏಕಸದಿಸೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಇತಿ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಾ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾಯುಕಾ"**ತಿ, ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಾಲಾವಟ್ಠಾನಾಯುಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾಯುಕಸಂವತ್ತನಸಮತ್ಥಂ ಪರಿಚಿತಂ ಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ, ಬುದ್ಧಾ ಪನ ತದಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪರಮಾಯುಪ್ಪಮಾಣಾನುರೂಪಮೇವ ಕಾಲಂ ಠತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಿ ತತೋ ಪರಂ ಠತ್ವಾ ಸಾಧೇತಬ್ಬಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ, ಧಮ್ಮತಾವೇಸಾತಿ ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಅಟ್ಠಾನಸ್ಸ "ಉತುಭೋಜನವಿಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫) ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಂ, "ತಂ ಲೋಕಸಾಧಾರಣಂ ಲೋಕೇ ಜಾತಸಂವುದ್ಧಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ತಥಾ ಹಿ ನೇಸಂ ರೋಗಕಿಲಮಥಾದಯೋ ಹೋನ್ತಿಯೇವ। **ಉತುಭೋಜನವಸೇನಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ, ಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಚ ಉತುನೋ, ಭೋಜನಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ **ಆಯು ಹಾಯತಿಪಿ ವಡ್ಢತಿಪಿ**। **ಆಯೂ**ತಿ ಚ ಪರಮಾಯು ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದಿಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೦) ವುತ್ತಮೇವ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಯದಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮೇ ನಿಯುತ್ತಾ **ಧಮ್ಮಿಕಾ,** ನ ಧಮ್ಮಿಕಾ **ಅಧಮ್ಮಿಕಾ,** ಹಿಂಸಾದಿಅಧಮ್ಮಪಸುತಾ। **ಅಧಮ್ಮಿಕಮೇವ ಹೋತಿ** ಇಸ್ಸರಜನಾನಂ ಅನುವತ್ತನೇನ, ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನೇನ ಚ। **ಉಣ್ಹವಲಾಹಕಾ ದೇವತಾ**ತಿ ಉಣ್ಹಉತುನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತಮೇಘಮಾಲಾಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ

ದೇವಪುತ್ತಾ। ತೇಸಂ ಕಿರ ತಥಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಮಕಾಲಮೇವ ಯಥಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಉಣ್ಹಂ ಫರಮಾನಾ ವಲಾಹಕಮಾಲಾ ನಾತಿಬಹಲಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ನಭಂ ಛಾದೇನ್ತೀ ವಿತನೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ **ಸೀತವಲಾಹಕವಸ್ಸವಲಾಹಕಾಸು। ಅಬ್ಭವಲಾಹಕಾ** ಪನ ದೇವತಾ ಸೀತುಣ್ಹವಸ್ಸೇಹಿ ವಿನಾ ಕೇವಲಂ ಅಬ್ಭಪಟಲಸ್ಸೇವ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ತಾಸನ್ತಿ** ಏತ್ಥ "ಮಿತ್ತಾ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜನಾ। ಕಾಮಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಧಾಪಿ ದೇವತಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾವ ತಾ ಪನ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತದಞ್ಞೇ ಪಠಮಭೂಮಿಕೇ ಕಾಮಾವಚರದೇವೇ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಗಣ್ಹನ್ತೋ "**ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ**"ತಿ ಆಹ। **ತಾಸಂ ಅಧಮ್ಮಿಕತಾಯಾತಿ** ರಾಜೂನಂ ಅಧಮ್ಮಿಕಭಾವಮೂಲಕೇನ ಉಪರಾಜಾದಿಅಧಮ್ಮಿಕಭಾವಪರಮ್ಪರಾಭತೇನ ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಅಧಮ್ಮಿಕಭಾವೇನ। **ವಿಸಮಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿಹರನ್ತೀತಿ** ಬಹ್ವಾಬಾಧತಾದಿ ಅನಿಟ್ಠಫಲೂಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಅಧಮ್ಮಿಕತಾಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಸ್ಸ ಪಾಪಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲೇನ ವಿಸಮಂ ವಾಯನ್ತೇನ ವಾಯುನಾ ಪೀಳಿಯಮಾನಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಸಿನೇರುಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಾ ವಿಸಮಂ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ ಯಥಾಮಗ್ಗೇನ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ । ಅಸ್ಸಿದಂ ಯಥಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ವಿಸಮಪರಿವತ್ತನಂ ವಿಸಮವಾತಸಙ್ಖೋಭಹೇತುಕಂ, ಏವಂ ಉತುವಸ್ಸಾದಿವಿಸಮಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ವಾತೋ ಯಥಾಮಗ್ಗೇನ ನ ವಾಯತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದೇವತಾನನ್ತಿ** ಸೀತವಲಾಹಕದೇವತಾದಿದೇವತಾನಂ। ತೇನಾಹ "ಸೀತುಣ್ಹಭೇದೋ ಉತೂ"ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾವುತ್ತೇ ವಸ್ಸಬೀಜಭೂತೇ ಉತುಮ್ಹಿ ಯಥಾಕಾಲಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಪಗಚ್ಛನ್ತೇ।

"ನ ಸಮ್ಮಾ ದೇವೋ ವಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ "**ಕದಾಚೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕದಾಚಿ ವಸ್ಸತೀತಿ** ಕದಾಚಿ ಅವಸ್ಸನಕಾಲೇ ವಸ್ಸತಿ। **ಕದಾಚಿ ನ ವಸ್ಸತೀತಿ** ಕದಾಚಿ ವಸ್ಸಿತಬ್ಬಕಾಲೇ ನ ವಸ್ಸತಿ। **ಕತ್ಥಚಿ ವಸ್ಸತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ನ ವಸ್ಸತೀತಿ** ಪದೇಸಮಾಹ। "**ವಸ್ಸನ್ತೋಪೀ**"ತಿಆದಿ "ಕದಾಚಿ ವಸ್ಸತಿ, ಕದಾಚಿ ನ ವಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪದದ್ವಯಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥವಿವರಣಂ। **ವಿಗತಗನ್ಧವಣ್ಣರಸಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಿರೋಜತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇತಿ** ಭತ್ತಪಚನಭಾಜನಸ್ಸ ಏಕಪಸ್ಸೇ। **ಉತ್ತಣ್ಡುಲನ್ತಿ** ಪಾಕತೋ ಉಕ್ಕನ್ತತಣ್ಡುಲಂ। **ತೀಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪರಿಣತಂ, ಏಕದೇಸೇನ ಪರಿಣತಂ, ದುಪರಿಣತಞ್ಚಾತಿ ಏವಂ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ। **ಪಚ್ಚತಿ** ಪಕ್ಕಾಸಯಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ಅಪ್ಪಾಯುಕಾತಿ** ಏತ್ಥ "ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ ಚಾ"ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಏವಂ ಉತುಭೋಜನವಸೇನ ಆಯು ಹಾಯತಿ** ಹೇತುಮ್ಹಿ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣೇಪಿ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪರಿದುಬ್ಬಲತ್ತಾ।

"**ಯದಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪರಿಹೀನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ? ನ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರಕಪ್ಪೇ ಅನೇಕೇ ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏಕೋ ಏವ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕಥ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚತ್ತಾರಿ ರತ್ವಾತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಯಂಯಂಆಯುಪರಿಮಾಣೇಸೂತಿ** ಯತ್ತಕಯತ್ತಕಪರಮಾಯುಪ್ಪಮಾಣೇಸು। **ತೇಸಮ್ಪೀತಿ** ಬುದ್ಧಾನಂ। **ತಂ ತದೇವ ಆಯುಪರಿಮಾಣಂ ಹೋತಿ,** ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ಜಾತಿಪರಿಚ್ಛೇದಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ

ಬೋಧಿಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ

೮. **ಮೂಲೇತಿ** ಮೂಲಾವಯವಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ। ತಂ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಹೇಟ್ಠಾಪದೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಪಾಟಲಿರುಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ**"ತಿ। **ತಂದಿವಸನ್ತಿ** ಅತ್ತನಾ ಜಾತದಿವಸೇ, **ತಂದಿವಸನ್ತಿ** ವಾ ತಂ ಭಗವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿದಿವಸೇ। ಸೋ ಕಿರ ಬೋಧಿರುಕ್ಖೋ ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣೀ ವಿಯ ಪಥವಿಯಾ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಏವ ಪುರೇತರಂ ವಡ್ಢನ್ತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿದಿವಸೇ ಪಥವಿಂ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಿತೋ ರತನಸತಂ ಉಚ್ಚೋ, ತಾವದೇವ ಚ ವಿತ್ಥತೋ ಹುತ್ವಾ ನಭಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಕಿರೇತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಭಾವೇನ ವಿಯ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವೇಮತ್ತತಾ। ಘನಸಂಹತನಾಳವಣ್ಟತಾಯ **ಕಣ್ಣಿಕಬದ್ಧೇಹಿ ವಿಯ ಪುಪ್ಫೇಹಿ। ಏಕಸಞ್ಛನ್ನಾತಿ** ಪುಪ್ಫಾನಂ

ನಿರನ್ತರತಾಯ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಞ್ಛನ್ನಾ, **ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಬದ್ಧ...ಪೇ॰... ಸಮುಜ್ಜಲನ್ತಿ** ತಹಂ ತಹಂ ಓಲಮ್ಬಿತಕುಸುಮದಾಮೇಹಿ ಚೇವ ತಹಂ ತಹಂ ಖಿತ್ತಮಾಲಾಪಿಣ್ಡೇಹಿ ಚ ಇತೋ ಚಿತೋ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣವಿವಿಧವಣ್ಣಮುತ್ತಪುಪ್ಫೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಜ್ಜಲಂ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಿರೀಸಮ್ಪತ್ತಾನೀತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಸಿರಿಯಾ ಸೋಭಾಯ ಸಮ್ಪನ್ನಾನಿ। **ಬುದ್ಧಗುಣವಿಭವಸಿರಿನ್ತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಅಭಿಗನ್ತಬ್ಬಗುಣವಿಭೂತಿಸೋಭಂ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝಮಾನೋತಿ** ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತೋ।

ಸೇತಮ್ಬರುಕ್ಖೋತಿ ಸೇತವಣ್ಣಫಲೋ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ। **ತದೇವಾತಿ** ಪಾಟಲಿಯಾ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣಮೇವ। **ಏಕತೋತಿ** ಏಕಪಸ್ಸೇ। **ಸುರಸಾನೀತಿ** ಸುಮಧುರರಸಾನಿ।

ಏಕೋವ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋತಿ ಏಕೋವ ಪಲ್ಲಙ್ಕಪ್ಪದೇಸೋ। **ಸೋ ಸೋ** ರುಕ್ಖೋ **"ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಬುಜ್ಝನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಕತ್ವಾ।

ಸಾವಕಯುಗಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ

೯. **ಸಾವಕಪರಿಚ್ಛೇದೇತಿ** ಸಾವಕಯುಗಪರಿಚ್ಛೇದೇ। "ಖಣ್ಡತಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ದ್ವೇಪಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಖಣ್ಡೋ ಚ ತಿಸ್ಸೋ ಚಾ"**ತಿ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಹೋದರೋ, ವೇಮಾತಿಕೋಪಿ ವಾ ಜೇಟ್ಠಭಾತಾ ನ ಹೋತೀತಿ **"ಏಕಪಿತಿಕೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅವಸೇಸೇಹಿ** ಪುತ್ತೇಹಿ। "ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಪತ್ತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಗುಣವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಿಖಿನಾ ಭಗವತಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಉತ್ತರೋತಿ ಉತ್ತಮೋ। ಪುನ **ಉತ್ತರೋತಿ** ಥೇರಂ ನಾಮೇನ ವದತಿ। **ಪಾರನ್ತಿ** ಪರಕೋಟಿಮತ್ಥಕಂ। **ಪಞ್ಞಾವಿಸಯೇತಿ** ಪಞ್ಞಾಧಿಕಾರೇ। ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಹಿ ಪವತ್ತಿಂ ವದತಿ।

ಸಾವಕಸನ್ನಿಪಾತಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ

೧೦. **ಉಪೋಸಥನ್ತಿ** ಆಣಾಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। **ದುತಿಯತತಿಯೇಸೂತಿ** ದುತಿಯೇ, ತತಿಯೇ ಚ ಸಾವಕಸನ್ನಿಪಾತೇ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಚತುರಙ್ಗಿಕತಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವತ್ಥುಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ,** ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ **ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಂ** ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೧೧) ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ।

ಉಪಟ್ಠಾಕಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ

೧೧. **ನಿಬದ್ಧುಪಟ್ಠಾಕಭಾವನ್ತಿ** ಆರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ನಿಯತಉಪಟ್ಠಾಕಭಾವಂ। ಅನಿಯತುಉಪಟ್ಠಾಕಾ ಪನ ಭಗವತೋ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ಬಹೂ ಅಹೇಸುಂ। ತೇನಾಹ **"ಭಗವತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಇದಾನಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಸತ್ಥು ನಿಬದ್ಧುಪಟ್ಠಾಕಭಾವಂ ಉಪಗತೋ, ಯಥಾ ಚ ಉಪಗತೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಏಕದಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ಅಹಂ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಆಹ** ಅನಯಬ್ಯಸನಾಪಾದಕೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ । **ಅಥ ನಂ ಭಗವಾ** ತಮತ್ಥಂ ಅನಾರೋಚೇತ್ವಾವ ಖೇಮಂ ಮಗ್ಗಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಿನಾ ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಆಹ**। ಕಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ಭಗವಾ ತಮತ್ಥಂ ನಾರೋಚೇಸೀತಿ? ಆರೋಚಿತೇಪಿ ಅಸದ್ದಹನ್ತೋ ನಾದಿಯಿಸ್ಸತಿ। ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಹೋತಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯಾತಿ। **ತೇತಿ** ತೇ ಗಮನಂ, **"ತ"**ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

ಅನ್ವಾಸತ್ತೋತಿ ಅನುಬದ್ಧೋ, ಉಪದ್ದುತೋ ವಾ। ಧಮ್ಮಗಾರವನಿಸ್ಸಿತೋ ಸಂವೇಗೋ **ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ** "ಅಮ್ಹೇಸು ನಾಮ ತಿಟ್ಠನ್ತೇಸು ಭಗವತೋಪಿ ಈದಿಸಂ ಜಾತ"ನ್ತಿ। "ಅಹಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದನ್ತೋ

ನಾಮ ಹೋತೀತಿ “**ಅಹಂ ಭನ್ತೇ ತುಮ್ಹೇ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸುಞ್ಞಾಯೇವ ಮೇ ಸಾ ದಿಸಾ**ತಿ ಅಸುಞ್ಞಾಯೇವ ಮಮ ಸಾ ದಿಸಾ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ “**ತವ ಓವಾದೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಓವಾದಸದಿಸೋ**”ತಿ।

ವಸಿತುಂ ನ ದಸ್ಸತೀತಿ ಏಕಗನ್ಧಕುಟಿಯಂ ವಾಸಂ ನ ಲಭಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪರಮ್ಮುಖಾ ದೇಸಿತಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಪನಸ್ಸ ಪರಮ್ಮುಖಾವ ಪವತ್ತಾ ಪಗೇವ ಯಾಚನಾಯ। ತಸ್ಸಾ ವಾಚನಾಮಗ್ಗೋಪಿ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಪ್ಪಭವೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಸೋ ನಿದ್ದೇಸಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಯ ಥೇರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುತೋ ಗಹಿತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಪಕ್ಖಿಯೋ। ಅಪರೇ ಪನ “ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತಿಕದುಕೇಸು ದೇವಸಿಕಂ ಕತೋಕಾಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ, ಭಗವಾಪಿಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಿತಪುಚ್ಛಿತಂ ನಯದಾನವಸೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಏವಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೋಪಿ ಸತ್ಥಾರಾ ಪರಮ್ಮುಖಾ ದೇಸಿತೋಪಿ ಥೇರೇನ ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತೋವ ಅಹೋಸೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಂ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಅಗ್ಗುಪಟ್ಠಾಕೋತಿ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ ಅಗ್ಗಭೂತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ। ಥೇರೋ ಹಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಂ ಲದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ದುವಿಧೇನ ಉದಕೇನ, ತಿವಿಧೇನ ದನ್ತಕಟ್ಠೇನ, ಪಾದಪರಿಕಮ್ಮೇನ, ಗನ್ಧಕುಟಿಪರಿವೇಣಸಮ್ಮಜ್ಜನೇನಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಕಿಚ್ಚೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೋ “ಇಮಾಯ ನಾಮ ವೇಲಾಯ ಸತ್ಥು ಇದಂ ನಾಮ ಲದ್ಧುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಇದಂ ನಾಮ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಂ ತಂ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತೋ ಮಹತಿಂ ದಣ್ಡದೀಪಿಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕರತ್ತಿಂ ಗನ್ಧಕುಟಿಪರಿವೇಣಂ ನವ ವಾರೇ ಅನುಪರಿಯಾಯತಿ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ “ಸಚೇ ಮೇ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಓಕ್ಕಮೇಯ್ಯ, ಭಗವತಿ ಪಕ್ಕೋಸನ್ತೇ ಪಟಿವಚನಂ ದಾತುಂ ನಾಹಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ದಣ್ಡದೀಪಿಕಂ ಹತ್ಥೇನ ನ ಮುಞ್ಚತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅಗ್ಗುಪಟ್ಠಾಕೋ”ತಿ।

೧೨. ಪಿತುಮಾತುಜಾತನಗರಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪಿತುಮುಖೇನ ಆಗತತ್ತಾ “**ಪಿತಿಪರಿಚ್ಛೇದೋ**”ತಿ ವುತ್ತೋ।

ವಿಹಾರಂ ಪಾವಿಸೀತಿ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪಾವಿಸಿ। **ಏತ್ತಕಂ ಕಥೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಪ್ಪಪರಿಚ್ಛೇದಾದಿನವವಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಏತ್ತಾವತಾ ದೇಸನಂ ದೇಸೇತ್ವಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಭಗವಾ ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂ ಸತ್ತನ್ನಂಯೇವ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಕಥೇಸಿ, ನ **ಬುದ್ಧವಂಸ**ದೇಸನಾಯಂ (ಬು॰ ವಂ॰ ೬೪ ಗಾಥಾದಯೋ) ವಿಯ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯಾ ಬುದ್ಧಾನಂ, ತತೋ ವಾ ಪನ ಭಿಯ್ಯೋತಿ? ಅನಧಿಕಾರತೋ, ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ ಚ। ಬುದ್ಧವಂಸದೇಸನಾಯಞ್ಹಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೭೫) -

> “ಕೀದಿಸೋ ತೇ ಮಹಾವೀರ, ಅಭಿನೀಹಾರೋ ನರುತ್ತಮ।
> ಕಮ್ಹಿ ಕಾಲೇ ತಯಾ ವೀರ, ಪತ್ಥಿತಾ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಾ”ತಿ॥ ಆದಿನಾ -

ಪವತ್ತಂ ತಂ ಪುಚ್ಛಂ ಅಧಿಕಾರಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ಅತ್ತನಾ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಕತೋ, ತಂ ದೀಪಙ್ಕರಂ ಭಗವನ್ತಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯೇಸಂ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಬೋಧಿಯಾ ಲದ್ಧಬ್ಯಾಕರಣೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇಸಿ, ತೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸೋ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಕಥಿತಾ, ಇಧ ಪನ ತಾದಿಸೋ ಅಧಿಕಾರೋ ನತ್ಥಿ , ಯೇನ ದೀಪಙ್ಕರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ, ತತೋ ವಾ ಪನ ಪುರತೋ ಬುದ್ಧೇ ಆರಬ್ಭ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಕಥೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ ನ ಏತ್ಥ ಬುದ್ಧವಂಸದೇಸನಾಯಂ ವಿಯ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸೋ ವಿತ್ಥಾರಿತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾ ನಾಮ ದೇಸನಾಯ ಭಾಜನಭೂತಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಞಾಣಬಲಾನುರೂಪಾ, ನ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಬಲಾನುರೂಪಾ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ, ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ, (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೦ ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ) ತಾದಿಸಾನಞ್ಚ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ದೇಸನಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ। ಇಧ ಪನ ಪಕತಿಸಾವಕಾನಂ, ತಾದಿಸಾನಞ್ಚ ದೇವತಾನಂ ವಸೇನ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಸತ್ತನ್ನಮೇವ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಕಥೇಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ನೇ ಭಗವಾ ಪಲೋಭನವಸೇನ ಸಮುತ್ತೇಜೇತುಂ ಸಪ್ಪಞ್ಚತಾಯ

ಕಥಾಯ ದೇಸನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಅಪಾಪೇತ್ವಾವ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪಾವಿಸಿ। ತಥಾ ಚ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಏವ ದೇಸನಾಯ ಅನುಸಾರತೋ **ಆಟಾನಾಟಿಯ**ಪರಿತ್ತ- (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೫) ದೇಸನಾದಯೋ ಪವತ್ತಾ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಸುದ್ಧಾವಾಸಚಾರಿಕಾವಿಭಾವಿನಿಯಾ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂ ಏವ ಸತ್ತನ್ನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಕಥೇಸಿ। ತೇಸಂಯೇವ ಹಿ ಸಾವಕಾ ತದಾ ಚೇವ ಏತರಹಿ ಚ ಸುದ್ಧಾವಾಸಭೂಮಿಯಂ ಠಿತಾ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ। "ಸಿದ್ಧತ್ಥತಿಸ್ಸಫುಸ್ಸಾನಂ ಕಿರ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾವಕಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ಉಪಪನ್ನಾ ಉಪಪತ್ತಿಸಮನನ್ತರಮೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಉಪಕಾದಯೋ ವಿಯ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಂಸು, ನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಅಟ್ಠಂಸೂ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಯೇಸಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಪಟಿವೇಧಸಾಸನಂ ಏಕಂಸತೋ ನಿಚ್ಛಯೇ ನ ಅಜ್ಜಾಪಿ ಧರತಿ, ನ ಅನ್ತರಹಿತಂ, ತೇ ಏವ ಕಿತ್ತೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂಯೇವ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಕಥೇಸಿ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ। ಅಪುಬ್ಬಾಚರಿಮನಿಯಮೋ ಪನ ಅಪರಾಪರಂ ಸಂಸರಣಕಸತ್ತವಾಸವಸೇನ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ನ ತೇನೇತಂ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನಿರನ್ತರಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಭಿಜಾತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಯಾವ ತಾ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ, ತಾವ ಮತ್ಥಕಂ ಸಿಖಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ। ನ ತಾವ ಕಥಿತೋತಿ ಯೋಜನಾ।

ತನ್ತಿನ್ತಿ ಧಮ್ಮತನ್ತಿಂ, ಪರಿಯತ್ತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುತ್ತಪುತ್ತಮಾತುಯಾನವಿಹಾರಧನವಿಹಾರದಾಯಕಾದೀನಂ ಸಮ್ಬಹುಲಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಿಭಾವನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾರೋ **ಸಮ್ಬಹುಲವಾರೋ**।

ಸಮ್ಬಹುಲವಾರವಣ್ಣನಾ

ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತೋ, ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಆಗತತ್ತಾ ಪನ ಆನೇತ್ವಾ ದೀಪೇತಬ್ಬೋತಿ ತಂ ದೀಪೇನ್ತೋ **"ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕುಲವಂಸೋ** ಕುಲಾನುಕ್ಕಮೋ। **ಪವೇಣೀ**ತಿ ಪರಮ್ಪರಾ। **"ಕಸ್ಮಾ"**ತಿ ಪುತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ತೇನ ತೇಸಂ ಜಾತನಗರಾದಿ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಂ ಏಕಂಸತೋ ಮನುಸ್ಸಭಾವಸಞ್ಞಾನನತ್ಥಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಏವ ನ ಸಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯತೋ ಮಹಾಸತ್ತಾನಂ ಚರಿಮಭವೇ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಏವ ಪಾತುಭಾವೋ, ನ ಅಞ್ಞತ್ಥ।

ಸಮ್ಬಹುಲಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ

ಚನ್ದಾದೀನಂ ಸೋಭಾವಿಸೇಸಂ ರಹೇತಿ ಚಜಾಪೇತೀತಿ **ರಾಹು,** ರಾಹುಗ್ಗಹೋ, ಇಧ ಪನ ರಾಹು ವಿಯಾತಿ **ರಾಹು**। **ಬನ್ಧನ**ನ್ತಿ ಚ ಅನತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ವುತ್ತವಚನಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಕುಮಾರಸ್ಸ **"ರಾಹುಲೋ"**ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। **ಅಥಾ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ರೋಚಿನೀ**ತಿ ರೋಚನಸೀಲಾ, ಉಜ್ಜಲರೂಪಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರುಚಗ್ಗತೀ**ತಿ ರುಚಂ ಪಭಾತಂ ಆಗತಿಭೂತಾ, ಗ-ಕಾರಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಇತ್ಥಿರತನಭಾವತೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಇತ್ಥೀನಂ ಬಿಮ್ಬಪಟಿಚ್ಛನ್ನಭೂತಾತಿ **ಬಿಮ್ಬಾ**।

ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಾಯಾತಿ ಪಾದಕಜ್ಝಾನತೋ ಉಟ್ಠಾಯ।

ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲುಬ್ಬೇಧಾತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಪ್ಪಮಾಣಬಹಲಭಾವಾ। **ಚೂಳಂಸೇನ ಛಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ತಿರಿಯಭಾಗೇನ ಠಪನವಸೇನ ಸಬ್ಬಂ ವಿಹಾರಟ್ಠಾನಂ ಛಾದೇತ್ವಾ। **ಸುವಣ್ಣಯಟ್ಠಿಫಾಲೇಹೀ**ತಿ ಫಾಲಪ್ಪಮಾಣಾಹಿ ಸುವಣ್ಣಯಟ್ಠೀಹಿ। **ಸುವಣ್ಣಹತ್ಥಿಪಾದಾನೀ**ತಿ

ಪಕತಿಹತ್ಥಿಪಾದಪರಿಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣಖಣ್ಡಾನಿ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಚೂಳಂಸೇನೇವ। **ಸುವಣ್ಣಕಟ್ಟೇಹೀ**ತಿ ಸುವಣ್ಣಖಣ್ಡೇಹಿ। **ಸಲಕ್ಖಣಾನ**ನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಸಹಸ್ಸಾರಾನಂ।

ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೋತಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಕಾಲೇ ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಂ। **ಅವಿಜಹಿತೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ತಥಾನಿಸಜ್ಜಾಯ ಅನಞ್ಞತ್ಥಭಾವೀಭಾವತೋ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಪಠಮಪದಗಣ್ಠಿಕಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಸೋಪಾನಫಲಕೇ ಠತ್ವಾ ಠಪಿಯಮಾನಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣಪಾದಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಹನಟ್ಠಾನಂ। ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ದಳ್ಹಂ ಥಿರಂ ಕೇನಚಿ ಅಭೇಜ್ಜಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಪದಗಣ್ಠೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಇದಾನಿ ಜೇತವನಮಹಾವಿಹಾರೋ, ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪುರಿಮಾನಂ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಮಞ್ಚಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪದೇಸೇ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ಮಞ್ಚೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋತಿ ಕತ್ವಾ "ಚತ್ತಾರಿ ಮಞ್ಚಪಾದಟ್ಠಾನಾನಿ ಅವಿಜಹಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಞ್ಚಾನಂ ಪನ ಮಹನ್ತಖುದ್ದಕಭಾವೇನ ಮಞ್ಚಪಞ್ಞಾಪನಪದೇಸಸ್ಸ ಮಹನ್ತಾಮಹನ್ತತಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ, ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಪನ ಸೋ ಪದೇಸೋ ಸಬ್ಬದಾ ಏಕಪ್ಪಮಾಣೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ "ಚತ್ತಾರಿ ಮಞ್ಚಪಾದಟ್ಠಾನಾನಿ ಅವಿಜಹಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಹಾರೋಪಿ ನ ವಿಜಹಿತೋ ಯೇವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪುರಿಮಂ ವಿಹಾರಟ್ಠಾನಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜತೀತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಸಿಟ್ಠಾ ಮತ್ತಾ ವಿಮತ್ತಾ, ವಿಮತ್ತಾವ **ವೇಮತ್ತಂ,** ವಿಸದಿಸತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಮಾಣಂ** ಆರೋಹೋ। **ಪಧಾನಂ** ದುಕ್ಕರಕಿರಿಯಾ। **ರಸ್ಮೀ**ತಿ ಸರೀರಪ್ಪಭಾ।

"ಸತ್ತಾನಂ ಪಾಕತಿಕಹತ್ಥೇನ ಛಹತ್ಥೋ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೋ, ತತೋ ತಿಗುಣಂ ಭಗವತೋ ಸರೀರಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಭಗವಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹತ್ಥೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ "ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಾಕತಿಕಹತ್ಥೇನ ಚತುಹತ್ಥೋ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೋ, ತತೋ ತಿಗುಣಂ ಭಗವತೋ ಸರೀರಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಭಗವಾ ದ್ವಾದಸಹತ್ಥೋ ಉಪಾದಿನ್ನಕರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ, ಸಮನ್ತತೋ ಪನ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತಂ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾ ಫರತೀತಿ ಉಪರಿ ಛಹತ್ಥಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ, ಬಹಲತರಪ್ಪಭಾ ರೂಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠಾರಸಹತ್ಥೋ ಹೋತೀ"ತಿ।

ಅದ್ಧನಿಯನ್ತಿ ದೀಘಕಾಲಂ।

ಅಜ್ಝಾಸಯಪಟಿಬದ್ಧನ್ತಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಕಾಲೇ ತಥಾಪವತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾಧೀನಂ, ತಥಾಪವತ್ತಪತ್ಥನಾನುರೂಪಂ ವಿಪುಲಂ, ವಿಪುಲತರಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ಚರಿಯಾಪಿಟಕವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಸರೀರಪ್ಪಮಾಣಂ, ಪಧಾನಂ, ಸರೀರಪ್ಪಭಾ ಚ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಸದಿಸಾತಿ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವೇಮತ್ತತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಆಯುಕುಲಾನಿಪಿ ಇಧ ಆಹರಿತ್ವಾ ದೀಪಿತಾನಿ। **ಪಟಿವಿದ್ಧಗುಣೇಸೂ**ತಿ ಅಧಿಗತಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇಸು। ನನು ಚ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸು, ವೇನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಪರಿಮಾಣೇ ಚ ವೇಮತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ತದುಭಯಂ ಪನ ಬುದ್ಧಗುಣಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ನ ಉದ್ಧಟಂ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಬುದ್ಧಗುಣೇಸು ವೇಮತ್ತಂ ನತ್ಥಿ, ತದಗ್ಗೇನ ನೇಸಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸುಪಿ ವೇಮತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಹೇತುಅನುರೂಪತಾಯ ಫಲಸ್ಸ , ಏಕನ್ತೇನೇವ ವೇನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಪರಿಮಾಣೇ ವೇಮತ್ತಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಹೇತುಅವತ್ಥಾಯಂ ಸಮ್ಭೂತೂಪನಿಸ್ಸಯಿನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಾ ವೇನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಾ ಚರಿಮಭವೇ ಅರಹತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಪೋಸಿತಾನಿ ಕಮಲವನಾನಿ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ವಿಯ ತಥಾಗತಗುಣಾನುಭಾವಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ವಿಬೋಧಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ದೀಪೇಸುಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ।

ನಿಧಿಕುಮ್ಭೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾನಿಧಯೋ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಜಾತೋ ಚಾ**ತಿ। **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಚಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ **ಬುದ್ಧವಂಸೇ** –

“ತಾರಾಗಣಾ ವಿರೋಚನ್ತಿ, ನಕ್ಖತ್ತಾ ಗಗನಮಣ್ಡಲೇ।
ವಿಸಾಖಾ ಚನ್ದಿಮಾಯುತ್ತಾ, ಧುವಂ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೬೫)।

“ಏತೇನೇವ ಚ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಸಾಖಾನಕ್ಖತ್ತೇನೇವ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

೧೩. **ಅಯಂ ಗತೀ**ತಿ ಅಯಂ ಪವತ್ತಿ ಪವತ್ತನಾಕಾರೋ, ಅಞ್ಞೇ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಾ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯಸ್ಮಾ ಚುತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪಟಿಸನ್ಧಿ, ತಾವ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಆರೋಹನಂ ಅತೀತಅತೀತತರಅತೀತತಮಾದಿಜಾತಿಸಞ್ಞಾತೇ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸೇ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಪವತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ತಸ್ಮಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಚುತಿ, ತಾವ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಓರೋಹನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸೇ ಪಟಿಮುಖಭಾವೇನ ಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಪಚ್ಛಾಮುಖಂ ಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ”**ತಿ। **ಚುತಿಗನ್ತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಂ ಪನಿದಂ ಚುತಿಯಾ ಞಾಣಗತಿಯಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಗಮನಂ ಬುಜ್ಝನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗರುಕ**ನ್ತಿ ಭಾರಿಯಂ ದುಕ್ಕರಂ। ತೇನಾಹ **“ಆಕಾಸೇ ಪದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ವಿಯಾ”**ತಿ। **ಅಪರಮ್ಪಿ ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಛಿನ್ನವಟುಮಾನುಸ್ಸರಣಂ ಪಚ್ಛಾಮುಖಂ ಞಾಣಂ ಪೇಸನತೋ ಅಪರಂ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಕಾರಣಂ। **ಯತ್ರಾ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತತ್ಥೇ, **ನಾಮಾ**ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಅನತ್ಥಕೋ। ತೇನಾಹ **“ಯೋ ನಾಮ ತಥಾಗತೋ”**ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ಯತ್ರಾ”ತಿ ನಿಪಾತವಸೇನ ವಿಸುಂ ಯತ್ರ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಸಂಸಾರೇ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೀತಿ **ಪಪಞ್ಚಾ**। **ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಸ್ಸ ಪಪಞ್ಚಗ್ಗಹಣೇನ, ವಿಪಾಕವಟ್ಟಸ್ಸ ದುಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಪರಿಯಾದಿನ್ನವಟ್ಟೇ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೇಪಿತವಟ್ಟೇ। “ಮಗ್ಗಸೀಲೇನ ಫಲಸೀಲೇನಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ತಯಿದಂ ಮಗ್ಗಫಲಸೀಲಂ ಲೋಕಿಯಸೀಲಪುಬ್ಬಕಂ, ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಲೋಕಿಯಸೀಲಮ್ಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಸೀಲಂ ವಿಯ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸೀಲೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿ ಚ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾ ಚ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾ, ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **“ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿನಾ”**ತಿಆದಿ, **“ವಿಹಾರೋ ಗಹಿತೋ ವಾ”**ತಿ ಚ। **ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾ** ನಾಮ ವೀರಿಯಸತಿಆದಯೋ।

ಸಯನ್ತಿ ಅತ್ತನಾ। **ನೀವರಣಾದೀಹೀ**ತಿ ನೀವರಣೇಹಿ ಚೇವ ತದೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾದೀಹಿ ಚ। **“ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ವಿಮುತ್ತೀತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಮುತ್ತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸಾಧನತಂ ಆಹ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಆದಿವಿಸಯತ್ತಾ ತಸ್ಸ। ವಿಮುತ್ತತ್ತಾತಿ ಚ “ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತಸ್ಸ ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಕಸ್ಸ। **ಪಚ್ಚನೀಕಙ್ಗವಸೇನಾ**ತಿ ಪಹಾತಬ್ಬಪಟಿಪಕ್ಖಅಙ್ಗವಸೇನ। **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧನ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಂ,** ಸೋ ಏವ **ಅನ್ತೋ** ಪರಿಯೋಸಾನಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ, ತಂತಂಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಸ್ಸಟತಾ, ಅಪಗಮೋ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ತೇಹಿ ವಿವಿತ್ತತ್ತಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ದೂರೇ ಠಿತತ್ತಾ”**ತಿ।

೧೬. **ಧಮ್ಮಧಾತೂ**ತಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ। **ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಟಿವಿದ್ಧಾ ಸವಾಸನಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಜಹನತೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ, ದಸಬಲಞಾಣಾದಯೋ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಭಗವತಾ ಅಧಿಗತಾ ಅಹೇಸುಂ। ಅರಹತ್ತಂ **ಧಮ್ಮಧಾತೂ**ತಿ ಕೇಚಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹೀ**ತಿ ದ್ವೀಹಿ ವಾಕ್ಯೇಹಿ। **ಆಬದ್ಧ**ನ್ತಿ ಪಟಿಬದ್ಧಂ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ। **ದೇವಚಾರಿಕಕೋಲಾಹಲ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ದೇವಲೋಕೇ ಚಾರಿಕಾಯಂ ಸುದ್ಧಾವಾಸದೇವಾನಂ ಕುತೂಹಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ **ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೯೧) **ವಿಚಾರೇಸ್ಸತಿ,** ಅತ್ಥತೋ ವಿಭಾವೇಸ್ಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಯಂ ದೇಸನಾ**ತಿ “ಇತೋ ಸೋ ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪) ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಮಾಹ। **ನಿದಾನಕಣ್ಡೇ**ತಿಆದಿತೋ ದೇಸಿತಂ ಉದ್ದೇಸದೇಸನಮಾಹ। ಸಾ ಹಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ನಿದಾನಟ್ಠಾನಿಯತ್ತಾ ತಥಾ ವುತ್ತಾ।

ಬೋಧಿಸತ್ತಧಮ್ಮತಾವಣ್ಣನಾ

೧೭. “ವಿಪಸ್ಸೀತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅನ್ವತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಞ್ಚ ಖೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿವಿಧೇ ಅತ್ಥೇತಿ** ತಿರೋಹಿತವಿದೂರದೇಸಗತಾದಿಕೇ ನೀಲಾದಿವಸೇನ ನಾನಾವಿಧೇ, ತದಞ್ಞೇ ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರಭೂತೇ ತೇ ಚ ಯಥೂಪಗತೇ, ವೋಹಾರವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಚಾತಿ ನಾನಾವಿಧೇ ಅತ್ಥೇ। **ಪಸ್ಸನಕುಸಲತಾಯಾ**ತಿ ದಸ್ಸನೇ ನಿಪುಣಭಾವೇನ। ಯಾಥಾವತೋ ಞೇಯ್ಯಂ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಬೋಧಿ,** ಸೋ ಏವ ಸತ್ತಯೋಗತೋ **ಬೋಧಿಸತ್ತೋ**ತಿ ಆಹ **“ಪಣ್ಡಿತಸತ್ತೋ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತೋ”**ತಿ। ಸುಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತಿತಾದಿನಾ ಪನ ಪಣ್ಡಿತಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಯದಾ ಚ ಪನಾನೇನ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಕತೋ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಹಾಬೋಧಿಯಂ ಏಕನ್ತನಿನ್ನತ್ತಾ ಬೋಧಿಮ್ಹಿ ಸತ್ತೋ **ಬೋಧಿಸತ್ತೋ**ತಿ ಆಹ **“ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತೇಸೂ”**ತಿಆದಿ। ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ “ಬೋಧೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। “ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಚತುತ್ಥಾಯ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿಯಾ ಓಕ್ಕಮೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಚತಸ್ಸೋ ಹಿ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿಯೋ ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಗಬ್ಭೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ ಓಕ್ಕಮನೇ, ಠಾನೇ, ನಿಕ್ಖಮನೇತಿ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪಠಮೇ ಠಾನೇ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ನ ಇತರೇಸು, ಏಕಚ್ಚೋ ಪಠಮೇ, ದುತಿಯೇ ಚ ಠಾನೇ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ನ ತತಿಯೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ತೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಾ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ದುತಿಯಾ ಅಸೀತಿಮಹಾಸಾವಕಾನಂ (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೧ ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾಯ ವಿತ್ಥಾರೋ) ವಸೇನ, ತತಿಯಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ವಸೇನ। ತೇ ಕಿರ ಕಮ್ಮಜವಾತೇಹಿ ಉದ್ಧಂಪಾದಾ ಅಧೋಸಿರಾ ಅನೇಕಸತಪೋರಿಸೇ ಪಪಾತೇ ವಿಯ ಯೋನಿಮುಖೇ ಖಿತ್ತಾ ತಾಳಚ್ಛಿಗ್ಗಳೇನ ಹತ್ಥೀ ವಿಯ ಸಮ್ಬಾಧೇನ ಯೋನಿಮುಖೇನ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ ಮಹನ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತೇನ ನೇಸಂ “ಮಯಂ ನಿಕ್ಖಮಾಮಾ”ತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ನ ಹೋತಿ। ಚತುತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ವಸೇನ। ತೇ ಹಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾಪಿ ಪಜಾನನ್ತಿ, ತತ್ಥ ವಸನ್ತಾಪಿ ಪಜಾನನ್ತಿ, ನಿಕ್ಖಮನಕಾಲೇಪಿ ಪಜಾನನ್ತಿ। ನ ಹಿ ತೇ ಕಮ್ಮಜವಾತಾ ಉದ್ಧಂಪಾದೇ ಅಧೋಸಿರೇ ಕತ್ವಾ ಖಿಪಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ದ್ವೇ ಹತ್ಥೇ ಪಸಾರೆತ್ವಾ ಅಕ್ಖೀನಿ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಠಿತಕಾವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೀತಿ। **ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪಞ್ಚಮಹಾವಿಲೋಕನಞಾಣೇಹಿ ಚೇವ “ಇದಾನಿ ಚವಾಮೀ”ತಿ ಚುತಿಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಞಾಣೇನ ಚ ಅಪರಭಾಗೇ “ಇಧ ಮಯಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಗಹಿತಾ”ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಞಾಣೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಜಾನಿತ್ವಾ।

ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾನಂ, ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾದೀನಞ್ಚ ಸತಿಪಿ ಪಾರಮಿಯಾ ಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇ ಸಮ್ಭಾರವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। ತತ್ಥ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ನಯನಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಇಮೇ **ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾ**। ತತ್ಥಾಪಿ ಕಾಮಂ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಯೋಪಿ ದಾನಪಾರಮೀಯೇವ, ತಥಾಪಿ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। ತತೋ ಏವ ಚ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗತೋಪಿ ವಿಸುಂ ನಯನಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಂ, ಪರಿಚ್ಚಾಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕತಂ। ಞಾತೀನಂ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ **ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ,** ಸಾ ಚ ಖೋ ಕರುಣಾಯನವಸೇನ। ತಥಾ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ ಹಿತಚರಿಯಾ **ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾ**। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣವಸೇನ, ಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಠಾನವಸೇನ, ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿವಸೇನ, ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಾದಿತೀರಣವಸೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ, ಪರೇಸಞ್ಚ ತತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇನ ಞಾಣಚಾರೋ **ಬುದ್ಧಚರಿಯಾ,** ಸಾ ಪನತ್ಥತೋ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಯೇವ, ಞಾಣಸಮ್ಭಾರವಿಸೇಸತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪನ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। **ಬುದ್ಧಚರಿಯಾನ**ನ್ತಿ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೇನ ಪುಬ್ಬಯೋಗಪುಬ್ಬಚರಿಯಾಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ**। ದಾನಾದೀಸುಯೇವ ಸಾತಿಸಯಪಟಿಪತ್ತಿ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ**। “ಯಾವ ಚರಿಯಾಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಅಭಿನೀಹಾರೋ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ,** ಕಾಯಾದಿವಿವೇಕವಸೇನ ಏಕಚರಿಯಾ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ”**ತಿ ಕೇಚಿ। ದಾನಾದೀನಞ್ಚೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಞ್ಚ ಸಂಸಾರನಿಬ್ಬಾನೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಾನಞ್ಚ ವಿಭಾವನವಸೇನ, ಸತ್ತಾನಂ

ಬೋಧಿತ್ತಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಪರಿಪಾಚನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಕಥಾ **ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ। ಕೋಟಿಂ ಪತ್ವಾ**ತಿ ಪರಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ। **ಸತ್ತಮಹಾದಾನಾನೀ**ತಿ ಅಟ್ಠವಸ್ಸಿಕಕಾಲೇ "ಹದಯಮಂಸಾದೀನಿಪಿ ಯಾಚಕಾನಂ ದದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ದಿನ್ನದಾನಂ, ಮಙ್ಗಲಹತ್ಥಿದಾನಂ, ಗಮನಕಾಲೇ ದಿನ್ನಂ ಸತ್ತಸತ್ತಕಮಹಾದಾನಂ, ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇನ ದಿನ್ನಂ ಅಸ್ಸದಾನಂ, ರಥದಾನಂ, ಪುತ್ತದಾನಂ, ಭರಿಯಾದಾನನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಸತ್ತ ಮಹಾದಾನಾನಿ (ಚರಿಯಾ॰ ೭೯) **ದತ್ವಾ।**

"ಇದಾನೇವ ಮೇ ಮರಣಂ ಹೋತೂ"ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಕಾಲಕರಣಂ **ಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾಲಕಿರಿಯಾ,** ತಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂಯೇವ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ। ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಕಿರ ದೀಘಾಯುಕದೇವಲೋಕೇ ಠಿತಾ "ಇಧ ಠಿತಸ್ಸ ಮೇ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ ನ ಸಮ್ಭವತೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ವಾಸತೋ ನಿಬ್ಬಿನ್ನಮಾನಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ವಿಮಾನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಕ್ಖೀನಿ ನಿಮೀಲೇತ್ವಾ "ಇತೋ ಉದ್ಧಂ ಮೇ ಜೀವಿತಂ ನಪ್ಪವತ್ತತೂ"ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ನಿಸೀದನ್ತಿ, ಚಿತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮನನ್ತರಮೇವ ಮರಣಂ ಹೋತಿ। ಪಾರಮೀಧಮ್ಮಾನಞ್ಹಿ ಉಕ್ಕಂಸಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಅತ್ತಸಿನೇಹಸ್ಸ ತನುಭಾವೇನ, ಸತ್ತೇಸು ಚ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಉಳಾರಭಾವೇನ ಅಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಾ ಸಮಿಜ್ಝನ್ತಿ। ಚಿತ್ತೇ, ವಿಯ ಕಮ್ಮೇಸು ಚ ನೇಸಂ ವಸೀಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಯತ್ಥ ಉಪಪನ್ನಾನಂ ಪಾರಮಿಯೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಬ್ರೂಹನ್ತಿ। ವುತ್ತನಯೇನ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಪ್ಪೇ ನಾನಾಜಾತೀಸು ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನೋ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಅಪ್ಪಕಮೇವ ಕಾಲಂ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಪಾರಮೀಸಮ್ಭರಣಪಸುತೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂಯೇವ, ನ ಅಞ್ಞೇಸ"ನ್ತಿ। **"ಏಕೇನಅತ್ತಭಾವೇನ ಅನ್ತರೇನ ಪಾರಮೀನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪೂರಿತತ್ತಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ ಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾಲಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ನಾಹೋಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪಿ ಚ ತತ್ಥ ಯಾವತಾಯುಕಟ್ಠಾನಂ ಚರಿಮಭವೇ ಅನೇಕಮಹಾನಿಧಿಸಮುಟ್ಠಾನಪುಬ್ಬಿಕಾಯ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಸದಿಸಾಯ ಮಹಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ವಿಯ, ಬುದ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಅಸದಿಸದಾನಾದಿವಸೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಲಾಭುಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ ಚ "ಇತೋ ಪರಂ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಅನುಭವನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ।

ಮನುಸ್ಸಗಣನಾವಸೇನ, ನ ದೇವಗಣನಾವಸೇನ। **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಚುತಿಯಾ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ। **ಅಮಿಲಾಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಮಿಲಾತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ತಾಸಂ ಮಾಲಾನಂ ವಣ್ಣಸಮ್ಪದಾಯಪಿ ಗನ್ಧಸಮ್ಪದಾಯಪಿ ಸೋಭಾಸಮ್ಪದಾಯಪಿ ಅವಿನಾಸೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಬಾಹಿರಬ್ಭನ್ತರಾನಂ ರಜೋಜಲ್ಲಾನಂ ಲೇಪಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವತೋ ದೇವಾನಂ ಸರೀರಗತಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಪರಿಸುದ್ಧಪ್ಪಭಸ್ಸರಾನೇವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ವತ್ಥೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। **ನೇವ ಸೀತಂ ನ ಉಣ್ಹ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಕಾರವಸೇನ ಅಧಿಕಂ ಸೇವಿಯಮಾನಂ ಉಣ್ಹಂ, ಸಯಮೇವ ವಾ ಖರತರಂ ಹುತ್ವಾ ಅಭಿಭವನ್ತಂ ಸರೀರೇ ಸೇದಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ತಾದಿಸಂ ನೇವ ಸೀತಂ, ನ ಉಣ್ಹಂ **ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಮರಣಾಸನ್ನಕಾಲೇ। **ಬಿನ್ದುಬಿನ್ದುವಸೇನಾ**ತಿ ಛಿನ್ನಸುತ್ತಾಯ ಆಮುತ್ತಮುತ್ತಾವಲಿಯಾ ನಿಪತನ್ತಾ ಮುತ್ತಗುಳಿಕಾ ವಿಯ ಬಿನ್ದು ಬಿನ್ದು ಹುತ್ವಾ। **ಸೇದಾ**ತಿ ಸೇದಧಾರಾ **ಮುಚ್ಚನ್ತಿ**। ದನ್ತಾನಂ ಖಣ್ಡಿತಭಾವೋ **ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಂ**। ಕೇಸಾನಂ ಪಲಿತಭಾವೋ **ಪಾಲಿಚ್ಚಂ। ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಲಿತ್ತಚತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಕಿಲನ್ತರೂಪೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಹೋತಿ,** ನ ಪನ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಪಾಲಿಚ್ಚಾದೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ**ತಿ ಅನಭಿರತಿ। ಸಾ ನತ್ಥಿ ಉಪರೂಪರಿ ಉಳಾರಉಳಾರಾನಮೇವ ಭೋಗಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ದುವಿಜಾನನಾನಂ ಉಪತಿಟ್ಠಹನತೋ। **ನಿಸ್ಸಸನ್ತೀ**ತಿ ಉಣ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಸನ್ತಿ। **ವಿಜಮ್ಭನ್ತೀ**ತಿ ಅನಭಿರತಿವಸೇನ ವಿಜಮ್ಭನಂ ಕರೋನ್ತಿ।

ಪಣ್ಡಿತಾ ಏವಾತಿ ಬುದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಏವ ದೇವತಾ। ಯಥಾ ದೇವತಾ ಸಮ್ಪತಿಜಾತಾ "ಕೀದಿಸೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ"ತಿ ಜಾನನ್ತಿ, ಏವಂ ಅತೀತಭವೇ ಅತ್ತನಾ ಕತಂ, ಅಞ್ಞದಾಪಿ ವಾ ಏಕಚ್ಚಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಜಾನನ್ತಿಯೇವ ಮಹಾಪುಞ್ಞಾತಿ ಆಹ **"ಯೇ ಮಹಾಪುಞ್ಞಾ"**ತಿಆದಿ।

ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ ಚಿರತರಕಾಲತ್ತಾ ಪರಮಾಯುನೋ। **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕನ್ತಿ** ನ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಾಜನಭಾವತೋ। ಸತ್ತಾ ನ ಪರಮಾಯುನೋ ಹೋನ್ತಿ ನಾಮ ಪಾಪುಸ್ಸನ್ನತಾಯಾತಿ ಆಹ "**ತದಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಉಸ್ಸನ್ನಕಿಲೇಸಾ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿ। ಏತ್ಥಾಹ - ಕಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸೂತಿ? ದೇವಲೋಕೇ ತಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ, ತಥಾ ಅನಚ್ಛರಿಯಭಾವತೋ । ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ತೇಸಂ ಸಾ ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮತಾ ದೇವತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಾನಂ ನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ ಯಥಾ ಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಂ, ದೇವಭೂತೇ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದೇವಾನುಭಾವತೋ ಲೋಕೋ ದಹತಿ, ನ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವತೋ, ತಥಾ ಸತಿ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ನಾಧಿಮುಚ್ಚತಿ ನ ಸಮ್ಪಸೀದತಿ, ಇಸ್ಸರಗುತ್ತಗ್ಗಾಹಂ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ದೇವತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಚ ಚಿರಕಾಲಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದತೋ ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸತ್ತಾನಂ ತಾದಿಸಗ್ಗಾಹವಿನಿಮೋಚನತ್ಥಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಮನುಸ್ಸಸುಗತಿಯಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ದೇವಸುಗತಿಯಂ। ಮನುಸ್ಸಸುಗತಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾಪಿ ಓಪಪಾತಿಕಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಸತಿ ಚ ಓಪಪಾತಿಕೂಪಪತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತದೋಸಾನತಿವತ್ತನತೋ, ಧಮ್ಮವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮತನ್ತಿಯಾ ಠಪನಸ್ಸ ವಿಯ ಧಾತುವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಾತೂನಂ ಠಪನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಚ। ನ ಹಿ ಓಪಪಾತಿಕಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಉದ್ಧಂ ಸರೀರಧಾತುಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾಪಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚರಿಮಭವೇ ಮನುಸ್ಸಭಾವಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವಕರಣಾಯ ಪನ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಾ ಯಾವ ಪುತ್ತಮುಖದಸ್ಸನಾ ಅಗಾರಮಜ್ಝೇ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಪರಿಪಾಕಗತಸೀಲನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಞ್ಞಾದಿಪಾರಮಿಕಾಪಿ ನ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನ್ತೀತಿ। ಕಿಂ ವಾ ಏತಾಯ ಕಾರಣಚಿನ್ತಾಯ "ಸಬ್ಬಬುದ್ಧೇಹಿ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣಾ, ಯದಿದಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಂಯೇವ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಾ, ನ ದೇವಭೂತಾನ"ನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ। ತಥಾ ಹಿ ತದತ್ಥೋ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋಪಿ ಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಂಯೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ದೇವಭೂತಾನಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಸೇಸದೀಪೇಸು? ಕೇಚಿ ತಾವ ಆಹು "ಯಸ್ಮಾ ಪಥವಿಯಾ ನಾಭಿಭೂತಾ, ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಸಹಿತಾ ಅಚಲಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಭೂಮಿ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ, ತಸ್ಮಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ, ತಥಾ "ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಅವಿಜಹಿತಟ್ಠಾನಾನಂ ತತ್ಥೇವ ಲಬ್ಭನತೋ"ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ - ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ, ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ಅಭಿನೀಹಾರೋ, ಸಾವಕಪಾರಮಿಯಾ ಸಮ್ಭರಣಂ, ಪರಿಪಾಚನಞ್ಚ ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಭೂತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಅಞ್ಞತ್ಥ। ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ವಿನಯನತ್ಥೋ ಚ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋತಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕಮಹಾಸಾವಕಾದಿ ವೇನೇಯ್ಯವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಏತಸ್ಮಿಂ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ ಬುದ್ಧಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ನ ಸೇಸದೀಪೇಸು। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋತಿ। ತೇಸಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾನಂ ತತ್ಥೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಾನಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪನಿಸ್ಸಯತೋ ಅಪರಾಪರಂ ವತ್ತತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಏತೇನೇವ ಇಮಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಮಜ್ಝೇ ಕತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಸ್ಸೇವ ಖೇತ್ತಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ ಇತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋ। ತೇನಾಹ "**ತೀಸು ದೀಪೇಸು ಬುದ್ಧಾ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀತಿ ದೀಪಂ ಪಸ್ಸೀ**"ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ದೇಸನಿಯಾಮೇಪಿ ಕಾರಣಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಚ ಖತ್ತಿಯಕುಲಂ ಲೋಕಸಮ್ಮತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಮ್ಪಿ ಪೂಜನೀಯಭಾವತೋ। "**ರಾಜಾ ಪಿತಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ**"**ತಿ ಕುಲಂ ಪಸ್ಸಿ** ಪಿತುವಸೇನ ಕುಲಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ।

"**ದಸನ್ನಂ ಮಾಸಾನಂ ಉಪರಿ ಸತ್ತ ದಿವಸಾನೀ**"**ತಿ ಪಸ್ಸಿ,** ತೇನ ಅತ್ತನೋ ಅನ್ತರಾಯಾಭಾವಂ ಅಞ್ಞಾಸಿ, ತಸ್ಸಾ ಚ ತುಸಿತಭವೇ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚನುಭವನಂ।

ತಾ ದೇವತಾತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಚಕ್ಕವಾಳದೇವತಾ। ಕಥಂ ಪನ ತಾ ದೇವತಾ ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪೂರಿತಪಾರಮಿಭಾವಂ, ಕಥಂ ಚಸ್ಸ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ? ಮಹೇಸಕ್ಖಾನಂ ದೇವತಾನಂ ವಸೇನ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ತಾ ದೇವತಾ ಅಭಿಸಮಯಭಾಗಿನೋ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದಾನಸಂವಿಭಾಗೇ ಅನೇಕವಾರಂ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳದೇವತಾಸನ್ನಿಪಾತೋ ಅಹೋಸಿ।

"ಚವಾಮೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ ಚುತಿಆಸನ್ನಜವನೇಹಿ ಞಾಣಸಹಿತೇಹಿ ಚುತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವಿದಿತತ್ತಾ। **ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ** ಚುತಿಚಿತ್ತಕ್ಖಣಸ್ಸ ಇತ್ತರಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಸ್ಸಪಿ ಅವಿಸಯೋವ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಆವಜ್ಜನಪರಿಯಾಯೋ**ತಿ ಆವಜ್ಜನಕ್ಕಮೋ। ಯಸ್ಮಾ ಏಕವಾರಂ ಆವಜ್ಜಿತಮತ್ತೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಿಚ್ಛಿನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಏವಾರಮ್ಮಣಂ ದುತಿಯಂ, ತತಿಯಞ್ಚ ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಚ್ಛಯತಿ। ಆವಜ್ಜನಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಜವನವಾರೋ ಗಹಿತೋ। ತೇನಾಹ **"ದುತಿಯತತಿಯಚಿತ್ತವಾರೇ ಏವ ಜಾನಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ಚುತಿಯಾ ಪುರೇತರಂ ಕತಿಪಯಚಿತ್ತವಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ "ಮರಣಂ ಮೇ ಆಸನ್ನ"ನ್ತಿ ಜಾನನತೋ **"ಚುತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಚವಾಮೀತಿ ಜಾನಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಪನ ಅಪುಬ್ಬಭಾವತೋ **ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ।** ನಿಕನ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪರತೋ **"ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಮೇ ಠಾನೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಗಹಿತಾ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಕಾಲೇ। **ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಕಮ್ಪತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಪನಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪೯) ವುತ್ತಮೇವ। ಅತ್ಥತೋ ಪನೇತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೭೧) ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರತಾಯ ಬಹುಲಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿಕಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ಪಠಮಮಹಾವಿಪಾಕಚಿತ್ತೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೭; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೯೮; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೨೦೦) ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ**ಪನ ಯದಿಪಿ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾವ, ವಿವೇಕಜ್ಝಾಸಯಾ ಪನ ವಿಸಙ್ಖಾರನಿನ್ನಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಬಹುಲಾತಿ ಪಞ್ಚಮಮಹಾವಿಪಾಕಚಿತ್ತೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಮಾಹ।

ಪುರೇ ಪುಣ್ಣಮಾಯ ಸತ್ತಮದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ಪುಣ್ಣಮಾಯ ಪುರೇ ಸತ್ತಮದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ, ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ನವಮಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ**ತಿ ನವಮಿತೋ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಆಸಳ್ಹಿಪುಣ್ಣಮಾಯಂ। **ಇದಂ ಸುಪಿನ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಅನೋತತ್ತದಹಂ ನೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಅಟ್ಠಂಸು। ಅಥ ನೇಸಂ ದೇವಿಯೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಮಲಹರಣತ್ಥಂ ನ್ಹಾಪೇತ್ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೨೦೦) ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ನೇಸಂ ದೇವಿಯೋ**ತಿ ಮಹಾರಾಜೂನಂ ದೇವಿಯೋ। **ಚರಿತ್ವಾ**ತಿ ಗೋಚರಂ ಚರಿತ್ವಾ।

ಹರಿತೂಪಲಿತ್ತಾಯಾತಿ ಹರಿತೇನ ಗೋಮಯೇನ ಕತಪರಿಭಣ್ಡಾಯ। **"ಸೋ ಚ ಖೋ ಪುರಿಸಗಬ್ಭೋ, ನ ಇತ್ಥಿಗಬ್ಭೋ, ಪುತ್ತೋ ತೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅತ್ತನೋ ಸುಪಿನಸತ್ಥನಯೇನ ಕಥೇಸುಂ। **"ಸಚೇ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸಿಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿ ಪನ ದೇವತಾವಿಗ್ಗಹೇನ ತಮತ್ಥಂ ಯಾಥಾವತೋ ಪವೇದೇಸುಂ।

ಧಮ್ಮತಾತಿ ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ "ಜಾತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸತ್ತಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೧; ೩.೩೭೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೩) ವಿಯ ಪಕತಿಪರಿಯಾಯೋ, ಧಮ್ಮೋ ಏವ **ಧಮ್ಮತಾ** ಯಥಾ ದೇವೋ **ಏವ** ದೇವತಾತಿ ಆಹ **"ಅಯಂ ಸಭಾವೋ"**ತಿ, ಅಯಂ ಪಕತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಸಭಾವೋ ಅತ್ಥತೋ ತಥಾ ನಿಯತಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ಅಯಂ ನಿಯಾಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ನಿಯಾಮೋ ಪನ ಬಹುವಿಧೋತಿ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನಿಯಾಮಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನಿಯಾಮೋ ಚ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಾನಂ ನಿಯಾಮೋ **ಕಮ್ಮನಿಯಾಮೋ**। ಏಸ ನಯೋ ಉತುನಿಯಾಮಾದೀಸು ತೀಸು। ಇತರೋ ಪನ ಧಮ್ಮೋ ಏವ ನಿಯಾಮೋ **ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೋ,** ಧಮ್ಮತಾ।

ಕುಸಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ। ನಿಸೇನ್ತೋ ತಿಖಿಣಂ ಕರೋನ್ತೋ।

ಅರೂಪಾದಿಭೂಮಿಭಾಗವಿಸೇಸವಸೇನ ಉತುವಿಸೇಸದಸ್ಸನತೋ ಉತುವಿಸೇಸೇನ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾನಂ ರುಕ್ಖಾದೀನಂ ಪುಪ್ಫಫಲಾದಿಗ್ಗಹಣಂ **"ತೇಸು ತೇಸು ಜನಪದೇಸೂ"**ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ವಸನ್ತಾದಿಕಾಲೇ।

ಮಧುರತೋ ಬೀಜತೋ **ತಿತ್ತತೋ** ಬೀಜತೋತಿ ಯೋಜನಾ।

೧೮. ವತ್ತಮಾನಸಮೀಪೇ ವತ್ತಮಾನೇ ವಿಯ ವೋಹರಿತಬ್ಬನ್ತಿ "ಓಕ್ಕಮತೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಏವಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಾ ಹೋತಿ। **ನ ಓಕ್ಕಮಮಾನೇ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣಸ್ಸ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ। ಯಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತೀ"ತಿ। ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪತ್ಥರಣೇನ ವಾ **ಅಪ್ಪಮಾಣೋ।** ಅತಿವಿಯ ಸಮುಜ್ಜಲನಭಾವೇನ **ಉಳಾರೋ । ದೇವಾನುಭಾವ**ನ್ತಿ ದೇವಾನಂ ಪಭಾನುಭಾವಂ। ದೇವಾನಞ್ಹಿ ಪಭಂ ಸೋ ಓಭಾಸೋ ಅಭಿಭವತಿ, ನ ತೇಸಂ ಆಧಿಪಚ್ಚಂ। ತೇನಾಹ **"ನಿವತ್ಥವತ್ಥಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ।

ಲೋಕಾನಂ ಲೋಕಧಾತೂನಂ ಅನ್ತರೋ ವಿವರೋ **ಲೋಕನ್ತರೋ,** ಸೋ ಏವ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ **"ಲೋಕನ್ತರಿಕಾ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ನ ಹಞ್ಞನ್ತೀತಿ **ಅಘಾ,** ಅಸಮ್ಬಾಧಾ। ತೇನಾಹ **"ನಿಚ್ಚವಿವಟಾ"**ತಿ। **ಅಸಂವುತಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರಿ ಚ ಕೇನಚಿ ನ ಪಿಹಿತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಉದಕಸ್ಸ ಪಿಧಾಯಿಕಾ ಪಥವೀ ನತ್ಥೀತಿ ಅಸಂವುತಾ ಲೋಕನ್ತರಿಕಾ, ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ವಿಯ ದೇವವಿಮಾನಾನಂ ಅಭಾವತೋ ಅಸಂವುತಾ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನ್ಧಕಾರೋ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನ್ಧಕಾರಾ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಜಾಯತಿ** ಆಲೋಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ನ ಚಕ್ಖುನೋ। ತಥಾ ಹಿ "ತೇನ ಓಭಾಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಞ್ಜಾನನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯಂ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹವಾಸೀನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನವಸೇನ ಉಪಡ್ಢಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಅಪರಗೋಯಾನವಾಸೀನಂ ಉಗ್ಗಮನವಸೇನ, ಏವಂ ಸೇಸದೀಪೇಸು ಪೀತಿ ಆಹ **"ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ತೀಸು ದೀಪೇಸು ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀ"**ತಿ। ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಪನ ದ್ವೀಸು ಏವ ದೀಪೇಸು ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ। ಏಕೇಕಾಯ ದಿಸಾಯ ನವ ನವ ಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪಭಾಯ ನಪ್ಪಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಭಾಯ ಓಭಾಸಿತುಂ ಅನಭಿಸಮ್ಭುನನ್ತಿ। ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತಪ್ಪಮಾಣೇ ಆಕಾಸೇ ವಿಚರಣತೋ **"ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝೇನ ವಿಚರನ್ತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವಾವಟಾತಿ ಖಾದನತ್ಥಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ಉಪಕ್ಕಮನ್ತಾ। **ವಿಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿವತ್ತಿತ್ವಾ। **ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಮುಚ್ಛಾಪತ್ತಿಯಾ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ, ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಭೇದನೇನ ವಾ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರೇ**ತಿ ಆತಪಸನ್ತಾಪಾಭಾವೇನ ಅತಿಸೀತಭಾವಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರತಾ ವುತ್ತಾ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ತಂ ಕಪ್ಪಸಣ್ಠಹನಉದಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಕರಮಹಾಮೇಘವುಟ್ಠಂ ಪಥವಿಸನ್ಧಾರಕಂ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಂ ಉದಕಂ ವಿಯ ಖಾರಂ ಭವಿತುಂ ಅರಹತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸತಿ ಪಥವೀಪಿ ವಿಲೀಯೇಯ್ಯ, ತೇಸಂ ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಬಲೇನ ಪೇತಾನಂ ಉದಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಖೇಳಭಾವಾಪತ್ತಿ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ತದಾ ಖಾರಭಾವಾಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರೇ ಉದಕೇ"**ತಿ।

ಏಕಯಾಗುಪಾನಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ ಪತ್ತಾದಿಭಾಜನಗತಂ ಯಾಗುಂ ಗಳೋಚಿಆದಿಉದ್ಧರಣಿಯಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಿವನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ। **ಸಮನ್ತತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗತೋ ಛಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ।

೧೯. **ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾರಾಜಾನಂ ವಸೇನಾ**ತಿ ವೇಸ್ಸವಣಾದಿಚತುಮಹಾರಾಜಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ।

ಯಥಾವಿಹಾರನ್ತಿ ಯಥಾಸಕಂ ವಿಹಾರಂ।

೧೦. **ಪಕತಿಯಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿಯಾ ಏವ। ತೇನಾಹ **"ಸಭಾವೇನೇವಾ"**ತಿ। ಪರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಗಹಣೇನ ವಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನೇವ ಸಯಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ **ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಾ। ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತಾಪೀತಿ** ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತಾಪಿ। **ಕಾಲದೇವಿಲಸ್ಸಾತಿ** ಯಥಾ ಕಾಲದೇವಿಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಞ್ಞದಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಪನ...ಪೇ॰... ಸಯಮೇವ ಸೀಲಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ತಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತಾಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೧. **"ಮನುಸ್ಸೇಸೂ"**ತಿ ಇದಂ ಪಕತಿಚಾರಿತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, "ಮನುಸ್ಸಿತ್ಥಿಯಾ ನಾಮ ಮನುಸ್ಸಪುರಿಸೇಸು ಪುರಿಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ। ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಮಾತುಯಾ ಪನ ದೇವೇಸುಪಿ ತಾದಿಸಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೇವ। ಯಥಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ಪುರಿಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನೇವ ಸಾ ಕೇನಚಿ ಪುರಿಸೇನ ಅನಭಿಭವನೀಯಾತಿ ಆಹ **"ಪಾದಾ ನ ವಹನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಸಙ್ಖಲಿಕಾ ವಿಯ ಬಜ್ಝನ್ತೀ"**ತಿ।

೧೨. ಪುಬ್ಬೇ "ಕಾಮಗುಣೂಪಸಂಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪುನ "ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಾ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಪರಿಚಾರೇತೀ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ಕಥಮಿದಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ **"ಪುಬ್ಬೇ"**ತಿಆದಿ। **ವತ್ಥುಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವತ್ಥುಪಟಿಸೇಧೋ। ತೇನಾಹ **"ಪುರಿಸಾಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನಾ"**ತಿ। **ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಲಾಭೋತಿ** ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾರಮ್ಮಣಸ್ಸೇವ ಪಟಿಲಾಭೋ।

೧೩. **ಕಿಲಮಥೋತಿ** ಖೇದೋ, ಕಾಯಸ್ಸ ಗರುಭಾವಕಥಿನಭಾವಾದಯೋಪಿ ತಸ್ಸಾ ತದಾ ನ ಹೋನ್ತಿ ಏವ। "ತಿರೋಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕದಾ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ **"ಕಲಲಾದಿಕಾಲಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ದಸ್ಸನೇ ಪಯೋಜನಂ ಸಯಮೇವ ವದತಿ। ತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಕಲಲಾದಿಕಾಲೇ ನ ಪಸ್ಸತಿ। **ಪುತ್ತೇನ** ದಹರೇನ ಮನ್ದೇನ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೇನ **ಸದ್ಧಿಂ। "ಯಂ ತಂ ಮಾತೂ"**ತಿಆದಿ ಪಕತಿಚಾರಿತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿಗಬ್ಭತೋಪಿ ಹಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಗಬ್ಭೋ ಪರಿಹಾರಂ ಲಭತಿ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತಾ ಅತಿವಿಯ ಸಪ್ಪಾಯಾಹಾರಾಚಾರಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪರಿಹರತಿ। **ಸುಖವಾಸತ್ಥನ್ತಿ** ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸುಖವಾಸತ್ಥಂ। **ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋತಿ** ಮಾತು ಪುರಿಮಭಾಗಾಭಿಮುಖೋ। ಇದಾನಿ ತಿರೋಕುಚ್ಛಿಗತಸ್ಸ ದಿಸ್ಸಮಾನತಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ, ಬಾಹಿರಞ್ಚ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುಬ್ಬೇ ಕತಕಮ್ಮ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ದೇವಿಯಾ। **ವತ್ಥುನ್ತಿ** ಕುಚ್ಛಿಂ। ಫಲಿಕಅಬ್ಭಪಟಲಾದಿನೋ ವಿಯ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತುಕುಚ್ಛಿತಚಸ್ಸ ಪತನುಭಾವೇನ ಆಲೋಕಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧಾಭಾವತೋ ಯಥಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತಾ ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಕಿಂ ಏವಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ಮಾತರಂ, ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಪುರತೋ ಠಿತಂ ರೂಪಗತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನೋತಿ ಆಹ **"ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸತಿ ಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ, ಆಲೋಕೇ ಚ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ **"ನ ಹಿ ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ವಿಯ ಹಿ ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ತಜ್ಜಸ್ಸ ಸಮನ್ನಾಹಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ।

೧೪. ಯಥಾ ಅಞ್ಞಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ವಿಜಾತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ತಾದಿಸೇನ ರೋಗೇನ ಅಭಿಭೂತಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಮರನ್ತಿ, ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ಪನ ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಕುಚ್ಛಿಗತೇ ತಸ್ಸ ವಿಜಾಯನನಿಮಿತ್ತಂ, ನ ಕೋಚಿ ರೋಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕೇವಲಂ ಆಯುಪರಿಕ್ಖಯೇನೇವ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ ಏವ। **"ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ವಸಿತಟ್ಠಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। **ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಪರಿಭೋಗನ್ತಿ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ನ ಪರಿಭೋಗಯೋಗ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಸತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಪಿತು ಅಞ್ಞಾಯ ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಯಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತಥಾಪಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತರಿ ಧರನ್ತಿಯಾ ಅಯುಜ್ಜಮಾನಕನ್ತಿ ಆಹ **"ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಪನೇತ್ವಾತಿ** ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಠಾನತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ। ಅತ್ತನಿ ಛನ್ದರಾಗವಸೇನೇವ ಬಹಿದ್ಧಾ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಯೇಸನಾತಿ ವಿಸಯಿನಿಸಾರಾಗೋ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸಯೇಸು ಸಾರಾಗಸ್ಸ ಬಲವಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಛನ್ದರಾಗೋ ಬಲವಾ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಅನುರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಗಬ್ಭಪರಿಹಾರಂ ನಾನುಯುಞ್ಜತಿ। ತೇನ **ಗಬ್ಭೋ ಬಹ್ವಾಬಾಧೋ ಹೋತಿ। ವತ್ಥು ವಿಸದಂ ಹೋತೀತಿ** ಗಬ್ಭಾಸಯೋ ವಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಮಾತು ಮಜ್ಝಿಮವಯಸ್ಸ ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ

ಬೋಧಿಸತ್ತಗಬ್ಭೋಕ್ಕಮನಮ್ಪಿ ತಸ್ಸಾ ಆಯುಪರಿಮಾಣವಿಲೋಕನೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ವಯೋವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಕಾರಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನತೋ। ಇತ್ಥಿಸಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಕಾರೋ ಪನ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನೇವ ವೂಪಸಮತಿ।

೨೫. **ಸತ್ತಮಾಸಜಾತೋ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಸತ್ತಮೇ ಮಾಸೇ ಜಾತೋ। ಸೋ **ಸೀತುಣ್ಹಕ್ಖಮೋ ನ ಹೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಸುಖುಮಾಲತಾಯ। **ಅಟ್ಠಮಾಸಜಾತೋ** ಕಾಮಂ ಸತ್ತಮಾಸಜಾತತೋ ಬುದ್ಧಿವಯವಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ಚಮ್ಮಪದೇಸಾ ವುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಾ ಘಟ್ಟನಂ ನ ಸಹನ್ತಿ, ತೇನ ಸೋ **ನ ಜೀವತಿ**। "ಸತ್ತಮಾಸಜಾತಸ್ಸ ಪನ ನ ತಾವ ತೇ ಜಾತಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

೨೬. **ದೇವಾ ಪಠಮಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ "ಲೋಕನಾಥಂ ಮಹಾಪುರಿಸಂ ಸಯಮೇವ ಪಠಮಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮಾ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತಗಾರವಬಹುಮಾನಾ ಅತ್ತನೋ ಪೀತಿಂ ಪವೇದೇನ್ತಾ **ಖೀಣಾಸವಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಆದಿತೋ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ಸೂತಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಸೂತಿಜಗ್ಗನಧಾತಿವೇಸಂ। **ಏಕೇ**ತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ। **ಮಚ್ಛಕ್ಖಿಸದಿಸಂ** ಛವಿವಸೇನ। **ಅಟ್ಠಾಸಿ** ನ ನಿಸೀದಿ, ನ ನಿಪಜ್ಜಿ ವಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಠಿತಾವ ಬೋಧಿಸತ್ತಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತಾ ವಿಜಾಯತೀ"ತಿ। ನಿದ್ದುಕ್ಖತಾಯ **ಠಿತಾ** ಏವ ಹುತ್ವಾ **ವಿಜಾಯತಿ**। ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಹಿ ಬಲವಭಾವತೋ ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಸಹಮಾನಾ ಅಞ್ಞಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ನಿಸಿನ್ನಾ ವಾ ನಿಪನ್ನಾ ವಾ ವಿಜಾಯನ್ತಿ।

೨೮. **ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣಿಯಾ**ತಿ ಅಜಿನಚಮ್ಮೇಹಿ ಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಕತಪವೇಣಿಯಾ। **ಮಹಾತೇಜೋ**ತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ। **ಮಹಾಯಸೋ**ತಿ ಮಹಾಪರಿವಾರೋ, ವಿಪುಲಕಿತ್ತಿಘೋಸೋ ಚ।

೨೯. **ಭಗ್ಗವಿಭಗ್ಗಾ**ತಿ ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನತೋ ನಿಕ್ಖಮನೇನ ವಿಭಾವಿತತ್ತಾ ಭಗ್ಗಾ, ವಿಭಗ್ಗಾ ವಿಯ ಚ ಹುತ್ವಾ, ತೇನ ನೇಸಂ ಅವಿಸದಭಾವಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಲಗ್ಗೋ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಗಬ್ಭಾಸಯೇ, ಯೋನಿಪದೇಸೇ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಅಲಗ್ಗೋ ಅಸತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ, ಯತೋ "ಧಮಕರಣತೋ ಉದಕನಿಕ್ಖಮನಸದಿಸ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉದಕೇನಾ**ತಿ ಗಬ್ಭಾಸಯಗತೇನ ಉದಕೇನ। **ಅಮಕ್ಖಿತೋವ ನಿಕ್ಖಮತಿ** ಸಮ್ಮಕ್ಖಿತಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಉದಕಸೇಮ್ಹಾದಿಕಸ್ಸೇವ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋ। ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂ ಠಾನಂ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ವಿಸುದ್ಧಂ ವಿಸೇಸತೋ ಪರಮಸುಗನ್ಧಗನ್ಧಕುಟಿ ವಿಯ ಚನ್ದನಗನ್ಧಂ ವಾಯನ್ತಂ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಉದಕವಟ್ಟಿಯೋತಿ ಉದಕಕ್ಖನ್ಧಾ।

೩೧. **ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ**ತಿ ಮುಹುತ್ತೇನ ಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ ಮುಹುತ್ತಮತ್ತೋವ। **ಅನುಧಾರಿಯಮಾನೇ**ತಿ ಅನುಕೂಲವಸೇನ ನೀಯಮಾನೇ। **ಆಗತಾನೇವಾ**ತಿ ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಗತಾನಿ ಏವ। **ಅನೇಕಸಾಖ**ನ್ತಿ ರತನಮಯಾನೇಕಸತಪತಿಟ್ಠಾನಹೀರಕಂ। **ಸಹಸ್ಸಮಣ್ಡಲ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಉಪರಿಟ್ಠಿತಂ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಮಣ್ಡಲಹೀರಕಂ। **ಮರೂ**ತಿ ದೇವಾ। **ನ ಖೋ ಪನ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ** ಪದವೀತಿಹಾರತೋ ಪಗೇವ ದಿಸಾವಿಲೋಕನಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾಸತ್ತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏಕಙ್ಗಣಾನೀ**ತಿ ವಿವಟಭಾವೇನ ವಿಹಾರಙ್ಗಣಪರಿವೇಣಙ್ಗಣಾನಿ ವಿಯ ಏಕಙ್ಗಣಸದಿಸಾನಿ **ಅಹೇಸುಂ**। **ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥೀ**ತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇದಂ ವಿಲೋಕನಂ ವಿಸಿಟ್ಠೇ ಪಸ್ಸಿತುಂ **"ಇಧ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಉತ್ತರಿತರೋ"**ತಿ ಆಹಂಸು। **ಅಗ್ಗೋ**ತಿ ಪಧಾನೋ, ಕೇನ ಪನಸ್ಸ ಪಧಾನತಾತಿ ಆಹ **"ಗುಣೇಹೀ"**ತಿ। **ಪಠಮ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಪರಿಯಾಯೋ। ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಪಧಾನತಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಪಠಮೋ"**ತಿ, ಸಬ್ಬಪಧಾನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಸದ್ದಸ್ಸೇವ। ಏತ್ಥ ಚ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ತಾವ ದೇವಾ ತಥಾ ಚ ವದನ್ತಿ, ಇತರೇ ಪನ ಕಥನ್ತಿ? ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವದಸ್ಸನಾದಿನಾ। ಮಹೇಸಕ್ಖಾನಞ್ಹಿ ದೇವಾನಂ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೋ ವಿಯ ತೇನ ಸದಿಸಾನಮ್ಪಿ ಆನುಭಾವೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಅಹೋಸೀತಿ, ಇತರೇ ಪನ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಸದ್ದಹನ್ತಾ ಅನುಮಿನನ್ತಾ ತಥಾ ಆಹಂಸು। ಪರಿಪಾಕಗತಪುಬ್ಬಹೇತುಸಂಸಿದ್ಧಾಯ ಧಮ್ಮತಾಯ ಚೋದಿಯಮಾನೋ **ಇಮಸ್ಮಿಂ...ಪೇ॰... ಬ್ಯಾಕಾಸಿ**।

ಜಾತಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಠಾನಾದೀನಿ ಯೇಸಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನೀತಿ ತೇ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪತಿಟ್ಠಾನಂ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ** ಇದ್ಧಿಪಾದವಸೇನ

ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಮಿಜ್ಝನತೋ। **ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖಭಾವೋ** ಲೋಕಸ್ಸ ಉತ್ತರಣವಸೇನ ಗಮನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ತೇನ ಹಿ ಭಗವಾ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಭಿಭೂತೋ, ಕೇನಚಿ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾಜನಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಗಮನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತ**"ನ್ತಿ। ತಥಾ ಸತ್ತಪದಗಮನಂ ಸತ್ತಪದಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಮ್ಪನ್ನಅರಿಯಮಗ್ಗಗಮನಸ್ಸ। ಸುವಿಸುದ್ಧಸೇತಚ್ಛತ್ತಧಾರಣಂ ಸುವಿಸುದ್ಧವಿಮುತ್ತಿಛತ್ತಧಾರಣಸ್ಸ। ಪಞ್ಚರಾಜಕಕುಧಭಣ್ಡಸಮಾಯೋಗೋ ಪಞ್ಚವಿಧವಿಮುತ್ತಿಗುಣಸಮಾಯೋಗಸ್ಸ। ಅನಾವಟದಿಸಾನುವಿಲೋಕನಂ ಅನಾವಟಞಾಣತಾಯ। "ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯವಾಚಾಭಾಸನಂ ಕೇನಚಿ ಅವಿಬನ್ಧನೀಯತಾಯ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸ್ಸ। "ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತೀ"ತಿ ಆಯತಿಂ ಜಾತಿಯಾ ಅಭಾವಕಿತ್ತನಾ ಅನುಪಾದಿ...ಪೇ॰... ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅನಾಗತೇ ಲದ್ಧಬ್ಬವಿಸೇಸಸ್ಸ ತಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ನ ಆಗತೋತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಿಯಾ ನ ಆಗತೋ। **ಆಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ, ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ಆಗತನಯೇನ ಆಹರಿತ್ವಾ **ದೀಪೇತಬ್ಬೋ**।

"**ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಕಮ್ಪೀ**"ತಿ ಇದಂ ಸತಿಪಿ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತತ್ತೇ ವಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಅಚ್ಛರಿಯಾನಂ ಮೂಲಭೂತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತನ್ತಿಬದ್ಧಾ ವೀಣಾ ಚಮ್ಮಬದ್ಧಾ ಭೇರಿಯೋ**ತಿ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತೂರಿಯಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ಚ-ಸದ್ದೇನ ವಾ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಅನ್ದುಬನ್ಧನಾದೀನಿ ತಙ್ಖಣೇ ಏವ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪುನ ಪಾಕತಿಕಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಜಚ್ಚನ್ಧಾದೀನಂ ಚಕ್ಖುಸೋತಾದೀನಿ ತಥಾರೂಪಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತಾವದೇವ ವಿಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಛಿಜ್ಜಿಂಸೂ**ತಿ ಚ ಪಾದೇಸು ಬನ್ಧಟ್ಠಾನೇಸು ಛಿಜ್ಜಿಂಸು। **ವಿಗಚ್ಛಿಂಸೂ**ತಿ ವೂಪಸಮಿಂಸು। **ಆಕಾಸಟ್ಠಕರತನಾನಿ** ನಾಮ ತಂತಂವಿಮಾನಗತಮಣಿರತನಾದೀನಿ। **ಸಕತೇಜೋಭಾಸಿತಾನೀ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಸಮುಜ್ಜಲಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪಭಾಯ ಓಭಾಸಿತಾನಿ **ಅಹೇಸುಂ**। **ನಪ್ಪವತ್ತೀ**ತಿ ನ ಸನ್ನಿಪಾತೋ। **ನ ವಾಯೀ**ತಿ ಖರೋ ವಾತೋ ನ ವಾಯಿ। ಮುದುಸುಖೋ ಪನ ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖಾವಹೋ ವಾಯಿ। **ಪಥವಿಗತಾ ಅಹೇಸುಂ** ಉಚ್ಚಟ್ಠಾನೇ ಠಾತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತಾ। **ಉತುಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಅನುಣ್ಹಾಸೀತತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಉತುನಾ ಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಅಪ್ಫೋಟನಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಭುಜಹತ್ಥಸಙ್ಘಟ್ಟನಸದ್ದೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ವಾಮಹತ್ಥಂ ಉರೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪುಥುಪಾಣಿನಾ ಹತ್ಥತಾಳನೇನ ಸದ್ದಕರಣಂ। ಮುಖೇನ ಉಸ್ಸೇಳನಂ ಸದ್ದಸ್ಸ ಮುಞ್ಚನಂ **ಸೇಳನಂ**। **ಏಕದ್ಧಜಮಾಲಾ ಅಹೋಸಿ** ನಿರನ್ತರಂ ಧಜಮಾಲಾಸಮೋಧಾನಗತಾಯ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತಾನಿ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ "ವಿಚಿತ್ತಪುಪ್ಫಸುಗನ್ಧಪುಪ್ಫವಸ್ಸದೇವೋಪವಸ್ಸಿ ಸೂರಿಯೇ ದಿಸ್ಸಮಾನೇ ಏವ ತಾರಕಾ ಓಭಾಸಿಂಸು, ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಉದಕಂ ಪಥವಿತೋ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿ, ಬಿಲಾಸಯಾ ಚ ತಿರಚ್ಛಾನಾ ಆಸಯತೋ ನಿಕ್ಖಮಿಂಸು, ರಾಗದೋಸಮೋಹಾಪಿ ತನು ಭವಿಂಸು, ಪಥವಿಯಂ ರಜೋ ವೂಪಸಮಿ, ಅನಿಟ್ಠಗನ್ಧೋ ವಿಗಚ್ಛಿ, ದಿಬ್ಬಗನ್ಧೋ ವಾಯಿ, ರೂಪಿನೋ ದೇವಾ ಸರೂಪೇನೇವ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆಪಾಥಂ ಅಗಮಂಸು, ಸತ್ತಾನಂ ಚುತೂಪಪಾತಾ ನಾಹೇಸು"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಯಾನಿ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಸಮಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಅನವಸೇಸತೋ ತದಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ।

ತತ್ರಾಪೀತಿ ತೇಸುಪಿ ಪಥವಿಕಮ್ಪಾದೀಸು ಏವಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನ ಕೇವಲಂ ಸಮ್ಪತಿಜಾತಸ್ಸ ಠಾನಾದೀಸು ಏವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ** ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ, ತಿತ್ಥಕರಮತಸ್ಸ ಚ ಚಾಲನತೋ। ಕೇನಚಿ ಅನುಸ್ಸಾಹಿತಾನಂಯೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ **ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇ ಸನ್ನಿಪಾತೋ** ಕೇನಚಿ ಅನುಸ್ಸಾಹಿತಾನಂಯೇವ **ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ**। **ಪಠಮಂ ದೇವತಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ** ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ, **ಪಚ್ಛಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ** ತತ್ಥೇವ ಠಾನಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಲಸಭಾವತೋ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ**। **ವೀಣಾನಂ ಸಯಂ ವಜ್ಜನಂ** ಪರೂಪದೇಸೇನ ವಿನಾ ಸಯಮೇವ **ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ** ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। **ಭೇರೀನಂ ವಜ್ಜನಂ** ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಪವೇದನಸಮತ್ಥಸ್ಸ **ಧಮ್ಮಭೇರಿಯಾ ಅನುಸಾವನಸ್ಸ** ಅಮತದುನ್ದುಭಿಘೋಸನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ**। **ಅನ್ದುಬನ್ಧನಾದೀನಂ ಛೇದೋ** ಮಾನವಿನಿಬನ್ಧಭೇದನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ**। **ಮಹಾಜನಸ್ಸ ರೋಗವಿಗಮೋ** ತಸ್ಸೇವ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖರೋಗವಿಗಮಭೂತಸ್ಸ **ಸಚ್ಚಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ**। "ಮಹಾಜನಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಂ "ಮಹಾಜನಸ್ಸ

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ, ಮಹಾಜನಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಸೋತಧಾತುಪಟಿಲಾಭಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಇದ್ಧಿಪಾದಭಾವನಾವಸೇನ ಸಾತಿಸಯಞಾಣಜವಸಮ್ಪತ್ತಿಸಿದ್ಧೀತಿ ಆಹ **"ಪೀಠಸಪ್ಪೀನಂ ಜವಸಮ್ಪದಾ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಸುಪಟ್ಟನಸಮ್ಪಾಪುಣನಂ ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।** ಅತ್ಥಾದಿಅನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಾದೀಸು ಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ। **ರತನಾನಂ ಸಕತೇಜೋಭಾಸಿತತ್ತಂ ಯಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮೋಭಾಸಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸತಿ,** ತೇನ ತಸ್ಸ ಸಕತೇಜೋಭಾಸಿತತ್ತಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।**

ಚತುಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ವೇರವೂಪಸಮನತೋ। **ಏಕಾದಸಅಗ್ಗಿನಿಬ್ಬಾಪನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ** ದುನ್ನಿಬ್ಬಾಪನನಿಬ್ಬಾನಭಾವತೋ। **ಞಾಣಾಲೋಕದಸ್ಸನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ** ಅನಾಲೋಕೇ ಆಲೋಕದಸ್ಸನಭಾವತೋ। **ನಿಬ್ಬಾನರಸೇನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ನಿಬ್ಬಾಯನರಸೇನ। **ಏಕರಸಭಾವಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಏಕರಸಭಾವಸ್ಸ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಅಮಧುರಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಧುರಭಾವಾಪಾದನೇನ। **ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಭಿನ್ದನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ** ಸಬ್ಬಸೋ ದಿಟ್ಠಿಗತವಾತಾಪನಯನವಸೇನ। ಆಕಾಸಾದಿಅಪ್ಪತಿಟ್ಠವಿಸಮಚಞ್ಚಲಟ್ಠಾನಂ ಪಹಾಯ **ಸಕುಣಾನಂ ಪಥವಿಗಮನಂ** ತಾದಿಸಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಂ ಪಹಾಯ ಸತ್ತಾನಂ **ಪಾಣೇಹಿ** ರತನತ್ತಯಸರಣಗಮನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿತ್ತಂ।** **ಬಹುಜನಕನ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಚನ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ಬಹುಜನಸ್ಸ ಕನ್ತತಾಯ। **ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಉಣ್ಹಸೀತವಿವಜ್ಜಿತಉತುಸುಖತಾ** ಪರಿಳಾಹವಿವಜ್ಜಿತ**ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ದೇವತಾನಂ ಅಪ್ಫೋಟನಾದೀಹಿ ಕೀಳನಂ** ಪಮೋದುಪ್ಪತ್ತಿಭವನ್ತಗಮನೇನ, ಧಮ್ಮಸಭಾವಬೋಧನೇನ ಚ ಉದಾನವಸೇನ ಪಮೋದವಿಭಾವನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ಧಮ್ಮವೇಗವಸ್ಸನಸ್ಸಾ**ತಿ ದೇಸನಾಞಾಣವೇಗೇನ ಧಮ್ಮಾಮತಸ್ಸ ವಸ್ಸನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।** ಕಾಯಗತಾಸತಿವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಮಗ್ಗಫಲಸುಖಾನುಭವೋ **ಕಾಯಗತಾಸತಿಅಮತಪಟಿಲಾಭೋ,** ತಸ್ಸ ಪನ ಕಾಯಸ್ಸಾಪಿ ಅತಪ್ಪಕಸುಖಾವಹತ್ತಾ ಖುದಾಪಿಪಾಸಾಪೀಳನಾಭಾವೋ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ ವುತ್ತೋ । **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**ಪನ ಖುದಂ, ಪಿಪಾಸಞ್ಚ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಭೇದೋ ವಿಸೇಸಸಾಮಞ್ಞವಿಭಾಗೇನ, ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। "ಸಯಮೇವಾ"ತಿ ಪದಂ "ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗದ್ವಾರವಿವರಣಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಭರಿತಭಾವಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವಸ್ಸ। **"ಅರಿಯದ್ಧಜಮಾಲಾಮಾಲಿತಾಯಾ**ತಿ ಕಾಸಾಯದ್ಧಜಮಾಲಾವನ್ತತಾಯಾ"ತಿ ಕೇಚಿ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗದ್ಧಜಮಾಲಾಹಿ ಮಾಲಿಭಾವಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।** ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅನುದ್ಧಟಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಏತ್ಥಾತಿ "ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋವ,** ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಇಧ ಅಪುಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತದಾ ಪಥವಿಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ನಿಯತಿ ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮತಾ ತಿ ಇದಂ ನಿಯತಿವಾದವಸೇನ ಕಥನಂ। ಪುಬ್ಬೇ ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಉಪಚಿತತ್ತಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ ಇದಂ ಪುಬ್ಬೇಕತಕಮ್ಮವಾದವಸೇನ ಕಥನಂ। ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪರಿ ಈಸನಸೀಲತಾಯ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಮೇವ ಇಸ್ಸರೋ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ನಿಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ ಮಹಾಪುರಿಸೋಪಿ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭವಿತುಂ ಸಮತ್ಥೇನ ಉಳಾರೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ, ತೇನ ಇಸ್ಸರೇನ ನಿಮ್ಮಿತೋ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಚಾಯಂ ನಿಮ್ಮಾನವಿಸೇಸೋ, ಯದಿದಂ ಮಹಾನುಭಾವತಾ, ಯಾಯ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ ಇದಂ ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನವಸೇನ ಕಥನಂ। ಏವಂ ತಂ ತಂ ಬಹುಲಂ ವತ್ವಾ ಕಿಂ ಇಮಾಯ ಪರಿಯಾಯಕಥಾಯಾತಿ ಅವಸಾನೇ ಉಜುಕಮೇವ ಬ್ಯಾಕರಿ। ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಪಥವಿಯಂ ಕಥಂ ಪದಸಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಆಕಾಸೇನ ಮಞ್ಞೇ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನವಸೇನ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। ಸೀಘತರಂ ಪನ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗತತ್ತಾ ದಿಸ್ಸಮಾನರೂಪೋಪಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಅದಿಸ್ಸಮಾನೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। ಅಚೇಲಕಭಾವೋ, ಖುದ್ದಕಸರೀರತಾ ಚ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ ನ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾತಿ ಕಮ್ಮಾನುಭಾವಸಞ್ಜನಿತಪಾಟಿಹಾರಿಯವಸೇನ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೋ ವಿಯ, ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋ ವಿಯ ಚ ಮಹಾಜನಸ್ಸ

ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ತದಾ ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾನಮತ್ತಮೇವೇತನ್ತಿ। **ಪಚ್ಛಾ ಬಾಲದಾರಕೋವ ಅಹೋಸಿ, ನ ತಾದಿಸೋತಿ**। ಬುದ್ಧಭಾವಾನುಚ್ಛವಿಕಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನುಭಾವಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಪವೇದಿತತ್ತಾ **ಪರಿಸಾ ಚಸ್ಸ** ಬ್ಯಾಕರಣೇನ **ಬುದ್ಧೇನ ವಿಯ…ಪೇ॰… ಅತ್ತಮನಾ ಅಹೋಸಿ**।

ಸಬ್ಬಧಮ್ಮತಾತಿ ಸಬ್ಬಾ ಸೋಳಸವಿಧಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಧಮ್ಮತಾ **ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ** ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರದಸ್ಸನೇನ ನೇಸಂ ಏಕಸದಿಸತ್ತಾ।

ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣವಣ್ಣನಾ

೩೩. **ದುಕೂಲಚುಮ್ಬಟಕೇತಿ** ದಹರಸ್ಸ ನಿಪಜ್ಜನಯೋಗ್ಯತಾವಸೇನ ಪಟಿಸಂಹಟದುಕೂಲಸುಖುಮೇ। "ಖತ್ತಿಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಜಾತಿ**। "ಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ ಗೋತಮೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಗೋತ್ತಂ**। "ಪೋಣಿಕಾ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕಾ ಸಾಕಿಯಾ ಕೋಳಿಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಕುಲಪದೇಸೋ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ರೂಪಿಸ್ಸರಿಯಪರಿವಾರಾದಿಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಮಹನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ವಿಪುಲಸ್ಸ, ಉಳಾರಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋತಿ** ಸಿದ್ಧಿಯೋ। **ಗನ್ತಬ್ಬಗತಿಯಾತಿ** ಗತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸಾಧನತಮಾಹ। ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಹಿ ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತೇಹಿ ಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ **ಗತಿಯೋ,** ಉಪಪತ್ತಿಭವವಿಸೇಸೋ। ಗಚ್ಛತಿ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಗತಿ,** ಅಜ್ಝಾಸಯೋ। **ಪಟಿಸರಣೇತಿ** ಪರಾಯಣೇ ಅವಸ್ಸಯೇ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿಸಂಯುತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಅರಹತೋ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ತಂಪಟಿಸರಣಂ। **ತ್ಯಾಹನ್ತಿ** ತೇ ಅಹಂ।

ದಸವಿಧೇ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ, ಅಗರಹಿತೇ ಚ ರಾಜಧಮ್ಮೇ (ಜಾ॰ ೨ ಮಹಾಮಂಸಜಾತಕೇ ವಿತ್ಥಾರೋ) ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಧಮ್ಮಿಕೋ**। ತೇನ ಚ ಧಮ್ಮೇನ ಸಕಲಂ ಲೋಕಂ ರಞ್ಜೇತೀತಿ **ಧಮ್ಮರಾಜಾ**। ಯಸ್ಮಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಧಮ್ಮೇನ ಞಾಯೇನ ರಜ್ಜಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ನ ಅಧಮ್ಮೇನ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಧಮ್ಮೇನ ಲದ್ಧರಜ್ಜತ್ತಾ ಧಮ್ಮರಾಜಾ"**ತಿ। ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಸಮುದ್ದಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ **ಚತುರನ್ತಾ** ನಾಮ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೀಪೇ ಮಹಾಪಥವೀತಿ ಆಹ **"ಪುರತ್ಥಿಮ…ಪೇ॰… ಇಸ್ಸರೋ"**ತಿ। **ವಿಜಿತಾವೀತಿ** ವಿಜೇತಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಜಿತವಾ, ಕಾಮಕೋಧಾದಿಕಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಸ್ಸ, ಪಟಿರಾಜಭೂತಸ್ಸ ಬಾಹಿರಸ್ಸ ಚ ಅರಿಗಣಸ್ಸ ವಿಜಯಿ, ವಿಜೇತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾಮಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಕೇನಚಿ ಯುದ್ಧಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಯುದ್ಧೇನ ಪನ ಸಾಧೇತಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಜಯಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಯಾ **"ವಿಜಿತಸಙ್ಗಾಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಜನಪದೋವ ಚತುಬ್ಬಿಧಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮಾದಿಸಮನ್ನಾಗತೇ ಅಸ್ಮಿಂ ರಾಜಿನಿ ಥಾವರಿಯಂ ಕೇನಚಿ ಅಸಂಹಾರಿಯಂ ದಳ್ಹಂ ಭತ್ತಭಾವಂ ಪತ್ತೋ, ಜನಪದೇ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಿಕಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಥಾವರಿಯಂ ಥಿರಭಾವಂ ಪತ್ತೋತಿ **ಜನಪದತ್ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋ**। ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉರೇ ಸತ್ಥಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಇಚ್ಛಿತಧನಹರಣಾದಿನಾ ಪರಸಾಹಸಕಾರಿತಾಯ **ಸಾಹಸಿಕಾ**।

ರತಿಜನನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತಪ್ಪಕಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪಾದನೇನ। ಸದ್ದತ್ಥತೋ ಪನ ರಮೇತೀತಿ **ರತನಂ**। "ಅಹೋ ಮನೋಹರ"ನ್ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಕತ್ತಬ್ಬತಾಯ **ಚಿತ್ತೀಕತಂ** । "ಸ್ವಾಯಂ ಚಿತ್ತೀಕಾರೋ ತಸ್ಸ ಪೂಜನೀಯತಾಯಾ"ತಿ ಚಿತ್ತೀಕತನ್ತಿ ಪೂಜನೀಯನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಮಹನ್ತಂ ವಿಪುಲಂ ಅಪರಿಮಿತಂ ಮೂಲಂ ಅಗ್ಘತೀತಿ **ಮಹಗ್ಘಂ**। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ತುಲಾ ಉಪಮಾತಿ **ಅತುಲಂ,** ಅಸದಿಸಂ। ಕದಾಚಿ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ದುಕ್ಖೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬತ್ತಾ **ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ**। ಅನೋಮೇಹಿ ಉಳಾರಗುಣೇಹೇವ ಸತ್ತೇಹಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ**। ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಚಕ್ಕರತನೇ ಲಬ್ಭಮಾನತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇತರೇಸುಪಿ ತೇ ಅತಿದಿಸಿತುಂ **"ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಅಞ್ಞಂ ದೇವಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ** ರಞ್ಞೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಿಸ್ಸರಿಯಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭಹೇತುತೋ, ಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಯಥಿಚ್ಛಿತತ್ಥಪಟಿಲಾಭಹೇತುತೋ। **ಅಗ್ಘೋ ನತ್ಥಿ** ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರಸಮುಜ್ಜಲಸತ್ತರತನಮಯತ್ತಾ, ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ಚ। ಯದಗ್ಘೇನ ಮಹಗ್ಘಂ, ತದಗ್ಘೇನ **ಅತುಲಂ**। ಸತ್ತಾನಂ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನೇನ ವಿಗತಕಾಳಕೋ ಪುಞ್ಞಪಸುತತಾಯ ಮಣ್ಡಭೂತೋ ಯಾದಿಸೋ ಕಾಲೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾರಹೋ, ತಾದಿಸೇ ಏವ ಚಕ್ಕವತ್ತೀನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವೋತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಚ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಉಪಮಾವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ,

ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ನ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸದಿಸತಾ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಬುದ್ಧಾ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಪರಿಪೂರಣಸ್ಸಾಪಿ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋಪಿ ದುಲ್ಲಭುಪ್ಪಾದಾಯೇವಾತಿ , ಇಮಿನಾ ದುಲ್ಲಭುಪ್ಪಾದತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ತೇಸಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಾಮಂ ಚಕ್ಕರತನಾನುಭಾವೇನ ಸಿಜ್ಝಮಾನೋ ಗುಣೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಪರಿವಾರಸಾಧಾರಣೋ, ತಥಾಪಿ "ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಏವ ನಂ ಸಾಮಿಭಾವೇನ ವಿಸವಿತಾಯ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ ತದತ್ಥಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತದೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ, ಛನ್ನಮ್ಪಿ ವಾ ಅತ್ಥಾನಂ ಇತರರತನೇಸುಪಿ ಲಬ್ಭನತೋ **"ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸ-ಪರಿಣಾಯಕರತನೇಹಿ ಅಜಿತವಿಜಯತೋ, ಚಕ್ಕರತನೇನ ಚ ಪರಿವಾರಭಾವೇನ, ಸೇಸೇಹಿ ಪರಿಭೋಗೂಪಕರಣಭಾವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಮಣಿಇತ್ಥಿರತನೇಹಿ ಪರಿಭೋಗೂಪಕರಣಭಾವೇನ ಸೇಸೇಹಿ ಪರಿವಾರಭಾವೇನಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾದೀಪಾನಂ ಸಿರಿವಿಭವನ್ತಿ ತತ್ಥ ಲದ್ಧಂ ಸಿರಿಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚೇವ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ। **ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ** "ಪುರೇಭತ್ತಮೇವಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾನುಭಾವಮೇವ। ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಂ ಪದೇಸಂ ಬ್ಯಾಪನೇನ **ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಂ ಅನ್ಧಕಾರಂ**। ಅತಿದೀಘತಾದಿ**ಛಬ್ಬಿಧದೋಸಪರಿವಜ್ಜಿತಂ**।

ಸೂರಾತಿ ಸತ್ತಿವನ್ತೋ, ನಿಬ್ಭಯಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅಭೀರುಕಾ"**ತಿ। **ಅಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಂ। ಯೇನ ಕಾರಣೇನ "ವೀರಾ"ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯುಂ, ತಂ **ವೀರಙ್ಗಂ**। ತೇನಾಹ **"ವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। ಯಾವ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಾ ಚಕ್ಕಸ್ಸ ವತ್ತನತೋ **"ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತಸಮುದ್ದಪರಿಯನ್ತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಅದಣ್ಡೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾವ ಧನದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸರೀರದಣ್ಡಸ್ಸ ಚ ಅಕರಣಂ ವುತ್ತಂ। **"ಅಸತ್ಥೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಸೇನಾಯ ಯುಜ್ಝನಸ್ಸಾತಿ ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೇ ಕತಾಪರಾಧೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರ**ನ್ತಿ ಸಾಗರಪರಿಯನ್ತಂ।

"ರಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ರಾಗೋ,** ತಣ್ಹಾಯನಟ್ಠೇನ **ತಣ್ಹಾ"**ತಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದೇನ ಲೋಭೋ ಏವ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತೋ । ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಛದನಟ್ಠೋ ಏಕನ್ತಿಕೋ। ಯಥಾಹ "ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ರಾಗೋ ಸಹತೇ ನರ"ನ್ತಿ, (ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧, ೧೭) "ತಣ್ಹಾಛದನಛಾದಿತಾ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೬೪) ಚ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ದೋಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಛದನಟ್ಠೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಕಿಲೇಸಗ್ಗಹಣೇನ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಯೋ ಸೇಸಕಿಲೇಸಾ ವುತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಛಾದೇತ್ವಾ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನಿವಾರೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ "ಛದನಾ, ಛದಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। **ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾ**ತಿ ಚ ಓ-ಕಾರಸ್ಸ ಆ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ।

೩೫. ತಾಸನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ನಿಪ್ಫತ್ತೀನಂ। **ನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನೀ**ತಿ ಞಾಪಕಕಾರಣಭೂತಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಮಹಾಪುರಿಸಭಾವೋ ಏತೇಹೀತಿ **ಲಕ್ಖಣಾನಿ**। ಠಾನಗಮನಾದೀಸು ಭೂಮಿಯಂ ಸುಟ್ಠು ಸಮಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಪಾದಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದೋ**। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದತಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಗ್ಗತಲ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಪಾದತಲಂ। **ಪಣ್ಹೀ**ತಿ ಪಣ್ಹಿತಲಂ। **ಪಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಪಾದತಲಸ್ಸ ದ್ವೀಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಏಕೇಕಂ, ಉಭಯಮೇವ ವಾ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪಸ್ಸಂ। **"ಅಸ್ಸ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ಅನ್ವಯತೋ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಂ। **ಸುವಣ್ಣಪಾದುಕತಲಮಿವ** ಉಜುಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿಯಮಾನಂ। **ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವಾ**ತಿ ಏಕಕ್ಖಣೇಯೇವ। **ಸಕಲಂ ಪಾದತಲಂ ಭೂಮಿಂ ಫುಸತಿ** ನಿಕ್ಖಿಪನೇ। ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಸಕಲಂ ಪಾದತಲಂ ಭೂಮಿತೋ ಉಟ್ಠಹತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದೋ**ತಿ ನಿಗಮನಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅನುಪುಬ್ಬನಿನ್ನಾದಿಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಂ, ತಂ ಪರತೋ **ಲಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೦೧) ಆವಿಭವಿಸ್ಸತೀತಿ।

ನಾಭಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಲಕ್ಖಣಚಕ್ಕಸ್ಸ ನಾಭಿ ಪರಿಮಣ್ಡಲಸಣ್ಠಾನಾ ಸುಪರಿಬ್ಯತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಾಭಿಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ** ತಸ್ಸಂ ನಾಭಿಯಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಠಿತಾ। **ನಾಭಿಮುಖಪರಿಕ್ಖೇಪಪಟ್ಟೋತಿ** ಪಕತಿಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅಕ್ಖಬ್ಬಾಹತಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ನಾಭಿಮುಖೇ ಠಪೇತಬ್ಬಂ ಪರಿಕ್ಖೇಪಪಟ್ಟೋ, ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ನೇಮಿಮಣಿಕಾತಿ** ನೇಮಿಯಂ ಆವಲಿಭಾವೇನ ಠಿತಮಣಿಕಾಲೇಖಾ। **ಸಮ್ಬಹುಲವಾರೋತಿ** ಬಹುವಿಧಲೇಖಙ್ಗವಿಭಾವನವಾರೋ। **ಸತ್ತೀತಿ** ಆವುಧಸತ್ತಿ। **ಸಿರಿವಚ್ಛೋತಿ** ಸಿರಿಅಙ್ಗಾ। **ನನ್ದೀತಿ** ದಕ್ಖಿಣಾವತ್ತಂ। **ಸೋವತ್ತಿಕೋತಿ** ಸೋವತ್ತಿಅಙ್ಗೋ। **ವಟಂಸಕೋತಿ** ಆವೇಳಂ। **ವಡ್ಢಮಾನಕನ್ತಿ** ಪುರಿಮಹಾದೀಸು ದೀಪಙ್ಕಂ। **ಮೋರಹತ್ಥಕೋತಿ** ಮೋರಪಿಞ್ಛಕಲಾಪೋ, ಮೋರಪಿಞ್ಛಪಟಿಸಿಬ್ಬಿತೋ ವಾ ಬೀಜನೀವಿಸೇಸೋ। **ವಾಳಬೀಜನೀತಿ** ಚಾಮರಿವಾಲಂ। ಸಿದ್ಧತ್ಥಾದಿ **ಪುಣ್ಣಘಟಪುಣ್ಣಪಾತಿಯೋ**। "ಚಕ್ಕವಾಳೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಧಾನಾವಯವೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಹಿಮವಾ ಸಿನೇರು…ಪೇ॰… ಸಹಸ್ಸಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಪರಿಸಂ ಉಪಾದಾಯಾ"**ತಿ ಇದಂ ಹತ್ಥಿರತನಾದೀನಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಸಬ್ಬೋ**ತಿಸತ್ತಿಆದಿಕೋ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಅಙ್ಗವಿಸೇಸೋ **ಚಕ್ಕಲಕ್ಖಣಸ್ಸೇವ ಪರಿವಾರೋತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

"ಆಯತಪಣ್ಹೀ"ತಿ ಇದಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪಣ್ಹಿತೋ ದೀಘತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಅತಿದೀಘತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರಿಪುಣ್ಣಪಣ್ಹೀ"**ತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಪಣ್ಹಿಲಕ್ಖಣಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆರಗ್ಗೇನಾತಿ** ಮಣ್ಡಲಾಯ ಸಿಖಾಯ। **ವಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾ ಸುವಟ್ಟಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ। **ರತ್ತಕಮ್ಬಲಗೇಣ್ಡುಕಸದಿಸಾತಿ** ರತ್ತಕಮ್ಬಲಮಯಗೇಣ್ಡುಕಸದಿಸಾ।

"ಮಕ್ಕಟಸ್ಸೇವಾ"ತಿ ದೀಘಭಾವಂ, ಸಮತಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ನಿಯ್ಯಾಸತೇಲೇನಾತಿ** ಛತ್ತಿರಿತನಿಯ್ಯಾಸಾದಿನಿಯ್ಯಾಸಸಮ್ಮಿಸ್ಸೇನ ತೇಲೇನ, ಯಂ "ಸುರಭಿನಿಯ್ಯಾಸ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ನಿಯ್ಯಾಸತೇಲ**ಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಹರಿತಾಲವಟ್ಟಿಯಾ ಘನಸಿನಿದ್ಧಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ।

ಯಥಾ ಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ವಿಹತಂ ಕಪ್ಪಾಸಪಟಲಂ ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೇ ಓಸಾರಿತಂ ಅತಿವಿಯ ಮುದು ಹೋತಿ, ಏವಂ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಹತ್ಥಪಾದಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತಲುನಾತಿ** ಸುಖುಮಾಲಾ।

ಚಮ್ಮೇನಾತಿ ಅಙ್ಗುಲನ್ತರವೇಠಿತಚಮ್ಮೇನ। **ಪಟಿಬದ್ಧಅಙ್ಗುಲನ್ತರೋತಿ** ಏಕತೋ ಸಮ್ಬದ್ಧಅಙ್ಗುಲನ್ತರೋ ನ ಹೋತಿ। **ಏಕಪ್ಪಮಾಣಾತಿ** ದೀಘತೋ ಸಮಾನಪ್ಪಮಾಣಾ। **ಯವಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ಅಙ್ಗುಲಿಪಬ್ಬೇ ಠಿತಂ ಯವಲಕ್ಖಣಂ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾತಿ** ತಂತಂಪಬ್ಬಾನಂ ಸಮಾನದೇಸತಾಯ ಅಙ್ಗುಲೀನಂ ಪಸಾರಿತಕಾಲೇಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಜ್ಝಿತಾನಿ ವಿಯ ಫುಸಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ।

ಸಙ್ಖಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಗೋಪ್ಫಕಾ, ಉದ್ಧಂ ಸಙ್ಖಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಉಸ್ಸಙ್ಖಾ,** ಪಾದಾ। **ಪಿಟ್ಠಿಪಾದೇತಿ** ಪಿಟ್ಠಿಪಾದಸಮೀಪೇ। **ತೇನಾತಿ** ಪಿಟ್ಠಿಪಾದೇ ಠಿತಗೋಪ್ಫಕಭಾವೇನ ಬದ್ಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ತಯಿದಂ "ತೇನಾ"ತಿ ಪದಂ ಉಪರಿಪದದ್ವಯೇಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ "ತೇನ ಬದ್ಧಭಾವೇನ ನ ಯಥಾಸುಖಂ ಪರಿವಟ್ಟನ್ತಿ, ತೇನ ಯಥಾಸುಖಂ ನಪರಿವಟ್ಟನೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಪಾದತಲಾನಿಪಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ। **ಉಪರೀತಿ** ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತೋ ದ್ವಿತಿಅಙ್ಗುಲಿಮತ್ತಂ ಉದ್ಧಂ, "ಚತುರಙ್ಗುಲಮತ್ತ"ನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ನಿಗೂಳ್ಹಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಾನಿ। **ತೇನಾತಿ** ಗೋಪ್ಫಕಾನಂ ಉಪರಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವೇನ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ। ಸತಿಪಿ ದೇಸನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ನಿಚ್ಚಲೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ನಾಭಿಗ್ಗಹಣಂ**। **"ಅಧೋಕಾಯೋವ ಇಞ್ಜತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಪುರಿಮಪದಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅಧೋಕಾಯೋವ ಇಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಾಭಿತೋ…ಪೇ॰… ನಿಚ್ಚಲೋ ಹೋತಿ। **"ಸುಖೇನ ಪಾದಾ ಪರಿವಟ್ಟನ್ತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪುರಿಮಸ್ಸ, ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಸುಖೇನ ಪಾದಾ ಪರಿವಟ್ಟನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಧೋಕಾಯೋವ ಇಞ್ಜತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಸುಖೇನ ಪಾದಾ ಪರಿವಟ್ಟನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುರತೋಪಿ…ಪೇ॰… ಪಚ್ಛತೋಯೇವಾತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಏಣಿಮಿಗಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ ಏಕಸದಿಸಮಂಸಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಉದ್ಧಂ ಥೂಲಾ ಜಙ್ಘಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸಾಪಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಏಣಿಮಿಗಸದಿಸಜಙ್ಘೋ"**ತಿ। **ಪರಿಪುಣ್ಣಜಙ್ಘೋ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಮಂಸೂಪಚಯೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಜಙ್ಘೋ। ತೇನಾಹ **"ನ ಏಕತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಏತೇನಾತಿ "ಅನೋನಮನ್ತೋ"ತಿಆದಿವಚನೇನ, ಜಾಣುಫಾಸುಭಾವದೀಪನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಸೇಸಜನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣೇನ ರಹಿತಜನಾ। **ಖುಜ್ಜಾ ವಾ ಹೋನ್ತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯತೋ ಉಪರಿಮಕಾಯಸ್ಸ ರಸ್ಸತಾಯ, **ವಾಮನಾ ವಾ** ಉಪರಿಮಕಾಯತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸ್ಸ ರಸ್ಸತಾಯ, ಏತೇನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನಞ್ಚ ಇತರೇ ಸತ್ತಾ ಖುಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕಾ, ವಾಮನಪಕ್ಖಿಕಾ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪದುಮಕಣ್ಣಿಕಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾವ, ಕಞ್ಚನಪದುಮಕಣ್ಣಿಕಾ ಪನ ಪಭಸ್ಸರಭಾವೇನ ತತೋ ಸಾತಿಸಯಾತಿ ಆಹ **"ಸುವಣ್ಣಪದುಮಕಣ್ಣಿಕಸದಿಸೇಹಿ"**ತಿ। **ಓಹಿತ**ನ್ತಿ ಸಮೋಹಿತಂ ಅನ್ತೋಗಧಂ। ತಥಾಭೂತಂ ಪನ ತಂ ತೇನ ಛನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಚ್ಛನ್ನ"**ನ್ತಿ।

ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋತಿ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣವಣ್ಣೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಜಾತಿಹಿಙ್ಗುಲಕೇನಾ"**ತಿಆದಿ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಆವುತ್ತಿಞಾಯೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸರೀರಪರಿಯಾಯೋ ಇಧ ವಣ್ಣ-ಸದ್ದೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪಠಮವಿಕಪ್ಪಂ ವತ್ವಾ ತಥಾರೂಪಾಯ ಪನ ರುಳ್ಹಿಯಾ ಅಭಾವಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ವಣ್ಣಧಾತುಪರಿಯಾಯಮೇವ ವಣ್ಣ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೋ ವುತ್ತೋ। ತಸ್ಮಾ ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಸುನಿದ್ಧನ್ತಸುವಣ್ಣಸದಿಸಛವಿವಣ್ಣೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ರಜೋತಿ ಸುಖುಮರಜೋ। **ಜಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಮಲೀನಭಾವಾವಹೋ ರೇಣುಸಞ್ಚಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಮಲಂ ವಾ"**ತಿ। ಯದಿ ವಿವತ್ತತಿ, ಕಥಂ ನ್ಹಾನಾದೀನೀತಿ ಆಹ **"ಹತ್ಥಧೋವನಾದೀನೀ"**ತಿಆದಿ।

ಆವಟ್ಟಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ ಪದಕ್ಖಿಣಾವಟ್ಟನವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಆವಟ್ಟಸ್ಸ ಅನ್ತೇ।

ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸರೀರಂ ಪುರತೋ ವಾ ಪಚ್ಛತೋ ವಾ ಅನೋನಮಿತ್ವಾ ಉಜುಕಮೇವ ಉಗ್ಗತನ್ತಿ ಆಹ **"ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಯ ಉಜುಗತ್ತೋ"**ತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಉಜುಗತ್ತತಾ ಅವಯವೇಸು ಬುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತೇಸು ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ನ ದಹರಕಾಲೇತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಗ್ಗತದೀಘಸರೀರೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಇತರೇಸೂ**ತಿ "ಖನ್ಧಜಾಣೂಸೂ"ತಿ ಇಮೇಸು **ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು** ನಮನ್ತಾ ಪುರತೋ ನಮನ್ತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಸ್ಸವಙ್ಕಾ**ತಿ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇನ ವಾ ವಾಮಪಸ್ಸೇನ ವಾ ವಙ್ಕಾ। **ಸೂಲಸದಿಸಾ**ತಿ ಪೋತ್ಥಕರೂಪಕರಣೇ ಠಪಿತಸೂಲಪಾದಸದಿಸಾ।

ಹತ್ಥಪಿಟ್ಠಿಆದಿವಸೇನ ಸತ್ತ ಸರೀರಾವಯವಾ ಉಸ್ಸದಾ ಉಪಚಿತಮಂಸಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸತ್ತುಸ್ಸದೋ**। ಅಟ್ಠಿಕೋಟಿಯೋ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ನಿಗೂಳ್ಹಸಿರಾಜಾಲೇಹೀ**ತಿ ಲಕ್ಖಣವಚನಮೇತನ್ತಿ ತೇನ ನಿಗೂಳ್ಹಅಟ್ಠಿಕೋಟೀಹೀತಿಪಿ ವುತ್ತಮೇವ ಹೋತೀತಿ। **ಹತ್ಥಪಿಟ್ಠಾದೀಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಂಸಕೂಟಖನ್ಧಕೂಟಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇ ಸಿದ್ಧೇ ತಂ ಏಕದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಟ್ಟೇತ್ವಾ…ಪೇ॰… ಖನ್ಧೇನಾ"**ತಿ ಆಹ। **"ಸಿಲಾರೂಪಕಂ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಾ ನಿಗೂಳ್ಹಅಂಸಕೂಟತಾಪಿ ವಿಭಾವಿತಾ ಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸೀಹಸ್ಸ ಪುಬ್ಬದ್ಧಂ ಸೀಹಪುಬ್ಬದ್ಧಂ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾವಯವತಾಯ ಸೀಹಪುಬ್ಬದ್ಧಂ ವಿಯ ಸಕಲೋ ಕಾಯೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಸೀಹಪುಬ್ಬದ್ಧಕಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಸೀಹಸ್ಸ ಪುಬ್ಬದ್ಧಕಾಯೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬೋ ಕಾಯೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ"**ತಿ। **ಸೀಹಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಸೀಹಸ್ಸ ವಿಯ। **ದುಸ್ಸಣ್ಠಿತವಿಸಣ್ಠಿತೋ ನ ಹೋತೀ**ತಿ ದುಟ್ಠು ಸಣ್ಠಿತೋ, ವಿರೂಪಸಣ್ಠಿತೋ ಚ ನ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅವಯವಾನಂ

ಅಯುತ್ತಭಾವೇನ, ವಿರೂಪಭಾವೇನ ಚ ಸಣ್ಠಿತಿ ಉಪಗತೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಣ್ಠನ್ತೀತಿ** ಸಣ್ಠಹನ್ತಿ। **ದೀಘೇಹೀತಿ** ಅಙ್ಗುಲಿನಾಸಾದೀಹಿ। **ರಸ್ಸೇಹೀತಿ** ಗೀವಾದೀಹಿ। **ಥೂಲೇಹೀತಿ** ಊರುಬಾಹುಆದೀಹಿ । **ಕಿಸೇಹೀತಿ** ಕೇಸಲೋಮಮಜ್ಝಾದೀಹಿ। **ಪುಥುಲೇಹೀತಿ** ಅಕ್ಖಿಹತ್ಥತಲಾದೀಹಿ। **ವಟ್ಟೇಹೀತಿ** ಜಙ್ಘಹತ್ಥಾದೀಹಿ।

ಸತಪುಞ್ಞಲಕ್ಖಣತಾಯ **ನಾನಾಚಿತ್ತೇನ ಪುಞ್ಞಚಿತ್ತೇನ ಚಿತ್ತಿತೋ** ಸಞ್ಜಾತಚಿತ್ತಭಾವೋ "ಈದಿಸೋ ಏವ ಬುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತೋ"ತಿ ದಸಪಾರಮೀಹಿ **ಸಜ್ಜಿತೋ** ಅಭಿಸಙ್ಖತೋ, "ದಾನಚಿತ್ತೇನ ಪುಞ್ಞಚಿತ್ತೇನಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ದಾನವಸೇನ, ಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಪುಞ್ಞಚಿತ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದ್ವಿನ್ನಂ ಕೋಟ್ಟಾನಂ ಅನ್ತರನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಿಟ್ಠಿಬಾಹಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಂ ಪಿಟ್ಠಿಮಜ್ಝಸ್ಸ ಉಪರಿಭಾಗೋ। **ಚಿತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ** ಅನಿನ್ನಭಾವೇನ ಚಿತಂ, ದ್ವೀಹಿ ಕೋಟ್ಟೇಹಿ ಸಮತಲತಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। **ಉಗ್ಗಮ್ಮಾತಿ** ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ, ಅನಿನ್ನಂ ಸಮತಲಂ ಹುತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಸುವಣ್ಣಫಲಕಂ ವಿಯಾ"**ತಿ।

ನಿಗ್ರೋಧೋ ವಿಯ ಪರಿಮಣ್ಡಲೋತಿ ಪರಿಮಣ್ಡಲನಿಗ್ರೋಧೋ ವಿಯ ಪರಿಮಣ್ಡಲೋ, "ನಿಗ್ರೋಧಪರಿಮಣ್ಡಲಪರಿಮಣ್ಡಲೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕಸ್ಸ ಪರಿಮಣ್ಡಲ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ **"ನಿಗ್ರೋಧಪರಿಮಣ್ಡಲೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಮಕ್ಖನ್ಧಸಾಖೋ ನಿಗ್ರೋಧೋ"**ತಿಆದಿ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬೋ ನಿಗ್ರೋಧೋ ಪರಿಮಣ್ಡಲೋತಿ, ಪರಿಮಣ್ಡಲಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ವಾ ಪರಿಮಣ್ಡಲೋವ ನಿಗ್ರೋಧೋ ಗಯ್ಹತೀತಿ ಏಕಸ್ಸ ಪರಿಮಣ್ಡಲಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪೇನ ವಿನಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ನಿಗ್ರೋಧೋ ವಿಯ ಪರಿಮಣ್ಡಲೋ"**ತಿ। **ಯಾವತಕೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಯಾವತಕ್ವಸ್ಸ** ಓ-ಕಾರಸ್ಸ ವ-ಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ।

ಸಮವಟ್ಟಿತಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಸಮಂ ಸುವಟ್ಟಿತಕ್ಖನ್ಧೋ। ಕೋಞ್ಚಾ ವಿಯ ದೀಘಗಲಾ, ಬಕಾ ವಿಯ ವಙ್ಕಗಲಾ , ವರಾಹಾ ವಿಯ ಪುಥುಲಗಲಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸುವಣ್ಣಾಳಿಙ್ಗಸದಿಸೋತಿ** ಸುವಣ್ಣಮಯಖುದ್ದಕಮುದಿಙ್ಗಸದಿಸೋ।

ರಸಗ್ಗಸಗ್ಗೀತಿ ಮಧುರಾದಿಭೇದಂ ರಸಂ ಗಸನ್ತಿ ಅನ್ತೋ ಪವೇಸನ್ತೀತಿ ರಸಗ್ಗಸಾ ರಸಗ್ಗಸಾನಂ ಅಗ್ಗಾ ರಸಗ್ಗಸಗ್ಗಾ, ತಾ ಏತಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ **ರಸಗ್ಗಸಗ್ಗೀ। ತೇನಾತಿ** ಓಜಾಯ ಅಫರಣೇನ ಹೀನಧಾತುಕತ್ತಾ **ತೇ ಬಹ್ವಾಬಾಧಾ ಹೋನ್ತಿ।**

ಹನೂತಿ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯದನ್ತಾಧಾರಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾ, ತಂ ಭಗವತೋ ಸೀಹಸ್ಸ ಹನು ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ಸೀಹಹನು।** ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಉಪಮಾ ನಾಮ ಹೀನೂಪಮಾವ, ನತ್ಥಿ ಸಮಾನೂಪಮಾ, ಕುತೋ ಅಧಿಕೂಪಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಹೀನೂಪಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮಾನುರೂಪವಸೇನೇವ ಉಪರಿಮಮ್ಪಿ ಸಣ್ಠಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ದ್ವೇಪಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನೀ"**ತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಮಣ್ಡಲತಾಯ, ಅಥ ಖೋ ತಿಭಾಗಾವಸೇಸಮಣ್ಡಲತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ದ್ವಾದಸಿಯಾ ಪಕ್ಖಸ್ಸ ಚನ್ದಸದಿಸಾನೀ"**ತಿ। **ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಲಕ್ಖಣಸತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ। ದನ್ತಾನಂ ಉಚ್ಚನೀಚತಾ ಅಬ್ಭನ್ತರಬಾಹಿರಪಸ್ಸವಸೇನಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ಅಗ್ಗವಸೇನೇವ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಪಟ್ಟಕೇನ ಛಿನ್ನಸಙ್ಖಪಟಲಂ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಅಯಪಟ್ಟಕನ್ತಿ** ಕಕಚಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಸಮಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ,** ನ ವಿಸಮಾ, ಸಮಸಣ್ಠಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಾತಿಸಯಂ ಮುದುದೀಘಪುಥುಲತಾದಿಪ್ಪಕಾರಗುಣಾ ಹುತ್ವಾ ಭೂತಾ ಜಾತಾತಿ ಪಭೂತಾ, ಭ-ಕಾರಸ್ಸ ಹ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪಹೂತಾ ಜಿವ್ಹಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಹೂತಜಿವ್ಹೋ।**

ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಸರತಾಯ **ಛಿನ್ನಸ್ಸರಾಪಿ।** ಅನೇಕಾಕಾರತಾಯ **ಭಿನ್ನಸ್ಸರಾಪಿ।** ಕಾಕಸ್ಸ ವಿಯ ಅಮನುಞ್ಞಸರತಾಯ **ಕಾಕಸ್ಸರಾಪಿ। ಅಪಲಿಬುದ್ಧತ್ತಾತಿ** ಅನುಪದ್ದುತವತ್ಥುಕತ್ತಾ, ವತ್ಥೂತಿ ಚ ಅಕ್ಖರುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಅಙ್ಗಾನಿ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಮಞ್ಜುಘೋಸೋತಿ** ಮಧುರಸ್ಸರೋ।

ಅಭಿನೀಲನೇತ್ತೋತಿ ಅಧಿಕನೀಲನೇತ್ತೋ, ಅಧಿಕತಾ ಚ ಸಾತಿಸಯಂ ನೀಲಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ನೇತ್ತನೀಲಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಧಿಕಭಾವತೋತಿ ಆಹ **"ನ ಸಕಲನೀಲನೇತ್ತೋ"**ತಿಆದಿ। ಪೀತಲೋಹಿತವಣ್ಣಾ ಸೇತಮಣ್ಡಲಗತರಾಜಿವಸೇನ। ನೀಲಸೇತಕಾಳವಣ್ಣಾ ಪನ ತಂತಂಮಣ್ಡಲವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

"ಚಕ್ಖುಭಣ್ಡನ್ತಿ ಅಕ್ಖಿದಲ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ। "ಅಕ್ಖಿದಲವಟುಮ"ನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇ। ಅಕ್ಖಿದಲೇಹಿ ಪನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಕ್ಖಿಬಿಮ್ಬನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ವಿನಿಗ್ಗತಗಮ್ಭೀರಜೋತನಾಪಿ ಯುತ್ತಾ ಹೋತಿ। **"ಅಧಿಪ್ಪೇತ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಏಕದೇಸೇನ ಸಮುದಾಯುಪಲಕ್ಖಣಞಾಯೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪಖುಮ-ಸದ್ದೋ ಲೋಕೇ ಅಕ್ಖಿದಲಲೋಮೇಸು ನಿರುಳ್ಹೋ, ತೇನೇವಾಹ **"ಮುದುಸಿನಿದ್ಧನೀಲಸುಖುಮಪಖುಮಾಚಿತಾನಿ ಅಕ್ಖೀನೀ"**ತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಉಣ್ಣಾ-ಸದ್ದೋ ಲೋಕೇ ಅವಿಸೇಸತೋ ಲೋಮಪರಿಯಾಯೋ, ಇಧ ಪನ ಲೋಮವಿಸೇಸವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **"ಉಣ್ಣಾ ಲೋಮ"**ನ್ತಿ। **ನಲಾಟವೇಮಜ್ಝೇ ಜಾತಾತಿ** ನಲಾಟಮಜ್ಝಗತಾ ಜಾತಾ। **ಓದಾತತಾಯ ಉಪಮಾ,** ನ ಮುದುತಾಯ । ಉಣ್ಣಾ ಹಿ ತತೋಪಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಮುದುತರಾ। ತೇನಾಹ**"ಸಪ್ಪಿ ಮಣ್ಡೇ"**ತಿಆದಿ। **ರಜತಪುಬ್ಬುಳಕ**ನ್ತಿ ರಜತಮಯತಾರಕಮಾಹ।

ದ್ವೇ ಅತ್ಥವಸೇ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಚ ಪರಿಪುಣ್ಣನಲಾಟತಾಯ, ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಸಬಿಮ್ಬತಾಯ ಚ "ಉಣ್ಹೀಸಸೀಸಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ದ್ವೇ ಅತ್ಥವಸೇ ಪಟಿಚ್ಚ **"ಉಣ್ಹೀಸಸೀಸೋ"ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತಂ**। ಇದಾನಿ ತಂ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ಮಹಾಪುರಿಸೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ **"ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸಣ್ಠಿತಮತಾಯ, ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣತಾಯ, ಪಭಸ್ಸರತಾಯ, ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ ಚ **ರಞ್ಞೋ ಬನ್ಧಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟೋ ವಿಯ ವಿರೋಚತಿ। ಕಪಿಸೀಸಾತಿ** ದ್ವಿಧಾಭೂತಸೀಸಾ। **ಫಲಸೀಸಾತಿ** ಫಲಿತಸೀಸಾ। **ಅಟ್ಠಿಸೀಸಾತಿ** ಮಂಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅತಿವಿಯ ಅಟ್ಠಿತಾಯ, ಪತನುಭಾವತೋ ವಾ ತಚೋನದ್ಧಅಟ್ಠಿಮತ್ತಸೀಸಾ। **ತುಮ್ಬಸೀಸಾತಿ** ಲಾಬುಸದಿಸಸೀಸಾ। **ಪಬ್ಭಾರಸೀಸಾತಿ** ಪಿಟ್ಠಿಭಾಗೇನ ಓಲಮ್ಬಮಾನಸೀಸಾ। **ಪುರಿಮನಯೇನಾತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣನಲಾಟತಾಪಕ್ಖೇನ। **ಉಣ್ಹೀಸವೇಠಿತಸೀಸೋ ವಿಯಾತಿ** ಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟೇನ ವೇಠಿತಸೀಸಪದೇಸೋ ವಿಯ। **ಉಣ್ಹೀಸಂ ವಿಯಾತಿ** ಛೇಕೇನ ಸಿಪ್ಪಿನಾ ವಿರಚಿತಉಣ್ಹೀಸಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ।

ವಿಪಸ್ಸೀಸಮಞ್ಞಾವಣ್ಣನಾ

೩೭. **ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೋತಿ** ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇ ನೇಮಿತ್ತಕಾನಂ ಸನ್ತಪ್ಪನಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೋ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ। **ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಯಂ** ನಿಮಿತ್ತಭೂತ ಸುಪಿನಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸನ್ತಪ್ಪನೇ **ವುತ್ತೋಯೇವ। ನಿದ್ದೋಸೇನಾತಿ** ಖಾರಿಕಲೋಣಿಕಾದಿದೋಸರಹಿತೇನ। **ಧಾತಿಯೋತಿ** ಥಞ್ಞಪಾಯಿಕಾ ಧಾತಿಯೋ। ತಾ ಹಿ ಧಾಪೇನ್ತಿ ಥಞ್ಞಂ ಪಾಯೇನ್ತೀತಿ **ಧಾತಿಯೋ। "ತಥಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಸಟ್ಠಿ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಉಪಸಂಹರತಿ , **ಸೇಸಾಪೀತಿ** ನ್ಹಾಪಿಕಾ, ಧಾರಿಕಾ, ಪರಿಹಾರಿಕಾತಿ ಇಮಾ ತಿವಿಧಾ। ತಾಪಿ ದಹನ್ತಿ ವಿದಹನ್ತಿ ನ್ಹಾನಂ ದಹನ್ತಿ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ "ಧಾತಿಯೋ" ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಧಾರಣಂ** ಉರಸಾ, ಊರುನಾ, ಹತ್ಥೇಹಿ ವಾ ಸುಚಿರಂ ವೇಲಂ ಸನ್ಧಾರಣಂ। **ಪರಿಹರಣಂ** ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಙ್ಕತೋ ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಕಂ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಬಾಹುತೋ ಅತ್ತನೋ ಬಾಹುಂ ಉಪಸಂಹರನ್ತೇಹಿ **ಹರಣಂ** ಸಮ್ಪಾಪನಂ।

೩೮. **ಮಞ್ಜುಸ್ಸರೋತಿ** ಸಣ್ಹಸ್ಸರೋ। ಯೋ ಹಿ ಸಣ್ಹೋ, ಸೋ ಖರೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಖರಸ್ಸರೋ"**ತಿ। **ವಗ್ಗುಸ್ಸರೋತಿ** ಮನೋರಮ್ಮಸ್ಸರೋ, ಮನೋರಮ್ಮತಾ ಚಸ್ಸ ಚಾತುರಿಯನೇ ಪುಞ್ಞಯೋಗತೋತಿ ಆಹ **"ಛೇಕನಿಪುಣಸ್ಸರೋ"**ತಿ। **ಮಧುರಸ್ಸರೋತಿ** ಸೋತಸುಖಸ್ಸರೋ, ಸೋತಸುಖತಾ ಚಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಇಟ್ಠಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ **"ಸಾತಸ್ಸರೋ"**ತಿ। **ಪೇಮನೀಯಸ್ಸರೋತಿ** ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಸ್ಸರೋ, ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬತಾ ಚಸ್ಸ ಸುಣನ್ತಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಭತ್ತಿಸಮುಪ್ಪಾದನೇನಾತಿ ಆಹ

“**ಪೇಮಜನಕಸ್ಸರೋ**”ತಿ। **ಕರವೀಕಸ್ಸರೋತಿ**। ಕರವೀಕಸದ್ದೋ ಯೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸೋತಪಥಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ತೇ ಅತ್ತನೋ ಸರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಕತಿಂ ಜಹಾಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇ ಕರೋನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತಿ, ಏವಂ ಮಧುರೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ತತ್ರಿದ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ “**ಕರವೀಕಸಕುಣೇ**”ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಸಭಾವಕಥನಂ। **ಲಳಿತ**ನ್ತಿ ಪೀತಿವೇಗಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಲೀಳಂ। **ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ**ತಿ “ಸಞ್ಚರಣಮ್ಪಿ ಮಧುರಸದ್ದಸವನನ್ತರಾಯಕರ”ನ್ತಿ **ತಿಣಾನಿ** ಅಪನೇತ್ವಾ। **ಅನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ಭೂಮಿಯಂ ಅನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಆಕಾಸಗತಮೇವ ಕತ್ವಾ। **ಅನುಬದ್ಧಮಿಗಾ** ವಾಳಮಿಗೇಹಿ। ತತೋ **ಮರಣಭಯಂ** ಹಿತ್ವಾ। **ಪಕ್ಖೇ ಪಸಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಕ್ಖೇ ಯಥಾಪಸಾರಿತೇ ಕತ್ವಾ ಅಪತನ್ತಾ **ತಿಟ್ಠನ್ತಿ**।

ಸುವಣ್ಣಪಞ್ಜರಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಆಕಾಸೇ ಅತ್ತನೋ ಆಣಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। ತೇನಾಹ “**ಸೋ ರಾಜಾಣಾಯಾ**”ತಿಆದಿ। **ಲಳಿಂಸೂತಿ** ಲಳಿತಂ ಕಾತುಂ ಆರಭಿಂಸು। **ತಂ ಪೀತಿ**ನ್ತಿ ತಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ತೇನೇವ ನೀಹಾರೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತಂ ಪೀತಿಂ **ಅವಿಜಹಿತ್ವಾ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸಾ ಥೇರಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಲದ್ಧಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪಾಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣತಾಯ **ಸತ್ತಹಿ...ಪೇ॰... ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ**। ಸತ್ತಸತಮತ್ತೇನ ಓರೋಧಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪದಸಾವ ಥೇರಾನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತತ್ತಾ “**ಸತ್ತಹಿ ಜಙ್ಘಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತತೋತಿ** ಕರವೀಕಸದ್ದತೋ। **ಸತಭಾಗೇನ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬೋ** ಅನೇಕಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತಸಮ್ಭೂತಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸಮುದಾಗತವತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಭಾವತೋ।

೩೯. **ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜ**ನ್ತಿ ಸಾತಿಸಯಸುಚರಿತಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹರುಹಿರಾದೀಹಿ ಅಪಲಿಬುದ್ಧಂ ದೂರೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಸಮತ್ಥಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ ಸಹಜಾತಂ, ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ವಿಪಾಕಭಾವೇನ ಜಾತಂ ಪಸಾದಚಕ್ಖು। ದುವಿಧಞ್ಹಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ಕಮ್ಮಮಯಂ, ಭಾವನಾಮಯನ್ತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಕಮ್ಮಮಯನ್ತಿ ಆಹ “**ನ ಭಾವನಾಮಯ**”ನ್ತಿ। ಭಾವನಾಮಯಂ ಪನ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ “ಸೋ”ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ ಕಾಮಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಹೋತಿ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಪನ ತಸ್ಸ ತಥಾ ವಿಭಾವಿತತ್ತಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ತತ್ಥ ತಥಾಪವತ್ತೀತಿ ಆಹ “**ಯೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಸಕ್ಕೋತೀ**”ತಿ।

೪೦. **ವಚನತ್ಥೋ**ತಿ ಸದ್ದತ್ಥೋ। **ನಿಮೀಲನ**ನ್ತಿ ನಿಮೀಲನದಸ್ಸನಂ ನವಿಸುದ್ಧಂ, ತಥಾ ಚ ಅಕ್ಖೀನಿ ಅವಿವಟಾನಿ ನಿಮೀಲದಸ್ಸನಸ್ಸ ನ ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವತೋ। ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ದಸ್ಸನಂ ವಿಸುದ್ಧಂ, ವಿವಟಞ್ಚಾತಿ ಆಹ “**ಅನ್ತರನ್ತರಾ**”ತಿಆದಿ।

೪೧. ನೀ-ಇತಿ - ಜಾನನತ್ಥಂ ಧಾತುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹ “**ಪನಯತಿ ಜಾನಾತೀ**”ತಿ। ಯತೋ ವುತ್ತಂ “ಅನಿಮಿತ್ತಾ ನ ನಾಯರೇ”ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೭೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೦), “ವಿದೂಭಿ ನೇಯ್ಯಂ ನರವರಸ್ಸಾ”ತಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರ) ಚ। ನೀ-ಇತಿ ಪನ ಪವತ್ತನತ್ಥಂ ಧಾತುಂ ಗಹೇತ್ವಾ “**ನಯತಿ ಪವತ್ತೇತೀ**”ತಿ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ** ತೇಸು ತೇಸು ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸು।

೪೨. ವಸ್ಸಾವಾಸೋ **ವಸ್ಸಂ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಸ್ಮಾ ವಸ್ಸಂ, ವಸ್ಸೇ ವಾ, ಸನ್ನಿವಾಸಫಾಸುತಾಯ ಅರಹತೀತಿ **ವಸ್ಸಿಕೋ,** ಪಾಸಾದೋ। ಮಾಸಾ ಪನ ವಸ್ಸೇ ಉತುಮ್ಪಿ ಭವಾತಿ ವಸ್ಸಿಕಾ। **ಇತರೇಸೂತಿ** ಹೇಮನ್ತಿಕಂ ಗಿಮ್ಹಿಕನ್ತಿ ಇಮೇಸು। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸಂ ಅತಿದಿಸತಿ।

ನಾತಿಉಚ್ಚೋ ಹೋತಿ ನಾತಿನೀಚೋತಿ ಗಿಮ್ಹಿಕೋ ವಿಯ ಉಚ್ಚೋ, ಹೇಮನ್ತಿಕೋ ವಿಯ ನೀಚೋ ನ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ತದುಭಯವೇಮಜ್ಝಲಕ್ಖಣತಾಯ ನಾತಿಉಚ್ಚೋ ಹೋತಿ, ನಾತಿನೀಚೋ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಾಸಾದಸ್ಸ। **ನಾತಿಬಹೂನೀ**ತಿ ಗಿಮ್ಹಿಕಸ್ಸ ವಿಯ ನ ಅತಿಬಹೂನಿ। **ನಾತಿತನೂನೀ**ತಿ ಹೇಮನ್ತಿಕಸ್ಸ ವಿಯ ನ ಖುದ್ದಕಾನಿ, ತನುತರಜಾಲಾನಿ ಚ। **ಮಿಸ್ಸಕಾನೇವಾ**ತಿ ಹೇಮನ್ತಿಕೇ ವಿಯ ನ ಉಣ್ಹನಿಯಾನೇವ, ಗಿಮ್ಹಿಕೇ ವಿಯ ಚ ನ ಸೀತನಿಯಾನೇವ, ಅಥ ಖೋ ಉಭಯಮಿಸ್ಸಕಾನೇವ। **ತನುಕಾನೀ**ತಿ ನ ಪುಥುಲಾನಿ। **ಉಣ್ಹಪ್ಪವೇಸನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಾನುಪ್ಪವೇಸಾಯ। **ಭಿತ್ತಿನಿಯೂಹಾನೀ**ತಿ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇ ಭಿತ್ತೀಸು ನಿಯೂಹಾನಿ। **ಸಿನಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಿನೇಹವನ್ತಂ, ಸಿನಿದ್ಧಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚಸ್ಸ ಗರುಕತಾಪಿ ವುತ್ತಾ ಏವ। **ಕಟುಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ತಿಕಟುಕಾದಿಕಟುಕದಬ್ಬೂಪಸಞ್ಹಿತಂ।

ಉದಕಯನ್ತಾನೀತಿ ಉದಕಧಾರಾವಿಸ್ಸನ್ದಯನ್ತಾನಿ। ಯಥಾ ಜಲಯನ್ತಾನಿ, ಏವಂ ಹಿಮಯನ್ತಾನಿಪಿ ತತ್ಥ ಕರೋನ್ತಿ ಏವ। ತಸ್ಮಾ ಹೇಮನ್ತೇ ವಿಯ ಹಿಮಾನಿ ಪತನ್ತಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಾನಿಪೀತಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪಟಿಕಿರಿಯಾನ್ಹಾನಭೋಜನಕೀಳಾಸಞ್ಚರಣಾದಿಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ, ನ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಾನಿಯೇವ। ತೇನಾಹ **"ದೋವಾರಿಕಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ರಾಜಾ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಜಿಣ್ಣಪುರಿಸವಣ್ಣನಾ

೪೪. ಗೋಪಾನಸಿವಙ್ಕನ್ತಿ ವಙ್ಕಗೋಪಾನಸೀ ವಿಯ। ವಙ್ಕಾನಞ್ಹಿ ವಙ್ಕಭಾವಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅವಙ್ಕಗೋಪಾನಸೀಪಿ ಗಯ್ಹತಿ। **ಆಭೋಗ್ಗವಙ್ಕನ್ತಿ** ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಾಯ ಕುಟಿಲಸರೀರತಾಯ ವಙ್ಕಂ। ತೇನಾಹ **"ಖನ್ಧೇ"**ತಿಆದಿ। ದಣ್ಡಪರಂ ದಣ್ಡಗ್ಗಹಣಪರಂ ಅಯನಂ ಗಮನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದಣ್ಡಪರಾಯನಂ,** ದಣ್ಡೋ ವಾ ಪರಂ ಆಯನಂ ಗಮನಕಾರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದಣ್ಡಪರಾಯನಂ।** ಠಾನಾದೀಸು ದಣ್ಡೋ ಗತಿ ಅವಸ್ಸಯೋ ಏತಸ್ಸ ತೇನ ವಿನಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋತಿ **ದಣ್ಡಗತಿಕಂ,** ಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ಗತಿ,** ದಣ್ಡೋ ಗತಿ ಗಮನಕಾರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದಣ್ಡಗತಿಕಂ। ದಣ್ಡಪಟಿಸರಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಜರಾತುರನ್ತಿ** ಜರಾಯ ಕಿಲನ್ತಂ ಅಸ್ಸವಸಂ। **ಯದಾ ರಥೋ ಪುರತೋ ಹೋತೀತಿ** ದ್ವೇಧಾಪಥೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಬಲಕಾಯೇ ತತ್ಥ ಏಕಂ ಸಣ್ಠಾನಂ ಆರುಳ್ಹೋ ಮಜ್ಝೇ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಆರುಳ್ಹೋ ರಥೋ ಇತರಂ ಸಣ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಯದಾ ಪುರತೋ ಹೋತಿ। **ಪಚ್ಛಾ ಬಲಕಾಯೋತಿ** ತದಾ ಪಚ್ಛಾ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬೋ ಬಲಕಾಯೋ। **ತಾದಿಸೇ ಓಕಾಸೇತಿ** ತಾದಿಸೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಮಗ್ಗಪ್ಪದೇಸೇ। **ತಂ ಪುರಿಸನ್ತಿ** ತಂ ಜಿಣ್ಣಪುರಿಸಂ। **ಸುದ್ಧಾವಾಸಾತಿ** ಸಿದ್ಧತ್ಥಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾಸನೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಿತ್ವಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸಭೂಮಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಬ್ರಹ್ಮಾನೋ। ತೇ ಹಿ ತದಾ ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। "ಕಿಂ ಪನೇಸೋ ಜಿಣ್ಣೋ ನಾಮಾ"ತಿ ಏಸೋ ತಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಕಿಂ ಅತ್ಥತೋ, ತಂ ಮೇ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಕಥೇಹೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನಿದ್ಧಾರಿತಸರೂಪತ್ತಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಲಿಙ್ಗಸಬ್ಬನಾಮೇನ ತಂ ವದನ್ತೋ "ಕಿ"ನ್ತಿ ಆಹ। "ಯಥಾ ಕಿಂ ತೇ ಜಾತ"ನ್ತಿ ದ್ವಯಮೇವ ಹಿ ಲೋಕೇ ಯೇಭುಯ್ಯತೋ ಜಾಯತಿ ಇತ್ಥೀ ವಾ ಪುರಿಸೋ ವಾ, ತಥಾಪಿ ತಂ ಲಿಙ್ಗಸಬ್ಬನಾಮೇನ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಪದಮಿದಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **"ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಅನಿದ್ಧಾರಿತಸರೂಪತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ।

"ತೇನ ಹೀ"ತಿಆದಿ "ಅಯಞ್ಚ ಜಿಣ್ಣಭಾವೋ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ಉಪರಿ ಆಪತ್ತಿತೋ ಏವಾ"ತಿ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜನಾಕಾರವಿಭಾವನಂ। ರಥಂ ಸಾರೇತೀತಿ **ಸಾರಥಿ।** ಕೀಳಾವಿಹಾರತ್ಥಂ ಉಯ್ಯುತ್ತಾ ಯನ್ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತನ್ತಿ **ಉಯ್ಯಾನಂ। ಅಲನ್ತಿ** ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ। **ನಾಮಾತಿ** ಗರಹಣೇ ನಿಪಾತೋ "ಕಥಞ್ಹಿನಾಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೩೯, ೪೨, ೮೭, ೮೮, ೯೦, ೧೬೬, ೧೭೦; ಪಾಚಿ॰ ೧, ೧೩, ೩೬) ವಿಯ। ಜಾತಿಯಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತಂಮೂಲಸ್ಸ ಉಮ್ಮೂಲನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ, ತಸ್ಸ ಚ ಅವಸ್ಸಿತಭಾವತೋ **"ಜಾತಿಯಾ ಮೂಲಂ ಖಣನ್ತೋ ನಿಸೀದೀ"**ತಿ ಆಹ। ಸಿದ್ಧೇ ಹಿ ಕಾರಣೇ ಫಲಂ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತೀತಿ। ಪೀಳಂ ಜನೇತ್ವಾ ಅನ್ತೋತುದನವಸೇನ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಹದಯಂ ಅನುಪವಿಸ್ಸ ಠಿತತ್ತಾ **ಪಠಮೇನ ಸಲ್ಲೇನ ಹದಯೇ ವಿದ್ಧೋ ವಿಯ ನಿಸೀದೀತಿ** ಯೋಜನಾ।

ಬ್ಯಾಧಿಪುರಿಸವಣ್ಣನಾ

೪೭. ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ "ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ಕಿರಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನ। **ಆಬಾಧಿಕನ್ತಿ** ಆಬಾಧವನ್ತಂ। **ದುಕ್ಖಿತನ್ತಿ** ಸಞ್ಜಾತದುಕ್ಖಂ। **ಅಜಾತನ್ತಿ** ಅಜಾತಭಾವೋ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ।

ಕಾಲಕತಪುರಿಸವಣ್ಣನಾ

೫೦. ಭನ್ತನೇತ್ತಕುಪ್ಪಲಾದಿ ವಿವಿಧಂ ಕತ್ವಾ ಲಾತಬ್ಬತೋ **ವಿಲಾತೋ,** ವಯ್ಹಂ, ಸಿವಿಕಾ ಚಾತಿ ಆಹ **"ವಿಲಾತನ್ತಿ ಸಿವಿಕ"**ನ್ತಿ। ಸಿವಿಕಾಯ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬತ್ತಾ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಚಿತಕಪಞ್ಜರಂ "ಸಿವಿಕ"ನ್ತಿ ಆಹ। **ಇತೋ ಪಟಿಗತನ್ತಿ** ಇತೋ ಭವತೋ ಅಪಗತಂ । **ಕತಕಾಲ**ನ್ತಿ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತಜೀವನಕಾಲಂ। ತೇನಾಹ **"ಯತ್ತಕ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಪಬ್ಬಜಿತವಣ್ಣನಾ

೫೩. ಧಮ್ಮಂ ಚರತೀತಿ **ಧಮ್ಮಚರಣೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಧಮ್ಮಚರಣಭಾವೋ**ತಿ ಧಮ್ಮಚರಿಯಮೇವ ವದತಿ। **ಏವಂ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಪದಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾ "ಸಾಧುಧಮ್ಮಚರಿಯಾತಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ಯೋಜನಾ, ಏವಂ "ಸಾಧುಸಮಚರಿಯಾತಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ **ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬಾನೀ**ತಿ "ಸಾಧುಧಮ್ಮಚರಿಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಆಗತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಧಮ್ಮಸಮಕುಸಲಪುಞ್ಞಪದಾನಿ। **ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವೇವಚನಾನೀ**ತಿ ದಾನಾದೀನಿ ದಸಕುಸಲಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಪದಾನಿ।

ಬೋಧಿಸತ್ತಪಬ್ಬಜ್ಜಾವಣ್ಣನಾ

೫೪. ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಞ್ಞಞ್ಚ** ಸಜ್ಝೇತಿಅನಾರುಳ್ಹಂ ತೇನ ತದಾ ವುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **"ವಂಸೋವಾ"**ತಿ ಪದತ್ತಯೇನ ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚಿರಸ್ಸಂ ಚಿರಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ** ದೀಘಾಯುಕಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಬಹೂನಂ ವಸ್ಸಾನಂ…ಪೇ॰… ಅಚ್ಚಯೇನಾ"ತಿ। **ತೇನೇವಾ**ತಿ ನ ಚಿರಸ್ಸಂ ದಿಟ್ಠಭಾವೇನೇವ। ಅಚಿರಕಾಲನ್ತರಿಕಮೇವ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಜಿಣ್ಣಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ…ಪೇ॰… ಪಬ್ಬಜಿತಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋಮ್ಹಿ ರಾಜಾ"**ತಿ ಆಹ ಯಥಾ "ನ್ಹತ್ವಾ ವತ್ಥಂ ಪರಿದಹಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಂ ವಿಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಮಾಲಂ ಪಿಳನ್ಧಿತ್ವಾ ಭುತ್ತೋ"ತಿ।

ಮಹಾಜನಕಾಯಅನುಪಬ್ಬಜ್ಜಾವಣ್ಣನಾ

೫೫. **"ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತೇಸಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಮಹಾಸತ್ತೇ ಸಂಭತ್ತತಂ, ಸಂವೇಗಬಹುಲತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯತೋ ಸುತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಠತ್ವಾ ಞಾತಿಮಿತ್ತಾದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿ ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾ ಮತ್ತವರವಾರಣೋ ವಿಯ ಅಯೋಮಯಬನ್ಧನಂ ಘನಬನ್ಧನಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗಚ್ಛಿಂಸು।

ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿ ನ ತಾವ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ।

ಯದಾ ಪನ ಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಬ್ಬೇವ ಇಮೇ** ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಮಮ ಗಮನಂ **ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ,** ಜಾನನ್ತಾ ಚ ಮಂ ಅನುಬನ್ಧಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸನ್ನಿಸೀವೇಸೂ**ತಿ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೇಸು। **ಸಣತೇವಾ**ತಿ ಸಣತಿ ವಿಯ ಸದ್ದಂ ಕರೋತಿ ವಿಯ।

ಅವಿವೇಕಾರಾಮಾನನ್ತಿ ಅನಭಿರತಿವಿವೇಕಾನಂ। **ಅಯಂ ಕಾಲೋ**ತಿ ಅಯಂ ತೇಸಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಮಮ ಗಮನಸ್ಸ ಅಜಾನನಕಾಲೋ। **ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ನಿಗ್ಗನ್ತ್ವಾ, ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ ಪನ ಪಗೇವ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ। ಪಾರಮಿತಾನುಭಾವೇನ ಉಟ್ಠಿತಂ ಉಪರಿ ದೇವತಾಹಿ ದಿಬ್ಬಪಚ್ಚತ್ಥರಣೇಹಿ ಸುಪಞ್ಞತ್ತಮ್ಪಿ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ತೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। "ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ, ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತೂ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨, ೨೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫; ೮.೧೩; ಮಹಾನಿ॰ ೧೭, ೧೯೬) ನಯಪ್ಪವತ್ತಂ **ಚತುರಙ್ಗವೀರಿಯಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। ವೂಪಕಾಸ**ನ್ತಿ ವಿವೇಕವಾಸಂ।

ಅಞ್ಞೇನೇವಾತಿ ಯತ್ಥ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ತದಾ ವಿಹರತಿ, ತತೋ ಅಞ್ಞೇನೇವ ದಿಸಾಭಾಗೇನ। ಕಾಮಂ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೋ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ನಾಭಿಟ್ಠಾನಿಯೋ, ತದಾ ಪನ ಬ್ರಹಾರಞ್ಞೇ ವಿವಿತ್ತೇ ಯೋಗೀನಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಾರುಪ್ಪೇ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ತದಞ್ಞೋ ಪನ ಜಮ್ಬುದೀಪಪ್ಪದೇಸೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಬಹುಜನೋ ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸೋ ಇದ್ಧೋ ಫೀತೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ತೇ ತಂ ತಂ ಜನಪದದೇಸಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗತಾ **"ಅನ್ತೋ ಜಮ್ಬುದೀಪಾಭಿಮುಖಾ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕನ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ **ಅನ್ತೋ ಜಮ್ಬುದೀಪಾಭಿಮುಖಾ,** ನ ಹಿಮವನ್ತಾದಿಪಬ್ಬತಾಭಿಮುಖಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಬೋಧಿಸತ್ತಅಭಿನಿವೇಸವಣ್ಣನಾ

೫೭. ಕಾಮಂ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಾನಿ ತತ್ಥೇವ ವಸಿ, ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಪನ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಕರತ್ತಿವಾಸಂ ಉಪಗತಸ್ಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ರಹೋಗತಸ್ಸಾತಿ** ರಹೋ ಜನವಿವಿತ್ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಗತಸ್ಸ, ತೇನ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಭಾವೇನ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಕಾಯವಿವೇಕಮಾಹ। **ಪಟಿಸಲ್ಲೀನಸ್ಸಾತಿ** ನಾನಾರಮ್ಮಣಚಾರತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿವತ್ತಿಯಾ ಪತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಲೀನಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅವಿಸಟಚಿತ್ತಸ್ಸ, ತೇನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಗಣಿಕಾಭಾವೇನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಂ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಮಾಹ। **ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಜಾತಿಆದಿಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ। ಕಾಮಂ ಚುತೂಪಪಾತಾಪಿ ಜಾತಿಮರಣಾನಿ ಏವ, ಮರಣಜಾತಿಯೋವ "ಜಾಯತಿ ಮೀಯತೀ"ತಿ ಪನ ವತ್ವಾ "ಚವತಿ ಉಪಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಚನಂ ನ ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ನೇಸಂ ಗಹಣಂ, ಅಥ ಖೋ ನಾನಾಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಇದಂ ದ್ವಯಂ…ಪೇ॰… ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಲೋಕಸ್ಸ ಕಿಚ್ಛಾಪತ್ತಿಪರಿವಿತಕ್ಕನೇ "ಜರಾಮರಣಸ್ಸಾ"ತಿ ಜರಾಮರಣವಸೇನ ನಿಯಮನಂ ಕತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಜರಾಮರಣಮೇವ ಉಪಟ್ಠಾತಿ** ಆದಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಸ್ಸಾತಿ** ಆರದ್ಧಸ್ಸ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭೋ ತಸ್ಸ ಜರಾಮರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಅಗ್ಗತೋ ಯಾವ ಮೂಲಂ ಓತರಣಂ ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಭವಗ್ಗತೋ ಓತರನ್ತಸ್ಸ ವಿಯಾ"**ತಿ।

ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರಾತಿ ಉಪಾಯೇನ ಮನಸಿಕರಣತೋ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಪವತ್ತನತೋ। ಇದಾನಿ ತಂ ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರಪರಿಯಾಯಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ಸರೂಪತೋ, ಪವತ್ತಿಆಕಾರತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನಿಚ್ಚಾದೀನಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಮನಸಿಕಾರಭಾವತೋ। **ಅನಿಚ್ಚಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ದುಕ್ಖಾನತ್ತಅಸುಭಾದೀನಂ ಗಹಣಂ। **ಅಯನ್ತಿ** "ಏತದಹೋಸೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ "ಕಿಮ್ಹಿ ನು ಖೋ ಸತೀ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ। **ತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೋತಿ** ತೇಸು ಅನಿಚ್ಚಾದಿಮನಸಿಕಾರೇಸು ಅಞ್ಞತರೋ ಏಕೋ। ಕೋ ಪನ ಸೋತಿ? ಅನಿಚ್ಚಮನಸಿಕಾರೋವ, ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ"**ತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ಚವತಿ ಚ, ತಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಅದ್ಧುವನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ತಸ್ಸ ಪನ ತಬ್ಭಾವದಸ್ಸನಂ ಯಾಥಾವಮನಸಿಕಾರತಾಯ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ । **ಇತೋ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾತಿ** ಹೇತುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಇಮಿನಾ **"ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರೇನಾ"**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನೇನ ಅತ್ಥಮಾಹ। **ಸಮಾಗಮೋ ಅಹೋಸೀತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ ಸಙ್ಗಮೋ ಅಹೋಸಿ। **ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ** ಕಿಂ ಪನ ತಂ ಜರಾಮರಣಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಜಾತೀ"**ತಿ। "ಜಾತಿಯಾ ಖೋ"ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಕಿಮ್ಹಿ ನು ಖೋ ಸತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಹೋತಿ, ಕಿಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ"ನ್ತಿ ಜರಾಮರಣಕಾರಣಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಯಂ ಹೋತಿ, ಅಸತಿ ಚ ನ ಹೋತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರಿಕಾರಣಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇ "ಜಾತಿಯಾ ಖೋ ಸತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಹೋತಿ, ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ"ನ್ತಿ ಯಾ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಕಾರಣಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿಯಾ ಸಮಾಗಮೋ ಅಹೋಸೀತಿ। **ಸಬ್ಬಪದಾನೀತಿ** "ಕಿಮ್ಹಿ ನು ಖೋ ಸತಿ ಜಾತಿ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಾನಿ ಜಾತಿಆದೀನಿ ವಿಞ್ಞಾಣಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ನವ ಪದಾನಿ।

ದ್ವಾದಸಪದಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇ ಇಧ ಯಾನಿ ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ಅಗ್ಗಹಿತಾನಿ, ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಕಾಮೋ ತೇಸಂ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏತ್ಥ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವಂ

ಪಠಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಅನಾಗತಂ "ದುತಿಯ"ನ್ತಿ ಗಹಣೇ ಅತೀತತೋ ತತಿಯೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಹಿ ಅತೀತೋ ಭವೋ"**ತಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಅನಾಗತಸ್ಸಾಪಿ ಭವಸ್ಸ ಗಹಣಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಜೋತಿತತ್ತಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಕಾರಣೇ ಪನ ಗಹಿತೇ ಫಲಂ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಅನಾಗತೋಪಿ ಅದ್ಧಾ ಅತ್ಥತೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಏವ, ಯತೋ ಪರತೋ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನಾಗತದ್ಧಸಙ್ಗಹಿಕಾ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ। **ತೇಹೀ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇಹಿ। **ನ ಘಟಿಯತಿ** ನ ಸಮ್ಬಜ್ಝತಿ। **ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಹಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಅಘಟನೇ ಕಾರಣಮಾಹ। **ಅದಿಟ್ಠೇಹೀ**ತಿ ಅನವಬುದ್ಧೇಹಿ, ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ। ಸತಿ ಅನುಬೋಧೇ ಪಟಿವೇಧೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ನ ಸಕ್ಕಾ ಬುದ್ಧೇನ ಭವಿತು"**ನ್ತಿ। **ಇಮಿನಾ**ತಿ ಮಹಾಸತ್ತೇನ। **ತೇ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ। **ಭವಉಪಾದಾನತಣ್ಹಾವಸೇನೇವಾ**ತಿ ಭವಉಪಾದಾನತಣ್ಹಾದಸ್ಸನವಸೇನೇವ। **ದಿಟ್ಠಾ** ತಂಸಭಾವತಂಸಹಗತೇಹಿ ತೇಹಿ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮತ್ತಾ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೭೦) **ಕಥಿತಾವ,** ತಸ್ಮಾ ನ ಇಧ ಕಥೇತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೫೮. **ಪಚ್ಚಯತೋ**ತಿ ಹೇತುತೋ, ಸಙ್ಖಾರತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಕಿಮ್ಹಿ ನು ಖೋ ಸತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಹೇತುಪರಮ್ಪರಾವಸೇನ ಫಲಪರಮ್ಪರಾಯ ವುಚ್ಚಮಾನಾಯ "ಕಿಮ್ಹಿ ನು ಖೋ ಸತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವಿಚಾರಣಾಯ "ಸಙ್ಖಾರೇ ಖೋ ಸತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭೂತೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಅಗ್ಗಹಿತೇ ತತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಟಿನಿವತ್ತತಿ ನಾಮ, ನ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಯತೋ। ತೇನೇವಾಹ "ನಾಮರೂಪೇ ಖೋ ಸತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೮), ನಾಮಮ್ಪಿ ಚೇತ್ಥ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನೇವ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಕಮ್ಮೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸಸ್ಸ ಜೋತಿತತ್ತಾ। **ಆರಮ್ಮಣತೋ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತಆರಮ್ಮಣತೋ, ಅತೀತಭವಸಙ್ಖಾತಆರಮ್ಮಣತೋ ವಾ। ಅತೀತದ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ। ಯತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತಮಾನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತೀತಭವತೋಪಿ ಪಟಿನಿವತ್ತತಿ ನಾಮ। **ಉಭಯಮ್ಪೀ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ। **ನಾಮರೂಪಂ ನಾತಿಕ್ಕಮತೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ, ಆರಮ್ಮಣಭೂತಞ್ಚ ನಾಮರೂಪಂ ನಾತಿಕ್ಕಮತಿ ತೇನ ವಿನಾ ಅವತ್ತನತೋ। ತೇನಾಹ **"ನಾಮರೂಪತೋ ಪರಂ ನ ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ।

ವಿಞ್ಞಾಣೇ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೇ ಹೋನ್ತೇತಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇ ನಾಮಸ್ಸ, ರೂಪಸ್ಸ, ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಯೇ ಹೋನ್ತೇ। **ನಾಮರೂಪೇ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೇ ಹೋನ್ತೇ**ತಿ ತಥಾ ನಾಮೇ, ರೂಪೇ, ನಾಮರೂಪೇ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೇ ಹೋನ್ತೇತಿ ಚತುವೋಕಾರಏಕವೋಕಾರಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, **ದ್ವೀಸುಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೇಸು ಹೋನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಪನ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವವಸೇನೇವ। **ಏತ್ತಕೇನಾ**ತಿ ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾಣ ನಾಮರೂಪಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ। **ಜಾಯೇಥ ವಾ...ಪೇ॰... ಉಪಪಜ್ಜೇಥ ವಾ**ತಿ "ಸತ್ತೋ ಜಾಯತಿ...ಪೇ॰... ಉಪಪಜ್ಜತಿ ವಾ"ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಹೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾನಭೂತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಇತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏತದೇವಾ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ನಾಮರೂಪನ್ತಿ ಏತಂ ದ್ವಯಮೇವ।

ಪಞ್ಚ ಪದಾನೀತಿ "ಜಾಯೇಥ ವಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಪದಾನಿ। ನನು ತತ್ಥ ಪಠಮತತಿಯೇಹಿ ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮಾನಿ ಅತ್ಥತೋ ಅಭಿನ್ನಾನೀತಿ ಆಹ **"ಸದ್ಧಿಂ ಅಪರಾಪರಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧೀಹೀ"**ತಿ। **ಪುನ ತಂ ಏತ್ತಾವತಾತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಯೋ "ಏತ್ತಾವತಾ"ತಿ ಪದೇನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೋ, ತಮೇವ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ "ಯದಿದ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತೋ** ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪುನ **ವತ್ವಾ**। **ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಕಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮದಸ್ಸನವಸೇನ। ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾನಞ್ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ, ಸೋ ಚ "ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋ। ಸಂಸಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅನುಲೋಮನತೋ **ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ**। ಜಾತಿಆದಿಕಂ ಸಬ್ಬಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮಿಹಿತೇನ ಕತಂ ಸಮೂಹವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಂ "ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಜಾತಿ...ಪೇ॰... ದುಕ್ಖರಾಸಿಸ್ಸಾ"**ತಿ।

೫೯. ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅನೇಕವಾರಂ ಸಮುದಯದಸ್ಸನವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ **"ಸಮುದಯೋ ಸಮುದಯೋ"**ತಿ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ ಅವೋಚ। ಅಥ ವಾ "ಏವಂ ಸಮುದಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಇದಂ ನ ಕೇವಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿನಿದಸ್ಸನಪದಂ, ಅಥ ಖೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ಇಧ ಸಮುದಯ-ಸದ್ದೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಮುಖೇನ ಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ವದತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಭವನ್ತಾ ಇಧ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತೇ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪೇನ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಗಣ್ಹನ್ತೋ "ಸಮುದಯೋ ಸಮುದಯೋ"ತಿ ಆಹ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಯಂ ವಕ್ಖತಿ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತೀತಿ ಪಚ್ಚಯಸಞ್ಞಾನನಮತ್ತಂ ಕಥಿತ"ನ್ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೯) ತಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಯದಿ ಏವಂ "ಉದಯದಸ್ಸನಪಞ್ಞಾ ವೇಸಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಥನ್ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ ಪಚ್ಚಯತೋ ಉದಯದಸ್ಸನಮುಖೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣದಸ್ಸನಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ। **ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖೂ**ತಿ ಸಮುದಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಭಾವೇನ ಚಕ್ಖು ವಿಯಾತಿ **ಚಕ್ಖು**। **ಞಾತಕರಣಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಯಥಾ ಸಮುದಯೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಞಾತೋ ಹೋತಿ ಅವಬುದ್ಧೋ, ಏವಂ ಕರಣಟ್ಠೇನ। **ಪಜಾನನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ "ವಿಞ್ಞಾಣಾದಿತಂತಂಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಏತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಪಕಾರತೋ ಜಾನನಟ್ಠೇನ। **ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅನಿಬ್ಬಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಉದಯದಸ್ಸನಪಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝಿತ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಮುದಯೋ"ತಿ ಪಚ್ಚಯತೋ, ಖಣತೋ ಚ, ಸರೂಪತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ, ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ವಿಜ್ಜಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಓಭಾಸಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಸಮುದಯಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದನಕಸ್ಸ ಮೋಹನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ಚ ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ಚ ವಿಧಮನವಸೇನ ಅವಭಾಸಕಭಾವೇನ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದೀ**ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಪದುದ್ಧಾರೋ। ಕಥಂ ಉದಪಾದೀತಿ ಚೇತಿ ಆಹ **"ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ। "ಸಮುದಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಭಾವೇನಾತಿ ವುತ್ತೋ ವಾಯಮತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಚಕ್ಖುಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಚಕ್ಖೂತಿ ಪಾಳಿಧಮ್ಮೋ। **ದಸ್ಸನಟ್ಠೋ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ದಸ್ಸನಸಭಾವೋ ತೇನ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏತ್ತಕೇಹಿ ಪದೇಹೀ**ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಪದೇಹಿ। **"ಕಿಂ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಪಚ್ಚಯಸಞ್ಞಾನನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾನಂ ನಾಮರೂಪಾದಿಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸಭಾವಸಞ್ಞಾನನಮತ್ತಂ ಕಥಿತಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಪಚ್ಚಯಸಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಜೋತಿತತ್ತಾ। ಸಚ್ಛಾರಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಉದಯದಸ್ಸನಸ್ಸ ಜೋತಿತತ್ತಾ **"ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಾ ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ।

೬೦. ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ **"ಅಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಾದೀನಂ ಮಗ್ಗನಟ್ಠೇನ **ಮಗ್ಗೋ**ತಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾ ಹೇಸಾ। ತೇನಾಹ **"ಬೋಧಾಯಾ"**ತಿ। ಬೋಧಪದಸ್ಸ ಭಾವಸಾಧನತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಚತುಸಚ್ಚಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಭಾವನಾಭಿಸಮಯಾ ಯಾವದೇವ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯತ್ಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮತ್ಥತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ನಿಬ್ಬಾನಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ ಏವ ವಾ"**ತಿ। "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೫, ೨೧೭; ಧ॰ ಪ॰ ೨೦೪) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಬುಜ್ಝತೀ**ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಏಕಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ತೇನ ಬೋಧ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುಸಾಧನತ್ತಮಾಹ। **ಪಚ್ಚತ್ತಪದೇಹೀ**ತಿ ಪಠಮಾವಿಭತ್ತಿದೀಪಕೇಹಿ ಪದೇಹಿ। **ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಕಥಿತಂ** ವಿಞ್ಞಾಣಾದಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿನಿರೋಧ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧೇನ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧಂ।

೬೧. **ಸಬ್ಬೇಹೇವ ಏತೇಹಿ ಪದೇಹೀ**ತಿ "ಚಕ್ಖೂ"ತಿಆದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಪದೇಹಿ। **ನಿರೋಧಸಞ್ಞಾನನಮತ್ತಮೇವಾ**ತಿ "ನಿರೋಧೋ ನಿರೋಧೋತಿ ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾನನಮತ್ತಮೇವ **ಕಥಿತಂ** ಪುಬ್ಬಾರಮ್ಭಭಾವತೋ, ನ ತಸ್ಸ ಪಟಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ। ಸಚ್ಛಾರಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿರೋಧದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ **"ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ।

೬೩. ವಿದಿತ್ವಾತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೇನ ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ತತೋ ಅಪರಭಾಗೇತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಜಾನನತೋ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ। **ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸೂತಿ** ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಪಿ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾದಿನಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು, ಉಪಾದಾನಿಯೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ । **ವಹನ್ತೋತಿ** ಪವತ್ತೇನ್ತೋ। **ಇದನ್ತಿ** "ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನಾ"ತಿಆದಿ ವಚನಂ। **ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ** "ಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚರಿಮಭವೇ ಬೋಧಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ತಥೇವ ಪಟಿಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾವಸೇನ ಪುಚ್ಛಾವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬೇಯೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಜಾತದಿವಸೇ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ, ಪಧಾನಾನುಯೋಗೋ ಚ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಇತರಂ ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾವಸೇನ। ತತ್ಥಾಪಿ ಚಿರಕಾಲಪರಿಭಾವನಾಯ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸತ್ತಾ "ಕಿಚ್ಛಂ ವತಾಯಂ ಲೋಕೋ ಆಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪, ೧೦) ಸಂಸಾರದುಕ್ಖತೋ ಮೋಚೇತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಕಿಚ್ಛಾಪತ್ತಿದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಜರಾಮರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸಮ್ಮಸನಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮತಾವ। ತಥಾ ಅತ್ತಾಧೀನತಾಯ, ಕೇನಚಿ ಅನುಪಕ್ಖಿತತ್ತಾ, ಅಸೇಚನಕಸುಖವಿಹಾರತಾಯ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕತಾಯ ಚ ಆನಾಪಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗೋ। **ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಾದಿಪರಿಯಾಯೇನ ಗಹಿತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆರಭಿತ್ವಾ। **ಅನುಕ್ಕಮನ್ತಿ** ಅನು ಅನು ಗಾಮಿತಬ್ಬತೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ "ಅನುಕ್ಕಮ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಅನುಪುಬ್ಬಪಟಿಪತ್ತಿಂ। **ಕತ್ವಾತಿ** ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ।

ಇತಿ ರೂಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದುತಿಯೋ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ, ತೇನ ಪಠಮೋ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಸರೂಪಸ್ಸ, ಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಚ ಬೋಧಕೋ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ನಿಪಾತಾನಂ,ಆವುತ್ತಿಆದಿವಸೇನ ವಾಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣಞ್ಚ ವಾಕ್ಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಂ ರೂಪಂ, ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ, ಇತೋ ಉದ್ಧಂ ರೂಪಂ ನತ್ಥೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **"ರುಪ್ಪನಸಭಾವ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ರೂಪಸ್ಸ ಸಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, **"ಭೂತುಪಾದಾಯಭೇದ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಸೇಸತೋ, ತದುಭಯೇನಪಿ "ಇದಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತತ್ಥ **ಲಕ್ಖಣಂ** ನಾಮ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ರೂಪವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಸಭಾವೋ। **ರಸೋ** ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪತಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ। **ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ** ತಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಯಾಥಾವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವೋ। **ಪದಟ್ಠಾನಂ** ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ, ತೇನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **"ಅನವಸೇಸರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ "ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ, ಇತೋ ಉದ್ಧಂ" ರೂಪಂ ನತ್ಥೀತಿ ಪದದ್ವಯಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ರೂಪಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಯಾದಾನವಸೇನ ನಿಯಾಮನತೋ। "ಇತಿ ರೂಪಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ "ಇತಿ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಬಾಲೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧) ವಿಯ ಪಕಾರತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಇತೀತಿ ಏವ"**ನ್ತಿ।

ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಉಪ್ಪಾದಾ, ಅತ್ಥಿಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿರೋಧನಿರೋಧೀ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದೋ ಅತ್ಥಿಭಾವವಾಚಕೋಪಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಭವಸಿದ್ಧಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ರೂಪಸಮುದಯೋ, ರೂಪಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಆಹಾರಸಮುದಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಪವತ್ತಿಪಚ್ಚಯೇಸು ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ಸೋ ಏವ ಗಹಿತೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಗಹಿತೇ ಪವತ್ತಿಪಚ್ಚಯತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಉತುಚಿತ್ತಾನಿ ಗಹಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯತೋ ಉದಯದಸ್ಸನಂ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಾಲವಸೇನ ಉದಯದಸ್ಸನಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ರೂಪಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಸಙ್ಖಾತಂ ಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಂ। **ಪಸ್ಸನ್ತೋಪೀತಿ** ನ ಕೇವಲಂ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಖಣತೋ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ। ಅದ್ಧಾವಸೇನ ಹಿ ಪಠಮಂ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಪುನ ಸನ್ತತಿವಸೇನ ದಿಸ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಖಣವಸೇನ ಪಸ್ಸತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾ ರೂಪನಿರೋಧೋತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧತೋ ಅನಾಗತಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ಹೋತಿ ಪಚ್ಚಯಾಭಾವೇ ಅಭಾವತೋ। **ತಣ್ಹಾನಿರೋಧಾ ಕಮ್ಮನಿರೋಧೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಆಹಾರನಿರೋಧಾತಿ** ಪವತ್ತಿಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ। **ರೂಪನಿರೋಧೋತಿ** ತಂಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಹೋತಿ। ಸೇಸಂ

ವುತ್ತನಯಮೇವ। “**ವಿಪರಿಣಾಮಲಕ್ಖಣ**”ನ್ತಿ ಭಙ್ಗಕಾಲವಸೇನ ಹೇತಂ ವಯದಸ್ಸನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಅದ್ಧಾವಸೇನ ಪಠಮಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪುನ ಸನ್ತತಿವಸೇನ ದಿಸ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಖಣವಸೇನ ಪಸ್ಸತಿ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಪಾಕತಿಕವಿಪಸ್ಸಕವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನೇತಂ ನತ್ಥಿ। ಏಸ ನಯೋ ಉದಯದಸ್ಸನೇಪಿ।

“**ಇತಿ ವೇದನಾ**”ತಿಆದೀಸುಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ರೂಪೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **“ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಏತ್ತಕಾ ವೇದನಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ವೇದಯಿತ...ಪೇ॰... ಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ “ವೇದಯಿತಸಭಾವಂ...ಪೇ॰... ವಿಜಾನನಸಭಾವ”ನ್ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ **ಸಭಾವ**- ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ವೇದಯಿತಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಅನುಭವನಸಭಾವಂ। **ಸಞ್ಜಾನನಸಭಾವ**ನ್ತಿ “ನೀಲಂ ಪೀತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಸಭಾವಂ। **ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಆಯೂಹನಸಭಾವಂ। **ವಿಜಾನನಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಉಪಲದ್ಧಿಸಭಾವಂ। **ಸುಖಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ದುಕ್ಖಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ **ರೂಪಸಞ್ಞಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸದ್ದಸಞ್ಞಾದೀನಂ, **ಫಸ್ಸಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತನಾ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ **ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಲೋಕಿಯವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಯಥಾ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣೇ, ಏಸ ನಯೋ ವೇದನಾದೀಸುಪಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ “ಸಮುದಯೋ”ತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ। **ತೀಸು ಖನ್ಧೇಸೂತಿ** ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇಸು। “ಫುಟ್ಠೋ ವೇದೇತಿ, ಫುಟ್ಠೋ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಫುಟ್ಠೋ ಚೇತೇತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೯೩) ವಚನತೋ **“ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ**। “ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೪೯; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೭) ವಚನತೋ **ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೇ “ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾ”**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ತೇಸಂ ಯೇವಾತಿ** ತೀಸು ಖನ್ಧೇಸು “ಫಸ್ಸಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೇ ನಾಮರೂಪಸ್ಸಾ”ತಿ ಫಸ್ಸನಾಮರೂಪಾನಂಯೇವ **ವಸೇನ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಪದಮ್ಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ,** ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಪನ ರೂಪೇ ವುತ್ತಸದಿಸಾ ಏವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಮಪಞ್ಞಾಸಲಕ್ಖಣವಸೇನಾತಿ ಪಚ್ಚಯತೋ ವೀಸತಿ ಖಣತೋ ಪಞ್ಚಾತಿ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯಾ ಉದಯಲಕ್ಖಣಾನಂ, ಪಚ್ಚಯತೋ ವೀಸತಿ ಖಣತೋ ಪಞ್ಚಾತಿ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯಾ ಏವ ವಯಲಕ್ಖಣಾನಂ ಚಾತಿ ಸಮಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಉದಯವಯಲಕ್ಖಣಾನಂ ವಸೇನ। ತತ್ಥ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಲಕ್ಖಣಾನೀತಿ** ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಸಮುದಯೋತಿ, ತಥಾ ತೇಸಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಲಕ್ಖಣಾನೀತಿ** ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧೋ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪನ ಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಮೇವಾತಿ। ಏವಂ ಏತಾನಿ ಸಮಪಞ್ಞಾಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಸರೂಪತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಯಥಾನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢಿತೇತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣೇ ತಿಕ್ಖೇ ಸೂರೇ ಪಸನ್ನೇ ಹುತ್ವಾ ವಹನ್ತೇ ತತೋ ಪರಂ ವತ್ತಬ್ಬಾನಂ ಭಙ್ಗಞಾಣಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಬುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತೇ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೇ **ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇ।** ಪಗೇವ ಹಿ ಛತ್ತಿಂಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಪವತ್ತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾನುಚ್ಛವಿಕೇನ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಮ್ಮಸನಞಾಣೇನ ಸಮ್ಭುತಾನುಭಾವಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತಂ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿಞಾಣಂ ಅಪರಿಮಿತಕಾಲೇ ಸಮ್ಭುತಾಯ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯಾ ಆನುಭಾವೇನ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಯದಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಘಟೇತಿ, ತದಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ವಿಮುಚ್ಚತಿ , ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಞ್ಚ ತಥಾ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ “ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಯಿದಂ ಪಹಾನಂ ಅತ್ಥತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧೋತಿ ಆಹ **“ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇನಾ”**ತಿ। **ಆಸವಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ** ಭವತೋ ಆಭವಗ್ಗಂ, ಧಮ್ಮತೋ ಆಗೋತ್ರಭುಂ ಸವನತೋ ಪವತ್ತನತೋ ಆಸವಸಞ್ಞಿತೇಹಿ ರಾಗೋ, ದಿಟ್ಠಿ, ಮೋಹೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ। ಲಕ್ಖಣವಚನಞ್ಚೇತಂ, ಪಾಳಿಯಂ ಯದಿದಂ “ಆಸವೇಹೀ”ತಿ, ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಪನ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿ। **ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ತೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಲೇಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ।

ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ವಿಮುಚ್ಚತಿ ನಾಮ ತಂತಂಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸೇಹಿ **ಫಲಕ್ಖಣೇ ವಿಮುತ್ತಂ ನಾಮ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ವಾ ವಿಮುತ್ತಞ್ಚೇವ ವಿಮುಚ್ಚತಿ ಚಾತಿ** ಉಪರಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಞ್ಚೇವ ಯಥಾಸಕಂ ಪಹಾತಬ್ಬೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚತಿ ಚ। **ಫಲಕ್ಖಣೇ ವಿಮುತ್ತಮೇವಾತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಫಲಕ್ಖಣೇ ವಿಮುತ್ತಮೇವ, ನ ವಿಮುಚ್ಚತಿ ನಾಮ।

ಸಬ್ಬಬನ್ಧನಾತಿ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯುದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಙ್ಗಹಿತಾ ಸಬ್ಬಸ್ಮಾಪಿ ಭವಸಂಯೋಜನಾ, **ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ** ವಿಸೇಸತೋ ಪಕಾರೇಹಿ ಮುತ್ತೋ। **ಸುವಿಕಸಿತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೋತಿ** ಸಾತಿಸಯಂ ಞಾಣರಸ್ಮಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮ್ಫುಲ್ಲಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೋ। **"ಚತ್ತಾರಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನೀ"**ತಿಆದಿ ಯೇಹಿ ಞಾಣೇಹಿ ಸುವಿಕಸಿತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೋ, ತೇಸಂ ಏಕದೇಸೇನ ದಸ್ಸನಂ। ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ದಸ್ಸನಂ ಪನ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥೇವ ತಾನಿ ವಿಭಜಿಸ್ಸಾಮ। **ಸಕಲೇ ಚ ಬುದ್ಧಗುಣೇತಿ** ಅತೀತಂಸೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಾದಿಕೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣೇ। ಯದಾ ಹಿ ಲೋಕನಾಥೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ತದಾ ಸಬ್ಬೇ ಗುಣೇ ಹತ್ಥಗತೇ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ತತೋ ಪರಂ "ಹತ್ಥಗತೇ ಕತ್ವಾ ಠಿತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಪರಿಪುಣ್ಣಸಙ್ಕಪ್ಪೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಙ್ಕಪ್ಪತಾಪರಿದೀಪನಂ ಉದಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಆದಿತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಗಾಥಾನಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತೋ ಏವ। ಪರತೋ ಪನ **ಅಯೋಘನಹತಸ್ಸಾತಿ** ಅಯೋ ಹಞ್ಞತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಯೋಘನಂ,** ಕಮ್ಮಾರಾನಂ ಅಯೋಕೂಟಂ, ಅಯೋಮುಟ್ಠಿ ಚ, ತೇನ ಅಯೋಘನೇನ ಹತಸ್ಸ ಪಹತಸ್ಸ। **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಜಲತೋ ಜಾತವೇದಸೋತಿ** ಜಲಯಮಾನಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ, ಅನಾದರೇ ವಾ ಏತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅನುಪುಬ್ಬೂಪಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಸ್ಸ ನಿರುದ್ಧಸ್ಸ। **ಯಥಾ ನ ಞಾಯತೇ ಗತೀತಿ** ಯಥಾ ತಸ್ಸ ಗತಿ ನ ಞಾಯತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಅಯೋಮುಟ್ಠಿಕೂಟಾದಿನಾ ಪಹತತ್ತಾ ಅಯೋಘನೇನ ಹತಸ್ಸ ಪಹತಸ್ಸ ಅಯೋಗತಸ್ಸ, ಕಂಸಭಾಜನಾದಿಗತಸ್ಸ ವಾ ಜಲಮಾನಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ದಸಸು ದಿಸಾಸು ನ ಕತ್ಥಚಿ ಗತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧೇನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕನಿರುದ್ಧತ್ತಾತಿ। **ಏವಂ ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಾನನ್ತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಹೇತುನಾ ಞಾಯೇನ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಚತೂಹಿಪಿ ಉಪಾದಾನೇಹಿ, ಆಸವೇಹಿ ಚ ಮುತ್ತತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾ ವಿಮುತ್ತಾನಂ, ತತೋ ಏವ ಕಾಮಬನ್ಧನಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾಮೋಘಭವೋಘಾದಿಭೇದಂ ಅವಸಿಟ್ಠಓಘಞ್ಚ ತರಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ **ಕಾಮಬನ್ಧೋಘತಾರೀನಂ** ಸುಟ್ಠು ಪಟಿಪಸ್ಸಮ್ಭಿತಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವಿಪ್ಫನ್ದಿತತ್ತಾ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಾತೇಹಿ ಅಕಮ್ಪನೀಯತಾಯ **ಅಚಲಂ** ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ **ಸುಖಂ ಪತ್ತಾನಂ** ಅಧಿಗತಾನಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ **ಗತಿ** ದೇವಮನುಸ್ಸಾದಿಭೇದಾಸು ಗತೀಸು "ಅಯಂ ನಾಮಾ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬತಾಯ ಅಭಾವತೋ **ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ನತ್ಥಿ** ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಜಾತವೇದೋ ವಿಯ ಅಪಞ್ಞತ್ತಿಕಭಾವಮೇವ ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋತಿ** "ಏವಂ ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೩) ಅತ್ತನೋ ಕತಕಿಚ್ಚತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋವ ವಿರೋಚಿತ್ಥಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ದುತಿಯಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬ್ರಹ್ಮಯಾಚನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೬೪. **ಯನ್ನೂನಾತಿ** ಪರಿವಿತಕ್ಕನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, **ಅಹನ್ತಿ** ಭಗವಾ ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತೀತಿ ಆಹ **"ಯದಿ ಪನಾಹ"**ನ್ತಿ। **"ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ"**ತಿಆದಿ ಯಥಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಾದಿವಸೇನ ಸತ್ತಸು ಸತ್ತಾಹೇಸು ಪಟಿಪಜ್ಜಿ, ತತೋ ಪರಞ್ಚ ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಿವಸೇನ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂಸು, ತೇ ಚ ಸತ್ತಾಹಾದಯೋ ತಥೇವ ವವತ್ಥಪೀಯನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮತಾ। ತಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **"ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ"**ತಿ ಇದಂ ಸತ್ತಮಸತ್ತಾಹತೋ ಪರಂ, ಸತ್ತಾಹತೋ ಓರಿಮೇ ಚ ಪವತ್ತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ವಿಯ ಅಟ್ಠಮಸ್ಸ ನಾಮ ಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ವವತ್ಥಿತಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। **ಅನನ್ತರೋತಿ** "ಅಧಿಗತೋ ಖೋ ಮ್ಯಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿಕೋ ವಿತಕ್ಕೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭, ೮)।

ಪಟಿವಿದ್ಧೋತಿ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ “ಇದಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಮುಖಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ಯಥಾಭೂತಂ ಅವಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಗಮ್ಭೀರೋತಿ** ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ವಿಯ ಮಕಸತುಣ್ಡಸೂಚಿಯಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಮುಪಚಿತಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಞಾಣೇನ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ। ತೇನಾಹ “**ಉತ್ತಾನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಮೇತ**”ನ್ತಿ। ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ಓಗಾಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಸರೂಪತೋ ವಿಸೇಸತೋ ಚ ಪಸ್ಸಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಆಹ “**ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾವ ದುದ್ದಸೋ**”ತಿ। **ದುಕ್ಖೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ** ಕಿಚ್ಛೇನ ಕೇನಚಿ ಕದಾಚಿದೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಂ ಪನ ದಟ್ಠುಮೇವ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಸ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಅನು ಅನು ಬುಜ್ಝನೇ ಕಥಾ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ “**ದುದ್ದಸತ್ತಾವ ದುರನುಬೋಧೋ**”ತಿ। **ದುಕ್ಖೇನ ಅವಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ** ಅವಬೋಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ ಭಿಕ್ಖವೇ ದುಕ್ಕರತರಂ ವಾ ದುರಭಿಸಮ್ಭವತರಂ ವಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೧೫) ಸುತ್ತಪದಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಯ ವಾ **ಸನ್ತೋ**। ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹತಾಯ **ನಿಬ್ಬುತೋ**। ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತೋತಿ ವಾ **ಪಣೀತೋ**। ಅತಿತ್ತಿಕರಟ್ಠೇನ **ಅತಪ್ಪಕೋ** ಸಾದುರಸಭೋಜನಂ ವಿಯ। ಏತ್ಥ ಚ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಸನ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ **ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಂ,** ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಸನ್ತಂ, ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಞ್ಚಾತಿ **ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಂ** ಅನುಪಸನ್ತಸಭಾವಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಅಭಾವತೋ **ಸನ್ತೋ ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹತ್ತಾ ನಿಬ್ಬುತೋ,** ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವೇನೇವ ತದತ್ಥಾಯ ಅಸೇಚನಕತಾಯ **ಅತಪ್ಪಕತಾ** ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ “**ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಲೋಕುತ್ತರಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ**”ನ್ತಿ। ಉತ್ತಮಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯತ್ತಾ ನ ತಕ್ಕೇನ ಅವಚರಿತಬ್ಬೋ, ತತೋ ಏವ ನಿಪುಣಞಾಣಗೋಚರತಾಯ, ಸಣ್ಹಸುಖುಮಸಭಾವತ್ತಾ ಚ **ನಿಪುಣೋ**। ಬಾಲಾನಂ ಅವಿಸಯತ್ತಾ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಏವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯೋ**। ಆಲೀಯನ್ತಿ ಅಭಿರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಸೇವೀಯನ್ತೀತಿ **ಆಲಯಾ,** ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ। ಆಲಯನ್ತಿ ಅಭಿರಮಣವಸೇನ ಸೇವನ್ತೀತಿ **ಆಲಯಾ,** ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ। **ಆಲಯರತಾತಿ** ಆಲಯನಿರತಾ। **ಸುಟ್ಠು ಮುದಿತಾ** ಅತಿವಿಯ ಮುದಿತಾ ಅನುಕ್ಕಣ್ಠನತೋ। **ರಮತೀತಿ** ರತಿಂ ವಿನ್ದತಿ ಕೀಳತಿ ಲಳತಿ। ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಯಥಾ ಕಾಮಗುಣೇ, ಏವಂ ರಾಗಮ್ಪಿ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತಿ ಅಭಿನನ್ದನ್ತಿ ಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ದುವಿಧಮ್ಪೀ**”ತಿಆದಿ।

ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ಠಾನ-ಸದ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ “**ಠಾನ**”ನ್ತಿ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ **ಠಾನಂ,** ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ। **ಇಮೇಸಂ** ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ **ಪಚ್ಚಯಾತಿ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ,** ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋವ। **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ** ಯಥಾ ದೇವೋ ಏವ ದೇವತಾ , ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಉಪ್ಪಾದನಸಮತ್ಥತಾ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ,** ತೇನ ಪರಮತ್ಥಪಚ್ಚಯಲಕ್ಖಣೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಫಲಂ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ**। ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ಏವ ವಿಭಾವಿತೋ। ತೇನಾಹ “**ಸಙ್ಖಾರಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನ**”ನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಸು** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೭೦) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋತಿಆದಿ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥಾದಿಪದಾಭಿಧೇಯ್ಯಂ ಸಬ್ಬಂ, ಅತ್ಥತೋ **ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ**। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಯಸ್ಮಾ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಆಗಮ್ಮಾತಿ** ಪಟಿಚ್ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಹೇತು। **ಸಮ್ಮನ್ತೀತಿ** ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕೂಪಸಮವಸೇನ ಸಮ್ಮನ್ತಿ। ತಥಾ ಸನ್ತಾ ಚ ಸವಿಸೇಸಂ ಉಪಸನ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ “**ವೂಪಸಮ್ಮನ್ತೀ**”ತಿ, ಏತೇನ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಮ್ಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ,** ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರವಿಸಂಯುತ್ತೇ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರವೂಪಸಮಪರಿಯಾಯೋ ಞಾಯಾಗತೋ ಯೇವಾತಿ। ಸೇಸೇಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಉಪಧೀಯತಿ ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖನ್ತಿ **ಉಪಧಿ,** ಖನ್ಧಾದಯೋ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾತಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ **ಹೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಾ ತಣ್ಹಾತಿ** ಅಟ್ಠಸತಪ್ಪಭೇದಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಣ್ಹಾ। **ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸರಾಗಾತಿ** ಕಾಮರಾಗರೂಪರಾಗಾದಿಭೇದಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸಭೂತಾ ರಾಗಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಾ ಇಧ ಕಿಲೇಸರಾಗಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ಲೋಭವಿಸೇಸಾ ಏವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪರೀತಭಾವಾಪಾದನತೋ।

ಯಥಾಹ "ರತ್ತಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪರಿಣತಂ, ದುಟ್ಠಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪರಿಣತಂ, ಮೂಳ್ಹಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪರಿಣತ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೨೭೧) **ವಿರಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ವಿಜಹನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಜರಾಮರಣಾದಿಭೇದಂ ಸಬ್ಬಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ। **ಭವೇನ ಭವ**ನ್ತಿ ತೇನ ತೇನ ಭವೇನ ಭವನ್ತರಂ। ಭವನಿಕನ್ತಿಭಾವೇನ **ಸಂಸಿಬ್ಬತಿ, ಫಲೇನ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕಮ್ಮಂ** ಸತಣ್ಹಸ್ಸೇವ ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಭಾವತೋ। **ತತೋ ವಾನತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ** ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಾವತೋ। ಚಿರನಿಸಜ್ಜಾಚಿರಭಾಸನೇಹಿ ಪಿಟ್ಠಿಆಗಿಲಾಯನತಾಲುಗಲಸೋಸಾದಿವಸೇನ **ಕಾಯಕಿಲಮಥೋ ಚೇವ ಕಾಯವಿಹೇಸಾ ಚ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಚ ಖೋ ದೇಸನಾಯ ಅತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ, ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಞ್ಚ ವಸೇನ, ಜಾನನ್ತಾನಂ, ಪನ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಞ್ಚ ದೇಸನಾಯ ಕಾಯಪರಿಸ್ಸಮೋಪಿ ಸತ್ಥು ಅಪರಿಸ್ಸಮೋವ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ನ ಚ ಮಂ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ವಿಹೇಸೇಸೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೦)। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **"ಯಾ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ದೇಸನಾ ನಾಮ, ಸೋ ಮಮ ಕಿಲಮಥೋ ಅಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಉಭಯ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಕಿಲಮಥೋ, ಚಿತ್ತವಿಹೇಸಾ ಚಾತಿ **ಉಭಯಂ ಪೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ನತ್ಥಿ,** ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ।

೬೫. ಅನುಬ್ರೂಹನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ। **ಸೋ**ತಿ "ಅಪಿಸ್ಸೂ"ತಿ ನಿಪಾತೋ। **ವಿಪಸ್ಸಿ**ನ್ತಿ ಪಟಿ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ "ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾ"ತಿ। ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಾ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ವಾ **ಅನಚ್ಛರಿಯಾ**। ವುದ್ಧಿಅತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ಅಕಾರೋ **ಹೋತಿ** ಯಥಾ"ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾಯ ೧೧)। ಕಪ್ಪಾನಂ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗಕರಣತ್ಥಮೇವ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಮಧಿಗತಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಪತ್ತಿದೀಪನತಾ, ಗಾಥಾತ್ಥಸ್ಸ ಅಚ್ಛರಿಯತಾ, ತಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಿ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅತ್ಥದ್ವಾರೇನ ಹಿ ಗಾಥಾನಂ ಅನಚ್ಛರಿಯತಾ। **ಗೋಚರಾ ಅಹೇಸು**ನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು। ಉಪಟ್ಠಾನಞ್ಚ ವಿತಕ್ಕೇತಬ್ಬತಾವಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿವಿತಕ್ಕಯಿತಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸೂ"**ತಿ।

ಯದಿ ಸುಖಾಪಟಿಪದಾವ ಕಥಂ ಕಿಚ್ಛತಾತಿ ಆಹ **"ಪಾರಮೀಪೂರಣಕಾಲೇ"**ತಿಆದಿ। **ಏವಮಾದೀನಿ** ದುಪ್ಪರಿಚ್ಚಜಾನಿ **ದೇನ್ತಸ್ಸ**। **ಹ**-ಇತಿ ವಾ ಬ್ಯತ್ತನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, "ಏಕಂಸತ್ಥೇ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ಹ** ಬ್ಯತ್ತಂ, ಏಕಂಸೇನ ವಾ **ಅಲಂ** ನಿಪ್ಪಯೋಜನಂ ಏವಂ ಕಿಚ್ಛೇನ ಅಧಿಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸೇತುನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಹಲ**ನ್ತಿ "ಅಲ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಪದಂ "ಹಲನ್ತಿ ವದಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೨೨) ವಿಯ। **ರಾಗದೋಸಫುಟ್ಠೇಹೀ**ತಿ ಫುಟ್ಠವಿಸೇನ ವಿಯ ಸಪ್ಪೇನ ರಾಗೇನ, ದೋಸೇನ ಚ ಸಮ್ಫುಟ್ಠೇಹಿ ಅಭಿಭೂತೇಹಿ। **ರಾಗದೋಸಾನುಗತೇಹೀ**ತಿ ರಾಗದೋಸೇಹಿ ಅನುಬನ್ಧೇಹಿ।

ನಿಚ್ಚಾದೀನನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಗ್ಗಾಹಾದೀನಂ। **ಏವಂ ಗತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಆಕಾರೇನ ಪವತ್ತಂ। **"ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅನಿಚ್ಚಾದೀಸು, ಸಚ್ಚೇಸು ಚ ಯಥಾಲಾಭವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಗತನ್ತಿ ವಾ ಏವಂ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ಮಯಾ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಗತಂ, ಞಾತಂ ಪಟಿವಿದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಮರಾಗೇನ, ಭವರಾಗೇನ ಚ ರತ್ತಾ** ನೀವರಣೇಹಿ ನಿವುತಚಿತ್ತತಾಯ, **ದಿಟ್ಠಿರಾಗೇನ ರತ್ತಾ** ವಿಪರೀತಾಭಿನಿವೇಸೇನ **ನ ದಕ್ಖನ್ತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಇಮಂ ಧಮ್ಮಂ ನಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಏವಂ ಗಾಹಾಪೇತು**ನ್ತಿ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಭಾವೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮೇ ಜಾನಾಪೇತುಂ। ರಾಗದೋಸಪರೇತತಾಪಿ ನೇಸಂ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಭಾವೇನೇವಾತಿ ಆಹ **"ತಮೋಖನ್ಧೇನ ಆವುಟಾ"**ತಿ।

ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಯಮೇವ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾಯಂ ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಪತ್ತಿ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣಧಮ್ಮತಾವಸೇನ, ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಆದಿತೋ "ಕಿಂ ಮೇ ಅಞ್ಞಾತವೇಸೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೯೬) ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೇ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮುಸ್ಸಾಹನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣಧಮ್ಮತಾ ವಾತಿ ಆಹ **"ಕಿಂ ಮೇ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಾತವೇಸೇನಾ**ತಿ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಉನ್ನಾದೇನ್ತೋ ಬುದ್ಧೋ ಅಹುತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾವಕಭಾವೂಪಗಮನವಸೇನ ಅಞ್ಞಾತರೂಪೇನ। ತಿವಿಧಂ ಕಾರಣಂ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಮಗಮ್ಭೀರತಾ, ತತ್ಥ ಚ

ಭಗವತೋ ಸಾತಿಸಯಂ ಗಾರವನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಪಟಿಪಕ್ಖಾ** ನಾಮ ರಾಗಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಾಯಕರತ್ತಾ। ತೇಸಂ ಬಲವಭಾವತೋ ಚಿರಪರಿಭಾವನಾಯ ಸತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ದುಬ್ಬಿಸೋಧಿಯತಾಯ ತೇ ಸತ್ತೇ ಮತ್ತಹತ್ಥಿನೋ ವಿಯ ದುಬ್ಬಲಂ ಪುರಿಸಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಆಪಾದೇನ್ತಾ ಅನೇಕಸತಯೋಜನಾಯಾಮವಿತ್ಥಾರಂ ಸುನಿಚಿತಂ ಘನಸನ್ನಿವೇಸಂ ಕಣ್ಟಕದುಗ್ಗಮ್ಪಿ ಅಧಿಸೇನ್ತಿ। ದೂರಪ್ಪಭೇದ ದುಚ್ಛೇಜ್ಜತಾಹಿ ದುಬ್ಬಿಸೋಧಿಯತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಥಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಚ ಅನ್ತೋ ಆಮಟ್ಠತಾಯ **ಕಞ್ಜಿಕಪುಣ್ಣಲಾಬು** ಚಿರಪರಿವಾಸಿಕತಾಯ **ತಕ್ಕಭರಿತಚಾಟಿ** ಸ್ನೇಹತಿನ್ತದುಬ್ಬಲಭಾವೇನ **ವಸಾತೇಲಪೀತಪಿಲೋತಿಕಾ;** ತೇಲಮಿಸ್ಸಿತತಾಯ **ಅಞ್ಜನಮಕ್ಖಿತಹತ್ಥಾ** ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯಾ ವುತ್ತಾ। ಹೀನೂಪಮಾ ಚೇತಾ ರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧಭಾವತೋ, ಅಚಿರಕಾಲಿಕತ್ತಾ ಚ ಮಲೀನತಾಯ, ಕಿಲೇಸಸಂಕಿಲೇಸೋ ಏವ ಪನ ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯತರೋ ಅನಾದಿಕಾಲಿಕತ್ತಾ, ಅನುಸಯಿತತ್ತಾ ಚ। ತೇನಾಹ "**ಅತಿಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ**"ತಿ। ಯಥಾ ಚ ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯತಾಯ ಏವಂ ಗಮ್ಭೀರದುದ್ದಸದುರನುಬೋಧಾನಮ್ಪಿ ವುತ್ತಉಪಮಾ ಹೀನೂಪಮಾವ।

ಗಮ್ಭೀರೋಪಿ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನೇನ ಸುಪಾಕಟೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿಬದ್ಧಂ, ಸಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸವನಾಧೀನಾ, ತಂ ಸತ್ಥರಿ, ಧಮ್ಮೇ ಚ ಪಸಾದಾಯತ್ತಂ। ಸೋ ವಿಸೇಸತೋ ಲೋಕೇ ಸಮ್ಭಾವನೀಯಸ್ಸ ಗರುಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಿಪತ್ಥನಾಹೇತುಕೋತಿ ಪನಾಳಿಕಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಯಾಚನಾದಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೭೭. "ಅಞ್ಞತರೋ"ತಿ ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತೋ ವಿಯ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಜೇಟ್ಠಕಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಭವನೇ **ಜೇಟ್ಠಕಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ**। ಸೋ ಹಿ ಸಕ್ಕೋ ವಿಯ ಕಾಮದೇವಲೋಕೇ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಚ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋ। ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಭೂತಂ ಅಪ್ಪಂ ರಾಗಾದಿರಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಪ್ಪರಜಂ,** ಅಪ್ಪರಜಂ ಅಕ್ಖಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು ಯೇಸಂ ತೇ ತಂಸಭಾವಾತಿ ಕತ್ವಾ **ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಜಾತಿಕಾ**ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪಞ್ಞಾಮಯೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಪ್ಪಂ ರಾಗಾದಿರಜಂ ಯೇಸಂ ತೇ ತಂಸಭಾವಾ **ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಜಾತಿಕಾ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಸ್ಸವನತಾ**ತಿ "ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮, ೪೦೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೪, ೪೪೪) ವಿಯ ಕರಣೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಅಸ್ಸವನತಾಯಾ**"ತಿ। **ದಸಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುವಸೇನಾ**ತಿ ದಾನಾದಿದಸವಿಧವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಂ ವಸೇನ। ತೇನಾಹ "**ಕತಾಧಿಕಾರಾ**"ತಿಆದಿ। **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಂ** ಪನ "ದ್ವಾದಸಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವಸೇನಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೮೨) ವುತ್ತಂ, ತಂ ದಾನಾದೀಸು ಸರಣಗಮನಪರಹಿತಪರಿಣಾಮನದ್ವಯ ಪಕ್ಖಿಪನವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

೭೮. ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೇಸು ಗಾರವವಸೇನ ಗರುಕರಪತ್ಥನಾ **ಅಜ್ಝೇಸನಾ,** ಸಾಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಪತ್ಥನಾ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಯಾಚನ**"ನ್ತಿ। ಪದೇಸವಿಸಯಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಹುತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಆವೇಣಿಕಭಾವತೋ ಇದಂ ಞಾಣದ್ವಯಂ "ಬುದ್ಧಚಕ್ಖೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ "**ಇಮೇಸಞ್ಹಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖೂತಿ ನಾಮ**"ನ್ತಿ। **ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನಂ "**ಧಮ್ಮಚಕ್ಖೂ**"ತಿ ನಾಮಂ, ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮದಸ್ಸನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸನಮತ್ತಭಾವತೋ। ಯತೋ ತಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ವಿಜ್ಜೂಪಮಾಭಾವೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಪನ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ನ ಹೋತೀತಿ "ಧಮ್ಮಚಕ್ಖೂ"ತಿ ನ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಯತೋ ತಂ ವಜಿರೂಪಮಾಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ "ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಜಾತಿಕಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಮನ್ದಕಿಲೇಸಾ "**ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಹಲಕಿಲೇಸಾ "**ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ**"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಸಮತ್ಥತಾಯ **ತಿಕ್ಖಾನಿ** ಸೂರಾನಿ ವಿಸದಾನಿ, ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಮುದೂನಿ**। **ಸದ್ಧಾದಯೋ ಆಕಾರಾ**ತಿ ಸದ್ದಹನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇ ವದತಿ। **ಸುನ್ದರಾ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಾ। **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** ಪನ "ಯೇಸಂ ಆಸಯಾದಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಸುನ್ದರಾ, ತೇ ಸ್ವಾಕಾರಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೪) ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇಮಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತೀತಿ

ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯತೋ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಾದಿವಸೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಸುನ್ದರತಾತಿ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಅಸುನ್ದರತಾತಿ। **ಕಾರಣಂ** ನಾಮ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ, ಸಚ್ಚಾನಿ ವಾ। **ಪರಲೋಕ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪರಾಯಂ। ತಂ ದುಕ್ಖಾವಹಂ ವಜ್ಜಂ ವಿಯ ಭಯತೋ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪರಲೋಕಞ್ಚೇವ ವಜ್ಜಞ್ಚ ಭಯತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವತೋ ವಾ ಅಞ್ಞತ್ತಾ ವಿಪತ್ತಿಭವೋ "ಪರಲೋಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪರ... ಪೇ॰... ಪಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಾಳೀತಿ ಏತ್ಥ "ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ"ದಿಪದಾನಂ ಅತ್ಥವಿಭಾವನೇ ಅಯಂ ತಸ್ಸ ತಥಾಭಾವಸಾಧಕಪಾಳಿ। ಸದ್ಧಾದೀನಞ್ಹಿ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚಕಧಮ್ಮಾನಂ ಬಲವಭಾವೋ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ದುಬ್ಬಲಭಾವೇನೇವ ಹೋತಿ, ತೇಸಞ್ಚ ಬಲವಭಾವೋ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ದುಬ್ಬಲಭಾವೇನಾತಿ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚಕಧಮ್ಮಾನಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಅತ್ಥಿತಾನತ್ಥಿತಾವಸೇನ "ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ"ತಿ ಆದಯೋ ಪಾಳಿಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೧) ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಇತಿ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ, ಅಸದ್ಧಿಯಾದೀನಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ। ಏವಂ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಾದಯೋತಿ ವಿಭಾವಿತಾ ಪಞ್ಞಾಸ ಪುಗ್ಗಲಾ। ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಪನ ಅನ್ತರಭೇದೇನ ಅನೇಕಭೇದಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಖನ್ಧಾದಯೋ ಏವ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ಲೋಕೋ,** ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಭೂತೋ ಲೋಕೋ **ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಲೋಕೋ,** ಸುಗತಿಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ, ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಭವಲೋಕೋ** ಸುಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯೋ ಕಮ್ಮಭವೋ। ದುಗ್ಗತಿಸಙ್ಖಾತಉಪಪತ್ತಿಭವದುಗ್ಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮಭವಾ **ವಿಪತ್ತಿಭವಲೋಕವಿಪತ್ತಿಸಮ್ಭವಲೋಕಾ।**

ಪುನ ಏಕಕದುಕಾದಿವಸೇನ ಲೋಕಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕೋ ಲೋಕೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಆಹಾರಾದಯೋ ಹಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ಲೋಕೋ**ತಿ। ತತ್ಥ **"ಏಕೋ ಲೋಕೋ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"**ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭, ೨೮; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨, ೧೧೨, ೨೦೮) ಯಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಕಥಾಯ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾ ವುತ್ತಾ, ತಾಯ ಸಬ್ಬೋ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ ಏಕೋ ಏಕವಿಧೋ ಪಕಾರನ್ತರಸ್ಸಾಭಾವತೋ। **"ದ್ವೇ ಲೋಕಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣಂ ತಸ್ಸ ಅಲೋಕಸಭಾವತ್ತಾ। ನನು ಚ "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಮಗ್ಗಫಲಾನಮ್ಪಿ ಲೋಕತಾ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನಂ "ಇಧ ಲೋಕೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ ನ ಲುಜ್ಜತಿ ನ ಪಲುಜ್ಜತೀತಿ ಯೋ ಗಹಿತೋ, ತಥಾ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಲೋಕೋತಿ ತಂಗಹಣರಹಿತಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ನತ್ಥಿ ಲೋಕತಾ। ಉಪಾದಾನಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ **ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ।** ಅನುರೋಧಾದಿವತ್ಥುಭೂತಾ ಲಾಭಾದಯೋ **ಅಟ್ಠ ಲೋಕಧಮ್ಮಾ। ದಸಾಯತನಾನೀ**ತಿ ದಸ ರೂಪಾಯತನಾನಿ ವಿವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಬಂ ತೇಭೂಮಕಕಮ್ಮಂ ಗರಹಿತಬ್ಬಂ, ವಜ್ಜಿತಬ್ಬಞ್ಚ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಬ್ಬೇ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾ ವಜ್ಜಂ, ಸಬ್ಬೇ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಾ ವಜ್ಜ"**ನ್ತಿ। ಯೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಮನ್ದಾ, ತೇ ಇಧ "ಅಸ್ಸದ್ಧಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ। ನ ಪನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಅಭಾವತೋತಿ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖದುಕಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ದುಕೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ದಸ ದಸ ಕತ್ವಾ **"ಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಜಾನಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಅನ್ವಯತೋ, ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪರೋಪರಿಯತ್ತಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಕತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಆವಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ತೇ ಸತ್ತಾ ಪುಞ್ಜಪುಞ್ಜಾವ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ನ ಏಕೇಕಾ।

ಉಪ್ಪಲಾನಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ **ಉಪ್ಪಲಿನೀ,** ಗಚ್ಛೋಪಿ ಜಲಾಸಯೋಪಿ, ಇಧ ಪನ ಜಲಾಸಯೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಉಪ್ಪಲವನೇ"**ತಿ। ಯಾನಿ ಉದಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ನಿಮುಗ್ಗಾನೇವ ಹುತ್ವಾ ಪುಸನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ತಾನಿ **ಅನ್ತೋನಿಮುಗ್ಗಪೋಸೀನೀ। ದೀಪಿತಾನೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪಕಾಸಿತಾನಿ, ಇಧೇವ ವಾ "ಅಞ್ಞಾನಿಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ದೀಪಿತಾನಿ। **ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ**ತಿ ಉಗ್ಘಟನಂ ನಾಮ ಞಾಣುಗ್ಘಟನಂ, ಞಾಣೇ ಉಗ್ಘಟಿತಮತ್ತೇ ಏವ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಪಞ್ಚಿತಂ ವಿತ್ಥಾರಮೇವಮತ್ಥಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ।** ಉದ್ದೇಸಾದೀಹಿ ನೇತಬ್ಬೋತಿ **ನೇಯ್ಯೋ। ಸಹ ಉದಾಹಟವೇಲಾಯಾ**ತಿ ಉದಾಹಾರೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸೇ ಉದಾಹಟಮತ್ತೇ ಏವ। **ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಸ್ಸ ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿಸಮಯೋ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ

“ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ಮಾತಿಕಾಯ ದೀಪಿಯಮಾನಾಯ ದೇಸನಾನುಸಾರೇನ ಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ **“ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ”**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಅಯಂ ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಅತ್ಥೇ ವಿಭಜಿಯಮಾನೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ **“ಪುಗ್ಗಲೋ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ”**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉದ್ದೇಸತೋತಿ** ಉದ್ದೇಸಹೇತು, ಉದ್ದಿಸನ್ತಸ್ಸ, ಉದ್ದಿಸಾಪೇನ್ತಸ್ಸ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಪುಚ್ಛತೋತಿ** ಅತ್ಥಂ ಪರಿಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ। **ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತೀತಿ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ನ ತಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತೀತಿ** ತೇನ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಮಗ್ಗಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ಅನ್ತಮಸೋ ಝಾನಂ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪದಪರಮೋತಿ** ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಮೇವ ಪರಮಂ ಅಸ್ಸಾತಿ “ಪದಪರಮೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯೇತಿ ಯೇ ದುವಿಧೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ವಿಭಙ್ಗೇ **ಕಮ್ಮಾವರಣೇನಾತಿ** ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮೇನ। **ವಿಪಾಕಾವರಣೇನಾತಿ** ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ। ಯಸ್ಮಾ ದುಹೇತುಕಾನಮ್ಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ದುಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಪಿ “ವಿಪಾಕಾವರಣಮೇವಾ”ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಕಿಲೇಸಾವರಣೇನಾತಿ** ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ। **ಅಸ್ಸದ್ಧಾತಿ** ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಸದ್ಧಾ ರಹಿತಾ। **ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಾತಿ** ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಕುಸಲಚ್ಛನ್ದರಹಿತಾ, ಉತ್ತರಕುರುಕಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಟ್ಠಾನಂ ಪವಿಟ್ಠಾ। **ದುಪ್ಪಞ್ಞಾತಿ** ಭವಙ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಹೀನಾ, ಭವಙ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪನ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯಪಿ ಯಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಂ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋಪಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ ಏವ ನಾಮ। **ಅಭಬ್ಬಾ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತನ್ತಿ** ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಅಭಬ್ಬಾ। **“ನ ಕಮ್ಮಾವರಣೇನಾ”**ತಿಆದೀನಿ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

“ರಾಗಚರಿತಾ”ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಂ [ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜೂಸಾಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯನ್ತಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ -

> “ಸಾ ಏಸಾ ಪರಮತ್ಥಾನಂ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ।
> ನಿಧಾನತೋ ಪರಮತ್ಥ-ಮಞ್ಜೂಸಾ ನಾಮ ನಾಮತೋ”ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಮಹಾಟೀಕಾಯ ನಿಗಮನೇ ಸಯಮೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ)] ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೭೦. **ಆರಬ್ಭಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಜಾನಾಪನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಲೋ ಪಬ್ಬತೋ ಉಚ್ಚೋ ಹೋತಿ ಥಿರೋ ಚ, ನ ಪಂಸುಪಬ್ಬತೋ, ಮಿಸ್ಸಕಪಬ್ಬತೋ ವಾತಿ ಆಹ **“ಸೇಲೇ ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನೀ”**ತಿ। **ಧಮ್ಮಮಯಂ ಪಾಸಾದನ್ತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಮಾಹ। ಸೋ ಹಿ ಪಬ್ಬತಸದಿಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ಪಾಸಾದಸದಿಸೋ ಚ, ಪಞ್ಞಾಪರಿಯಾಯೋ ವಾ ಇಧ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ । ಸಾ ಹಿ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ಪಾಸಾದೋತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೬) ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ತಥಾ ಚಾಹ -

> “ಪಞ್ಞಾಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ, ಅಸೋಕೋ ಸೋಕಿನಿಂ ಪಜಂ।
> ಪಬ್ಬತಟ್ಠೋವ ಭೂಮಟ್ಠೇ, ಧೀರೋ ಬಾಲೇ ಅವೇಕ್ಖತೀ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೮)।

“ಯಥಾ ಹೀ”ತಿಆದೀಸು ಯಥಾ ಪಬ್ಬತೇ ಠತ್ವಾ ರತ್ತನ್ಧಕಾರೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಖೇತ್ತೇ ಕೇದಾರಪಾಳಿಕುಟಿಯೋ, ತತ್ಥ ಸಯಿತಮನುಸ್ಸಾ ಚ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ ಅನುಜ್ಜಲಭಾವತೋ। ಕುಟಿಕಾಸು ಪನ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಉಜ್ಜಲಭಾವತೋ ಏವಂ ಧಮ್ಮಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ ಸತ್ತಲೋಕಂ ಓಲೋಕಯತೋ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ನಾಗಚ್ಛನ್ತಿ ಅಕತಕಲ್ಯಾಣಾ ಸತ್ತಾ ಞಾಣಗ್ಗಿನಾ ಅನುಜ್ಜಲಭಾವತೋ, ಅನುಳಾರಭಾವತೋ ಚ ರತ್ತಿಂ ಖಿತ್ತಾ ಸರಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ। ಕತಕಲ್ಯಾಣಾ

ಪನ ಭಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣಗ್ಗಿತಾಯ ಸಮುಜ್ಜಲಭಾವತೋ, ಉಳಾರಸನ್ತಾನತಾಯ ಹಿಮವನ್ತಪಬ್ಬತೋ ವಿಯ ಚಾತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಉಟ್ಠೇಹೀತಿ ತ್ವಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಸಙ್ಖಾತಸಙ್ಕೋಚಾಪತ್ತಿತೋ ಕಿಲಾಸುಭಾವತೋ ಉಟ್ಠಹ। **ವೀರಿಯವನ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಸಾತಿಸಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯವನ್ತತಾಯ। ವೀರಸ್ಸ ಹಿ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ **ವೀರಿಯಂ**। ಕಿಲೇಸಮಾರಸ್ಸ ವಿಯ ಮಚ್ಚುಮಾರಸ್ಸಪಿ ಆಯತಿಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ "**ಮಚ್ಚುಕಿಲೇಸಮಾರಾನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರವಿಜಯಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣಂ ಕಿಲೇಸಮಾರವಿಜಯೇನೇವ ತಬ್ಬಿಜಯಸ್ಸ ಜೋತಿತಭಾವತೋ। **ವಾಹನಸಮತ್ಥತಾಯಾ**ತಿ ಸಂಸಾರಮಹಾಕನ್ತಾರತೋ ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಖೇಮಪ್ಪದೇಸಂ ಸಮ್ಪಾಪನಸಮತ್ಥತಾಯ।

೭೧. "ಅಪಾರುತಂ ತೇಸಂ ಅಮತಸ್ಸ ದ್ವಾರ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ವಿವರಿತ್ವಾ ಠಪಿತೋ ಮಹಾಕರುಣೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। **ಸದ್ಧಂ ಪಮುಞ್ಚನ್ತೂ**ತಿ ಸದ್ಧಂ ಪವೇದೇನ್ತು, ಅತ್ತನೋ ಸದ್ದಹನಾಕಾರಂ ಉಪಟ್ಠಾಪೇನ್ತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಖೇನ ಅಕಿಚ್ಛೇನ ಪವತ್ತನೀಯತಾಯ **ಸುಪ್ಪವತ್ತಿತಂ। ನ ಭಾಸಿಂ** ನ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ।

ಅಗ್ಗಸಾವಕಯುಗವಣ್ಣನಾ

೭೩. **ಸಲ್ಲಪಿತ್ವಾ**ತಿ "ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೬೦) ಆಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಂ ಕತ್ವಾ। ತಙ್ಖಣಸ್ಸ ಅಪರಭಾಗೇ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಅಹೋಸಿ।

೭೫-೬. **ಅನುಪುಬ್ಬಿಂ ಕಥ**ನ್ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬಿಯಾ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಕಥೇತಬ್ಬಂ ಕಥಂ। ಕಾ ಪನ ಸಾತಿ? ದಾನಾದಿಕಥಾ। ತತ್ಥ **ದಾನಕಥಾ** ತಾವ ಪಚುರಜನೇಸು ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣತ್ತಾ, ಸುಕರತ್ತಾ, ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಚ ಆದಿತೋ ಕಥಿತಾ। ಪರಿಚ್ಚಾಗಸೀಲೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರಿಗ್ಗಹವತ್ಥೂಸು ನಿಸ್ಸಙ್ಗಭಾವತೋ ಸುಖೇನೇವ ಸೀಲಾನಿ ಸಮಾದಿಯತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ। ಸೀಲೇನ ದಾಯಕಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಿಸುದ್ಧಿತೋ ಪರಾನುಗ್ಗಹಂ ವತ್ವಾ ಪರಪೀಳಾನಿವತ್ತಿವಚನತೋ, ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಂ ವತ್ವಾ ಅಕಿರಿಯಧಮ್ಮವಚನತೋ, ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುವಚನತೋ ಚ **ದಾನಕಥಾನನ್ತರಂ ಸೀಲಕಥಾ** ಕಥಿತಾ, ತಞ್ಚೇ ದಾನಸೀಲಂ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಂ, ಅಯಂ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ತಸ್ಸ ಫಲನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಇಮೇಹಿ ಚ ದಾನಸೀಲಮಯೇಹಿ ಪಣೀತಪಣೀತತರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಹಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂಹಿ ಏತಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ಪಣೀತಪಣೀತತರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾ ದಿಬ್ಬಭೋಗಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ತದನನ್ತರಂ ಸಗ್ಗಕಥಂ**। ವತ್ವಾ ಅಯಂ ಸಗ್ಗೋ ರಾಗಾದೀಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ, ಸಬ್ಬದಾ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಸಗ್ಗಾನನ್ತರಂ ಮಗ್ಗಕಥಾ** ಕಥೇತಬ್ಬಾ। ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಕಥೇನ್ತೇನ ತದಧಿಗಮುಪಾಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾಪಿ, ಪಗೇವ ಇತರೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಾಮಾ ನಾಮ ಬಹ್ವಾದೀನವಾ, ಅನಿಚ್ಚಾ ಅಧುವಾ, ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾತಿ **ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವೋ,** ಹೀನಾ, ಗಮ್ಮಾ, ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾ, ಅನರಿಯಾ, ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತಾತಿ ತೇಸಂ **ಓಕಾರೋ** ಲಾಮಕಭಾವೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಭವಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವತ್ಥುಭೂತಾತಿ **ತತ್ಥ ಸಂಕಿಲೇಸೋ,** ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸೋ** ಚ ಕಥೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ **ಮಗ್ಗ**ನ್ತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆದಿಅತ್ಥಜೋತಕೇನ ಬೋಧಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸುಖಾನಂ ನಿದಾನನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾನಂ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಞ್ಚಾತಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸುಖಾನಂ ಕಾರಣಂ। ಯಞ್ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ ಭೋಗಸುಖಂ ನಾಮ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ದಾನನಿದಾನನ್ತಿ ಪಾಕಟೋ ಯಮತ್ಥೋ। ಯಂ ಪನ ತಂ ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ, ತಸ್ಸಾಪಿ ದಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿಯೇವ। **ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಮೂಲ**ನ್ತಿ ಯಾ ಇಮಾ ಲೋಕೇ ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ಸಿರಿಸ್ಸರಿಯಂ ಸತ್ತರತನಸಮುಜ್ಜಲಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪದಾತಿ ಏವಂಪಭೇದಾ ಮಾನುಸಿಕಾ

ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ಯಾ ಚ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಚಾತುಮಹಾರಾಜಾದಿಭೇದಾ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ಯಾ ವಾ ಪನಞ್ಞಾಪಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ತಾಸಂ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಇದಂ ದಾನಂ ನಾಮ ಮೂಲಂ ಕಾರಣಂ। **ಭೋಗಾನನ್ತಿ** ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ "**ಭೋಗೋ**"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾನಂ ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದೀನಂ, ತನ್ನಿಸ್ಸಯಾನಞ್ಚ ಉಪಭೋಗಸುಖಾನಂ। ಅವಸ್ಸಯಟ್ಠೇನ **ಪತಿಟ್ಠಾ। ವಿಸಮಗತಸ್ಸಾತಿ** ಬ್ಯಸನಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ। **ತಾಣನ್ತಿ** ರಕ್ಖಾ ತತೋ ಪರಿಪಾಲನತೋ। **ಲೇಣನ್ತಿ** ಬ್ಯಸನೇಹಿ ಪರಿಪಾಚಿಯಮಾನಸ್ಸ ಓಲೀಯನಪದೇಸೋ। **ಗತೀತಿ** ಗನ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। **ಪರಾಯಣನ್ತಿ** ಪಟಿಸರಣಂ। **ಅವಸ್ಸಯೋತಿ** ವಿನಿಪತಿತುಂ ಅದೇನ್ತೋ ನಿಸ್ಸಯೋ। **ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ಓಲುಬ್ಭಾರಮ್ಮಣಂ।

ರತನಮಯಸೀಹಾಸನಸದಿಸನ್ತಿ ಸಬ್ಬರತನಮಯಸತ್ತಙ್ಗಮಹಾಸೀಹಾಸನಸದಿಸಂ ಮಹಗ್ಘಂ ಹುತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿನಿಪತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನತೋ। **ಮಹಾಪಥವಿಸದಿಸಂ** ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಲಭಾಪನತೋ। **ಆಲಮ್ಬನರಜ್ಜುಸದಿಸನ್ತಿ** ಯಥಾ ದುಬ್ಬಲಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಆಲಮ್ಬನರಜ್ಜು ಉತ್ತಿಟ್ಠತೋ, ತಿಟ್ಠತೋ ಚ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೋ, ಏವಂ ದಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಠಿತಿಯಾ ಚ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। **ದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ದುಗ್ಗತಿದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣಟ್ಠೇನ। **ಸಮಸ್ಸಾಸನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಲೋಭಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಪಟಿಸತ್ತುಪದ್ದವತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಸ್ಸಾಸನಟ್ಠೇನ। **ಭಯಪರಿತ್ತಾಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ದಾಲಿದ್ದಿಯಭಯತೋ ಪರಿಪಾಲನಟ್ಠೇನ। **ಮಚ್ಛೇರಮಲಾದೀಹೀತಿ** ಮಚ್ಛೇರಲೋಭದೋಸಇಸ್ಸಾವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಆದಿಚಿತ್ತಮಲೇಹಿ। **ಅನುಪಲಿತ್ತಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಮಚ್ಛೇರಮಲಾದಿಕಚವರಾನಂ। ಏತೇಹಿ ಏವ **ದುರಾಸದಟ್ಠೇನ। ಅಸನ್ತಾಸನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅನಭಿಭವನೀಯತಾಯ ಸನ್ತಾಸಾಭಾವೇನ। ಯೋ ಹಿ ದಾಯಕೋ ದಾನಪತಿ, ಸೋ ಸಮ್ಪತಿಪಿ ಕುತೋಚಿ ನ ಭಾಯತಿ, ಪಗೇವ ಆಯತಿಂ। ಧಮ್ಮಸೇನೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ ವುತ್ತೋ। **ಬಲವನ್ತಟ್ಠೇನಾತಿ** ಮಹಾಬಲವತಾಯ। ದಾಯಕೋ ಹಿ ದಾನಪತಿ ಸಮ್ಪತಿ ಪಕ್ಖಬಲೇನ ಬಲವಾ ಹೋತಿ, ಆಯತಿಂ ಪನ ಕಾಯಬಲಾದೀಹಿಪಿ। **ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಟ್ಠೇನಾತಿ** "ವಡ್ಢಿಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಅಭಿಸಮ್ಮತಭಾವೇನ। ವಿಪತ್ತಿಭವತೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೂಪನಯನಂ **ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಸಮ್ಪಾಪನಂ,** ಭವಸಙ್ಗಾಮತೋ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸಮ್ಪಾಪನಞ್ಚ **ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಸಮ್ಪಾಪನಟ್ಠೋ।**

ಇದಾನಿ ದಾನಂ ವಟ್ಟಗತಾ ಉಕ್ಕಂಸಪ್ಪತ್ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ವಿಯ ವಿವಟ್ಟಗತಾಪಿ ತಾ ಸಮ್ಪಾದೇತೀತಿ ಬೋಧಿಚರಿಯಭಾವೇನಪಿ ದಾನಗುಣೇ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ದಾನಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಮಾರಬ್ರಹ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಏವ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪನ ಅತ್ತಹಿತಾಯ, ಪರಹಿತಾಯ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಾ ತಾಸಂ ಪರತೋ ವುತ್ತಾ, ಏತಾ ಲೋಕಿಯಾ, ಇಮಾ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ತತೋ ಪರಂ "**ಸಾವಕಪಾರಮೀಞಾಣ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠುಕ್ಕಟ್ಠತರುಕ್ಕಟ್ಠತಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಕಮೇನ ಞಾಣತ್ತಯಂ ವುತ್ತಂ। ತೇಸಂ ಪನ ದಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ ಏವ। ಏತೇನೇವಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ದೀಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದಾನಞ್ಚ ನಾಮ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇಸು ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೇನ ವಾ ಪೂಜನಜ್ಝಾಸಯೇನ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ, ತಸ್ಮಾ ದಾಯಕೋ ಸತ್ತೇಸು ಏಕನ್ತಹಿತಜ್ಝಾಸಯೋ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ, ಸೋ "ಪರೇಸಂ ಹಿಂಸತಿ, ಪರೇಸಂ ವಾ ಸನ್ತಕಂ ಹರತೀ"ತಿ ಅಟ್ಠಾನಮೇತನ್ತಿ ಆಹ "**ದಾನಂ ದದನ್ತೋ ಸೀಲಂ ಸಮಾದಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀ**"ತಿ। **ಸೀಲಸದಿಸೋ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಅಕಿತ್ತಿಮಂ ಹುತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸೋಭಾವಿಸೇಸಾವಹತ್ತಾ। **ಸೀಲಪುಪ್ಫಸದಿಸಂ ಪುಪ್ಫಂ ನತ್ಥೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸೀಲಗನ್ಧಸದಿಸೋ ಗನ್ಧೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಏತ್ಥ "ಚನ್ದನಂ ತಗರಂ ವಾಪೀ"ತಿಆದಿಕಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೫) ಗಾಥಾ, "ಗನ್ಧೋ ಇಸೀನಂ ಚಿರದಿಕ್ಖಿತಾನಂ, ಕಾಯಾ ಚುತೋ ಗಚ್ಛತಿ ಮಾಲುತೇನಾ"ತಿಆದಿಕಾ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೫೫) ಚ ವತ್ತಬ್ಬಾ । ಸೀಲಞ್ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಭರಣಞ್ಚೇವ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಚ ಗನ್ಧವಿಲೇಪನಞ್ಚ ಪರಸ್ಸ ದಸ್ಸನೀಯಭಾವಾವಹಞ್ಚ। ತೇನಾಹ "**ಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

"**ಅಯಂ ಸಗ್ಗೋ ಲಬ್ಭತೀ**"ತಿ ಇದಂ ಮಜ್ಝಿಮೇಹಿ ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಆರದ್ಧಂ ಸೀಲಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತೇನಾಹ ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ -

"ಹೀನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಖತ್ತಿಯೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ।

ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಚ ದೇವತ್ತಂ, ಉತ್ತಮೇನ ವಿಸುಜ್ಝತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೧.೪೨೯)।

ಇಟ್ಠೋತಿ ಸುಖೋ, **ಕನ್ತೋ**ತಿ ಕಮನೀಯೋ, **ಮನಾಪೋ**ತಿ ಮನವಡ್ಢನಕೋ, ತಂ ಪನಸ್ಸ ಇಟ್ಠಾದಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನಿಚ್ಚಮೇತ್ಥ ಕೀಳಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ **ಕೀಳಾ**ತಿ ಕಾಮೂಪಸಂಹಿತಾ ಸುಖವಿಹಾರಾ। **ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ**ತಿ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। **ದಿಬ್ಬ**ನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಭವಂ ದೇವಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಂ। **ಸುಖ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕಂ, ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಸುಖಂ। **ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಭವಂ ಆಯುಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ವಣ್ಣಯಸಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ರೂಪಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ। **ಏವಮಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಾಮಾದೀಹಿ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಂ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವದತಿ।

ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾತಿ ನಿರಸ್ಸಾದಾ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇಹಿ ತತ್ಥ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬತಾಭಾವತೋ। **ಬಹುದುಕ್ಖಾ**ತಿ ಮಹಾದುಕ್ಖಾ ಸಮ್ಪತಿ, ಆಯತಿಞ್ಚ ವಿಪುಲದುಕ್ಖಾನುಬನ್ಧತ್ತಾ। **ಬಹುಪಾಯಾಸಾ**ತಿ ಅನೇಕವಿಧಪರಿಸ್ಸಯಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಕಾಮೇಸು। **ಭಿಯ್ಯೋ**ತಿ ಬಹುಂ। **ದೋಸೋ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿನಾ, ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದತಾದಿನಾ ಚ ದೂಸಿತಭಾವೋ, ಯತೋ ತೇ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಚಿತ್ತಂ ನಾರಾಧೇನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಆದೀನಂ ವಾತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಆದೀನವೋ,** ಪರಮಕಪಣತಾ, ತಥಾ ಚ ಕಾಮಾ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಲಾಮಕಭಾವೋ**ತಿ ನಿಹೀನಭಾವೋ ಅಸೇಟ್ಠೇಹಿ ಸೇವಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಸೇಟ್ಠೇಹಿ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಚ। **ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ವಿಬಾಧೇತಬ್ಬತಾ ಉಪತಾಪೇತಬ್ಬತಾ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯತ್ತಕಾ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ತತ್ತಕಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸಾ। ಅಪಿ ಚ "ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ನಾಮೇತಂ ಅಸಮ್ಬಾಧಂ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಕಾಮೇಹಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಯ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೇಹಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಕಾಮಪರಿಳಾಹೇಹಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಬ್ಯಾಪಾದತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೩.೨೬ ಮಹಾವಗ್ಗೇ) ನಯೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸೇ ಪಕಾಸೇಸಿ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ, ಝಾನಾದೀಸು ಚ ಗುಣೇ ವಿಭಾವೇಸಿ ವಣ್ಣೇಸಿ।

ವುತ್ತನಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ಅವುತ್ತನಯಂ "ಕಲ್ಲಚಿತ್ತೇ"ತಿಆದಿ, ತತ್ಥ **ಕಲ್ಲಚಿತ್ತೇ**ತಿ ಕಮ್ಮನಿಯಚಿತ್ತೇ, ಹೇಟ್ಠಾ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಾಯ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದೀನಂ ಚಿತ್ತದೋಸಾನಂ ವಿಗತತ್ತಾ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ಭಾಜನಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಕಮ್ಮಕ್ಖಮಚಿತ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಯೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ರೋಗಭೂತಾ ತದಾ ತೇ ವಿಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ಅರೋಗಚಿತ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಿಮಾನಾದಿಕಿಲೇಸವಿಗಮನೇನ **ಮುದುಚಿತ್ತೇ**। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿವಿಗಮೇನ **ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತೇ**। ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಉಳಾರಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಯೋಗೇನ **ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತೇ**। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೇ**। ಯದಾ ಚ ಭಗವಾ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಥ ವಾ **ಕಲ್ಲಚಿತ್ತೇ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದವಿಗಮೇನ ಅರೋಗಚಿತ್ತೇ। **ಮುದುಚಿತ್ತೇ**ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದವಿಗಮೇನ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಅಕಥಿನಚಿತ್ತೇ। **ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತೇ**ತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಗಮೇನ ವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ವಿಗತತ್ತಾ ತೇನ ಅಪಿಹಿತಚಿತ್ತೇ। **ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತೇ**ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿಗಮೇನ ಸಮ್ಪಗ್ಗಹಿತವಸೇನ ಅಲೀನಚಿತ್ತೇ। **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೇ**ತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಿಗಮೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಅಧಿಮುತ್ತಚಿತ್ತೇ, ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪಮಾವಸೇನ ನೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ಅರಿಯಮಗ್ಗುಪ್ಪಾದಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಪಗತಕಾಳಕ**ನ್ತಿ ವಿಗತಕಾಳಕಂ। **ಸಮ್ಮದೇವಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಏವ। **ರಜನ**ನ್ತಿ ನೀಲಪೀತಾದಿರಙ್ಗಜಾತಂ। **ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ ಪಭಸ್ಸರಂ ಭವೇಯ್ಯ। **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ**ತಿ ತಿಸ್ಸಮೇವ ನಿಸಜ್ಜಾಯಂ, ಏತೇನ ನೇಸಂ ಲಹುವಿಪಸ್ಸಕತಾ, ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞತಾ, ಸುಖಪಟಿಪದಾಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞತಾ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। **ವಿರಜ**ನ್ತಿ ಅಪಾಯಗಮನೀಯರಾಗರಜಾದೀನಂ ವಿಗಮೇನ ವಿರಜಂ। ಅನವಸೇಸದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮಲಾಪಗಮನೇನ **ವೀತಮಲಂ**। ಪಠಮಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸರಜಾಭಾವೇನ ವಾ **ವಿರಜಂ**। ಪಞ್ಚವಿಧದುಸ್ಸೀಲ್ಯಮಲಾಪಗಮನೇನ **ವೀತಮಲಂ**। **ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು**ನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೩) ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ವುತ್ತಾ, ಚೂಳರಾಹುಲೋವಾದೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೧೬) ಆಸವಕ್ಖಯೋ, ಇಧ ಪನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **"ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ। ನನು ಚ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ

ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ, ನ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ। ಯಸ್ಮಾ ತಂ ನಿರೋಧಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

“ಸುದ್ಧಂ ವತ್ಥ”ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸಿತಉಪಮಾಯಂ ಇದಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಂ, ವತ್ಥಸ್ಸ ಆಗನ್ತುಕಮಲೇಹಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವೋ ವಿಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ರಾಗಾದಿಮಲೇಹಿ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವೋ , ಧೋವನಸಿಲಾ ವಿಯ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾ, ಉದಕಂ ವಿಯ ಸದ್ಧಾ, ಉದಕೇ ತೇಮೇತ್ವಾ ಊಸಗೋಮಯಛಾರಿಕಾಭರೇಹಿ ಕಾಳಕಪದೇಸೇ ಸಮುಟ್ಠಿನ್ದಿತ್ವಾ ವತ್ಥಸ್ಸ ಧೋವನಪಯೋಗೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಾಸಿನೇಹೇನ ತೇಮೇತ್ವಾ ತೇಮೇತ್ವಾ ಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಹಿ ದೋಸೇ ಸಿಥಿಲೀ ಕತ್ವಾ ಸುತಾದಿವಿಧಿನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸೋಧನೇ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ, ತೇನ ಪಯೋಗೇನ ವತ್ಥೇ ನಾನಾಕಾಳಕಾಪಗಮೋ ವಿಯ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೇನ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ, ರಙ್ಗಜಾತಂ ವಿಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತೇನ ಸುದ್ಧಸ್ಸ ವತ್ಥಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವೋ ವಿಯ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನ ಪರಿಯೋದಪನನ್ತಿ। “ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಞಾಣದಸ್ಸನತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ತಂ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **“ಪತ್ತಧಮ್ಮಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪತ್ತಿ ಚ ಞಾಣಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ವಿದಿತಧಮ್ಮಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನ ವಿದಿತಧಮ್ಮತಾ ಧಮ್ಮೇಸು ಏಕದೇಸೇನಾಪಿ ಹೋತೀತಿ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಪರಿಯೋಗಾಳ್ಹಧಮ್ಮಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ನೇಸಂ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। ಮಗ್ಗಞಾಣಞ್ಹಿ ಏಕಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಂ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋವ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಸಮನ್ತತೋ ಓಗಾಹನ್ತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

೭೭. **ಚೀವರದಾನಾದೀನೀ**ತಿ ಚೀವರಾದಿಪರಿಕ್ಖಾರದಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಯೋ ಹಿ ಚೀವರಾದಿಕೇ ಅಟ್ಠ ಪರಿಕ್ಖಾರೇ, ಪತ್ತಚೀವರಮೇವ ವಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿಅರಿಯಸ್ಸ, ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ದತ್ವಾ “ಇದಂ ಪರಿಕ್ಖಾರದಾನಂ ಅನಾಗತೇ ಏಹಿಭಿಕ್ಖುಭಾವಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೂ”ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ, ತಸ್ಸ ಚ ಸತಿ ಅಧಿಕಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೇ ಇದ್ಧಿಮಯಪರಿಕ್ಖಾರಲಾಭಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವಸ್ಸಸತಿಕತ್ಥೇರಾ ವಿಯ** ಆಕಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸನ್ದಸ್ಸೇಸೀತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸಿ। **ಇಧಲೋಕತ್ಥ**ನ್ತಿ ಇಧಲೋಕಭೂತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸಙ್ಖಾತಮತ್ಥಂ। **ಪರಲೋಕತ್ಥ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ದಸ್ಸೇಸೀ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ, ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ದಸ್ಸೇಸಿ। ತೇನಾಹ **“ಅನಿಚ್ಚ”**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವತೋ **ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ದಸ್ಸೇಸಿ**। ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳನತೋ **ದುಕ್ಖನ್ತಿ ದಸ್ಸೇಸಿ**। ಅವಸವತ್ತನತೋ **ಅನತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇಸಿ**। ಇಮೇ ರುಪ್ಪನಾದಿಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾತಿ ರಾಸಟ್ಠೇನ **ಖನ್ಧೇ ದಸ್ಸೇಸಿ**। ಇಮೇ ಚಕ್ಖಾದಿಸಭಾವಾ ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವಟ್ಠೇನ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋತಿ **ದಸ್ಸೇಸಿ**। ಇಮಾನಿ ಚಕ್ಖಾದಿಸಭಾವಾನೇವ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಭೂತಾನಿ ದ್ವಾದಸ ಆಯತನಾನೀತಿ **ದಸ್ಸೇಸಿ**। ಇಮೇ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಜರಾಮರಣಪರಿಯೋಸಾನಾ ದ್ವಾದಸ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋತಿ **ದಸ್ಸೇಸಿ**। ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಚ್ಚಯತೋ ಚತ್ತಾರಿ, ಖಣತೋ ಏಕನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ಪಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ದಸ್ಸೇಸಿ**। **ತಥಾತಿ** ಇಮಿನಾ “ಪಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣಾನೀ”ತಿ ಪದಂ ಆಕಡ್ಢತಿ। **ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ, ಏವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿರಯ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಮಹಾನಿರಯಸೋಳಸಉಸ್ಸದನಿರಯಪ್ಪಭೇದಂ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರಯಂ **ದಸ್ಸೇಸಿ**। **ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿ**ನ್ತಿ ಅಪದದ್ವಿಪದಚತುಪ್ಪದಬಹುಪ್ಪದಾದಿಭೇದಂ ಮಿಗಪಸುಪಕ್ಖಿಸರೀಸಪಾದಿವಿಭಾಗಂ ನಾನಾವಿಧಂ ತಿರಚ್ಛಾನಲೋಕಂ। **ಪೇತ್ತಿವಿಸಯ**ನ್ತಿ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಿಕವನ್ತಾಸಿಕಪರದತ್ತೂಪಜೀವಿನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಂ ನಾನಾವಿಧಂ ಪೇತಸತ್ತಲೋಕಂ। **ಅಸುರಕಾಯ**ನ್ತಿ ಕಾಲಕಞ್ಚಿಕಾಸುರನಿಕಾಯಂ। ಏವಂ ತಾವ ದುಗ್ಗತಿಭೂತಂ ಪರಲೋಕತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸುಗತಿಭೂತಂ ವತ್ತುಂ **“ತಿಣ್ಣಂ ಕುಸಲಾನಂ ವಿಪಾಕ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವೇಹಪ್ಫಲೇ ಸುಭಕಿಣ್ಣೇಯೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಸಞ್ಞೀಸು, ಅರೂಪೀಸು ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾಯ ಅಭಾವತೋ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ **“ನವನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾನ”**ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ।

ಗಣ್ಹಾಪೇಸೀತಿ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮಾದಿನ್ನೇ ಕಾರಾಪೇಸಿ।

ಸಮುತ್ತೇಜನಂ ನಾಮ ಸಮಾದಿನ್ನಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾ ಅನುಪಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ಪಹೀಯನ್ತಿ ಚ, ಉಪಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿವಡ್ಢನ್ತಿ, ವಿಸುಜ್ಝನ್ತಿ ಚ, ತಥಾ ನೇಸಂ ಉಸ್ಸಾಹುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಬ್ಭುಸ್ಸಾಹೇಸೀ"**ತಿ। ಯಥಾ ಪನ ತಂ ಉಸ್ಸಾಹುಪ್ಪಾದನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಧಲೋಕತ್ಥಞ್ಚೇವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತಾಸೇತ್ವಾ ತಾಸೇತ್ವಾತಿ** ಪರಿಬ್ಯತ್ತಭಾವಾಪಾದನೇನ ತೇಜೇತ್ವಾ ತೇಜೇತ್ವಾ। **ಅಧಿಗತಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾತಿ** ಯೇಸಂ ಕಥೇತಿ, ತೇಹಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಅನುಭುಯ್ಯಮಾನಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ। ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧೇಹಿ ಪಕಾಸಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋಪಿ ಪಾಕಟತರೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ ಏವಂ ಥೋಮೀಯತಿ -

"ಆದಿತ್ತೋಪಿ ಅಯಂ ಲೋಕೋ, ಏಕಾದಸಹಿ ಅಗ್ಗಿಭಿ।
ನ ತಥಾ ಯಾತಿ ಸಂವೇಗಂ, ಸಮ್ಮೋಹಪಲಿಗುಣ್ಠಿತೋ॥

ಸುತ್ವಾದೀನವಸಞ್ಞುತ್ತಂ, ಯಥಾ ವಾಚಂ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ, ವಚನಂ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟ"ನ್ತಿ॥

ತೇನಾಹ **"ದ್ವತ್ತಿಂಸಕಮ್ಮಕಾರಣಪಞ್ಚವೀಸತಿಮಹಾಭಯಪ್ಪಭೇದಞ್ಚ"**ತಿಆದಿ। ದ್ವತ್ತಿಂಸಕಮ್ಮಕಾರಣಾನಿ "ಹತ್ಥಮ್ಪಿ ಛಿನ್ದನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೮) **ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸುತ್ತೇ** ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಪಞ್ಚವೀಸತಿಮಹಾಭಯಾನಿ** "ಜಾತಿಭಯಂ ಜರಾಭಯಂ ಬ್ಯಾಧಿಭಯಂ ಮರಣಭಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಚೂಳನಿ॰ ೧೨೩) ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಆಘಾತನಭಣ್ಡಿಕಾ** ಅಧಿಕುಟ್ಟನಕಳಿಙ್ಗರಂ, ಯಂ "ಅಚ್ಚಾಧಾನ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪಟಿಲದ್ಧಗುಣೇನ ಚೋದೇಸೀತಿ "ತಂತಂಗುಣಾಧಿಗಮೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಪಟಿಲದ್ಧೋ, ಆನಿಸಂಸೋ ಅಯಮ್ಪೀ"ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಕಿಂ ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಏವರೂಪಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಚೋದೇನ್ತೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾನಿಸಂಸಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇಸೀ"**ತಿ।

ತಪ್ಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಕಿಲಮಥನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರಪವತ್ತಿಹೇತುಕಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪರಿಸ್ಸಮಂ ಸಂವಿಘಾತಂ ವಿಹೇಸಂ। **ಇಧಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ಪಠಮಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ಕಥಾಯ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಭಾವತೋ **ಸನ್ತಂ**। ಅತಿತ್ತಿಕರಪರಮಸುಖತಾಯ **ಪಣೀತಂ**। ಸಕಲಸಂಸಾರಬ್ಯಸನತೋ ತಾಯನತ್ಥೇನ **ತಾಣಂ**। ತತೋ ನಿಬ್ಬಿನ್ನಹದಯಾನಂ ನಿಲೀಯನಟ್ಠಾನತಾಯ **ಲೇಣಂ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗತಿಪಟಿಸರಣಂ ಪರಮಸ್ಸಾಸೋತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ।

ಮಹಾಜನಕಾಯಪಬ್ಬಜ್ಜಾವಣ್ಣನಾ

೮೦. ಸಙ್ಘಪ್ಪಹೋನಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಭಾವಾ **"ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅಪರಿಪುಣ್ಣತ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ ಏವ ಹಿ ತದಾ ಅಹೇಸುಂ।

ಚಾರಿಕಾಅನುಜಾನನವಣ್ಣನಾ

೮೬. "ಕದಾ ಉದಪಾದೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಂ "ಸಮ್ಬೋಧಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಿತು ಸಙ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಹಾಸಿ ಸಮ್ಬೋಧಿತೋ "ಸತ್ತ ಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ಸತ್ತ ಮಾಸೇ ಸತ್ತ ದಿವಸೇ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಞ್ಚ ಖೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ತದಾ ಅಭಾವತೋ। **ಕಿಲಞ್ಜೇಹಿ** ಬಹಿ **ಛಾದಾಪೇತ್ವಾ, ವತ್ಥೇಹಿ** ಅನ್ತೋ **ಪಟಿಚ್ಛಾದಾಪೇತ್ವಾ, ಉಪರಿ ಚ** ವತ್ಥೇಹಿ **ಛಾದಾಪೇತ್ವಾ,** ತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ **ಸುವಣ್ಣ...ಪೇ॰... ವಿತಾನಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ**।

ಮಾಲಾವಚ್ಛಕೇತಿ ಪುಪ್ಫಮಾಲಾಹಿ ವಚ್ಛಾಕಾರೇನ ವೇಠಿತೇ। **ಗನ್ಧನ್ತರೇತಿ** ಚಾಟಿಭರಿತಗನ್ಧಸ್ಸ ಅನ್ತರೇ। **ಪುಪ್ಫಾನೀತಿ** ಚಾಟಿಆದಿಭರಿತಾನಿ ಜಲಜಪುಪ್ಫಾನಿ ಚೇವ ಚಙ್ಕೋತಕಾದಿಭರಿತಾನಿ ಥಲಜಪುಪ್ಫಾನಿ ಚ।

ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ರಾಜಾ ಬುದ್ಧಪಿತಾ, ತಥಾಪಿ ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಲೋಕಗರುನೋ, ನ ತೇ ಕೇನಚಿ ವಸೇ ವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ಅಥ ಖೋ ತೇ ಏವ ಪರೇ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ರಾಜಾ **"ನಾಹಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ದೇಮೀ"**ತಿ ಆಹ।

ದಾನಮುಖನ್ತಿ ದಾನಕರಣೂಪಾಯಂ, ದಾನವತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ದಾನಿ ಮೇ ಅನುಞ್ಞಾತಾತಿ** ಇದಾನಿ ಮೇ ದಾನಂ ನ ಅನುಞ್ಞಾತಾ, ನೋ ನ ಅನುಜಾನನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪರಿತಸ್ಸನಜೀವಿತನ್ತಿ ದುಕ್ಖಜೀವಿಕಾ ದಾಲಿದ್ದಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಬ್ಬೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಹೋಸೀತಿ ಭಗವತೋ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಭಾಗತೋ ದಾತುಂ ಪಹೋಸಿ, ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪರಿಯತ್ತಭಾವೇನ। ತೇನಾಹ **"ಸೇನಾಪತಿಪಿ ಅತ್ತನೋ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಅದಾಸೀ"**ತಿ। **ಜೇಟ್ಠಿಕಟ್ಠಾನೇತಿ** ಜೇಟ್ಠಿಕದೇವಿಟ್ಠಾನೇ।

ತಥೇವ ಕತ್ವಾತಿ ಚರಪುರಿಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಸುಚಿನ್ತಿ** ಸುದ್ಧಂ। **ಪಣೀತನ್ತಿ** ಉಳಾರಂ, ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ "ಏಕಮನ್ತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨) ವಿಯ। **ಭಞ್ಜಿತ್ವಾತಿ** ಮದ್ದಿತ್ವಾ, ಪೀಳೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜಾತಿಸಪ್ಪಿಖೀರಾದೀಹಿಯೇವಾತಿ** ಅನ್ತೋಜಾತಸಪ್ಪಿಖೀರಾದೀಹಿಯೇವ, ಅಮ್ಹಾಕಮೇವ ಗಾವಿಆದಿತೋ ಗಹಿತಸಪ್ಪಿಆದೀಹಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೯೦. ಪರಾಪವಾದಂ, ಪರಾಪಕಾರಂ, ಸೀತುಣ್ಹಾದಿಭೇದಞ್ಚ ಗುಣಾಪರಾಧಂ ಖಮತಿ ಸಹತಿ ಅಧಿವಾಸೇತೀತಿ **ಖನ್ತಿ**। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ಸವಿಸೇಸಂ ತಪತಿ ಸನ್ತಪತಿ ವಿಧಮತೀತಿ **ಪರಮಂ** ಉತ್ತಮಂ **ತಪೋ**। ತೇನಾಹ **"ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿ ನಾಮ ಪರಮಂ ತಪೋ"**ತಿ। "ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿತೋ ವಿಸೇಸೇತಿ। ತಿತಿಕ್ಖನಂ ಖಮನಂ **ತಿತಿಕ್ಖಾ**।ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಖಮಾಯಂ ತಿತಿಕ್ಖಾ-ಸದ್ದಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಖನ್ತಿಯಾ ಏವ ವೇವಚನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾತಿ** ಸನ್ತಪಣೀತನಿಪುಣಸಿವಖೇಮಾದಿನಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ** ಪಬ್ಬಾಜಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಪಬ್ಬಾಜನತೋ। **ತಸ್ಸೇವ** ತತಿಯಪದಸ್ಸ **ವೇವಚನಂ** ಅನತ್ಥನ್ತರತ್ತಾ।

"ನ ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ತಂ ಏವತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ಉತ್ತಮತ್ಥೇನ ಪರಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಪರ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠವಾಚಕತ್ತಾ, "ಪುಗ್ಗಲಪರೋಪರಞ್ಞೂ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೮; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧೮) ವಿಯ। **ಪರನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಂ। ಇದಾನಿ ಪರ-ಸದ್ದಂ ಅಞ್ಞಪರಿಯಾಯಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಲಸ್ಸಾತಿ** ಪಾಪಮಲಸ್ಸ। **ಅಪಬ್ಬಾಜಿತತ್ತಾತಿ** ಅನೀಹಟತ್ತಾ ಅನಿರಾಕತತ್ತಾ । **ಸಮಿತತ್ತಾತಿ** ನಿರೋಧಿತತ್ತಾ ತೇಸಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ। **"ಸಮಿತತ್ತಾ ಹಿ ಪಾಪಾನಂ ಸಮಣೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಪಿಚ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸನ್ತೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಕಥಾಯ ಚ ಸೀಲಪಧಾನತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ದೋಸೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆದಿತೋ **"ಖನ್ತೀ ಪರಮಂ ತಪೋ"**ತಿ ಆಹ, ತೇನ ಅನಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪಟಿಹನನೂಪಾಯೋ ವುತ್ತೋ, ತಿತಿಕ್ಖಾಗಹಣೇನ ಪನ ಇಟ್ಠಸ್ಸ, ತದುಭಯೇನಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ರತಿಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿಹರತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ। ತಣ್ಹಾವಾನಸ್ಸ ವೂಪಸಮನತೋ **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ**। ತತ್ಥ ಖನ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಪಯೋಗವಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಿತಿಕ್ಖಾಗಹಣೇನ ಆಸಯವಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೋ। ತಥಾ ಖನ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಪರಾಪರಾಧಸಹತಾ, ತಿತಿಕ್ಖಾಗಹಣೇನ ಪರೇಸು ಅನಪರಜ್ಝನಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಏವಂ ಕಾರಣಮುಖೇನ ಅನ್ವಯತೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ

ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪನಂ, ಪಾಣಿಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಾದೀಹಿ ವಿಬಾಧನಞ್ಚ “ಪರೂಪಘಾತೋ, ಪರವಿಹೇಠನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತೇಸಂ ಮೂಲಸಾಪತೇಯ್ಯಾವಹರಣಂ, ದಾರಪರಾಮಸನಂ, ವಿಸಂವಾದನಂ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಭೇದನಂ, ಫರುಸವಚನೇನ ಮಮ್ಮಘಟ್ಟನಂ, ನಿರತ್ಥಕವಿಪ್ಪಲಾಪೋ , ಪರಸನ್ತಕಗಿಜ್ಝನಂ, ಉಚ್ಛೇದವಿನ್ದನಂ, ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸನಞ್ಚಉಪಘಾತೋ, ವಿಹೇಠನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಪಥಸ್ಸ, ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಕರಣೇನ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಸಮಣೋ ಚ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮಸ್ಸ। ಕರಣಂ ನಾಮ ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಅಕರಣಂ **“ಅನುಪ್ಪಾದನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **“ಕುಸಲಸ್ಸಾ”**ತಿ ಇದಂ “ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮೇ, ತೇಸಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಭೂತೇ ತೇಭೂಮಕಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಬೋಧೇತೀತಿ ಆಹ **“ಚತುಭೂಮಕಕುಸಲಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಉಪಸಮ್ಪದಾ**ತಿ ಉಪಸಮ್ಪಾದನಂ, ತಂ ಪನ ತಸ್ಸ ಸಮಧಿಗಮೋತಿ ಆಹ **“ಪಟಿಲಾಭೋ”**ತಿ। **ಚಿತ್ತಜೋತನ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಸೋಧನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಯೋದಪೇಯತಿ ನಾಮ, ಅಗ್ಗಫಲಕ್ಖಣೇ ಪನ ಪರಿಯೋದಪಿತಂ ಹೋತಿ ಪುನ ಪರಿಯೋದಪೇತಬ್ಬತಾಯ ಅಭಾವತೋ, ಇತಿ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಪರಿಯೋದಪನತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ತಂ ಪನ ಅರಹತ್ತೇನ ಹೋತೀ”**ತಿ। **ಸಬ್ಬಪಾಪಂ ಪಹಾಯ** ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **“ಸೀಲಸಂವರೇನಾ”**ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ತೇಭೂಮಕಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೇ ಇತರಪ್ಪಹಾನಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತೀತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಗ್ಗಹಣಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ । **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಹೀ**ತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾಹಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ। **ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತ್ವಾ। ಸಮ್ಪಾದನಞ್ಚೇತ್ಥ ಹೇತುಭೂತಾಹಿ ಫಲಭೂತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಾಹಿಪಿ, ಪಗೇವ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಾಹೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಸ್ಸಚೀತಿ ಹೀನಾದೀಸು ಕಸ್ಸಚಿ ಸತ್ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಉಪವಾದಸ್ಸ, ತೇನ ದವಕಮ್ಯತಾಯಪಿ ಉಪವದನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಉಪಘಾತಸ್ಸ ಅಕರಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಕಸ್ಸಚೀ”ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಕಾಯೇನಾ**ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಮನಸಾಪಿ ಪರೇಸಂ ಅನತ್ಥಚಿನ್ತನಾದಿವಸೇನ ಉಪಘಾತಕರಣಸ್ಸ ವಜ್ಜೇತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಕಾಯೇನಾ**ತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಅರೂಪಕಾಯಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ಚೋಪನಕಾಯಕರಜಕಾಯಾನಮೇವ। **ಪ ಅತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಪಕಾರತೋ ಅತಿವಿಯ ಸೀಲೇಸು ಮುಖ್ಯಭೂತಂ। **“ಅತಿಪಮೋಕ್ಖ”**ನ್ತಿ ತಮೇವ ಪದಂ ಉಪಸಗ್ಗಬ್ಯತ್ತಯೇನ ವದತಿ। ಏವಂ ಭೇದತೋ ಪದವಣ್ಣನಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ವತೋ ವದತಿ **“ಉತ್ತಮಸೀಲ”**ನ್ತಿ। **“ಪಾತಿ ವಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಪಾಲನತೋ ರಕ್ಖಣತೋ ಅತಿವಿಯ ಮೋಕ್ಖನತೋ ಅತಿವಿಯ ಮೋಚನತೋ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “ಪಾಪಾ ಅತಿ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ ಅತಿಮೋಕ್ಖೋ”ತಿ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕತ್ತುಭಾವೇನ ಉಪಚರಿತಬ್ಬತೋ। **ಯೋ ವಾ ನ**ನ್ತಿ ಯೋ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ **ಪಾತಿ** ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಅವಿಕೋಪೇನ್ತೋ **ರಕ್ಖತಿ, ತಂ** “ಪಾತೀ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲೇ ಠಿತಂ **ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮತ್ತಞ್ಞುತಾತಿ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಸಾ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **“ಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಪಮಾಣಞ್ಞುತಾ”**ತಿ। ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲವಸೇನಾಪಿ ಗಯ್ಹಮಾನೇ “ಪರಿಯೇಸನವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನಾ”ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಸಙ್ಘಟ್ಟನವಿರಹಿತ**ನ್ತಿ ಜನಸಙ್ಘಟ್ಟನವಿರಹಿತಂ, ನಿರಜನಸಮ್ಬಾಧಂ ವಿವಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚತುಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೋ ದೀಪಿತೋ** ಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಇತರದ್ವಯಸ್ಸಾಪಿ ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ ಜೋತಿತಭಾವತೋ। **“ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿವಸಿಭಾವಾಯಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಯೋಜನದಸ್ಸನವಸೇನ ಯದತ್ಥಂ ವಿವಿತ್ತಸೇನಾಸನಸೇವನಂ ಇಚ್ಛಿತಂ, ಸೋ ಅಧಿಚಿತ್ತಾನುಯೋಗೋ ವುತ್ತೋ। ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಭೂತಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ಯಾ ಕಾಚೀತಿ ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಜೋತಿತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದೇವತಾರೋಚನವಣ್ಣನಾ

೯೧. **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** ಏತ್ತಕೇನ ಸುತ್ತಪದೇಸೇನ। ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಇಮಿನಾ…ಪೇ॰… ಕಥನೇನ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತ್ಥೋ, ತೇನ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ಥಂ ಉಲ್ಲಙ್ಗೇತಿ। **ಏಕಮಿದಾಹ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಅಹಂ। **ಇದಂ**-ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ ಪಾಠೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಏಕಂ ಸಮಯನ್ತಿ ಏವಂ ಪೇತ್ಥ ಪದಯೋಜನಾ।

ಸುಭಗವನೇತಿ ಸುಭಗತ್ತಾ **ಸುಭಗಂ,** ಸುನ್ದರಸಿರಿಕತ್ತಾ , ಸುನ್ದರಕಾಮತ್ತಾ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಭಗಞ್ಹಿ ತಂ ಸಿರಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸುನ್ದರೇ ಚೇತ್ಥ ಕಾಮೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ। ಬಹುಜನಕನ್ತತಾಯಪಿ ತಂ **ಸುಭಗಂ**। ವನಯತೀತಿ **ವನಂ,** ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವನುತೇ ಇತಿ ವಾ **ವನಂ,** ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಏವ "ಮಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಥಾ"ತಿ ಸತ್ತೇ ಯಾಚತಿ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಭಗಞ್ಚ ತಂ ವನಞ್ಚಾತಿ ಸುಭಗವನಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಸುಭಗವನೇ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**ಪನ ಕಿಂ ಇಮಿನಾ ಪಪಞ್ಚೇನಾತಿ **"ಏವಂ ನಾಮಕೇ ವನೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಂ ಸಾಲರುಕ್ಖೋಪಿ "ಸಾಲೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯೋ ಕೋಚಿ ರುಕ್ಖೋಪಿ ವನಪ್ಪತಿ ಜೇಟ್ಠಕರುಕ್ಖೋಪಿ। ಇಧ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮೋ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ವನಪ್ಪತಿಜೇಟ್ಠಕಸ್ಸ ಮೂಲೇ"**ತಿ। **ಮೂಲಸಮುಗ್ಘಾತವಸೇನಾತಿ** ಅನುಸಯಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ।

ನ ವಿಹಾಯನ್ತೀತಿ ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮತಾಯ ನ ವಿಜಹನ್ತಿ। **"ನ ಕಞ್ಚಿ ಸತ್ತಂ ತಪನ್ತೀತಿ ಅತಪ್ಪಾ"**ತಿ ಇದಂ ತೇಸು ತಸ್ಸಾ ಸಮಞ್ಞಾಯ ನಿರುಳ್ಹತಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ನ ಕಞ್ಚಿ ಸತ್ತಂ ತಪನ್ತೀತಿ ಅತಪ್ಪಾ ನಾಮ ಸಿಯುಂ। **"ನ ವಿಹಾಯನ್ತೀ"**ತಿಆದಿನಿಬ್ಬಚನೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸುನ್ದರದಸ್ಸನಾತಿ** ದಸ್ಸನೀಯಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿರೂಪಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸುನ್ದರಮೇತೇಸಂ ದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಸೋಭನಮೇತೇಸಂ ಚಕ್ಖುನಾ ದಸ್ಸನಂ, ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ದಸ್ಸನಂ ಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬೇ ಹೇವ…ಪೇ॰… ಜೇಟ್ಠಾ** ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ತತೋ ವಿಸಿಟ್ಠಾನಂ ಅಭಾವತೋ।

ಸತ್ತನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಸೇನಾತಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಪದಾನವಸೇನ। ಅವಿಹೇಹಿ ಅಜ್ಝಿಟ್ಠೇನ ಏಕೇನ ಅವಿಹಾಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಕಥಿತಾ ತೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಕಥಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ತಥಾ ಅವಿಹೇಹೀ"**ತಿ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ದೇವತಾ ಮಂ ಏತದವೋಚು"ನ್ತಿ। ಯಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ "ಅನೇಕಾನಿ ದೇವತಾಸತಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ತನೋ ಸಾಸನೇ ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಅನುಸನ್ಧಿದ್ವಯಮ್ಪೀತಿ** ಧಮ್ಮಧಾತುಪದಾನುಸನ್ಧಿ, ದೇವತಾರೋಚನಪದಾನುಸನ್ಧೀತಿ ದುವಿಧಂ ಅನುಸನ್ಧಿಂ। **ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತೋತಿ** ನಿಗಮೇನ್ತೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೨. ಮಹಾನಿದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ

೯೫. **ಜನಪದಿನೋತಿ** ಜನಪದವನ್ತೋ, ಜನಪದಸ್ಸ ವಾ ಇಸ್ಸರಸಾಮಿನೋ **ರಾಜಕುಮಾರಾ** ಗೋತ್ತವಸೇನ **ಕುರೂ ನಾಮ**। ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಯದಿ ಏಕೋ ಜನಪದೋ, ಕಥಂ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ರುಳ್ಹೀಸದ್ದೇನಾ"**ತಿ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಯುತ್ತೇ ವಿಯ ಈದಿಸಲಿಙ್ಗವಚನಾನಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ರುಳ್ಹೀ ಯಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ "ಅಙ್ಗೇಸು ವಿಹರತಿ, ಮಲ್ಲೇಸು ವಿಹರತೀ"ತಿ ಚ। ತಬ್ಬಿಸೇಸನೇಪಿ ಜನಪದಸದ್ದೇ ಜಾತಿಸದ್ದೇ ಏಕವಚನಮೇವ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ಪನಾತಿ ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸತ್ಥಜೋತನೋ, ತೇನ "ಪುಥುಅತ್ಥವಿಸಯತಾಯ ಏವೇತಂ ಪುಥುವಚನ"ನ್ತಿ "ಬಹುಕೇ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಕ್ಖಮಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ಜೋತೇತೀತಿ। **ಸುತ್ವಾತಿ** ಮನ್ಧಾತುಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಆನುಭಾವದಸ್ಸನಾನುಸಾರೇನ ಪರಮ್ಪರಾನುಗತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ। **ಅನುಸಂಯಾಯನ್ತೇನಾತಿ** ಅನುವಿಚರನ್ತೇನ। **ಏತೇಸಂ ಠಾನನ್ತಿ** ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಮುಖೇನ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಭವನಮಾಹ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥ ಅಗಮಾಸೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸೋತಿ** ಮನ್ಧಾತುಮಹಾರಾಜಾ। **ತನ್ತಿ** ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕರಜ್ಜಂ। **ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ। **ಪುನ ಪುಚ್ಛಿ** ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ।

ದೋವಾರಿಕಭೂಮಿಯಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಸುಧಮ್ಮಾಯ ದೇವಸಭಾಯ, ದೇವಪುರಸ್ಸ ಚ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಆರಕ್ಖಾಯ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। **"ದಿಬ್ಬರುಕ್ಖಸಹಸ್ಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತ"**ನ್ತಿ ಇದಂ "ಚಿತ್ತಲತಾವನ"ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಸೀತಿ ಭಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಾ ಆಸನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ನ ಹಿ ಚಕ್ಕರತನಂ ಭೂಮಿಯಂ ಪತತಿ, ತಥಾರಿತಞ್ಚ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅನ್ತರಧಾಯಿ ತೇನತ್ತಭಾವೇನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಇಸ್ಸರಿಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। "ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಠತ್ವಾ"ತಿ ಅಪರೇ। **ರಾಜಾ ಏಕಕೋವ ಅಗಮಾಸಿ** ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ। **ಮನುಸ್ಸಭಾವೋತಿ** ಮನುಸ್ಸಗನ್ಧಸರೀರನಿಸ್ಸನ್ದಾದಿಮನುಸ್ಸಭಾವೋ। **ಪಾತುರಹೋಸೀತಿ** ದೇವಲೋಕೇ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯಿನೋ ಅಪರಾಪರಿಯಾಯ ವೇದನೀಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತೋಕಾಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬದಾ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕತಾ ಮಾಲಾಮಿಲಾಯನಾದಿ **ದಿಬ್ಬಭಾವೋ** ಪಾತುರಹೋಸಿ। ತದಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಸಙ್ಖೇಯ್ಯಾಯುಕತಾಯ **ಸಕ್ಕರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತ್ವಾ**। "ಕಿಂ ಮೇ ಇಮಿನಾ ಉಪಡ್ಢರಜ್ಜೇನಾ"ತಿ ಅತಿತ್ತಿಚ್ಛತಾಯ **ಅತಿತ್ತೋವ**। ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಉತುನೋ ಕಕ್ಖಳತಾಯ **ವಾತಾತಪೇನ ಫುಟ್ಠಗತ್ತೋ ಕಾಲಮಕಾಸಿ**।

ಅವಯವೇಸು ಸಿದ್ಧೋ ವಿಸೇಸೋ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕೋ ಹೋತೀತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ರಟ್ಠಂ **ಬಹುವಚನೇನ ವೋಹರಿಯತಿ**।

ದ-ಕಾರೇನ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। **ಕಮ್ಮಾಸೋತಿ ಕಮ್ಮಾಸಪಾದೋ ವುಚ್ಚತಿ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಯಥಾ "ರೂಪಭವೋ ರೂಪ"ನ್ತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಸೋ "ಕಮ್ಮಾಸಪಾದೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। ದಮಿತೋತಿ ಏತ್ಥ ಕೀದಿಸಂ ದಮನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪೋರಿಸಾದಭಾವತೋ ಪಟಿಸೇಧಿತೋ"**ತಿ। **"ಇಮೇ ಪನ ಥೇರಾತಿ** ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ ಪನ "ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ"ತಿ, "ದೀಘಭಾಣಕಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಉಭಯಥಾಪಿ ಚೂಳಕಮ್ಮಾಸದಮ್ಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಥಾ ವದನ್ತಿ। ಯಕ್ಖಿನಿಪುತ್ತೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಾಸಪಾದೋ ಅಲೀನಸತ್ತುಕುಮಾರಕಾಲೇ (ಚರಿಯಾ॰ ೨.೭೫) ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ತತ್ಥ ದಮಿತೋ। ಸುತಸೋಮಕಾಲೇ (ಜಾ॰ ೨.೨೧.೩೭೧) ಪನ ಬಾರಾಣಸಿರಾಜಾ ಪೋರಿಸಾದಭಾವಪಟಿಸೇಧನೇನ ಯತ್ಥ ದಮಿತೋ, ತಂ ಮಹಾಕಮ್ಮಾಸದಮ್ಮಂ ನಾಮ। **"ಪುತ್ತೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ **"ಅತ್ರಜೋ"**ತಿ ವಚನಂ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ।

ಯೇಹಿ ಆವಸಿತಪ್ಪದೇಸೋ "ಕುರುರಟ್ಠ"ನ್ತಿ ನಾಮಂ ಲಭಿ, ತೇ ಉತ್ತರಕುರುತೋ ಆಗತಮನುಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ರಕ್ಖಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ ರಕ್ಖಿಂಸು। ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಯಾ ಪಚ್ಛಿಮಜನತಾತಿ ಸೋ ದೇಸಧಮ್ಮವಸೇನ ಅವಿಚ್ಛೇದತೋ ಪವತ್ತಮಾನೋ

ಕುರುವತ್ತಧಮ್ಮೋತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ **ಕುರುಧಮ್ಮಜಾತಕೇನ** ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಪಠಮಂ ಯತ್ಥ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಜಾತೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕುರುರಟ್ಠವಾಸೀನ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯತ್ಥ ಭಗವತೋ ವಸನೋಕಾಸಭೂತೋ ಕೋಚಿ ವಿಹಾರೋ ನ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಕೇವಲಂ ಗೋಚರಗಾಮಕಿತ್ತನಂ ನಿದಾನಕಥಾಯ ಪಕತಿ ಯಥಾ ತಂ ಸಕ್ಕೇಸು ವಿಹರತಿ ದೇವದಹಂ ನಾಮ ಸಕ್ಯಾನಂ ನಿಗಮೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅವಸನೋಕಾಸತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

"ಆಯಸ್ಮಾ"ತಿ ವಾ "ದೇವಾನಂ ಪಿಯಾ"ತಿ ವಾ "ತತ್ರ ಭವ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರೋ ಏಸೋತಿ ಆಹ "**ಆಯಸ್ಮಾತಿ ಪಿಯವಚನಮೇತ**"ನ್ತಿ। ತಯಿದಂ ಪಿಯವಚನಂ ಗರುಗಾರವವಸೇನ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ "**ಗಾರವವಚನಮೇತ**"ನ್ತಿ।

ಅತಿದೂರಅಚ್ಚಾಸನ್ನವಜ್ಜನೇನ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ನಾಮ ಗಹಿತಂ, ತಂ ಪನ ಅವಕಂಸತೋ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಸಾರಿತಹತ್ಥಾನಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಚಕ್ಖುನಾ ಚಕ್ಖುಂ ಆಹಚ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಹೋತಿ,** ತೇನಾಪಿ ಅಗಾರವಮೇವ ಕತಂ ಹೋತಿ। **ಗೀವಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ।

ಕುಲಸಙ್ಗಹತ್ಥಾಯಾತಿ ಕುಲಾನುದ್ದಯತಾವಸೇನ ಕುಲಾನಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಾಯ **ಸಹಸ್ಸಭಣ್ಡಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯ** ಭಿಕ್ಖಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನ ತೇಸಂ ಮಹತೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಸ್ಸ ಜನನೇನ। **ಪಟಿಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಹಿ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಟ್ಠಾನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ ಪುನ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ತಿಕ್ಖತ್ತು**ನ್ತಿ "ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಚತುರಾಕಾರೂಪಸಞ್ಹಿತೇ ತಯೋ ವಾರೇ, ತೇನಸ್ಸ ದ್ವಾದಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಮ್ಮಸಿತಭಾವಮಾಹ।

ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇನೇವ ಕಥಿತತ್ತಾ ಸೇಸಬುದ್ಧೇಹಿಪಿ ಏವಮೇವ ಕಥಿತೋತಿ ಧಮ್ಮನ್ವಯೇ ಠತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಸಬ್ಬಬುದ್ಧೇಹಿ...ಪೇ॰... ಕಥಿತೋ**"ತಿ। **ಸಾಲಿನ್ದ**ನ್ತಿ ಸಪರಿಭಣ್ಡಂ। "**ಸಿನೇರುಂ ಉಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಾದಿಸಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವಮಾಹ। ಸುತ್ತಮೇವ "**ಸುತ್ತನ್ತಕಥ**"ನ್ತಿ ಆಹ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಭಾವತೋ। ಯಥಾ ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿಭೂಮನ್ತರಸಮಯನ್ತರಾನಂ ವಿಜಾನನಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವ ವಿಸಯೋ, ಏವಂ ಅನ್ತದ್ವಯವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕಾರಕವೇದಕರಹಿತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸ್ಸ ವಿಭಜನಂ ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಕಾರಣಾನಿ। **ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತೀ**ತಿ ತಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಅನೇಕವಿಧತಾಯ, ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ಚ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ದೇಸನಾಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ವಿಪುಲಂ, ಬಹುಭೇದಞ್ಚ ಹೋತಿ। **ಞಾಣಂ ಅನುಪವಿಸತೀ**ತಿ ತತೋ ಏವ ದೇಸನಾಞಾಣಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವಿಭಾಗಸೋ ಕುರುಮಾನಂ ಅನು ಅನು ಪವಿಸತಿ, ತೇನ ಅನುಪವಿಸ್ಸ ಠಿತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**ತಿ ಏವಂವಿಧಸ್ಸ ನಾಮ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸಕಂ, ಪಟಿವೇಧಕಞ್ಚಾತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ, ಪಟಿವೇಧಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಉಳಾರಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಸಬ್ಬಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯, ೧೬೯; ಚೂಳನಿ॰ ಲ೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೪) ವಚನತೋ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ ಞಾಣರಹಿತಾ ನತ್ಥಿ, ಸೀಹಸಮಾನವುತ್ತಿತಾಯ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಾನಪ್ಪವತ್ತಿ। ದೇಸೇತಬ್ಬವಸೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಞಾಣೇನ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ, ಗಮ್ಭೀರತರಾ ಚ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಥಂ ಪನ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ದೇಸನಾ ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತಾ ಸುಞ್ಞತಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ? ತತ್ಥಾಪಿ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ದೇಸನಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿವಿಭಾವನಂ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯತಾಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಞ್ಚ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ "ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಕತ್ವಾ"ತಿಆದಿ।

ಆಪಜ್ಜಾತಿ ಪತ್ವಾ, ಯಥಾ ಞಾಣಕೋಞ್ಚನಾದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ಏವಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ।

ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕಮೇತಿ ಅಪರಿಮಾಣತ್ಥೇ "ಯಾವಞ್ಚಿದಂ ತೇನ ಭಗವತಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪) ವಿಯ। ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಭಾವಜೋತನೋ ಹಿ ಅಯಂ ಯಾವ-ಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ "**ಅತಿಗಮ್ಭೀರೋ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। **ಅವಭಾಸತೀ**ತಿ ಞಾಯತಿ

ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಞಾಣಸ್ಸ ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ **"ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನನು ಏಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ಏಕನ್ತಗಮ್ಭೀರೋವ, ತತ್ಥ ಕಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾವಭಾಸತಾ ಜೋತಿತಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಏಕನ್ತಗಮ್ಭೀರತಾದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ಪನಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಾವಭಾಸಗ್ಗಹಣಂ। ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಚತುಕೋಟಿಕಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ನಿದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಂ ಏವಸ್ಸ ಏಕನ್ತಗಮ್ಭೀರತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಏಕಞ್ಚೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಅಗಮ್ಭೀರೋ, ಅಗಮ್ಭೀರಾವಭಾಸೋ ಚಾತಿ ಏತಂ ದ್ವಯಂ ನತ್ಥಿ, ತೇನ ಯಥಾದಸ್ಸಿತೇ ಚತುಕೋಟಿಕೇ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಏಕ ಕೋಟಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ಯೇಹಿ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ "ಗಮ್ಭೀರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇ ಚತೂಹಿ ಉಪಮಾಹಿ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ್ತೋ **"ಭವಗ್ಗಗ್ಗಹಣಾಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾ ಭವಗ್ಗಂ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ದೂರಭಾವತೋ, ಏವಂ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ಪಾಕತಿಕಞಾಣೇನ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ಯಥಾ ಸಿನೇರುಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಮಿಞ್ಜಂ ಪಬ್ಬತರಸಂ ಪಾಕತಿಕಪುರಿಸೇನ ನೀಹರಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಗತೇ ಧಮ್ಮತ್ಥಾದಿಕೇ ಪಾಕತಿಕಞಾಣೇನ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಿಭಜ್ಜ ಪಟಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ಯಥಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪಾಕತಿಕಪುರಿಸಸ್ಸ ಬಾಹುದ್ವಯೇನ ಪಧಾರಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ವೇಪುಲ್ಲಟ್ಠೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸದಿಸಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ಪಾಕತಿಕಞಾಣೇನ ದೇಸನಾವಸೇನ ಪಧಾರಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ಯಥಾ ಮಹಾಪಥವಿಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಾಕತಿಕಪುರಿಸಸ್ಸ ಪಥವೋಜಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ "ಇತ್ಥಂ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಪಾಕತಿಕಞಾಣೇನ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ। ಏವಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಗಮ್ಭೀರತಾವಸೇನ ಚತಸ್ಸೋ ಉಪಮಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಪಾಕತಿಕಞಾಣವಸೇನ ಚಾಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ ಕತಾ ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಾನಂ ತತ್ಥ ಪಟಿವೇಧಸಭಾವತೋ, ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಸಾವಕಾನಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ತತ್ಥ ಸಪ್ಪದೇಸಮೇವ ಞಾಣಂ, ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ನಿಪ್ಪದೇಸಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಬುದ್ಧವಿಸಯಂ ಪಞ್ಹ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಉಸ್ಸಾದೇನ್ತೋತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತೋ, ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪಸಾದೇನ್ತೋ**ತಿ ನಿಬ್ಭಚ್ಛನ್ತೋ, ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಸ್ಸಾದನಾವಣ್ಣನಾ

ತೇನಾತಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾಭಾವೇನ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಸತಿಪಿ ಉತ್ತಾನಭಾವೇ, ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸಅಞ್ಞೇಸಂ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇ। **ಸುಭೋಜನರಸಪುಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುನ್ದರೇನ ಭೋಜನರಸೇನ ಪೋಸಿತಸ್ಸ। **ಕತಯೋಗಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಬದ್ಧಪಯೋಗೇನ ಕತಪರಿಚಯಸ್ಸ। **ಮಲ್ಲಪಾಸಾಣ**ನ್ತಿ ಮಲ್ಲೇಹಿ ಮಹಬ್ಬಲೇಹೇವ ಉಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಪಾಸಾಣಂ। **ಕುಹಿಂ ಇಮಸ್ಸ ಭಾರಿಯಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಿಂ ಪಸ್ಸೇ ಇಮಸ್ಸ ಪಾಸಾಣಸ್ಸ ಗರುತರಪ್ಪದೇಸೋತಿ ತಸ್ಸ ಸಲ್ಲಹುಕಭಾವಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ವದತಿ।

ತಿಮಿರಪಿಙ್ಗಲೇನೇವ ದೀಪೇನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಸ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಕ್ಕುಥತೀ**ತಿ ಪಕ್ಕುಥನ್ತಂ ವಿಯ ಪರಿವತ್ತತಿ ಪರಿತೋ ವಿವತ್ತತಿ। ಲಕ್ಖಣವಚನಞ್ಚೇತಂ। ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಸಕಲಿನಪದಕಾಪಿಟ್ಠಂ। **ಕಾಯೂಪಪನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಹತಾ ಕಾಯೇನ ಉಪೇತಸ್ಸ, ಮಹಾಕಾಯಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಿಞ್ಛವಟ್ಟೇತಿ ಪಿಞ್ಛಕಲಾಪೋ। **ಸುಪಣ್ಣವಾತ**ನ್ತಿ ನಾಗಗ್ಗಹಣಾದೀಸು ಪಕ್ಖಪಪ್ಫೋಟನವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಾತಂ।

ಪುಬ್ಬೂಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

"ಪುಬ್ಬೂಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಕಾರಣಾನಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿವರಿತುಂ **"ಇತೋ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಇತೋ**ತಿ ಇತೋ ಕಪ್ಪತೋ । **ಸತಸಹಸ್ಸಿಮೇ**ತಿ ಸತಸಹಸ್ಸಮೇ। **ಹಂಸಾವತೀ ನಾಮ ನಗರಂ ಅಹೋಸಿ** ಜಾತನಗರಂ।

ಧುರಪತ್ತಾನೀತಿ ಬಾಹಿರಪತ್ತಾನಿ, ಯಾನಿ ದೀಘತಮಾನಿ।

ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾತಿ ವೇಮಾತಿಕಭಾತಾ ಕನಿಟ್ಠೋ ಯಥಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ನನ್ದತ್ಥೇರೋ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಸಹೋದರಾ ಭಾತರೋ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಕಥಂ ಜೇಟ್ಠಾ ತಾವ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕನಿಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವ। **ಭೋಗನ್ತಿ** ವಿಭವಂ। **ಉಪಸನ್ತೋತಿ** ಚೋರಜನಿತಸಙ್ಖೋಭವೂಪಸಮೇನ ಉಪಸನ್ತೋ **ಜನಪದೋ**।

ದ್ವೇ ಸಾಟಕೇ ನಿವಾಸೇತ್ವಾತಿ ಸಾಟಕದ್ವಯಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಇತರಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಭಾರಂ ಅತ್ತತೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ।

ಪತ್ತಗ್ಗಹಣತ್ಥನ್ತಿ ಅನ್ತೋಪಕ್ಖಿತ್ತಉಣ್ಹಭೋಜನತ್ತಾ ಅಪರಾಪರಂ ಹತ್ಥೇ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ। **ಉತ್ತರಿಸಾಟಕನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿಸಾಟಕಂ। **ಏತಾನಿ ಪಾಕಟಟ್ಠಾನಾನೀತಿ** ಏತಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಪಾಕಟಾನಿ ಥೇರಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಕರಣಟ್ಠಾನಾನಿ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣದಿವಸೇ ಏವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ।

ತಿತ್ಥವಾಸಾದಿವಣ್ಣನಾ

ಉಗ್ಗಹಣಂ ಪಾಳಿಯಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ। **ಸವನಂ** ಅತ್ಥಸವನಂ। **ಪರಿಪುಚ್ಛನಂ** ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಸು ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛನಂ। **ಧಾರಣಂ** ಪಾಳಿಯಾಪಿ ಪಾಳಿಅತ್ಥಸ್ಸಪಿ ಚಿತ್ತೇ ಠಪನಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಚೇತಂ ಇಧ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸೋತಾಪನ್ನಾನಞ್ಚ...ಪೇ॰.. ಉಪಟ್ಠಾತಿತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನೇನ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೬; ಚೂಳನಿ॰ ೪, ೭, ೮) ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ। **ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ** ಸಹ ಪಚ್ಚಯೇನ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಅವಬೋಧೋ।

ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಗಮ್ಭೀರತಾವಣ್ಣನಾ

"ಅತ್ಥಗಮ್ಭೀರತಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋತಿ** ಜಾತಿಪಚ್ಚಯತೋ ಸಮ್ಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಸಹಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಾನುರೂಪಸ್ಸ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಆಗತಭಾವೋ, ಅನುಪವತ್ತತ್ಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ ಚ ಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ಚ **ಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ**। "ನ ಜಾತಿತೋ ಜರಾಮರಣಂ ನ ಹೋತಿ," ನ ಚ ಜಾತಿಂ ವಿನಾ "ಅಞ್ಞತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಹಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ ವುತ್ತೋ, ಇತ್ಥಞ್ಚ ಜಾತಿತೋ ಸಮುದಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ, ಯಾ ಯಾ ಜಾತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತದನುರೂಪಪಾತುಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಅನುಪಚಿತಕುಸಲಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಞಾಣಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠತಾಯ ಅಗಾಧಟ್ಠೇನ **ಗಮ್ಭೀರೋ**। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ ಯದವತ್ಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಯೇನ ಹಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೇನ, ಯಾಯ ಚ ಅವತ್ಥಾಯ ಅವತ್ಥಿತಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತದುಭಯಸ್ಸಪಿ ದುರವಬೋಧನೀಯತೋ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನವಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ಅನುಪಚಿತಕುಸಲಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಞಾಣಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠತಾಯ ಅಗಾಧಟ್ಠೇನ **ಗಮ್ಭೀರೋ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ।

ಕತ್ಥಚಿ ಅನುಲೋಮತೋ ದೇಸೀಯತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪಟಿಲೋಮತೋತಿ ಇಧ ಪನ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪಾದಾ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಾದಸಙ್ಖಾತೋ **ಅನುಲೋಮೋ,** ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಾ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತೋ ಚ **ಪಟಿಲೋಮೋ** ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಆದಿತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನ್ತಗಮನಂ **ಅನುಲೋಮೋ,** ಅನ್ತತೋ ಚ ಆದಿಗಮನಂ **ಪಟಿಲೋಮೋ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನುಲೋಮದೇಸನಾಯ, ಅನ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಟಿಲೋಮದೇಸನಾಯ ಚ **ತಿಸನ್ಧಿ ಚತುಸಙ್ಖೇಪೋ।** "ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ ಕಿಂ ನಿದಾನಾ"ತಿಆದಿಕಾಯ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧) ಚ ವೇಮಜ್ಝತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಟಿಲೋಮದೇಸನಾಯ, "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ"ತಿಆದಿಕಾಯ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩, ೪೫) ಅನುಲೋಮದೇಸನಾಯ ಚ **ದ್ವಿಸನ್ಧಿ ತಿಸಙ್ಖೇಪೋ।** "ಸಂಯೋಜನಿಯೇಸು ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸಿನೋ ವಿಹರತೋ ತಣ್ಹಾ ಪವಡ್ಢತಿ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೫೩, ೫೭) **ಏಕಸನ್ಧಿ ದ್ವಿಸಙ್ಖೇಪೋ।** ಏಕಙ್ಗೋ ಹಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ದೇಸಿತೋ। ಲಬ್ಭತೇವ ಹಿ ಸೋ "ತತ್ರ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸುತವಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂಯೇವ ಸಾಧುಕಂ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ 'ಇತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ನಿರುಜ್ಝತೀ'ತಿ। ಸುಖವೇದನಿಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಫಸ್ಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸುಖವೇದನಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೨) ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇತಿ ತೇನ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾ ತಥಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ದೇಸನಾಯ ಗಮ್ಭೀರೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ದೇಸನಾಗಮ್ಭೀರತಾ"**ತಿ। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ಞಾಣಂ ಪತಿಟ್ಠಂ ಲಭತಿ।

"ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪನಾ"ತಿಆದೀಸು ಜಾನನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ಅವಿಜ್ಜಾಯ **ಅಞ್ಞಾಣಟ್ಠೋ।** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣೇನ ದಸ್ಸನಭೂತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ **ಅದಸ್ಸನಟ್ಠೋ।** ಯೇನೇಸಾ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಯಾಥಾವಸರಸಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ನ ದೇತಿ ಛಾದೇತ್ವಾ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸಾ ಸಚ್ಚಾಸಮ್ಪಟಿವೇಧಟ್ಠೋ। **ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ** ಸಂವಿಧಾನಂ, ಪಕಪ್ಪನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಯೂಹನಂ** ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಾನುರೂಪತಾಯ ರಾಸೀಕರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಕದೇಸೋ **ಸರಾಗೋ।** ಅಞ್ಞೋ **ವಿರಾಗೋ।** ರಾಗಸ್ಸ ವಾ ಅಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ರಾಗಪ್ಪವಡ್ಢಕೋ, ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ **ಸರಾಗೋ।** ಇತರೋ ತಬ್ಬಿದೂರಭಾವತೋ **ವಿರಾಗೋ।** "ದೀಘರತ್ತಂ ಹೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಸ್ಸುತವತೋ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಅಜ್ಝೋಸಿತಂ ಮಮಾಯಿತಂ ಪರಾಮಟ್ಠಂ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ" (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೧) ಅತ್ತಪರಾಮಾಸಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಸೇಸತೋ ವತ್ಥು ವುತ್ತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ **ಸುಞ್ಞತಟ್ಠೋ** ಗಮ್ಭೀರೋ। ಅತ್ತಾ ವಿಜಾನಾತಿ ಸಂಸರತೀತಿ ಸಬ್ಯಾಪಾರತಾಸಙ್ಕನ್ತಿಅಭಿನಿವೇಸಬಲವತಾಯ **ಅಬ್ಯಾಪಾರಅಸಙ್ಕನ್ತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಪಾತುಭಾವಟ್ಠಾ** ಚ ಗಮ್ಭೀರಾ। ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಏಕತೋವ ಉಪ್ಪಾದೋ **ಏಕುಪ್ಪಾದೋ,** ಪವತ್ತಿಯಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಯಥಾರಹಂ **ಏಕುಪ್ಪಾದೋ।** ನಾಮಸ್ಸ ರೂಪೇನ, ರೂಪಸ್ಸ ಚ ನಾಮೇನ ಅಸಮ್ಪಯೋಗತೋ **ವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ** ನಾಮಸ್ಸ ನಾಮೇನ , ರೂಪಸ್ಸ ಚ ರೂಪೇನ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚೇನ **ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ** (ನಾಮಸ್ಸ ನಾಮೇನ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೨೪೨) ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಏಕುಪ್ಪಾದೇಕನಿರೋಧೇಹಿ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಸೋ ರೂಪಸ್ಸ ಚ ಏಕಕಲಾಪಪವತ್ತಿನೋ ರೂಪೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಏಕಚತುವೋಕಾರಭವೇಸು ನಾಮರೂಪಾನಂ ಅಸಹವತ್ತನತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ **ವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ,** ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಸಹವತ್ತನತೋ **ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ** ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನಾಮಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ ನಮನಂ **ನಮನಟ್ಠೋ।** ರೂಪಸ್ಸ ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ **ರುಪ್ಪನಟ್ಠೋ।** ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯಭಾವೋ **ಅಧಿಪತಿಯಟ್ಠೋ।** "ಲೋಕೋಪೇಸೋ, ದ್ವಾರಾಪೇಸಾ, ಖೇತ್ತಂ ಪೇತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಲೋಕಾದಿಅತ್ಥೋ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಮನಾಯತನಸ್ಸ ಪನ ಲುಜ್ಜನತೋ, ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ದ್ವಾರಖೇತ್ತಭಾವತೋ ಚ ಏತೇ ಅತ್ಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆಪಾಥಗತಾನಂ ರೂಪಾದೀನಂ ಪಕಾಸನಯೋಗ್ಯತಾಲಕ್ಖಣಂ ಓಭಾಸನಂ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ **ವಿಸಯಿಭಾವೋ,** ಮನಾಯತನಸ್ಸ ವಿಜಾನನಂ। **ಸಙ್ಘಟ್ಟನಟ್ಠೋ** ವಿಸೇಸತೋ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ, ಇತರೇ ಛನ್ನಮ್ಪಿ

ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಫುಸನಞ್ಚ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಭಾವೋ। ಸಙ್ಘಟ್ಟನಂ ರಸೋ, ಇತರೇ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಾ। **ಆರಮ್ಮಣರಸಾನುಭವನಟ್ಠೋ** ರಸವಸೇನ ವುತ್ತೋ, **ವೇದಯಿತಟ್ಠೋ** ಲಕ್ಖಣವಸೇನ। **ಸುಖದುಕ್ಖಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ** ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವೇದನಾನಂ ಸಭಾವವಸೇನ ವುತ್ತೋ। "ಅತ್ತಾ ವೇದಯತೀ"ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ **ನಿಜ್ಜೀವಟ್ಠೋ** ವೇದನಾಯ ಗಮ್ಭೀರೋ। ನಿಜ್ಜೀವಾಯ ವಾ ವೇದನಾಯ ವೇದಯಿತಂ **ನಿಜ್ಜೀವವೇದಯಿತಂ,** ಸೋ ಏವ ಅತ್ಥೋತಿ **ನಿಜ್ಜೀವವೇದಯಿತಟ್ಠೋ**।

ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾಯ **ಅಭಿನನ್ದಿತಟ್ಠೋ**। ಬಲವತರತಣ್ಹಾಯ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನಂ **ಅಜ್ಝೋಸಾನಟ್ಠೋ**। ಇತರೇ ಪನ ಜೇಟ್ಠಭಾವಓಸಾರಣಸಮುದ್ದದುರತಿಕ್ಕಮಅಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಆದಾನಗ್ಗಹಣಾಭಿನಿವೇಸಟ್ಠಾ** ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಉಪಾದಾನಾನಂ ಸಮಾನಾ, **ಪರಾಮಾಸಟ್ಠೋ** ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಾದೀನಮೇವ, ತಥಾ **ದುರತಿಕ್ಕಮಟ್ಠೋ**। "ದಿಟ್ಠಿಕನ್ತಾರೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೩೯೨) ಹಿ ವಚನತೋ ದಿಟ್ಠೀನಂ ದುರತಿಕ್ಕಮತಾ। ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣತ್ತಾ ವಾ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ **ದುರತಿಕ್ಕಮಟ್ಠೋ** ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ಯೋನಿಗತಿಠಿತಿನಿವಾಸೇಸುಖಿಪನ**ನ್ತಿ ಸಮಾಸೇ ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ ಅಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ತೇನ ಆಯೂಹನಾಭಿಸಙ್ಖರಣಪದಾನಂ ಸಮಾಸೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ತಥಾ ಜಾಯನಂ **ಜಾತಿಅತ್ಥೋ**। ತಸ್ಸಾ ಪನ ಸನ್ನಿಪಾತತೋ ಜಾಯನಂ **ಸಞ್ಜಾತಿಅತ್ಥೋ**। ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿಯ ಜಾಯನಂ **ಓಕ್ಕನ್ತಿಅತ್ಥೋ**। ಸೋ ಜಾತಿತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ **ನಿಬ್ಬತ್ತಿಅತ್ಥೋ**। ಕೇವಲಂ ಪಾತುಭವನಂ **ಪಾತುಭಾವಟ್ಠೋ**।

ಜರಾಮರಣಙ್ಗಂ ಮರಣಪ್ಪಧಾನನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಮರಣಟ್ಠಾ ಏವ **ಖಯಾದಯೋ** ಗಮ್ಭೀರಾತಿ ದಸ್ಸಿತಾ। ಉಪ್ಪನ್ನಉಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಹಿ ನವನವಾನಂ ಖಯೇನ ಕಮೇನ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದಿಪರಿಪಕ್ಕಪವತ್ತಿಯಂ ಲೋಕೇ ಜರಾವೋಹಾರೋತಿ । **ಖಯಟ್ಠೋ** ವಾ ಜರಾಯ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನವಭಾವಾಪಗಮೋ ಹಿ "ಖಯೋ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತೋತಿ **ವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೋ** ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, ಸನ್ತತಿವಸೇನ ವಾ ಜರಾಯ ಖಯವಯಭಾವಾ, ಸಮ್ಮುತಿಖಣಿಕವಸೇನ ಮರಣಸ್ಸ **ಭೇದವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠಾ** ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಸಭಾವೋ** ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತೀತಿ ಪಟಿವೇಧೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ನಿದಾನಕಥಾಯಂ** "ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತೋ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ ಪಟಿವೇಧೋ"ತಿ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ; ಅಭಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) **ಸೋ ಹಿ** ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಸಭಾವೋ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನೇವ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬತೋ ಅಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠತಾಯ ಅಗಾಧಟ್ಠೇನ **ಗಮ್ಭೀರೋ**। **ಸಾ ಸಬ್ಬಾಪೀ**ತಿ ಸಾ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರತಾ **ಥೇರಸ್ಸ ಉತ್ತಾನಕಾ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ** ಚತೂಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ। **ಉದಾಹು ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪೀ**ತಿ "ಮಯ್ಹಂ ತಾವ ಏಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ಉತ್ತಾನಕೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಏವಂ ಉತ್ತಾನಕೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತೀ"ತಿ **ಮಾ ಏವಂ ಅವಚ** ಮಯಾವ ದಿನ್ನನಯೇ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಧಿಮ್ಹಿ ಠತ್ವಾ।

ಅಪಸಾದನಾವಣ್ಣನಾ

ಓಳಾರಿಕನ್ತಿ ವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮಸಮತ್ಥತಾವಸೇನ ಥೂಲಂ। ಕಾಮಂ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾಯೇವ ಅತ್ಥತೋ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಸಂಯೋಜನಾನಿ, ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾನುಸಯಾ ಚ, ತಥಾಪಿ ಅಞ್ಞೋಯೇವ ಸಂಯೋಜನಟ್ಠೋ ಬನ್ಧನಭಾವತೋ, ಅಞ್ಞೋ ಅನುಸಯನಟ್ಠೋ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಥಾಮಗಮನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ, ಇತಿ ಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸವಿಸಿಟ್ಠಭೇದೇ ಗಹೇತ್ವಾ **"ಚತ್ತಾರೋ ಕಿಲೇಸೇ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಇತರೇಸುಪಿ। **ಅಣುಸಹಗತೇ**ತಿ ಅಣುಸಭಾವಂ ಉಪಗತೇ। ತಬ್ಭಾವತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಸಹಗತ-ಸದ್ದೋ "ನನ್ದಿರಾಗಸಹಗತಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೯೧, ೧೩೩, ೪೬೦; ೩.೩೭೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೪; ವಿಭ॰ ೨೦೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೪; ೨.೩೦) ವಿಯ।

ಯಥಾ ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮನವಸೇನ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧೋ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪಟಿವೇಧವಸೇನ, ಏವಂ ಸಾವಕಬೋಧಿಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಅಧಿಗಮನವಸೇನಪಿ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧೋ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪಟಿವೇಧವಸೇನೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಸ್ಮಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಥಾವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಪಕಾರಂ ಅಸೇಸೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠಮಜ್ಝಿಮಮುದುತಾವಸೇನ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣೇ ಕಾಲಭೇದಾ ಇಚ್ಛಿತಾ, ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚತ್ತಾರಿ, ಅಟ್ಠ, ಸೋಳಸ ವಾ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನೀ"**ತಿ ಆಹ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ಚರಿಯಾಪಿಟಕವಣ್ಣನಾಯ** ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಸಾವಕೋ ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತೋ**ತಿ ಸಾವಕೋ ಹುತ್ವಾ ಸೇಕ್ಖಭಾವತೋ ತತ್ಥಾಪಿ ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತೋ। **ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಥಾಯ** "ತಂ ತಥಾಗತೋ ಅಭಿಸಮೇತೀ"ತಿಆದಿಕಾಯ **ಪಚ್ಚನೀಕಂ ಹೋತಿ।** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸ್ಸ ಹಿ ವಸೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸೀಹನಾದೋ, ನ ಅಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸ್ಸ।

"ವಾಯಮನ್ತಸ್ಸೇವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಞಾಣಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿತಾಪೂರಣಂ ವದತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ।

"ಏಸ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಸಬ್ಬಕಾಮದದೋ ನಿಧಿ।
ಯಂ ಯದೇವಾಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೮.೧೦) –

ಹಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರೋ ಯಾವದೇವ ಞಾಣಸಮ್ಭಾರತ್ಥೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮಸಮತ್ಥತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಂ ...ಪೇ॰... ನತ್ಥೀ"**ತಿ। ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪಟಿವೇಧಸ್ಸೇವ ವಾ ಮಹಾನುಭಾವತಾದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸೇವ ಪರಮಗಮ್ಭೀರತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅವಿಜ್ಜಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನವಹಿ ಆಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ನವಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ। ಅವಿಜ್ಜಾ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಪವತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಆಯೂಹನಂ, ಸಂಯೋಗೋ, ಪಲಿಬೋಧೋ, ಸಮುದಯೋ, ಹೇತು, ಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** "ಕಥಂ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ? ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿ ಚ ಪವತ್ತಟ್ಠಿತಿ ಚ ನಿಮಿತ್ತಟ್ಠಿತಿ ಚ ಆಯೂಹನಟ್ಠಿತಿ ಚ ಸಞ್ಞೋಗಟ್ಠಿತಿ ಚ ಪಲಿಬೋಧಟ್ಠಿತಿ ಚ ಸಮುದಯಟ್ಠಿತಿ ಚ ಹೇತುಟ್ಠಿತಿ ಚ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿ ಚ ಇಮೇಹಿ ನವಹಾಕಾರೇಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೫)।

ತತ್ಥ **ನವಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ನವಹಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೂಪಗಮನಾಕಾರೇಹಿ। ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಏತಸ್ಮಾ ಫಲನ್ತಿ **ಉಪ್ಪಾದೋ,** ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವೋ। ಸತಿ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನಾಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸತಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನೀಯನ್ತಿ ಚ। ಯಥಾ ಚ ಭವಾದೀಸು ಖಿಪನ್ತಿ, ಏವಂ ತೇಸಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಆಯೂಹನ್ತಿ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಘಟೇನ್ತಿ, ಸಂಯುಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲೇನ। ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಸಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಂ ಪಲಿಬುನ್ಧನ್ತಿ। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಉದಯನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಹಿನೋತಿ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಾರಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಪಟಿಚ್ಚ ಅವಿಜ್ಜಂ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಾರಣಭಾವೂಪಗಮನವಿಸೇಸಾ ಉಪ್ಪಾದಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ತಥಾ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿಆದೀಸುಪಿ। ತಿಟ್ಠತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಠಿತಿ,** ಕಾರಣಂ। ಉಪ್ಪಾದೋ ಏವ ಠಿತಿ **ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿ** । ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **"ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಇಧ ಲೋಕನಾಥೇನ ತದಾ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಆರದ್ಧಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಸೋ ಚ ಆರಮ್ಭೋ ಞಾಯಾರುಳ್ಹೋ "ಯಥಾ ಚ ಪುರಿಮೇಹಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಪವತ್ತಿತೋ, ತಥೇವ ಚ ಪವತ್ತಿತೋ"ತಿ। ಅಚ್ಛರಿಯವೇಗಾಭಿಹತಾ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಸಙ್ಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಏತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ಥತೋ ಹೇತುಪಭವಾನಂ ಹೇತು। ತೇನಾಹ **"ಏತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಸ್ಸಾ"**ತಿ, ಜಾತಿಆದೀನಂ ಜರಾಮರಣಾದಿಪಚ್ಚಯತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೋ ನ ಪಠಮಾಭಿನಿವೇಸಮತ್ತೇನ ಹೋತಿ , ಅಥ ಖೋ ತತ್ಥ ಅಪರಾಪರಂ ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನು ಅನು ಬುಜ್ಝನೇನ, ತದುಭಯಾಭಾವಂ ಪನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಅನನುಬುಜ್ಝನಾ"**ತಿ ಆಹ। ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಂ ಪಜಹನವಸೇನ ವತ್ತಮಾನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೀ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ, ತದಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಚ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ತೀರಣಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಸಙ್ಗಹೋ ಚಾತಿ ತದುಭಯಪಟಿವೇಧಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೀರಣ...ಪೇ॰... ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನಾ"**ತಿ ಆಹ। **ತನ್ತಂ** ವುಚ್ಚತಿ ವತ್ಥವೀನನತ್ಥಂ ತನ್ತವಾಯೇಹಿ ದಣ್ಡಕೇ ಆಸಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪಸಾರಿತಸುತ್ತಪಟ್ಟೀ ತನೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ತಂ ಪನ ಸುತ್ತಸನ್ತಾನಾಕುಲತಾಯ ನಿದಸ್ಸನಭಾವೇನ ಆಕುಲಮೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ತನ್ತಂ ವಿಯ ಆಕುಲಕಜಾತಾ"**ತಿ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮಾನೇತುನ್ತಿ** ಪುಬ್ಬೇನ ಪರಂ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಆನೇತುಂ, ಅವಿಸಮಂ ಉಜುಂ ಕಾತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತನ್ತಮೇವ ವಾ ಆಕುಲಂ **ತನ್ತಾಕುಲಂ,** ತನ್ತಾಕುಲಂ ವಿಯ ಜಾತಾ ಭೂತಾತಿ **ತನ್ತಾಕುಲಜಾತಾ**। ಮಜ್ಝಿಮಂ ಪಟಿಪದಂ ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ ಅನ್ತದ್ವಯಪತನೇನ **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಖಲಿತಾ ಆಕುಲಾ ಬ್ಯಾಕುಲಾ ಹೋನ್ತಿ।** ತೇನೇವ ಅನ್ತದ್ವಯಪತನೇನ ತಂತಂದಿಟ್ಠಿಗಾಹವಸೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಾ ಉಜುಕಂ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿ ಕಥಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ತಂ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಂ ಉಜುಂ ಕಾತು"**ನ್ತಿ। **ದ್ವೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೇತಿ** ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೇ। **ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ, ಪರೋಪದೇಸೇನ ವಿನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗುಳಕಜಾತನ್ತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಜಾತಗುಳಕಮ್ಪಿ **ಗಣ್ಠೀತಿ** ಸುತ್ತಗಣ್ಠಿ। ತತೋ ಏವ **ಗಣ್ಠಿಬದ್ಧಂ** ಬದ್ಧಗಣ್ಠಿಕಂ। **ಪಚ್ಚಯೇಸು ಪಕ್ಖಲಿತ್ವಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾನತ್ತಾದಿಸಭಾವೇಸು ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೇಸು ನಿಚ್ಚಾದಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಪಕ್ಖಲಿತ್ವಾ। **ಪಚ್ಚಯೇ ಉಜುಂ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ನಿಚ್ಚಾದಿಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ದಸ್ಸನಂ ಉಜುಂ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸಕಾಯಗನ್ಥವಸೇನ ಗಣ್ಠಿಕಜಾತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ...ಪೇ॰... ಗಣ್ಠಿಬದ್ಧಾ"**ತಿ। **ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ** ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಆದಿದಿಟ್ಠಿಯೋ **ನಿಸ್ಸಿತಾ** ಅಲ್ಲೀನಾ।

ವಿನನತೋ "ಕುಲಾ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಲದ್ಧನಾಮಸ್ಸ ತನ್ತವಾಯಸ್ಸ ಗಣ್ಠಿಕಂ ನಾಮ ಆಕುಲಭಾವೇನ ಅಗ್ಗತೋ ವಾ ಮೂಲತೋ ವಾ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾಯೇವ ಖಲಿತತನ್ತಸುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಕುಲಾಗಣ್ಠಿಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪೇಸಕಾರಕಞ್ಜಿಯಸುತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಸಕುಣಿಕಾತಿ** ಕುಲಾವಕಸಕುಣಿಕಾ। ಸಾ ಹಿ ರುಕ್ಖಸಾಖಾಸು ಓಲಮ್ಬನಕುಲಾವಕಾ ಹೋತಿ। ತಞ್ಹಿ ಸಾ ಕುಲಾವಕಂ ತತೋ ತತೋ ತಿಣಹೀರಾದಿಕೇ ಆನೇತ್ವಾ ತಥಾ ವಿನನ್ಧತಿ, ಯಥಾ ತೇಸಂ ಪೇಸಕಾರಕಞ್ಜಿಯಸುತ್ತಂ ವಿಯ ಅಗ್ಗೇನ ವಾ ಅಗ್ಗಂ ಮೂಲೇನ ವಾ ಮೂಲಂ ಸಮಾನೇತುಂ ವಿವೇಚೇತುಂ ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ತದುಭಯಮ್ಪೀತಿ** "ಕುಲಾಗಣ್ಠಿಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಕಞ್ಜಿಯಸುತ್ತಂ, ಕುಲಾವಕಞ್ಚ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾತಿ** "ಏವಮೇವ ಸತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ।

ಕಾಮಂ ಮುಞ್ಜಪಬ್ಬಜತಿಣಾನಿ ಯಥಾಜಾತಾನಿಪಿ ದೀಘಭಾವೇನ ಪತಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಟ್ಠಾನೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿನನ್ಧಿತ್ವಾ ಆಕುಲಬ್ಯಾಕುಲಾನಿ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪನ ನ ತಥಾ ದುಬ್ಬಿವೇಚಿಯಾನಿ, ಯಥಾ ರಜ್ಜುಭೂತಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ತಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಅಪಾಯಾತಿ ಅವಡ್ಢಿತಾ, ಸುಖೇನ, ಸುಖಹೇತುನಾ ವಾ ವಿರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಗತಿಭಾವತೋತಿ** ಆಪಾಯಿಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। **ಸುಖಸಮುಸ್ಸಯತೋತಿ** ಅಬ್ಭುದಯತೋ। **ವಿನಿಪತಿತತ್ತಾತಿ** ವಿರೂಪಂ ನಿಪತಿತತ್ತಾ ಯಥಾ ತೇನತ್ತಭಾವೇನ ಸುಖಸಮುಸ್ಸಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ನಿಪತಿತತ್ತಾ। **ಇತರೋತಿ** ಸಂಸಾರೋ। ನನು "ಅಪಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋಪಿ ಸಂಸಾರೋ ಏವಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ನಿರಯಾದೀನಂ ಪನ ಅಧಿಮತ್ತದುಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಪಾಯಾದಿಗ್ಗಹಣಂ। ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನಾಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟೀತಿ** ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ

ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಿ। **ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ**ತಿ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ। **ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೀ**ತಿ ತಂ "ಅಪಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಞ್ಚೇವ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಞ್ಚ। **"ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ವಾತುಕ್ಖಿತ್ತನಾವಾ ವಿಯಾ"**ತಿ ಇದಂ ಪರಿಬ್ಭಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಮಹನ್ತದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪರಿಬ್ಭಮನಸ್ಸ ಅನವಟ್ಠಿತತಾದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ, **"ಉಪಮಾಯ। ಯನ್ತೇಸು ಯುತ್ತಗೋಣೋ ವಿಯಾ"**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅವಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ದುಪ್ಪಮೋಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಣ್ಣನಾ

ಇಮಿನಾ ತಾವಾತಿ ಏತ್ಥ **ತಾವ**-ಸದ್ದೋ ಕಮತ್ಥೋ, ತೇನ "ತನ್ತಾಕುಲಕಜಾತಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅನುಸನ್ಧಿ ಪರತೋ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಅತ್ಥಿ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ,** ಇಮಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಇಮಸ್ಮಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ...ಪೇ॰... ಭವೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ಕಿಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣಂ? ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ"ನ್ತಿ ಉಪರಿ ಜಾತಿಸದ್ದಪಚ್ಚಯಸದ್ದಸಮಾನಾಧಿಕರಣೇನ ಕಿಂ-ಸದ್ದೇನ ಇದಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾದಸ್ಸನತೋ ಕಮ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸತಾ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಸದ್ದಸ್ಸ ಯುಜ್ಜತಿ। ನ ಹೇತ್ಥ "ಇಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ಪಚ್ಚಯತೋ ಜರಾಮರಣಸಮ್ಭವಪುಚ್ಛಾ ಸಮ್ಭವತಿ ವಿಞ್ಞಾತಭಾವತೋ, ಅಸಮ್ಭವತೋ ಚ, ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪನ ಪಚ್ಚಯಪುಚ್ಛಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ಪಚ್ಚಯಸದ್ದಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾಯಞ್ಚ ಇದಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ "ಇಮಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಪಚ್ಚಯಪುಚ್ಛಾ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಸಾ ಪನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ಯದಿಪಿ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸೇಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ಅಞ್ಞಪದತ್ಥವಚನಿಚ್ಛಾಭಾವತೋ ಪನೇತ್ಥ ಕಮ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಾಮಿವಚನಸಮಾಸಪಕ್ಖೇ ಪನ ನತ್ಥೇವ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾಸಮ್ಭವೋತಿ। ನನು ಚ "ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯ-ಸದ್ದೋ ಸಾಮಿವಚನಸಮಾಸೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಉಜುಕಮೇವ ತತ್ಥ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಚನಿಚ್ಛಾತಿ ಕತ್ವಾ, ಇಧ ಪನ ಕೇವಲಂ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಪರಿಪುಚ್ಛಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ತತ್ಥ ಇದಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಿಸೇಸನತಾ, ಇಧ ಚ "ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಪಚ್ಚಯತ್ಥತಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾ ತತ್ಥ, ಇಧ ಚ ಸಮಾಸಕಪ್ಪನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸೋ ನ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ? ಹೇತುಪ್ಪಭವಾನಂ ಹೇತು ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಮ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸೇ ಅಸಮ್ಭವತೋತಿ ಇಮಸ್ಸ, ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಾನುರೂಪಸ್ಸ ಅನುರೂಪೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಏತಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ಯೋ ಪನೇತ್ಥ ಇದಂ-ಸದ್ದೇನ ಗಹಿತೋ ಅತ್ಥೋ, ಸೋ "ಅತ್ಥಿ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ"ನ್ತಿ ಜರಾಮರಣಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತೋತಿ ಇದಂ-ಸದ್ದೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದತೋ ಪರಿಚ್ಚಜನತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಅವತಿಟ್ಠತಿ, ತೇನೇತ್ಥ ಕಮ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸೋ। ತತ್ಥ ಪನ ಇದಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ತತೋ ಪರಿಚ್ಚಜನಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಸಾಮಿವಚನಸಮಾಸೋ ಏವ ಇಚ್ಛಿತೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಜರಾಮರಣಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಪುಚ್ಛಾಮುಖೇನಾಯಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ, ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ಚ ನಾಮ ಅತ್ಥತೋ ಹೇತುಪ್ಪಭವಾನಂ ಹೇತೂತಿ ವುತ್ತೋ ವಾಯಮತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ "ಇಮಸ್ಸ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಮತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತಾ।

ಪಣ್ಡಿತೇನಾತಿ ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯಾದಿಪಞ್ಹಾವಿಸೇಸಜಾನನಸಮತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ। ತಮೇವ ಹಿಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ । ಯಾದಿಸಸ್ಸ ಜೀವಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಸರೀರತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತಂ ಪುಚ್ಛತಿ **"ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ"**ನ್ತಿ, ಸೋ ಏವಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ, ಕಥಂ ತಸ್ಸ ವಞ್ಝಾತನಯಸ್ಸ ವಿಯ ದೀಘರಸ್ಸತಾ ಸರೀರತೋ ಅಞ್ಞತಾ ವಾ ಅನಞ್ಞತಾ ವಾ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಠಪನೀಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ** ನಾಮೇಸ ಪುಚ್ಛತೋ ಅನಾದರೋ ವಿಹೇಸಾ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **"ಅಬ್ಯಾಕತಮೇತ"**ನ್ತಿ ಪಕಾರನ್ತರಮಾಹ। ಏವಂ ಅಬ್ಯಾಕರಣಕಾರಣಂ ಞಾತುಕಾಮಸ್ಸ ಕಥೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಕಥಿತೇ ಚ ಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಪಮಾದೋಪಿ ಏವಂ ಸಿಯಾ, ಕಥನವಿಧಿ ಪನ "ಯಾದಿಸಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತೋ

ಏವ। **ಏವಂ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಏವಂ ಠಪನೀಯಪಞ್ಹೇ ವಿಯ ತುಣ್ಹೀಭಾವಾದಿಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಏವ। "ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ"ತಿ ವಚನಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ। "ಕಿಂ ಸಬ್ಬಂ ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕಿಂ ಸಙ್ಖತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಚ್ಛಸಿ, ಉದಾಹು ಅಸಙ್ಖತ"ನ್ತಿ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ "ಕಿಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೇ "ಅತ್ಥಿ ತತ್ಥ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಅತ್ಥಿ ನ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ವಿಭಜ್ಜ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾತಿ ಚ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ। ಪುಟ್ಠೇ ಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಂ ಚೋದಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಂ। ಪುಚ್ಛಾಸಭಾಗೇನ ಹಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ ಕರೀಯತೀತಿ **"ಪುನ ಕಿ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧಾಪಿ "ಯಥಾ"ತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

"ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬಪದೇಸೂ"ತಿ ಅತಿದೇಸವಸೇನ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಕತ್ವಾ **"ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ಅಪವಾದೋ ಆರದ್ಧೋ। ಯಸ್ಮಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಛನ್ನಂ ವಿಪಾಕಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಂಯೇವ ಗಹಣಂ ಹೋತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಾದಿ ವೇದನಾಪರಿಯೋಸಾನಾ ವಿಪಾಕವಿಧೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅನೇಕೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸು, (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಉದಾ॰ ೧) ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ವಿಭ॰ ೨೨೫) ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತೇಸಂಯೇವ ಗಹಣಸ್ಸ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತ್ಥೋ, ತೇನೇತ್ಥ "ಗಹಿತಮ್ಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಂಯೇವ ವಿಸೇಸಂ ಜೋತೇತೀತಿ। ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ನಾಮ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾಪೇಕ್ಖೋ ತೇನ ವಿನಾ ತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತಸ್ಮಾ **ಸಳಾಯತನಪ್ಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ "ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಅವಯವೇನ ವಾ ಸಮುದಾಯೋಪಲಕ್ಖಣಮೇತಂ "ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಗಹಿತಮ್ಪೀ**ತಿ ಛಬ್ಬಿಧಂ ವಿಪಾಕಫಸ್ಸಮ್ಪಿ। **ಅಗ್ಗಹಿತಮ್ಪೀ**ತಿ ಅವಿಪಾಕಫಸ್ಸಮ್ಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಿರಿಯಾಫಸ್ಸಮ್ಪಿ। ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋತಿ ಯೋಜನಾ। ನ ಚೇತ್ಥ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೋವ ಉಪಾದಿನ್ನೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ಅಥ ಖೋ ಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಸ್ಸೇವ ಸಳಾಯತನಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಸಳಾಯತನತೋ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ"**ತಿ। ನ ಹಿ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಚಕ್ಖಾದಿಸಳಾಯತನಮೇವ ಪಚ್ಚಯೋ, ಅಥ ಖೋ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೪, ೪೫; ೨.೪.೬೦; ಕಥಾ॰ ೪೬೫, ೪೬೭) ವಚನತೋ ರೂಪಾಯತನಾದಿರೂಪಞ್ಚ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿನಾಮಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಂ ಚಕ್ಖಾದಿಸಳಾಯತನತೋ ಅತಿರಿತ್ತಂ ಆವಜ್ಜನಾದಿ ವಿಯ ಸಾಧಾರಣಂ ಅಹುತ್ವಾ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಂ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಅವಿಸಿಟ್ಠಂ ಸಾಧಾರಣಪಚ್ಚಯಂ ಪಿದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ, "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ**ಪಿ ಇಮಮೇವ ಪಚ್ಚಯಂ ಸನ್ಧಾಯ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೪೩) "ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ **ಮಹಾನಿದಾನದೇಸನಾಸಙ್ಗಹತ್ಥಞ್ಚಾ**"ತಿ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ** ಕತಾ। **ಪಚ್ಚಯಾನ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಆದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾನಂ। **ನಿದಾನಂ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ಜರಾಮರಣಾದಿಕಸ್ಸ ನಿದಾನತ್ತಂ ಕಥಿತಂ ಏಕಂಸಿಕೋ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಕಥಿತೋ। ತಞ್ಹಿ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಇತಿ ಖೋ ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ। **ನಿಜ್ಜಟೇ**ತಿ ನಿಜ್ಜಾಲಕೇ। **ನಿಗ್ಗುಮ್ಬೇ**ತಿ ನಿಕ್ಖೇಪೇ। ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಆಕುಲಾಭಾವಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನಾಕುಲಂ ಅಬ್ಯಾಕುಲಂ ಮಹನ್ತಂ ಪಚ್ಚಯನಿದಾನಮೇತ್ಥ ಕಥಿತನ್ತಿ **ಮಹಾನಿದಾನಂ** ಸುತ್ತಂ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ।

೯೮. **ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಾನ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಜಾತಿಆದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ನಾಮ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅನೂನಾಧಿಕೇಹೇವ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ **ತಥೋ** ತಚ್ಛೋ, ತಪ್ಪಕಾರೋ ವಾ ಸಾಮಗ್ಗಿಉಪಗತೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಮುಹುತ್ತಮ್ಪಿ **ತಥೋ** ನಿಬ್ಬತ್ತನಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಮ್ಭವಾಭಾವತೋ। **ಅವಿತಥೋ** ಅವಿಸಂವಾದನಕೋ ವಿಸಂವಾದನಾಕಾರವಿರಹಿತೋ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। **"ಅನಞ್ಞಥಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ **"ತಥಂ ಅವಿತಥಂ ಅನಞ್ಞಥಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತು"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಹೇತೂತಿ ಆಹ **"ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ದೇವತ್ತಾದಿನಾ

ಸಬ್ಬಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಾ ಜಾತಿ। **ಸಬ್ಬಥಾ ಸಬ್ಬನ್ತಿ** ತತ್ಥಾಪಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಾ, **ನಿಪಾತದ್ವಯಮೇತಂ,** ನಿಪಾತಞ್ಚ ಅಬ್ಯಯಂ, ತಞ್ಚ ಸಬ್ಬಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನೇಸು ಏಕಾಕಾರಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥವಚನೇ ಪನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಜಾತಿಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಇತ್ಥಿಅತ್ಥವುತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಿನಾವ ನಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಜಾತಿವಾರೇ ವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನ। **ದೇವಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗನ್ಧಬ್ಬಯಕ್ಖಾದಿಕೇ ಪಾಳಿಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೮) ಆಗತೇ, ತದನ್ತರಭೇದೇ ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಇಧ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಅತ್ಥವಿಭಜನತ್ಥೇತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ "ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಮ್ಹಿಚೀ"ತಿ ಅನಿಯಮತೋ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ವುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಸನತ್ಥೇ ಜೋತೇತಬ್ಬೇ **ನಿಪಾತೋ,** ತದತ್ಥಜೋತನಂ ನಿಪಾತಪದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ। **ತೇತಿ** ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಪದಾನಭೂತಂ ಥೇರಂ ವದತಿ। **ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ** ವಾ ತೇ ಕತಮೇತಿ ಚೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇ ಹಿ "ಕಸ್ಸಚೀ"ತಿ, "ಕಿಮ್ಹಿಚೀ"ತಿ ಚ ಅನಿಯಮತೋ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥೋ, ತೇ ಕತಮೇತಿ। ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ ಹೇಸಾ। **ದೇವಭಾವಾಯಾತಿ** ದೇವಭಾವತ್ಥಂ। **ಖನ್ಧಜಾತೀತಿ** ಖನ್ಧಪಾತುಭಾವೋ, ಯಥಾ ಖನ್ಧೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು "ದೇವಾ"ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಾಯಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂತಿ** "ಗನ್ಧಬ್ಬಾನಂ ಗನ್ಧಬ್ಬತ್ತಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಜಾತಿನಿದ್ದೇಸಪದೇಸು , ಭವಾದಿಪದೇಸು ಚ। ಯೇನ ಹಿ ನಯೇನ ಸಚೇ ಹಿ ಜಾತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ ಕತಾ, ಜಾತಿನಿದ್ದೇಸಪದೇಸೋವ "ಭವೋ"ತಿಆದಿನಾ ಭವಾದಿಪದೇಸುಪಿ ಸೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ। **ದೇವಾತಿ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ** ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಕಾಮಗುಣಾದೀಹಿ ಕೀಳನ್ತಿ ಲಳನ್ತಿ ವಿಹರನ್ತಿ ಜೋತನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಗನ್ಧಂ ಅಬ್ಬನ್ತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ **ಗನ್ಧಬ್ಬಾ,** ಧತರಟ್ಠಸ್ಸ ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭೂತಾ। ಯಜನ್ತಿ ವೇಸ್ಸವಣಸಕ್ಕಾದಿಕೇ ಪೂಜೇನ್ತೀತಿ **ಯಕ್ಖಾ,** ತೇನ ತೇನ ವಾ ಪಣಿಧಿಕಮ್ಮಾದಿನಾ ಯಜಿತಬ್ಬಾ ಪೂಜೇತಬ್ಬಾತಿ **ಯಕ್ಖಾ,** ವೇಸ್ಸವಣಸ್ಸ ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭೂತಾ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಅಮನುಸ್ಸಾ"ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಭೂತಾತಿ** ಕುಮ್ಭಣ್ಡಾ, ವಿರೂಳ್ಹಕಸ್ಸ ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭೂತಾ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಯೇ ಕೇಚಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾ"ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಿಪಕ್ಖಾ** ಭಮರತುಪ್ಪಳಾದಯೋ। **ಚಮ್ಮಪಕ್ಖಾ** ಜತುಸಿಙ್ಗಾಲಾದಯೋ। **ಲೋಮಪಕ್ಖಾ** ಹಂಸಮೋರಾದಯೋ। **ಸರೀಸಪಾ** ಅಹಿವಿಚ್ಛಿಕಸತಪದಿಆದಯೋ।

"ತೇಸಂ ತೇಸ"ನ್ತಿ ಇದಂ ನ ಯೇವಾಪನಕನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಯ ಅವುತ್ತಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ ವಚನಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಯೇವಾಪನಕನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಯ ವುತ್ತಸಙ್ಗಹತ್ಥನ್ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನೇವ ಚ ಆಮೇಡಿತತ್ಥೋ ಸಙ್ಗಯ್ಹತೀತಿ ಆಹ **"ತೇಸಂ ತೇಸಂ ದೇವಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀನ"**ನ್ತಿ। **ತದತ್ತಾಯಾತಿ** ತಂಭಾವಾಯ, ಯಥಾರೂಪೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಪವತ್ತಮಾನೇಸು "ದೇವಾ ಗನ್ಧಬ್ಬಾ"ತಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ ಹೋತಿ, ತಥಾರೂಪತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ದೇವಗನ್ಧಬ್ಬಾದಿಭಾವಾಯಾ"**ತಿ। "ನಿರೋಧೋ, ವಿಗಮೋ"ತಿ ಚ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಾಲಾಭಸ್ಸ ಭಾವೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಇಧ ಪನ ಅಚ್ಚನ್ತಾಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ "ಸಬ್ಬಸೋ ಜಾತಿಯಾ ಅಸತೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಜಾತಿನಿರೋಧಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಅಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

ಫಲತ್ಥಾಯ ಹಿನೋತೀತಿ ಯಥಾ ಫಲಂ ತತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಏವಂ ಹಿನೋತಿ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇದಂ ಗಣ್ಹಥ ನನ್ತಿ** "ಇದಂ ಮೇ ಫಲಂ, ಗಣ್ಹಥ ನ"ನ್ತಿ ಏವಂ **ಅಪ್ಪೇತಿ ವಿಯ** ನಿಯ್ಯಾತೇತೀತಿ ವಿಯ। "ಏಸ ನಯೋ"ತಿ ಅವಿಸೇಸಂ ಅತಿದಿಸಿತ್ವಾ ವಿಸೇಸಮತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನನು ಚಾಯಂ ಜಾತಿ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನಾ, ಸಙ್ಖತಭಾವಾ ಚ ನ ಹೋತಿ ವಿಕಾರಭಾವತೋ, ತಥಾ ಜರಾಮರಣಂ, ತಸ್ಸ ಕಥಂ ಸಾ ಹೇತು ಹೋತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತಬ್ಭಾವೇ ಭಾವೋ, ತದಭಾವೇ ಚ ಅಭಾವೋ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಜಾತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯತಾ।

೯೯. **ಓಕಾಸಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ** ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹೋ। **ಉಪಪತ್ತಿಭವೇ** ಯುಜ್ಜತಿ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಟ್ಠಾನತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಇಧ ಪನಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ "ಕಾಮಭವೋ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ। **ಕಮ್ಮಭವೇ ಯುಜ್ಜತಿ** ಕಾಮಭವಾದಿಜೋತನಾ ವಿಸೇಸತೋ ತಸ್ಸ ಜಾತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸೋ ಹಿ ಜಾತಿಯಾ**

ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾವ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ। ನನು ಚ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋಪಿ ಜಾತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ಪನ ನ ತಥಾ ಪಧಾನಭೂತೋ, ಕಮ್ಮಭವೋ ಪನ ಪಧಾನಭೂತೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಜನಕಭಾವತೋತಿ। "ಸೋ ಹಿ ಜಾತಿಯಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ ಕಾಮಭವೂಪಗಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಾಮಭವೋ। ಏಸ ನಯೋ ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸುಪಿ। **ಓಕಾಸಪರಿಗ್ಗಹೋವ ಕತೋ**"ಕಿಮ್ಹಿಚೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತ್ತಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ।

೧೦೦. **ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಭವಾನನ್ತಿ** ಕಾಮಕಮ್ಮಭವಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಭವಾನಂ। **ತಿಣ್ಣಞ್ಚ ಉಪಪತ್ತಿಭವಾನನ್ತಿ** ಕಾಮುಪಪತ್ತಿಭವಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಞ್ಚ ಉಪಪತ್ತಿಭವಾನಂ। **ತಥಾ ಸೇಸಾನಿಪೀತಿ** ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಾದೀನಿ ಸೇಸುಪಾದಾನಾನಿಪಿ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಭವಾನಂ, ತಿಣ್ಣಞ್ಚ ಉಪಪತ್ತಿಭವಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತೀತಿ** ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ। ದ್ವಾದಸ ಕಮ್ಮಭವಾ ದ್ವಾದಸ ಉಪಪತ್ತಿಭವಾತಿ **ಚತುವೀಸತಿಭವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**। ಯಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವಮುಖೇನೇವ ಉಪಾದಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ, ತಸ್ಮಾ ಉಪಾದಾನಂ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಉಜುಕಮೇವ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನೇತ್ಥ ದ್ವಾದಸ ಕಮ್ಮಭವಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀ"**ತಿ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಭವಾನಂ। **ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾತಿ** ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಸಹಜಾತಂ ಉಪಾದಾನಂ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ, ಇತರಂ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿವಸೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ, ಕುಸಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಪನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾವ ಪಚ್ಚಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಏಕಸಙ್ಗಹತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹಣವಸೇನ **"ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ **ದಟ್ಠಬ್ಬಂ**।

೧೦೧. **ಉಪಾದಾನಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾಮುಪಾದಾನಸ್ಸ **ತಣ್ಹಾ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾವ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸೇಸುಪಾದಾನಾನಂ **ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾಪಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾಪಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಾದಿ ಚ ವೇದನಾಪರಿಯೋಸಾನಾ ವಿಪಾಕವಿಧೀತಿ ಕತ್ವಾ।

೧೦೨. **ಯದಿದಂ ವೇದನಾತಿ ಏತ್ಥ ವಿಪಾಕವೇದನಾತಿ** ತಮೇವ ತಾವ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ** ಇತರಕೋಟಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಅಞ್ಞಾತಿ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಿರಿಯವೇದನಾ। **ಅಞ್ಞಥಾಪೀತಿ** ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾಪಿ।

೧೦೩. **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** ಜರಾಮರಣಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಏತ್ತಕಾಯ ದೇಸನಾಯ। **ಪುರಿಮತಣ್ಹನ್ತಿ** ಪುರಿಮಭವಸಿದ್ಧಂ ತಣ್ಹಂ। "ಏಸ ಪಚ್ಚಯೋ ತಣ್ಹಾಯ, ಯದಿದಂ ವೇದನಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ "ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾತಿ ಇತಿ ಖೋ ಪನೇತಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಉದ್ಧರಣಂ ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ಆಗತನಯೇನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ದೇಸನಾಮಗ್ಗೋ , ತಂ ಪನ ಅನೋತರಿತ್ವಾ ಸಮುದಾಚಾರತಣ್ಹಾದಸ್ಸನಮುಖೇನೇವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಧಮ್ಮೇ ದೇಸೇನ್ತೋ ಆಚಿಣ್ಣದೇಸನಾಮಗ್ಗತೋ ಓಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಿಯ, ತಞ್ಚ ದೇಸನಂ ಪಸ್ಸತೋ ಅಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ ಪಸಯ್ಹ ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ದೇಸೇನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಇದಾನೀ"**ತಿಆದಿ। **ದ್ವೇ ತಣ್ಹಾತಿ** ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತಣ್ಹಾ ಏವ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ಆಹ। **ಏಸನತಣ್ಹಾತಿ** ಭೋಗಾನಂ ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತಣ್ಹಾ। **ಏಸಿತತಣ್ಹಾತಿ** ಪರಿಯಿಟ್ಠೇಸು ಭೋಗೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನತಣ್ಹಾ। **ಸಮುದಾಚಾರತಣ್ಹಾಯಾತಿ** ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪವತ್ತತಣ್ಹಾಯ। **ದುವಿಧಾಪೇಸಾ ವೇದನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಣ್ಹಾ ನಾಮ ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ಚ** ಅಪ್ಪಟಿಲದ್ಧಾನಂ ಭೋಗಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಪರಿಯೇಸನಾ, ಲದ್ಧೇಸು ಚ ತೇಸುಪಾತಬ್ಯತಾಪತ್ತಿಆದಿ ಹೋತೀತಿ।

ಪರಿತಸ್ಸನವಸೇನ ಪರಿಯೇಸತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಪರಿಯೇಸನಾ**। ಆಸಯತೋ, ಪಯೋಗತೋ ಚ ಪರಿಯೇಸನಾ ತಥಾಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ತೇನಾಹ **"ತಣ್ಹಾಯ ಸತಿ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಪಟಿಲಾಭೋತಿ** ಸವತ್ಥುಕಾನಂ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಗವೇಸನವಸೇನ, ಪವತ್ತಿಯಂ ಪನ ಅಪರಿಯಿಟ್ಠಂಯೇವ ಲಬ್ಭತಿ, ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಲದ್ಧಮೇವ ನಾಮ

ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇಕತತ್ತಾ ಏವ ಲಬ್ಭನತೋ। ತೇನಾಹ “**ಸೋ ಹಿ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಸತಿ ಹೋತೀ**”ತಿ। **ಸುಖವಿನಿಚ್ಛಯನ್ತಿ** ಸುಖಂ ವಿಸೇಸತೋ ನಿಚ್ಛಿನೋತೀತಿ ಸುಖವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಸುಖಂ ಸಭಾವತೋ, ಸಮುದಯತೋ, ಅತ್ಥಙ್ಗಮನತೋ, ನಿಸ್ಸರಣತೋ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಞಾಣಂ, ತಂ ಸುಖವಿನಿಚ್ಛಯಂ। **ಜಞ್ಞಾತಿ** ಜಾನೇಯ್ಯ। “ಸುಭಸುಖ”ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭೂತಾಕಾರಂ ವಿವಿಧಂ ನಿನ್ನಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿನೋತಿ ಆರೋಪೇತೀತಿ **ವಿನಿಚ್ಛಯೋ**। ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಏವಮೇವ ವಿನಿಚ್ಛಯಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸುತ್ತೇ ವಿತಕ್ಕೋಯೇವ ಆಗತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸುತ್ತೇತಿ** ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತೇ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೮) ತತ್ಥ ಹಿ “ಛನ್ದೋ ಖೋ, ದೇವಾನಂ ಇನ್ದ, ವಿತಕ್ಕನಿದಾನೋ”ತಿ ಆಗತಂ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಮಹಾನಿದಾನಸುತ್ತೇ**। “**ವಿತಕ್ಕೇನೇವ ವಿನಿಚ್ಛಿನಾತೀ**”ತಿ ಏತೇನ “ವಿನಿಚ್ಛೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ”ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕರಣಸಾಧನಮಾಹ। “**ಏತ್ತಕ**”ನ್ತಿಆದಿ ವಿನಿಚ್ಛಯನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ।

ಛನ್ದನಟ್ಠೇನ ಛನ್ದೋ, ಏವಂ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಗೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಅನಾಸೇವನತಾಯ ಮನ್ದೋ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ “**ದುಬ್ಬಲರಾಗಸ್ಸಾಧಿವಚನ**”ನ್ತಿ। **ಅಜ್ಝೋಸಾನನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸನಂ। “ಮಯ್ಹಂ ಇದ”ನ್ತಿ ಹಿ ತಣ್ಹಾಗಾಹೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ “ಅಹಂ ಮಮ”ನ್ತಿ, “**ಬಲವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ**”ನ್ತಿ ಚ ತೇಸಂ ಗಾಹಾನಂ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಕರಣನ್ತಿ** “ಅಹಂ ಮಮ”ನ್ತಿ ಬಲವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗ್ಗಾಹವತ್ಥುನೋ ಅಞ್ಞಾಸಾಧಾರಣಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಠಾನಂ, ತಥಾಪವತ್ತೋ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಅತ್ತನಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಸ್ಸ ಅಸಹಮಾನೋ ಹೋತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅಸಹನತಾ**। **ಏವಂ ವಚನತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಸದ್ದಲಕ್ಖಣೇ ಪನ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಮಚ್ಛರಿಯಯೋಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಚ್ಛರೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ,** ಮಚ್ಛೇರೋ ಧಮ್ಮೋ। ಮಚ್ಛರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ಆದರೇನ ರಕ್ಖಣಂ ಆರಕ್ಖೋತಿ ಆಹ “**ದ್ವಾರ...ಪೇ॰... ಸುಟ್ಠು ರಕ್ಖಣ**”ನ್ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕರಣಂ,** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ, ಅಧಿಕಂ ಕರಣನ್ತಿ **ಅಧಿಕರಣಂ,** ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ। ವಿಸೇಸಕಾರಣಞ್ಚ ಭೋಗಾನಂ ಆರಕ್ಖದಣ್ಡಾದಾನಾದಿಅನತ್ಥಸಮ್ಭವಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಆರಕ್ಖಾಧಿಕರಣ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಪರನಿಸೇಧನತ್ಥನ್ತಿ** ಮಾರಣಾದಿನಾ ಪರೇಸಂ ವಿಬಾಧನತ್ಥಂ। ಆದೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಆದಾನಂ,** ದಣ್ಡಸ್ಸ ಆದಾನಂ **ದಣ್ಡಾದಾನಂ,** ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪರವಿಹೇಠನಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। **ಸತ್ಥಾದಾನೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। ಹತ್ಥಪರಾಮಾಸಾದಿವಸೇನ ಕಾಯೇನ ಕಾತಬ್ಬಕಲಹೋ **ಕಾಯಕಲಹೋ**। ಮಮ್ಮಘಟ್ಟನಾದಿವಸೇನ ವಾಚಾಯ ಕಾತಬ್ಬಕಲಹೋ **ವಾಚಾಕಲಹೋ**। ವಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ವಿರೂಪಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿಗ್ಗಹೋ**। ವಿರುದ್ಧಂ ವದತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿವಾದೋ**। **ತುವಂ ತುವನ್ತಿ** ಅಗಾರವವಚನಸಹಚರಣತೋ ತುವಂ ತುವಂ, ಸಬ್ಬೇತೇ ತಥಾಪವತ್ತಾ ದೋಸಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ “ಅನೇಕೇ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೪)।

೧೧೨. **ದೇಸನಂ ನಿವತ್ತೇಸೀತಿ** “ತಣ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪರಿಯೇಸನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅನುಲೋಮನಯೇನ ಪವತ್ತಿತಂ ದೇಸನಂ ಪಟಿಲೋಮನಯೇನ ಪುನ “ಆರಕ್ಖಾಧಿಕರಣ”ನ್ತಿ ಆರಭನ್ತೋ ನಿವತ್ತೇಸಿ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗವಸೇನಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕೋ, ತತ್ಥ ರಞ್ಜನವಸೇನ ಅಭಿರಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತರಾಗೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ **ಉಪ್ಪನ್ನಾ** ರಞ್ಜನವಸೇನ ತಣ್ಹಾಯನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ **ರೂಪಾದಿತಣ್ಹಾವ** ಕಾಮೇಸು ತಣ್ಹಾತಿ **ಕಾಮತಣ್ಹಾ**। ಭವತಿ ಅತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಪವತ್ತಾ ಭವದಿಟ್ಠಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ **ಭವೋ,** ತಂಸಹಗತಾ ತಣ್ಹಾ **ಭವತಣ್ಹಾ**। ವಿಭವತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀತಿ ಪವತ್ತಾ ವಿಭವದಿಟ್ಠಿ **ವಿಭವೋ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಂಸಹಗತಾ ತಣ್ಹಾ **ವಿಭವತಣ್ಹಾತಿ** ಆಹ “**ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠೀ**”ತಿಆದಿ। **ಇಮೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾತಿ** “ಏಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ, ಯದಿದಂ ತಣ್ಹಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೧) ಏವಂ ವುತ್ತಾ ವಟ್ಟಮೂಲತಣ್ಹಾ ಚ “ತಣ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪರಿಯೇಸನಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೩) ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಸಮುದಾಚಾರತಣ್ಹಾ ಚಾತಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ। **ವಟ್ಟಮೂಲಸಮುದಾಚಾರವಸೇನಾತಿ** ವಟ್ಟಮೂಲವಸೇನ ಚೇವ ಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ಚ। **ದ್ವೀಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹೀತಿ** ದ್ವೀಹಿ ಭಾಗೇಹಿ। ದ್ವೀಹಿ ಅವಯವೇಹಿ ಸಮೋಸರನ್ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನವಸೇನ ಸಮಂ ವತ್ತನ್ತಿ ಇತೋತಿ **ಸಮೋಸರಣಂ,** ಪಚ್ಚಯೋ, ಏಕಂ

ಸಮೋಸರಣಂ ಏತಾಸನ್ತಿ **ಏಕಸಮೋಸರಣಾ**। ಕೇನ ಪನ ಏಕಸಮೋಸರಣಾತಿ ಆಹ “**ವೇದನಾಯಾ**”ತಿ। ದ್ವೇಪಿ ಹಿ ತಣ್ಹಾ ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ಏವಾತಿ। ತೇನಾಹ “**ವೇದನಾಪಚ್ಚಯೇನ ಏಕಪಚ್ಚಯಾ**”ತಿ। ತತೋ ತತೋ ಓಸರಿತ್ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಮುವಸನಟ್ಠಾನಂ **ಓಸರಣ ಸಮೋಸರಣಂ**। ವೇದನಾಯ ಸಮಂ ಸಹ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಓಸರಣಕಪವತ್ತನಕಾ ವೇದನಾ ಸಮೋಸರಣಾತಿ ಆಹ “**ಇದಂ ಸಹಜಾತಸಮೋಸರಣಂ ನಾಮಾ**”ತಿ।

೧೧೩. **ಸಬ್ಬೇ**ತಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರವಸೇನ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವುತ್ತಾ **ಸವಿಪಾಕಫಸ್ಸಾ** ಏವ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಿ ವೇದನಾಪರಿಯೋಸಾನಾ ವಿಪಾಕವಿಥೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾ ನಾಮ ವಟ್ಟಕಥಾತಿ ಆಹ “**ಠಪೇತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಲೋಕುತ್ತರವಿಪಾಕಫಸ್ಸೇ**”ತಿ। **ಬಹುಧಾ**ತಿ ಬಹುಪ್ಪಕಾರೇನ। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಚಕ್ಖುಪಸಾದಾದಿವತ್ಥುಕಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವೇದನಾನಂ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿಕೋ ಫಸ್ಸೋ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಆಹಾರಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಅಟ್ಠಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಸೇಸಾನಂ ಪನ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ದ್ವಾರೇ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಸನ್ತೀರಣತದಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕವೇದನಾನಂ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿಕೋ ಫಸ್ಸೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಏಕಧಾವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಮನೋದ್ವಾರೇಪಿ ತದಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕವೇದನಾನಂ ಸಹಜಾತಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ತಥೇವ ಅಟ್ಠಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಭವಙ್ಗಚುತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ತೇಭೂಮಕವಿಪಾಕವೇದನಾನಂ। ಯಾ ಪನ ತಾ ಮನೋದ್ವಾರೇ ತದಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಾಮಾವಚರವೇದನಾ, ತಾಸಂ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಏಕಧಾವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಫಸ್ಸೋ ಬಹುಧಾ ವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೧೪. **ವೇದನಾದೀನ**ನ್ತಿ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ। **ಅಸದಿಸಭಾವಾ**ತಿ ಅನುಭವನಸಞ್ಜಾನನಾಭಿಸಙ್ಖರಣವಿಜಾನನಭಾವಾ। ತೇ ಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಧುರೇನ ವೇದಯಿತಾದಿರೂಪೇನ ಆಕಿರಿಯನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಆಕಾರಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ**। **ತೇಯೇವಾ**ತಿ ವೇದನಾದೀನಂ ತೇ ಏವ ವೇದಯಿತಾದಿಆಕಾರಾ। **ಸಾಧುಕಂ ದಸ್ಸಿಯಮಾನಾ**ತಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಯ ಪಕಾಸಿಯಮಾನಾ। **ತಂ ತಂ ಲೀನಮತ್ಥಂ ಗಮೇನ್ತೀ**ತಿ “ಅರೂಪಟ್ಠೋ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖನಮನಟ್ಠೋ”ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ ತಂ ತಂ ಲೀನಂ ಅಪಾಕಟಮತ್ಥಂ ಗಮೇನ್ತಿ ಞಾಪೇನ್ತೀತಿ **ಲಿಙ್ಗಾನಿ**। **ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾನನಹೇತುತೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅರೂಪಟ್ಠಾದಿಕಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತಾ। ನಿಮೀಯನ್ತಿ ಅನುಮೀಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ನಿಮಿತ್ತಾನಿ**। **ತಥಾ ತಥಾ** ಅರೂಪಭಾವಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ, ವೇದಯಿತಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಚ **ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ** ಕಥೇತಬ್ಬತೋ **ಉದ್ದೇಸಾ**। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ “ಅಸದಿಸಭಾವಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। ಯಸ್ಮಾ ವೇದನಾದೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಅಸದಿಸಭಾವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಆಕಾರಾದಯೋ, ತಸ್ಮಾ **ಅಯಂ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಏತ್ಥ ಪಾಳಿಪದೇ **ಅತ್ಥೋ**।

ನಾಮಸಮೂಹಸ್ಸಾತಿ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ ನಮನಟ್ಠೇನ “ನಾಮ”ನ್ತಿ ಲದ್ಧಸಮಞ್ಞಸ್ಸ ವೇದನಾದಿಚತುಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅರೂಪಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಸ್ಸ। **ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ “ನಾಮಕಾಯೋ ಅರೂಪಕಲಾಪೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ”ತಿಆದಿಕಾ ಪಞ್ಞಾಪನಾ ಹೋತಿ। ಚೇತನಾಪಧಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾನಂ “**ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಚೇತನಾಕಾರೇ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವಿಭಜನೇ “ಯಾ ಚೇತನಾ ಸಞ್ಚೇತನಾ ಸಞ್ಚೇತಯಿತತ್ತ”ನ್ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೨೪೯ ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ) ಚೇತನಾವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। **ಅಸತೀ**ತಿ ಅಸನ್ತೇಸು। ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಹಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತಂ ಚೇತನಾದಯೋತಿ ಇಮೇ ಚತುಕ್ಖನ್ಧಸಞ್ಞಿತೇ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭೂತೇ ಧಮ್ಮೇ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇಪಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ “**ಮನೋದ್ವಾರೇ**”ತಿ ವಿಸೇಸಿತಂ। **ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸವೇವಚನೋ**ತಿ ಅಧಿವಚನಮುಖೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮುಖೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ “ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸೋ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ। **ಸೋ**ತಿ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೋ। ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಚ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಲಬ್ಭನತೋ **ರೂಪಕಾಯೇ ಪಞ್ಞಾಯತೇವ,** ಅಯಂ ಪನ ನಯೋ ಇಧ ನ ಇಚ್ಛಿತೋ ವೇದನಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಅಸಮ್ಭವಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಜೋತಿತತ್ತಾತಿ “**ಪಞ್ಚಪಸಾದೇ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**”ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ನ ಹಿ ವೇದನಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ವಿನಾ ಪಞ್ಚಪಸಾದೇ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ ಅತ್ಥಿ। ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ಅಸತಿ

ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತೋ ಫಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ಕದಾಚಿಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಯಥಾಧಿಗತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ । **ರೂಪಕಾಯತೋ**ತಿ ಕೇವಲಂ ರೂಪಕಾಯತೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ।

ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಭೂತತರಾ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಸತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸೇವ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವೋ **ರುಪ್ಪನಾಕಾರೋ**। ಸೋ ಏವ ರುಪ್ಪನಾಕಾರೋ ವತ್ಥುಸಪ್ಪಟಿಘಾದಿಕಂ ತಂ ತಂ ಲೀನಮತ್ಥಂ ಗಮೇತೀತಿ **ಲಿಙ್ಗಂ**। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾನನಹೇತುತೋ **ನಿಮಿತ್ತಂ**। ತಥಾ ತಥಾ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ **ಉದ್ದೇಸೋ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಆಕಾರಾದಯೋ ಅತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಹನನಂ **ಪಟಿಘೋ,** ತತೋ ಪಟಿಘತೋ ಜಾತೋ **ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**। ತೇನಾಹ "**ಸಪ್ಪಟಿಘ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ನಾಮಕಾಯತೋ**ತಿ ಕೇವಲಂ ನಾಮಕಾಯತೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ। ಸೇಸಂ ಪಠಮಪಞ್ಹೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಉಭಯವಸೇನಾತಿ ನಾಮಕಾಯೋ ರೂಪಕಾಯೋತಿ ಉಭಯಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ ಉಭಯಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ ವಸೇನ।

ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪಚ್ಚಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ನಾಮಕಾಯರೂಪಕಾಯಸಞ್ಞಿತಂ ಪಚ್ಚಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಫಸ್ಸಾನಂ। **ಅವಿಸೇಸತೋ**ತಿ ವಿಸೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಾಮಞ್ಞತೋ। **ದಸ್ಸೇತು**ನ್ತಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ। **ಏಸೇವ ಹೇತೂ**ತಿ ಏಸ ಛಸುಪಿ ದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತೋ ನಾಮರೂಪಸಙ್ಖಾತೋ ಹೇತು ಯಥಾರಹಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಫಸ್ಸಾನಂ। ಇದಾನಿ ತಂ ಯಥಾರಹಂ ಪವತ್ತಿಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದೀಸು ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾ ಖನ್ಧಾತಿ ಫಸ್ಸೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೇದನಾದಯೋ ಖನ್ಧಾ। ಆವಜ್ಜನಸ್ಸಾಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕ್ಖನ್ಧಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಪರತೋ **ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಞ್ಚವಿಧೋಪೀ**ತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧೋಪಿ। **ಸೋ ಫಸ್ಸೋ**ತಿ ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸೋ। **ಬಹುಧಾ**ತಿ ಬಹುಪ್ಪಕಾರೇನ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಪಾಕನಾಮಂ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅನೇಕಭೇದಸ್ಸ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಸತ್ತಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಆಹಾರಕಿಚ್ಚಂ, ತಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯವಸೇನ। ಯಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಕಿಚ್ಚಂ, ತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅವಿಪಾಕಂ ಪನ ನಾಮಂ ಅವಿಪಾಕಸ್ಸ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯಂ ಇತರೇಸಂ ವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ರೂಪಂ ಪನ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದಿಭೇದಂ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿಕಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಇನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಛಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ರೂಪಾಯತನಾದಿಭೇದಂ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಚತುಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಪನ ತಾನಿ ರೂಪಾಯತನಾದೀನಿ, ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ತಥಾ ಚ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಮತ್ತೇನೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ವತ್ಥುರೂಪಂ ಪನ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ **ನಾಮರೂಪಂ ಅಸ್ಸ** ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಬಹುಧಾ **ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೧೫. ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನ ಓಕ್ಕಮಿಸ್ಸಥಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಪಟಿಸನ್ಧಿ ಹಿ ಬಾಹಿರತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಖನ್ಧಾನಂ ತತ್ಥ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ। ತೇನಾಹ "**ಪವಿಸಿತ್ವಾ...ಪೇ... ನ ವತ್ತಿಸ್ಸಥಾ**"ತಿ। **ಸುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಅಮಿಸ್ಸಿತಂ ವಿರಹಿತಂ। "ಅವಸೇಸ"ನ್ತಿ ಇದಂ ನಾಮಾಪೇಕ್ಖಂ, ತಸ್ಮಾ **ಅವಸೇಸಂ ನಾಮರೂಪ**ನ್ತಿ ಇಮಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಂ ನಾಮರೂಪಂ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಓಕ್ಕನ್ತ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಪಠಮಾವಯವಭಾವೇನ ಓತಿಣ್ಣಂ। **ವೋಕ್ಕಮಿಸ್ಸಥಾ**ತಿ ಸನ್ತತಿವಿಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ಉಪಗಮಿಸ್ಸಥ,

ತಂ ಪನ ಮರಣಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಚುತಿವಸೇನಾ"**ತಿ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ, ತಞ್ಚ ಖೋ ವಿಞ್ಞಾಣಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಸೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನಾ"**ತಿ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ನಿರೋಧೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತೋತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತತೋ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ, ತತೋ ದುತಿಯತತಿಯಚಿತ್ತಾನಂ ವಾ ನಿರೋಧೇನ ಚುತಿ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಯುತ್ತಿತೋ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಸೋಳಸಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಕಾಲೇ। **ಅನ್ತರಾಯೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಏತ್ಥ ದಾರಕಸ್ಸ ತಾವ ಮರಣನ್ತರಾಯೋ ಮಾ ಹೋತು ತದಾ ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ಮಾತು ಪನ ಕಥಂ ತದಾ ಮರಣನ್ತರಾಯಾಭಾವೋತಿ? ತಂ ತಂ ಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತದನ್ತರೇಯೇವ ಚವನಧಮ್ಮಾಯ ಗಬ್ಭಗ್ಗಹಣಸ್ಸೇವ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಞ್ಹಿ ಅನೋಕಾಸೋ ನಾಮಾ"**ತಿ, ಚುತಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪಾನೀತಿ ಓಕ್ಕನ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಕಮ್ಮಜರೂಪಾನಿ ವದತಿ। ತಾನಿ ಹಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪಾನಿ ನಾಮ, ನ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದತೋ ಪಚ್ಛಾ ಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ। ಚಿತ್ತಜಾಹಾರಜಾನಂ ಪನ ತದಾ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವ। ಯಾನಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪಾನಿ, ತಾನಿ ತಿವಿಧಾನಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನಿ, ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನಿ, ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನೀತಿ। ತೇಸು ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನಿ ಸತ್ತರಸಮಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನಿ ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನಿ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಭಿಜ್ಜಮಾನೋ ಧಮ್ಮೋ ಭಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ಉಪ್ಪಾದೇ, ಪನ ಠಿತಿಯಞ್ಚ ನ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ "ಸತ್ತರಸಮಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ, ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ಚ ಧರನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಮ್ಪಿ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ರೂಪಕಾಯೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತಸ್ಸೇವ ಹಿ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸ ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಪವತ್ತೀತಿ। ತೇಹಿ ರೂಪಧಮ್ಮೇಹಿ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಬಲವತರಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸತ್ತರಸಮಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪವತ್ತಿ ಪವತ್ತತೀ"**ತಿ। **ಪವೇಣೀ ಘಟಿಯತೀತಿ** ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸಕಮ್ಮಜಸ್ಸ ರೂಪಪವೇಣೀ ಸಮ್ಬನ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಪಠಮಞ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ, ತತೋ ಯಾವ ಸೋಳಸಮಂ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ, ತೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಠಿತಿಭಙ್ಗವಸೇನ ತಯೋ ತಯೋ ಖಣಾ। ತತ್ಥ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ತೀಸು ತೀಸು ಖಣೇಸು ಸಮತಿಂಸ ಸಮತಿಂಸ ಕಮ್ಮಜರೂಪಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಇತಿ ಸೋಳಸತಿಕಾ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸಂ ಹೋನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ತತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸಕಮ್ಮಜಸ್ಸ ರೂಪಪವೇಣೀ ಸಮ್ಬನ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ। **ಸಚೇ ಪನ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪಾನಿ ಸತ್ತರಸಮಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಂ ದಾತುಂ ಸಚೇ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಯದಿ ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತತೋ ಸತ್ತರಸಮಂ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಸಿಯಾ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇಸುಪಿ ಕಮ್ಮಜರೂಪಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಪಗೇವ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇಸು। ತಥಾ ಸತಿ ನತ್ಥೇವ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಲಾಭೋತಿ ಪವತ್ತಿ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ಪವೇಣೀ ನ ಘಟಿಯತೇವ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ವಿಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ **"ವೋಕ್ಕಮತಿತಿ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ।

ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾತಿ ಇತ್ಥಂಪಕಾರತಾಯ। ಯಾದಿಸೋ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವೋ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಚ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಅನೂನಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಭಾವಾಯಾ"**ತಿ। **ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸಥಾತಿ** ಸನ್ತಾನವಿಚ್ಛೇದೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ। **ಸುದ್ಧಂ ನಾಮರೂಪಮೇವಾತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣವಿರಹಿತಂ ಕೇವಲಂ ನಾಮರೂಪಮೇವ। ಅವಯವಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿ **ವುಡ್ಢಿ**। ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ **ವಿರೂಳ್ಹಿ**। ಮಹಲ್ಲಕಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ **ವೇಪುಲ್ಲಂ**। ತಾನಿ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಠಮಾದಿವಯವಸೇನ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಠಮವಯವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ, ತೇನ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸದ್ವಯಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಿಞ್ಞಾಣಮೇವಾತಿ ನಿಯಮವಚನಂ, ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ, ಇಸ್ಸರಾದೀನಞ್ಚ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಪದಂ, ನ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಫಸ್ಸಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪಪದಂ ಪಟಿಯೋಗೀನಿವತ್ತನಪದತ್ತಾ ಅವಧಾರಣಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **"ಏಸೇವ ಹೇತೂ"**ತಿಆದಿ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಇದಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪಧಾನಕಾರಣನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಓಪಮ್ಮವಸೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ವಿಯ ಸಮುದಿತಸ್ಸಾಪಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿನಾ ಅತ್ತಕಿಚ್ಚಾಸಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತ್ವಂ ನಾಮರೂಪಂ ನಾಮಾ"**ತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹಣಂ। **ಪುರೇಚಾರಿಕೇತಿ** ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೇವ। ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಹಿ

ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ “ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ। (ಧ॰ ಪ॰ ೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೯೦, ೯೨; ಪೇಟಕೋ॰ ೧೩, ೮೩) **ಬಹುಧಾತಿ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರೇನ **ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।**

ಕಥಂ? ವಿಪಾಕನಾಮಸ್ಸ ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಆಹಾರಇನ್ದ್ರಿಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನವಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ವತ್ಥುರೂಪಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಆಹಾರಇನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನವಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಠಪೇತ್ವಾ ಪನ ವತ್ಥುರೂಪಂ ಸೇಸರೂಪಸ್ಸ ಇಮೇಸು ನವಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಸೇಸೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತರೂಪಸ್ಸ, ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ವಾ ಕಮ್ಮಜಸ್ಸ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಏಕಧಾವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅವಸೇಸಞ್ಚ ಪಠಮಭವಙ್ಗತೋ ಪಭುತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಪಚ್ಚಯನಯೇ ದಸ್ಸಿಯಮಾನೇ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಮಹಾಪಕರಣಕಥಾ ಆನೇತಬ್ಬಾ ಹೋತೀತಿ ನ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ। ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ “ಪಟಿಸನ್ಧಿನಾಮರೂಪಂ ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ಹೋತೀ”ತಿ? ಸುತ್ತತೋ, ಯುತ್ತಿತೋ ಚ। ಪಾಳಿಯಞ್ಹಿ “ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ಮಾತಿಕಾ ೬೨) ನಯೇನ ಬಹುಧಾ ವೇದನಾದೀನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯತಾ ಆಗತಾ। ಯುತ್ತಿತೋ ಪನ ಇಧ ಚಿತ್ತಜೇನ ರೂಪೇನ ದಿಟ್ಠೇನ ಅದಿಟ್ಠಸ್ಸಾಪಿ ರೂಪಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಚಿತ್ತೇಹಿ ಪಸನ್ನೇ, ಅಪ್ಪಸನ್ನೇ ವಾ ತದನುರೂಪಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಿ ದಿಟ್ಠಾನಿ, ದಿಟ್ಠೇನ ಚ ಅದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅನುಮಾನಂ ಹೋತೀತಿ। ಇಮಿನಾ ಇಧ “ದಿಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತಜರೂಪೇನ ಅದಿಟ್ಠಸ್ಸಾಪಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿರೂಪಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಮೇತಂ । ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ರೂಪಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವಿಯ ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯತಾ ಪಟ್ಠಾನೇ ಆಗತಾತಿ।

೧೧೬. ಇಧ **ಸಮುದಯ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುದಾಯ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಸಮೂಹಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **“ದುಕ್ಖರಾಸಿಸಮ್ಭವೋ”**ತಿ। **ಏಕಕೋತಿ** ಅಸಹಾಯೋ ರಾಜಪರಿಸಾರಹಿತೋ। **ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ ತೇ ರಾಜಭಾವಂ** ಅಮ್ಹೇಹಿ ವಿನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಥಾರಹಂ ಪರಿಸಂ ರಞ್ಜೇತೀತಿ ಹಿ **ರಾಜಾ। ಅತ್ಥತೋತಿ** ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ ಅವದನ್ತಮ್ಪಿ **ವದತಿ ವಿಯ। “ಹದಯವತ್ಥು”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾವ ತನ್ನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ಗಹಿತೋ ವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಆನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ ನಿಸ್ಸಯನಿಸ್ಸಯೋಪಿ “ನಿಸ್ಸಯೋ” ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತೀತಿ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯಾಸಿ,** ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ಬಹುಧಾತಿ** ಅನೇಕಧಾ **ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।** ಕಥಂ? ನಾಮಂ ತಾವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸತ್ತಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಕಿಞ್ಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ, ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನಾತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅವಿಪಾಕಂ ಪನ ನಾಮಂ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯಂ ಇತರೇಹಿ ಛಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಿಞ್ಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ, ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನಾತಿ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಪವತ್ತಿಯಂಯೇವ, ನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ। ರೂಪತೋ ಪನ ಹದಯವತ್ಥು ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿ ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಛಧಾವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಪವತ್ತಿಯಂ ಪನ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯವಜ್ಜಿತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಸಹ ತೇಹೇವ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಚಕ್ಖಾಯತನಾದಿಭೇದಂ ಪನ ಪಞ್ಚವಿಧಮ್ಪಿ ರೂಪಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಭೇದಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಇನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ನಾಮರೂಪಂ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಬಹುಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯ್ವಾಯಮನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಂ, ಪಟಿಸನ್ಧಿನಾಮರೂಪಸ್ಸ , ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪತಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ, ಸೋ ಕದಾಚಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯೋ, ಕದಾಚಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ, ಕದಾಚಿ ಉಭಿನ್ನಂ ಸದಿಸೋತಿ ತಿವಿಧೋಪಿ ಸೋ **“ಏತ್ತಾವತಾ”**ತಿ ಪದೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ವಿಞ್ಞಾಣೇ...ಪೇ॰... ಪವತ್ತೇಸೂ”**ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಯಮಿದಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮರೂಪಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ಏತ್ತಕೇನ ಸಬ್ಬಾ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಪ್ಪವತ್ತೀತಿ

ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಏತ್ತಕೇನ...ಪೇ॰... ಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ**"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಏತ್ತಕೇನಾ**ತಿ ಏತ್ತಕೇನೇವ, ನ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಕೇನಚಿ ಕಾರಕವೇದಕಸಭಾವೇನ ಅತ್ತನಾ, ಇಸ್ಸರಾದಿನಾ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣಞ್ಹೇತಂ ಪದಂ।

ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಅಧಿಕಿಚ್ಚಾತಿ ದಾಸಾದೀಸು ಸಿರಿವಡ್ಢಕಾದಿ-ಸದ್ದಾ ವಿಯ ಅತಥತ್ತಾ ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಅಧಿಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **ಪವತ್ತಸ್ಸ**। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ಥಂ ಅದಿಸ್ವಾ**"ತಿ। **ವೋಹಾರಸ್ಸಾ**ತಿ ವೋಹರಣಮತ್ತಸ್ಸ। **ಪಥೋ**ತಿ ಪವತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಪವತ್ತಿಯಾ ವಿಸಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ಸರಣಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ "**ಸತೋ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಮ್ಪಜಾನನಕಿರಿಯಾವಸೇನ "**ಸಮ್ಪಜಾನೋ**"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಕಾರಣಾಪದೇಸವಸೇನಾ**"ತಿ। ಕಾರಣಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಉತ್ತಿ ನಿರುತ್ತೀತಿ। ಏಕಮೇವ ಅತ್ಥಂ "ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪಕಾರತೋ ಞಾಪನತೋ "**ಪಞ್ಞತ್ತೀ**"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸೋ ಏವ ಹಿ "ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿ ಚ "ಬ್ಯತ್ತೋ"ತಿ ಚ "ಮೇಧಾವೀ"ತಿ ಚ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತೀತಿ। ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಪ್ಪಕಾರತೋ ಪನ **ಪಣ್ಡಿತೋ,** ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಪ್ಪಕಾರತೋ **ಬ್ಯತ್ತೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತೀತಿ ಏವಂ ಪಕಾರತೋ ಪಞ್ಞಾಪನತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಇಧ ಅಧಿವಚನನಿರುತ್ತಿಪಞ್ಞತ್ತಿಪದಾನಿ ಸಮಾನತ್ಥಾನಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಚ ವಚನಂ ಅಧಿವಚನಾದಿಭಾವಂ ಭಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕೇಸುಚಿ ವಚನವಿಸೇಸೇಸು ವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತೇಹಿ ಅಧಿವಚನಾದಿಸದ್ದೇಹಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ವಚನಾನಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಸಾಮಞ್ಞೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಥ ವಾ **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಭಾವೇ, ಉಪರಿ ವಚನಂ **ಅಧಿವಚನಂ**। ಕಸ್ಸ ಉಪರಿ? ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸಾತಿ ಪಾಕಟೋ ಯಮತ್ಥೋ। ಅಧೀನಂ ವಾ ವಚನಂ **ಅಧಿವಚನಂ**। ಕೇನ ಅಧೀನಂ? ಅತ್ಥೇನ। ತಥಾ ತಂತಂಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸೇನ ನಿಚ್ಛಿತಂ, ನಿಯತಂ ವಾ ವಚನಂ **ನಿರುತ್ತಿ**। ಪಥವೀಧಾತುಪುರಿಸಾದಿತಂತಂಪಕಾರೇನ ಞಾಪನತೋ **ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಅಧಿವಚನಾದಿಪದಾನಂ ಸಬ್ಬವಚನೇಸು ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿರಿವಡ್ಢಕಧನವಡ್ಢಕಪ್ಪಕಾರಾನಮೇವ ನಿರುತ್ತಿತಾ, "ಪಣ್ಡಿತೋ ವಿಯತ್ತೋ"ತಿ ಏವಂ ಪಕಾರಾನಮೇವ ಏಕಮೇವ ಅತ್ಥಂ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಞಾಪೇನ್ತಾನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿತಾ ಚ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ। ಏವಂ ತೀಹಿಪಿ ನಾಮೇಹಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ವೋಹಾರಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಮಗ್ಗೋಪಿ ಸಹ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ನಾಮರೂಪನ್ತಿ ಏತ್ತಾವತಾವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ "**ಇತೀ**"ತಿಆದಿ। **ಪಞ್ಞಾಯ ಅವಚರಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತಿತಬ್ಬಂ, ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಜಾನಿತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ। **ವಟ್ಟ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಂ, ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ, ವಿಪಾಕವಟ್ಟನ್ತಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ವಟ್ಟಂ। **ವತ್ತತೀ**ತಿ ಪವತ್ತತಿ। ತಯಿದಂ "ಜಾಯೇಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಪದೇಹಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇತ್ಥೀತಿಪುರಿಸಾತಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಖನ್ಧಾದಿಫಸ್ಸಾದಿಸತ್ತಾದಿಇತ್ಥಾದಿನಾಮಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಾಯ। ವತ್ಥುಪಿ ಏತ್ತಾವತಾವ। ತೇನಾಹ "**ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಮ್ಪಿ ಏತ್ತಾವತಾವ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**"ತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾ** ಏತ್ತಕೇನ, ಸಹ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ನಾಮರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೭. ಅನುಸನ್ಧಿಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅನುಸನ್ಧಿ,** ಹೇಟ್ಠಾ ಆಗತದೇಸನಾಯ ಅನುಸನ್ಧಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಉಪರಿದೇಸನಾ, ಸಾ ಪಠಮಪದಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತಾ, ಇದಾನಿ ದುತಿಯಪದಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾತಿ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಇತಿ ಭಗವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ರೂಪಿ**ನ್ತಿ ರೂಪವನ್ತಂ। **ಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ನ ವಿಪುಲಂ, ಅಪ್ಪಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ನತ್ಥಿ। ಕೇವಲಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಮತ್ತಂ , ತಸ್ಮಾ ಯತ್ಥ ನೇಸಂ ಅತ್ತಸಞ್ಞಾ, ಯಥಾ ಚಸ್ಸ ರೂಪಿಭಾವಾದಿಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ರೂಪಿಂ ಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಉಪಟ್ಠಿತಕಸಿಣರೂಪವಸೇನ ರೂಪಿಂ, ತಸ್ಸ ಅವಡ್ಢಿತಭಾವೇನ ಪರಿತ್ತಂ। **ಪಞ್ಞಪೇತಿ** ನೀಲಕಸಿಣಾದಿವಸೇನ ನಾನಾಕಸಿಣಲಾಭೀ। **ತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ । **ಅನನ್ತ**ನ್ತಿ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮಾಣತಾಯ ಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಅನುಪಟ್ಠಾನತೋ ಅನ್ತರಹಿತಂ। **ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಭಾವನಾಯ ಅಪನೇತ್ವಾ। **ನಿಮಿತ್ತಫುಟ್ಠೋಕಾಸ**ನ್ತಿ ತೇನ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತೇನ ಫುಟ್ಠಪ್ಪದೇಸಂ। **ತೇಸೂ**ತಿ ಚತೂಸು ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಸು। **ವಿಞ್ಞಾಣಮತ್ತಮೇವಾ**ತಿ "ವಿಞ್ಞಾಣಮಯೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಏವಂವಾದೀ।

೧೧೮. “**ಏತರಹೀ**”ತಿ ಸಾವಧಾರಣಮಿದಂ ಪದನ್ತಿ ತದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “ಇದಾನೇವಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಮತ್ಥಂ ಆಹ “**ನ ಇತೋ ಪರ**”ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಸತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಉಚ್ಛೇದವಾದೀ, ತೇನಾಹ “**ಉಚ್ಛೇದವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತ**”ನ್ತಿ। **ಭಾವಿ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಸದಾ ಭಾವಿಂ ಅವಿನಸ್ಸನಕಂ। ತೇನಾಹ “**ಸಸ್ಸತವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತ**”ನ್ತಿ। **ಅತಥಾಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಪರವಾದೀ ವದನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಸಭಾವಂ। **ತಥಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಉಚ್ಛೇದಭಾವಾಯ ವಾ ಸಸ್ಸತಭಾವಾಯ ವಾ। ಅನಿಯಮವಚನಞ್ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾವಸೇನ। **ಸಮ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ತಥಭಾವಂ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಸಸ್ಸತವಾದಞ್ಚ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ”ತಿಆದಿ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೧೮) **ಇಮಿನಾ**ತಿ “ಅತಥಂ ವಾ ಪನಾ”ತಿಆದಿ ವಚನೇನ, ಅನುಚ್ಛೇದಸಭಾವಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ಮತಿವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉಪಕಪ್ಪೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಉಪೇಚ್ಚ ಸಮತ್ಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ।

ಏವಂ ಸಮಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಭೂತಂ ಸಮಾನಂ। ರೂಪಕಸಿಣಜ್ಝಾನಂ **ರೂಪಂ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ಅಧಿಗಮನವಸೇನ ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ರೂಪೀ**ತಿ ಆಹ “**ರೂಪಿನ್ತಿ ರೂಪಕಸಿಣಲಾಭಿ**”ನ್ತಿ। **ಪರಿತ್ತತ್ತಾನುದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ರೂಪೀ-ಸದ್ದೋಪಿಆವುತ್ತಿಆದಿನಯೇನ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ರೂಪೀಭಾವಮ್ಪಿ ಹಿ ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಪರಿತ್ತಭಾವಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ಠಿತೋತಿ। **ಅರೂಪಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। “ಪತ್ತಪಲಾಸಬಹುಲಗಚ್ಛಸಙ್ಖೇಪೇನ ಘನಗಹನಜಟಾವಿತಾನಾ ನಾತಿದೀಘಸನ್ತಾನಾ **ವಲ್ಲಿ,** ತಬ್ಬಿಪರೀತಾ **ಲತಾ**”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಭಾವೇನ। ಕಾರಣಲಾಭೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತಾ ಅನುಸಯನಟ್ಠೋ।

ಅರೂಪಕಸಿಣಂ ನಾಮ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಂ ಆಕಾಸಂ, ನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣಂ। “ಉಭಯಮ್ಪಿ ಅರೂಪಕಸಿಣಮೇವಾ”ತಿ ಕೇಚಿ। **ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಗೋಚರಂ ವಾ**ತಿ ವೇದನಾದಯೋ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಗೋಚರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಗೋಚರೋ, ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ, ತಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಗೋಚರಂ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ವುತ್ತವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ। ಸದ್ದಯೋಜನಾ ಪನ ಅರೂಪಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ ಗೋಚರಭೂತಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅರೂಪೀ, ತಂ ಅರೂಪಿಂ। **ಲಾಭಿನೋ ಚತ್ತಾರೋ**ತಿ ರೂಪಕಸಿಣಾದಿಲಾಭವಸೇನ ತಂ ತಂ ದಿಟ್ಠಿವಾದಂ ಸಯಮೇವ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ತಂ ಆದಾಯ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಪಞ್ಞಾಪನಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ। **ತೇಸಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಲಾಭೀನಂ ವಾದಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ, ಪರಮ್ಪರಾಯ ಚ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತಥೇವ ನಂ ಖಮಿತ್ವಾ ರೋಚೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಪನಕಾ ಚತ್ತಾರೋ। **ತಕ್ಕಿಕಾ ಚತ್ತಾರೋ**ತಿ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಅಲಾಭಿನೋ ಕೇವಲಂ ತಕ್ಕನವಸೇನೇವ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ದಿಟ್ಠಿವಾದೇ ಸಯಮೇವ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಠಿತಾ ಚತ್ತಾರೋ। **ತೇಸಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ** ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನಅತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೯. **ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋಪೀ**ತಿ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕವಿಪಸ್ಸಕೋಪಿ, ತೇನ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಠಿತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನ ಪಞ್ಞಪೇತಿ ಏವ** ಅಬಹುಸ್ಸುತೋ ಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಾದಿಸೋ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆನುಭಾವೋ। ಸಾಸನಿಕೋಪಿ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಲಾಭೀ “ನ ಪಞ್ಞಪೇತೀ”ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ಸೋ ಇಧ ನ ಉದ್ಧಟೋ। ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಅಪಞ್ಞಾಪನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಏತೇಸಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿನಾ। **ಇಚ್ಚೇವ ಞಾಣಂ ಹೋತಿ,** ನ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೋ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಸ್ಸ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತತ್ತಾ। ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ ಇಚ್ಚೇವ ಞಾಣಂ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅತ್ತಸಮನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ

೧೨೧. **ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಸಮನುಪಸ್ಸಿತ್ವಾ,** ನ ಞಾಣವಸೇನ। **ಸಾ ಚ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ** ಅತ್ಥತೋ ದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನವಸೇನ।

“ವೇದನಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏವಂ ಆಗತಾ **ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧವತ್ಥುಕಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ**। ಇಟ್ಠಾದಿಭೇದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಸಂವೇದನೋ**ತಿ ವೇದಕಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಸಞ್ಞಾನನಾದಿಭಾವೋಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಹೋತಿ ತದವಿನಾಭಾವತೋತಿ ಆಹ **“ಇಮಿನಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧವತ್ಥುಕಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ ಕಥಿತಾ”**ತಿ। **“ಅತ್ತಾ ಮೇ ವೇದಿಯತೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪ್ಪಟಿಸಂವೇದನತ್ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ತೇನಾಹ “ನೋಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಸಂವೇದನೋ”ತಿ। **“ವೇದನಾಧಮ್ಮೋ”**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ “ವೇದನಾ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಇಮಂ ವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ವೇದನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಹಿ ವೇದನಾಧಮ್ಮೋತಿ ವೇದನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಭಾವಂ ತಸ್ಸ ಪಟಿಜಾನಾತಿ। ತೇನಾಹ “ಏತಸ್ಸ ಚ ವೇದನಾಧಮ್ಮೋ **ಅವಿಪ್ಪಯುತ್ತಸಭಾವೋ**”ತಿ। ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧವತ್ಥುಕಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ ಕಥಿತಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **“ವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ ವೇದಿಯತೀ”**ತಿ ತಂಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ತಂಕಿಚ್ಚಕತಮಾಹ ಯಥಾ ಚೇತನಾಯೋಗತೋ ಚೇತನೋ ಪುರಿಸೋತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತಂ ಸಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನುಭವನಂ ಲಬ್ಭತೇವ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಏಕದೇಸತೋ ಫುಟ್ಠತಾಮತ್ತತೋ , ವೇದನಾಯ ಪನ ವಿಸ್ಸವಿತಾಯ ಸಾಮಿಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣರಸಾನುಭವನನ್ತಿ। ತಸ್ಸಾ ವಸೇನ ಸಞ್ಞಾದಯೋಪಿ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ “ವೇದಿಯತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** “ಆರಮ್ಮಣರಸಾನುಭವನಟ್ಠಾನಂ ಪತ್ವಾ ಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಏಕದೇಸಮತ್ತಕಮೇವ ಅನುಭವನ್ತೀ”ತಿ, (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಕಥಾ) ರಾಜಸೂದನಿದಸ್ಸನೇನ ವಾಯಮತ್ಥೋ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತೋ ಏವ। **ಏತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಞ್ಞಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಸ್ಸ। **“ಅವಿಪ್ಪಯುತ್ತಸಭಾವೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅವಿಸಂಯೋಗಜನಿತಂ ಕಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಠಾನಂ ದೀಪೇತಿ।

೧೨೧. **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ವಾರೇಸು। **ತೀಸು ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಸೂ**ತಿ “ವೇದನಾ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ, “ಅಪ್ಪಟಿಸಂವೇದನೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ, “ವೇದನಾಧಮ್ಮೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಚ ಏವಂವಾದೇಸು ತೀಸು ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಸು। ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವೇದನಾನಂ ಭಿನ್ನಸಭಾವತ್ತಾ ಸುಖಂ ವೇದನಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತೋ ದುಕ್ಖಂ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ವಾ ವೇದನಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ನ ಯುತ್ತಾ। ಏವಂ ಸೇಸದ್ವಯೇ ಪೀತಿ ಆಹ **“ಯೋ ಯೋ ಯಂ ಯಂ ವೇದನಂ ಅತ್ತಾತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”**ತಿ।

೧೨೨. **“ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವತೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಉದಯಬ್ಬಯವನ್ತತಾಯ ಅನಿಚ್ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, **“ತೇಹಿ ತೇಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಕಾರಣಸಙ್ಖತತ್ತಾ ಸಙ್ಖತಾತಿ। **ತಂ ತಂ ಪಚ್ಚಯ**ನ್ತಿ “ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಆರಮ್ಮಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಸುಖ, ವೇದನೀಯೋ ಫಸ್ಸೋ”ತಿ ಏವಂ ಆದಿಕಂ ತಂ ತಂ ಅತ್ತನೋ ಕಾರಣಂ **ಪಟಿಚ್ಚ** ನಿಸ್ಸಾಯ **ಸಮ್ಮಾ** ಸಸ್ಸತಾದಿಭಾವಸ್ಸ, ಉಚ್ಛೇದಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವೇನ ಞಾಯೇನ **ಸಮಕಾರಣೇನ** ಸದಿಸಕಾರಣೇನ ಅನುರೂಪಕಾರಣೇನ **ಉಪ್ಪನ್ನಾ**। ಖಯಸಭಾವಾತಿ **ಖಯಧಮ್ಮಾ,** ವಯಸಭಾವಾತಿ **ವಯಧಮ್ಮಾ** ವಿರಜ್ಜನಸಭಾವಾತಿ **ವಿರಾಗಧಮ್ಮಾ,** ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವಾತಿ **ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾ,** ಚತೂಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ವೇದನಾಯ ಭಙ್ಗಭಾವಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ಖಯೋತಿ…ಪೇ॰… ಖಯಧಮ್ಮಾತಿಆದಿ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ।

ವಿಗತೋತಿ ಸಭಾವವಿಗಮೇನ ವಿಗತೋ। **ಏಕಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಏಕಸ್ಸೇವ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ। **ತೀಸುಪಿ ಕಾಲೇಸೂ**ತಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವೇದನಾನಂ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇಸು। **ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ**ತಿ “ಏಸೋ ಸುಖವೇದನಾಸಭಾವೋ, ದುಕ್ಖಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಾಸಭಾವೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ **ಕಿಂ ಪನ ಹೋತೀ,** ಏಕಸ್ಸೇವ ಭಿನ್ನಸಭಾವತಂ ಅನುಮ್ಮತ್ತಕೋ ಕಥಂ ಪಚ್ಚೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪುಚ್ಛತಿ। ಇತರೋ ಏವಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ನ ಹೋತಿ ಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಕಿಂ ಪನ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ವಿಸೇಸೇನಾ**ತಿ ಸುಖಾದಿವಿಭಾಗೇನ। **ಸುಖಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸುಖಸಙ್ಗಹಮೇವ ವಾ ತೇನ ಕತಂ ಸನ್ತಸುಖುಮಭಾವತೋ। **ಅವಿಸೇಸೇನಾ**ತಿ ಅವಿಭಾಗೇನ ವೇದನಾಸಾಮಞ್ಞೇನ। **ವೋಕಿಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಸುಖಾದಿಭೇದೇನ ವೋಮಿಸ್ಸಕಂ। **ತಂ** ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ವೇದನಂ **ಏಸ** ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಅತ್ತಾತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ಏಕಕ್ಖಣೇ ಚ ಬಹೂನಂ ವೇದನಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಆಪಜ್ಜತಿ** ಅವಿಸೇಸೇನ ವೇದನಾಸಭಾವತ್ತಾ। ಅತ್ತನೋ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸದಾ ಸಬ್ಬವೇದನಾಪವತ್ತಿಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಅಗತಿಯಾ ಏಕಕ್ಖಣೇಪಿ ಬಹೂನಮ್ಪಿ ವೇದನಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ ತಸ್ಸ ಅವಸರಂ ಅದೇನ್ತೋ **“ನ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಬಹೂನಂ ವೇದನಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ**

ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಆಹ, ಪಚ್ಚಕ್ಖವಿರುದ್ಧಮೇತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಏತೇನ ಪೇತಂ ನಕ್ಖಮತೀ**ತಿ ಏತೇನ ವಿರುದ್ಧತ್ತಸಾಧನೇನಪಿ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅತ್ತನೋ ಅಭಾವೇನಪಿ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ನ ರುಚ್ಚತಿ, ಏತಂ ದಸ್ಸನಂ ಧೀರಾ ನಕ್ಖಮನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೨೪. ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧೇಪಿ ರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೇ ವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನ ಕಾಚಿ ಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಸುದ್ಧರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಪಿ ಯತ್ಥ ಕದಾಚಿ ವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಮೇವ ನಿದಸ್ಸನಭಾವೇನ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ತಾಲವಣ್ಟೇ ವಾ ವಾತಪಾನೇ ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ವೇದನಾಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ವೇದನಾಧಮ್ಮವನ್ತೇಸು। **"ಅಹಮಸ್ಮೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಯೋಪಿ ಖನ್ಧೇ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಹಂಕಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾಕಾರೋ ವುತ್ತೋತಿ। **"ಅಯಮಹಮಸ್ಮೀ"**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ತತ್ಥ ಏಕಂ ಏಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಹಂಕಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಧಮ್ಮೋಪೀ"**ತಿಆದಿ । **ತನ್ತಿ** "ಅಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಅಹಂಕಾರುಪ್ಪತ್ತಿಂ। ಸಾ ಹಿ ಚತುಕ್ಖನ್ಧನಿರೋಧೇನ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ಸಸವಿಸಾಣತಿಖಿಣತಾ ವಿಯ ನ ಭವೇಯ್ಯಾವಾತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾತಿ "ಕಿತ್ತಾವತಾ ಚ ಆನನ್ದಾ"ತಿಆದಿನಾ "ತನ್ತಾಕುಲಕಜಾತಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅನುಸನ್ಧಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೇನ ಏತ್ತಕೇನ ದೇಸನಾಧಮ್ಮೇನ। ಕಾಮಂ ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ವಟ್ಟಕಥಾವ ಕಥಿತಾ, ಇಧ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ವಟ್ಟತೋ ಸೀಸುಕ್ಖಿಪನಾಸಮತ್ಥತಾವಿಭಾವನವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವದೀಪನಿಯಕಥಾ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಟ್ಟಕಥಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ ಆಹ। ನನು ವಟ್ಟಮೂಲಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ತಣ್ಹಾ, ತಾ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಕಸ್ಮಾ ಇಧ ವಟ್ಟಕಥಾ ಕಥಿತಾತಿ ಆಹ **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅವಿಜ್ಜಾಸೀಸೇನಾ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಂ ಉತ್ತಮಙ್ಗಂ ಕತ್ವಾ, ಅವಿಜ್ಜಾಮುಖೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**ತಿ "ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ವಾ ಕಾಲೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ನ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಆದಿ ಮರಿಯಾದಾ ಅಪ್ಪಟಿಹತಸ್ಸ ಮಮ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾಪಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ,** ಇಮಸ್ಮಾ ಆಸವಾದಿಕಾರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭವತಣ್ಹಾಯಾ**ತಿ ಭವಸಂಯೋಜನಭೂತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ। **ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ। **"ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಇತೋ ಏತ್ಥ ಏತ್ತೋ ಇಧಾ"ತಿ ಏವಂ ಅಪರಿಯನ್ತಂ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ"**ತಿಆದಿ।

೧೨೬. **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಮೂಳ್ಹಸ್ಸಾ**ತಿ ಭೂತಕಥನಮೇತಂ, ನ ವಿಸೇಸನಂ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಮೂಳ್ಹೋ ಏವಾತಿ। **ವಿವಟ್ಟಂ ಕಥೇನ್ತೋ**ತಿ ವಟ್ಟತೋ ವಿನಿಮುತ್ತತ್ತಾ ವಿವಟ್ಟಂ, ವಿಮೋಕ್ಖೋ, ತಂ ಕಥೇನ್ತೋ । **ಕಾರಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಸತ್ಥುಓವಾದಕಾರಕಸ್ಸ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಹಾರಿನೋ"**ತಿ। ಸೋ ಹಿ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಯ, ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಚ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ "ನೇವ ವೇದನಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। ತೇನಾಹ **"ಏವರೂಪೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು। ತೇ ಹಿ ಸಮ್ಮಸನೀಯಾ। **ನ ಅಞ್ಞನ್ತಿ** ವೇದನಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಸಞ್ಞಾದಿಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತಾನಂ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀತಿ। **"ಖನ್ಧಲೋಕಾದಯೋ"**ತಿ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾ ಏವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸಮೂಹೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ರೂಪಾದೀಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಉಪಾದಿಯತಿ** ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾಗಾಹವಸೇನ। "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೧, ೧೭೮; ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೨೧; ವಿಭ॰ ೮೩೨, ೮೬೬) ಪವತ್ತಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ ವಿಯ ಪರಿತಸ್ಸನರೂಪಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನಪರಿತಸ್ಸನಾಯಪೀ"**ತಿ।

ಸಾ ಏವಂ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಸಾ ಅರಹತೋ ಏವಂಪಕಾರಾ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಯೋ ವದೇಯ್ಯ , ತದಕಲ್ಲಂ, ತಂ ನ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಮಸ್ಸ ದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏವಂಪಕಾರಾ ಅಸ್ಸ ಅರಹತೋ ದಿಟ್ಠೀತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏವಞ್ಚ ಸತೀ**ತಿ ಯೋ ವದೇಯ್ಯ "ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ ಇತಿಸ್ಸ ದಿಟ್ಠೀ"ತಿ, ತಸ್ಸ ಚೇ ವಚನಂ ತಥೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಅರಹಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಭವೇಯ್ಯ** ಜಾನತೋ ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। **ತೇನೇವಾ**ತಿ ತಥಾ ವತ್ತುಮಯುತ್ತತ್ತಾ ಏವ। **ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ನಯಾನನ್ತಿ** "ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ವಾರಾನಂ। ಆದಿತೋ ತೀಸು ವಾರೇಸು ಸಜ್ಝಪಿತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಾನವಾರೇ

ವಿತ್ಥಾರಿತತ್ತಾ **“ಅವಸಾನೇ ‘ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂ’ತಿಆದಿಮಾಹಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಆದಿತೋ ತೀಸು ವಾರೇಸು ತಥೇವ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ, ಯಥಾ ಪರಿಯೋಸಾನವಾರೇ, ಪಾಳಿ ಪನ ಸಙ್ಖಿತ್ತಾ”ತಿ ಕೇಚಿ।

ವೋಹಾರೋತಿ “ಸತ್ತೋ ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ”ತಿಆದಿನಾ, “ಖನ್ಧಾಆಯತನಾನೀ”ತಿಆದಿನಾ, “ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಚ ವೋಹಾರಿತಬ್ಬವೋಹಾರೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ವೋಹಾರಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಇಮೇ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಖನ್ಧಾ ಆಯತನಾನಿ ಧಾತುಯೋ”**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧಭಾವೇನೇವ ಪಞ್ಞಾಪಿಯತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸಾಪಿ ಖನ್ಧಮುಖೇನ ಅವಚರಿತಬ್ಬತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ **“ಪಞ್ಞಾಯ ಅವಚರಿತಬ್ಬಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ “ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ ಸಸಞ್ಞಿಮ್ಹಿ ಸಮನಕೇ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ ಲೋಕಸಮುದಯಞ್ಚ ಲೋಕನಿರೋಧಞ್ಚ ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಞ್ಚ ಪಟಿಪದ”ನ್ತಿ। (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೪೫) **ಪಞ್ಞಾವಚರ**ನ್ತಿ ವಾ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಮೇತಂ ಗಹಣನ್ತಿ **“ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕ”**ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ “ಯಾವತಾ ಪಞ್ಞಾ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾಯ ಏವ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವಟ್ಟಕಥಾ ಹೇಸಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ಯಾವತಾ ವಟ್ಟಂ ವಟ್ಟತಿ” ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ “ತನ್ತಾಕುಲಕಪದಸ್ಸೇವ ಅನುಸನ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತೋ”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ದಿಟ್ಠಿಸೀಸೇನೇತ್ಥ ವಟ್ಟಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾಪಿ ವಟ್ಟಕಥಂ ಕಥೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ **“ತನ್ತಾಕುಲಕಪದಸ್ಸೇವ ಅನುಸನ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತೋ”**ತಿ ಸಾವಧಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾ ಪನೇತ್ಥ ಯಾವದೇವ ತಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವವಿಭಾವನತ್ಥಾಯ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ, ವಿವಟ್ಟಕಥಾಪಿ ಸಮಾನಾ ಇಧ ಪಚ್ಛಾಮಟ್ಠಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿವಣ್ಣನಾ

೧೨೭. **ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ**ತಿ ಸಮಥಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಗಮನೇನ, ಮಗ್ಗಗಮನೇನ ಚ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ। ಉಭೋಹಿ ಭಾಗೇಹಿ ಮುಚ್ಚನತೋ **ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ**। **ಸೋ** “ಏವಂ ಅಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕೋತಿ ಕತ್ವಾ **“ಯೋ ಚ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀತಿ ವುತ್ತೋ ಸೋ ಯಸ್ಮಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನ**ನ್ತಿ “ಕಿತ್ತಾವತಾ ಚ, ಆನನ್ದ, ಅತ್ತಾನಂ ನ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ನ ಪಞ್ಞಾಪೇತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೯), “ಯತೋ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖು ನೇವ ವೇದನಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೫ ಆದಯೋ) ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಂ **ದ್ವಿನ್ನಂ** ಪುಥುಜ್ಜನ**ಭಿಕ್ಖೂನಂ**। **ನಿಗಮನ**ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ। **ನಾಮ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಾದಿನಾಮಂ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ನಾನತ್ತಕಾಯನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿತಾವಿಸೇಸವಿಸಿಟ್ಠಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತಾ ಸತ್ತ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ। ತಂತಂಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ಪತಿ ನಿಸ್ಸಯತೋ ಹಿ ನಾನತ್ತಕಾಯಾದಿತಾ ತಂಪರಿಯಾಪನ್ನಪಟಿಸನ್ಧಿಸಮುದಾಗತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ತದಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ತಥಾ ಆಯೂಹಿತತ್ತಾ। **ಚತಸ್ಸೋ ಆಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ರೂಪವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಚತಸ್ಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ ಆಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ “ರೂಪುಪಾಯಂ ವಾ ಆವುಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಿಟ್ಠಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧)। **ವಿಞ್ಞಾಣಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಏತರಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಕಾರಣಸ್ಸ। ಅತ್ಥತೋ ವುತ್ತವಿಸೇಸವಿಸಿಟ್ಠಾ ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ರೂಪವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಾ, ಚತುವೋಕಾರೇ ವೇದನಾದಯೋ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸತ್ತಾವಾಸಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ **“ದ್ವೇ ಚ ಆಯತನಾನೀತಿ ದ್ವೇ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಾನೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಆಯತನಸದ್ದೋ ಹೋತಿ ಯಥಾ “ದೇವಾಯತನದ್ವಯ”ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿ ಆಯತನದ್ವಯನ್ತಿ ಸಕಲಂ। **ತಸ್ಮಾ ಗಹಿತಂ** ತತ್ಥ ಏಕಮೇವ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪರಿಯಾದಾನಂ** ಅನವಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ **ನ ಗಚ್ಛತಿ ವಟ್ಟಂ** ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಆಯತನದ್ವಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ।

ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಮನುಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾ ಮನುಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಸೇಸೋ ಹೋತಿಯೇವ** ಸತಿಪಿ ಬಾಹಿರಸ್ಸ ಕಾರಕಸ್ಸ ಅಭೇದೇ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸ ಭಿನ್ನತ್ತಾ। ನಾನತ್ತಂ ಕಾಯೇ ಏತೇಸಂ, ನಾನತ್ತೋ ವಾ ಕಾಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ

ನಾನತ್ತಕಾಯಾ, ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನೇಸನ್ತಿ** ಮನುಸ್ಸಾನಂ। ನಾನತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ**। ಸುಖಸಮುಸ್ಸಯತೋ ವಿನಿಪಾತೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ವಿನಿಪಾತಿಕಾ** ಸತಿಪಿ ದೇವಭಾವೇ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ, ಅಪಾಯೇಸು ವಾ ಗತೋ ನತ್ಥಿ ನಿಪಾತೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ವಿನಿಪಾತಿಕಾ**। ತೇನಾಹ "**ಚತುಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಾ**"ತಿ। **ಧಮ್ಮಪದನ್ತಿ** ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಂ। **ವಿಜಾನಿಯಾತಿ** ಸುತಮಯೇನ ತಾವ ಞಾಣೇನ ವಿಜಾನಿತ್ವಾ। ತದನುಸಾರೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ಪರಿಬ್ರೂಹನ್ತೋ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಆದಿಕಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ **ಅಪಿ ಪಟಿಪಜ್ಜೇಮ**। ಸಾ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿ **ಹಿತಾಯ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಸಕಲಹಿತಾಯ ಅಮ್ಹಾಕಂ **ಸಿಯಾ**। ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಸೀಲಪಟಿಪತ್ತಿಂ ತಾವ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪಾಣೇಸು ಚಾ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ।

ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಸಮೂಹೇ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಕಾಯೇ ವಾ ಭವಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ**। ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪರಿಸಾಯ ಭವಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾ** ತಸ್ಸ ಪರಿಚಾರಕಟ್ಠಾನೇ ಠಿತತ್ತಾ। ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪುರೋಹಿತಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಾ** । ಆಯುವಣ್ಣಾದೀಹಿ ಮಹನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋತಿ **ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ**। ಸತಿಪಿ ತೇಸಂ ತಿವಿಧಾನಮ್ಪಿ ಪಠಮೇನ ಝಾನೇನ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಭಾವೇ ಝಾನಸ್ಸ ಪನ ಪವತ್ತಿಭೇದೇನ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿತ್ತೇನಾತಿ** ಹೀನೇನ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಹೀನತಾ ಛನ್ದಾದೀನಂ ಹೀನತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಂ ವಾ **ಹೀನಂ**। **ಕಪ್ಪಸ್ಸಾತಿ** ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಸ್ಸ। ಹೀನಪಣೀತಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಭವತ್ತಾ **ಮಜ್ಝಿಮೇನ,** ಸಾ ಚಸ್ಸ ಮಜ್ಝಿಮತಾ ಛನ್ದಾದೀನಂ ಮಜ್ಝಿಮತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ನಾತಿಸುಭಾವಿತಂ ವಾ **ಮಜ್ಝಿಮಂ**। **ಉಪಡ್ಢಕಪ್ಪೋತಿ** ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಸ್ಸ ಉಪಡ್ಢಕಪ್ಪೋ। **ವಿಪ್ಫಾರಿಕತರೋತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜೇಹಿ ಪಮಾಣತೋ ವಿಪುಲತರೋ, ಸಭಾವತೋ ಉಳಾರತರೋ ಚ ಹೋತಿ। ಸಭಾವೇನಪಿ ಹಿ ಉಳಾರತರೋವ, ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿತ್ತಾಭಾದೀನಂ, ಪರಿತ್ತಸುಭಾದೀನಞ್ಚ ಕಾಯೇ ಸತಿಪಿ ಸಭಾವವೇಮತ್ತೇ ಏಕತ್ತವಸೇನೇವ ವವತ್ಥಾಪೀಯತೀತಿ "ಏಕತ್ತಕಾಯಾ" ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಪಣೀತೇನಾತಿ** ಉಕ್ಕಟ್ಠೇನ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠತಾ ಛನ್ದಾದೀನಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಸುಭಾವಿತಂ ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ವಸಿಭಾವಂ ಪಾಪಿತಂ **ಪಣೀತಂ** ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ, ಇಧಾಪಿ ಕಪ್ಪೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸ ಮಹಾಕಪ್ಪಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಇತೀತಿ** ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ತೇತಿ** "ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ ತಿವಿಧಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ। **ಸಞ್ಞಾಯ ಏಕತ್ತಾತಿ** ತಿಹೇತುಕಭಾವೇನ ಸಞ್ಞಾಯ ಏಕತ್ತಸಭಾವತ್ತಾ । ನ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮವಸೇನ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಕೋಚಿ ಭೇದೋ ಅತ್ಥಿ।

ಏವನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಾನತ್ತಕಾಯಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ದಣ್ಡಉಕ್ಕಾಯಾತಿ ದಣ್ಡದೀಪಿಕಾಯ। **ಸರತೀತಿ** ಧಾವತಿ ವಿಯ। **ವಿಸ್ಸರತೀತಿ** ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾ ವಿಯ ಧಾವತಿ । **ದ್ವೇ ಕಪ್ಪಾತಿ** ದ್ವೇ ಮಹಾಕಪ್ಪಾ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ। **ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ** ಆಭಸ್ಸರಗ್ಗಹಣೇನೇವ **ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ** ಪರಿತ್ತಾಭಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾಭಾಪಿ **ಗಹಿತಾ**।

ಸೋಭನಾ ಪಭಾ ಸುಭಾ, ಸುಭಾಯ ಕಿಣ್ಣಾ ಸುಭಾಕಿಣ್ಣಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಆ-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ, ಅನ್ತಿಮ-ಣ-ಕಾರಸ್ಸ ಹ-ಕಾರಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "**ಸುಭಕಿಣ್ಹಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ, **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**ಪನ ನಿಚ್ಚಲಾಯ ಏಕಗ್ಘನಾಯ ಪಭಾಯ ಸುಭೋತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನನ್ತಿ "**ಸುಭೇನ ಓಕಿಣ್ಣಾ ವಿಕಿಣ್ಣಾ**"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಏತ್ಥಾಪಿ ಅನ್ತಿಮ-ಣ-ಕಾರಸ್ಸ ಹ-ಕಾರಕರಣಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಮೇವ। **ನ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಭಾ ಗಚ್ಛತಿ** ಏಕಗ್ಘನತ್ತಾ। **ಚತುತ್ಥವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಮೇವ ಭಜನ್ತಿ** ಕಾಯಸ್ಸ, ಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಏಕರೂಪತ್ತಾ। ವಿಪುಲಸನ್ತಸುಖಾಯುವಣ್ಣಾದಿಫಲತ್ತಾ **ವೇಹಪ್ಫಲಾ**। **ಏತ್ಥಾತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯಂ।

ವಿವಟ್ಟಪಕ್ಖೇ ಠಿತಾ ನಪುನರಾವತ್ತನತೋ। "ನ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವ ಅಸಬ್ಬಕಾಲಿಕತ್ತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸೋಳಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಚ್ಚಯೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸುದ್ಧಾವಾಸಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನತೋ,

ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತತ್ಥ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೇ ಲೋಕೇ** ಸುಞ್ಞಂ ತಂ ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ನ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಾ, **ಖನ್ಧಾವಾರಟ್ಠಾನಸದಿಸಾ ಹೋನ್ತಿ** ಸುದ್ಧಾವಾಸಭೂಮಿಯೋ। **ಇಮಿನಾ ಸುತ್ತೇನ** ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಂ ಸತ್ತಾವಾಸಭಾವದೀಪನೇನೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಸುದ್ಧಾವಾಸಾಪಿ** ಸತ್ತಸು ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತೀಸು **ಚತುತ್ಥವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಂ** ನವಸು ಸತ್ತಾವಾಸೇಸು **ಚತುತ್ಥಸತ್ತಾವಾಸಂಯೇವ ಭಜನ್ತಿ**।

ಸುಖುಮತ್ತಾತಿ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ। ಪರಿಬ್ಯತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಾಭಾವತೋ **ನೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ,** ಸಬ್ಬಸೋ ಅವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಹೋತೀತಿ **ನಾವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಸ್ಮಾ** ಪರಿಪ್ಫುಟವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚವನ್ತೀಸು **ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತೀಸು ಅವತ್ವಾ**।

೧೨೮. **ತಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿ**ನ್ತಿ ಪಠಮಂ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಂ। ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಸರೂಪತೋ, ಮನುಸ್ಸಾದಿವಿಭಾಗತೋ, ಸಙ್ಖೇಪತೋ, "ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚಾ"ತಿ ಭೇದತೋ ಚ **ಪಜಾನಾತಿ। ತಸ್ಸಾ ಸಮುದಯಞ್ಚಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಪಠಮಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯಾ ಪಞ್ಚವೀಸತಿವಿಧಂ ಸಮುದಯಞ್ಚ **ಪಜಾನಾತಿ। ಅತ್ಥಙ್ಗಮೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬತೋ, ಅಸ್ಸಾದತೋ ಚ **ಅಸ್ಸಾದಂ। ಅಯಂ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿಭಾವೋ **ಆದೀನವೋ**। ಛನ್ದರಾಗೋ ವಿನೀಯತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾತಿ **ಛನ್ದರಾಗವಿನಯೋ,** ಸಹ ಮಗ್ಗೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಮಾನದಿಟ್ಠೀನಂ ವಸೇನಾಹನ್ತಿ ವಾ, ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಮಮನ್ತಿ ವಾ ಅಭಿನನ್ದನಾಪಿ ಮಾನಸ್ಸ ಪರಿತಸ್ಸನಾ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಸೇಸೇಸು ಅಟ್ಠಸುಪಿ ವಾರೇಸು । **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಉಪರಿ ತೀಸು ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತೀಸು ದುತಿಯಾಯತನೇಸು। ತತ್ಥ ಹಿ ರೂಪಂ ನತ್ಥಿ। ಪುನ **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಪಠಮಾಯತನೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ಏಕೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋವ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಚ ತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ರೂಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಆಹಾರವಸೇನ ಯೋಜನಾ ನ ಸಮ್ಭವತಿ।

ಯತೋ ಖೋತಿ ಏತ್ಥ **ತೋ**-ಸದ್ದೋ ದಾ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಕಾಲವಚನೋ "ಯತೋ ಖೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೧) ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯದಾ ಖೋ"**ತಿ। **ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಞ್ಚಿಪಿ ಸಙ್ಖಾರಂ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಬಲಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನೇವ ವಿಮುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಟ್ಠ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ಅಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನೇವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಆಯತಿಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ **ಕತ್ವಾ**। ಪಜಾನನ್ತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ವಾ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಫಸ್ಸೇನ ವಿನಾ ಪರಿಜಾನನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಜಾನನ್ತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ತೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಟ್ಠಿತಕಿಚ್ಚತಾಯ ವಿಸೇಸೇನ ಮುತ್ತೋತಿ **ವಿಮುತ್ತೋ। ಸೋ** ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ। **ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ**ತಿ ಸಮಥಭಾವನಾಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಸುಕ್ಖಾ ಲೂಖಾ, ಅಸಿನಿದ್ಧಾ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ। ಠತ್ವಾ**ತಿ ಪಾದಕಕರಣವಸೇನ ಠತ್ವಾ। **ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಚ ಅಞ್ಞತರಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧತಾ ಸಿಯಾ। "ನ ಹೇವ ಖೋ ಅಟ್ಠ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ಕಾಯೇನ ಫುಸಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಬಲಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ। "ಪಞ್ಞಾಯ ಚಸ್ಸ ದಿಸ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಬಲಸ್ಸ ಭಾವೋ। **ಪಞ್ಞಾಯ ಚಸ್ಸ ದಿಸ್ವಾ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ನ ಆಸವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ದಸ್ಸನಕಾರಣಾ ಪನ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ "ದಿಸ್ವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ದಸ್ಸನಾಯತ್ತಪರಿಕ್ಖಯತ್ತಾ ಏವ ಹಿ ದಸ್ಸನಂ ಆಸವಾನಂ ಖಯಸ್ಸ ಪುರಿಮಕಿರಿಯಾ ಹೋತಿ।

ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖವಣ್ಣನಾ

೧೨೯. **ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ**ತಿ ಸತ್ತಸು ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೇಸು ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ। ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಆದಿನಾ ಪರಿಜಾನನಾದಿವಸಪ್ಪವತ್ತನಿಗ್ಗಮನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತ**ನಾಮಞ್ಚ। ಇತರಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಸ್ಸ। ಇಮೇ ಸನ್ಧಾಯ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ "ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೇನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಕೇನ ಸಭಾವೇನ। ಸಭಾವೋ ಹಿ ಞಾಣೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಅರಣೀಯತೋ ಞಾತಬ್ಬತೋ

“ಅತ್ಥೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏವ ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ “ಅಟ್ಠೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅಧಿಕಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನ, ಏತೇನ ಸತಿಪಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಮುತ್ತಭಾವೇ ಯೇನ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ತಂ ಝಾನಂ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ಸೋ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೋ ದೀಪಿತೋ। ಭವತಿ ಹಿ ಸಮಾನಜಾತಿಯುತ್ತೋಪಿ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸೋ, ಯಥಾ ತಂ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತತಾ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ। ತಥಾ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಮುತ್ತತಾಯ , ಏವಂ ಅನಿಗ್ಗಹಿತಭಾವೇನ ನಿರಾಸಙ್ಕತಾಯ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಅಧಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನಪಿ ವಿಮೋಕ್ಖೋ। ತೇನಾಹ **“ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಾ”**ತಿಆದಿ। **ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ**ತಿ ಅಯಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೋ **ಪಚ್ಛಿಮೇ ವಿಮೋಕ್ಖೇ** ನಿರೋಧೇ **ನತ್ಥಿ,** ಕೇವಲೋ ವಿಮುತ್ತಟ್ಠೋ ಏವ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ, ತಂ ಸಯಮೇವ ಪರತೋ ವಕ್ಖತಿ।

ರೂಪೀತಿ ಯೇನಾಯಂ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇನ ರೂಪೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಂ ಯಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೇನ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ರೂಪಂ ಹೋತಿ, ಯೇನ ವಿಸಿಟ್ಠೇನ ರೂಪೇನ “ರೂಪೀ”ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ **ರೂಪೀ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತಿಸಯತ್ಥದೀಪನತೋ, ತದೇವ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನರೂಪವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಂ ಝಾನಂ ಇಧ ಪರಮತ್ಥತೋ ರೂಪೀಭಾವಸಾಧಕನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **“ಅಜ್ಝತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ರೂಪಜ್ಝಾನಂ ರೂಪಂ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। **ರೂಪಾನೀ**ತಿ ಪನೇತ್ಥ ಪುರಿಮಪದಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ನೀಲಕಸಿಣಾದಿರೂಪಾನೀ”**ತಿ। ರೂಪೇ ಕಸಿಣರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪಸಞ್ಞೀ, ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಝಾನಂ ವದತಿ। ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ। ತೇನಾಹ **“ಅಜ್ಝತ್ತಂ ನ ರೂಪಸಞ್ಞೀ”**ತಿಆದಿ।

“ಅನ್ತೋ ಅಪ್ಪನಾಯಂ ಸುಭನ್ತಿ ಆಭೋಗೋ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗವಸೇನ ತಥಾ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಸಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಞ್ಚೇತ್ಥ ತಥಾವತ್ತಬ್ಬತಾಪತ್ತಿಚೋದನಾ ಸಮತ್ಥಿತಾ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸುವಿಸುದ್ಧೇಸು ನೀಲಾದೀಸು ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ತತ್ಥ ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಅಧಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೋ ಸಮ್ಭವತಿ , ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ತಥಾ ತತಿಯೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ, ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಭಾವನಾ ಸತ್ತೇ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲತೋ ದಹನ್ತಿ ತೇಸು ತತೋ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾವ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧೦೧) “ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾ ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖೋ”ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಯಿದಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ ತೇನ ತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬಸೋತಿ ಅನವಸೇಸತೋ। ನ ಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಏಕದೇಸೋಪಿ ತತ್ಥ ಅವಸಿಸ್ಸತಿ। **ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇ ನಿರೋಧಿತತ್ತಾ। **ಉತ್ತಮೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ನಾಮ** ಅರಿಯೇಹೇವ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ, ಅರಿಯಫಲಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಭಾವತೋ ಚ।

೧೩೦. **ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಪಠಮಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಸಮಾಪತ್ತಿ,** ತಾವ। **ಅಟ್ಠತ್ವಾ**ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಅಟ್ಠಿತೋ ಏವ, ನಿರನ್ತರಮೇವ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ, ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚ ಸಮಾಪಜ್ಜತೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಞ್ಚರಣವಸೇನ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। **ಇಚ್ಛತಿ** ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ। ತತ್ಥ **“ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ ಪವಿಸತೀ”**ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ ತಂ ತಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

ದ್ವೀಹಿ ಭಾಗೇಹಿ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮೋಕ್ಖೇನ, ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿಮೋಕ್ಖೇನಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ವಿಮುಚ್ಚನಭಾಗೇಹಿ, ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಕಾಯತೋ, ಮಗ್ಗೇನ ನಾಮಕಾಯತೋತಿ ದ್ವೀಹಿ ವಿಮುಚ್ಚಿತಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ಚ ವಿಮುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **“ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ”**ತಿಆದಿ । **ವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುತ್ತೋ, ವಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ ಚ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದನೇಹಿ ಕಾಯದ್ವಯತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಗಾಥಾಯ ಚ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಲಾಭಿನೋ ಉಪಸಿವಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಭಗವತಾ “ನಾಮಕಾಯಾ ವಿಮುತ್ತೋ”ತಿ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಮುನಿ ಅಕ್ಖಾತೋ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥಂ ಪಲೇತೀ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ನ ಉಪೇತಿ ಸಙ್ಖ**ನ್ತಿ “ಅಸುಕಂ ನಾಮ ದಿಸಂ ಗತೋ”ತಿ ವೋಹಾರಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। **ಏವಂ ಮುನಿ**

ನಾಮಕಾಯಾ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ಏವಂ ಅರೂಪಂ ಉಪಪನ್ನೋ ಸೇಕ್ಖಮುನಿ ಪಕತಿಯಾ ಪುಬ್ಬೇವ ರೂಪಕಾಯಾ ವಿಮುತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಚ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಪುನ ನಾಮಕಾಯಾಪಿ ವಿಮುತ್ತೋ। ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಹುತ್ವಾ ಅನುಪಾದಾಯ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ **ಅತ್ಥಂ ಪಲೇತಿ ನ ಉಪೇತಿ ಸಙ್ಖಂ,** "ಖತ್ತಿಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ ಏವಂ ಆದಿಕಂ ಸಮಞ್ಞಂ ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಅಞ್ಞತರತೋ ವುಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಿಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಲಾಭೀವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಉದಾಹು ಸಬ್ಬಾರುಪ್ಪಲಾಭೀವಸೇನಾತಿ ಯಥಿಚ್ಛಸಿ, ತಥಾ ಹೋತು, ಯದಿ ಸಬ್ಬಾರುಪ್ಪಲಾಭೀವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ। ಅಥ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞತರಲಾಭೀವಸೇನ ವುತ್ತಂ, "ಯತೋ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖು ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ಅನುಲೋಮಮ್ಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿವಚನೇನ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯಾತಿ? ಯಸ್ಮಾ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇಸು ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಲಾಭೀ "ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖಲಾಭೀ" ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖೇ ಏಕದೇಸಸ್ಸಾಪಿ ತಂನಾಮದಾನಸಮತ್ಥತಾಸಮ್ಭವತೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖಸಮಞ್ಞಾ ಸಮುದಾಯೇ ವಿಯ ತದೇಕದೇಸೇಪಿ ನಿರುಳ್ಹಾಪತ್ತಿಸಮಞ್ಞಾ ವಿಯಾತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರತೋ ವುಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ। "ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಛಬ್ಬಿಧತಂಪಿಸ್ಸ ಕೇಚಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ, ನಿಚ್ಛಿತೋವಾಯಂ ಪಞ್ಹೋ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇಚಿ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕೇಚೀ**ತಿ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ, ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ ಚ। ತೇ ಹಿ "ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋತಿ ಉಭಯಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ರೂಪಾವಚರಸಮಾಧಿನಾಪಿ ಸಮಾಧಿಪರಿಪನ್ಥತೋ ವಿಮುತ್ತಿಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। ಏವಂ ರೂಪಜ್ಝಾನಭಾಗೇನ, ಅರೂಪಜ್ಝಾನಭಾಗೇನ ಚ ಉಭತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ಪಾಯಸಮಾನೋ। **"ತಾದಿಸಮೇವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಾದಿಸಂ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇ, ತಾದಿಸಂ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಉಲ್ಲಙ್ಗೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಪಞ್ಹೋತಿ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಛಬ್ಬಿಧತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಪಞ್ಹೋ। **ವಣ್ಣನಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಚಿರೇನಾ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಅಪರಭಾಗೇ ಚಿರೇನ ಕಾಲೇನ। **ವಿನಿಚ್ಛಯ**ನ್ತಿ ಸಂಸಯಭೇದಕಂ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ **ಪತ್ತೋ। ತಂ ಪಞ್ಹ**ನ್ತಿ ತಮತ್ಥಂ। ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಪಞ್ಹೋ। **ನ ಕೇನಚಿ ಸುತಪುಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಕೇನಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಸುತಪುಬ್ಬಂ, ಇದಂ ಅತ್ಥಜಾತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ಸಮುದಾಚರತೀ**ತಿ ಪವತ್ತತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಇಮೇ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ, ತೇನ ರೂಪಾವಚರಭಾವನತೋ ಆರುಪ್ಪಭಾವನಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಭಾವತೋ , ಉಪರಿಭಾವನಾಭಾವತೋ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಆರುಪ್ಪಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೇ ಯಂ ವುತ್ತಂ "ತಸ್ಸೇವಂ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ **ಚಿತ್ತಂ** ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿಆದಿ, (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೮೧) ತಂ ಸಮತ್ಥತಂ **ಹೋತೀತಿ। ಇದಂ ಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಪಾಠಮಾಹ (ಪು॰ ಪ॰ ನಿದ್ದೇಸ ೨೭)। ಸಬ್ಬಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಅತ್ಥಸೂಚನಾದಿಅತ್ಥೇನ ಸುತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತೋ ವಾಯಮತ್ಥೋ। ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅನುಲೋಮಾದಿತೋ ಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ಸಾತಿಸಯಂ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ, ಅಟ್ಠಮಞ್ಚ ಉತ್ತಮಂ ವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುಚ್ಚನತೋ ಚ ಇಮಾಯ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸೇಟ್ಠತಾ ವೇದಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಮಹಾನಿದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೩. ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೧. ಪೂಜನೀಯಭಾವತೋ , ಬುದ್ಧಸಮ್ಪದಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಪವತ್ತತಾ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ತಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾತಿ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ;** ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನತೋ ಮಹನ್ತಂ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿಪಿ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ;** ಮಹತಾ ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ವಾ ಗುಣರಾಸಿನಾ ಸಾಧಿತಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿಪಿ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ;** ಮಹನ್ತಭಾವಾಯ, ಧಾತೂನಂ ಬಹುಭಾವಾಯ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿಪಿ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ;** ಮಹತೋ ಲೋಕತೋ ನಿಸ್ಸಟಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿಪಿ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ;** ಸಬ್ಬಲೋಕಾಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಮಹತೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿಪಿ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ;** ಮಹತಿ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿಪಿ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನ**ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸುತ್ತಂ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಂ**। ಗಿಜ್ಝಾ ಏತ್ಥ ವಸನ್ತೀತಿ **ಗಿಜ್ಝಂ,** ಗಿಜ್ಝಂ ಕೂಟಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಗಿಜ್ಝಕೂಟೋ,** ಗಿಜ್ಝಂ ವಿಯ ವಾ **ಗಿಜ್ಝಂ,** ಕೂಟಂ, ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಗಿಜ್ಝಕೂಟೋ,** ಪಬ್ಬತೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ**। ತೇನಾಹ “**ಗಿಜ್ಝಾ**”ತಿಆದಿ। **ಅಭಿಯಾತುಕಾಮೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಅಭಿಭವನತ್ಥೋ, “ಅಭಿವಿಜಾನಾತೂ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೪; ೩.೮೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೬) ವಿಯಾತಿ ಆಹ “**ಅಭಿಭವನತ್ಥಾಯ ಯಾತುಕಾಮೋ**”ತಿ। **ವಜ್ಜಿರಾಜಾನೋ**ತಿ “ವಜ್ಜೇತಬ್ಬಾ ಇಮೇ”ತಿಆದಿತೋ ಪವತ್ತಂ ವಚನಂ ಉಪಾದಾಯ “ವಜ್ಜೀ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾ ರಾಜಾನೋ, ವಜ್ಜೀರಟ್ಠಸ್ಸ ವಾ ರಾಜಾನೋ **ವಜ್ಜಿರಾಜಾನೋ**। ವಜ್ಜಿರಟ್ಠಸ್ಸ ಪನ ವಜ್ಜಿಸಮಞ್ಞಾ ತನ್ನಿವಾಸಿರಾಜಕುಮಾರವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ರಾಜಿದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ರಾಜಭಾವಾನುಗತೇನ ಸಭಾವೇನ। ಸೋ ಪನ ಸಭಾವೋ ನೇಸಂ ಗಣರಾಜೂನಂ ಮಿಥೋ ಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ, ಚಿರಟ್ಠಾಯೀ ಚ ಅಹೋಸೀತಿ “**ಸಮಗ್ಗಭಾವಂ ಕಥೇಸೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅನು ಅನು ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಅನುಭಾವೋ, ಅನುಭಾವೋ ಏವ **ಆನುಭಾವೋ,** ಪತಾಪೋ, ಸೋ ಪನ ನೇಸಂ ಪತಾಪೋ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿವಾಹನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ತತ್ಥ ಚ ಸುಸಿಕ್ಖಿತಭಾವೇನ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಜಾತೋತಿ “**ಏತೇನ...ಪೇ॰... ಕಥೇಸೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಾಳಚ್ಛಿಗ್ಗಲೇನಾ**ತಿ ಕುಞ್ಚಿಕಾಛಿದ್ದೇನ। **ಅಸನ**ನ್ತಿ ಸರಂ। **ಅತಿಪಾತಯಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇನ್ತಿ। **ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖ**ನ್ತಿ ಪೋಙ್ಖಸ್ಸ ಅನುಪೋಙ್ಖಂ, ಪುರಿಮಸರಸ್ಸ ಪೋಙ್ಖಪದಾನುಗತಪೋಙ್ಖಂ ಇತರಂ ಸರಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಿರಾಧಿತ**ನ್ತಿ ಅವಿರಜ್ಝಿತಂ। **ಉಚ್ಛೇಚ್ಛಾಮೀ**ತಿ ಉಮ್ಮೂಲನವಸೇನ ಕುಲಸನ್ತತಿಂ ಛಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮಿ। ಅಯನಂ ವಡ್ಢನಂ **ಅಯೋ,** ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ಅನಯೋ**ತಿ ಆಹ “**ಅವಡ್ಢಿಯಾ ಏತಂ ನಾಮ**”ನ್ತಿ। **ವಿಕ್ಖಿಪತೀ**ತಿ ವಿದೂರತೋ ಖಿಪತಿ, ಅಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಗಙ್ಗಾಯನ್ತಿ ಗಙ್ಗಾಸಮೀಪೇ। **ಪಟ್ಟನಗಾಮ**ನ್ತಿ ಸಕಟಪಟ್ಟನಗಾಮಂ। **ಆಣಾ**ತಿ ಆಣಾ ವತ್ತತಿ। **ಅಡ್ಢಯೋಜನ**ನ್ತಿ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಪಟ್ಟನೇ ಅಡ್ಢಯೋಜನಟ್ಠಾನವಾಸಿನೋ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಟ್ಟನೇ। **ಬಲವಾಘಾತಜಾತೋ**ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಬಲವಕೋಧೋ।

ಮೇತಿ ಮಯ್ಹಂ। **ಗತೇನಾ**ತಿ ಗಮನೇನ।

ರಾಜಅಪರಿಹಾನಿಯಧಮ್ಮವಣ್ಣನಾ

೧೩೪. **ಸೀತಂ ವಾ ಉಣ್ಹಂ ವಾ ನತ್ಥಿ,** ತಾಯಂ ವೇಲಾಯಂ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಮಸೀತುಣ್ಹಾವ ಉತು ಹೋತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಣ್ಹಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚಸನ್ನಿಪಾತಾ, ತಂ ಪನ ನಿಚ್ಚಸನ್ನಿಪಾತತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ದಿವಸಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸನ್ನಿಪಾತಬಹುಲಾ**ತಿ ಪಚುರಸನ್ನಿಪಾತಾ। **ವೋಸಾನ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಕೋಚಂ। “**ಯಾವಕೀವ**”ನ್ತಿ ಏಕಮೇವೇತಂ ಪದಂ ಅನಿಯಮತೋ ಪರಿಮಾಣವಾಚೀ, ಕಾಲೋ ಚೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ “**ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲ**”ನ್ತಿ। “ವುದ್ಧಿಯೇವಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಭಿಣ್ಹಂ ಅಸನ್ನಿಪತನ್ತಾ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಕುಲಾ**ತಿ ಖುಭಿತಾ, ನ ಪಸನ್ನಾ। **ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ವಗ್ಗಬನ್ಧತೋ ವಿಭಜ್ಜ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಹುತ್ವಾ।

ಸನ್ನಿಪಾತಭೇರಿಯಾತಿ ಸನ್ನಿಪಾತಾರೋಚನಭೇರಿಯಾ। **ಅಡ್ಢಭುತ್ತಾ ವಾ**ತಿ ಸಾಮಿಭುತ್ತಾ ಚ। **ಓಸೀದಮಾನೇ**ತಿ ಹಾಯಮಾನೇ।

ಪುಬ್ಬೇ ಅಕತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಂ। **ಸುಙ್ಕ**ನ್ತಿ ಭಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ಪಬ್ಬತಖಣ್ಡ ನದೀತಿತ್ಥಗಾಮದ್ವಾರಾದೀಸು ರಾಜಪುರಿಸಾನಂ ದಾತಬ್ಬಭಾಗಂ। **ಬಲಿ**ನ್ತಿ ನಿಪ್ಫನ್ನಸಸ್ಸಾದಿತೋ ಛಭಾಗಂ, ಸತ್ತಭಾಗನ್ತಿಆದಿನಾ ಲದ್ಧಕರಂ। **ದಣ್ಡ**ನ್ತಿ ದಸವೀಸತಿಕಹಾಪಣಾದಿಕಂ ಅಪರಾಧಾನುರೂಪಂ ಗಹೇತಬ್ಬಧನದಣ್ಡಂ। **ವಜ್ಜಿಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ವಜ್ಜಿರಾಜಧಮ್ಮಂ। ಇದಾನಿ ಅಪಞ್ಞತ್ತಪಞ್ಞಾಪನಾದೀಸು ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸೇ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇಸಂ ಅಪಞ್ಞತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಾರಿಚರಿಯಕ್ಖಮಾ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಕ್ಖಮಾ।

ಕುಲಭೋಗಇಸ್ಸರಿಯಾದಿವಸೇನ ಮಹತೀ ಮತ್ತಾ ಪಮಾಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಹಾಮತ್ತಾ,** ನೀತಿಸತ್ಥವಿಹಿತೇ ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಠಪಿತಾ ಮಹಾಮತ್ತಾ **ವಿನಿಚ್ಛಯಮಹಾಮತ್ತಾ,** ತೇಸಂ। **ದೇನ್ತೀ**ತಿ ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತಿ। **ಸಚೇ ಚೋರೋ**ತಿ ಏವಂಸಞ್ಞಿನೋ ಸಚೇ ಹೋನ್ತಿ। ಪಾಪಭೀರುತಾಯ **ಅತ್ತನಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವತ್ವಾ**। ದಣ್ಡನೀತಿಸಞ್ಞಿತೇ ವೋಹಾರೇ ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ವೋಹಾರಿಕಾ,** ಯೇ "ಧಮ್ಮಟ್ಠಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಸುತ್ತಧರಾ** ನೀತಿಸುತ್ತಧರಾ , ಈದಿಸೇ ವೋಹಾರವಿನಿಚ್ಛಯೇ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ। ಪರಮ್ಪರಾಭತೇಸು ಅಟ್ಠಸು ಕುಲೇಸು ಜಾತಾ ಅಗತಿಗಮನವಿರತಾ ಅಟ್ಠಮಹಲ್ಲಕಪುರಿಸಾ **ಅಟ್ಠಕುಲಿಕಾ।**

ಸಕ್ಕಾರನ್ತಿ ಉಪಕಾರಂ। **ಗರುಭಾವಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ "ಇಮೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗರುನೋ"ತಿ ತತ್ಥ ಗರುಭಾವಂ ಪತಿ ಪತಿ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। **ಮಾನೇನ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾನೇನ್ತಿ, ತಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾನನಂ ತೇಸು ನೇಸಂ ಅತ್ತಮನತಾಪುಬ್ಬಕನ್ತಿ ಆಹ **"ಮನೇನ ಪಿಯಾಯನ್ತೀ**"ತಿ। **ನಿಪಚ್ಚಕಾರ**ನ್ತಿ ಪಣಿಪಾತಂ। **ದಸ್ಸೇನ್ತೀ**ತಿ "ಇಮೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಿತಾಮಹಾ , ಮಾತಾಮಹಾ"ತಿಆದಿನಾ ನೀಚಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಗರುಚಿತ್ತಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। **ಸನ್ಧಾರೇತು**ನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಘಟೇತುಂ।

ಪಸಯ್ಹಾಕಾರಸ್ಸಾತಿ ಬಲಕ್ಕಾರಸ್ಸ। ಕಾಮಂ ವುದ್ಧಿಯಾ ಪೂಜನೀಯತಾಯ "ವುದ್ಧಿಹಾನಿಯೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ವುತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, ಪಾಳಿಯಂ ವಾ ಯಸ್ಮಾ "ವುದ್ಧಿಯೇವ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ, ನೋ ಪರಿಹಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತದನುಕ್ಕಮೇನ **"ವುದ್ಧಿಹಾನಿಯೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಅಲದ್ಧೋಕಾಸೇ ಪಾಪಕಮ್ಮೇ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕೇ ವಾ ಅನವಸರೋವ ದೇವತೋಪಸಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಲದ್ಧೋಕಾಸೇ ಸಿಯಾ ದೇವತೋಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಅವಸರೋತಿ ಆಹ **"ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ...ಪೇ॰... ವಡ್ಢೇನ್ತೀ**"ತಿ। ಏತೇನೇವ **ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ ಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಬಲಕಾಯಸ್ಸ ದಿಗುಣತಿಗುಣತಾದಸ್ಸನಂ, ಪಟಿಭಯಭಾವದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಆದಿನಾ ದೇವತಾನಂ ಸಙ್ಗಾಮಸೀಸೇ ಸಹಾಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅನಿಚ್ಛಿತನ್ತಿ ಅನಿಟ್ಠಂ। **ಆವರಣತೋ**ತಿ ನಿಸೇಧನತೋ। ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತಾ ಧಮ್ಮಿಯಾತಿ ಇಧ **"ಧಮ್ಮಿಕಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಮಿಗಸೂಕರಾದಿಘಾತಾಯ ಸುನಖಾದೀನಂ ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ವನಚರಣಂ **ವಾಜೋ,** ಮಿಗವಾ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಾ, ತೇ ವಾ ವಾಜೇನ್ತಿ ನೇನ್ತೀತಿ **ವಾಜಿಕಾ,** ಮಿಗವಧಚಾರಿನೋ। **ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛತಿ**। ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಪಯೋಗೇನ ಹಿ ಸಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟಾ ಪಕಾಸಭೂತಾತಿ।

೧೩೫. ದೇವಾಯತನಭಾವೇನ ಚಿತತ್ತಾ, ಲೋಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತೀಕಾರಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಚ **ಚೇತಿಯಂ ಅಹೋಸಿ**।

ಕಾಮಂಕಾರವಸೇನ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ನ ಕರಣೀಯಾತಿ **ಅಕರಣೀಯಾ**। ಕಾಮಂಕಾರೋ ಪನ ಹತ್ಥಗತಕರಣವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಅಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। **ಅಭಿಮುಖಯುದ್ಧೇನಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಉಜುಕಮೇವ ಸಙ್ಗಾಮಕರಣೇನ। ಉಪಲಾಪನಂ ಸಾಮಂ

ದಾನಞ್ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಲ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಭೇದೋಪಿ ಇಧ ಉಪಾಯೋ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಞ್ಞತ್ರ ಮಿಥುಭೇದಾಯಾ”**ತಿ। ಯುದ್ಧಸ್ಸ ಪನ ಅನುಪಾಯತಾ ಪಗೇವ ಪಕಾಸಿತಾ। **ಇದನ್ತಿ** “ಅಞ್ಞತ್ರ ಉಪಲಾಪನಾಯ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಮಿಥುಭೇದಾ”ತಿ ಚ ಇದಂ ವಚನಂ। **ಕಥಾಯ ನಯಂ ಲಭಿತ್ವಾತಿ** “ಯಾವಕೀವಞ್ಚ...ಪೇ॰... ನೋ ಪರಿಹಾನೀ”ತಿ ಇಮಾಯ ಭಗವತೋ ಕಥಾಯ ನಯಂ ಉಪಾಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ।

ಅನುಕಮ್ಪಾಯಾತಿ ವಜ್ಜಿರಾಜೇಸು ಅನುಗ್ಗಹೇನ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಭಗವತೋ।

ಕಥನ್ತಿ ವಜ್ಜೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕಾತಬ್ಬಯುದ್ಧಕಥಂ। **ಉಜುಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಪಟಿರಾಜಾನೋ ಆನೇತ್ವಾ ಪಾಕಾರಪರಿಖಾನಂ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವಾಪಾದನೇನ ಉಜುಭಾವಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ।

ಪತಿಟ್ಠಿತಗುಣೋತಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಾಚರಿಯಗುಣೋ। **ಇಸ್ಸರಾ ಸನ್ನಿಪತನ್ತು,** ಮಯಂ ಅನಿಸ್ಸರಾ, ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾತಿ **ಲಿಚ್ಛವಿನೋ ನ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸೂತಿ** ಯೋಜನಾ। **ಸೂರಾ ಸನ್ನಿಪತನ್ತೂತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಬಲಭೇರಿನ್ತಿ ಯುದ್ಧಾಯ ಬಲಕಾಯಸ್ಸ ಉಟ್ಠಾನಭೇರಿಂ।

ಭಿಕ್ಖುಅಪರಿಹಾನಿಯಧಮ್ಮವಣ್ಣನಾ

೧೩೬. ಅಪರಿಹಾನಾಯ ಹಿತಾತಿ **ಅಪರಿಹಾನಿಯಾ,** ನ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ವಾ **ಅಪರಿಹಾನಿಯಾ,** ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅಪರಿಹಾನಿಯಾ ಕಾರಕಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಅಪರಿಹಾನಿಕರೇ”**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ಪರಿಹಾನಿಕರಾನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **“ವುದ್ಧಿಹೇತುಭೂತೇ”**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ ಉಪರೂಪರಿ ಞಾಣಾಲೋಕಂ ಪಸಾದೇನ್ತೀ ಸತ್ತಾನಂ ಹದಯನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮತಿ, ಪಕಾಸೇತಬ್ಬೇ ಚ ಅತ್ಥೇ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಪಾಕಟೇ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಚನ್ದಸಹಸ್ಸಂ...ಪೇ॰... ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮೀ”**ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ “ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ವಜ್ಜೀನಂ ಅಭಿಣ್ಹಸನ್ನಿಪಾತಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಕಥೇನ್ತೋಯೇವ ಅಯಂ ಅಪರಿಹಾನಿಯಕಥಾ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಸಾಸನೇ ತಥಾರೂಪೀ ಕಥಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಹೋತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾ, ಯಾಯ ಸಾಸನಂ ಮಯ್ಹಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಅದ್ಧನಿಯಂ ಅಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕ”ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಅಪರಿಹಾನಿಯೇ ಧಮ್ಮೇ ದೇಸೇನ್ತೋ ತೇನೇವ ನಿಯಾಮೇನ ದೇಸೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಇದಂ ವಜ್ಜಿಸತ್ತಕೇ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವಾ”**ತಿ। ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಧಾಪಿ ಚಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **“ತತೋ”**ತಿಆದಿ ದಿಸಾಸು ಆಗತಸಾಸನೇ ವುತ್ತಂ ತಂ ಕಥನಂ। ವಿಹಾರಸೀಮಾ ಆಕುಲಾ ಯಸ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ **ಉಪೋಸಥಪವಾರಣಾ ಠಿತಾ।**

ಓಲೀಯಮಾನಕೋತಿ ಪಾಳಿತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ವಿನಸ್ಸಮಾನೋ। **ಉಕ್ಖಿಪಾಪೇನ್ತಾತಿ** ಪಗುಣಭಾವಕರಣೇನ, ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನೇನ ಚ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾ।

ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಯ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ ದೇಸಾಪೇತಬ್ಬೋತಿ (ಪಾರಾ॰ ೫೬೫ ವಿತ್ಥಾರವತ್ಥು)। **ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ ವಿಯ** ದಸವತ್ಥುದೀಪನೇನ (ಚೂಳವ॰ ೪೪೬ ವಿತ್ಥಾರವತ್ಥು)। **“ಗಿಹಿಗತಾನೀತಿ** ಗಿಹಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ಗಿಹೀಸು ಗತಾನಿ, ತೇಹಿ ಞಾತಾನಿ **ಗಿಹಿಗತಾನಿ।** ಧೂಮಕಾಲೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಧೂಮಕಾಲಿಕಂ** ಚಿತಕಧೂಮವೂಪಸಮತೋ ಪರಂ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ।

ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಾತಿ ಸಾಸನೇ ಥಿರಭಾವಂ ಅನಿವತ್ತಿತಭಾವಂ ಉಪಗತಾ। **ಥೇರಕಾರಕೇಹೀತಿ** ಥೇರಭಾವಸಾಧಕೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಅಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮೇಹಿ। **ಬಹೂ ರತ್ತಿಯೋತಿ** ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಬಹೂ ರತ್ತಿಯೋ **ಜಾನನ್ತಿ**। ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪನಮೇವ ಸಾಸನೇ ಪರಿಣಾಯಕತಾತಿ ಆಹ **"ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಪವತ್ತೇನ್ತೀ"**ತಿ।

ಓವಾದಂ ನ ದೇನ್ತಿ ಅಭಾಜನಭಾವತೋ। **ಪವೇಣೀಕಥನ್ತಿ** ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾಭತಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿದೀಪನಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ। **ಸಾರಭೂತಂ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯನ್ತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಾಪನೇನ ಸಾರಭೂತಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಕೋಸಲ್ಲಅನುತ್ತರಸೀತಿಭಾವಅಧಿಚಿತ್ತಸುತ್ತಾದಿಧಮ್ಮತನ್ತಿಂ।

ಪುನಬ್ಭವದಾನಂ ಪುನಬ್ಭವೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। **ಇತರೇತಿ** ಯೇ ನ ಪಚ್ಚಯವಸಿಕಾ ನ ಆಮಿಸಚಕ್ಖುಕಾ, ತೇ **ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ವಸಂ।

ಆರಞ್ಞಕೇಸೂತಿ ಅರಞ್ಞಭಾಗೇಸು ಅರಞ್ಞಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು। ನನು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ತಣ್ಹಾ ಸಾವಜ್ಜಾ ಏವಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು ಹೀ"**ತಿಆದಿ, ತೇನ "ಅನುತ್ತರೇಸು ವಿಮೋಕ್ಖೇಸು ಪಿಹಂ ಉಪಟ್ಠಾಪಯತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಸಿನೇಹಾದಯೋ ವಿಯ ಆರಞ್ಞಕೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು ಸಾಲಯತಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಪಕ್ಖಿಯಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅತ್ತನಾವಾತಿ ಸಯಮೇವ, ತೇನ ಪರೇಹಿ ಅನುಸ್ಸಾಹಿತಾನಂ ಸರಸೇನೇವ ಅನಾಗತಾನಂ ಪೇಸಲಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಗಮನಂ, ಆಗತಾನಞ್ಚ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನಾತಿ** ಇಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। **ಅಗ್ಗಹಿತಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಂ। **ಗಹಿತಸಜ್ಝಾಯಕರಣನ್ತಿ** ಉಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಅತ್ಥಚಿನ್ತನಂ। ಚಿನ್ತನತ್ಥೋ ಹಿ **ಸಜ್ಝಾಯಸದ್ದೋ**।

ಏನ್ತೀತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ನಿಸೀದನ್ತಿ** ಆಸನಪಞ್ಞಾಪನಾದಿನಾ।

೧೩೭. ಆರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಕಮ್ಮಂ ಆರಾಮೋ**। **ಕಮ್ಮೇ ರತಾ,** ನ ಗನ್ಥಧುರೇ, ವಾಸಧುರೇ ವಾತಿ **ಕಮ್ಮರತಾ, ಅನುಯುತ್ತಾತಿ** ತಪ್ಪರಭಾವೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಸುತಾ। **ಇತಿ ಕಾತಬ್ಬಕಮ್ಮನ್ತಿ** ತಂ ತಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಉಚ್ಚಾವಚಕಮ್ಮಂ ಚೀವರವಿಚಾರಣಾದಿ। ತೇನಾಹ **"ಸೇಯ್ಯಥಿದ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಉಪತ್ಥಮ್ಭನನ್ತಿ** ದುಪಟ್ಟತಿಪಟ್ಟಾದಿಕರಣಂ। ತಞ್ಹಿ ಪಠಮಪಟಲಾದೀನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಕಾರಣತ್ತಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಅಯಂ ಕಮ್ಮರಾಮತಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಏಕಚ್ಚೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ಕರೋನ್ತೋ ಯೇವಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತತಿರಚ್ಛಾನಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಯೇವ। ಅತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಭಾವೇಪಿ ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ತಪ್ಪರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅವಧಾರಣವಚನಂ। **ಪರಿಯನ್ತಕಾರೀತಿ** ಸಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಾ। "ಪರಿಯನ್ತವತಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೯, ೧೯೪) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಭಸ್ಸೋ ವಾತಿ** ಪರಿಮಿತಕಥೋಯೇವ ಏಕನ್ತೇನ ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಕಥನತೋ। ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನಂ **ಅರಿಯೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ**।

ನಿದ್ದಾಯತಿಯೇವಾತಿ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನೇ ಅನಾದೀನವದಸ್ಸೀ ನಿದ್ದಾಯತಿಯೇವ। ಇರಿಯಾಪಥಪರಿವತ್ತನಾದಿನಾ ನ ನಂ ವಿನೋದೇತಿ।

ಏವಂ ಸಂಸಟ್ಠೋ ವಾತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಸಂಸಟ್ಠೋ ಏವ **ವಿಹರತಿ**।

ದುಸ್ಸೀಲಾ ಪಾಪಿಚ್ಛಾ ನಾಮಾತಿ ಸಯಂ ನಿಸ್ಸೀಲಾ ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಿಚ್ಛಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಪಾಪಾ ಲಾಮಕಾ ಇಚ್ಛಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಪಾಪಿಚ್ಛಾ।

ಪಾಪಪುಗ್ಗಲೇಹಿ ಮೇತ್ತಿಕರಣತೋ **ಪಾಪಮಿತ್ತಾ।** ತೇಹಿ ಸದಾ ಸಹ ಪವತ್ತನೇನ **ಪಾಪಸಹಾಯಾ।** ತತ್ಥ ನಿನ್ನತಾದಿನಾ ತದಧಿಮುತ್ತತಾಯ **ಪಾಪಸಮ್ಪವಙ್ಕಾ।**

೧೩೮. ಸದ್ಧಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸದ್ಧಾ**ತಿ ಆಹ **"ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನಾ"**ತಿ। ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾಯ ಆಗತಸದ್ಧಾ **ಆಗಮನೀಯಸದ್ಧಾ,** ಸಾ ಸಾತಿಸಯಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪರೋಪದೇಸೇನ ವಿನಾ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಂ ಅವಿಪರೀತತೋ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಅಧಿಮುಚ್ಚನತೋತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧತೋ ಆಗತಸದ್ಧಾ **ಅಧಿಗಮಸದ್ಧಾ** ಸುರಬನ್ಧಾದೀನಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೧೮; ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಕುಟ್ಠಿವತ್ಥು; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೩) ವಿಯ। "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪಸಾದೋ **ಪಸಾದಸದ್ಧಾ** ಮಹಾಕಪ್ಪಿನರಾಜಾದೀನಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೩೧; ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಮಹಾಕಪ್ಪಿನತ್ಥೇರವತ್ಥು; ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಮಹಾಕಪ್ಪಿನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ, ವಿತ್ಥಾರೋ) ವಿಯ। "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ಓಕ್ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಸದ್ದಹನವಸೇನ ಕಪ್ಪನಂ **ಓಕಪ್ಪನಂ। ದುವಿಧಾಪೀ**ತಿ ಪಸಾದಸದ್ಧಾಪಿ ಓಕಪ್ಪನಸದ್ಧಾಪಿ। ತತ್ಥ ಪಸಾದಸದ್ಧಾ ಅಪರನೇಯ್ಯರೂಪಾ **ಹೋತಿ** ಸವನಮತ್ತೇನ ಪಸೀದನತೋ। ಓಕಪ್ಪನಸದ್ಧಾ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಂ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೋನ್ತೀ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೋ ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರಸದಿಸೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ತಸ್ಸ ಹೀ**ತಿ ಓಕಪ್ಪನಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ। ಹಿರೀ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಹಿರಿ,** ಹಿರಿ ಮನೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಹಿರಿಮನಾ**ತಿ ಆಹ **"ಪಾಪ...ಪೇ॰... ಚಿತ್ತಾ"**ತಿ। ಪಾಪತೋ ಓತ್ತಪ್ಪೇನ್ತಿ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜನ್ತಿ ಭಾಯನ್ತೀತಿ **ಓತ್ತಪ್ಪೀ।**

ಬಹು ಸುತಂ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿ ಏತೇನಾತಿ **ಬಹುಸ್ಸುತೋ,** ಸುತಗ್ಗಹಣಂ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಧಾರಣಪರಿಚಯಪರಿಪುಚ್ಛಾನುಪೇಕ್ಖನದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಾನಂ ಪೇತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಸವನಮೂಲಕತ್ತಾ ವಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅತ್ಥಕಾಮೇನ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬತೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಪುರಿಸತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಪರಿಯತ್ತಭಾವತೋ ಚ **ಪರಿಯತ್ತಿ,** ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ। **ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೋ** ಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಂ। ತದಪಿ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಯಥಾವುತ್ತಬಾಹುಸಚ್ಚಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ। **ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಾವಹೇನ ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನ ಬಹುಸ್ಸುತಭಾವಸ್ಸ ಇಧ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। **ಸೋ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಬಹುಸ್ಸುತೋ। **ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತಿ** ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಕಬಹುಸ್ಸುತೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸಯಮುಚ್ಚನಕಬಹುಸ್ಸುತಾದಯೋ ವಿಯ ಪದೇಸಿಕೋ ಅಹುತ್ವಾ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಬಾಹುಸಚ್ಚಸಬ್ಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಾಯನತೋ ಕಥನತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಬಹುಸ್ಸುತೋ। **ತೇ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಭೂತೇ ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವತೋ।

ಆರದ್ಧನ್ತಿ ಪಗ್ಗಹಿತಂ। ತಂ ಪನ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಏಕಕಾ**ತಿ ಏಕಾಕಿನೋ, ವೂಪಕಟ್ಠವಿಹಾರಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾತಿ ಪರತೋ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ। **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇತು**ನ್ತಿ "ತ್ವಂ ಅಸುಕನಾಮೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತೇಹಿ "ಆಮಾ"ತಿ ಪಟಿಜಾನಾಪೇತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಚಿರಕತಾದಿಅನುಸ್ಸರಣಸಮತ್ಥಸತಿನೇಪಕ್ಕಾನಂ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಏವರೂಪೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ಧಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ "ಅಪಿಚಾ"ತಿಆದಿ।

೧೩೯. ಬುಜ್ಝತಿ ಏತಾಯಾತಿ "ಬೋಧೀ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಅಙ್ಗೋತಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ,** ಪಸತ್ಥೋ, ಸುನ್ದರೋ ವಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ **ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ। ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸುಭದುಕ್ಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣೋ। ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಪೀಳನಾದಿಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿಚಯೋ ಉಪಪರಿಕ್ಖಾ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪವಿಚಯಲಕ್ಖಣೋ।** ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಕುಸಲಾನುಪ್ಪಾದನಾದಿವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹೋ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣೋ।** ಫರಣಂ ವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾ ಲಕ್ಖಣಂ

ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಫರಣಲಕ್ಖಣೋ।** ಉಪಸಮೋ ಕಾಯಚಿತ್ತಪರಿಳಾಹಾನಂ ವೂಪಸಮನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಉಪಸಮಲಕ್ಖಣೋ।** ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ವಿಕ್ಖೇಪವಿದ್ಧಂಸನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೋ।** ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚರಹಿತೇ ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಅಬ್ಯಾವಟತ್ತಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಲಕ್ಖಣೋ।**

ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಛಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ, ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ, ದುಪ್ಪಞ್ಞಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಪಞ್ಞವನ್ತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಛಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** ಪನ "ಸತ್ತಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ" (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೮೫; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೧೮) ವಕ್ಖತಿ, ತಂ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಇಮಂ ಕಾರಣಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ನವಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಅಪಾಯಭಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಗಮನವೀಥಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಅಪಚಾಯನತಾ, ದಾಯಜ್ಜಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಸತ್ಥುಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ನವಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೮೫; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೧೮) ಪನ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾ, ಜಾತಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ "ಏಕಾದಸಾ"ತಿ ವಕ್ಖತಿ। **ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿ, ಸಙ್ಘಸೀಲಚಾಗದೇವತಾಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ, ಲೂಖಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಸಿನಿದ್ಧಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ದಸಹಿ। **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೮೫; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೧೮) ಪನ ಪಸಾದನಿಯಸುತ್ತನ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಸದ್ಧಿಂ "ಏಕಾದಸಾ"ತಿ ವಕ್ಖತಿ। **ಸತ್ತಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಪಣೀತಭೋಜನಸೇವನತಾ , ಉತುಸುಖಸೇವನತಾ, ಇರಿಯಾಪಥಸುಖಸೇವನತಾ, ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗತಾ, ಸಾರದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ , ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ। **ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ, ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ, ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಣಂ, ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಣಂ, ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ, ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ, ಅಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಂ, ಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಂ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೮೫; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೧೮) ಪನ "ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ "ಏಕಾದಸಹೀ"ತಿ ವಕ್ಖತಿ। **ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಕೇಲಾಯನಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೮೫; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೧೮) ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಕಾಮಂ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಏವ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವತೋ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ನಾಮ ಪರಿಯಾಯಕಥಾತಿ **"ಇಮಿನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ...ಪೇ॰... ಕಥೇಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೧೪೦. ತೇಭೂಮಕೇ ಸಙ್ಖಾರೇ "ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಅನುಪಸ್ಸತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ತಥಾ ಪವತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತನಾ ಸಹಗತಸಞ್ಞಾಯ ಭಾವಿತಾಯ ವಿಭಾವಿತಾ ಏವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾ"**ತಿ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವಾಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಏವ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಲೋಕಿಯವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ,** ಯಸ್ಮಾ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ತಾ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ। **ಲೋಕಿಯವಿಪಸ್ಸನಾಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಿಸ್ಸಕಾಪೇತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಸಿದ್ಧಮತ್ಥಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿರಾಗೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಆಗತವಸೇನಾತಿ** ತಥಾ ಆಗತಪಾಳಿವಸೇನ "ವಿರಾಗೋ ನಿರೋಧೋ"ತಿ ಹಿ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಧ "ವಿರಾಗಸಞ್ಞಾ, ನಿರೋಧಸಞ್ಞಾ"ತಿ ವುತ್ತಸಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಾಪಿ ಸಿಯುಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ದ್ವೇ ಲೋಕುತ್ತರಾಪಿ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ।

೧೪೧. ಮೇತ್ತಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೇತ್ತಂ,** ಚಿತ್ತಂ। ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ **ಮೇತ್ತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ।** ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ। ಇಮಾನಿಪಿ ಮೇತ್ತಾಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಸೇನ ಆಗತಾನಿ ತೇಸಂ ಸೇಟ್ಠಪರಿಸಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಪನ

ಭಿಕ್ಖೂಸುಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಏವಂ ಗಿಹೀಸುಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಚತುಪರಿಸಸಾಧಾರಣತ್ತಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಭಿಕ್ಖೂನಞ್ಚೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಾಮಂ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನಪಿ ಮೇತ್ತಾಕಾಯಕಮ್ಮಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಚಾರಿತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಧಮ್ಮಪೂರಣ**"ನ್ತಿ ಆಹ। **ತೇಪಿಟಕಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ** ಪರಿಪುಚ್ಛನಅತ್ಥಕಥನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಂ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪವತ್ತಿತಬ್ಬತೋ।

ಆವೀತಿ ಪಕಾಸಂ, ಪಕಾಸಭಾವೋ ಚೇತ್ಥ ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಕರೀಯತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಭಾವತೋತಿ ಆಹ "**ಸಮ್ಮುಖಾ**"ತಿ। **ರಹೋ**ತಿ ಅಪ್ಪಕಾಸಂ, ಅಪ್ಪಕಾಸತಾ ಚ ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಕರೀಯತಿ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಭಾವತೋತಿ ಆಹ "**ಪರಮ್ಮುಖಾ**"ತಿ। **ಸಹಾಯಭಾವಗಮನಂ** ತೇಸಂ ಪುರತೋ। **ಉಭಯೇಹೀ**ತಿ ನವಕೇಹಿ, ಥೇರೇಹಿ ಚ।

ಪಗ್ಗಯ್ಹಾತಿ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ।

ಕಾಮಂ ಮೇತ್ತಾಸಿನೇಹಸಿನಿದ್ಧಾನಂ ನಯನಾನಂ ಉಮ್ಮೀಲನಾ, ಪಸನ್ನೇನ ಮುಖೇನ ಓಲೋಕನಞ್ಚ ಮೇತ್ತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಮೇವ, ಯಸ್ಸ ಪನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ನಯನಾನಂ ಮೇತ್ತಾಸಿನೇಹಸಿನಿದ್ಧತಾ, ಮುಖಸ್ಸ ಚ ಪಸನ್ನತಾ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "**ಮೇತ್ತಂ ಮನೋಕಮ್ಮಂ ನಾಮಾ**"ತಿ।

ಲಾಭಸದ್ದೋ ಕಮ್ಮಸಾಧನೋ "ಲಾಭಾವತ, ಲಾಭೋ ಲದ್ಧೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ಸೋ ಚೇತ್ಥ "ಧಮ್ಮಲದ್ಧಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಅತೀತಕಾಲಿಕೋತಿ ಆಹ "**ಚೀವರಾದಯೋ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಾ**"ತಿ। ಧಮ್ಮತೋ ಆಗತಾತಿ **ಧಮ್ಮಿಕಾ**। ತೇನಾಹ "ಧಮ್ಮಲದ್ಧಾ"ತಿ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕುಹನಾದೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತೇನ ವಿಭಜನಪುಬ್ಬಕಂ ಕಾಯೇನ ವಿಭಜನನ್ತಿ ಮೂಲಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏವಂ ಚಿತ್ತೇನ ವಿಭಜನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ಪಟಿವಿಭಾಗೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಪ್ಪಟಿವಿಭತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ಅಪ್ಪಟಿವಿಭತ್ತಂ ವಾ ಲಾಭಂ ಭುಞ್ಜತೀತಿ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ ಏವ।

ತಂ ತಂ ನೇವ ಗಿಹೀನಂ ದೇತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಜೀವಸೋಧನತ್ಥಂ। **ನ ಅತ್ತನಾ ಭುಞ್ಜತೀ**ತಿ ಅತ್ತನಾವ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ "ಮಯ್ಹಂ ಅಸಾಧಾರಣಭೋಗಿತಾ ಮಾ ಹೋತೂ"ತಿ। "**ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಚ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಲಾಭಸ್ಸ ತೀಸುಪಿ ಕಾಲೇಸು ಸಾಧಾರಣತೋ ಠಪನಂ ದಸ್ಸಿತಂ। "**ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಚ ಸಙ್ಘೇನ ಸಾಧಾರಣಂ ಹೋತೂ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಕಾಲೋ ದಸ್ಸಿತೋ, "**ಗಹೇತ್ವಾ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೋ, ತದುಭಯಂ ಪನ ತಾದಿಸೇನ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗೇನ ವಿನಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧೋ ಪುರಿಮಕಾಲೋ। ತಯಿದಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪುಬ್ಬೇ ವಸ್ಸ ಹೋತಿ "ಸಙ್ಘೇನ ಸಾಧಾರಣಂ ಹೋತೂತಿ ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಹೋತಿ "ಸಙ್ಘೇನ ಸಾಧಾರಣಂ ಹೋತೂತಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮೀ"ತಿ। ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಹೋತಿ "ಸಙ್ಘೇನ ಸಾಧಾರಣಂ ಹೋತೂತಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ ಮಯಾ"ತಿ ಏವಂ ತಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಲದ್ಧಲಾಭಂ ಓಸಾನಲಕ್ಖಣಂ ಅವಿಕೋಪೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋ ಸಾಧಾರಣಭೋಗೀ, ಅಪ್ಪಟಿವಿಭತ್ತಭೋಗೀ ಚ ಹೋತಿ।

ಇಮಂ ಪನ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮನ್ತಿ ಇಮಂ ಚತುತ್ಥಂ ಸರಿತಬ್ಬಯುತ್ತಧಮ್ಮಂ। **ನ ಹಿ...ಪೇ॰... ಗಣ್ಹನ್ತಿ,** ತಸ್ಮಾ ಸಾಧಾರಣಭೋಗಿತಾ ಏವ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ ಆರಮ್ಭೋಪಿ ತಾವ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ಕುತೋ ಪೂರಣನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "**ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಲಾಭಸ್ಸ ಧಮ್ಮಿಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "**ವತ್ತಂ ಅಖಣ್ಡೇನ್ತೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿಭತ್ತಭೋಗಿತಂ, ಸಾಧಾರಣಭೋಗಿತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸತಿ ಪನ ತದುಭಯೇ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೋ ಪೂರಿತೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಪೂರೇತೀ**"ತಿ। "**ಓದಿಸ್ಸಕಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿ ಏತೇನ ಅನೋದಿಸ್ಸಕಂ ಕತ್ವಾ ಪಿತುನೋ, ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾದೀನಂ ವಾ ಥೇರಾಸನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇನ್ತಸ್ಸ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ। **ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೋ ಪನಸ್ಸ ನ ಹೋತೀ**ತಿ ಪಟಿಜಗ್ಗನಟ್ಠಾನೇ ಓದಿಸ್ಸಕಂ ಕತ್ವಾ ದಿನ್ನತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಪಲಿಬೋಧಜಗ್ಗನಂ ನಾಮ ಹೋತೀ**"ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪೂರಕಸ್ಸ ಓದಿಸ್ಸಕದಾನಂ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ? ನೋ ನ ವಟ್ಟತಿ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತೇನ ಪನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಗಿಲಾನಾದೀನಂ

ಓದಿಸ್ಸಕಂ ಕತ್ವಾ ದಾನಂ ಅಪ್ಪಟಿವಿಭಾಗಪಕ್ಖಿಕಂ "ಅಸುಕಸ್ಸ ನ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಬ್ಯತಿರೇಕಪ್ಪಧಾನೋ ಹಿ ಪಟಿವಿಭಾಗೋ। ತೇನಾಹ **"ಅವಸೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಅದಾತುಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ದಾತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಕರುಣಾಯನವಸೇನ, ನ ವತ್ತಪೂರಣವಸೇನ।

ಸುಸಿಕ್ಖಿತಾಯಾತಿ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪೂರಣವಿಧಿಮ್ಹಿ ಸುಟ್ಠು ಸಿಕ್ಖಿತಾಯ, ಸುಕುಸಲಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ಕೋಸಲ್ಲಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಸಿಕ್ಖಿತಾಯ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ದ್ವಾದಸಹಿ ವಸ್ಸೇಹಿ ಪೂರತಿ, ನ ತತೋ ಓರ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ದುಪ್ಪೂರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಮಹಪ್ಫಲೋ ಮಹಾನಿಸಂಸೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೇಹಿಪಿ ತಾವ ಗರುತರೇಹಿ ಫಲಾನಿಸಂಸೇಹಿ ಚ ಅನುಗತೋ। ತಂಸಮಙ್ಗೀ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಿಸೇಸಲಾಭೀ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೋ ವಿಯ ಲೋಕೇ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ದುಪ್ಪಜಹಂ ದಾನಮಯಸ್ಸ, ಸೀಲಮಯಸ್ಸ ಚ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಂ ಸುದೂರೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಂ ಕತ್ವಾ ಸುವಿಸುದ್ಧೇನ ಚೇತಸಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಸಿಮಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ, ಅನ್ವಯತೋ ಚ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಸಚೇ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇದಾನಿ ಯೇ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೇ ಚ ಆನಿಸಂಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನೇವ ಇಸ್ಸಾ, ನ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಹೋತಿ** ಚಿರಕಾಲಭಾವನಾಯ ವಿಧುತಭಾವತೋ। **ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ** ಪರಿಚ್ಚಾಗಸೀಲತಾಯ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "ದದಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಭಜನ್ತಿ ನಂ ಬಹೂ"ತಿಆದಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೪)। **ಸುಲಭಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ** ದಾನವಸೇನ ಉಳಾರಜ್ಝಾಸಯಾನಂ ಪಚ್ಚಯಲಾಭಸ್ಸ ಇಧಾನಿಸಂಸಭಾವತೋ ದಾನಸ್ಸ। **ಪತ್ತಗತಂ ಅಸ್ಸ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ನ ಖೀಯತಿ** ಪತ್ತಗತವಸೇನ ದ್ವಾದಸವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಮಹಾಪತ್ತಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಪೂರಿತತ್ತಾ। **ಅಗ್ಗಭಣ್ಡಂ ಲಭತಿ** ದೇವಸಿಕಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ಅಗ್ಗತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಾನಸ್ಸ ದಿನ್ನತ್ತಾ। **ಭಯೇವಾ…ಪೇ॰… ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ** ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಿಕಪ್ಪಂ ಅಕತ್ವಾ ಅತ್ತನಿ ನಿರಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತೇನ ಚಿರಕಾಲಂ ದಾನಪೂರತಾಯ ಪಸಾದಿತಚಿತ್ತತ್ತಾ।

ತತ್ರಾತಿ ತೇಸು ಆನಿಸಂಸೇಸು ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೇಸು। **ಇಮಾನಿ** ತಂ ದೀಪನಾನಿ **ವತ್ಥೂನಿ** ಕಾರಣಾನಿ। **ಅಲಭನ್ತಾಪೀತಿ** ಅಮಹಾಪುಞ್ಞತಾಯ ನ ಲಾಭಿನೋ ಸಮಾನಾಪಿ। **ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗಸಭಾಗ**ನ್ತಿ ಸಭಾಗಂ ತಬ್ಭಾಗಿಯಂ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗಂ **ಜಾನನ್ತಿ।**

ಅನುತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮತ್ತಾ, ಥೇರಾನಂ ಸಂಸಯವಿನೋದನತ್ಥಞ್ಚ **"ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೋ ಮೇ ಭನ್ತೇ ಪೂರಿತೋ"**ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಹಿ ದುತಿಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಥೇರೇನ ಅತ್ತಾ ಪಕಾಸಿತೋ। ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯತಾಯ, ಸುಲಭಪಚ್ಚಯತಾಯಪಿ ಇದಂ ವತ್ಥುಮೇವ। ಪತ್ತಗತಾಖೀಯನಸ್ಸ ಪನ ವಿಸೇಸಂ ವಿಭಾವನತೋ **"ಇದಂ ತಾವ…ಪೇ॰… ಏತ್ಥ ವತ್ಥು"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಗಿರಿಭಣ್ಡಮಹಾಪೂಜಾಯಾತಿ ಚೇತಿಯಗಿರಿಮ್ಹಿ ಸಕಲಲಙ್ಕಾದೀಪೇ, ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಸಮುದ್ದೇ ಚ ನಾವಾಸಙ್ಘಾಟಾದಿಕೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದೀಪಪುಪ್ಫಗನ್ಧಾದೀಹಿ ಕರಿಯಮಾನಮಹಾಪೂಜಾಯಂ। **ಪರಿಯಾಯೇನಪೀತಿ** ಲೇಸೇನಪಿ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕ**ನ್ತಿ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪೂರಣತೋಪಿ **ಇದಂ** ಯಥಾಭೂತಪ್ಪವೇದನಂ **ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನಾರೋಚೇತ್ವಾವ ಪಲಾಯಿಂಸು ಚೋರಭಯೇನ। "ಅತ್ತನೋ ದುಜ್ಜೀವಿಕಾಯಾ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

ವಟ್ಟಿಸ್ಸತೀತಿ ಕಪ್ಪಿಸ್ಸತಿ। **ಥೇರೀ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪೂರಿಕಾ ಅಹೋಸಿ,** ಥೇರಸ್ಸ ಪನ ಸೀಲತೇಜೇನೇವ ದೇವತಾ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪಜ್ಜಿ।

ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಖಣ್ಡನ್ತಿ **ಅಖಣ್ಡಾನಿ।** ತಂ ಪನ ನೇಸಂ ಖಣ್ಡಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾನಂ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಆದಿ ಅನ್ತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ **"ಸತ್ತಸೂ"**ತಿಆದಿ। ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾನಂ ಪನ ಸಮಾದಾನಕ್ಕಮೇನಪಿ

ಆದಿ ಅನ್ತಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। **ಪರಿಯನ್ತೇ ಭಿನ್ನಸಾಟಕೋ ವಿಯಾ**ತಿ ವತ್ಥನ್ತೇ, ದಸನ್ತೇ ವಾ ಭಿನ್ನವತ್ಥಂ ವಿಯ, ವಿಸದಿಸೂದಾಹರಣಂ ಚೇತಂ "ಅಖಣ್ಡಾನೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪಿ ಉದಾಹರಣಾನಿ। ಖಣ್ಡಿತಭಿನ್ನತಾ ಖಣ್ಡಂ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಖಣ್ಡಂ,** ಸೀಲಂ। **"ಛಿದ್ದ"**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವೇಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಂ** ವಿನಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣೇನ ಗಾವೀ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸಬಲರಹಿತಾನಿ **ಅಸಬಲಾನಿ।** ತಥಾ **ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ।** ಸೀಲಸ್ಸ **ತಣ್ಹಾದಾಸಬ್ಯತೋ ಮೋಚನಂ** ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಭಾವಾಪಾದನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ ಸೇರೀ ಸಯಂವಸೀ ಭುಜಿಸ್ಸೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕಾರಣತೋ ಭುಜಿಸ್ಸಾನೀ"**ತಿ। ಸುಪರಿಸುದ್ಧಭಾವೇನ ಪಾಸಂಸತ್ತಾ **ವಿಞ್ಞುಪಸತ್ಥಾನಿ।** ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ದೇವೋ ವಾ ಭವೇಯ್ಯಂ, ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ, ತತ್ಥ "ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ"ತಿ, "ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಆದಿನಾ **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾ।** "ಅಯಂ ತೇ ಸೀಲೇಸು ದೋಸೋ"ತಿ ಚತೂಸುಪಿ ವಿಪತ್ತೀಸು ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ವಿಪತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸನೇನ **ಪರಾಮಟ್ಠುಂ** ಅನುದ್ಧಂಸೇತುಂ। ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಪ್ಪಯೋಜನಾನಿ **ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ।**

ಸಮಾನಭಾವೂಪಗತಸೀಲಾತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮಾನಭಾವಂ ಉಪಗತಸೀಲಾ ಸಭಾಗವುತ್ತಿಕಾ। ಕಾಮಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಞ್ಚ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇ ನಾನತ್ತಂ ನ ಸಿಯಾ, ತಂ ಪನ ನ ಏಕನ್ತಿಕಂ, ಇದಂ ಏಕನ್ತಿಕಂ ನಿಯತಭಾವತೋತಿ ಆಹ **"ನತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಸೀಲೇ ನಾನತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಸೀಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏತಂ "ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸೀಲಾನೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಯಾಯನ್ತಿ ಯಾ ಅಯಂ ಮಯ್ಹಞ್ಚೇವ ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಾ । **ದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। **ನಿದ್ದೋಸಾ**ತಿ ನಿಧುತದೋಸಾ, ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನರಾಗಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಯ್ಯಾತೀ**ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರತಿ ನಿಗಚ್ಛತಿ। ಸಯಂ ನಿಯ್ಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಹಿ "ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಯ್ಯಾಪೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಾ ಸತ್ಥು ಅನುಸಿಟ್ಠಿ, ತಂ ಕರೋತೀತಿ **ತಕ್ಕರೋ,** ತಸ್ಸ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನಕಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಾನದಿಟ್ಠಿಭಾವ**ನ್ತಿ ಸದಿಸದಿಟ್ಠಿಭಾವಂ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧೇನ ಅಭಿನ್ನದಿಟ್ಠಿಭಾವಂ। **ವುದ್ಧಿಯೇವಾ**ತಿ ಅರಿಯವಿನಯೇ ಗುಣೇಹಿ ವುದ್ಧಿಯೇವ, ನೋ ಪರಿಹಾನೀತಿ ಅಯಂ ಅಪರಿಹಾನಿಯಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಅತ್ತನೋಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಅದ್ಧನಿಯತಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಇಧ ದೇಸಿತಾ।

೧೮೨. **ಆಸನ್ನಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ತಾ**ತಿ ಕತಿಪಯಮಾಸಾಧಿಕೇನ ಸಂವಚ್ಛರಮತ್ತೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಏತಂಯೇವಾ**ತಿ "ಇತಿ ಸೀಲ"ನ್ತಿಆದಿಕಂಯೇವ **ಇತಿ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ, ಪರಿಮಾಣತ್ಥೋ ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಸೀಲಂ ಏತ್ತಕಂ ಸೀಲ"**ನ್ತಿ। **ಏವಂ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಭೇದಂ ಸೀಲಂ। **ಏತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಪರಮಂ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ। **ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಭೂತಂ ಲೋಕಿಯಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತೇ "ಪುಬ್ಬೇವ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಆಜೀವೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೩೧; ಕಥಾ॰ ೮೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ। **ಏಸೋ**ತಿ ಮಗ್ಗಫಲಸಮಾಧಿ। **ಪರಿಭಾವಿತೋ**ತಿ ತೇನ ಸೀಲೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಭಾವಿತೋ ಸಮ್ಭಾವಿತೋ। **ಮಹಪ್ಫಲೋ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸೋ**ತಿ ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿ ತಾವ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇಹಿ ಮಹಪ್ಫಲೋ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖವೂಪಸಮೇನ ಮಹಾನಿಸಂಸೋ। ಇತರೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಮಹಪ್ಫಲೋ, ನಿಬ್ಬುತಿಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಾನಿಸಂಸೋ। **ಯಮ್ಹಿ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಚೇವ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಚ ಠತ್ವಾ। **ಸಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾ। **ತೇನ ಪರಿಭಾವಿತಾ**ತಿ ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಸಮಾಧಿನಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಭಾವಿತಾ ಪರಿಭಾವಿತಾ। ಮಹಪ್ಫಲಮಹಾನಿಸಂಸತಾ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಪಿ ಚ ತೇ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಝಾನಙ್ಗಪ್ಪಭೇದಹೇತುತಾಯ **ಮಹಪ್ಫಲಾ** ಸತ್ತದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲವಿಭಾಗಹೇತುತಾಯ **ಮಹಾನಿಸಂಸಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಯಾಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಂ, ಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಂ ವಾ ಠತ್ವಾ। ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಸಮಾಧಿಸಹಗತಾಪಿ ಪಞ್ಞಾ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿಯೇವ। **ಸಮ್ಮದೇವಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠುಯೇವ ಯಥಾ ಆಸವಾನಂ ಲೇಸೋಪಿ ನಾವಸಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಸೋ **ಆಸವೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚತಿ।** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಕ್ಖಣಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ।

೧೪೩. ಲೋಕಿಯತ್ಥಸದ್ದಾನಂ ವಿಯ ಅಭಿರನ್ತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಭಿರನ್ತಂ ಅಭಿರತಂ ಅಭಿರತೀತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ಅಭಿರನ್ತ-ಸದ್ದೋ ಚಾಯಂ ಅಭಿರುಚಿಪರಿಯಾಯೋ, ನ ಅಸ್ಸಾದಪರಿಯಾಯೋ। ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದವತ್ಥುವಿಗಮೇನ ಸಿಯಾ ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿ, ಯದಿದಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಪಗೇವ ಬುದ್ಧಾನನ್ತಿ ಆಹ **“ಬುದ್ಧಾನಂ… ಪೇ॰… ನತ್ಥೀ”**ತಿ। ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಕತ್ಥಚಿ ವಸಿತ್ವಾ ತದಭಾವತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಮನಂ ನಾಮ ಬುದ್ಧಾನಂ ನತ್ಥಿ। ವೇನೇಯ್ಯವಿನಯನತ್ಥಂ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ವಸಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಿದ್ಧೇ ವೇನೇಯ್ಯವಿನಯನತ್ಥಮೇವ ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಯಥಾರುಚಿ। **ಆಯಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆ**-ಸದ್ದೋ “ಆಗಚ್ಛಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಏಹಿ ಯಾಮಾ”**ತಿ। **ಅಯಾಮಾ**ತಿ ಪನ ಪಾಠೇ **ಅ**-ಕಾರೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಸನ್ತಿಕಾವಚರತ್ತಾ ಥೇರಂ ಆಲಪತಿ,** ನ ಪನ ತದಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ವಸನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಭಾವತೋ। ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಗಣನೋ ಹಿ ತದಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ । ತೇನಾಹ “ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿ”ನ್ತಿ। **ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಗಮನ**ನ್ತಿ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಗಮನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಪಾಠಮಾಹ। **ಪಾಟಲಿಗಮನೇ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉತ್ತಾನಮೇವ** ಅನನ್ತರಂ, ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ಸಂವಣ್ಣಿತರೂಪತ್ತಾ।

ಸಾರಿಪುತ್ತಸೀಹನಾದವಣ್ಣನಾ

೧೪೫. **“ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ”ತಿಆದಿ** ಪಾಠಜಾತಂ। **ಸಮ್ಪಸಾದನೀಯೇ**ತಿ ಸಮ್ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೧) **ವಿತ್ಥಾರಿತಂ** ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ, ತಸ್ಮಾ ಮಯಮ್ಪಿ ತತ್ಥೇವ ನಂ ಅತ್ಥತೋ ವಿತ್ಥಾರಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ದುಸ್ಸೀಲಆದೀನವವಣ್ಣನಾ

೧೪೮. ಆಗನ್ತ್ವಾ ವಸನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಆಗನ್ತುಕಾತಿ **ಆವಸಥೋ,** ತದೇವ ಅಗಾರನ್ತಿ ಆಹ **“ಆವಸಥಾಗಾರನ್ತಿ ಆಗನ್ತುಕಾನಂ ಆವಸಥಗೇಹ”**ನ್ತಿ। **ದ್ವಿನ್ನಂ ರಾಜೂನ**ನ್ತಿ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಮಗಧರಾಜೂನಂ। **ಸಹಾಯಕಾ**ತಿ ಸೇವಕಾ। **ಕುಲಾನೀ**ತಿ ಕುಟುಮ್ಬಿಕೇ। ಸನ್ಥತನ್ತಿ **ಸನ್ಥರಿ,** ಸಬ್ಬಂ ಸನ್ಥರಿ ಸಬ್ಬಸನ್ಥರಿ, ತಂ **ಸಬ್ಬಸನ್ಥರಿಂ**। ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ ಚಾಯಂ। ತೇನಾಹ **“ಯಥಾ ಸಬ್ಬಂ ಸನ್ಥತಂ ಹೋತಿ, ಏವ”**ನ್ತಿ।

೧೪೯. **ದುಸ್ಸೀಲೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ದು**-ಸದ್ದೋ ಅಭಾವತ್ಥೋ “ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦) ವಿಯ, ನ ಗರಹತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಅಸೀಲೋ ನಿಸ್ಸೀಲೋ”**ತಿ। **ಭಿನ್ನಸಂವರೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯೋ ಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲೋ ಕೇನಚಿ ಕಾರಣೇನ ಸೀಲಭೇದಂ ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಾವ ಭಿನ್ನಸಂವರೋ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲೋ ಆಚಾರಹೀನೋ, ಸೋ ಕಥಂ ಭಿನ್ನಸಂವರೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ? ಸೋಪಿ ಸಾಧುಸಮಾಚಾರಸ್ಸ ಪರಿಹಾನಿಯಸ್ಸ ಭೇದಿತತ್ತಾ ಭಿನ್ನಸಂವರೋ ಏವ ನಾಮ। ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಂವರೋ ಸಂವರರಹಿತೋತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತಂ ತಂ ಸಿಪ್ಪಟ್ಠಾನಂ। **ಮಾಘಾತಕಾಲೇ**ತಿ “ಮಾ ಘಾತೇಥ ಪಾಣಿನೋ”ತಿ ಏವಂ ಮಾಘಾತಾತಿ ಘೋಸನಂ ಘೋಸಿತದಿವಸೇ।

ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತಿ ಪಾಪಕೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ।

ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಮಙ್ಕು ಹೋತಿಯೇವ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಿಭಾವತೋ।

ತಸ್ಸಾತಿ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ। **ಸಮಾದಾಯ ಪವತ್ತಿತಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ಕತಕಾರಣಂ। **ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ತಂ ಮನಸೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। **ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಇಧಲೋಕ**ನ್ತಿ ಉಮ್ಮೀಲನಕಾಲೇ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತದಾರಾದಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಇಧ ಲೋಕಂ **ಪಸ್ಸತಿ**। **ನಿಮೀಲೇತ್ವಾ ಪರಲೋಕ**ನ್ತಿ ನಿಮೀಲನಕಾಲೇ ಗತಿನಿಮಿತ್ತುಪಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪರಲೋಕಂ **ಪಸ್ಸತಿ**। ತೇನಾಹ **“ಚತ್ತಾರೋ ಅಪಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಪಞ್ಚಮಪದ**ನ್ತಿ “ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಆದೀನವಕೋಟ್ಠಾಸೋ।

ಸೀಲವನ್ತಆನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ

೧೫೦. **ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ವುತ್ತಾಯ ಆದೀನವಕಥಾಯ ವಿಪರಿಯಾಯೇನ। "ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ತಂ ತಂ ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿಂ ಯಥಾಕಾಲಂ ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ "ಪಾಸಂಸಂ ಸೀಲಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸೀಲವಾ। ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಸೀಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ ಪನ ಅತ್ಥವಚನಂ ಸುಕರನ್ತಿ ಅನಾಮಟ್ಠಂ।

೧೫೧. **ಪಾಳಿಮುತ್ತಕಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಗೀತಿಅನಾರುಳ್ಹಾಯ **ಧಮ್ಮಿಕಥಾಯ। ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಆವಸಥಾಗಾರೇ ಏವ।

ಪಾಟಲಿಪುತ್ತನಗರಮಾಪನವಣ್ಣನಾ

೧೫೨. **ಇಸ್ಸರಿಯಮತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಇಸ್ಸರಿಯಪ್ಪಮಾಣೇನ, ಇಸ್ಸರಿಯೇನ ಚೇವ ವಿತ್ತೂಪಕರಣೇನ ಚಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಉಪಭೋಗೂಪಕರಣಾನಿಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ "ಮತ್ತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಪಾಟಲಿಗಾಮಂ ನಗರಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ "ಪಾಟಲಿಗಾಮೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಠಾನಂ ಇದಾನಿ ನಗರಂ ಕತ್ವಾ। **ಮಾಪೇನ್ತೀ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ। **ಆಯಮುಖಪಚ್ಛಿನ್ದನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಆಯದ್ವಾರಾನಂ ಉಪಚ್ಛೇದನಾಯ। **"ಸಹಸ್ಸಸೇವಾ"**ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸಹಸ್ಸಸೋ ಏವ। ತೇನಾಹ **"ಏಕೇಕವಗ್ಗವಸೇನ ಸಹಸ್ಸಂ ಸಹಸ್ಸಂ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। **ಘರವತ್ಥೂನೀ**ತಿ ಘರಪತಿಟ್ಠಾಪನಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಚಿತ್ತಾನಿ ನಮನ್ತೀ**ತಿ ತಂತಂದೇವತಾನುಭಾವೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಚಿತ್ತಾನಿ ನಮನ್ತಿ ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಪಾಠಕಾನಂ, ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ತಾಹಿ ವತ್ಥೂನಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ। **ಸಿಪ್ಪಾನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಸಿಪ್ಪಾನುಗತವಿಜ್ಜಾನುಭಾವೇನ। **ನಾಗಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ನಾಗಾನಂ ನಿವಾಸಪ್ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಸೇಸದ್ವಯೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಾಸಾಣೋ**ತಿ ಅಪ್ಪಲಕ್ಖಣಪಾಸಾಣೋ। **ಖಾಣುಕೋ**ತಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಖಾಣುಕೋ । **ಸಿಪ್ಪಂ ಜಪ್ಪಿತ್ವಾ** ತಾದಿಸಂ ಸಾರಮ್ಭಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಅನಾರಮ್ಭೇ ಠಾನೇ ತಾಹಿ ವತ್ಥುಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಹಿ **ದೇವತಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತಯಮಾನಾ ವಿಯ** ತಂತಂಗೇಹಾನಿ **ಮಾಪೇನ್ತಿ** ಉಪದೇಸದಾನವಸೇನ। **ನೇಸ**ನ್ತಿ ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಪಾಠಕಾನಂ, ಸಬ್ಬಾಸಂ ದೇವತಾನಂ। **ಮಙ್ಗಲಂ ವಡ್ಢಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಮಙ್ಗಲಂ ಬ್ರೂಹೇಸ್ಸನ್ತಿ। ಪಣ್ಡಿತದಸ್ಸನಾದೀನಿ ಹಿ ಉತ್ತಮಮಙ್ಗಲಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಥ ಮಯ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತಿ ಅವಯವಧಮ್ಮೇನ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ಯಥಾ "ಅಲಙ್ಕತೋ ದೇವದತ್ತೋ"ತಿ।

ಅರಿಯಕಮನುಸ್ಸಾನನ್ತಿ ಅರಿಯದೇಸವಾಸಿಮನುಸ್ಸಾನಂ। **ರಾಸಿವಸೇನೇವಾ**ತಿ "ಸಹಸ್ಸಂ ಸತಸಹಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ರಾಸಿವಸೇನೇವ, ಅಪ್ಪಕಸ್ಸ ಪನ ಭಣ್ಡಸ್ಸ ಕಯವಿಕ್ಕಯೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ "ರಾಸಿವಸೇನೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಾಣಿಜಾಯ ಪಥೋ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ವಣಿಪ್ಪಥೋ**ತಿ ಪುರಿಮವಿಕಪ್ಪೇ ಅತ್ಥೋ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ವಾಣಿಜಾನಂ ಪಥೋ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ, **ವಣಿಪ್ಪಥೋ**ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಾಣಿಜಾನಂ ವಸನಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಭಣ್ಡಪುಟೇ ಭಿನ್ದನ್ತಿ ಮೋಚೇನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪುಟಭೇದನ**ನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಭಣ್ಡಪುಟೇ…ಪೇ॰… ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಚ-ಕಾರತ್ಥೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ **ವಾ-ಸದ್ದೋ**।

೧೫೩. **ಕಾಳಕಣ್ಣೀ ಸತ್ತಾ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಕಣ್ಹಧಮ್ಮಬಹುಲತಾಯ ಪರೇಸಞ್ಚ ಕಣ್ಹವಿಪಾಕಾನತ್ಥನಿಬ್ಬತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ "ಕಾಳಕಣ್ಣೀ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾ ಪರೂಪದ್ದವಕರಾ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಸತ್ತಾ। **ತ**ನ್ತಿ ಭಗವನ್ತಂ। **ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇ ಏಕಂ ಸಮಯಂ। **ಗಾಮಪ್ಪವಿಸನನೀಹಾರೇನಾ**ತಿ ಗಾಮಪ್ಪವೇಸನ ನಿವಸನಾಕಾರೇನ। **ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ, ಪತ್ತಂ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏತ್ಥಾತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಸಕಪ್ಪಿತಪ್ಪದೇಸೇ। **ಸಞ್ಞತೇ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಞ್ಞತೇ ಸುಸಂವುತಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇ।

ಪತ್ತಿಂ ದದೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ತನಾ ಪಸುತಂ ಪುಞ್ಞಂ ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಅನುಪ್ಪದಜ್ಜೇಯ್ಯ। **“ಪೂಜಿತಾ”**ತಿಆದೀಸು ತದೇವ ಪತ್ತಿದಾನಂ **ಪೂಜಾ,** ಅನಾಗತೇ ಏವ ಉಪದ್ದವೇ ಆರಕ್ಖಸಂವಿಧಾನಂ **ಪಟಿಪೂಜಾ**। “ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಞಾತಿಮನುಸ್ಸಾ ಞಾತಿಪೇತಾನಂ ಪತ್ತಿದಾನಾದಿನಾ ಪೂಜನಮಾನನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಿ ಇಮೇ ಪನ ಅಞ್ಞಾತಕಾಪಿ ಸಮಾನಾ ತಥಾ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನೇಸಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಆರಕ್ಖಾ ಸಂವಿಧಾತಬ್ಬಾ”ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಪವಾರೇತ್ವಾ ದೇವತಾ ತತ್ಥ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಮೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಬಲಿಕಮ್ಮಕರಣಂ **ಮಾನನಂ,** ಸಮ್ಪತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಪರಿಸ್ಸಯಹರಣಂ **ಪಟಿಮಾನ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏತೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸುನ್ದರಾನಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸುನ್ದರಾನಿ ಇಟ್ಠಾನಿ ಏವ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಅನಿಟ್ಠಾನಿ।

೧೫೪. **ಆಣಿಯೋ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಲಹುಕೇ ದಾರುದಣ್ಡೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಕವಾಟಫಲಕೇ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಕಾತುಂ ಆಣಿಯೋ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ। ನಾವಾಸಙ್ಖೇಪೇನ ಕತಂ **ಉಳುಮ್ಪಂ,** ವೇಳುನಳಾದಿಕೇ ಸಙ್ಘರಿತ್ವಾ ವಲ್ಲಿಆದೀಹಿ ಕಲಾಪವಸೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ **ಕುಲ್ಲಂ।**

ಉದಕಟ್ಠಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಉದಕಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಏತಂ “ಅಣ್ಣವ”ನ್ತಿ ಅಧಿವಚನಂ, ಸಮುದ್ದಸ್ಸೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸರನ್ತಿ ಇಧ ನದೀ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಸರತಿ ಸನ್ದತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಗಮ್ಭೀರವಿತ್ಥತ**ನ್ತಿ ಅಗಾಧಟ್ಠೇನ ಗಮ್ಭೀರಂ, ಸಕಲಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಿತಾಯ ವಿತ್ಥತಂ। **ವಿಸಜ್ಜಾ**ತಿ ಅನಾಸಜ್ಜ ಅಪ್ಪತ್ವಾ। **ಪಲ್ಲಲಾನಿ** ತೇಸಂ ಅತರಣತೋ। **ವಿನಾಯೇವ ಕುಲ್ಲೇನಾ**ತಿ ಈದಿಸಂ ಉದಕಂ ಕುಲ್ಲೇನ ಈದಿಸೇನ ವಿನಾ ಏವ **ತಿಣ್ಣಾ ಮೇಧಾವಿನೋ ಜನಾ,** ತಣ್ಹಾಸರಂ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ ಸೇತುಂ ಕತ್ವಾ ನಿತ್ತಿಣ್ಣಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅರಿಯಸಚ್ಚಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫೫. **ಮಹಾಪನಾದಸ್ಸ** ರಞ್ಞೋ। **ಪಾಸಾದಕೋಟಿಯಂ ಕತಗಾಮೋ**ತಿ ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಪತಿತಥುಪಿಕಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನೇ ನಿವಿಟ್ಠಗಾಮೋ। **ಅರಿಯಭಾವಕರಾನ**ನ್ತಿ ಯೇ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅರಿಯಭಾವಕರಾನಂ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕತ್ತುಭಾವೂಪಚಾರವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ತಚ್ಛಾವಿಪಲ್ಲಾಸಭೂತಭಾವೇನ **ಸಚ್ಚಾನಂ।** ಅನುಬೋಧೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಂ ಞಾಣಂ, ಪಟಿವೇಧೋ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಅಭಿಸಮಯೋ, ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಅನುಬೋಧಪುಬ್ಬಕೋ ಪಟಿವೇಧೋ ಅನುಬೋಧೇನ ವಿನಾ ನ ಹೋತಿ, ಅನುಬೋಧೋಪಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಪಟಿವೇಧೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತದುಭಯಾಭಾವಹೇತುಕಞ್ಚ ವಟ್ಟೇವ ಸಂಸರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ “ಅನನುಬೋಧಾ…ಪೇ॰… ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚಾ”ತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಭವತೋ ಭವನ್ತರೂಪಗಮನಂ **ಸನ್ಧಾವನಂ,** ಅಪರಾಪರಂ ಚವನುಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಸಞ್ಚರಣಂ **ಸಂಸರಣ**ನ್ತಿ ಆಹ **“ಭವತೋ”**ತಿಆದಿ। ಸನ್ಧಾವಿತಸಂಸರಿತಪದಾನಂ ಕಮ್ಮಸಾಧನತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಮಯಾ ಚ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಚಾ”**ತಿ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಭಾವಸಾಧನತಂ ಹದಯೇ ಕತ್ವಾ **“ಮಮಞ್ಚೇವ ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚಾ”**ತಿ ಯಥಾರುತವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। **ನಯನಸಮತ್ಥಾ**ತಿ ಪಾಪನಸಮತ್ಥಾ, ದೀಘರಜ್ಜುನಾ ಬದ್ಧಸಕುಣಂ ವಿಯ ರಜ್ಜುಹತ್ಥೋ ಪುರಿಸೋ ದೇಸನ್ತರಂ ತಣ್ಹಾರಜ್ಜುನಾ ಬದ್ಧಂ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಭವನ್ತರಂ ನೇತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಭವನೇತ್ತಿ,** ತಣ್ಹಾ, ಸಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸತ್ಥೇನ ಸುಟ್ಠು ಹತಾ ಛಿನ್ನಾತಿ **ಭವನೇತ್ತಿಸಮೂಹತಾ।**

ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣವಣ್ಣನಾ

೧೫೬. **ದ್ವೇ ಗಾಮಾ** “ನಾತಿಕಾ”ತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮೋ, ಇ-ಕಾರಸ್ಸ ಚಾಯಂ ನ-ಕಾರಾದೇಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ “ಅನಿಮಿತ್ತಾ ನ ನಾಯರೇ”ತಿಆದೀಸು (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೭೪; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೩೪) ವಿಯ। ತೇನಾಹ **“ಞಾತಿಗಾಮಕೇ”**ತಿ । **ಗಿಞ್ಜಕಾ** ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಇಟ್ಠಕಾ, ಗಿಞ್ಜಕಾಹಿ ಏವ ಕತೋ ಆವಸಥೋತಿ **ಗಿಞ್ಜಕಾವಸಥೋ** । ಸೋ ಕಿರ ಆವಾಸೋ ಯಥಾ ಸುಧಾಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಸಮ್ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಏವ ಚಿನಿತ್ವಾ ಛಾದೇತ್ವಾ ಕತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಇಟ್ಠಕಾಮಯೇ ಆವಸಥೇ”**ತಿ। ತುಲಾದಣ್ಡಕವಾಟಫಲಕಾನಿ ಪನ ದಾರುಮಯಾನೇವ।

೧೫೭. **ಓರಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮಧಾತು, ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ತಂ ಓರಂ ಭಜನ್ತೀತಿ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ,** ಓರಮ್ಭಾಗಸ್ಸ ವಾ ಹಿತಾನಿ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ**। ತೇನಾಹ **“ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾನ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ತೀಹಿ ಮಗ್ಗೇಹೀ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ತೀಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ। ತೇಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬತಾಯ ಹಿ ನೇಸಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯತಾ। ಓರಮ್ಭಜ್ಜಿಯಾನಿ ವಾ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ** ವುತ್ತಾನಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಇದಾನಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ನೇಸಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ತತ್ಥ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನಿ ಸಮತ್ಥತಾವಿಘಾತೇನ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ, ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಾವೇನ ಅರಿಯಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಭವೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧಾಯ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನಿ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನೀ”**ತಿ। **ನಿಬ್ಬತ್ತವಸೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ। **ಗನ್ತುಂ ನ ದೇನ್ತಿ** ಮಹಗ್ಗತಗಾಮಿಕಮ್ಮಾಯೂಹನಸ್ಸ ವಿನಿಬನ್ಧನತೋ। **ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿ ತೀಣಿ** ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಬ್ಯಾಪಾದಾ ವಿಯ ಮಹಗ್ಗತೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಅವಿನಿಬನ್ಧಭೂತಾನಿಪಿ ಕಾಮಭವೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತ್ತಾ **ತತ್ಥ** ಮಹಗ್ಗತಭವೇ **ನಿಬ್ಬತ್ತಮ್ಪಿ** ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಿಹೇತುಕಮ್ಮಪರಿಕ್ಖಯೇ ಕಾಮಭವೂಪಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯತಾಯ ಮಹಗ್ಗತಭವತೋ **ಆನೇತ್ವಾ ಪುನ ಇಧೇವ** ಕಾಮಭವೇ ಏವ **ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪೇನ್ತಿ,** ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ** ಪಞ್ಚಪಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಏವ। ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅನಾಗಮನಸಭಾವಾ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ ಇಧ ನ ಆಗಮನಸಭಾವಾ। ಬುದ್ಧದಸ್ಸನಥೇರದಸ್ಸನಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾನಂ ಪನತ್ಥಾಯಸ್ಸ ಆಗಮನಂ ಅನಿವಾರಿತಂ।

ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಿರಳಾಕಾರತಾ **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಮನ್ದತಾಯ** ಅಬಹಲತಾತಿ **ದ್ವೇಧಾಪಿ ತನುಭಾವೋ। ಅಭಿಣ್ಹನ್ತಿ** ಬಹುಸೋ। **ಬಹಲಬಹಲಾ**ತಿ ತಿಬ್ಬತಿಬ್ಬಾ। ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ತಾನಂ ಮದ್ದನ್ತಾ, ಫರನ್ತಾ, ಸಾಧೇನ್ತಾ, ಅನ್ಧಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ದ್ವೀಹಿ ಪನ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪಹೀನತ್ತಾ **ತನುಕತನುಕಾ** ಮನ್ದಮನ್ದಾ **ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। “ಪುತ್ತಧೀತರೋ ಹೋನ್ತೀ”**ತಿ ಇದಂ ಅಕಾರಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಪರಾಮಸನಮತ್ತೇನಪಿ ತೇ ಹೋನ್ತಿ। **ಇದನ್ತಿ** “ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ತನುತ್ತಾ”ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ। **ಭವತನುಕವಸೇನಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಕಭವವಸೇನ। **ತನ್ತಿ** ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಚನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯೇ ಭವಾ ಅರಿಯಾನಂ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತೇ ಪರಿಪುಣ್ಣಲಕ್ಖಣಭವಾ ಏವ। ಯೇ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕೀದಿಸಂ ತಂ ಭವತನುಕಂ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಥಾಪಿ ಭವತನುಕಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಮೇ ಭವೇ ಭವತನುಕಂ ನತ್ಥಿ** ಅಟ್ಠಮಸ್ಸೇವ ಭವಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಕಾಮಾವಚರಲೋಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಇತರಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ವಸೇನ ತಥಾ ವತ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ। ಯೋ ಹಿ ಸಕದಾಗಾಮೀ ದೇವಮನುಸ್ಸಲೋಕೇಸು ವೋಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಸೋಪಿ ಕಾಮಭವವಸೇನೇವ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ। ಭಗವತಾ ಚ ಕಾಮಲೋಕೇ ಠತ್ವಾ “ಸಕಿದೇವ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, “ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ”ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಚಸು ಸಕದಾಗಾಮೀಸು ಚತ್ತಾರೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಏಕೋವ ಗಹಿತೋ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಇಧ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪತ್ವಾ ಇಧೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಇಧ ಪತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ದೇವಲೋಕೇ ಪತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ದೇವಲೋಕೇ ಪತ್ವಾ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಇಧ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಯೋ ಪನ ಇಧ ಪತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ಯಾವತಾಯುಕಂ ವಸಿತ್ವಾ ಪುನ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಅಯಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಇಮಂ ಲೋಕನ್ತಿ ಕಾಮಭವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಸಚೇ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಂಯೇವ ಚತುಕ್ಕಂ ದಸ್ಸಿತಂ।

ಚತೂಸು ...ಪೇ॰... ಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನಾತಿ** ಮಗ್ಗಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನ। **ನಿಯತೋ** ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ "**ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ**"ತಿ।

ಧಮ್ಮಾದಾಸಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯವಣ್ಣನಾ

೧೫೮. **ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಞಾಣಗತಿನ್ತಿ** ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ "ಅಸುಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ, ಅಸುಕೋ ಸಕದಾಗಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ತಂತಂಞಾಣಾಧಿಗಮನಂ। **ಞಾಣೂಪಪತ್ತಿಂ ಞಾಣಾಭಿಸಮ್ಪರಾಯನ್ತಿ** ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ "ನಿಯತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ, ಸಕಿದೇವ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಞಾಣಸಹಿತಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯಭಾವಂ। **ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ** ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ **ಕಾಯಕಿಲಮಥೋವ,** ನ ತೇನ ಕಾಚಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಿತ್ತವಿಹೇಸಾತಿ** ಚಿತ್ತಖೇದೋ, ಸಾ ಕಿಲೇಸೂಪಸಂಹಿತತ್ತಾ **ಬುದ್ಧಾನಂ ನತ್ಥಿ।** ಆದೀಯತಿ ಆಲೋಕೀಯತಿ ಅತ್ತಾ ಏತೇನಾತಿ **ಆದಾಸಂ,** ಧಮ್ಮಭೂತಂ ಆದಾಸಂ **ಧಮ್ಮಾದಾಸಂ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತೇನ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಚತೂಸು ಅರಿಯಸಚ್ಚೇಸು ವಿದ್ಧಸ್ತಸಮ್ಮೋಹತ್ತಾ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಯಾಥಾವತೋ ಞತ್ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯ, ತಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಪನ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾದಾಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಯೇನ ಧಮ್ಮಾದಾಸೇನಾತಿ** ಇಧ ಪನ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಮೇವ ವದತಿ।

ಅವೇಚ್ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಿತ್ವಾ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಉಪ್ಪನ್ನಪಸಾದೋ **ಅವೇಚ್ಚಪಸಾದೋ,** ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಪಸಾದೋ , ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಾಸಾಣಪಬ್ಬತೋ ವಿಯ ನಿಚ್ಚಲೋ, ನ ಚ ಕೇನಚಿ ಕಾರಣೇನ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಅಚಲೇನ ಅಚ್ಚುತೇನಾ**"ತಿ।

"**ಪಞ್ಚಸೀಲಾನೀ**"ತಿ ಗಹಟ್ಠವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ ತೇಹಿ ಏಕನ್ತಪರಿಹರಣೀಯತೋ। ಅರಿಯಾನಂ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಕನ್ತಾನೇವ। ತೇನಾಹ "**ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪನೇತ್ಥ ಸಂವರೋ ಲಬ್ಭತಿಯೇವಾ**"ತಿ।

ಸಬ್ಬೇಸನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಾವಿರೋಧೇನಾತಿ** ಯಥಾ ಭೂತರೋಚನಾಪತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ। **ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇತಿ** ಕಾತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ।

ಅಮ್ಬಪಾಲೀಗಣಿಕಾವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೧೬೧. ತದಾ ಕಿರ ವೇಸಾಲೀ ಇದ್ಧಾ ಫೀತಾ ಸಬ್ಬಙ್ಗಸಮ್ಪನ್ನಾ ಅಹೋಸಿ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಖನ್ಧಕೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇಸಾಲಿಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**"ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಪಞ್ಚಸತಮತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ನವಾ ಅಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾ ಅಹೇಸುಂ ಓಸನ್ನವೀರಿಯಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ತತ್ಥ ಕಿರ ಏಕಚ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಓಸನ್ನವೀರಿಯಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫)। **ಸತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತ್ಥನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಸತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ। **ಸರತೀತಿ** ಕಾಯಾದಿಕೇ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಸತಿಯಾ ಅನುಸ್ಸರತಿ ಉಪಧಾರೇತಿ। **ಸಮ್ಪಜಾನಾತೀತಿ** ಸಮಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಜಾನಾತಿ ಅವಬುಜ್ಝತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪರತೋ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೬) ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕನ್ತಿ ಸರೀರಗತಸ್ಸ ಚೇವ ವತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಗತಸ್ಸ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ನೀಲಭಾವಸ್ಸ ಸಙ್ಗಾಹಕಂ ವಚನಂ। **ತಸ್ಸೇವಾತಿ** ನೀಲಾತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನ ವುತ್ತಅತ್ಥಸ್ಸೇವ। **ವಿಭಾಗದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಪಭೇದದಸ್ಸನಂ। ಯಥಾ ತೇ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಾನೋ

ಅಪೀತಾದಿವಣ್ಣಾ ಏವ ಕೇಚಿ ವಿಲೇಪನವಸೇನ ಪೀತಾದಿವಣ್ಣಾ ಖಾಯಿಂಸು, ಏವಂ ಅನೀಲಾದಿವಣ್ಣಾ ಏವ ಕೇಚಿ ವಿಲೇಪನವಸೇನ ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಾ ಖಾಯಿಂಸೂತಿ ವುತ್ತಂ **"ನ ತೇಸಂ ಪಕತಿವಣ್ಣೋ ನೀಲೋ"**ತಿಆದಿ। ನೀಲೋ ಮಣಿ ಏತೇಸೂತಿ **ನೀಲಮಣಿ,** ಇನ್ದನೀಲಮಹಾನೀಲಾದಿನೀಲರತನವಿನದ್ಧಾ ಅಲಙ್ಕಾರಾ। ತೇ ಕಿರ ಸುವಣ್ಣವಿರಚಿತೇ ಹಿ ಮಣಿಓಭಾಸೇಹಿ ಏಕನೀಲಾ ವಿಯ ಖಾಯನ್ತಿ। **ನೀಲಮಣಿಖಚಿತಾತಿ** ನೀಲರತನಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಾ। **ನೀಲವತ್ಥಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ** ನೀಲವತ್ಥನೀಲಕಮ್ಬಲಪರಿಕ್ಖೇಪಾ। **ನೀಲವಮ್ಮಿಕೇಹೀತಿ** ನೀಲಕಫಟಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೇಹಿ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂತಿ** "ಪೀತಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದಿಸಬ್ಬಪದೇಸು। **ಪರಿವಟ್ಟೇಸೀತಿ** ಪಟಿಘಟ್ಟೇಸಿ। ಆಹರನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಾ ರಾಜಪುರಿಸಾ ಬಲಿನ್ತಿ **ಆಹಾರೋ,** ತಪ್ಪತ್ತಜನಪದೋತಿ ಆಹ **"ಸಾಹಾರನ್ತಿ ಸಜನಪದ"**ನ್ತಿ। ಅಙ್ಗುಲಿಫೋಟೋಪಿ ಅಙ್ಗುಲಿಯಾ ಚಾಲನವಸೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಙ್ಗುಲಿಂ ಚಾಲೇಸು"**ನ್ತಿ। **ಅಮ್ಮಕಾಯಾತಿ** ಮಾತುಗಾಮೇನ। ಉಪಚಾರವಚನಂ ಹೇತಂ ಇತ್ಥೀಸು, ಯದಿದಂ "ಅಮ್ಬಕಾ ಮಾತುಗಾಮೋ ಜನನಿಕಾ"ತಿ।

ಅವಲೋಕೇಥಾತಿ ಅಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಓಲೋಕನಂ ಓಲೋಕೇಥ। ತಂ ಪನ ಅಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಓಲೋಕನಂ ಅನು ಅನು ದಸ್ಸನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಸ್ಸಥಾ"**ತಿ। **ಉಪನೇಥಾತಿ** "ಯಥಾಯಂ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಪರಿಸಾ ಸೋಭಾತಿಸಯೇನ ಯುತ್ತಾ, ಏವಂ ತಾವತಿಂಸಪರಿಸಾ"ತಿ ಉಪನಯಂ ಕರೋಥ। ತೇನಾಹ **"ತಾವತಿಂಸೇಹಿ ಸಮಕೇ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸಥಾ"**ತಿ।

"ಉಪಸಂಹರಥ ಭಿಕ್ಖವೇ ಲಿಚ್ಛವಿಪರಿಸಂ ತಾವತಿಂಸಸದಿಸ"ನ್ತಿ ನಯಿದಂ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೇ ನಿಯೋಜನಂ, ಕೇವಲಂ ಪನ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಸದಿಸಾ ಏತೇಸಂ ರಾಜೂನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾಯ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಕಥನಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇಸು ಪನ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಏಕಚ್ಚಾನಂ ತತ್ಥ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋಪಿ ಸಿಯಾ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೇ ಉಯ್ಯೋಜೇತೀ"**ತಿ। **ಹಿತಕಾಮತಾಯ** ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಯಥಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ನನ್ದಸ್ಸ ಹಿತಕಾಮತಾಯ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ರ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। **ಓಸನ್ನವೀರಿಯಾತಿ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಅವಸನ್ನವೀರಿಯಾ, ಓಸ್ಸಟ್ಠವೀರಿಯಾ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನತ್ಥನ್ತಿ** ತೇಸಂ ರಾಜೂನಂ ವಸೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣವಿಭೂತಭಾವತ್ಥಂ।

ವೇಳುವಗಾಮವಸ್ಸೂಪಗಮನವಣ್ಣನಾ

೧೬೩. **ಸಮೀಪೇ ವೇಳುವಗಾಮೋತಿ** ಪುಬ್ಬಣ್ಹಂ ವಾ ಸಾಯನ್ಹಂ ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿವತ್ತನಯೋಗ್ಯೇ ಆಸನ್ನಟ್ಠಾನೇ ನಿವಿಟ್ಠೋ ಪರಿವಾರಗಾಮೋ। **ಸಙ್ಗಮ್ಮಾತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಗನ್ತ್ವಾ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಭಗವತೋ।

೧೬೪. **ಫರುಸೋತಿ** ಕಕ್ಖಳೋ, ಗರುತರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸಭಾಗರೋಗೋತಿ** ಧಾತುವಿಸಭಾಗತಾಯ ಸಮುಟ್ಠಿತೋ ಬಹಲತರರೋಗೋ, ನ ಆಬಾಧಮತ್ತಂ। **ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ವೇದನಾನಂ ಖಣಿಕತಂ, ದುಕ್ಖತಂ, ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಞ್ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಪರಿತುಲೇತ್ವಾ। **ಅಧಿವಾಸೇಸೀತಿ** ತಾ ಅಭಿಭವನ್ತೋ ಯಥಾಪರಿಮದ್ದಿತಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ಅತ್ತನಿ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಾಸೇಸಿ, ನ ತಾಹಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನೋ। ತೇನಾಹ **"ಅವಿಹಞ್ಞಮಾನೋ"**ತಿಆದಿ। **ಅದುಕ್ಖಿಯಮಾನೋತಿ** ಚೇತೋದುಕ್ಖವಸೇನ ಅದುಕ್ಖಿಯಮಾನೋ , ಕಾಯದುಕ್ಖಂ ಪನ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಅಸತಿ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿವಾಸನಾಯ ಏವ ಅಸಮ್ಭವೋತಿ। **ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾತಿ** ಅನಾಲಪಿತ್ವಾ। **ಅನಪಲೋಕೇತ್ವಾತಿ** ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಂ ಅದತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗವೀರಿಯೇನಾತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಕಮ್ಮವೀರಿಯೇನ। **ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವೀರಿಯೇನಾತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತವೀರಿಯೇನ। **ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ** ವಿನೋದೇತ್ವಾ। ಯಥಾ ನಾಮ ಪುಪ್ಫನಸಮಯೇ ಚಮ್ಪಕಾದಿರುಕ್ಖೇ ವೇಖೇ ದಿನ್ನೇ ಯಾವ ಸೋ ವೇಖೋ ನಾಪನೀಯತಿ, ತಾವಸ್ಸ ಪುಪ್ಫನಸಮತ್ಥತಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ ವಿನೋದಿತಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಯಥಾವುತ್ತವೀರಿಯವೇಖದಾನೇನ ತಾ ವೇದನಾ ಸತ್ಥು ಸರೀರೇ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಕಾಲಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ ವಿನೋದಿತಾ ಅಹೇಸುಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ ವಿನೋದೇತ್ವಾ"ತಿ। **ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಸಙ್ಖಾರೋ** ಕಮ್ಮುನಾ ಸಙ್ಖರೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಛಿಜ್ಜಮಾನಂ** ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸಮಾಯೋಗೇನ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಘಟೇತ್ವಾ ಠಪೇಯತಿ।**

ಅಧಿಟ್ಠಾಯಾತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ "ದಸಮಾಸೇ ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜೀ"ತಿ। ತಂ ಪನ "ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಪವತ್ತನ"ನ್ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ"**ತಿ।

ಖಣಿಕಸಮಾಪತ್ತೀತಿ ತಾದಿಸಂ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಠಾನಸೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಸಮಾಪತ್ತಿ। **ಪುನ ಸರೀರಂ ವೇದನಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ** ಸವಿಸೇಸಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ। ರೂಪಸತ್ತಕಅರೂಪಸತ್ತಕಾನಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಸು** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೭೦೬, ೭೧೭) ವಿತ್ಥಾರಿತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಸುಟ್ಠು ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀತಿ** ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪಬ್ಯೂಳ್ಹೋತಿ** ಅಪನೀತೋ। **ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಸನ್ನೇತ್ವಾತಿ** ತೇಸಂಯೇವ ರೂಪಸತ್ತಕಅರೂಪಸತ್ತಕಾನಂ ವಸೇನ ಚುದ್ದಸಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಂ, ಸಕಲಮೇವ ವಾ ಅತ್ತಭಾವಂ ವಿಸಭಾಗರೋಗಸಞ್ಜನಿತಲೂಖಭಾವನಿರೋಗಕರಣಾಯ ಸಿನೇಹೇತ್ವಾ **ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಯೇವ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಸಾತಿಸಯಸಮಾಪತ್ತಿವೇಗೇನ ಸುವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ।

ಗಿಲಾನೋ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ವುಟ್ಠಿತೋತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಗಿಲಾನೋ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ತತೋ ಗಿಲಾನಭಾವತೋ ವುಟ್ಠಿತೋ। ಮಧುರಕಭಾವೋ ನಾಮ ಸರೀರಸ್ಸ ಥಮ್ಭಿತತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಗರುಭಾವಪುಬ್ಬಕನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಞ್ಜಾತಗರುಭಾವೋ ಸಞ್ಜಾತಥದ್ಧಭಾವೋ"**ತಿ। **"ನಾನಾಕಾರತೋ ನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ದಿಸಾಸಮ್ಮೋಹೋಪಿ ಮೇ ಅಹೋಸಿ ಸೋಕಬಲೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಧಮ್ಮಾತಿ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋ ಅನುಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮಾ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಾಪಿ ಇದಾನಿ **ಮಯ್ಹಂ ಪಾಕಟಾ ನ ಹೋನ್ತಿ।**

೧೬೫. **ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ** ಅತ್ತನಿಯೇವ ಠಪನತೋ। **ಪುಗ್ಗಲಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ** ಸಮಾನತ್ತತಾವಸೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಪುಬ್ಬೇ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಗಣ್ಹತೋ। **ದಹರಕಾಲೇತಿ** ಅತ್ತನೋ ದಹರಕಾಲೇ। **ಕಸ್ಸಚಿ ಅಕಥೇತ್ವಾತಿ** ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ತನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ ಉಪನಿಗೂಹಭೂತಂ ಗನ್ಥಂ ಅಕಥೇತ್ವಾ। **ಮುಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಮುಟ್ಠಿಗತಂ ವಿಯ ರಹಸಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ನಟ್ಠೇ ಸಬ್ಬೋ ತಂಮೂಲಕೋ ಧಮ್ಮೋ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಆದಿತೋ ಮೂಲಭೂತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಮುಸ್ಸತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ಧಮ್ಮೋ ಏತೇನ ನಟ್ಠೇನಾತಿ **ಮುಟ್ಠಿ,** ತಂ ತಥಾರೂಪಂ ಮುಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ **ಠಪಿತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।**

ಅಹಮೇವಾತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿಹರಣಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸಾಧಾರಣಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಅವಧಾರಣೇನ ಪನ ವಿನಾ **"ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘ"**ನ್ತಿಆದಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿಹರಣೇ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರಾಭಾವದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾತಿ** "ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ। **ಮಾ ವಾ ಅಹೇಸುಂ** ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಮಾ ವಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಏವಂ ನ ಹೋತೀತಿ** "ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿ ಆಕಾರೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ। **"ಪಚ್ಛಿಮವಯಅನುಪ್ಪತ್ತಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ವಯೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಪರಿಯೋಸಿತಕಮ್ಮನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ। ಸಕಟಸ್ಸ ಬಾಹಪ್ಪದೇಸೇ ದಳ್ಹೀಭಾವಾಯ ವೇಠದಾನಂ **ಬಾಹಬನ್ಧೋ।** ಚಕ್ಕನೇಮಿಸನ್ಧೀನಂ ದಳ್ಹೀಭಾವಾಯ ವೇಠದಾನಂ **ಚಕ್ಕಬನ್ಧೋ।**

ತಮತ್ಥನ್ತಿ ವೇಠಮಿಸ್ಸಕೇನ ಮಞ್ಞೇತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ। ರೂಪಾದಯೋ ಏವ ಧಮ್ಮಾ ಸವಿಗ್ಗಹೋ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಾದಯೋ, ತೇಸಂ **ರೂಪನಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ। ಲೋಕಿಯಾನಂ ವೇದನಾನನ್ತಿ** ಯಾಸಂ ನಿರೋಧನೇನ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ, ತಾಸಂ ನಿರೋಧಾ ಫಾಸು ಹೋತಿ, ತಥಾ ಬಾಳ್ಹವೇದನಾಭಿತುನ್ನಸರೀರಸ್ಸಾಪಿ। **ತದತ್ಥಾಯಾತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರತ್ಥಾಯ। ದ್ವೀಹಿ ಭಾಗೇಹಿ ಆಪೋ ಗತೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ದೀಪೋ,** ಓಘೇನ ಪರಿಗತೋ ಹುತ್ವಾ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ ಭೂಮಿಭಾಗೋ, ಇಧ ಪನ ಚತೂಹಿಪಿ ಓಘೇಹಿ, ಸಂಸಾರಮಹೋಘೇನೇವ ವಾ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ ಅತ್ತಾ "ದೀಪೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾಸಮುದ್ದಗತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅತ್ತಸ್ಸರಣಾತಿ** ಅತ್ತಪ್ಪಟಿಸರಣಾ। **ಅತ್ತಗತಿಕಾ ವಾತಿ** ಅತ್ತಪರಾಯಣಾವ । **ಮಾ ಅಞ್ಞಗತಿಕಾತಿ** ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗತಿಂ ಪಟಿಸರಣಂ ಪರಾಯಣಂ ಮಾ ಚಿನ್ತಯಿತ್ಥ। ಕಸ್ಮಾ? ಅತ್ತಾ ನಾಮೇತ್ಥ ಪರಮತ್ಥತೋ ಧಮ್ಮೋ

ಅಬ್ಭನ್ತರಟ್ಠೇನ, ಸೋ ಏವಂ ಸಮ್ಪಾದಿತೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ದೀಪಂ ತಾಣಂ ಗತಿ ಪರಾಯಣನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಧಮ್ಮದೀಪಾ"**ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಚಾಹ "ಅತ್ತಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ನಾಥೋ, ಕೋ ಹಿ ನಾಥೋ ಪರೋ ಸಿಯಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೬೦, ೩೮೦) ಉಪದೇಸಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ಪರಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಬದ್ಧಂ, ಅಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅತ್ತಾಧೀನಾ ಏವ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ತುಮ್ಹೇಹಿ ಕಿಚ್ಚಂ ಆತಪ್ಪಂ, ಅಕ್ಖಾತಾರೋ ತಥಾಗತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೬)। **ತಮಗ್ಗೇತಿ** ತಮಯೋಗಸ್ಸ ಅಗ್ಗೇ ತಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಇಮೇ ಅಗ್ಗತಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಮಮಾತಿ** ಮಮ ಸಾಸನೇ। **ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಗೋಚರಾ ವಾತಿ** ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ತದೇವ ಗೋಚರಂ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತಾ ಏವ **ಭಿಕ್ಖೂ ಅಗ್ಗೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ**।

ದುತಿಯಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೬೬. ಅನೇಕವಾರಂ ಭಗವಾ ವೇಸಾಲಿಯಂ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಂ ವೇಸಾಲಿಪ್ಪವೇಸನಂ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಕದಾ ಪಾವಿಸೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಆಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಭಗವಾ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆಗತಮಗ್ಗೇನೇವಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಯಾವ ವೇಳುವಗಾಮಕಾ ಆಗತಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ್ತೋ। **ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದೇನಾತಿ** ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇನ। **ತತೋತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ। **ಅಯನ್ತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೋ। **ದಿವಾಟ್ಠಾನೋಲೋಕನಾದಿ** ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಓಸ್ಸಟ್ಠೋತಿ** ವಿಸ್ಸಟ್ಠೋ **ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋ** "ಸತ್ತಾಹಮೇವ ಮಯಾ ಜೀವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ಜೇಟ್ಠಕನಿಟ್ಠಭಾತಿಕಾನನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇವ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ಪಟಿಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ನಿಯೋಜೇಸ್ಸಾಮಿ। **ಮಣಿಫಲಕೇತಿ** ಮಣಿಖಚಿತೇ ಪಮುಖೇ ಅತ್ಥತಫಲಕೇ। **ತಂ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಯಂ ವೇಳುವನೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕರೂಪೇನ ಆಗತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಂ ದಸ್ಸನಂ, ತಂ ಪಠಮದಸ್ಸನಂ। ಯಂ ವಾ ಅನೋಮದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಸದ್ದಹನ್ತೇನ ತದಾ ಅಭಿನೀಹಾರಕಾಲೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಯ ತುಮ್ಹಾಕಂ ದಸ್ಸನಂ ಸಿದ್ಧಂ, ತಂ ಪಠಮದಸ್ಸನಂ। **ಪಚ್ಛಾಗಮನಚಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಛಾಗಮನತ್ಥಂ ಚಾರಿಕಂ।

ಸತ್ತಾಹನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ಥೇರಸ್ಸ ಜಾತೋವರಕಗೇಹಂ ಕಿರ ಇತರಗೇಹತೋ ವಿವೇಕಟ್ಠಂ, ವಿವಟಙ್ಗಣಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಯೋಗ್ಯನ್ತಿ **"ಜಾತೋವರಕಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಥಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೋತಿ** ಉಪರೇವತೋ। **ತಂ ಪವತ್ತಿ**ನ್ತಿ ತತ್ಥ ವಸಿತುಕಾಮತಾಯ ವುತ್ತಂ ತಂ।

"ಜಾನನ್ತಾಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪುಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೬, ೧೬೫) ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನ **ಥೇರೋ "ಕೇ ತುಮ್ಹೇ"**ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। "ತ್ವಂ ಚತೂಹಿ ಮಹಾರಾಜೇಹಿ ಮಹನ್ತತರೋ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ಅತ್ತನೋ ಮಹತ್ತಂ ಸತ್ಥು ಉಪರಿ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ **"ಆರಾಮಿಕಸದಿಸಾ ಏತೇ ಉಪಾಸಿಕೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥುನೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಕಿತ್ತನಮ್ಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಪತ್ತಿಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾತಿ ಥೇರಸ್ಸ ದೇಸನಾನುಭಾವೇನ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ।

ಅಯನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ವೇಸಾಲಿಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪಾವಿಸೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವೇಸಾಲೀಪವೇಸೇ। **ಅನುಪುಬ್ಬೀಕಥಾತಿ** ಅನುಪುಬ್ಬದೀಪನೀ ಕಥಾ।

೧೯೭. **ಉದೇನಯಕ್ಖಸ್ಸ ಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಉದೇನಸ್ಸ ನಾಮ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಆಯತನಭಾವೇನ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಚಿತೇ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಚೆತ್ತೀಕತಟ್ಠಾನೇ। **ಕತವಿಹಾರೋ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತವಿಹಾರೋ। **ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಪುರಿಮವೋಹಾರೇನ "ಉದೇನಚೇತಿಯ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಗೋತಮಕಾದೀಸುಪೀ**ತಿ "ಗೋತಮಕಚೇತಿಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಆದೀಸುಪಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ ಕತವಿಹಾರಭಾವಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ವಡ್ಢಿತಾ**ತಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ಪರಿಬ್ರೂಹಿತಾ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತಾ**ತಿ ಭಾವನಾಯ ಬಹುಲೀಕರಣೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಿತಾ। **ಯುತ್ತಯಾನಂ ವಿಯ ಕತಾ**ತಿ ಯಥಾ ಯುತ್ತಂ ಆಜಞ್ಞಯಾನಂ ಛೇಕೇನ ಸಾರಥಿನಾ ಅಧಿಟ್ಠಿತಂ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಯಥಾರುಚಿಪವತ್ತಿರಹತಂ ಗಮಿತಾ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ। **ವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನೇನ ಇದ್ಧಿವಿಸಯತಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಸುವಿಸೋಧಿತಪರಿಸ್ಸಯವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾ। **ಅಧಿಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವತೋ ಸುಭಾವಿತಭಾವೇನ ತಂತಂಅಧಿಟ್ಠಾನಯೋಗ್ಯತಾಯ ಠಪಿತಾ । **ಸಮನ್ತತೋ ಚಿತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ಭಾವನುಪಚಯಂ ಗಮಿತಾ। ತೇನಾಹ "**ಸುವಡ್ಢಿತಾ**"ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಸಮಾರದ್ಧಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿಭಾವನಾಯ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಂಸೇವಿತಾ।

ಅನಿಯಮೇನಾತಿ "ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀ"ತಿ ಅನಿಯಮವಚನೇನ। **ನಿಯಮೇತ್ವಾ**ತಿ "ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ ಸರೂಪದಸ್ಸನೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾ। **ಆಯುಪ್ಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಪರಮಾಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ವದತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೦) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ ಪನ "ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಚರಿಮಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾಯಿನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾಯುಕತಾಸಂವತ್ತನಸಮತ್ಥತಂ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಪರಿಸ್ಸಯವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥತಾ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾ ಏವಾತಿ ಇಮಂ ಭದ್ದಕಪ್ಪಮೇವ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಅವೋಚ। "**ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯತೀ**"ತಿ ಏತೇನ ಯಥಾ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಜರಾಯ ನ ಪಟಿಘಾತೋ, ಏವಂ ತೇನ ಮರಣಸ್ಸಪಿ ನ ಪಟಿಘಾತೋತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಮೇವಾತಿ। "ಕ್ವ ಸರೋ ಖಿತ್ತೋ, ಕ್ವ ಚ ನಿಪತಿತೋ"ತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ವುಟ್ಠಿತೇನಾಪಿ ಥೇರವಾದೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಮೇವ ಸಮತ್ಥಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ । ತೇನಾಹ "**ಸೋ ನ ರುಚ್ಚತಿ...ಪೇ॰... ನಿಯಮಿತ**"ನ್ತಿ।

ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋತಿ ಯಥಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಅಭಿಭೂತಚಿತ್ತೋ। ಸೋ ಪನ ಅಭಿಭವೋ ಮಹತಾ ಉದಕೋಘೇನ ಅಪ್ಪಕಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಂ ವಿಯ ಅಹೋಸೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಚಿತ್ತೋ**"ತಿ। **ಅಞ್ಞೋಪೀ**ತಿ ಥೇರತೋ, ಅರಿಯೇಹಿ ವಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಯೋ ಕೋಚಿ **ಪುಥುಜ್ಜನೋ**। ಪುಥುಜ್ಜನಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಯಥಾ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ಥೇರೋ ಭಗವತಾ ಕತಂ ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸಂ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ "**ಮಾರೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ**ತಿ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ದುಕ್ಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೋತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ। **ತೇನಾ**ತಿ ಯದಿಪಿ ಇತರೇ ಅಟ್ಠ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಪಹೀನಾ, ತಥಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ। **ಮದ್ದತೀ**ತಿ ಫುಸನಮತ್ತೇನ ಮದ್ದನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ತೇನ ಮದ್ದಿತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಮರಣಮೇವ ಸಿಯಾ। **ಕಿಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ,** ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಸ್ಮಾ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ನನು ಏಸ ಅಗ್ಗಸಾವಕಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿಂ ಪವಿಟ್ಠೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಪವಿಟ್ಠೋ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ನ ವಿಬಾಧನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। ವಿಬಾಧನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪನ ಇಧ "ಕಿಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಹದಯಮದ್ದನಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। **ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ತಿಟ್ಠತು ಭಗವಾ ಕಪ್ಪ"ನ್ತಿ ಸಕಲಕಪ್ಪಂ ಅವಟ್ಠಾನಯಾಚನಾಯ "ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಆನನ್ದ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ಕಪ್ಪಂ ಅವಟ್ಠಾನಸಮತ್ಥತಾವಸೇನ ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದನಂ **ನಿಮಿತ್ತಂ,** ತಥಾ ಪನ ಪರಿಯಾಯಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಉಜುಕಂಯೇವ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನಂ **ಓಭಾಸೋ**। **ಜಾನನ್ತೋಯೇವ** ವಾತಿ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಭಾವಂ ಜಾನನ್ತೋ ಏವ। ಅತ್ತನೋ ಅಪರಾಧಹೇತುತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸೋಕೋ ತನುಕೋ ಹೋತಿ, ನ ಬಲವಾತಿ ಆಹ

“**ದೋಸಾರೋಪನೇನ ಸೋಕತನುಕರಣತ್ಥ**”ನ್ತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಥೇರೋ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಿಂ ಪಚ್ಛಾ ಜಾನಾತೀತಿ? ನ ಜಾನಾತಿ ಸಭಾವೇನ, ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಪನ ಅನುಜಾನಾತಿ।

ಮಾರಯಾಚನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೬೮. **ಅನತ್ಥೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ** ಗುಣಮಾರಣೇನ ಮಾರೇತಿ, ವಿರಾಗವಿಬನ್ಧನೇನ ವಾ ಜಾತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಜಾತಂ ಜಾತಂ ಮಾರೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ “**ಮಾರೇತೀತಿ ಮಾರೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಿವಿಯ ಪಾಪತಾಯ **ಪಾಪಿಮಾ**। ಕಣ್ಹಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕಣ್ಹೋ**। ವಿರಾಗಾದಿಗುಣಾನಂ ಅನ್ತಕರಣತೋ **ಅನ್ತಕೋ**। ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಾವಹಪಟಿಪತ್ತಿಂ ನ ಮುಚ್ಚತೀತಿ **ನಮುಚಿ**। ಅತ್ತನೋ ಮಾರಪಾಸೇನ ಪಮತ್ತೇ ಬನ್ಧತಿ, ಪಮತ್ತಾ ವಾ ಬನ್ಧೂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಮತ್ತಬನ್ಧು**। ಸತ್ತಮಸತ್ತಾಹತೋ ಪರಂ ಸತ್ತ ಅಹಾನಿ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ**”ತಿ ನ ಪನ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸತ್ತಾಹಾದಿ ವಿಯ ನಿಯತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ನಾಮ ಲಬ್ಭನತೋ। ಸತ್ತಮಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ಹಿ ಪರತೋ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ, ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಚ ದೇವರಞ್ಞೋ ಪಟಿಞ್ಞಾತಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಭಗವನ್ತಂ ಞತ್ವಾ “ಇದಾನಿ ಸತ್ತೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಮಮ ವಿಸಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮಾಪೇಸ್ಸತೀ”ತಿ ಸಞ್ಜಾತದೋಮನಸ್ಸೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ “ಹನ್ದ ದಾನಾಹಂ ನಂ ಉಪಾಯೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಏವಮಸ್ಸ ಮನೋರಥೋ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಮಮ ಚ ಮನೋರಥೋ ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ”ತಿ । ಏವಂ ಪನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏಕಂ ಅನ್ತಂ ಠಿತೋ “ಪರಿನಿಬ್ಬಾತು ದಾನಿ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಯಾಚಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “**ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಜ್ಜಾತಿ** ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋಸ್ಸಜ್ಜನದಿವಸಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಭಗವಾ ಚಸ್ಸ ಅಭಿಸನ್ಧಿಂ ಜಾನನ್ತೋಪಿ ತಂ ಅನಾವಿಕತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಕಾಲಭಾವಮೇವ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಯಾಚನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। ತೇನಾಹ “**ನ ತಾವಾಹ**”ನ್ತಿಆದಿ।

ಮಗ್ಗವಸೇನ ವಿಯತ್ತಾತಿ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಬ್ಯತ್ತಾ। **ತಥೇವ ವಿನೀತಾತಿ** ಮಗ್ಗವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿನಯನೇನ ವಿನೀತಾ। **ತಥಾ ವಿಸಾರದಾತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸಾರದಾ , ಸಾರಜ್ಜಕರಾನಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಗಮೇನ ವಿಸಾರದಭಾವಂ ಪತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಸ ಸುತಸ್ಸ ವಸೇನ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಂ ಇಧ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ “ಸುತ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ “**ತೇಪಿಟಕವಸೇನಾ**”ತಿ। ತಿಣ್ಣಂ ಪಿಟಕಾನಂ ಸಮೂಹೋ **ತೇಪಿಟಕಂ,** ತೀಣಿ ವಾ ಪಿಟಕಾನಿ ತಿಪಿಟಕಂ, ತಿಪಿಟಕಮೇವ **ತೇಪಿಟಕಂ,** ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ತಮೇವಾತಿ** ಯಂ ತಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಸೋತಬ್ಬಭಾವೇನ “ಸುತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಮೇವ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ। **ಧಾರೇನ್ತೀತಿ** ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೀಹವಸಂ ವಿಯ ಅವಿನಸ್ಸನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಸುಪ್ಪಗುಣಸುಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಧಾರೇನ್ತಿ ಹದಯೇ ಠಪೇನ್ತಿ। ಇತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ಬಹುಸ್ಸುತಧಮ್ಮಧರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಥ ವಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ** ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಸ್ಸ, ನವವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ಅನುಧಮ್ಮಭೂತ**ನ್ತಿ ಅಧಿಗಮಾಯ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಭೂತಂ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಚ ತಮೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮಮಾಹ, ಛಬ್ಬಿಧಾ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ವಾ। **ಅನುಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸಾ ಯಥಾವುತ್ತಪಟಿಪದಾಯ ಅನುರೂಪಂ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿತಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಧಮ್ಮಂ। **ಚರಣಸೀಲಾತಿ** ಸಮಾದಾಯ ಪವತ್ತನಸೀಲಾ। ಅನು ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅನುಧಮ್ಮಾ,** ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ, ತಸ್ಸಾ ಚರಣಸೀಲಾ। **ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯವಾದ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಾದಂ। ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನೇನ ಆಚರಿಯೋ, ಭಗವಾ। ತಸ್ಸ ವಾದೋ, ಚತುಸಚ್ಚದೇಸನಾ।

ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಆದಿತೋ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಉಗ್ಗಹಿತನಿಯಾಮೇನ ಪರೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ವಾಚೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಾಳಿಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಬೋಧೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಪಜಾನಾಪೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಙ್ಖ್ಯಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟ್ಠಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಪಕಾರೇಹಿ ಠಪೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಕಾಸೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ವಿವಟಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ವಿಭಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ವಿಭತ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಅನುತ್ತಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ಉತ್ತಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಸಹ ಧಮ್ಮೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ

ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋ “ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೨೦) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **“ಸಹೇತುಕೇನ ಸಕಾರಣೇನ ವಚನೇನಾ”**ತಿ। **ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ಸನಿಸ್ಸರಣಂ , ಯಥಾ ಪರವಾದಂ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಕವಾದೋ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ, ಏವಂ ಹೇತುದಾಹರಣೇಹಿ ಯಥಾಧಿಗತಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀ”**ತಿ, ನವವಿಧಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಪಬೋಧೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ “ಪಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿಆದೀಹಿ ಛಹಿ ಪದೇಹಿ ಛ ಅತ್ಥಪದಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ, ಆದಿತೋ ಪನ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಛ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ನೇತ್ತಿಯಂ** “ದ್ವಾದಸಪದಾನಿ ಸುತ್ತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಚಾ”ತಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರ)।

ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಿಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಣಂ। **ಸಕಲಂ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಭೂತಂ ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಂ। **ಸಮಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಝಾನಸ್ಸಾದವಸೇನಾ**ತಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸಮಧಿಗತಝಾನಸುಖವಸೇನ। **ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಳಾರಪಣೀತಭಾವಗಮನೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿವುದ್ಧಿಂ ಉಪಗತಂ। **ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಂ ವಿಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ** ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಹಿ ಸಾಸನಾಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿತೋ। **ಪತಿಟ್ಠಿತವಸೇನಾ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ, ಪತಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಹಿತನ್ತಿ **ಬಾಹುಜಞ್ಞಂ**। ತೇನಾಹ **“ಬಹುಜನಾಭಿಸಮಯವಸೇನಾ”**ತಿ। ಪುಥು ಪುಥುಲಂ ಭೂತಂ ಜಾತಂ, ಪುಥು ವಾ ಪುಥುತ್ತಂ ಭೂತಂ ಪತ್ತನ್ತಿ **ಪುಥುಭೂತಂ**। ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬಾಕಾರ...ಪೇ॰... ಪತ್ತ”**ನ್ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಪಕಾಸಿತ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಸಮ್ಮದೇವ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವೇನ ಪವೇದಿತಂ।

ಆಯುಸಙ್ಖಾರಓಸ್ಸಜ್ಜನವಣ್ಣನಾ

೧೬೯. **ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಅಯಂ ಕಾಯಾದಿವಿಭಾಗೋ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತೋ ದುಕ್ಖಭಾರೋ ಮಯಾ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ವಹಿತೋ, ಇದಾನಿ ಪನ ನ ವಹಿತಬ್ಬೋ, ಏತಸ್ಸ ಅವಹನತ್ಥಂ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಭಾರೋ ಸಮ್ಭತೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಪಟಿವಿದ್ಧೋ, ಯತೋ ಇಮೇ ಕಾಯಾದಯೋ ಅಸುಭಾದಿತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ, ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮಾಸತಿಂ ಯಥಾತಥಂ ವಿಸಯೇ ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಭಾರಸ್ಸ ವಹನೇ ಪಯೋಜನಭೂತಂ ಅತ್ತಹಿತಂ ತಾವ ಮಹಾಬೋಧಿಮೂಲೇ ಏವ ಪರಿಸಮಾಪಿತಂ, ಪರಹಿತಂ ಪನ ಬುದ್ಧವೇನೇಯ್ಯವಿನಯನಂ ಪರಿಸಮಾಪಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ಇದಾನಿ ಮಾಸತ್ತಯೇನೇವ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಭಾಸಿ “ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ನಿಚ್ಛಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಆಯುಸಙ್ಖಾರಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೀ**ತಿ ಆಯುನೋ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಕಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಧಮ್ಮಂ “ನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿ ತಂವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನೇವ ತೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿಯಮಾನಂ ಜೀವಿತಸಙ್ಖಾರಂ “ನಪ್ಪವತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿ। ತೇನಾಹ **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ। ಠಾನಮಹನ್ತತಾಯಪಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಮಹನ್ತತಾಯಪಿ **ಮಹನ್ತೋ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ**। ತತ್ಥ ಠಾನಮಹನ್ತತಾಯ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಮಹತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತದಾ ಕಿರ...ಪೇ॰... ಕಮ್ಪಿತ್ಥಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಭೂತಾ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಏವ, ನ ಯಾ ಕಾಚಿ, ಯಾ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಮಹಾಜಾತಿಆದೀಸುಪಿ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ತದಾಪಿ ತತ್ತಿಕಾಯ ಏವ ಕಮ್ಪನೇ ಕಿಂ ಕಾರಣಂ ? ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಭಾವೇನ ತಸ್ಸೇವ ಆದಿತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ। ಪರಿಗ್ಗಹಕರಣಂ ಚಸ್ಸ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ತಾವತಕಮೇವ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ಅಹೋಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತೂ, ನಿಸ್ಸದ್ದಾ ಹೋನ್ತಿ ನಿರಾಕುಲಾ...ಪೇ॰... ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಆಭುಜತಿ, ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಪಕಮ್ಪತೀ”ತಿ ಚ ಆದಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೮೪-೯೧)। ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಛಪ್ಪಕಾರಪವೇಧನೇನ ಅವೀತರಾಗೇ ಭಿಂಸೇತೀತಿ ಭಿಂಸನೋ, ಸೋ ಏವ **ಭಿಂಸನಕೋ**ತಿ ಆಹ **“ಭಯಜನಕೋ”**ತಿ। **ದೇವಭೇರಿಯೋ**ತಿ ದೇವದುನ್ದುಭಿಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಮತ್ತಂ। ನ ಚೇತ್ಥ ಕಾಚಿ ಭೇರೀ “ದೇವದುನ್ದುಭೀ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಅಥ ಖೋ ಉಪ್ಪಾತಭಾವೇನ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಆಕಾಸಗತೋ ನಿಗ್ಘೋಸಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ **“ದೇವೋ”**ತಿಆದಿ। **ದೇವೋ**ತಿ ಮೇಘೋ। ತಸ್ಸ

ಹಿ ಅಚ್ಛಭಾವೇನ ಆಕಾಸಸ್ಸ ವಸ್ಸಾಭಾವೇನ ಸುಕ್ಖಗಜ್ಜಿತಸಞ್ಞಿತೇ ಸದ್ದೇ ನಿಚ್ಛರನ್ತೇ ದೇವದುನ್ದುಭಿಸಮಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ **"ದೇವೋ ಸುಕ್ಖಗಜ್ಜಿತಂ ಗಜ್ಜೀ"**ತಿ।

ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠನ್ತಿ "ಏವಂ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ವಹಿತೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತೋ ದುಕ್ಖಭಾರೋ, ಇದಾನಿ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ನಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತಸೋಮನಸ್ಸೋ ಭಗವಾ ಸಭಾವೇನೇವ ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ **ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ**। ಏವಂ ಪನ ಉದಾನೇನ್ತೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಾಧಿತೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ **"ಕಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತುಲೀಯತೀತಿ **ತುಲನ್ತಿ ತುಲ**-ಸದ್ದೋ ಕಮ್ಮಸಾಧನೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತುಲಿತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ**। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಪರಿತೋ ಖಣ್ಡಿತಭಾವೇನ "ಪರಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ದೀಘಸನ್ತಾನತಾಯ, ವಿಪುಲಫಲತಾಯ ಚ ನ **ತುಲಂ** ನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। ಯೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಸೇಸತೋ ಮಹಗ್ಗತಂ "ಅತುಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ ರೂಪಾವಚರತೋ ಆರುಪ್ಪಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಾನಿ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ **"ಅರೂಪಾವಚರಂ ಅತುಲ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇತರಞ್ಚ **"ತುಲ"**ನ್ತಿ, **ಅಪ್ಪವಿಪಾಕಂ** ತೀಸುಪಿ ಕಮ್ಮೇಸು ಯಂ ತನುವಿಪಾಕಂ ಹೀನಂ, ತಂ **ತುಲಂ**। **ಬಹುವಿಪಾಕನ್ತಿ** ಯಂ ಮಹಾವಿಪಾಕಂ ಪಣೀತಂ, ತಂ **ಅತುಲಂ**। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಮಜ್ಝಿಮಂ, ತಂ ಹೀನಂ, ಉಕ್ಕಟ್ಠನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ದ್ವೀಸು ಭಾಗೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। **ಹೀನತ್ತಿಕವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಪ್ಪಬಹುವಿಪಾಕತಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ತುಲಾತುಲಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮ್ಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಸಮ್ಭವೋ**ತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಭವಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತ"**ನ್ತಿ। **ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತರತೋ**ತಿ ಸಸನ್ತಾನಧಮ್ಮೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ, ಗೋಚರಾಸೇವನಾಯ ಚ ನಿರತೋ। ಸವಿಪಾಕಂ ಸಮಾನಂ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಮತ್ತದಾಯಿಕಮ್ಮಂ ಸವಿಪಾಕಟ್ಠೇನ **ಸಮ್ಭವಂ**। ನ ಚ ತಂ ಕಾಮಾದಿಭವಾಭಿಸಙ್ಖಾರಕನ್ತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "ಸಮ್ಭವ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ **"ಭವಸಙ್ಖಾರ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಓಸ್ಸಜ್ಜೀ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಅವಸ್ಸಜ್ಜಿ । **ಕವಚಂ ವಿಯ** ಅತ್ತಭಾವಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಅತ್ತನಿ ಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ **ಅತ್ತಸಮ್ಭವಂ ಕಿಲೇಸಞ್ಚ ಅಭಿನ್ದೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಭೇದಸಹಭಾವಿಕಮ್ಮೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತದುಭಯಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಅವೋಚ **"ಅಜ್ಝತ್ತರತೋ ಸಮಾಹಿತೋ"**ತಿ।

ತೀರೇನ್ತೋತಿ "ಉಪ್ಪಾದೋ ಭಯಂ, ಅನುಪ್ಪಾದೋ ಖೇಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವೀಮಂಸನ್ತೋ। "ತುಲೇನ್ತೋ ತೀರೇನ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ"**ತಿ ಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇಸಿ। **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ **ಉದಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** ಆದಿತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇಸಿ।

ಮಹಾಭೂಮಿಚಾಲವಣ್ಣನಾ

೧೭೧. ಯನ್ತಿ ಕರಣೇ ವಾ ಅಧಿಕರಣೇ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಆಹ **"ಯೇನ ಸಮಯೇನ, ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಸಮಯೇ"**ತಿ। **ಉಕ್ಖೇಪಕವಾತಾ**ತಿ ಉದಕಸನ್ಧಾರಕವಾತಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಖೇಪಕವಾತಾ। **"ಸಟ್ಠಿ...ಪೇ... ಬಹಲ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ವಾತಸ್ಸ ಉಬ್ಬೇಧಪ್ಪಮಾಣಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಆಯಾಮವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪ್ಪಮಾಣಮ್ಪಿ ಉದಕಸನ್ಧಾರಕವಾತಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದತಿಯೇವ। **ಆಕಾಸೇ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಾತೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸೇ। **ಪುನ ವಾತೋ**ತಿ ಉಕ್ಖೇಪಕವಾತೇ ತಥಾಕತ್ವಾ ವಿಗತೇ ಉದಕಸನ್ಧಾರಕವಾತೋ ಪುನ **ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ** ಯಥಾ ತಂ ಉದಕಂ ನ ಭಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಉತ್ಥಮ್ಭೇನ್ತಂ ಆಬನ್ಧನವಿತಾನವಸೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತತೋ ಉದಕಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ತತೋ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಹಣತೋ ತೇನ ವಾತೇನ ಉತ್ಥಮ್ಭಿತಂ ಉದಕಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ ಉಪರಿ ಗಚ್ಛತಿ। **ಹೋತಿಯೇವಾ**ತಿ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಹೋತಿಯೇವ। **ಬಹಲಭಾವೇನಾ**ತಿ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಮಹನ್ತಭಾವೇನ। ಸಕಲಾ ಹಿ ಮಹಾಪಥವೀ ತದಾ ಓಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಪನಂ **ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ**।

ಇಜ್ಝನಸ್ಸಾತಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸಿಜ್ಝನಸ್ಸ। **ಅನುಭವಿತಬ್ಬಸ್ಸ** ಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿಕಸ್ಸ। **ಪರಿತ್ತಾ**ತಿ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಾ ನಾತಿಸುಭಾವಿತಾ। ತಥಾ ಚ ಭಾವನಾ ಬಲವತೀ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ದುಬ್ಬಲಾ"**ತಿ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಹಿ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾ। **ಅಪ್ಪಮಾಣಾ**ತಿ ಪಗುಣಾ ಸುಭಾವಿತಾ। ಸಾ ಹಿ ಥಿರಾ ದಳ್ಹತರಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಬಲವಾ"**ತಿ। "ಪರಿತ್ತಾ ಪಥವೀಸಞ್ಞಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಆಪೋಸಞ್ಞಾ"ತಿ

ದೇಸನಾಮತ್ತಮೇವ, ಆಪೋಸಞ್ಞಾಯ ಪನ ಸುಭಾವಿತಾಯ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ ಸುಖೇನೇವ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಂವೇಜೇನ್ತೋ** ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಮತ್ತಂ ಸಕ್ಕಂ ದೇವರಾಜಾನಂ। **ವೀಮಂಸನ್ತೋ ವಾ** ತಾವದೇವ ಸಮಧಿಗತಂ ಅತ್ತನೋ ಇದ್ಧಿಬಲಂ। ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪಾಸಾದಕಮ್ಪನಂ ಪಾಕಟನ್ತಿ ತಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಪಾಸಾದಕಮ್ಪನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೋ ಕಿರಾಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪೂತಿಮಿಸ್ಸೋ ಗನ್ಧೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪೂತಿಗನ್ಧೋ,** ತೇನ **ಪೂತಿಗನ್ಧೇನೇವ** ಅಧಿಗತಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸಮ್ಭವಂ ವಿಯ ಗನ್ಧೇನೇವ **ಸೀಸೇನ,** ಅತಿವಿಯ ದಾರಕೋ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆಚರಿಯನ್ತಿ ಆಚರಿಯೂಪದೇಸಂ। ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ನಾಮ ಇದ್ಧಿವಿಧಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾದೀಭಾವೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಚ ಉಪಾಯೇ ಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಅತ್ತನಾ ನ ಸಮ್ಮಾ ಉಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ನ ತಾವ ಸಿಕ್ಖಿತೋತಿ ಆಹ **"ಅಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾವ ಯುದ್ಧಂ ಪವಿಟ್ಠೋಸೀ"**ತಿ। **"ಪಿಲವನ್ತ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಕಲಮೇವ ಪಾಸಾದವತ್ಥುಂ ಉದಕಂ ಕತ್ವಾ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಪಾಸಾದೋವ ತತ್ಥ ಪಿಲವತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಧಿಟ್ಠಾನಕ್ಕಮಂ ಪನ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಾತ...ಪೇ॰... ಜಾನಾಹೀ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಕಪಲ್ಲಕಪೂವ**ನ್ತಿ ಆಸಿತ್ತಕಪೂವಂ, ತಂ **ಪಚನ್ತಾ** ಕಪಾಲೇ ಪಠಮಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಿಟ್ಠಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅನ್ತನ್ತೇನ **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಿ** ಪೂವಂ ಸಮನ್ತತೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ, ಏವಂ "ಆಪೋಕಸಿಣವಸೇನ 'ಪಾಸಾದೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಉದಕಂ ಹೋತೂ'ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಹನ್ತೋ ಸಮನ್ತತೋ ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಯಾವ ಪರಿಯನ್ತಾ ಯಥಾ ಉದಕಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಉಪಮಾಯ ಉಪದಿಸತಿ।

ಮಹಾಪದಾನೇ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ "ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತುಸಿತಾ ಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮) ವತ್ವಾ "ಅಯಞ್ಚ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಸಙ್ಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪವೇಧತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮), ತಥಾ "ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಾ ನಿಕ್ಖಮತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೦) ವತ್ವಾ "ಅಯಞ್ಚ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಸಙ್ಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪವೇಧತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨) ಚ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಯಂ, ಅಭಿಜಾತಿಯಞ್ಚ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ **ಮಹಾಪದಾನೇ**ಪಥವೀಕಮ್ಪಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇತರೇಸುಪಿ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನೇವಾತಿ **ಮಹಾಪದಾನೇ**ಅತ್ಥತೋ ವುತ್ತಂ ಏವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಪಥವೀಕಮ್ಪನಂ ಕಾರಣತೋ, ಪವತ್ತಿಆಕಾರತೋ ಚ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇತಿ ಇಮೇಸೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಧಾತುಕೋಪೇನಾ**ತಿ ಉಕ್ಖೇಪಕಧಾತುಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಪಕೋಪೇನ। **ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಞಾಣಿದ್ಧಿಯಾ ವಾ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಿದ್ಧಿಯಾ ವಾ ಪಭಾವೇನ, ತೇಜೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಞ್ಞತೇಜೇನಾ**ತಿ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ, ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಬಲೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಞಾಣತೇಜೇನಾ**ತಿ ಪಟಿವೇಧಞಾಣಾನುಭಾವೇನ। **ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇನ ಪಟಿವೇಧಞಾಣಾನುಭಾವೇನ ಅಭಿಹತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಏವಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇನ ದೇಸನಾಞಾಣಾನುಭಾವೇನ ಅಭಿಹತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ತಂ ಪನಸ್ಸಾ ಸಾಧುಕಾರದಾನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ "ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯೇನ ಪನ ಭಗವಾ ಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣ- (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩; ೩.೧೯೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೫) ವಿಚಿತ್ರರೂಪಕಾಯೋ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಗುಣರತನಸಮಿದ್ಧಿಧಮ್ಮಕಾಯೋ ಪುಞ್ಞಮಹತ್ತಥಾಮಮಹತ್ತಯಸಮಹಆಇದ್ಧಿಮಹತ್ತಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತಾನಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೋ ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಕಪ್ಪಂ ವಾ ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ ಠಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋಪಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಜಿಗುಚ್ಛನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೇನ ಞಾಣವಿಸೇಸೇನ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋಸ್ಸಜ್ಜನವಿಧಿನಾ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಓಸ್ಸಜ್ಜಿ। ತದನುಭಾವಾಭಿಹತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ತಂ ಪನಸ್ಸಾ ಕಾರುಞ್ಞಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಾರುಞ್ಞಸಭಾವೇನಾ"**ತಿ । ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ, ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ

ಸಾತಿಸಯಂ ತಿಕ್ಖಂ ಸೂರಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಞ್ಚ ಪವತ್ತೇಸಿ, “ಯದತ್ಥಞ್ಚ ಮಯಾ ಏವಂ ಸುಚಿರಕಾಲಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೋ ಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ಸಮ್ಭತೋ, ಅನುತ್ತರೋ ಚ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ಸಮಧಿಗತೋ, ತಸ್ಸ ವತ ಮೇ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಫಲಭೂತಾ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಟ್ಠಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ಅಜ್ಜ ಸಮಿಜ್ಝತೀ”ತಿ ಭಿಯ್ಯೋ ಅತಿವಿಯ ಸೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪೀತಿವಿಪ್ಫಾರಾದಿಗುಣವಿಪುಲತರಾನುಭಾವೋ ಪರೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾತಿಸಯೋ ಉದಪಾದಿ, ಯಸ್ಸ ಸಮಾಪತ್ತಿಬಲಸಮುಪಬ್ರೂಹಿತಸ್ಸ ಞಾಣಾತಿಸಯಸ್ಸ ಆನುಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ “ದ್ವೇಮೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾ ಸಮಸಮಫಲಾ ಸಮಸಮವಿಪಾಕಾ”ತಿಆದಿ (ಉದಾ॰ ೭೫), ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಸಮಭಿಹತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ತಂ ಪನಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಂ ವೇಲಾಯಂ ಆರೋದನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **“ಅಟ್ಠಮೋ ಆರೋದನೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇದಾನಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **“ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮನ್ತೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋತಿ** “ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥೋ। **ಪಥವೀದೇವತಾಯ ವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮುದ್ದದೇವತಾ ವಿಯ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಅಧಿದೇವತಾ ಕಿರ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ತಾದಿಸೇ ಕಾರಣೇ ಸತಿ ತಸ್ಸಾ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಅಯಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಸಙ್ಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪವೇಧತಿ, ಯಥಾ ವಾತವಲಾಹಕದೇವತಾನಂ ಚಿತ್ತವಸೇನ ವಾತಾ ವಾಯನ್ತಿ, ಸೀತುಣ್ಹಅಬ್ಭವಸ್ಸವಲಾಹಕದೇವತಾನಂ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಸೀತಾದಯೋ ಭವನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಅತ್ಥಂ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರಣತ್ಥಂ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಮಾರಬಲಂ ವಿಧಮಿತುಂ -

> “ಅಚೇತನಾಯಂ ಪಥವೀ, ಅವಿಞ್ಞಾಯ ಸುಖಂ ದುಖಂ।
> ಸಾಪಿ ದಾನಬಲಾ ಮಯ್ಹಂ, ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಪಕಮ್ಪಥಾ”ತಿ॥ (ಚರಿಯಾ॰ ೧.೧೨೪) -

ವಚನಸಮನನ್ತರಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಪರಿಸಂ ಮಾರಂ ಪರಿವತ್ತೇಸಿ। **ಏತನ್ತಿ** ಸಾಧುಕಾರದಾನಾದಿ। ಯದಿಪಿ ನತ್ಥಿ ಅಚೇತನತ್ತಾ, ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಿಯಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಧಮ್ಮತಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಧಮ್ಮಸಭಾವೋ, ಸೋ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಞಾಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಆನುಭಾವಸಭಾವೋತಿ। ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಚಾರಿತಮೇವ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ -

> “ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸತೋ, ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣೇ।
> ಧಮ್ಮತೇಜೇನ ವಸುಧಾ, ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಪಕಮ್ಪಥಾ”ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೧.೧೬೬)।

ಆದಿ ವಚನಞ್ಚ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ।

ನಿದ್ದಿಟ್ಠನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತನಂ, ನಿಗಮನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಪಥವೀಕಮ್ಪಾದಿಉಪ್ಪಾದಜನನೇನ ಚೇವ ಪಥವೀಕಮ್ಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಹೇತುನಿದಸ್ಸನೇನ ಚ। **“ಅದ್ಧಾ ಅಜ್ಜ ಭಗವತಾ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋ ಓಸ್ಸಟ್ಠೋ”ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸಿ** ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ। ಏವಞ್ಹಿ ತದಾ ಥೇರೋ ತಮತ್ಥಂ ವೀಮಂಸೇಯ್ಯ ನಾಯಂ ಭೂಮಿಕಮ್ಪೋ ಧಾತುಪ್ಪಕೋಪಹೇತುಕೋ ತಸ್ಸ ಅಪಞ್ಞಾಯಮಾನರೂಪತ್ತಾ, ಬಾಹಿರಕೋಪಿ ಇಸಿ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ನತ್ಥಿ, ಸಾಸನಿಕೋಪಿ ಸತ್ಥು ಅನಾರೋಚೇತ್ವಾ ಏವಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸೇಸಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇದಾನಿ ಅಸಮ್ಭವೋ, ಏವಂ ಭೂಮಿಕಮ್ಪೋ ಚಾಯಂ ಮಹಾಭಿಂಸನಕೋ ಸಲೋಮಹಂಸೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾರಿಸೇಸತೋ ಆಹ “ಅಜ್ಜ ಭಗವತಾ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋ ಓಸ್ಸಟ್ಠೋತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸೀ”ತಿ।

ಅಟ್ಠಪರಿಸವಣ್ಣನಾ

೧೭೨. **ಓಕಾಸಂ ಅದತ್ವಾತಿ** "ತಿಟ್ಠತು ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಕಪ್ಪ"ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮) ನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಥೇರಸ್ಸ ಆಯಾಚನಾಯ ಅವಸರಂ ಅದತ್ವಾ। **ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಅಟ್ಠಕಾನಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇನ್ತೋ** ಹೇತುಅಟ್ಠಕತೋ ಅಞ್ಞಾನಿ ಪರಿಸಾಭಿಭಾಯತನವಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಕಾನಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಟ್ಠ ಖೋ ಇಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।** "ಆಯಸ್ಮತೋ ಆನನ್ದಸ್ಸ ಸೋಕುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಕರೋನ್ತೋ"ತಿ ಕೇಚಿ ಸಹಸಾ ಭಣಿತೇ ಬಲವಸೋಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ।

ಸಮಾಗನ್ತಬ್ಬತೋ, ಸಮಾಗಚ್ಛತೀತಿ ವಾ **ಸಮಾಗಮೋ,** ಪರಿಸಾ। ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಪಮುಖೋ ಸಮಾಗಮೋ **ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಸಮಾಗಮೋ।** ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಬಿಮ್ಬಿಸಾರ...ಪೇ॰... ಸಮಾಗಮಾದಿಸದಿಸಂ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಞ್ಞೇಸು ಚಕ್ಕವಾಳೇಸುಪಿ ಲಬ್ಭತೇಯೇವ** ಸತ್ಥು ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾದಿಉಪಸಙ್ಕಮನಂ। ಆದಿತೋ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ಥು ಭಾಸನಂ **ಆಲಾಪೋ।** ಕಥನಪಟಿಕಥನಂ **ಸಲ್ಲಾಪೋ।** ಧಮ್ಮೂಪಸಞ್ಹಿತಾ ಪುಚ್ಛಾ ಪಟಿಪುಚ್ಛಾ **ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾ। ಸಣ್ಠಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಥನಂ** ಸಣ್ಠಾನಪರಿಯಾಯತ್ತಾ ವಣ್ಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ "ಮಹನ್ತಂ ಹತ್ಥಿರಾಜವಣ್ಣಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೮) ವಿಯ। **"ತೇಸ"**ನ್ತಿ ಪದಂ ಉಭಯಪದಾಪೇಕ್ಖಂ "ತೇಸಮ್ಪಿ ಲಕ್ಖಣಸಣ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಸತ್ಥು ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಂ, ತೇಸಂ ಕೇವಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಏವಾ"ತಿ। ನಾಪಿ ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲೋ ಭಗವಾ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಛಿನ್ನಸ್ಸರಾತಿ** ದ್ವಿಧಾಭೂತಸ್ಸರಾ। **ಗಗ್ಗರಸ್ಸರಾತಿ** ಜಜ್ಜರಿತಸ್ಸರಾ। **ಭಾಸನ್ತರ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಭಾಸತೋ ಅಞ್ಞಂ ಭಾಸಂ। **ವೀಮಂಸಾತಿ** ಚಿನ್ತನಾ। "ಕಿಮತ್ಥಂ...ಪೇ॰... ದೇಸೇತೀ"ತಿ ಇದಂ ನನು ಅತ್ತಾನಂ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇ ಕಥಿತೇ ತೇಸಂ ಸಾತಿಸಯೋ ಪಸಾದೋ ಹೋತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ? ಯೇಸಂ ಅತ್ತಾನಂ ಅಜಾನಾಪೇತ್ವಾವ ಧಮ್ಮೇ ಕಥಿತೇ ಪಸಾದೋ ಹೋತಿ, ನ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ, ತಾದಿಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ಸತ್ಥಾ ತಥಾ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ ಪಯೋಜನಮಾಹ **"ವಾಸನತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। **ಏವಂ ಸುತೋಪೀತಿ** ಏವಂ ಅವಿಞ್ಞಾತದೇಸಕೋ ಅವಿಞ್ಞಾತಾಗಮನೋಪಿ ಸುತೋ **ಧಮ್ಮೋ** ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಾಯೇವ **ಅನಾಗತೇ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ** ಸುಣನ್ತಸ್ಸ।

"ಆನನ್ದಾ"ತಿಆದಿಕೋ ಸಙ್ಗೀತಿಅನಾರುಳ್ಹೋ ಪಾಳಿಧಮ್ಮೋ ಏವ ತಥಾ ದಸ್ಸಿತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು ಠಾನೇಸು।

ಅಟ್ಠಅಭಿಭಾಯತನವಣ್ಣನಾ

೧೭೩. ಅಭಿಭವತೀತಿ **ಅಭಿಭು,** ಪರಿಕಮ್ಮಂ, ಞಾಣಂ ವಾ। ಅಭಿಭು ಆಯತನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ,** ಝಾನಂ। ಅಭಿಭವಿತಬ್ಬಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಖಾತಂ ಆಯತನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ।** ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಭವನತೋ ಅಭಿಭು ಚ ತಂ ಆಯತನಞ್ಚ ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಭಾವತೋ ವಾತಿಪಿ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಝಾನಂ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ।** ತೇನಾಹ **"ಅಭಿಭವನಕಾರಣಾನೀ"**ತಿಆದಿ। **ತಾನಿ ಹೀತಿ** ಅಭಿಭಾಯತನಸಞ್ಞಿತಾನಿ ಝಾನಾನಿ। **"ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಞಾಣುತ್ತರಿಯತಾಯಾ"**ತಿ ಇದಂ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಞಾಣುತ್ತರಿಯತಾಯ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಅಭಿಭವನ್ತಿ। ಞಾಣಬಲೇನೇವ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಭವನಂ ವಿಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವೋ ಪೀತಿ।

ಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ, ನ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ। ನ ಹಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಅಪ್ಪನಾ ಅಜ್ಝತ್ತವಿಸಯಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಂ ಪನ ಅಜ್ಝತ್ತಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ **ಅವಿಸುದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ,** ನ ಬಹಿದ್ಧಾಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ವಿಯ ವಿಸುದ್ಧಂ।

ಪರಿತ್ತಾನೀತಿ ಯಥಾಲದ್ಧಾನಿ ಸುಪ್ಪಸರಾವಮತ್ತಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ಅವಡ್ಢಿತಾನೀ"**ತಿ। **ಪರಿತ್ತವಸೇನೇವಾತಿ** ವಣ್ಣವಸೇನ ಆಭೋಗೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಪರಿತ್ತವಸೇನೇವ **ಇದಂ ಅಭಿಭಾಯತನಂ ವುತ್ತಂ।** ಪರಿತ್ತತಾ ಹೇತ್ಥ ಅಭಿಭವನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। ವಣ್ಣಾಭೋಗೇ ಸತಿಪಿ ಅಸತಿಪಿ ಅಭಿಭಾಯತನಭಾವನಾ ನಾಮ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಞಾಣುತ್ತರಿಕೋ

ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ। **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಭವನಂ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಞ್ಚ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಸಮನನ್ತರಮೇವ ಅಪ್ಪನಾಝಾನುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವೇತ್ಥ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ"**ತಿ। **ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನಾ**ತಿ ಚ ಅಪ್ಪನಾಪರಿವಾಸಾಭಾವಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ವಚನಮೇತಂ। ಯೋ "ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋಪಿ ಇಮಸ್ಸುತ್ತರಸ್ಸೇವ ಅಭಿಭಾಯತನಭಾವನಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ। **ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ**ತಿ ಭಾವನಂ ಅಪ್ಪನಂ ನೇತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕೇಚಿ "ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಯೇ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಪಕ್ಖಿಕಾ ಏವ, ತದನನ್ತರಞ್ಚ ಭವಙ್ಗಪರಿವಾಸೇನ, ಉಪಚಾರಾಸೇವನಾಯ ಚ ವಿನಾ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ, ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಪರಿವಾಸಿತಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಅಪ್ಪನಾವಾರೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ನಾಪಿ ಮಹಗ್ಗತಪ್ಪಮಾಣಜ್ಝಾನೇಸು ವಿಯ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ಏಕನ್ತತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮನತೋ ಪರಂ ಕತಿಪಯಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾವಸಾನೇ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣನ್ತೋ "ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವೇತ್ಥ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವಾ**ತಿ ಚ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಿಕಮಿದಂ ವಚನಂ, ನ ನೀತತ್ಥಂ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ತದಾ ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಆಭೋಗಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಆಭೋಗೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯವಸೇನ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಂ ಅಭಿಭವನಾಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗೋ ಕಥಿತೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೪) ವುತ್ತಂ। ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ತಥಾ ಆಭೋಗಾಭಾವೇ ಕಸ್ಮಾ "ಝಾನಸಞ್ಞಾಯಪೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಭವನ…ಪೇ॰… ಅತ್ಥೀ"**ತಿ।

ವಡ್ಢಿತಪ್ಪಮಾಣಾನೀತಿ ವಿಪುಲಪ್ಪಮಾಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಏಕಙ್ಗುಲದ್ವಙ್ಗುಲಾದಿವಸೇನ ವಡ್ಢಿಂ ಪಾಪಿತಾನೀತಿ ತಥಾ ವಡ್ಢನಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಮಹನ್ತಾನೀ"**ತಿ। **ಭತ್ತವಡ್ಢಿತಕ**ನ್ತಿ ಭುಞ್ಜನಭಾಜನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಭತ್ತಂ, ಏಕಾಸನೇ ಪುರಿಸೇನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಭತ್ತತೋ ಉಪಡ್ಢಭತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ **ರೂಪಸಞ್ಞಾ,** ಸಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ರೂಪಸಞ್ಞೀ,** ನ ರೂಪಸಞ್ಞೀ **ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ,** ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಝಾನಂ ವದತಿ। ರೂಪಸಞ್ಞಾಯ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ ಏವೇತ್ಥ ಅಲಾಭಿತಾ।

ಬಹಿದ್ಧಾವ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂಯೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** ಪನ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ…ಪೇ॰… ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೨೦) ಏವಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಂ ಆಗತತ್ತಾ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೪) "ಕಸ್ಮಾ ಪನ 'ಯಥಾ ಸುತ್ತನ್ತೇ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ ಏಕೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನೀತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಅವತ್ವಾ ಇಧ ಚತೂಸುಪಿ ಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞಿತಾವ ವುತ್ತಾ'ತಿ ಚೋದನಂ ಕತ್ವಾ 'ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ'ತಿ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ, ತತ್ಥ ವಾ ಹಿ ಇಧ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನೇವ ಅಭಿಭವಿತಬ್ಬಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ನಿಯಮತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾನೀತಿ ತತ್ರಾಪಿ ಇಧಾಪಿ ವುತ್ತಾನಿ। 'ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ'ತಿ ಇದಂ ಪನ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮತ್ತಮೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ವಣ್ಣಾಭೋಗರಹಿತಾನಿ, ಸಹಿತಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪರಿತ್ತಾನಿ "ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತಥಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ "ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ। ಅತ್ಥಿ ಹಿ ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋ ಪರಿತ್ತಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ತಾನಿ ಚೇ ಕದಾಚಿ ವಣ್ಣವಸೇನ ಆಭುಜಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯಾತಿ। ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾತಿ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೨೨೨) ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ವಣ್ಣಾಭೋಗರಹಿತಾನಿ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಾನಿ, ತಥಾ ಸಹಿತಾನಿ। ಅತ್ಥಿ ಹಿ ಉಭಯತ್ಥ ಅಭಿಭವನವಿಸೇಸೋತಿ। ತಥಾ ಇಧ ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಮ್ಪಿ ಅಭಿಭವನಪರಿಯಾಯೋ ಅತ್ಥೀತಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮದುತಿಯಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಪಠಮವಿಮೋಕ್ಖೋ, ತತಿಯಚತುತ್ಥಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ದುತಿಯವಿಮೋಕ್ಖೋ, ವಣ್ಣಾಭಿಭಾಯತನೇಸು ತತಿಯವಿಮೋಕ್ಖೋ ಚ ಅಭಿಭವನಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ

ವಿಮೋಕ್ಖಾಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ ; ಸಬ್ಬಾನಿ ಚ ವಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಾನಿ ಝಾನಾನಿ ವಿಮೋಕ್ಖದೇಸನಾಯಂ ವುತ್ತಾನಿ। ತದೇತಂ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಆಗತಸ್ಸ ಅಭಿಭಾಯತನದ್ವಯಸ್ಸ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** ಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಅವಚನತೋ "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀನಞ್ಚ ಸಬ್ಬವಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಸಾಧಾರಣವಚನಭಾವತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ಕತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ"ತಿ ಇದಂ ಕತ್ಥಚಿಪಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಂ ವುತ್ತಂ "ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ, ತಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ, ತೇನ ಯಂ ಅಞ್ಞಹೇತುಕಂ, ತಂ ತೇನ ಹೇತುನಾ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಹೇತುಕಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞಿತಾಯ ಏವ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೨೩) ವಚನಂ, ನ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತಾ ಚ ತೇಸಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಂ ವಿಯ ಅಭೂತತ್ತಾ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ ಚ ಯಥಾವುತ್ತವವತ್ಥಾನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಪರಿಯಾಯಕಥಾಭಾವತೋ। "ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ ಏತೇನೇವ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ನ ನೀಲಾದಿ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನೀತಿ ಚೇ? ತಂ ನ, ನೀಲಾದೀಸು ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ನೀಲಾದಿಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಭಿಭವನಕಾರಣತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ಪರಿಸುದ್ಧಾಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣಾನಂ ಪರಿತ್ತತಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣತಾ ವಾ ಅಭಿಭವನಕಾರಣಂ, ಅಥ ಖೋ ನೀಲಾದಿಭಾವೋ ಏವಾತಿ। ಏತೇಸು ಚ ಪರಿತ್ತಾದಿಕಸಿಣರೂಪೇಸು ಯಂ ಯಂ ಚರಿತಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮೇಸು ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನಾತಿ ಸಕಲನೀಲವಣ್ಣನೀಲನಿದಸ್ಸನನೀಲನಿಭಾಸಾನಂ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ। **ವಣ್ಣವಸೇನಾತಿ** ಸಭಾವವಣ್ಣವಸೇನ। **ನಿದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ** ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬತಾವಸೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಗಹೇತಬ್ಬತಾವಸೇನ। **ಓಭಾಸವಸೇನಾತಿ** ಸಪ್ಪಭಾಸತಾಯ ಅವಭಾಸನವಸೇನ। **ಉಮಾಪುಪ್ಫನ್ತಿ** ಅತಸಿಪುಪ್ಫಂ। **ನೀಲಮೇವ ಹೋತಿ** ವಣ್ಣಸಙ್ಕರಾಭಾವತೋ। **ಬಾರಾಣಸಿಸಮ್ಭವನ್ತಿ** ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಸಮುಟ್ಠಿತಂ।

ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಅತಿವಿತ್ಥಾರಿತಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಇದಂ ಸಕಲಂ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪನ ತಾದಿಸಂ ಭಯಂ ವಾ ಸಾರಜ್ಜಂ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ **ಅಭೀತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ಆನೀತಾನಿ**।

ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖವಣ್ಣನಾ

೧೭೪. **ಉತ್ತಾನತ್ಥಾಯೇವ** ಹೇಟ್ಠಾ ಅತ್ಥತೋ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ವಿಮೋಕ್ಖೋತಿ ಘೋಸೋಪಿ ಭಯಾವಹೋ ವಟ್ಟಾಭಿರತಭಾವತೋ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪನ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೋಪಿ ತಂ ನತ್ಥೀತಿ **ಅಭೀತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ಆನೀತಾನಿ**।

ಆನನ್ದಯಾಚನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭೮. **ಬೋಧೀತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ। ತಞ್ಹಿ **"ಚತುಮಗ್ಗಞಾಣಪಟಿವೇಧ"**ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪ್ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ। **ಏವಂ ವುತ್ತಭಾವನ್ತಿ** "ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಆನನ್ದ ತಥಾಗತೋ ಕಪ್ಪಂ ವಾ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೬) ಏವಂ ವುತ್ತಭಾವಂ।

೧೭೯. **ತಮ್ಪಿ** ಓಳಾರಿಕನಿಮಿತ್ತಂ ಕತಂ ತಸ್ಸ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚೇತಸೋ **ನ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ** ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಂ।

೧೮೩. **ಆದಿಕೇಹೀತಿ** ಏವಮಾದೀಹಿ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಸುಹಜ್ಜಾಹಿ। ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬತೋ **ಪಿಯೇಹಿ**। ಮನವಡ್ಢನತೋ **ಮನಾಪೇಹಿ**। **ಜಾತಿಯಾತಿ** ಜಾತಿಅನುರೂಪಗಮನೇನ। **ನಾನಾಭಾವೋ** ವಿಸುಂಭಾವೋ ಅಸಮ್ಬದ್ಧಭಾವೋ। **ಮರಣೇನ ವಿನಾಭಾವೋತಿ** ಚುತಿಯಾ ತೇನತ್ತಭಾವೇನ ಅಪುನರಾವತ್ತನತೋ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ। **ಭವೇನ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋತಿ** ಭವನ್ತರಗ್ಗಹಣೇನ ಪುರಿಮಾಕಾರತೋ ಅಞ್ಞಾಕಾರತಾ "ಕಾಮಾವಚರಸತ್ತೋ ರೂಪಾವಚರೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ, ತತ್ಥಾಪಿ "ಮನುಸ್ಸೋ ದೇವೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾತಿ** ಕುತೋ ಕುಹಿಂ ಕಿಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ **ಏತ್ಥ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಖನ್ಧಪ್ಪವತ್ತೇ "ಯಂ ತಂ ಜಾತಂ…ಪೇ॰… ಮಾ ಪಲುಜ್ಜೀ"ತಿ ಲದ್ಧುಂ ಸಕ್ಕಾ। ನ ಸಕ್ಕಾ ಏವ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಕಾರಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ ಆಹ **"ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"**ತಿ। ಏವಂ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ **ತಥಾಗತಸ್ಸಾಪಿ ಸರೀರಂ,** ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಪಚ್ಚಾವಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಓಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ, ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತತ್ತಾ। ನ ಹೇತ್ಥ ಮಾಸತ್ತಯತೋ ಪರಂ ಬುದ್ಧವೇನೇಯ್ಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ।

೧೮೪. ಸಾಸನಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿ ನಾಮ ಸಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮೇಹಿ ಕೇವಲೇಹೀತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನೇವ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಾಹಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಹಿ ವಿನಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸಮಧಿಗಮಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ।

ತತಿಯಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಾಗಾಪಲೋಕಿತವಣ್ಣನಾ

೧೮೬. **ನಾಗಾಪಲೋಕಿತನ್ತಿ** ನಾಗಸ್ಸ ವಿಯ ಅಪಲೋಕಿತಂ, ಹತ್ಥಿನಾಗಸ್ಸ ಅಪಲೋಕನಸದಿಸಂ ಅಪಲೋಕನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಹಚ್ಚಾತಿ** ಫುಸಿತ್ವಾ। **ಅಙ್ಕುಸಕಲಗ್ಗಾನಿ ವಿಯಾತಿ** ಅಙ್ಕುಸಕಾನಿ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಲಗ್ಗಾನಿ ಆಸತ್ತಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಾನಿ। **ಏಕಾಬದ್ಧಾನೀತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಏಕತೋ ಆಬದ್ಧಾನಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಗೀವಟ್ಠೀನಂ ಏಕಗ್ಘನಾನಂ ವಿಯ ಏಕಾಬದ್ಧಭಾವೇನ, ನ ಕೇವಲಂ ಗೀವಟ್ಠೀನಂಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಬಾಹುಸನ್ಧಿಆದಿಕಾ ದ್ವಾದಸ ಮಹಾಸನ್ಧಿಯೋ, ಅಙ್ಗುಲಿಸನ್ಧಿಯೋ ಚ ಇತರಸನ್ಧೀಸು ಏಕಾಬದ್ಧಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಾನಿ, ಯತೋ ನೇಸಂ ಪಕತಿಹತ್ಥೀನಂ ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಬಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಕಾಯಬಲಂ ಹೋತಿ। **ವೇಸಾಲಿನಗರಾಭಿಮುಖಂ ಅಕಾಸಿ** ಕಣ್ಣಕಪರಿವತ್ತನೇ ವಿಯ ಕಪಿಲನಗರಾಭಿಮುಖಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ತಂ ನಾಗಾಪಲೋಕಿತಂ ನಾಮ ಜಾತಂ? ತದಜ್ಝಾಸಯಂ ಉಪಾದಾಯ। ಭಗವಾ ಹಿ ನಾಗಾಪಲೋಕಿತವಸೇನೇವ ಅಪಲೋಕೇತುಕಾಮೋ ಜಾತೋ, ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಪನಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಪರಿವತ್ತಿ, ತೇನ ತಂ "ನಾಗಾಪಲೋಕಿತಂ" ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಇದಂ ಪಚ್ಛಿಮಕಂ ಆನನ್ದ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವೇಸಾಲಿಯಾ ದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ನಯಿದಂ ವೇಸಾಲಿಯಾ ಅಪಲೋಕನಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ ಅನೇಕನ್ತಿಕತ್ತಾ, ಭೂತಕಥನಮತ್ತಂ ಪನೇತಂ। ಮಗ್ಗಸೋಧನವಸೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞದೇವೇತ್ಥ ಅಪಲೋಕನಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ **"ನನು ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತಂ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಚ್ಛಿಮದಸ್ಸನಮೇವ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಕುಸಿನಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತುಕಾಮತಾಯ ತತೋ ತತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ। **"ಅನಚ್ಛರಿಯತ್ತಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅನೇಕನ್ತಿಕತ್ತಂ ಪರಿಹರತಿ, ತಯಿದಂ ಸೋಧನಮತ್ತಂ। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಅವಿಪರೀತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಾಪೇಕ್ಖೋ ವೇಸಾಲಿಂ ಅಪಲೋಕೇಸಿ, "ಇದಂ ಪನ ಮೇ ಗಮನಂ ಅಪುನರಾಗಮನ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅಪಲೋಕೇಸಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಪಿಚ ವೇಸಾಲಿರಾಜಾನೋ"**ತಿಆದಿ।

ಅನ್ತಕರೋತಿ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಕಸನ್ತಾನೇ, ಪರಸನ್ತಾನೇ ಚ ವಿನಾಸಕರೋ ಅಭಾವಕರೋ। ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಧಮ್ಮಚಕ್ಖುದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಮಂಸಚಕ್ಖುಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಸಙ್ಖಾತೇಹಿ **ಪಞ್ಚಹಿ ಚಕ್ಖೂಹಿ ಚಕ್ಖುಮಾ**। ಸವಾಸನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ

ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಸಾತಿಸಯಂ **ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ**।

ಚತುಮಹಾಪದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೮೭. **ಮಹಾಓಕಾಸೇ**ತಿ ಮಹನ್ತೇ ಓಕಾಸೇ। ಮಹನ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಟ್ಠಾನಾನಿ। ಯೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೋ ಧಮ್ಮೋ ನಿಚ್ಛೀಯತಿ ಅಸನ್ದೇಹತೋ, ಕಾನಿ ಪನ ತಾನಿ? ಆಗಮನವಿಸಿಟ್ಠಾನಿ ಸುತ್ತೋತರಣಾದೀನಿ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಅಪದಿಸನ್ತೀತಿ **ಅಪದೇಸಾ,** "ಸಮ್ಮುಖಾ ಮೇತಂ ಆವುಸೋ ಭಗವತೋ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕೇನಚಿ ಆಭತಸ್ಸ "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಿನನೇ ಕಾರಣಂ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ? ತಸ್ಸ ಯಥಾಭತಸ್ಸ ಸುತ್ತೋತರಣಾದಿ ಏವ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಚತ್ತಾರೋತಿ? ಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಪರಾಯಾ ಸತ್ಥಾ, ಸಾವಕಾ ಚ, ತೇಸು ಚ ಸಾವಕಾ ಸಙ್ಘಗಣಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ತಿವಿಧಾ , ಏವಂ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮಯಾ ಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತೋ"ತಿ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬಾನಂ ಭೇದೇನ ಚತ್ತಾರೋ। ತೇನಾಹ "ಸಮ್ಮುಖಾ ಮೇ ತಂ ಆವುಸೋ ಭಗವತೋ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **ನೇತ್ತಿಯಂ** "ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಪದೇಸಾ ಬುದ್ಧಾಪದೇಸೋ ಸಙ್ಘಾಪದೇಸೋ ಸಮ್ಬಹುಲತ್ಥೇರಾಪದೇಸೋ ಏಕತ್ಥೇರಾಪದೇಸೋ। ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಪದೇಸಾ"ತಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೧೮) ಬುದ್ಧೋ ಅಪದೇಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಬುದ್ಧಾಪದೇಸೋ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತೇನಾಹ **"ಬುದ್ಧಾದಯೋ...ಪೇ॰... ಮಹಾಕಾರಣಾನೀ"**ತಿ।

೧೮೮. **ನೇವ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಗನ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ ನಾಮ ಸವನನ್ತಿ ಆಹ "**ನ ಸೋತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ। **ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾನೀ**ತಿ ಪದಾನಿ ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಚ, ಅತ್ಥಪದಾನಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇಹೀತಿ **ಪದಾನಿ,** ಅಕ್ಖರಾದೀನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ। ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಪದಾನಿ,** ಸಙ್ಕಾಸನಾದೀನಿ ಅತ್ಥಪದಾನಿ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**ಪನ "'ಪದಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನೀ'ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನೇವ ವುತ್ತಾನೀ"ತಿ ಕೇಚಿ, ತಂ ನ, ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇನ್ತೀತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ, ತೇಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ, ಅತ್ಥಪದಾನೀತಿ ಉಭಯಸಙ್ಗಹತೋ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ**ತಿ ತೇನಾಭತಸುತ್ತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ। **ಪಾಳಿ ವುತ್ತಾ**ತಿ ಕೇವಲೋ ಪಾಳಿಧಮ್ಮೋ ಪವತ್ತೋ। **ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ**ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥೋ ಪವತ್ತೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। **ಅನುಸನ್ಧಿ ಕಥಿತೋ**ತಿ ಯಥಾರದ್ಧದೇಸನಾಯ, ಉಪರಿ ದೇಸನಾಯ ಚ ಅನುಸನ್ಧಾನಂ ಕಥಿತಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಕಥಿತೋ । **ಪುಬ್ಬಾಪರಂ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಅವಿರುಜ್ಝನಞ್ಚೇವ ವಿಸೇಸಾಧಾನಞ್ಚ ಕಥಿತಂ ಪಕಾಸಿತಂ। ಏವಂ ಪಾಳಿಧಮ್ಮಾದೀನಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಗಹಣಂ ಸಾಧುಕಂ ಉಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಸುಟ್ಠು ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಸುತ್ತೇ ಓತಾರೇತಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಸುತ್ತೇ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ತಾರೇತಬ್ಬಾನಿ, ತಂ ಪನ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ತರಣಂ ತತ್ಥ ಓತರಣಂ ಅನುಪ್ಪವೇಸನಂ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸುತ್ತೇ ಓತಾರೇತಬ್ಬಾನೀ"**ತಿ। ಸಂಸನ್ದೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ **ಸನ್ದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿನಯೇ ಸಂಸನ್ದೇತಬ್ಬಾನೀ"**ತಿ।

ಕಿಂ ಪನ ತಂ ಸುತ್ತಂ, ಕೋ ವಾ ವಿನಯೋತಿ ವಿಚಾರಣಾಯ ಆಚರಿಯಾನಂ ಮತಿಭೇದಮುಖೇನ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿನಯೋ**ತಿ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠಮಾಹ। ಸೋ ಹಿ ಮಾತಿಕಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸೂಚನತೋ "ಸುತ್ತ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। ವಿವಿಧನಯತ್ತಾ, ವಿಸಿಟ್ಠನಯತ್ತಾ ಚ **ವಿನಯೋ,** ಖನ್ಧಕಪಾಠೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸುತ್ತವಿನಯೇಸು ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇಸು **ವಿನಯಪಿಟಕಮ್ಪಿ ನ ಪರಿಯಾದೀಯತಿ** ಪರಿವಾರಪಾಳಿಯಾ ಅಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಸುತ್ತನ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಾನಿ ವಾ ಸುತ್ತಂ** ಅತ್ಥಸೂಚನಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ। **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ "ಸುತ್ತನ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಾನಿ ಸುತ್ತಂ, ವಿನಯಪಿಟಕಂ ವಿನಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಸುತ್ತವಿನಯವಿಭಾಗೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇಪಿ। **ನ ತಾವ ಪರಿಯಾದೀಯನ್ತೀ**ತಿ ನ ತಾವ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **"ಅಸುತ್ತನಾಮಕಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ "ಸುತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಂ ನಾಮಂ ಅನಾರೋಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗೀತಮ್ಪಿ ಜಾತಕಾದಿಬುದ್ಧವಚನಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ನ ಪರಿಯಾದಿಣ್ಣಾನೀತಿ। ಸುತ್ತನಿಪಾತಉದಾನಇತಿವುತ್ತಕಾದೀನಿ ದೀಘನಿಕಾಯಾದಯೋ ವಿಯ ಸುತ್ತನಾಮಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಅಸಙ್ಗೀತಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಜಾತಕಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತಾನಿಪಿ ಗಹಿತಾನಿ। ಬುದ್ಧವಂಸಚರಿಯಾಪಿಟಕಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬಂ, ಕಿಂ ವಾ ತೇನ ಮಗ್ಗನೇನ? ಸಬ್ಬೋಪಾಯಂ ವಣ್ಣನಾನಯೋ ಥೇರವಾದಂ ದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಾತಿ।

ಅತ್ಥೀತಿ ಕಿಂ ಅತ್ಥಿ, ಅಸುತ್ತನಾಮಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ನತ್ಥಿ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ಅಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ "ಸುತ್ತನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ, ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಪರೇ"ತಿ। **ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ** "ಸುತ್ತನ್ತಿ ವಿನಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯಂ "ನಾಯಮತ್ಥೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ"ತಿ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ। ವಿನೇತಿ ಏತೇನ ಕಿಲೇಸೇತಿ **ವಿನಯೋ,** ಕಿಲೇಸವಿನಯನೂಪಾಯೋ, ಸೋ ಏವ ಚ ನಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕಾರಣನ್ತಿ** ಆಹ **"ವಿನಯೋ ಪನ ಕಾರಣ"**ನ್ತಿ।

ಧಮ್ಮೇತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇ। **ಸರಾಗಾಯಾ**ತಿ ಸರಾಗಭಾವಾಯ ಕಾಮರಾಗಭವರಾಗಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ। **ಸಞ್ಞೋಗಾಯಾ**ತಿ ಭವಸಂಯೋಜನಾಯ। **ಆಚಯಾಯಾ**ತಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ವಡ್ಢನತ್ಥಾಯ। **ಮಹಿಚ್ಛತಾಯಾ**ತಿ ಮಹಿಚ್ಛಭಾವಾಯ। **ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿಭಾವಾಯ। **ಸಙ್ಗಣಿಕಾಯಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಗಣಸಙ್ಗಣವಿಹಾರಾಯ। **ಕೋಸಜ್ಜಾಯಾ**ತಿ ಕುಸೀತಭಾವಾಯ। **ದುಬ್ಭರತಾಯಾ**ತಿ ದುಪ್ಪೋಸತಾಯ। **ವಿರಾಗಾಯಾ**ತಿ ಸಕಲವಟ್ಟತೋ ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಾಯ। **ವಿಸಞ್ಞೋಗಾಯಾ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದೀಹಿ ವಿಸಂಯುಜ್ಜನತ್ಥಾಯ। **ಅಪಚಯಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಅಪಚಯನಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಇಚ್ಛಾಪಗಮಾಯ। **ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ದ್ವಾದಸವಿಧಸನ್ತುಟ್ಠಿಭಾವಾಯ। **ಪವಿವೇಕಾಯಾ**ತಿ ಪವಿವಿತ್ತಭಾವಾಯ, ಕಾಯವಿವೇಕಾದಿತದಙ್ಗವಿವೇಕಾದಿವಿವೇಕಸಿದ್ಧಿಯಾ। **ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾಯಾ**ತಿ ಕಾಯಿಕಸ್ಸ ಚೇವ, ಚೇತಸಿಕಸ್ಸ ಚ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಣತ್ಥಾಯ। **ಸುಭರತಾಯಾ**ತಿ ಸುಖಪೋಸನತ್ಥಾಯ। ಏವಂ ಯೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಪರಿಪುಚ್ಛಾಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸರಾಗಾದಿಭಾವಪರಿವಜ್ಜನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹುತ್ವಾ ವಿರಾಗಾದಿಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಏಕಂಸತೋ **ಏಸೋ ಧಮ್ಮೋ। ಏಸೋ ವಿನಯೋ,** ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪಾಯಾದೀಸು ಅಪತನವಸೇನ ಧಾರಣತೋ, ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿನಯನತೋ, ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಓವಾದಾನುಸಿಟ್ಠಿಭಾವತೋ **ಏತಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನನ್ತಿ ಧಾರೇಯ್ಯಾಸಿ** ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ, ಅವಬುಜ್ಝೇಯ್ಯಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುಸಚ್ಚಸ್ಸ ಸೂಚನಂ ಸುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಸುತ್ತೇತಿ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ"**ತಿ। ತೇಪಿಟಕಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಚ್ಚವಿನಿಮುತ್ತಂ ನತ್ಥಿ। ರಾಗಾದಿವಿನಯನಕಾರಣಂ ತಥಾಗತೇನ ಸುತ್ತಪದೇನ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿನಯೇತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ರಾಗಾದಿವಿನಯಕಾರಣೇ"**ತಿ।

ಸುತ್ತೇ ಓಸರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಆಹ **"ಸುತ್ತಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಕತ್ಥಚಿ ಅನಾಗನ್ತ್ವಾ"**ತಿ। **ಛಲ್ಲಿಂ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಅರೋಗಸ್ಸ ಮಹತೋ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ತಿಟ್ಠತೋ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಛಲ್ಲಿಯಾ ಸಕಲಿಕಾಯ, ಪಪಟಿಕಾಯ ವಾ ಉಟ್ಠಪನಂ ವಿಯ ಅರೋಗಸ್ಸ ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ ತಿಟ್ಠತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಮತ್ತೇನ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಛಲ್ಲಿಸದಿಸಂ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರುದ್ಧತಾದಿದೋಸಂ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪರಿದೀಪೇತ್ವಾ, ತಾದಿಸಾನಿ ಪನ ಏಕಂಸತೋ ಗುಳ್ಹವೇಸ್ಸನ್ತರಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಗುಳ್ಹವೇಸ್ಸನ್ತರ...ಪೇ॰...ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ । **ರಾಗಾದಿವಿನಯೇ**ತಿ ರಾಗಾದೀನಂ ವಿನಯನತ್ಥೇ। ತದಾಕಾರತಾಯ **ನ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಾನಿ** ನ ದಿಸ್ಸಮಾನಾನಿ **ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬಾನಿ** ವಜ್ಜಿತಬ್ಬಾನಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಪದೇಸನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಾನೇ। **"ಸುತ್ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಪದೇಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಅವುತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಯ ಮಾತಿಕಂ ಉದ್ದಿಸತಿ। ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಅತ್ಥೋ **ಪಞ್ಹೋ,** ತಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನಿ **ಪಞ್ಹಾಬ್ಯಾಕರಣಾನಿ,** ಅತ್ಥಸೂಚನಾದಿಅತ್ಥೇನ **ಸುತ್ತಂ,** ಪಾಳಿ, ತಂ ಸುತ್ತಂ ಅನುಲೋಮೇತಿ ಅನುಕೂಲೇತೀತಿ **ಸುತ್ತಾನುಲೋಮಂ,** ಮಹಾಪದೇಸೋ। ಆಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತಿ ಪಾಳಿಂ ಏತೇನಾತಿ **ಆಚರಿಯವಾದೋ** ಅಟ್ಠಕಥಾ। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಏವ ಮತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ **ಅತ್ತನೋಮತಿ। ಧಮ್ಮವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಪತ್ತೇ**ತಿ ಧಮ್ಮೇ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತಬ್ಬೇ ಉಪಟ್ಠಿತೇ। **ಇಮೇ**ತಿ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಪದೇಸಾ। ಪಮೀಯತಿ ಧಮ್ಮೋ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಿಚ್ಛೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಮಾಣಂ।** ತೇನಾಹ **"ಯಂ ಏತ್ಥ ಸಮೇತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಇತರನ್ತಿ** ಮಹಾಪದೇಸೇಸು ಅಸಮೇನ್ತಂ। ಪುನ **ಇತರನ್ತಿ** ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ಅನುಲೋಮೇನ್ತಂ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ।

ಏಕಂಸೇನೇವ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬೋತಿ **ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ। ವಿಭಜ್ಜಾತಿ** ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಅವಧಾರಣಾದಿಭೇದೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ। **ಪಟಿಪುಚ್ಛಾತಿ** ಪುಚ್ಛನ್ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ। **ಠಪನೀಯೋತಿ** ತಿಧಾಪಿ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯತ್ತಾ ಠಪನೀಯೋ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಠಪೇತಬ್ಬೋ। "ಚಕ್ಖುಂ ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಪಞ್ಹೇ ಉತ್ತರಪದಾವಧಾರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಕಂಸೇನೇವ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ನಿಚ್ಚತಾಯ ಲೇಸಸ್ಸಾಪಿ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋ। ಪುರಿಮಪದಾವಧಾರಣೇ ಪನ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣೀಯತಾ ಚಕ್ಖುಸೋತೇಸು ವಿಸೇಸತ್ಥಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಾನಂ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ। ದ್ವಿನ್ನಂ ತೇಸಂ ಸದಿಸತಾಚೋದನಾ ಪಟಿಪುಚ್ಛನಮುಖೇನೇವ ಬ್ಯಾಕರಣೀಯಾ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ, ಅನುಞ್ಞಾತವಸೇನ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಚಕ್ಖು, ತಥಾ ಸೋತಂ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಾಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ"**ತಿ। **ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ**ನ್ತಿ ಜೀವಸರೀರಾನಂ ಅನಞ್ಞತಾಪಞ್ಹೋ। ಯಸ್ಸ ಯೇನ ಅನಞ್ಞತಾಚೋದಿತಾ, ಸೋ ಏವ ಪರಮತ್ಥತೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀತಿ ವಞ್ಝಾತನಯಸ್ಸ ಮತ್ತೇಯ್ಯತಾಕಿತ್ತನಸದಿಸೋತಿ ಅಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬತಾಯ ಠಪನೀಯೋ ವುತ್ತೋತಿ। **ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಾನಿ ಪಮಾಣಂ** ತೇನೇವ ನಯೇನ ತೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬತೋ।

ವಿನಯಮಹಾಪದೇಸೋ ಕಪ್ಪಿಯಾನುಲೋಮವಿಧಾನತೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ **ಅನುಲೋಮಕಪ್ಪಿಯಂ** ನಾಮ, ಮಹಾಪದೇಸಭಾವೇನ ಪನ ತಂಸದಿಸತಾಯ ಸುತ್ತನ್ತಮಹಾಪದೇಸೇಸುಪಿ **"ಅನುಲೋಮಕಪ್ಪಿಯ"**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾವೋಹಾರೋ। ಯದಿಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಗವತಾ ಪವತ್ತಿತಪಕಿಣ್ಣಕದೇಸನಾವ ಅಟ್ಠಕಥಾ, ಸಾ ಪನ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಪಠಮಂ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾನುರೂಪೇನೇವ ವಾಚನಾಮಗ್ಗಂ ಆರೋಪಿತತ್ತಾ **"ಆಚರಿಯವಾದೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತಿ ಪಾಳಿಂ ಏತೇನಾತಿ। ತೇನಾಹ **"ಆಚರಿಯವಾದೋ ನಾಮ ಅಟ್ಠಕಥಾ"**ತಿ। ತಿಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ ಆರುಳ್ಹೋ ಏವ ಚ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಭೂತೋ ಕಥಾಮಗ್ಗೋ **ಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೇನ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ** ಆಭತೋ ಪಚ್ಛಾ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಯೇಹಿ ಮಹಾಥೇರೇಹಿ **ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ** ಠಪಿತೋ ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧಿಸಙ್ಕರಪರಿಹರಣತ್ಥಂ। **ಅತ್ತನೋಮತಿ ನಾಮ** ಥೇರವಾದೋ। **ನಯಗ್ಗಾಹೇನಾತಿ** ಸುತ್ತಾದಿತೋ ಲಬ್ಭಮಾನನಯಗ್ಗಹಣೇನ। **ಅನುಬುದ್ಧಿಯಾತಿ** ಸುತ್ತಾದೀನಿಯೇವ ಅನುಗತಬುದ್ಧಿಯಾ। **ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಏವ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವುತ್ತನಯೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಂ, ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತಾ ಅತ್ಥಾ ಏವ ತಥಾ ವುತ್ತಾ। **ಸಮೇನ್ತಮೇವ ಗಹೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸುತ್ತೇನ ಸಂಸನ್ದತಿ, ಏವಂ ಮಹಾಪದೇಸತೋ ಅತ್ಥಾ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಮಾದಪಾಠವಸೇನ ಆಚರಿಯವಾದಸ್ಸ ಕದಾಚಿ ಪಾಳಿಯಾ ಅಸಂಸನ್ದನಾಪಿ ಸಿಯಾ, ಸೋ ನ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಆಚರಿಯವಾದೋಪಿ ಸುತ್ತೇನ ಸಮೇನ್ತೋಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬೋ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬದುಬ್ಬಲಾ** ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಯಂ ಪಟಿಭಾನಭಾವತೋ। ತಥಾ ಚ **ಸಾಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ,** ಕೀದಿಸೀ? **ಸುತ್ತೇನ ಸಮೇನ್ತಾ ಯೇವಾತಿ** ಯೋಜನಾ। **ತಾಸೂತಿ** ತೀಸು ಸಙ್ಗೀತೀಸು। **"ಆಗತಮೇವ ಪಮಾಣ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗೀತಮೇವ "ಸುತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಸುತ್ತಭಾವಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ತದತ್ಥಾ ಏವ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಗಾರಯ್ಹಸುತ್ತೇ। **ನ ಚೇವ ಸುತ್ತೇ ಓಸರನ್ತಿ, ನ ಚ ವಿನಯೇ ಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ** ತಸ್ಸ ಅಸುತ್ತಭಾವತೋ ತೇನ "ಅನುಲೋಮಕಪ್ಪಿಯಂ ಸುತ್ತೇನ ಸಮೇನ್ತಮೇವ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಏವತ್ಥಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥ "ನ ಇತರ"ನ್ತಿ ವಚನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಹಿತಾವಧಾರಣಫಲದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಮ್ಮಾರಪುತ್ತಚುನ್ದವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೧೮೯. **ಸೂಕರಮದ್ದವ**ನ್ತಿ ವನವರಾಹಸ್ಸ ಮುದುಮಂಸಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚುನ್ದೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ, ಅಞ್ಞೇ ಚ ಭಗವತೋ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಆಹಾರಂ ಪಟಿಯಾದೇನ್ತೋ ಅನವಜ್ಜಮೇವ ಪಟಿಯಾದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪವತ್ತಮಂಸ"**ನ್ತಿ। **ತಂ ಕಿರಾತಿ** "ನಾತಿತರುಣಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಿಸೇಸಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ **"ಮುದು ಚೇವ ಸಿನಿದ್ಧಞ್ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮುದುಮಂಸಭಾವತೋ ಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣವಿಸೇಸೇನ ಚ "ಮದ್ದವ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಓಜಂ ಪಕ್ಖಿಪಿಂಸು** "ಅಯಂ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ಆಹಾರೋ"ತಿ ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ, ತಂ ಪನ ತಥಾಪಕ್ಖಿತ್ತದಿಬ್ಬೋಜತಾಯ ಗರುತರಂ ಜಾತಂ।

ಅಞ್ಞೇ ಯಂ ದುಜ್ಜೀರಂ, ತಂ ಅಜಾನನ್ತಾ “ಕಸ್ಸಚಿ ಅದತ್ವಾ ವಿನಾಸಿತ”ನ್ತಿ ಉಪವದೇಯ್ಯುನ್ತಿ **ಪರೂಪವಾದಮೋಚನತ್ಥಂ** ಭಗವಾ “ನಾಹಂ ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ।

೧೯೦. ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ಸೀಹನಾದೋ ನನು ತಂ ಭಗವತೋಪಿ ಸಮ್ಮಾಪರಿಣಾಮಂ ನ ಗತನ್ತಿ? ನಯಿದಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಯಸ್ಮಾ “ಸಮ್ಮದೇವ ತಂ ಭಗವತೋ ಪರಿಣಾಮಂ ಗತ”ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ ಅರಹತಿ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಿಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ಅಞ್ಞಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಚ ವಿಕಾರಸ್ಸ ಮುದುಭಾವಂ ಆಪಾದಿತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **“ನ ಪನ ಭುತ್ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ”**ತಿಆದಿ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ, ಅಞ್ಞೇ ವಾ ಪನ ಖೀಣಾಸವಾ ನವವೇದನುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಆಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಮೇವ ಕತ್ವಾ ಆಹಾರಸ್ಸ ಉಪಭುಞ್ಜನತೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ “ಭತ್ತಂ ಭುತ್ತಾವಿಸ್ಸ ಖರೋ ಆಬಾಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ? ತಂ ಭೋಜನುತ್ತರಕಾಲಂ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। “ನ ಪನ ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ವುತ್ತೋ ವಾಯಮತ್ಥೋ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**। ಕತುಪಚಿತಸ್ಸ ಲದ್ಧೋಕಾಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಬಲವತಿಪಿ ರೋಗೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಗರುಸಿನಿದ್ಧಭೋಜನಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾನಿಗ್ಗಹೋ ಜಾತೋ, ತೇನಾಹ **“ಯದಿ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಪತ್ಥಿತಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನೇ, ಇಚ್ಛಾ ಚಸ್ಸ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿನೇತಬ್ಬವೇನೇಯ್ಯಾಪೇಕ್ಖಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಗಾಥಾಯಮ್ಪಿ **“ಸುತ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುತಮತ್ತಂ, ಪರೇಸಂ ವಚನಮತ್ತಮೇತಂ, ನ ಪನ ಭೋಜನಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಆಬಾಧಂ ಫುಸಿ ಧೀರೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪಾನೀಯಾಹರಣವಣ್ಣನಾ

೧೯೧. ಪಸನ್ನಭಾವೇನ ಉದಕಸ್ಸ ಅಚ್ಛಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಅಚ್ಛೋದಕಾತಿ ಪಸನ್ನೋದಕಾ”**ತಿ। ಸಾದುರಸತ್ತಾ ಸಾತತಾತಿ ಆಹ **“ಮಧುರೋದಕಾ”**ತಿ। ತನುಕಮೇವ ಸಲಿಲಂ ವಿಸೇಸತೋ ಸೀತಲಂ, ನ ಬಹಲನ್ತಿ ಆಹ **“ತನುಸೀತಲಸಲಿಲಾ”**ತಿ। **ನಿಕ್ಕದ್ದಮಾ**ತಿ ಸೇತಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಮಾಹ। ಪಙ್ಕಚಿಕ್ಖಲ್ಲಾದಿವಸೇನ ಹಿ ಉದಕಸ್ಸ ವಿವಣ್ಣತಾ, ಸಭಾವತೋ ಪನ ತಂ ಸೇತವಣ್ಣಂ ಏವಾತಿ।

ಪುಕ್ಕುಸಮಲ್ಲಪುತ್ತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೧೯೨. **ಧುರವಾತೇ**ತಿ ಪಟಿಮುಖವಾತೇ। **ದೀಘಪಿಙ್ಗಲೋ**ತಿ ದೀಘೋ ಹುತ್ವಾ ಪಿಙ್ಗಲಚಕ್ಖುಕೋ। ಪಿಙ್ಗಲಕ್ಖಿಕೋ ಹಿ ಸೋ “ಆಳಾರೋ”ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। **ಏವರೂಪ**ನ್ತಿ ದಕ್ಖತಿ ಕರಿಸ್ಸತಿ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಈದಿಸಂ। **ಈದಿಸೇಸೂ**ತಿ ಯತ್ರ ಯಂಚಾತಿ ಏವರೂಪನಿಪಾತಸದ್ದಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇಸು।

೧೯೩. ವಿಚರನ್ತಿಯೋ ಮೇಘಗಬ್ಭತೋ ನಿಚ್ಛರನ್ತಿಯೋ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ನಿಚ್ಛರನ್ತೀಸೂತಿ ವಿಚರನ್ತೀಸೂ”**ತಿ। **ನವವಿಧಾಯಾ**ತಿ ನವಪ್ಪಕಾರಾಯ। ನವಸು ಹಿ ಪಕಾರೇಸು ಏಕವಿಧಾಪಿ ಅಸನಿ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ “ನವವಿಧಾ” ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಈದಿಸೀ ಹಿ ಏಸಾ ರುಳ್ಹಿ ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖಪತ್ತಿಪಿ ಸಮಞ್ಞಾ ವಿಯ। **ಅಸಞ್ಞಂ ಕರೋತಿ,** ಯೋ ತಸ್ಸಾ ಸದ್ದೇನ , ತೇಜಸಾ ಚ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ। **ಏಕಂ ಚಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಮಣ್ಡಲಂ। ಸಞ್ಚಾರಂ ತೀರೇನ್ತೀ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀ ವಿಯ ದಸ್ಸೇತೀತಿ **ಸತೇರಾ**। **ಗಗ್ಗರಾಯಮಾನಾ**ತಿ ಗಗ್ಗರಾತಿಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತೀ, ಅನುರವದಸ್ಸನಞ್ಚೇತಂ। **ಕಪಿಸೀಸಾ**ತಿ ಕಪಿಸೀಸಾಕಾರವತೀ। **ಮಚ್ಛವಿಲೋಲಿಕಾ**ತಿ ಉದಕೇ ಪರಿಪ್ಫನ್ದಮಾನಮಚ್ಛೋ ವಿಯ ವಿಲುಳಿತಾಕಾರಾ। **ಕುಕ್ಕುಟಸದಿಸಾ**ತಿ ಪಸಾರಿತಪಕ್ಖಕುಕ್ಕುಟಾಕಾರಾ। ನಙ್ಗಲಸ್ಸ ಕಸ್ಸನಕಾಲೇ ಕಸ್ಸಕಾನಂ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಟ್ಠಾನೇ ಮಣಿಕಾ ಹೋತಿ, ತಂ ಉಪಾದಾಯ ನಙ್ಗಲಂ “ದಣ್ಡಮಣಿಕಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ದಣ್ಡಮಣಿಕಾಕಾರಾ **ದಣ್ಡಮಣಿಕಾ**। ತೇನಾಹ **“ನಙ್ಗಲಸದಿಸಾ”**ತಿ। ದೇವೇ ವಸ್ಸನ್ತೇಪಿ ಸಜೋತಿಭೂತತಾಯ ಉದಕೇನ ಅತೇಮೇತಬ್ಬತೋ ಮಹಾಸನಿ **“ಸುಕ್ಖಾಸನೀ”**ತಿ ವುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **“ಪತಿತಟ್ಠಾನಂ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇತೀ”**ತಿ।

ಭುಸಾಗಾರಕೇತಿ ಭುಸಮಯೇ ಅಗಾರಕೇ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಮಹನ್ತಂ ಪಲಾಲಪುಞ್ಜಂ ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ಪಲಾಲಂ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಸಾಲಾಸದಿಸಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ವಸನಯೋಗ್ಗಟ್ಠಾನಂ ಕತಂ, ತದಾ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ವಸಿ, ತಂ ಪನ ಖಲಮಣ್ಡಲಂ ಸಾಲಾಸದಿಸನ್ತಿ ಆಹ **"ಖಲಸಾಲಾಯ"**ನ್ತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಭುಮ್ಮವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಏತಸ್ಮಿಂ ಕಾರಣೇ"**ತಿ, ಅಸನಿಪಾತೇನ ಛನ್ನಂ ಜನಾನಂ ಹತಕಾರಣೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋ ತ್ವಂ ಭನ್ತೇ**ತಿ ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ।

೧೯೪. ಸಿಙ್ಗೀ ನಾಮ ಕಿರ ಉತ್ತಮಂ ಅತಿವಿಯ ಪಭಸ್ಸರಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಛವಿವಣ್ಣೋಭಾಸಂ ದೇವಲೋಕತೋ ಆಗತಸುವಣ್ಣಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಿಙ್ಗೀಸುವಣ್ಣವಣ್ಣ"**ನ್ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ ಥೇರೋ ತಂ ಗಣ್ಹೀ"ತಿ ಸಯಮೇವ ಪುಚ್ಛಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿ, ಪರೇಸಂ ವಚನೋಕಾಸಪಚ್ಛೇದನಂ, ತೇನ ವತ್ಥೇನ ಸತ್ಥು ಪೂಜನಂ, ಸತ್ಥು ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುವತ್ತನನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇನೇವ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಕಾರಣೇನ।

೧೯೫. ಥೇರೋ ಚ ತಾವದೇವ ತಂ ಸಿಙ್ಗೀವಣ್ಣಂ ಮಟ್ಠದುಸ್ಸಂ ಭಗವತೋ ಉಪನಾಮೇಸಿ "ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತು ಮೇ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಮಟ್ಠದುಸ್ಸಂ, ತಂ ಮಮಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ"ತಿ। ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸಿ ಭಗವಾ, ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾವ ನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಭಗವಾಪಿ ತತೋ ಏಕಂ ನಿವಾಸೇಸಿ, ಏಕಂ ಪಾರುಪೀ"**ತಿ। ತಾವದೇವ ಕಿರ ತಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವಟ್ಟಿಕರಣಮತ್ತೇನ ತುನ್ನಕಮ್ಮಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಉಪನೇಸುಂ, ಥೇರೋ ಭಗವತೋ ಉಪನಾಮೇಸಿ। **ಹತಚ್ಚಿಕಂ ವಿಯಾ**ತಿ ಪಟಿಹತಪ್ಪಭಂ, **ವಿಯ**-ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಭಗವತೋ ಹಿ ಸರೀರಪ್ಪಭಾಹಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನಾ ತಸ್ಸ ವತ್ಥಯುಗಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರತಾ ನಾಹೋಸಿ। **ಅನ್ತನ್ತೇನೇವಾ**ತಿ ಅನ್ತೋ ಅನ್ತೋ ಏವ, ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಬಹಿಪನಸ್ಸ ಪಭಾ ನತ್ಥೀ"**ತಿ।

"ಪಸನ್ನರೂಪಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀ"ತಿ ಏತೇನೇತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಭುತ್ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಸೋ ರೋಗೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋ। **ದ್ವೀಸು ಕಾಲೇಸು ಏವಂ ಹೋತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತೂನಂ ಸಮಧಿಗಮಸಮಯಭಾವತೋ। **ಉಪವತ್ತನೇ ಅನ್ತರೇನ ಯಮಕಸಾಲಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

೧೯೬. **ಸಬ್ಬಂ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಮೇವ ಅಹೋಸಿ** ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಪಭಸ್ಸರಾಯ ಏಕಗ್ಘನಾಯ ಭಗವತೋ ಸರೀರಪ್ಪಭಾಯ ನಿರನ್ತರಂ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ।

ಧಮ್ಮೋತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ। **ಪವತ್ತಾ**ತಿ ಪಾವಚನಭಾವೇನ ದೇಸೇತಾ। **ಪುರತೋವ ನಿಸೀದಿ** ಓವಾದಪ್ಪಟಿಕರಣಭಾವತೋ।

೧೯೮. **ದಾನಾನಿಸಂಸಸಙ್ಖಾತಾ ಲಾಭಾ**ತಿ ವಣ್ಣದಾನಬಲದಾನಾದಿಭೇದಾ ದಾನಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸಸಙ್ಖಾತಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ ಚ ಲಾಭಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। **ತೇ ಅಲಾಭಾ**ತಿ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ತುಯ್ಹಂ ಅಲಾಭಾ, ಲಾಭಾ ಏವ ನ ಹೋನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಭವಾ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ**। ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ ಪೇಚ್ಚ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ "ಸಮ್ಪರಾಯೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇ ಪರಲೋಕೇ ಭವಾ **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ**। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ಚ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ ಚ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ**। **ದಾನಾನಿಸಂಸಸಙ್ಖಾತಾ ಲಾಭಾ**ತಿ ದಾನಾನಿಸಂಸಭೂತಾ ಲಾಭಾ। ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಸಮಂ ಫಲಂ ಏತೇಸಂ ನ ಏಕದೇಸೇನಾತಿ **ಸಮಸಮಫಲಾ**। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಾ**ತಿ ತಬ್ಬಿಸಯಂ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಮಾಹ।

ಯದಿ ಖೇತ್ತವಸೇನ ನೇಸಂ ಸಮಫಲತಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಸತಿಪಿ ಏಕಸನ್ತಾನಭಾವೇ ಪುಥುಜ್ಜನಅರಹನ್ತಭಾವಸಿದ್ಧಂ ನನು ತೇಸಂ ಖೇತ್ತಂ ವಿಸಿಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನನು ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮತಾಯಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಭಾವೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮತಾಯ। **"ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ"**ತಿ ಏತೇನ ಯಥಾ ಪಣೀತಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಭೋಗೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತರೂಪಕಾಯಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಧಮ್ಮಕಾಯೋ ಸುಖೇನೇವ ಕಿಲೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಜಿ,

ಭೋಜನಸಪ್ಪಾಯಸಂಸಿದ್ಧಿಯಾ ಏವಂ ಸುಖೇನೇವ ಖನ್ಧೇ ಪರಿಚ್ಚಜೇತಿ ಏವಂ ಕಿಲೇಸಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ, ಖನ್ಧಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ ಚ ಸುಖಸಿದ್ಧಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾನಂ ಸಮಫಲತಾ ಜೋತಿತಾ। "ಪಿಣ್ಡಪಾತಸೀಸೇನ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತದಾನಂ ಜೋತಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ ವಾಯಮತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಸುಜಾತಾಯ "ಇಮಂ ಆಹಾರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಯ್ಹಂ ದೇವತಾಯ ವಣ್ಣಸುಖಬಲಾದಿಗುಣಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಉಳಾರೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ತದಾ ಅಹೋಸಿ, ಏವಂ ಚುನ್ದಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಾರಪುತ್ತಸ್ಸ "ಇಮಂ ಆಹಾರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಭಗವತೋ ವಣ್ಣಸುಖಬಲಾದಿಗುಣಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಉಳಾರೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋತಿ ಏವಮ್ಪಿ ನೇಸಂ ಉಭಿನ್ನಂ ಸಮಫಲತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸತಿಪಿ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ದೇವಸಿಕಂ ವಳಞ್ಜನಸಮಾಪತ್ತಿಭಾವೇ ಯಥಾ ಪನ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನದಿವಸೇ ಅಭಿನವವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತೋ ರೂಪಸತ್ತಕಾದಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೭೦೭ ವಿತ್ಥಾರೋ) ವಸೇನ ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಸನ್ನೇತ್ವಾ ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾಮುಖೇನ ತಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿ, ಏವಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸೇಪಿ ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಸಮಾಪಜ್ಜೀತಿ ಏವಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮತಾಯಪಿ ತೇಸಂ ಸಮಫಲತಾ। ಚುನ್ದಸ್ಸ ತಾವ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಉಳಾರತರಂ ಹೋತು ಭಗವತೋ ದಿನ್ನಭಾವೇನ ಅಞ್ಞಥತ್ತಾಭಾವತೋ, ಸುಜಾತಾಯ ಪನ ಕಥಂ ದೇವತಾಯ ದಿನ್ನನ್ತಿ? ಏವಂಸಞ್ಞಿಭಾವತೋತಿ ಆಹ **"ಸುಜಾತಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಪರಭಾಗೇತಿ** ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಅಪರಭಾಗೇ। ಪುನ **ಅಪರಭಾಗೇತಿ** ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪರತೋ। **ಧಮ್ಮಸೀಸನ್ತಿ** ಧಮ್ಮಾನಂ ಮತ್ಥಕಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಮೇ ಗಹಿತನ್ತಿ** ಮಮ ವಸೇನ ಗಹಿತಂ। ತೇನಾಹ **"ಮಯ್ಹಂ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅಧಿಪತಿಭಾವೋ **ಆಧಿಪತೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಆಹ **"ಜೇಟ್ಠಭಾವಸಂವತ್ತನಿಯಕ"**ನ್ತಿ।

ಸಂವರೇತಿ ಸೀಲಸಂವರೇ। **ವೇರನ್ತಿ** ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಞ್ಚವಿಧಂ ವೇರಂ। ತಞ್ಹಿ ವೇರಿಧಮ್ಮಭಾವತೋ, ವೇರಹೇತುತಾಯ ಚ "ವೇರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೋಸಲ್ಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ಞಾಣಂ, ತೇನ ಯುತ್ತೋ **ಕುಸಲೋತಿ** ಆಹ **"ಕುಸಲೋ ಪನ ಞಾಣಸಮ್ಪನ್ನೋ"**ತಿ। ಞಾಣಸಮ್ಪದಾ ನಾಮ ಞಾಣಪಾರಿಪೂರೀ, ಸಾ ಚ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ ಚ ನಿರವಸೇಸತೋ ಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹತೀತಿ ಆಹ **"ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ…ಪೇ॰… ಜಹಾತೀ"**ತಿ। **ಇಮಂ ಪಾಪಕಂ ಜಹಿತ್ವಾತಿ** ದಾನೇನ ತಾವ ಲೋಭಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಪಾಪಕಂ, ಸೀಲೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಾಪಕಂ ಜಹಿತ್ವಾ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಪಹಾಯ ತತೋ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ, ತತೋ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಅನವಸೇಸಂ ಪಾಪಕಂ ಪಹಾಯ। ತಥಾ ಪಹೀನತ್ತಾ ಏವ **ರಾಗಾದೀನಂ ಖಯಾ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನೇನ** ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೇನ **ನಿಬ್ಬುತೋ** ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ ಸಉಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ದೇಸನಾಯ ಕೂಟಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ಇತಿ ಚುನ್ದಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೋ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸೀ"**ತಿ।

ಚತುತ್ಥಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಯಮಕಸಾಲವಣ್ಣನಾ

೧೯೮. **ಏವಂ ತಂ ಕುಸಿನಾರಾಯಂ ಹೋತೀತಿ** ಯಥಾ ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸ ಥೂಪಾರಾಮೋ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯಂ, ಏವಂ ತಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಕುಸಿನಾರಾಯ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯಂ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ನಗರಂ ಪವಿಸಿತುಕಾಮಾ ಉಯ್ಯಾನತೋ ಉಪೇಚ್ಚ ವತ್ತನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **"ಉಪವತ್ತನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ,** ತಂ ಸಾಲಪನ್ತಿಭಾವೇನ ಠಿತಂ ಸಾಲವನಂ। **ಅನ್ತರೇನಾತಿ** ವೇಮಜ್ಝೇ। **ತಸ್ಸ ಕಿರ ಮಞ್ಚಕಸ್ಸಾತಿ** ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಪಿಯಮಾನಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಮಞ್ಚಕಸ್ಸ। **ತತ್ರಾಪಿ…ಪೇ॰… ಏಕೋ ಪಾದಭಾಗಸ್ಸ,** ತಸ್ಮಾ "ಅನ್ತರೇನ ಯಮಕಸಾಲಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಂಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಆಸತ್ತವಿಟಪಸಾಖತಾಯ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ವಿಯ। **"ಠಿತಸಾಖಾ"ತಿಪಿ ವುತ್ತಂ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ಯಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ "ಉತ್ತರಸೀಸಕಂ ಮಞ್ಚಕಂ ಪಞ್ಞಪೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪಚ್ಛಿಮದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠುಂ ಆಗತಾನಂ ದೇವತಾನಂ ದಟ್ಠುಂ ಯೋಗ್ಯತಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಉತ್ತರದಿಸಾವಿಲೋಕನಮುಖಂ ಪುಬ್ಬದಿಸಾಸೀಸಕಂ ಕತ್ವಾ ಮಞ್ಚಕಂ ಪಞ್ಞಪೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ।

ಏತೇ ನಾಗಾನಮುತ್ತಮಾತಿ ಏತೇ ಗೋತ್ತತೋ ಗೋಚರಿಆದಿನಾಮಕಾ ಹತ್ಥಿನಾಗೇಸು ಬಲೇನ ಸೇಟ್ಠತಮಾ। **ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೮) ಪನ ಕೇಚಿ ಹತ್ಥಿನೋ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಆಗತಾ, ಸೋ ಪನ ನೇಸಂ ನಾಮಮತ್ತಕತೋ ಭೇದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಪರಿಭುತ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ...ಪೇ॰... ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗತಂ, "ನ ಪನ ಪರಿಭುತ್ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಚಙ್ಗವಾರೇತಿ** ಊಮಿಯಂ। ಕತೋಕಾಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಯಥಾಸಮುಟ್ಠಿತೋ ರೋಗೋ ಆರೋಗ್ಯಂ ಅಭಿಮದ್ದತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಕಪ್ಪಂ, ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ ಠಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಏವ, ತತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಠಾನೇ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೇ ಓಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಅದಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ವಿಯಾ"ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ।

ಕುಸಲಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸನ್ತಿ "ಏವಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ, ಏವಂ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ, ಮಹಾನುಭಾವಞ್ಚ ತಂ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ।

ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಸತ್ತಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖವೂಪಸಮೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಗರುತರೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ ಅತಿದುಲ್ಲಭಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ **"ಅಪರಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸುತ್ತೇನ** (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೪೧) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ।

ತತಿಯಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅನತ್ಥಪರಿಹರಣನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪುನ **"ಅಪರಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸೀಹಸೇಯ್ಯನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಸಯನಂ **ಸೇಯ್ಯಾ,** ಸೀಹಸ್ಸ ವಿಯ ಸೇಯ್ಯಾ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾ, ತಂ **ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ**। ಅಥ ವಾ **ಸೀಹಸೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಸೇಟ್ಠಸೇಯ್ಯಂ, ಯದಿದಂ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

"ವಾಮೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸೇನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾ **ಕಾಮಭೋಗಿಸೇಯ್ಯಾ, ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇನ ಸಯಾನೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಸ್ಸ ಸರೀರಗ್ಗಹಣಾದಿಯೋಗಕ್ಖಮತೋ, ಪುರಿಸವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ।

ಏಕೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸಯಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿತೋ।

ಅಯಂ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾತಿ ಅಯಂ ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾ। **"ತೇಜುಸ್ಸದತ್ತಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೀಹಸ್ಸ ಅಭೀರುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಭೀರುಕಾ ಹಿ ಸೇಸಮಿಗಾ ಅತ್ತನೋ ಆಸಯಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸನ್ತಾಸಪುಬ್ಬಕಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಯನ್ತಿ, ಸೀಹೋ ಪನ ಅಭೀರುಭಾವತೋ ಸತೋಕಾರೀ ಭಿಕ್ಖು ವಿಯ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾವ ಸಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ಪುರಿಮಪಾದೇ"**ತಿಆದಿ। ದಕ್ಖಿಣೇ ಪುರಿಮಪಾದೇ ವಾಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಪಾದಸ್ಸ ಠಪನವಸೇನ **ದ್ವೇ ಪುರಿಮಪಾದೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ** ಠಪೇತ್ವಾ। **ಪಚ್ಛಿಮಪಾದೇತಿ** ದ್ವೇ ಪಚ್ಛಿಮಪಾದೇ। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಇಧಾಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪಾದಟ್ಠಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, **ಠಿತೋಕಾಸಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ** ಅಭೀರುಭಾವೇನೇವ। **"ಸೀಸಂ ಪನ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ ಸೀಹಕಿರಿಯಾ ಅನುತ್ರಾಸಪಬುಜ್ಝನಂ ವಿಯ ಅಭೀರುಭಾವಸಿದ್ಧಾ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸೀಹವಿಜಮ್ಭಿತವಿಜಮ್ಭನಂ** ಅತಿವೇಲಂ ಏಕಾಕಾರೇನ ಠಪಿತಾನಂ ಸರೀರಾವಯವಾನಂ ಗಮನಾದಿಕಿರಿಯಾಸು ಯೋಗ್ಯಭಾವಾಪಾದನತ್ಥಂ। **ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸೀಹನಾದನದನಂ** ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಮಿಗಜಾತಪರಿಹರಣತ್ಥಂ।

ಸೇತಿ ಅಬ್ಯಾವಟಭಾವೇನ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸೇಯ್ಯಾ,** ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ ಸೇಯ್ಯಾ **ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸೇಯ್ಯಾ**। ಕಿಂ ಪನ ತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನನ್ತಿ? ಆನಾಪಾನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ, ತತೋ ಹಿ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಭಗವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ತಥಾಗತೋ ಜಾತೋತಿ। "ತಯಿದಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ, ನ ಸೇಯ್ಯಾ, ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ 'ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಮನನ್ತರಾ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ'ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೯) ವಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿ ಏವ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಕೇಚಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲಿಕಾವ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚ ಭಗವಾ

ಲೋಕಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನಬಹುಲೋ ವಿಹಾಸಿ। ಅಗ್ಗಫಲವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದುಪಗಮನಲಕ್ಖಣಾ ಸೇಯ್ಯಾ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತವಸೇನ ಹೋತಿ, ಸಾ ಚ ನೇಸಂ ಪಠಮಜಾತಿಸಮನ್ನಾಯಾ ಯೇಭುಯ್ಯವುತ್ತಿಕಾ, ಏವಂ ಭಗವತೋ ಅರಿಯಜಾತಿಸಮನ್ನಯಂ ಯೇಭುಯ್ಯವುತ್ತಿಕಂ ಅಗ್ಗಫಲಭೂತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ "ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾ ನಾಮ ಸೇಟ್ಠಸೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **"ಉತ್ತಮಸೇಯ್ಯಾ"**ತಿ।

ನತ್ಥಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ಉಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ಅನುಟ್ಠಾನಾ,** ಸೇಯ್ಯಾ, ತಂ **ಅನುಟ್ಠಾನಸೇಯ್ಯಂ।** "ಇತೋ ಉಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **"ಉಟ್ಠಾನಸಞ್ಞಂ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನುಟ್ಠಾನಸೇಯ್ಯುಪಗಮನೇ। **ಕಾಯವಸೇನ ಅನುಟ್ಠಾನಂ,** ನ ಚಿತ್ತವಸೇನ, ಚಿತ್ತವಸೇನ ಚ ಅನುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನಿದ್ದುಪಗಮನನ್ತಿ ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನಿದ್ದಾವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಭವಙ್ಗಸ್ಸಾತಿ** ನಿದ್ದುಪಗಮನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಸ್ಸ।

ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಾತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ವಿಕಸನವಸೇನ ಫುಲ್ಲಾ, ನ ಏಕದೇಸವಿಕಸನವಸೇನ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬೇ ಸಮನ್ತತೋ ಪುಪ್ಫಿತಾ"**ತಿ। **ಏಕಚ್ಛನ್ನಾತಿ** ಸಮ್ಫುಲ್ಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಏಕಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಛಾದಿತಾ। **ಉಲ್ಲೋಕಪದುಮಾನೀತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಾನಿ ವಿಯ ತಿಟ್ಠನಪದುಮಾನಿ। **ಮೋರಪಿಞ್ಛಕಲಾಪೋ ವಿಯ** ಪಞ್ಚವಣ್ಣಪುಪ್ಫಸಞ್ಛಾದಿತತ್ತಾ।

ನನ್ದಪೋಕ್ಖರಣೀಸಮ್ಭವಾನೀತಿ ನನ್ದಪೋಕ್ಖರಣೀತೀರಸಮ್ಭವಾನಿ। **ಮಹಾತುಮ್ಬಮತ್ತನ್ತಿ** ಆಳ್ಹಕಮತ್ತಂ। **ಪವಿಟ್ಠಾನೀತಿ** ಖಿತ್ತಾನಿ। **ಸರೀರಮೇವ ಓಕಿರನ್ತೀತಿ** ಸರೀರಮೇವ ಅಜ್ಝೋಕಿರನ್ತಿ।

ದೇವತಾನಂ ಉಪಕಪ್ಪನಚನ್ದನಚುಣ್ಣಾನೀತಿ ಸಟ್ಠಿಪಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಯೋಜನಾನಿ ವಾಯನಕಸೇತವಣ್ಣಚನ್ದನಚುಣ್ಣಾನಿ। **ದಿಬ್ಬಗನ್ಧಜಾಲಚುಣ್ಣಾನೀತಿ** ದಿಬ್ಬಗನ್ಧದಿಬ್ಬಚುಣ್ಣಾನಿ। **ಹರಿತಾಲಅಞ್ಜನಚುಣ್ಣಾದೀನಿ**ಪಿ ದಿಬ್ಬಾನಿ ಪರಮಸುಗನ್ಧಾನಿ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಬ್ಬದಿಬ್ಬಗನ್ಧವಾಸವಿಕತಿಯೋ"**ತಿ।

ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ವಜ್ಜನ್ತಿ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಕಾಲೇ ವಿಯ।

ತಾತಿ ದೇವತಾ। **ಗನ್ಥಮಾನಾ ವಾತಿ** ಮಾಲಂ ರಚನ್ತಿಯೋ ಏವ। **ಅಪರಿನಿಟ್ಠಿತಾ ವಾತಿ** ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಪರಿಯೋಸಿತಾ ಏವ। **ಹತ್ಥೇನ ಹತ್ಥನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥೇನ ಪರಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ। **ಗೀವಾಯ ಗೀವನ್ತಿ** ಕಣ್ಠಗಾಹವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಗೀವಾಯ ಪರಸ್ಸ ಗೀವಂ। **ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಆಮಸಿತ್ವಾ। **ಮಹಾಯಸೋ ಮಹಾಯಸೋತಿ** ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಲಾಪವಚನಂ।

೧೯೯. **ಮಹನ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಹನ್ತಿ** ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಂ ಮಹನ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ **ದಿಸ್ವಾ।**

ಸಾಯೇವ ಪನ ಪಟಿಪದಾತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾ ಏವ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕತ್ತಾತಿ** ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ನವವಿಧಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪತ್ತಾ।

ಸೀಲನ್ತಿ ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಮಾಹ। **ಆಚಾರಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ** ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಂ। **ಯಾವ ಗೋತ್ರಭುತೋತಿ** ಯಾವ ಗೋತ್ರಭುಞಾಣಂ, ತಾವ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ **ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾ।** ಇದಾನಿ ತಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ, ಅನ್ವಯತೋ ಚ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಜಿನಕಾಳಸುತ್ತನ್ತಿ** ಜಿನಮಹಾವಡ್ಢಕಿನಾ ಠಪಿತಂ ವಜ್ಜೇತಬ್ಬಗಹೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸನ್ದಸ್ಸನಕಾಳಸುತ್ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಮರಿಯಾದಂ, ಉಪಾಸಕೋಪಾಸಿಕಾವಾರೇಸು **"ಗನ್ಧಪೂಜಂ ಮಾಲಾಪೂಜಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ ವಚನಂ ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಪಕ್ಖೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಕರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀನಮ್ಪಿ ತಥಾಕರಣಂ ಅನುಞ್ಞಾತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಯಞ್ಹೀತಿ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ಉಪವಾಣತ್ಥೇರವಣ್ಣನಾ

೨೦೦. **ಅಪನೇಸೀತಿ** ಠಿತಪ್ಪದೇಸತೋ ಯಥಾ ಅಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮಕಾಸಿ, ನ ಪನ ನಿಬ್ಬಚ್ಛಿ। ತೇನಾಹ **"ಆನನ್ದೋ"**ತಿಆದಿ। **ವುತ್ತಸದಿಸಾ ವಾತಿ ಸಮಚಿತ್ತಪರಿಯಾಯದೇಸನಾಯಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭) ವುತ್ತಸದಿಸಾ ಏವ। **ಆವಾರೇನ್ತೋತಿ** ಛಾದೇನ್ತೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸಬುದ್ಧಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಆರಕ್ಖದೇವತಾ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಥೇರೋವ ತೇಜುಸ್ಸದೋ, ನ ಅಞ್ಞೇ ಅರಹನ್ತೋತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜನಾ।

ಇದಾನಿ ಆಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿಪಸ್ಸಿಮ್ಹಿ ಕಿರ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **"ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ ದೇವತಾ"**ತಿ ಇದಂ ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಭುಮ್ಮದೇವತಾದೀನಮ್ಪಿ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ। **ತೇಸಂ** ಮನುಸ್ಸಾನಂ।

ತತ್ಥಾತಿ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಚೇತಿಯೇ।

೨೦೧. **ಅಧಿವಾಸೇನ್ತೀತಿ** ರೋಚೇನ್ತಿ।

ಛಿನ್ನಪಾತೋ ವಿಯ ಛಿನ್ನಪಾತೋ, ತಂ **ಛಿನ್ನಪಾತಂ,** ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ ಯಂ। **ಆವಟ್ಟನ್ತೀತಿ** ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ಪತಿತಾ, ತತೋ ಕತಿಪಯರತನಟ್ಠಾನಂ ವಟ್ಟನವಸೇನೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ಪುನ ಯಥಾಪತಿತಮೇವ ಠಾನಂ ವಟ್ಟನವಸೇನ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಆವಟ್ಟನ್ತಿಯೋ ಪತಿತಟ್ಠಾನಮೇವ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ"**ತಿ। **ವಿವಟ್ಟನ್ತೀತಿ** ಯತ್ಥ ಪತಿತಾ, ತತೋ ವಿನಿವಟ್ಟನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಪತಿತಟ್ಠಾನತೋ ಪರಭಾಗಂ ವಟ್ಟಮಾನಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"**ತಿ। ಪುರತೋ ವಟ್ಟನಂ **ಆವಟ್ಟನಂ,** ಇತರಂ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ **ವಿವಟ್ಟನನ್ತಿ** ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದೇವತಾ ಧಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಉದಕಂ ವಿಯ ಓಸೀದನತೋ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಪಕತಿಪಥವಿಯಂ। **ದೇವತಾ ಓಸೀದನ್ತಿ** ಧಾತೂನಂ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಾಲಭಾವತೋ। **ಪಥವಿಯಂ ಪಥವಿಂ ಮಾಪೇಸುನ್ತಿ** ಪಕತಿಪಥವಿಯಂ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಂ ಧಾರೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಪಥವಿಂ ಮಾಪೇಸುಂ।

ಕಾಮಂ ದೋಮನಸ್ಸೇ ಅಸತಿಪಿ ಏಕಚ್ಚೋ ರಾಗೋ ಹೋತಿಯೇವ, ರಾಗೇ ಪನ ಅಸತಿ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ತದೇಕಟ್ಠಭಾವತೋತಿ ಆಹ **"ವೀತರಾಗಾತಿ ಪಹೀನದೋಮನಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಸಿಲಾಥಮ್ಭಸದಿಸಾ** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ।

ಚತುಸಂವೇಜನೀಯಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

೨೦೨. **ಅಪಾರಗಙ್ಗಾಯಾತಿ** ಗಙ್ಗಾಯ ಓರಮ್ಭಾಗೇ। **"ಸಙ್ಕಾರಛಡ್ಡಕಸಮ್ಮಜ್ಜನಿಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ವತ್ತಕರಣಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **"ಏವಂ ದ್ವೀಸು ಕಾಲೇಸೂ"**ತಿಆದಿ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪಚ್ಚಾಮಸನಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಧಿಗತಂ।

ಕಮ್ಮಸಾಧನೋ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ **ಭಾವನೀಯ**-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಮನಸಾ ಭಾವಿತೇ ಸಮ್ಭಾವಿತೇ"**ತಿ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಭಾವನಂ, ವಡ್ಢನಞ್ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಪಹಾನತೋತಿ ಆಹ **"ಯೇ ವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಬುದ್ಧಾದೀಸು ತೀಸು ವತ್ಥೂಸು **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಸ್ಸ,** ನ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಮತ್ತೇನ। ಸಾ ಚಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಾ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಸಂವೇಗೋ** ನಾಮ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ, ಅಭಿಜಾತಿಟ್ಠಾನಾದೀನಿಪಿ ತಸ್ಸ

ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತೂನಿ ಭವನ್ತೀತಿ ಆಹ “**ಸಂವೇಗಜನಕಾನೀ**”ತಿ।

ಚೇತಿಯಪೂಜನತ್ಥಂ ಚಾರಿಕಾ **ಚೇತಿಯಚಾರಿಕಾ**। **ಸಗ್ಗೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸನ್ತಿಯೇವ** ಬುದ್ಧಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಕುಸಲಚೇತನಾಯ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಯಭಾವತೋ।

ಆನನ್ದಪುಚ್ಛಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೦೩. **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಮಾತುಗಾಮೇ। **ಅಯಂ ಉತ್ತಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಯದಿದಂ ಅದಸ್ಸನಂ,** ದಸ್ಸನಮೂಲಕತ್ತಾ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಾನಂ। **ಲೋಭೋ**ತಿ ಕಾಮರಾಗೋ। **ಚಿತ್ತಚಲನಾ** ಪಟಿಪತ್ತಿಅನ್ತರಾಯಕರೋ ಚಿತ್ತಕ್ಖೋಭೋ। **ಮುರುಮುರಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಅಟ್ಠಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಖಾದನೇ ಅನುರವದಸ್ಸನಂ। ಅಪರಿಮಿತಂ ಕಾಲಂ ದುಕ್ಖಾನುಭವನಂ **ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನದುಕ್ಖಾನುಭವನಂ**। **ವಿಸ್ಸಾಸೋ**ತಿ ವಿಸಙ್ಗೋ ಘಟ್ಟನಾಭಾವೋ। **ಓತಾರೋ**ತಿ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪವೇಸೋ। **ಅಸಿಹತ್ಥೇನ** ವೇರೀಪುರಿಸೇನ, **ಪಿಸಾಚೇನಾಪಿ** ಖಾದಿತುಕಾಮೇನ। **ಆಸೀದೇ**ತಿ ಅಕ್ಕಮನಾದಿವಸೇನ ಬಾಧೇಯ್ಯ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ। **ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಆಮಿಸಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಂ। **ಸತೀ**ತಿ ವಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿ **ಉಪಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬಾ**।

೨೦೪. **ಅತನ್ತಿಬದ್ಧಾ**ತಿ ಅಭಾರವಹಾ। **ಪೇಸಿತಚಿತ್ತಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತಿ ಪೇಸಿತಚಿತ್ತಾ।

೨೦೫. **ವಿಹತೇನಾ**ತಿ ಕಪ್ಪಾಸವಿಹನನಧನುನಾ ಪಬ್ಬಜಟಾನಂ ವಿಜಟನವಸೇನ ಹತೇನ। ತೇನಾಹ “**ಸುಪೋಥಿತೇನಾ**”ತಿ, ಅಸಙ್ಕರಣವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಪೋಥಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ದಸ್ಸನೀಯಸಂವೇಜನೀಯಟ್ಠಾನಕಿತ್ತನೇನ ಚ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಕಥಿತಂ।

ಆನನ್ದಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮವಣ್ಣನಾ

೨೦೭. **ಥೇರಂ ಅದಿಸ್ವಾ ಆಮನ್ತೇಸೀ**ತಿ ತತ್ಥ ಅದಿಸ್ವಾ ಆವಜ್ಜನ್ತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಠಿತಟ್ಠಾನಂ, ಪವತ್ತಿಞ್ಚ ಞತ್ವಾ ಆಮನ್ತೇಸಿ।

ಕಾಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಹಿತಭಾವೋ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾತಿ ಆಹ “**ಹಿತವುದ್ಧಿಯಾ ಕತೇನಾ**”ತಿ। ಸುಖಭಾವೋ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಾಭಾವೋ, ಚೇತಸಿಕಸುಖಭಾವೋ ಚೇತಸಿಕಸುಖಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸೇನೇವ ಕತೇನಾ**”ತಿ। ಆವಿರಹೋವಿಭಾಗತೋ ಅದ್ವಯಭಾವತೋ **ಅದ್ವಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಯಥಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ಥು ಖೇತ್ತಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಥೇರಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ “ಏತ್ತಕಮಿದ”ನ್ತಿ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್କುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಪಮಾಣವಿರಹಿತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಆಹ “**ಚಕ್ಕವಾಳಮ್ಪೀ**”ತಿಆದಿ।

ಏವಂ ಪವತ್ತಿತೇನಾತಿ ಏವಂ ಓದಿಸ್ಸಕಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೇನ। ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಕತಂ ಉಪಚಿತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಏತೇನಾತಿ **ಕತಪುಞ್ಞೋ,** ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪನ್ನೋಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತೀ**”ತಿ।

೨೦೮. ಕತ್ಥಚಿ ಸಙ್ಕುಚಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಂ ಮಹಾಪಥವಿಂ ಪತ್ಥರನ್ತೋ ವಿಯ, ಪಟಿಸಂಹಟಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಂ ಆಕಾಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ ವಿಯ, ಚತುಸಟ್ಠಾಧಿಕಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸುಬ್ಬೇಧಂ ಚಕ್ಕವಾಳಗಿರಿಂ ಅಧೋ ಓಸಾರೇನ್ತೋ ವಿಯ, ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಾಧಿಕಸಹಸ್ಸಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸುಬ್ಬೇಧಂ ಸಿನೇರುಂ ಉಕ್ಖಿಪೇನ್ತೋ ವಿಯ, ಸತಯೋಜನಾಯಾಮವಿತ್ಥಾರಂ ಮಹಾಜಮ್ಬುಂ ಖನ್ಧೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಚಾಲೇನ್ತೋ ವಿಯಾತಿ ಪಞ್ಚ ಹಿ ಉಪಮಾ ಹಿ ಥೇರಸ್ಸ ಗುಣಕಥಾ ಮಹನ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದುಕ್ಕಟಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ಆಗತಾವ। **ಏತೇನೇವ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೇನ “ಅಹಂ ಏತರಹಿ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ” (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪), “ಸದೇವಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ಮೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ೨.೩೪೧; ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಕಥಾ॰ ೪೦೫; ಮಿ॰ ಪ॰

೫.೧೧) ಚ ಏವಂ ಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಬ್ಯತ್ತೋ**ತಿ ಖನ್ಧಕೋಸಲ್ಲಾದಿಸಞ್ಞಾತೇನ ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಮೇಧಾವೀ**ತಿ ಮೇಧಾಸಞ್ಞಾತಾಯ ಸಮ್ಮಾಭಾವಿತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ।

೧೦೯. **ಪಟಿಸನ್ಥಾರಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಕತಿಚಾರಿತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಉಪಗತಾನಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಞ್ಚ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಚೇವ ಚಿತ್ತರುಚಿವಸೇನ ಚ ಯಥಾಕಾಲಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿಯೇವ, ಉಪಾಸಕೋಪಾಸಿಕಾನಂ ಪನ ಉಪನಿಸಿನ್ನಕಥಾವಸೇನ।

ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸುತ್ತದೇಸನಾವಣ್ಣನಾ

೧೧೦. **ಖುದ್ದಕ**-ಸದ್ದೋ ಪತಿರೂಪವಾಚೀ, ಕ-ಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಖುದ್ದಕನಗರಕೇತಿ ನಗರಪತಿರೂಪಕೇ ಸಮ್ಬಾಧೇ ಖುದ್ದಕನಗರಕೇ**"ತಿ। ಧುಪರವಿಸಾಲಸಣ್ಠಾನತಾಯ ತಂ "ಉಜ್ಜಙ್ಗಲನಗರಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ವಿಸಮನಗರಕೇ**"ತಿ। **ಅಞ್ಞೇಸಂ ಮಹಾನಗರಾನಂ** ಏಕದೇಸಪ್ಪಮಾಣತಾಯ **ಸಾಖಾಸದಿಸೇ**। ಏತ್ಥ ಚ "ಖುದ್ದಕನಗರಕೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, "ಉಜ್ಜಙ್ಗಲನಗರಕೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಭೂಮಿವಿಪತ್ತಿಯಾ ನಿಹೀನಭಾವೋ, "ಸಾಖಾನಗರಕೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪ್ಪಧಾನಭಾವೋ। **ಸಾರಪ್ಪತ್ತಾ**ತಿ ವಿಭವಸಾರಾದಿನಾ ಸಾರಮಹತ್ತಂ ಪತ್ತಾ।

ಕಹಾಪಣಸಕಟನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ದ್ವಿಕುಮ್ಭಂ **ಸಕಟಂ**। **ಕುಮ್ಭೋ** ಪನ ದಸಮ್ಬಣೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ದ್ವೇ ಪವಿಸನ್ತೀ**ತಿ ದ್ವೇ ಕಹಾಪಣಸಕಟಾನಿ ದ್ವೇ ಆಯವಸೇನ ಪವಿಸನ್ತಿ।

ಸುಭಿಕ್ಖಾತಿ ಸುಲಭಾಹಾರಾ, ಸುನ್ದರಾಹಾರಾ ಚ। ತೇನಾಹ "**ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಸಮ್ಪನ್ನಾ**"ತಿ। **ಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತೇ**ತಿ ರವಸಾರಿನಾ ತುಟ್ಠಭಾವೇನ ಕೋಞ್ಚನಾದಂ ಕರೋನ್ತೇ। **ಅವಿವಿತ್ತಾ**ತಿ ಅಸುಞ್ಞಾ, ಕದಾಚಿ ರಥೋ ಪಠಮಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಅಞ್ಞೋ ಅನುಬನ್ಧನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಕದಾಚಿ ದುತಿಯಂ ವುತ್ತರಥೋ ಪಠಮಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಇತರೋ ತಂ ಅನುಬನ್ಧತಿ ಏವಂ **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಾ**। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಕುಸಾವತೀನಗರೇ। ತಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವತೋ ಚೇವ ಇದ್ಧಾದಿಭಾವತೋ ಚ ನಿಚ್ಚಂ ಪಯೋಜಿತಾನೇವ **ಭೇರಿಆದೀನಿ ತೂರಿಯಾನಿ,** ಸಮ್ಮ ಸಮ್ಮಾತಿ ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಿಯಾಲಾಪಸದ್ದೋ **ಸಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ। ಕಂಸತಾಳಾದಿಸಬ್ಬತಾಳಾವಚರಸದ್ದೋ **ತಾಳ**-ಸದ್ದೋ, **ಕೂಟಭೇರಿ**-ಸದ್ದೋ ಕುಮ್ಭಥೂಣಸದ್ದೋ।

ಏವರೂಪಾ ಸದ್ದಾ ಹೋನ್ತಿ ಕಚವರಾಕಿಣ್ಣವೀಥಿತಾಯ, ಅರಞ್ಞೇ ಕನ್ದಮೂಲಪಣ್ಣಾದಿಗ್ಗಹಣಾಯ, ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಜೀವಿಕತಾಯ ಚಾತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಇಧ ನ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ** ದೇವಲೋಕೇ ವಿಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಕತಾಯ।

ಮಹನ್ತಂ ಕೋಲಾಹಲನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ದೇವತಾನಂ, ಉಪಾಸಕಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಪುರತೋ ಪುರತೋ ಮಹತೀ ಉಗ್ಘೋಸನಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಸ್ಸ ವಿಹಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವತೋ **ತೇ ಆಗನ್ತ್ವಾ ...ಪೇ... ಪೇಸೇಸಿ**। ಪೇಸೇನ್ತೋ ಚ "ಕಥಞ್ಹಿ ನಾಮ ಭಗವಾ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಕಾಲೇ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ನಾರೋಚೇಸಿ, ನೇಸಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಮಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿ "ಅಜ್ಜ ಖೋ ವಾಸೇಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಾಸನಂ ಪೇಸೇಸಿ।

ಮಲ್ಲಾನಂ ವನ್ದನಾವಣ್ಣನಾ

೧೧೧. ಅಘಂ ದುಕ್ಖಂ ಆವೇನ್ತಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೀತಿ **ಅಘಾವಿನೋ,** ಪಾಕಟೀಭೂತದುಕ್ಖಾತಿ ಆಹ "**ಉಪ್ಪನ್ನದುಕ್ಖಾ**"ತಿ। ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಭಾವೇನ ಕುಲಂ ಪರಿವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕುಲಪರಿವತ್ತಂ**। ತಂ ತಂಕುಲೀನಭಾಗೇನ ಠಿತೋ ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ "ಕುಲಪರಿವತ್ತಸೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಕುಲಪರಿವತ್ತ**"ನ್ತಿ। ತೇ ಪನ ತಂತಂಕುಲಪರಿವತ್ತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಮಲ್ಲರಾಜಾನೋ ತಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ವೀಥಿಆದಿಸಭಾಗೇನ ವಸನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ವೀಥಿಸಭಾಗೇನ ಚೇವ ರಚ್ಛಾಸಭಾಗೇನ ಚಾ**"ತಿ।

ಸುಭದ್ದಪರಿಬ್ಬಾಜಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೨೧೨. ಕಜ್ಜಾ ಏವ **ಕಜ್ಜಾಧಮ್ಮೋ। ಏಕತೋ ವಾತಿ** ಭೂಮಿಂ ಅವಿಭಜಿತ್ವಾ ಸಾಧಾರಣತೋವ। ಬೀಜತೋ ಚ ಅಗ್ಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹಾರಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ದಾನಂ **ಬೀಜಗ್ಗಂ। ಗಬ್ಭಕಾಲೇತಿ** ಗಬ್ಭಧಾರಣತೋ ಪರಂ ಖೀರಗ್ಗಹಣಕಾಲೇ। ತೇನಾಹ **"ಗಬ್ಭಂ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಖೀರಂ ನಿಹರಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪುಥುಕಕಾಲೇತಿ** ಸಸ್ಸಾನಂ ನಾತಿಪಕ್ಕೇ ಪುಥುಕಯೋಗ್ಯಫಲಕಾಲೇ। **ಲಾಯನಗ್ಗನ್ತಿ** ಪಕ್ಕಸ್ಸ ಸಸ್ಸಸ್ಸ ಲವನೇ ಲವನಾರಮ್ಭೇ ದಾನಂ ಅದಾಸಿ। ಲುನಸ್ಸ ಸಸ್ಸಸ್ಸ ವೇಣಿವಸೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪನಂ **ವೇಣಿಕರಣಂ।** ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಭೇ ದಾನಂ **ವೇಣಗ್ಗಂ।** ವೇಣಿಯೋ ಪನ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ರಾಸಿಕರಣಂ **ಕಲಾಪೋ।** ತತ್ಥ ಅಗ್ಗದಾನಂ **ಕಲಾಪಗ್ಗಂ।** ಕಲಾಪತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಮದ್ದನೇ ಅಗ್ಗದಾನಂ **ಖಲಗ್ಗಂ।** ಮದ್ದಿತಂ ಓಫುಣಿತ್ವಾ ಧಞ್ಞಸ್ಸ ರಾಸಿಕರಣೇ ಅಗ್ಗದಾನಂ **ಖಲಭಣ್ಡಗ್ಗಂ।** ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಖಲತೋ ಕೋಟ್ಠೇ ಪಕ್ಖಿಪನೇ ಅಗ್ಗದಾನಂ **ಕೋಟ್ಠಗ್ಗಂ। ಉದ್ಧರಿತ್ವಾತಿ** ಕೋಟ್ಠತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ।

"ನವ ಅಗ್ಗದಾನಾನಿ ಅದಾಸೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಅಗ್ಗತೋವ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಗ್ಗದಾನವಸೇನ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಕುಸಲಸ್ಸ ಕತೂಪಚಿತತ್ತಾ, ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ತಥಾ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ಅಗ್ಗಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ತಸ್ಸ ಭಾಜನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಂ ಅಗ್ಗಧಮ್ಮಂ ತಸ್ಸ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿಆದಿ। **ಓಹೀಯಿತ್ವಾ** ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ।

೨೧೩. **ಅಞ್ಞಾತುಕಾಮೋವ** ನ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಂ ಪರಾಮಾಸೀ। **ಅಬ್ಭಞ್ಞಂಸೂತಿ** ಸನ್ದೇಹಜಾತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಚನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **ಜಾನಿಂಸೂತಿ** ಅತ್ಥಮಾಹ। ತೇನಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ಸಬ್ಬೇವ ನ ಅಬ್ಭಞ್ಞಂಸೂ"ತಿ। **ನೇಸನ್ತಿ** ಪೂರಣಾದೀನಂ। **ಸಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತಿ** "ಕರೋತೋ ಖೋ ಮಹಾರಾಜ ಕಾರಯತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೬) ಪಟಿಞ್ಞಾತಾ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪಟಿಞ್ಞಾ ಏವ ವಾ। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾತಿ** ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಾ, ತೇಸಂ ವಾ ಸಿದ್ಧನ್ತಸಙ್ಖಾತಾ ಪಟಿಞ್ಞಾ ವಟ್ಟತೋ ನಿಸ್ಸರಣಟ್ಠೇನ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾತಿ।** ಸಾಸನಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಚ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅತ್ಥಾಭಾವತೋತಿ** ಸುಭದ್ದಸ್ಸ ಸಾಧೇತಬ್ಬಅತ್ಥಾಭಾವತೋ। **ಓಕಾಸಾಭಾವತೋತಿ** ತಥಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತುಂ ಅವಸರಾಭಾವತೋ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಓಕಾಸಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಠಮಯಾಮಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೨೧೪. ಯೇಸಂ ಸಮಣಭಾವಕರಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮ್ಪಾದನೇನ ಸಮಣೋ, ತೇ ಪನ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾತಿ ಚತುಮಗ್ಗಸಂಸಿದ್ಧಿಯಾ ಪಾಳಿಯಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮಣಾ ವುತ್ತಾತಿ ತೇ ಬಾಹಿರಸಮಯೇ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಠಮೋ ಸೋತಾಪನ್ನಸಮಣೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪುರಿಮದೇಸನಾಯಾತಿ** "ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಸುಭದ್ದ, ಧಮ್ಮವಿನಯೇ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಯ ದೇಸನಾಯ। ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ, ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ ಪಠಮನಯೋಪೇತ್ಥ "ಪುರಿಮದೇಸನಾಯಾ"ತಿ ಪದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅತ್ತನೋ ಸಾಸನಂ ನಿಯಮೇನ್ತೋ ಆಹ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖೋ"ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೇಹೀತಿ** ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕವಿಪಸ್ಸಕೇಹಿ, ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಪಸ್ಸಕೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಪಟ್ಠಪಿತವಿಪಸ್ಸನೇ। ಅಪರೇ ಪನ "ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಗನ್ಧೋಪಿ ನತ್ಥೇವಾತಿ ಅವಿಸೇಸವಚನಮೇತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಧಿಗತಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಅಧಿಗತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ತದತ್ಥಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯೇನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಗತೋ, ನ ಉಪರಿಮಗ್ಗೋ, ಸೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇ ಠಿತೋ ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮತಾಯ ತಸ್ಸ, ತತ್ಥ ವಾ ಸಿದ್ಧಿತೋ ಠಿತಪುಬ್ಬೋ ಭೂತಪುಬ್ಬಗತಿಯಾತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ, ನ ಸೇಸಅರಿಯಾ ಭೂಮನ್ತರುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಟ್ಠಾನಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಥೇತ್ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಂ ಕರೇಯ್ಯ, ನ ಅಟ್ಠಮಕೋ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಮಗ್ಗಟ್ಠೇಸೂತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಗುಣಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಗುಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಏತೇನೇವ "ಅವಿಸೇಸವಚನ"ನ್ತಿ ವಾದೋ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾವಬೋಧನೇ “ಕುಸಲಂ ಛೇಕಂ ನಿಪುಣ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ತತ್ಥ ಅಸಙ್ಗಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಸಮಧಿಕಾನಿ** ಏಕೇನ ವಸ್ಸೇನ। ಞಾಯನ್ತಿ ಏತೇನ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಯಾಥಾವತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ **ಞಾಯೋ,** ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ **“ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮಸ್ಸಾ”**ತಿ। ಪದಿಸ್ಸತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಸ್ಸತೀತಿ **ಪದೇಸೋ,** ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪದೇಸೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗೇ”**ತಿ। **ಸಮಣೋಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ “ಪದೇಸವತ್ತೀ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಪದೇಸವತ್ತಿ…ಪೇ॰… ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ।

೨೧೫. **ಸೋತಿ** ತಥಾವುತ್ತೋ ಅನ್ತೇವಾಸೀ। **ತೇನಾತಿ** ಆಚರಿಯೇನ। **ಅತ್ತನೋ ಠಾನೇ ಠಪಿತೋ ಹೋತಿ** ಪರಪಬ್ಬಾಜನಾದೀಸು ನಿಯುತ್ತತ್ತಾ।

ಸಕ್ಖಿಸಾವಕೋತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಾವಕೋ, ಸಮ್ಮುಖಸಾವಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಗವತಿ ಧರಮಾನೇತಿ** ಧರಮಾನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸೋತಿ** ಸಬ್ಬೋ ಸೋ ತಿವಿಧೋಪಿ। **ಅಯಂ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ,** ತಸ್ಮಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಗತಾಯ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತೋ **ಪಚ್ಛಿಮೋ ಸಕ್ಖಿಸಾವಕೋ**ತಿ।

ಪಞ್ಚಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತಥಾಗತಪಚ್ಛಿಮವಾಚಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೬. **ತನ್ತಿ** ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಓವಾದಕಜ್ಜಂ **ದಸ್ಸೇತುಂ…ಪೇ॰… ವುತ್ತಂ** ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಸಮ್ಬೋಧನಂ **ದೇಸನಾ,** ತಸ್ಸೇವ ಪಕಾರತೋ ಞಾಪನಂ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಠಪನಂ **ಪಞ್ಞಾಪನನ್ತಿ “ಧಮ್ಮೋಪಿ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ವಿನಯತನ್ತಿಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಕಾಯವಾಚಾನಂ ವಿನಯನತೋ “ವಿನಯೋ”ತಿ ಲದ್ಧಾಧಿವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಸಮ್ಬೋಧನಂ **ದೇಸನಾ,** ತಸ್ಸೇವ ಪಕಾರತೋ ಞಾಪನಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಠಪನಂ **ಪಞ್ಞಾಪನನ್ತಿ “ವಿನಯೋಪಿ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾನಿದ್ದೇಸಭಾವೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತತ್ತಾ ವಿನಯೋ ಪಠಮಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬೋತಿ ತಂ ತಾವ ಅಯಮುದ್ದೇಸಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಮಯಾ ಹಿ ವೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸತ್ತಾಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧವಸೇನಾತಿ** ಸತ್ತನ್ನಂ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನೀಯತಾವಸೇನ । **ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ** “ಇದಂ ವೋ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ವೋ ನ ಕತ್ತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಕತ್ತಬ್ಬಾಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಭಾಗೇನ ಅನುಸಾಸನತೋ।

ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನಾತಿ ತೇನ ತೇನ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪೇನ ಪಕಾರೇನ। **ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇತಿ** ಇಮೇ ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ। ತಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ **“ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ದೇಸಿತ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ** ತಂತಂಚರಿಯಾನುರೂಪಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಸಾಸನತೋ। ಕುಸಲಾಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತವಸೇನ **ನವ ಹೇತೂ**। **“ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮೇ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಛ, ತಥಾ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಯೇ, ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯೇ, ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮೇತಿ ಚತುವೀಸತಿ ಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಂ,** ತಂ ಪನ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದಿವಸೇನ ವಿಭಜಿಯಮಾನಂ ಅಪರಿಮಾಣನಯಂ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಅನನ್ತನಯಮಹಾಪಟ್ಠಾನಪಟಿಮಣ್ಡಿತ”**ನ್ತಿ। **ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತೀತಿ** ಖನ್ಧಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಞಾಯಮಾನಂ ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಬೋಧಾವಹತ್ತಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಸ್ಸತಿ।

ಓವದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅನುಸಾಸಿಸ್ಸನ್ತಿ ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನತೋ।

ಚಾರಿತ್ತನ್ತಿ ಸಮುದಾಚಾರಾ, ನವೇಸು ಪಿಯಾಲಾಪಂ ವುಡ್ಢೇಸು ಗಾರವಾಲಾಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "ಭನ್ತೇತಿ ವಾ ಆಯಸ್ಮಾತಿ ವಾ"ತಿ। ಗಾರವವಚನಂ ಹೇತಂ ಯದಿದಂ ಭನ್ತೇತಿ ವಾ ಆಯಸ್ಮಾತಿ ವಾ, ಲೋಕೇ ಪನ "ತತ್ರ ಭವ"ನ್ತಿ, "ದೇವಾನಂ ಪಿಯಾ"ತಿ ಚ ಗಾರವವಚನಮೇವ।

"ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಸಮೂಹನತೂ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ನ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ನ ಸಮೂಹನತೂ"ತಿಪಿ ವುತ್ತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಕಪ್ಪವಚನೇನೇವ ಠಪೇಸೀ"**ತಿ। **ಬಲ**ನ್ತಿ ಞಾಣಬಲಂ। ಯದಿ ಅಸಮೂಹನನಂ ದಿಟ್ಠಂ, ತದೇವ ಚ ಇಚ್ಛಿತಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ "ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಸಮೂಹನತೂ"ತಿ ಅವೋಚಾತಿ? ತಥಾರೂಪಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ। ಸನ್ತಿ ಹಿ ಕೇಚಿ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮಾದಾಯ ಸಂವತ್ತಿತುಂ ಅನಿಚ್ಛನ್ತಾ, ತೇಸಂ ತಥಾ ಅವುಚ್ಚಮಾನೇ ಭಗವತಿ ವಿಘಾತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಂ ತೇಸಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ, ತಥಾ ಪನ ವುತ್ತೇ ತೇಸಂ ವಿಘಾತೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಏವಾಯಂ ದೋಸೋ, ಯತೋ ಅಮ್ಹೇಸು ಏವ ಕೇಚಿ ಸಮೂಹನನಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ। ಕೇಚಿ "ಸಕಲಸ್ಸ ಪನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಸಙ್ಘಾಯತ್ತಭಾವಕರಣತ್ಥಂ ತಥಾ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಸತ್ಥಾರಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಸಮಣಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾ ಸಿರಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಜೀವಿತಂ ವಿಯ ರಕ್ಖನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ "ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಸಙ್ಘೋ ಸಮೂಹನತೂ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ನ ಸಮೂಹನಿಂಸು, ಅಞ್ಞದತ್ಥು "ಪುರತೋ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇಪಿ ರಕ್ಖಿಂಸು ಏವಾ"ತಿ ಸತ್ಥುಸಾಸನಸ್ಸ , ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮ್ಪಿ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ "ಕತಮಂ ಪನ ಭನ್ತೇ ಖುದ್ದಕಂ, ಕತಮಂ ಅನುಖುದ್ದಕ"ನ್ತಿ ನ ಪುಚ್ಛಿಂಸು ಸಮೂಹನಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ।

ನ ತಂ ಏವಂ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ "ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೋ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ತಂ ನೇಸಂ ವಚನಂ ಇಮಿನಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಅವಿದಿತತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೋ (ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೇ ಅಭೇಜ್ಜವಗ್ಗೇ ವಿತ್ಥಾರೋ) ಪರೇಸಂ ವಾದಪಥೋಪಚ್ಛೇದನತ್ಥಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕಮಹಾಥೇರೇಹಿ ಗಹಿತಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಚ ಅನ್ತಿಮಕೋಟ್ಠಾಸಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಿಲಿನ್ದರಾಜಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಸಿ। ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಪನ ಏಕಸಿಕ್ಖಾಪದಮ್ಪಿ ಅಸಮೂಹನಿತುಕಾಮತಾಯ ತಥಾ ಕಮ್ಮವಾಚಂ ಸಾವೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ತೇಸಂ ವಚನಂ ತಥಾ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

೨೧೭. **ದ್ವೇಳ್ಹಕ**ನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾಗಾಹೋ, ಅನೇಕಂಸಗ್ಗಾಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಮತೀ**ತಿ ಸಂಸಯಾಪತ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ವಿನಿಚ್ಛಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾ"**ತಿ। **ತಂ ವೋ ವದಾಮೀ**ತಿ ತಂ ಸಂಸಯವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸನ್ಧಾಯ ವೋ ತುಮ್ಹೇ ವದಾಮಿ।

ನಿಕ್ಕಙ್ಖಭಾವಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಞಾಣಂ ಯೇವಾತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿಯಾಭಾವತೋ ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ। **ಏತ್ಥ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ।

೨೧೮. ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನಂ **ಅಪ್ಪಮಾದೋ,** ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಞಾಣೂಪಸಞ್ಹಿತಾ ಸತಿ। ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಸತಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಾರೋ ಸಾತಿಸಯೋ, ತಸ್ಮಾ **"ಸತಿಅವಿಪ್ಪವಾಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಮಾದಪದೇಯೇವ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ** ತಂ ಅತ್ಥತೋ, ತಸ್ಸ ಸಕಲಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತೋ ಚ।

ಪರಿನಿಬ್ಬುತಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೯. ಝಾನಾದೀಸು, ಚಿತ್ತೇ ಚ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತವಸೀಭಾವತಾಯ "ಏತ್ತಕೇ ಕಾಲೇ ಏತ್ತಕಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ **"ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಪರಿಕಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಥೇರೋ**ತಿ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೋ।

ಅಯಮ್ಪಿ ಚಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಪಞ್ಚಸಟ್ಠಿಯಾ ಝಾನಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಭಾವಕಥಾಪಿ **ಸಙ್ಖೇಪಕಥಾ** ಏವ, ಕಸ್ಮಾ ? ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ತದಾಪಿ ದೇವಸಿಕಂ ವಳಞ್ಜನಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅಪರಿಹಾಪೇತ್ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜಿ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನಿಬ್ಬಾನಪುರಂ ಪವಿಸನ್ತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಇಮಾನಿ ದ್ವೇಪಿ ಸಮನನ್ತರಾನೇವ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾನನ್ತರಿಯಕತಾಯ ಝಾನಪಕ್ಖಿಕಭಾವತೋ, ಯಸ್ಮಾ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಂ, ತತೋ ಭವತೋ ಚವನತೋ "ಚುತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಕೇವಲಂ ಅಯಮೇವ ಭಗವಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತೇನೇವ ಚವನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯೇ ಹಿ ಕೇಚೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೨೨೦. **ಪಟಿಭಾಗಪುಗ್ಗಲವಿರಹಿತೋ**ತಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಅಸದಿಸತಾಯ ಸದಿಸಪುಗ್ಗಲರಹಿತೋ।

೨೨೧. ಸಙ್ಖಾರಾ ವೂಪಸಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ವೂಪಸಮೋ**ತಿ ಏವಂಸಙ್ಖಾತಂ ಞಾತಂ ಕಥಿತಂ **ನಿಬ್ಬಾನಂ**।

೨೨೨. **ಯನ್ತಿ** ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಯೋ ಕಾಲಂ ಅಕರೀ**"ತಿ।

ಸುವಿಕಸಿತೇನೇವಾತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಯೋಗತೋ ಸುಟ್ಠು ವಿಕಸಿತೇನ ಮುದಿತೇನ। **ವೇದನಂ ಅಧಿವಾಸೇಸಿ** ಅಭಾವಸಮುದಯೋ ಕತೋ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ। **ಅನಾವರಣವಿಮೋಕ್ಖೋ** ಸಬ್ಬಸೋ ನಿಬ್ಬುತಭಾವತೋ।

೨೨೩. ಆಕರೋನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಾನಿ ಸಮಾನಾಕಾರೇ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ಆಕಾರಾ,** ಕಾರಣಾನಿ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರವರೂಪೇತೇ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರವರೇಹಿ ಉತ್ತಮಕಾರಣೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೨೫. **ಕಥಂಭೂತಾ**ತಿ ಕೀದಿಸಾಭೂತಾ।

ಚುಲ್ಲಕದ್ಧಾನನ್ತಿ ಪರಿತ್ತಂ ಕಾಲಂ ದ್ವತ್ತಿನಾಡಿಕಾಮತ್ತಂ ವೇಲಂ।

ಬುದ್ಧಸರೀರಪೂಜಾವಣ್ಣನಾ

೨೨೭. ಕಂಸತಾಳಾದಿ ತಾಳಂ ಅವಚರತಿ ಏತ್ಥಾತಿ "**ತಾಳಾವಚರ**"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಆತತಾದಿತೂರಿಯಭಣ್ಡಂ। ತೇನಾಹ "**ಸಬ್ಬಂ ತೂರಿಯಭಣ್ಡ**"ನ್ತಿ।

ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಾಗೇನೇವಾತಿ ಅಞ್ಞೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನ ಅನಾಹರಿತ್ವಾ ಯಮಕಸಾಲಾನಂ ಠಾನತೋ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಾಗೇನೇವ, ತತೋಪಿ **ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಾಗಂ** ಹರಿತ್ವಾ ನೇತ್ವಾ।

ಜೇತವನಸದಿಸೇತಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಜೇತವನಸದಿಸೇ ಠಾನೇ, "ಜೇತವನಸದಿಸೇ ಠಾನೇ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ।

೨೨೮. **ಪಸಾಧನಮಙ್ಗಲಸಾಲಾಯಾ**ತಿ ಅಭಿಸೇಕಕಾಲೇ ಅಲಙ್ಕರಣಮಙ್ಗಲಸಾಲಾಯ।

೨೨೯. **ದೇವದಾನಿಯೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಚೋರಸ್ಸ ನಾಮಂ।

ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೧೩೧. **ಪಾವಾಯಾತಿ** ಪಾವಾ ನಗರತೋ। ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ಜಾನನಸ್ಸ ಅನಾವಜ್ಜಿತತ್ತಾ ಸತ್ಥು ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಜಾನನ್ತೋ **"ದಸಬಲಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ಥೇರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ಸತ್ಥು ಸರೀರೇ ವಾ ಸತ್ಥುಸಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ತಥಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ತೇನೇವಾಹ "ಅಥ ಭಗವನ್ತಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ"ತಿ। **"ಧುವಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ** ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ। ಜಾನನ್ತೋಪಿ ಥೇರೋ ಆಜೀವಕಂ ಪುಚ್ಛಿಯೇವ, ಪುಚ್ಛನೇ ಪನ ಕಾರಣಂ ಸಯಮೇವ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಕಿಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ।

ಅಜ್ಜ ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ ಅಜ್ಜ ದಿವಸತೋ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಸತ್ತಮೇ ಅಹನಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ।

೧೩೨. **ನಾಳಿಯಾ ವಾಪಕೇನಾ**ತಿ ನಾಳಿಯಾ ಚೇವ ಥವಿಕಾಯ ಚ।

ಮಞ್ಜುಕೇತಿ ಮಞ್ಜುಭಾಣಿನೇ ಮಧುರಸ್ಸರೇ। **ಪಟಿಭಾನೇಯ್ಯಕೇ**ತಿ ಪಟಿಭಾನವನ್ತೇ। **ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪಾತಬ್ಬಯಾಗೂ**ತಿ ಪಠಮಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪಿವಿತಬ್ಬಯಾಗು।

ತಸ್ಸಾತಿ ಸುಭದ್ದಸ್ಸ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ।

ಆರಾಧಿತಸಾಸನೇತಿ ಸಮಾಹಿತಸಾಸನೇ। **ಅಲ**ನ್ತಿ ಸಮತ್ಥೋ। **ಪಾಪೋ**ತಿ ಪಾಪಪುಗ್ಗಲೋ। **ಓಸಕ್ಕಾಪೇತು**ನ್ತಿ ಹಾಪೇತುಂ ಅನ್ತರಧಾಪೇತುಂ।

ಪಞ್ಚವಾರಾತಿ ಪಞ್ಚಾ ವಿಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನಿ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ, (ಧ॰ ಸ॰ ೧.೧) "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧.೨೫೧) ಚ ಪವತ್ತಾನಿ **ಏಕಂ ದ್ವೇ ಭೂಮನ್ತರಾನಿ। ಮೂಲೇ ನಟ್ಠೇ ಪಿಸಾಚಸದಿಸಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ**ತಿ ಯಥಾ ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥೋ ಪಿಸಾಚೋ ತಸ್ಸ ಸಾಖಾಪರಿವಾರೇ ನಟ್ಠೇ ಖನ್ಧಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಸತಿ, ಖನ್ಧೇ ನಟ್ಠೇ ಮೂಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಸತಿ, ಮೂಲೇ ಪನ ನಟ್ಠೇ ಅನಿಸ್ಸಯೋವ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಮೂಲೇ ನಟ್ಠೇ**ತಿ ಪಿಸಾಚೇನ ಕಿರ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದೀನಂ ಕಞ್ಚಿದೇವ ಮೂಲಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ, ಯಾವ ತಂ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ತಾವ ಸೋ ತಂ ಪದೇಸಂ ಅದಿಸ್ಸಮಾನರೂಪೋ ವಿಚರತಿ। ಯದಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಕೇನಚಿ ಅಚ್ಛಿನ್ನಭಾವೇನ ವಾ ಸತಿವಿಪ್ಪವಾಸವಸೇನ ವಾ ನಟ್ಠೇ ಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ದಿಸ್ಸಮಾನರೂಪೋ ವಿಚರತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಮೂಲೇ ನಟ್ಠೇ ಪಿಸಾಚಸದಿಸಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ"**ತಿ।

ಮಂ ಕಾಯಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ತಂ ಪಟಿಪದಂ ಕಾಯೇನ ಸಚ್ಛಿಕತವನ್ತಂ ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಸಕ್ಖಿಭೂತಂ ಮಂ ಕತ್ವಾ। **ಪಟಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ** ತಂ ಪಟಿಟ್ಠಾಪನಂ ಕಸ್ಸಪಸುತ್ತೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬಂ।

೧೩೩. ಚನ್ದನಘಟಿಕಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ **ಚನ್ದನಚಿತಕಾ।**

ತಂ ಸುತ್ವಾತಿ ತಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ ದೇವತಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಸುತ್ವಾ।

೧೩೪. **ದಸಿಕತನ್ತಂ ವಾ**ತಿ ಪಲಿವೇಠಿತಅಹತಕಾಸಿಕವತ್ಥಾನಂ ದಸಠಾನೇನ ತನ್ತುಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಾ। **ದಾರುಕ್ಖನ್ಧಂ ವಾ**ತಿ ಚನ್ದನಾದಿಚಿತಕದಾರುಕ್ಖನ್ಧಂ ವಾ।

೧೩೫. ಸಮುದಾಯೇಸು ಪವತ್ತವೋಹಾರಾನಂ ಅವಯವೇಸು ದಿಸ್ಸನತೋ ಸರೀರಸ್ಸ ಅವಯವಭೂತಾನಿ ಅಟ್ಠೀನಿ **"ಸರೀರಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾನಿ।

ನ ವಿಪ್ಪಕಿರಿಂಸೂತಿ ಸರೂಪೇನೇವ ಠಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸೇಸಾ ವಿಪ್ಪಕಿರಿಂಸೂ"ತಿ ವತ್ವಾ ಯಥಾ ಪನ ತಾ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾ ಅಹೇಸುಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಉದಕಧಾರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾಪೇಸುನ್ತಿ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ। ಏವಂ ಮಹತಿಯೋ ಬಹೂ ಉದಕಧಾರಾ ಕಿಮತ್ಥಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಭಗವತೋ ಚಿತಕೋ ಮಹನ್ತೋ"**ತಿ। ಮಹಾ ಹಿ ಸೋ ವೀಸರತನಸತಿಕೋ। **ಅಟ್ಠದನ್ತಕೇಹೀತಿ** ನಙ್ಗಲೇಹಿ ಅಟ್ಠೇವ ಹಿ ನೇಸಂ ದನ್ತಸದಿಸಾನಿ ಪೋತ್ಥಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅಟ್ಠದನ್ತಕಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಧಮ್ಮಕಥಾವ ಪಮಾಣನ್ತಿ ಅತಿವಿಯ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಭಾವತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ, ಸುಣನ್ತಾನಞ್ಚ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಸಾದಾವಹಭಾವತೋ, ಸವಿಸೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವದೀಪನತೋ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಹಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಏವರೂಪೋ ಆನುಭಾವೋತಿ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಕಥೇನ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಬಲಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಏವೇತ್ಥ ಪಮಾಣಂ ವಣ್ಣೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ವಣ್ಣನಾಭೂಮಿ ನಾಮೇಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚತುಜ್ಜಾತಿಯಗನ್ಧಪರಿಭಣ್ಡಂ ಕಾರೇತ್ವಾತಿ** ತಗರಕುಙ್ಕುಮಯವನಪುಪ್ಫತಮಾಲಪತ್ತಾನಿ ಪಿಸಿತ್ವಾ ಕತಗನ್ಧೇನ ಪರಿಭಣ್ಡಂ ಕಾರೇತ್ವಾ। **ಖಚಿತ್ವಾತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಓಲಮ್ಬನವಸೇನ ರಚೇತ್ವಾ, ಗನ್ಧವತ್ಥೂನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಗನ್ಥಿತಮಾಲಾ **ಗನ್ಧದಾಮಾನಿ** ರತನಾವಳಿಯೋ **ರತನದಾಮಾನಿ**। ಬಹಿಕಿಲಞ್ಜಪರಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ, ಅನ್ತೋಸಾಣಿಪರಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಕರಣೇನ **ಸಾಣಿಕಿಲಞ್ಜಪರಿಕ್ಖೇಪಂ ಕಾರೇತ್ವಾ**। ವಾತಗ್ಗಾಹಿನಿಯೋ ಪಟಾಕಾ **ವಾತಪಟಾಕಾ**। ಸರಭರೂಪಪಾದಕೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಸರಭಮಯಪಲ್ಲಙ್ಕೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಸರಭಮಯಪಲ್ಲಙ್ಕೇ**।

ಸತ್ತಿಹತ್ಥಾ ಪುರಿಸಾ **ಸತ್ತಿಯೋ** ತಂಸಹಚರಣತೋ ಯಥಾ "ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ, ತೇಹಿ ಸಮನ್ತತೋ ರಕ್ಖಾಪನಂ ಪಞ್ಜರಕರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಸತ್ತಿಹತ್ಥೇಹಿ ಪುರಿಸೇಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿಪಾಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಧನೂಹೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸನ್ನಾಹಗವಚ್ಛಿಕಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ** ನಿರನ್ತರಾವಟ್ಠಿತಆರಕ್ಖಸನ್ನಾಹೇನ ಗವಚ್ಛಿಜಾಲಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ।

ಸಾಧುಕೀಳಿತನ್ತಿ ಸಪರಹಿತಂ ಸಾಧನಟ್ಠೇನ ಸಾಧೂ, ತೇಸಂ ಕೀಳಿತಂ ಉಳಾರಪುಞ್ಞಪಸವನತೋ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥಾವಿರೋಧಿಕಂ ಕೀಳಾವಿಹಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸರೀರಧಾತುವಿಭಜನವಣ್ಣನಾ

೨೩೭. **ಇಮಿನಾವ ನಿಯಾಮೇನಾತಿ** ಯೇನ ನೀಹಾರೇನ ಮಹಾತಲೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಕಞ್ಚಿ ಪರಿಹಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಇಮಿನಾ ನಿಯಾಮೇನೇವ। **ಸುಪಿನಕೋತಿ** ದುಸ್ಸುಪಿನಕೋ। **ದುಕೂಲದುಪಟ್ಟಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾತಿ** ದ್ವೇ ದುಕೂಲವತ್ಥಾನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ। ಏವಞ್ಹಿ ತಾನಿ ಸೋಕಸಮಪ್ಪಿತಸ್ಸಾಪಿ ಅಭಸ್ಸಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ।

ಅಭಿಸೇಕಸಿಞ್ಚಕೋತಿ ರಜ್ಜಾಭಿಸೇಕೇ ಅಭಿಸೇಕಮಙ್ಗಲಸಿಞ್ಚಕೋ ಉತ್ತಮಮಙ್ಗಲಭಾವತೋ। **ವಿಸಞ್ಞೀ ಜಾತೋ** ಯಥಾ ತಂ ಭಗವತೋ ಗುಣವಿಸೇಸಾಮತರಸಞ್ಞುತಾಯ ಅವಟ್ಠಿತಪೇಮೋ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತಪಸಾದೋ ಕತೂಪಕಾರತಾಯ ಸಞ್ಜನಿತಚಿತ್ತಮದ್ದವೋ।

ಸುವಣ್ಣಬಿಮ್ಬಿಸಕವಣ್ಣನ್ತಿ ಸುವಿರಚಿತ ಅಪಸ್ಸೇನಸದಿಸಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಾವೇಯ್ಯಕಾ ಪಾಳಿಯಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛತೋ ಗಹಿತಾ, ಕಿಂ ತೇ ಕುಸಿನಾರಾಯ ಆಸನ್ನತರಾಪಿ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛತೋ ಉಟ್ಠಿತಾ? ಆಮ, ಸಬ್ಬಪಚ್ಛತೋ ಉಟ್ಠಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಪಾವೇಯ್ಯಕಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಧಾತುಪಾಸನತ್ಥನ್ತಿ ಸತ್ಥು ಧಾತೂನಂ ಪಯಿರುಪಾಸನಾಯ। **ನೇಸಂ ಪಕ್ಖಾ ಅಹೇಸುಂ** “ಞಾಯೇನ ತೇಸಂ ಸನ್ತಕಾ ಧಾತುಯೋ”ತಿ।

೧೩೭. **ದೋಣಗಜ್ಜಿತಂ ನಾಮ ಅವೋಚ** ಸತ್ಥು ಅವತ್ಥತ್ತಯೂಪಸಂಹಿತಂ। ಏತದತ್ಥಮೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ “ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ದೋಣೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಾವ ಮೇ ಪದವಳಞ್ಜಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಾವ ಮಾ ವಿಗಚ್ಛತೂ”ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿ। ದೋಣೋಪಿ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ “ಇಮಾನಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪದಾನೀ”ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಪದಾನುಸಾರೇನ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ, ಸತ್ಥಾಪಿಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ, ತೇನಪಿ ಸೋ ಭಗವತಿ ನಿವಿಟ್ಠಸದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ। ಏತದವೋಚ, ಕಿಂ ಅವೋಚಾತಿ ಆಹ **“ಸುಣನ್ತು…ಪೇ॰… ಅವೋಚಾ”**ತಿ।

ಕಾಯೇನ ಏಕಸನ್ನಿಪಾತಾ ವಾಚಾಯ ಏಕವಚನಾ ಅಭಿನ್ನವಚನಾ ಏವಂ ಸಮಗ್ಗಾ ಹೋಥ। ತಸ್ಸ ಪನಿದಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ”**ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಚಿತ್ತೇನಾಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ ಹೋಥಾ”**ತಿ।

೧೩೮. **ತತೋ ತತೋ ಸಮಾಗತಸಙ್ಘಾನನ್ತಿ** ತತೋ ತತೋ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನತೋ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಸನ್ನಿಪತಿತಭಾವೇನ ಸಮಾಗತಸಙ್ಘಾನಂ। ತಥಾ ಸಮಾಪತಿತಸಮೂಹಭಾವೇನ **ಸಮಾಗತಗಣಾನಂ**। ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನ **ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ**।

ಧಾತುಥೂಪಪೂಜಾವಣ್ಣನಾ

೧೩೯. **ಯಕ್ಖಗ್ಗಾಹೋ** ದೇವತಾವೇಸೋ। **ಖಿಪಿತಕಂ** ಧಾತುಕ್ಖೋಭಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಖಿಪಿತಕರೋಗೋ। **ಅರೋಚಕೋ** ಆಹಾರಸ್ಸ ಅರುಚ್ಚನರೋಗೋ।

ಸತ್ತಮದಿವಸೇತಿ ಸತ್ತವಸ್ಸಸತ್ತಮಾಸತೋ ಪರತೋ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ। **ಬಲಾನುರೂಪೇನಾತಿ** ವಿಭವಬಲಾನುರೂಪೇನ।

ಪಚ್ಛಾ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕಾತಿ ದುತಿಯಂ ತತಿಯಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕಾ। **ಧಾತೂನಂ ಅನ್ತರಾಯಂ ದಿಸ್ವಾತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಚೇತಿಯೇ ಯಥಾಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಭಾವೇನೇವ ಠಿತಾನಂ ಧಾತೂನಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾನಂ ವಸೇನ ಅನ್ತರಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ, ಮಹಾಧಾತುನಿಧಾನೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ರಕ್ಖಿತಾನಂ ಅನಾಗತೇ ಅಸೋಕೇನ ಧಮ್ಮರಞ್ಞಾ ತತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಭಾವೇ ಕತೇ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪರಿಚರಣಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಚರಿತಬ್ಬಧಾತುಮತ್ತಮೇವ। ರಾಜೂನಂ ಹತ್ಥೇ **ಠಪೇತ್ವಾ,** ನ ಚೇತಿಯೇಸು। ತಥಾ ಹಿ ಪಚ್ಛಾ ಅಸೋಕಮಹಾರಾಜಾ ಚೇತಿಯೇಸು ಧಾತೂನಂ ನ ಲಭತಿ।

ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಕತಸ್ಸ ಗಣ್ಠನಯೋಗ್ಯಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಕಾರೇನ್ತೋ **ಅಟ್ಠ ಅಟ್ಠ ಹರಿಚನ್ದನಾದಿಮಯೇ ಕರಣ್ಡೇ ಚ ಥೂಪೇ ಚ ಕಾರೇಸಿ**। ಲೋಹಿತಚನ್ದನಮಯಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಮಣಿಕರಣ್ಡೇಸೂತಿ** ಲೋಹಿತಙ್ಕಮಸಾರಗಲ್ಲಫಲಿಕಮಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಮಣಿವಿಚಿತ್ತಕೇಸು ಕರಣ್ಡೇಸು।

ಥೂಪಾರಾಮಚೇತಿಯಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸಮಹಾರಾಜೇನ ಕಾರಿತಚೇತಿಯಪ್ಪಮಾಣಂ।

ಮಾಲಾ ಮಾ ಮಿಲಾಯನ್ತೂತಿ “ಯಾವ ಅಸೋಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಬಹಿ ಚೇತಿಯಾನಿ ಕಾರೇತುಂ ಇತೋ ಧಾತುಯೋ ಉದ್ಧರಿಸ್ಸತಿ, ತಾವ ಮಾಲಾ ಮಾ ಮಿಲಾಯನ್ತೂ”ತಿ **ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। ಆವಿಞ್ಛನರಜ್ಜುಯನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಳಾವಿಞ್ಛನರಜ್ಜುಯಂ। **ಕುಞ್ಚಿಕಮುದ್ದಿಕನ್ತಿ** ದ್ವಾರವಿವರಣತ್ಥಂ ಕುಞ್ಚಿಕಞ್ಚೇವ ಮುದ್ದಿಕಞ್ಚ।

ವಾಳಸಙ್ಘಾತಯನ್ತನ್ತಿ ಕುಕ್ಕುಲಂ ಪಟಿಭಯದಸ್ಸನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಬದ್ಧಗಮನಾದಿತಾಯ ಸಙ್ಘಾಟಿತರೂಪಕಯನ್ತಂ ಯೋಜೇಸಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಟ್ಠರೂಪಕಾನೀ"**ತಿಆದಿ। **ಆಣಿಯಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ**ತಿ ಅನೇಕಕಟ್ಠರೂಪವಿಚಿತ್ತಯನ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ದೇವಾನುಭಾವೇನ ಏಕಾಯ ಏವ ಆಣಿಯಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮೋ ದೇವಲೋಕಮೇವ ಗತೋ। **"ಸಮನ್ತತೋ"**ತಿಆದಿ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಧಾತುನಿದಾನೇ ಅಜಾತಸತ್ತುನೋ ಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸಾನುಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ।

"ಅಸುಕಟ್ಠಾನೇ ನಾಮ ಧಾತುನಿಧಾನ"ನ್ತಿ ರಞ್ಞಾ ಪುಚ್ಛಿತೇ "ತಸ್ಮಿಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಸೇಸಲಾಭಿನೋ ನಾಹೇಸು"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ। "ಅತ್ತಾನಂ ನಿಗೂಹಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವುಡ್ಢತರಸ್ಸ ವಚನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವೀಮಂಸನ್ತೋ ಜಾನಿಸ್ಸತೀತಿ ನ ಕಥೇಸು"ನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ಯಕ್ಖದಾಸಕೇ**ತಿ ಉಪಹಾರಾದಿವಿಧಿನಾ ದೇವತಾವೇಸನಕೇ ಭೂತಾವಿಗ್ಗಾಹಕೇ।

ಇಮಂ ಪದನ್ತಿ "ಏವಮೇತಂ ಭೂತಪುಬ್ಬ"ನ್ತಿ ದುತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಹಿ ಠಪಿತಂ ಇಮಂ ಪದಂ। ಮಹಾಧಾತುನಿಧಾನಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ **ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಾಪಿ ಠಪಯಿಂಸು**।

ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೪. ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಕುಸಾವತೀರಾಜಧಾನೀವಣ್ಣನಾ

೨೪೨. **ಸೋವಣ್ಣಮಯಾತಿ** ಸುವಣ್ಣಮಯಾ। **ಅಯಂ ಪಾಕಾರೋತಿ** ಸಬ್ಬರತನಮಯೋ ಪಾಕಾರೋ। **ತಯೋ ತಯೋತಿ** ಅನ್ತೋ ಚ ತಯೋ, ಬಹಿ ಚ ತಯೋತಿ ತಯೋ ತಯೋ।

ಏಸಿಕತ್ಥಮ್ಭೋ ಇನ್ದಖೀಲೋ ನಗರಸೋಭನೋ ಅಲಙ್ಕಾರತ್ಥಮ್ಭೋ। ಅಙ್ಗೇಯತಿ ಞಾಯತಿ ಪುಥುಲಭಾವೋ ಏತೇನಾತಿ **ಅಙ್ಗಂ,** ಪರಿಕ್ಖೇಪೋ। ತಿಪೋರಿಸಂ ಅಙ್ಗಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ತಿಪೋರಿಸಙ್ಗಾ**। ತೇನಾಹ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ತೇನ** ಪಞ್ಚಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣೇನ ತಿಪೋರಿಸೇನ। **ಪಣ್ಣಫಲೇಸುಪೀತಿ** ಸಬ್ಬರತನಮಯಾನಂ ತಾಲಾನಂ ಪಣ್ಣಫಲೇಸುಪಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** "ಪಣ್ಣೇಸು ಏಕಂ ಪತ್ತಕಂ ಸೋವಣ್ಣಮಯಂ, ಏಕಂ ರೂಪಿಯಮಯಂ। ಫಲೇಸುಪಿ ಏಕೋ ಲೇಖಾಭಾವೋ ಸೋವಣ್ಣಮಯೋ, ಏಕೋ ರೂಪಿಯಮಯೋ"ತಿಆದಿಕೋ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅತಿದಿಟ್ಠೋ। **ಪಾಕಾರನ್ತರೇತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಾಕಾರಾನಂ ಅನ್ತರೇ। **ಏಕೇಕಾ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಾ** ತಾಲಪನ್ತಿ।

ಛೇಕೋತಿ ಪಟು ಸುವಿಸದೋ, ಸೋ ಚಸ್ಸ ಪಟುಭಾವೋ ಮನೋಸಾರೋತಿ ಆಹ **"ಸುನ್ದರೋ"**ತಿ। **ರಜ್ಜೇತುನ್ತಿ** ರಾಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ। **ಖಮತೇವಾತಿ** ರೋಚತೇವ। **ನ ಬೀಭಚ್ಛೇತೀತಿ** ನ ತಜ್ಜೇತಿ, ಸೋತಸುಖಭಾವತೋ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬೋ ಚ ಹೋತಿ। ಕುಮ್ಭಥುಣದದ್ದರಿಕಾದಿ **ಏಕತಲಂ ತೂರಿಯಂ**। **ಉಭಯತಲಂ** ಪಾಕಟಮೇವ। **ಸಬ್ಬತೋ ಪರಿಯೋನದ್ಧಂ** ಚತುರಸ್ಸಅಮ್ಬಣಕಂ, ಪಣವಾದಿ ಚ। **ವಂಸಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಖಾದಿಕಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸುಮುಚ್ಛಿತಸ್ಸಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ಪರಿಯತ್ತಸ್ಸ। **ಪಮಾಣೇತಿ** ನಾತಿದಳ್ಹನಾತಿಸಿಥಿಲತಾಸಙ್ಖಾತೇ ಮಜ್ಝಿಮೇ ಮುಚ್ಛನಪ್ಪಮಾಣೇ । **ಹತ್ಥಂ ವಾ ಪಾದಂ ವಾ ಚಾಲೇತ್ವಾತಿ** ಹತ್ಥಲಯಪಾದಲಯೇ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ನಚ್ಚನ್ತಾತಿ** ಸಾಖಾನಚ್ಚಂ ನಚ್ಚನ್ತಾ।

ಚಕ್ಕರತನವಣ್ಣನಾ

೨೪೩. **ಉಪೋಸಥಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸಬ್ಬದಿವಸೇಸು ಗಹಟ್ಠೇಹಿ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಸೀಲಂ, ಸಮಾದಾನವಸೇನ ತಂ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಉಪೋಸಥಿಕೋ, ತಸ್ಸ **ಉಪೋಸಥಿಕಸ್ಸ**। ತೇನಾಹ **"ಸಮಾದಿನ್ನಉಪೋಸಥಙ್ಗಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ತದಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। ಕಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕಾಲೇತಿ? ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವಸಂವತ್ತನಿಯದಾನಸೀಲಾದಿಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸಮುದಾಗಮಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪೂರಿತಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತೋ ಕಾಲದೀಪದೇಸವಿಸೇಸಪಚ್ಚಾಜಾತಿಯಾ ಚೇವ ಕುಲರೂಪಭೋಗಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತದನುರೂಪೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। ತಾದಿಸೇ ಹಿ ಕಾಲೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವೀ ಪುರಿಸವಿಸೇಸೋ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ರಾಜಾ ಖತ್ತಿಯೋ ಮುದ್ಧಾವಸಿತ್ತೋ ವಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ ಅನುಪೋಸಥಂ ಸತಸಹಸ್ಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾದಿನಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ನ ಯದಾ ಚಕ್ಕರತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತದಾ ಏವ। ಇಮೇ ಚ ವಿಸೇಸಾ ಸಬ್ಬಚಕ್ಕವತ್ತೀನಂ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಪಾತೋವ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮತಾ"**ತಿ। ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವಾವಹಗುಣಾಪಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಗುಣಾಪಿ ಸಾತಿಸಯಾವ ಹೋನ್ತಿ।

ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯನ್ತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವಾವಹದಾನದಮಸಂಯಮಾದಿಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಹೇತುಕಂ। **ನೀಲಮಣಿಸಙ್ಘಾತಸದಿಸನ್ತಿ** ಇನ್ದನೀಲಮಣಿಸಞ್ಚಯಸಮಾನಂ। **ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವಯುತ್ತತ್ತಾತಿ** ದಸ್ಸನೇಯ್ಯತಾ, ಮನುಞ್ಞಘೋಸತಾ, ಆಕಾಸಗಾಮಿತಾ, ಓಭಾಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ, ಅಪ್ಪಟಿಘಾತತಾ, ರಞ್ಞೋ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಕಾರಣತಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ದಿಬ್ಬಸದಿಸೇಹಿ ಆನುಭಾವೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ, ಏತೇನ ದಿಬ್ಬಂ ವಿಯಾತಿ ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಹಿ ತಂ ದೇವಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಂ। ಸಹಸ್ಸಂ ಅರಾ

ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಸಹಸ್ಸಾರಂ**। **ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸುನ್ದರೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾವಯವೇ ಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನೇ ಚಕ್ಕೇ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ। **ಪರಿಪೂರ**ನ್ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಸಾ ಚಸ್ಸಾ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಇದಾನೇವ ವಿತ್ಥಾರೇಸ್ಸತಿ।

ಪನಾಳೀತಿ ಛಿದ್ದಂ। **ಸುದ್ಧಸಿನಿದ್ಧದನ್ತಪನ್ತಿಯಾ** ನಿಬ್ಬಿವರಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಸ್ಸಾ ಪನ ಪನಾಳಿಯಾ ಸಮನ್ತತೋ ಪಸ್ಸಸ್ಸ ರಜತಮಯತ್ತಾ **ಸಾರರಜತಮಯಾ** ವುತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚಸ್ಸ ಚಕ್ಕಸ್ಸ ರಥಚಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಯ ಅನ್ತೋಭಾವೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಉಭೋಸುಪಿ ಬಾಹಿರನ್ತೇಸೂ**"ತಿ। ಕತಪರಿಕ್ಖೇಪಾ ಹೋತಿ ಪನಾಳೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ನಾಭಿಪನಾಳಿಪರಿಕ್ಖೇಪಪಟ್ಟೇಸೂ**ತಿ ನಾಭಿಪರಿಕ್ಖೇಪಪಟ್ಟೇ ಚೇವ ನಾಭಿಯಾ ಪನಾಳಿಪರಿಕ್ಖೇಪಪಟ್ಟೇ ಚ।

ತೇಸನ್ತಿ ಅರಾನಂ। **ಘಟಕಾ** ನಾಮ ಅಲಙ್ಕಾರಭೂತಾ ಖುದ್ದಕಪುಣ್ಣಘಟಾ। ತಥಾ **ಮಣಿಕಾ** ನಾಮ ಮುತ್ತಾವಳಿಕಾ। **ಪರಿಚ್ಛೇದಲೇಖಾ** ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನವಸೇನ ಠಿತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಲೇಖಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಾಲಾಕಮ್ಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸುವಿಭತ್ತಾನೇವಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಂಕಿಣ್ಣತ್ತಾ ಸುಟ್ಠು ವಿಭತ್ತಾನಿ।

"**ಸುರತ್ತಾ**"ತಿಆದೀಸು **ಸುರತ್ತ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾನಾಮವಣ್ಣತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, **ಸುದ್ಧ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸಂಕ್ಲಿಟ್ಠತಂ, **ಸಿನಿದ್ಧ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಲೂಖತಂ। ಕಾಮಂ ತಸ್ಸ ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ನೇಮಿಮಣ್ಡಲಂ ಅಸನ್ಧಿಕಮೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಪನ ಕೇವಲಂ ಪವಾಳವಣ್ಣೇನ ಚ ಸೋಭತೀತಿ ಪಕತಿಚಕ್ಕಸ್ಸ ಸನ್ಧಿಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಸುರತ್ತಸುವಣ್ಣಪಟ್ಟಾದಿಮಯಾಹಿ ವಟ್ಟಪರಿಚ್ಛೇದಲೇಖಾಹಿ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಾಹಿ ಸಸನ್ಧಿಕಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಸನ್ಧೀಸು ಪನಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ।

ನೇಮಿಮಣ್ಡಲಪಿಟ್ಠಿಯನ್ತಿ ನೇಮಿಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಪದೇಸೇ। ಆಕಾಸಚಾರಿಭಾವತೋ ಹಿಸ್ಸ ತತ್ಥ ವಾತಗ್ಗಾಹೀ ಪವಾಳದಣ್ಡೋ ಹೋತಿ। **ದಸನ್ನಂ ದಸನ್ನಂ ಅರಾನಂ ಅನ್ತರೇ**ತಿ ದಸನ್ನಂ ದಸನ್ನಂ ಅರಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಸಮೀಪೇ ಪದೇಸೇ। **ಛಿದ್ದಮಣ್ಡಲಖಚಿತೋ**ತಿ ಮಣ್ಡಲಸಣ್ಠಾನಛಿದ್ದವಿಚಿತ್ತೋ। **ಸುಕುಸಲಸಮನ್ನಾಹತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಕುಸಲೇನ ಸಿಪ್ಪಿನಾ ಪಹತಸ್ಸ, ವಾದಿತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಗ್ಗೂ**ತಿ ಮನೋರಮೋ। **ರಜನೀಯೋ**ತಿ ಸುಣನ್ತಾನಂ ರಾಗುಪ್ಪಾದಕೋ। **ಕಮನೀಯೋ**ತಿ ಕನ್ತೋ। **ಸಮೋಸರಿತಕುಸುಮದಾಮಾ**ತಿ ಓಲಮ್ಬಿತಸುಗನ್ಧಕುಸುಮದಾಮಾ। **ನೇಮಿಪರಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸಾ**ತಿ ನೇಮಿಪರಿಯನ್ತಪರಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ। ನಾಭಿಪನಾಳಿಯಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನ "**ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ನಾಭಿಪನಾಳೀನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕಾ ಏವ ಹಿ ಸಾ ಪನಾಳಿ। **ಯೇಹೀ**ತಿ ಯೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಮುಖೇಹಿ। ಪುನ **ಯೇಹೀ**ತಿ ಯೇಹಿ ಮುತ್ತಕಲಾಪೇಹಿ।

ಓಧಾಪಯಮಾನನ್ತಿ ಸೋತುಂ ಅವಹಿತಾನಿ ಕುರುಮಾನಂ।

ಚನ್ದೋ ಪುರತೋ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪಚ್ಛಾತಿ ಏವಂ **ಪುಬ್ಬಾಪರಿಯೇನ** ಪುಬ್ಬಾಪರಭಾವೇನ।

ಅನ್ತೇಪುರಸ್ಸಾತಿ ಅನುರಾಧಪುರೇ ರಞ್ಞೋ ಅನ್ತೇಪುರಸ್ಸ। **ಉತ್ತರಸೀಹಪಞ್ಜರಸದಿಸೇ**ತಿ ತದಾ ರಞ್ಞೋ ಪಾಸಾದೇ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಉತ್ತರದಿಸಾಯ ಸೀಹಪಞ್ಜರಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ**ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅನಾರುಹಿತ್ವಾ, ಸರೀರಞ್ಚ ಅನುಲ್ಲಙ್ಘೇತ್ವಾ ಯಥಾಠಿತೇನೇವ ಹತ್ಥೇನ ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಯೋ ಖಿಪಿತ್ವಾ **ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಪೂಜೇತುಂ**।

ನಾನಾವಿರಾಗರತನಪ್ಪಭಾಸಮುಜ್ಜಲನ್ತಿ ನಾನಾವಿಧವಿಚಿತ್ತವಣ್ಣರತನೋಭಾಸಪಭಸ್ಸರಂ। **ಆಕಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ**ತಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಉಪರಿ ಆಕಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ।

೨೪೪. ರಾಜಾಯುತ್ತಾತಿ ರಞ್ಞೋ ಕಿಚ್ಚೇ ಆಯುತ್ತಕಪುರಿಸಾ।

ಸಿನೇರುಂ ವಾಮಪಸ್ಸೇನ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಧುರತರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ "**ವಾಮಪಸ್ಸೇನ ಸಿನೇರುಂ ಪಹಾಯಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿನಿಬ್ಬೇಧೇನಾತಿ ತಿರಿಯಂ ವಿನಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ। **ಸನ್ನಿವೇಸಕ್ಖಮೋ**ತಿ ಖನ್ಧಾವಾರಸನ್ನಿವೇಸಯೋಗ್ಯೋ। **ಸುಲಭಾಹಾರುಪಕರಣೋ**ತಿ ಸುಖೇನೇವ ಲದ್ಧಬ್ಬಧಞ್ಞಗೋರಸದಾರುತಿಣಾದಿಭೋಜನಸಾಧನೋ।

ಪರಚಕ್ಕನ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಸೇನಾ, ಆಣಾ ವಾ।

ಆಗಮನನನ್ದನೋತಿ ಆಗಮನೇನ ನನ್ದಿಜನನೋ। ಗಮನೇನ ಸೋಚೇತೀತಿ **ಗಮನಸೋಚನೋ। ಉಪಕಪ್ಪೇಥಾ**ತಿ ಉಪರೂಪರಿ ಕಪ್ಪೇಥ, ಸಂವಿದಹಥ ಉಪನೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ**ತಿ ಹೇತುತೋಪಿ ಸಭಾವತೋಪಿ ಫಲತೋಪಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾದಿಆದೀನವತೋಪಿ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ। ವಿಭಾವೇನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಂ ವಿಭೂತಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ವಿಭಾವಿನೋ,** ಪಞ್ಞವನ್ತೋ। **ಅನುಯನ್ತಾ**ತಿ ಅನುವತ್ತಕಾ, ಅನುವತ್ತಕಭಾವೇನೇವ, ಪನ ರಞ್ಞೋ ಚ ಮಹಾನುಭಾವೇನ ತೇ ಜಿಗುಚ್ಛನವಸೇನ ಪಾಪತೋ ಅನೋರಮನ್ತಾಪಿ ಏಕಚ್ಚೇ ಓತ್ತಪ್ಪವಸೇನ ಓರಮನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಓಗಚ್ಛಮಾನನ್ತಿ ಓಸೀದನ್ತಂ। **ಯೋಜನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಯೋಜನಮತ್ತಂ ಪದೇಸಂ। ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇನ ಪನ ಯಥಾ ಭೂಮಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಓಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾಸಮುದ್ದತಲ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಅನ್ತೇ ಚಕ್ಕರತನಂ** ಉದಕೇನ ಸೇನಾಯ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥರಣತ್ಥಂ। ಪುರತ್ಥಿಮೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಪರಿಯನ್ತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪುರತ್ಥಿಮಮಹಾಸಮುದ್ದಪರಿಯನ್ತೋ, ತಂ **ಪುರತ್ಥಿಮಮಹಾಸಮುದ್ದಪರಿಯನ್ತಂ,** ಪುರತ್ಥಿಮಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚಾತುರನ್ತಾಯಾತಿ ಚತುಸಮುದ್ದನ್ತಾಯ, ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಾದಿಚತುಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತಾಯ ವಾ। **ಸೋಭಯಮಾನಂ ವಿಯಾ**ತಿ **ವಿಯ**-ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಅತ್ತನೋ ಅಚ್ಛರಿಯಗುಣೇಹಿ ಸೋಭನ್ತಮೇವ ಹಿ ತಂ ತಿಟ್ಠತಿ। ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಹಿ "ಉಪಸೋಭಯಮಾನಂ" ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ।

ಹತ್ಥಿರತನವಣ್ಣನಾ

೧೪೬. **ಹರಿಚನ್ದನಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚತುಜ್ಜಾತಿಯಗನ್ಧಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಆಗಮನಂ ಚಿನ್ತೇಥಾತಿ ವದನ್ತಿ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸ್ಸ ಪೂರಿತತಾಯ ಪರಿಚಿತತ್ತಾ। ಕಾಳತಿಲಕಾದೀನಂ ಅಭಾವೇನ **ವಿಸುದ್ಧಸೇತಸರೀರೋ। ಸತ್ತಪತಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಭೂಮಿಫುಸನಕೇಹಿ ವಾಲಧಿ, ವರಙ್ಗಂ, ಹತ್ಥೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಚ ತೀಹಿ, ಚತೂಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಚಾತಿ ಸತ್ತಹಿ ಅವಯವೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸತ್ತಪತಿಟ್ಠೋ। **ಸಬ್ಬಕನಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಛದ್ದನ್ತಕುಲಹತ್ಥೀಹಿ ಹೀನೋ। **ಉಪೋಸಥಕುಲಾ ಸಬ್ಬಜೇಟ್ಠೋ**ತಿ ಉಪೋಸಥಕುಲತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಪ್ಪಧಾನೋ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ಮಹಾದಾನಂ ದತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ। ಚಕ್ಕವತ್ತೀನಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಪುತ್ತಾನಞ್ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ **ಚಿನ್ತಯನ್ತಾನಂ ಆಗಚ್ಛತಿ। ಅಪನೇತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ ಅಪನೇತ್ವಾ। ಗನ್ಧಮೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಇತರೇ ಹತ್ಥೀ ನ ಸಹನ್ತಿ।

ಘರಧೇನುವಚ್ಛಕೋ ವಿಯಾತಿ ಘರೇ ಪರಿಚಿತಧೇನುಯಾ ತತ್ಥೇವ ಜಾತಸಂವದ್ಧವಚ್ಛಕೋ ವಿಯ। **ಸಕಲಪಥವಿ**ನ್ತಿ ಸಕಲಂ ಜಮ್ಬುದೀಪಸಞ್ಞಿತಂ ಪಥವಿಂ।

ಅಸ್ಸರತನವಣ್ಣನಾ

೧೪೭. **ಸಿನ್ಧವಕುಲತೋ**ತಿ ಸಿನ್ಧವಸ್ಸಾಜಾನೀಯಕುಲತೋ।

ಮಣಿರತನವಣ್ಣನಾ

೨೪೮. **ಸಕಟನಾಭಿಸಮಪರಿಣಾಹ**ನ್ತಿ ಪರಿಣಾಹತೋ ಮಹಾಸಕಟಸ್ಸ ನಾಭಿಯಾ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಂ। **ಉಭೋಸು ಅನ್ತೇಸೂತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರಿ ಚಾತಿ ದ್ವೀಸು ಅನ್ತೇಸು। **ಕಣ್ಣಿಕಪರಿಯನ್ತತೋತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಞ್ಚನಪದುಮಾನಂ ಕಣ್ಣಿಕಾಯ ಪರಿಯನ್ತತೋ। **ಮುತ್ತಾಜಾಲಕೇ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧೇ ಮುತ್ತಮಯೇ ಜಾಲಕೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ। **ಅರುಣುಗ್ಗಮನವೇಲಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಅರುಣುಗ್ಗಮನಸೀಸೇನ ಸೂರಿಯುದಯಕ್ಖಣಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ।

ಇತ್ಥಿರತನವಣ್ಣನಾ

೨೪೯. "ಇತ್ಥಿರತನಂ ಪಾತುಭವತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಕುತಸ್ಸಾ ಪಾತುಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮದ್ದರಾಜಕುಲತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಮದ್ದರಟ್ಠಂ ಕಿರ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅಭಿರೂಪಾನಂ ಇತ್ಥೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಸಿಞ್ಚಯಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ದೇವೀ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ದೇವೀ, ಭದ್ದಕಾಪಿಲಾನೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿ ಇತ್ಥಿರತನಂ ಮದ್ದರಟ್ಠೇ ಏವ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। **ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನ।

ಸಣ್ಠಾನಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಸರೀರಾವಯವಾನಂ ಸುಸಣ್ಠಿತಾಯ। ಅವಯವಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಹಿ ಸಮುದಾಯಪಾರಿಪೂರಿಸಿದ್ಧಿ । **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಸರೀರಂ "ರೂಪಂ ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೬) ವಿಯ। **ದಸ್ಸನೀಯಾ**ತಿ ಸುರೂಪಭಾವೇನ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಯುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ದಿಸ್ಸಮಾನಾವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ** ಯೋನಿಸೋ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ವಸೇನ। **ಪಸಾದಾವಹತ್ತಾ**ತಿ ಕಾರಣವಚನೇನ ಯಥಾ ಪಾಸಾದಿಕತಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ದಸ್ಸನೀಯತಾಯ ಪಾಸಾದಿಕತಾಸಿದ್ಧಿ, ಅಭಿರೂಪತಾಯ ಚ ದಸ್ಸನೀಯತಾಸಿದ್ಧಿ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ನಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಟಿಲೋಮತೋ ವಾ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ಪಾಸಾದಿಕತಾಸಿದ್ಧಿ, ಪಾಸಾದಿಕತಾಯ ದಸ್ಸನೀಯತಾಸಿದ್ಧಿ, ದಸ್ಸನೀಯತಾಯ ಅಭಿರೂಪತಾಸಿದ್ಧಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಭಿರೂಪತಾದಿಕೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸರೀರೇ ದೋಸಾಭಾವವಸೇನಪಿ ತೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಭಿರೂಪಾ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪಮಾಣಯುತ್ತಾ, ಏವಂ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಯೋಗತೋ ಚ ಪಾಸಾದಿಕಾ ನಾತಿದೀಘತಾದಯೋ, ಏವಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ದಿಬ್ಬರೂಪತಾಸಮ್ಪತ್ತಿಪೀತಿ **"ಅಪ್ಪತ್ತಾ ದಿಬ್ಬವಣ್ಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಆರೋಹಸಮ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಉಬ್ಬೇಧೇನ ಪಾಸಾದಿಕಭಾವತೋ। **ಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪತ್ತಿ** ವುತ್ತಾ ಕಿಸಥೂಲದೋಸಾಭಾವತೋ। **ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ** ವಿವಣ್ಣತಾಭಾವತೋ। **ಕಾಯವಿಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸರೀರದೋಸಸ್ಸ। **ಸತವಾರವಿಹತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ವಿಹತಸ್ಸ, "ಸತವಾರವಿಹತಸ್ಸಾ"ತಿ ಚ ಇದಂ ಕಪ್ಪಾಸಪಿಚುವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತೂಲಪಿಚುನೋ ಪನ ವಿಹನನಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಕುಙ್ಕುಮತಗರತುರುಕ್ಖಯವನಪುಪ್ಫಾನಿ **ಚತುಜ್ಜಾತಿ**। "ತಮಾಲತಗರತುರುಕ್ಖಯವನಪುಪ್ಫಾನೀ"ತಿ ಅಪರೇ।

ಅಗ್ಗಿದಡ್ಢಾ ವಿಯಾತಿ ಆಸನಗತೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ದಡ್ಢಾ ವಿಯ। **ಪಠಮಮೇವಾ**ತಿ ರಾಜಾನಂ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಕಿಚ್ಚನ್ತರಪ್ಪಸುತಾ ಅಹುತ್ವಾ ಕಿಚ್ಚನ್ತರತೋ ಪಠಮಮೇವ, ದಸ್ಸನಸಮಕಾಲಂ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ರಞ್ಞೋ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪಚ್ಛಾ ನಿಪಾತನಂ ನಿಸೀದನಂ ಸೀಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಪಚ್ಛಾನಿಪಾತಿನೀ**। ತಂ ತಂ ಅತ್ತನಾ ರಞ್ಞೋ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ "ಕಿಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬತಾಯ ಕಿಂ ಕರಣಂ ಪಟಿಸಾವೇತೀತಿ **ಕಿಂಕಾರಪಟಿಸ್ಸಾವಿನೀ**।

ಮಾತುಗಾಮೋ ನಾಮ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಠಜಾತಿಕೋ, ಇತ್ಥಿರತನಸ್ಸ ಪನ ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸ್ವಾಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಗುಣಾತಿ ರೂಪಗುಣಾ ಚೇವ ಆಚಾರಗುಣಾ ಚ। **ಪುರಿಮಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಕತಸ್ಸ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಇತ್ಥಿರತನಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವಸಂವತ್ತನಿಯಸ್ಸ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋಪಿ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಸಂವತ್ತನಿಯಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಫಲವಿಸೇಸಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿಯೇವ। ತೇನಾಹ **"ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿ,

ಏತೇನ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕರತನೇಸು ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸುಪಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸಾನಂ ತದುಪನಿಸ್ಸಯತಾ ವಿಭಾವಿತಾ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಪುಬ್ಬೇ ಏಕದೇಸವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಪಾರಿಪೂರೀ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಾ ಜಾತಾ।

ಗಹಪತಿರತನವಣ್ಣನಾ

೧೫೦. **ಪಕತಿಯಾ ವಾ**ತಿ ಸಭಾವೇನೇವ ಚಕ್ಕರತನಪಾತುಭಾವತೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ। ಯಾದಿಸಂ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಚಕ್ಕರತನಾನುಭಾವನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಾದಿಸಂ ಏತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗಹಪತಿರತನಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ ಆಹ "**ಚಕ್ಕರತನಾನುಭಾವಸಹಿತ**"ನ್ತಿ। ಕಾರಣಸ್ಸ ಹಿ ಏಕಸನ್ತತಿಪತಿತತಾಯ, ಫಲಸ್ಸ ಚ ಸಮಾನಕಾಲಿಕತಾಯ ತಥಾವಚನಂ।

ಪರಿಣಾಯಕರತನವಣ್ಣನಾ

೧೫೧. "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ಅಯಂ ಅಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾವಬೋಧನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ಪಣ್ಡಿತೋ**। ಬಾಹುಸಚ್ಚಬ್ಯತ್ತಿಯಾ **ಬ್ಯತ್ತೋ**। ಸಭಾವಸಿದ್ಧಾಯ ಮೇಧಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪಕತಿಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ಮೇಧಾವೀ**। ಅತ್ತನೋ ಯಾಥಾವಬುದ್ಧಮತ್ಥಂ ಪರೇಸಂ ವಿಭಾವೇತುಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ಸಮತ್ಥತಾಯ **ವಿಭಾವೀ**। **ವವತ್ಥಪೇತು**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಛಿತುಂ।

ಚತುಇದ್ಧಿಸಮನ್ನಾಗತವಣ್ಣನಾ

೧೫೨. ವಿಪಚ್ಚನಂ ವಿಪಾಕೋ, ವಿಪಾಕೋ ಏವ **ವೇಪಾಕೋ** ಯಥಾ "ವಿಕತಮೇವ ವೇಕತ"ನ್ತಿ। ಸಮಂ ನಾತಿಸೀತನಾಚ್ಚುಣ್ಹತಾಯ ಅವಿಸಮಂ ಭುತ್ತಸ್ಸ ವೇಪಾಕೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಮವೇಪಾಕಿನೀ, ತಾಯ **ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ**।

ಧಮ್ಮಪಾಸಾದಪೋಕ್ಖರಣಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೩. **ಜನರಾಸಿಂ ಕಾರೇತ್ವಾ** ತೇನ ಜನರಾಸಿನಾ ಖಣಿತ್ವಾ **ನ ಮಾಪೇಸಿ**। ಕಿಞ್ಚರಹೀತಿ ಆಹ "**ರಞ್ಞೋ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ಏಕಾಯ** ವೇದಿಕಾಯ **ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಾ** ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ । **ಪರಿವೇಣಪರಿಚ್ಛೇದಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪರಿವೇಣಂ** ನಾಮ ಸಮನ್ತತೋ ವಿವಟಙ್ಗಣಭೂತಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ತೀರಂ, ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದಭೂತೇ ಪರಿಯನ್ತೇ **ಏಕಾಯ** ವೇದಿಕಾಯ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ। **ಏತದಹೋಸೀ**ತಿ ಏತಂ "ಯಂನೂನಾಹಂ ಇಮಾಸು ಪೋಕ್ಖರಣೀಸೂ"ತಿಆದಿಕಂ ಅಹೋಸೀತಿ। **ಸಬ್ಬೋತುಕ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಉತೂಸು ಪುಪ್ಫನಕಂ। **ನಾನಾವಣ್ಣಉಪ್ಪಲಬೀಜಾದೀನೀ**ತಿ ರತ್ತನೀಲಾದಿನಾನಾವಣ್ಣಪುಪ್ಫೇನ ಪುಪ್ಫನಕಉಪ್ಪಲಬೀಜಾದೀನಿ। **ಜಲಜಥಲಜಮಾಲ**ನ್ತಿ ಜಲಜಥಲಜಪುಪ್ಫಮಾಲಂ।

೧೫೪. **ಪರಿಚಾರವಸೇನಾ**ತಿ ತಙ್ಖಣಿಕಪರಿಚಾರವಸೇನ, ಇದಞ್ಚ ಪಠಮಂ ಪಟ್ಠಪಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ವುತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ಯಾನಸಯನಾದೀನಿ ವಿಯ ಇತ್ಥಿಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿಕಾನಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ ಏವ। ತೇನಾಹ "ಇತ್ಥೀಹಿಪೀ"ತಿಆದಿ। **ಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನಾ**ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನ। ದೀಯತೀತಿ **ದಾನಂ,** ದೇಯ್ಯವತ್ಥು। ತಂ ಅಗ್ಗೀಯತಿ ನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ದಾನಗ್ಗಂ,** ಪರಿವೇಸನಟ್ಠಾನಂ। **ತಾದಿಸಾನಿ ಅತ್ಥೀ**ತಿ ಯಾದಿಸಾನಿ ರಞ್ಞೋ ದಾನಗ್ಗೇ ಖೋಮಸುಖುಮಾದೀನಿ ವತ್ಥಾನಿ, ತಾದಿಸಾನಿ **ಯೇಸಂ** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಾನಿ ಸನ್ತಿ। **ಓಹಾಯಾ**ತಿ ಪಹಾಯ ತತ್ಥೇವ ಠಪೇತ್ವಾ। ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ ಯೇಸಂ ತೇತಿ **ಅತ್ಥಿಕಾ**। ಏವಂ **ಅನತ್ಥಿಕಾ**ಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

೧೫೫. ಕಲಹಸದ್ದೋಪೀತಿ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ದಾನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಗೇಹತೋ ನೀಹತಂ ಪುನ ಗೇಹಂ ಪವೇಸೇತುಂ ನ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮುಚ್ಚೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಖೋ ಏತಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪತಿರೂಪ"**ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೫)।

೧೫೭. ಉಣ್ಹೀಸಮತ್ಥಕೇತಿ ಸಿಖಾಪರಿಯನ್ತಮತ್ಥಕೇ। **ಪರಿಚ್ಛೇದಮತ್ಥಕೇತಿ** ಪಾಸಾದಙ್ಗಣಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ।

೧೫೮. ಹರತೀತಿ ಅತಿವಿಯ ಪಭಸ್ಸರಭಾವೇನ ಚಕ್ಖೂನಿ ಪಟಿಹರನ್ತಂ ದುದ್ದಿಕ್ಖತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಹರತಿ ಅಪನೇನ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತಂ ಪನ ಹರಣಂ ನೇಸಂ ಪರಿಪ್ಫನ್ದನೇನಾತಿ ಆಹ **"ಫನ್ದಾಪೇತೀ"**ತಿ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಝಾನಸಮ್ಪತ್ತಿವಣ್ಣನಾ

೧೬೦. ಮಹತಿಯಾ ಇದ್ಧಿಯಾತಿ ಮಹನ್ತೇನ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸಮಿಜ್ಝನೇನ। **ತೇಸಂಯೇವ** ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತತ್ಥಾನಂ। **"ಅನುಭವಿತಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಆನುಭಾವ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸಾಧನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ ಕತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮ್ಪತ್ತಿಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸಾ"**ತಿ ಆಹ। ಅತ್ತಾನಂ ದಮೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ದಮೋ**।

ಬೋಧಿಸತ್ತಪುಬ್ಬಯೋಗವಣ್ಣನಾ

ಅಸ್ಸಾತಿ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನರಞ್ಞೋ। **ಏಕೋ ಥೇರೋತಿ** ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತೋ ನಾಮಗೋತ್ತತೋ ಅಞ್ಞತರೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಥೇರೋ। **ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾತಿ** ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ। **ಕಟ್ಠತ್ಥರಣನ್ತಿ** ಕಟ್ಠಮಯಂ ಅತ್ಥರಣಂ, ದಾರುಫಲಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪರಿಭೋಗಭಾಜನನ್ತಿ ಪಾನೀಯಪರಿಭೋಜನೀಯಾದಿಪರಿಭೋಗಯೋಗ್ಯಂ ಭಾಜನಂ। **ಆರಕಣ್ಟಕನ್ತಿ** ಸೂಚಿವಿಜ್ಝನಕಕಣ್ಟಕಂ। **ಪಿಪ್ಫಲಿಕನ್ತಿ** ಖುದ್ದಕಸತ್ಥಕಂ। **ಉದಕತುಮ್ಬಕನ್ತಿ** ಕುಣ್ಡಿಕಂ।

ಕೂಟಾಗಾರದ್ವಾರೇಯೇವ ನಿವತ್ತೇಸೀತಿ ಕೂಟಾಗಾರಂ ಪವಿಟ್ಠಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತೇಸಂ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಪವತ್ತಿಯಾ ಓಕಾಸಂ ನಾದಾಸಿ।

೧೬೧. ಕಸಿಣಮೇವ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ, ತೇಸಞ್ಚ ಪದೇಸಾನಂ ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಕಸಿಣಸದಿಸತ್ತಾ।

೧೬೨. ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾನಿ। ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಪ್ಪಮಞ್ಞಾನಂಯೇವ ವಚನಂ ತಾಸಂ ತದಾ ಆದರಗಾರವವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತತ್ತಾ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನೇಸು ಆದರೋ ನತ್ಥಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನತಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ ತಾನಿಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಹಾಸತ್ತೋ ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಕಾಲೇ ಯತ್ತಕೇ ಲೋಕಿಯಗುಣೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತದಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿಯೇವ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಚತುರಾಸೀತಿನಗರಸಹಸ್ಸಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೬೩. ಅಭಿಹರಿತಬ್ಬಭತ್ತನ್ತಿ ಉಪನೇತಬ್ಬಭತ್ತಂ।

೧೬೪. ನಿಬದ್ಧವತ್ತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪನಿಬದ್ಧಂ ಪಾಕವತ್ತಂ।

ಸುಭದ್ದಾದೇವಿಉಪಸಙ್ಕಮನವಣ್ಣನಾ

೧೯೫. **ಆವಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಅತಿವಿಸಿತ್ವಾ। ಯಂ ಯಂ ರಞ್ಞೋ ಇಚ್ಛಿತಂ ದಾನೂಪಕರಣಞ್ಚೇವ ಭೋಗೂಪಕರಣಞ್ಚ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ತಥೇವ ಸಮಿದ್ಧಭಾವಂ ವಿತ್ಥವತಿ।

೧೯೬. ಸಚೇ ಪನ ರಾಜಾ ಜೀವಿತೇ ಛನ್ದಂ ಜನೇಯ್ಯ, ಇತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಚಿರಂ ಕಾಲಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಮಹಾನುಭಾವೋತಿ ಏವಂ ಮಹಜ್ಝಾಸಯಾ ದೇವೀ ಭೋಗೇಸು, ಜೀವಿತೇ ಚ ರಾಜಾನಂ ಸಾಪೇಕ್ಖಂ ಕಾತುಂ ವಾಯಮಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಮಾ ಹೇವ ಖೋ ರಾಜಾ"ತಿಆದಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ತಸ್ಸ ಕಾಲಙ್ಕಿರಿಯಂ ಅನಿಚ್ಛಮಾನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಛನ್ದಂ ಜನೇಹೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಛನ್ದ-**ಸದ್ದೋ ತಣ್ಹಾಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಪೇಮಂ ಉಪ್ಪಾದೇಹೀ"**ತಿ। ಅಪೇಕ್ಖತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏತಾಯ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತೀತಿ **ಅಪೇಕ್ಖಾ,** ತಣ್ಹಾ।

೧೯೭. **ಗರಹಿತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಕೇಹಿ ಗರಹಿತಾ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ಗರಹಿತಾತಿ ಅನ್ತೋಲೀನಂ ಚೋದನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ **"ಬುದ್ಧೇಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ತೇನ ವಿಞ್ಞುಗರಹಿತತ್ತಾ, ದುಗ್ಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯತೋ ಚ ಸಾಪೇಕ್ಖಕಾಲಕಿರಿಯಾ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೯೮. **ಏಕಮನ್ತಂ ಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಖುಪಥಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ।

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗಮನವಣ್ಣನಾ

೧೯೯. **ಸೋಣಸ್ಸಾತಿ** ಕೋಳಿವೀಸಸ್ಸ ಸೋಣಸ್ಸ। **ಏಕಾ ಭತ್ತಪಾತೀತಿ** ಏಕಂ ಭತ್ತವಡ್ಢಿತಕಂ। **ತಾದಿಸಂ ಭತ್ತನ್ತಿ** ತಥಾರೂಪಂ ಗರುಂ ಮಧುರಂ ಸಿನಿದ್ಧಂ ಭತ್ತಂ। **ಭುತ್ತಾನನ್ತಿ** ಭುತ್ತವನ್ತಾನಂ।

೨೦೦. **ದಾಸಮನುಸ್ಸಾತಿ** ದಾಸಾ ಚೇವ ಆಯುತ್ತಕಮನುಸ್ಸಾ ಚ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸ್ಸ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖತಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋ **"ಏತಾನಿ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

೨೦೧. **ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಸಮುದಾಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಯತ್ಥ ತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಆಯೂಹಿತಂ, ಯತೋ ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ತತೋ ತತಿಯತ್ತಭಾವತೋ ಪಭುತಿ। ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸ್ಸ ಜಾತಕದೇಸನಾ ಹಿ ತದಾ ಸಮುದಾಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಾತಿ। **ಪಂಸ್ವಾಗಾರಕೀಳಂ ವಿಯಾತಿ** ಯಥಾ ನಾಮ ದಾರಕಾ ಪಂಸೂಹಿ ವಾಪಿಗೇಹಭೋಜನಾದೀನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಾ ಯಥಾರುಚಿ ಕೀಳಿತ್ವಾ ಗಮನಕಾಲೇ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವಿಧಂಸೇನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಭಗವಾ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಕಾಲೇ ಅತ್ತನಾ ಅನುಭೂತಂ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಸದಿಸಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಂ ಆದೀನವನಿಸ್ಸರಣದಸ್ಸನವಸೇನ ವಿವಟ್ಟಾಭಿಮುಖಂ ವಿಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ "ಸಬ್ಬಾ ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ವಿಪರಿಣತಾ ವಿಧಂಸಿತಾ"ತಿ **ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಪಸ್ಸಾನನ್ದಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ವಿಪರಿಣತಾತಿ** ವಿಪರಿಣಾಮಂ ಸಭಾವವಿಗಮಂ ಗತಾ। ತೇನಾಹ **"ಪಕತಿವಿಜಹನೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಕತೀತಿ** ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಿಸಭಾವೋ, ಸೋ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಜಹಿತೋ, ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ನತ್ಥೇವ। ತೇನಾಹ **"ನಿಬ್ಬುತಪದೀಪೋ ವಿಯ ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ ಗತಾ"**ತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾತಿ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪವತ್ತೇನ ಏತ್ತಕೇನ ದೇಸನಾಮಗ್ಗೇನ। ಅನೇಕಾನಿ ವಸ್ಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿಯೇವ ಉಬ್ಬೇಧೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಅನೇಕವಸ್ಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸುಬ್ಬೇಧಾ। ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ಆದಾಯಾ**ತಿ ತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಗತಂ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ದೇಸನಾಯ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ। ಯಥಾ ನಿಸ್ಸೇಣಿಮುಚ್ಚನೇ ತಾದಿಸಂ ಸತಹತ್ಥುಬ್ಬೇಧಂ ರುಕ್ಖಂ ಪಕತಿಪುರಿಸೇನ ಆರೋಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಅನಿಚ್ಚತಾವಿಭಾವನೇನ ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಪೇಕ್ಖಾನಿಸ್ಸೇಣಿಮುಚ್ಚನೇ ಕೇನಚಿ ಆರೋಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಆಹ **"ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ಆದಾಯ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಮುಞ್ಚನ್ತೋ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ತೇನೇವಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣೇನೇವ, ಆದಿತೋ ಸಾತಿಸಯಂ ಕಾಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾಪಿ ಉಪರಿ ನೇಸಂ "ಪಸ್ಸಾನನ್ದಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆದೀನವಂ, ಓಕಾರಂ, ಸಂಕಿಲೇಸಂ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸಞ್ಚ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ನಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಾ। **ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಅತೀತಕಾಲೇ। **ವಸಭರಾಜಾ**ತಿ ವಸಭನಾಮಕೋ ಸೀಹಳಮಹಾರಾಜಾ।

ಉದಕಪುಪ್ಫುಳಾದಯೋತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತಿಣಗ್ಗೇ ಉಸ್ಸಾವಬಿನ್ದುಆದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸ್ಸ ಪನಾತಿ **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸತ್ಥಜೋತನೋ, ತೇನ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಮಹಾರಾಜಾ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಚ ಸಮಣಭಾವೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ಯತೋ ವಿಧುಯ ಏವ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಸಮಣಭಾವಸಂಕಿಲೇಸಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪಾವಿಸಿ, ಏವಂಭೂತಸ್ಸಾಪಿ ತಸ್ಸ ಕಾಲಂ ಕಿರಿಯತೋ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಸಬ್ಬಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅನ್ತರಹಿತಾ, ನ ತತೋ ಪರಂ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಮನುಸ್ಸೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣವಿಸೇಸೋತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅನಾರುಳ್ಹನ್ತಿ "ರಾಜಾ ಕಿರ ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೬೦) "ಪುನ ಥೇರಂ ಆಮನ್ತೇಸೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೬೨) ಚ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಸೋ ಹಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಸಙ್ಗೀತಿಂ ಅನಾರುಳ್ಹೋ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ ಆಗತೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಪಿಟ್ಠಿವತ್ತಕಭಾವೇನ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಏವಾತಿ।

ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೫. ಜನವಸಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಾತಿಕಿಯಾದಿಬ್ಯಾಕರಣವಣ್ಣನಾ

೧೭೩-೧೭೫. **"ಪರಿತೋ"**ತಿ ಪದಂ ಯಥಾ ಸಮನ್ತತ್ಥವಾಚಕೋ, ಏವಂ ಸಮೀಪತ್ಥವಾಚಕೋಪಿ ಹೋತೀತಿ **ಸಮನ್ತಾ ಸಾಮನ್ತಾ**ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಆಮೇಡಿತೇನ ಪನ ಸಮನ್ತತ್ಥೋ ಜೋತಿತೋ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಸಾಮನ್ತಾ ಜನಪದೇಸು "ನಾತಿಕೇ ವಿಹರತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ನಾತಿಕಸ್ಸಾತಿ ವಿಞ್ಞಾತೋ ಯಮತ್ಥೋ। ಯಸ್ಸ ಪರಿತೋ ಜನಪದೇಸು ಬ್ಯಾಕರೋತಿ, ತತ್ಥ ಪರಿಚಾರಕಾರಕಾನಂ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧಂ, ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವಾ ತಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ "ಪರಿತೋ ಪರಿತೋ ಜನಪದೇಸು" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಚಾರಕೇ**ತಿ ಉಪಾಸಕೇ। ತೇನಾಹ **"ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾನಂ ಪರಿಚಾರಕೇ"**ತಿ। **ಉಪಪತ್ತೀಸೂ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೀಸು। **ಞಾಣಗತಿಪುಞ್ಞಾನಂ ಉಪಪತ್ತೀಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಞಾಣಗತೂಪಪತ್ತಿ** ನಾಮ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಞಾಣಗಮನಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ"ತಿಆದಿ। **ಪುಞ್ಞೂಪಪತ್ತಿ** ನಾಮ ತಂತಂದೇವನಿಕಾಯೂಪಪತ್ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ "ವಜ್ಜಿಮಲ್ಲೇಸೂ"ತಿಆದಿಕೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚತೂಸುಪಿ ಪದೇಸು। **ಪುರಿಮೇಸೂ**ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ದಸಸುಯೇವಾ**ತಿ ತೇಸು ಏವ ದಸಸು ಜನಪದೇಸು। **ಪರಿಚಾರಕೇ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ** ಬ್ಯಕಾತಬ್ಬಾನಂ ಬಹೂನಂ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭನತೋ। ನಾತಿಕೇ ಭವಾ **ನಾತಿಕಿಯಾ**।

ನಿಟ್ಠಙ್ಗತಾತಿ ನಿಟ್ಠಂ ನಿಚ್ಛಯಂ ಉಪಗತಾ।

ಆನನ್ದಪರಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭೬. ಯಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ನಾಮ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಾಯ, ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಾ ಚ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಾಯ, ತಸ್ಮಾ "ಅಹೋ ಧಮ್ಮೋ, ಅಹೋ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಗುಣಕಿತ್ತನಾಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಬುದ್ಧಗುಣಕಿತ್ತನಾ ಏವ ಹೋತೀತಿ "ಭಗವನ್ತಂ ಕಿತ್ತಯಮಾನರೂಪಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ "ಅಹೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ।

೧೭೮. **ಞಾಣಗತೀ**ತಿ "ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಂ ಪಹಾತಬ್ಬಪಹಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಗಮನಂ। ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಸಾ ಏವ ಞಾಣಗತಿಯಾ ವಸೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಓಪಪಾತಿಕತಾದಿವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ತಾದಿಸಂ ತಸ್ಸ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಞಾಣಾಭಿಸಮ್ಪರಾಯಮೇವಾ"**ತಿ।

೧೭೯. ಉಪಸನ್ತಂ ಪತಿ ಸಮ್ಮತಿ ಆಲೋಕೇಯತೀತಿ **ಉಪಸನ್ತಪತಿಸೋ**। **ಉಪಸನ್ತದಸ್ಸನೋ** ಉಪಸನ್ತಉಸ್ಸನ್ನೋ। **ಭಾತಿರಿವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ರ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ, **ಇವ**-ಸದ್ದೋ ಭುಸತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅತಿವಿಯ ಭಾತೀ"**ತಿ।

ಜನವಸಭಯಕ್ಖವಣ್ಣನಾ

೧೮೦. ಜೇಟ್ಠಕಭಾವೇನ ಜನೇ ವಸಭಸದಿಸೋತಿ ಜನವಸಭೋತಿ ಅಸ್ಸ ದೇವಪುತ್ತಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ।

ಇತೋ ದೇವಲೋಕಾ ಚವಿತ್ವಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ರಾಜಭೂತಸ್ಸ। ಮನುಸ್ಸಲೋಕಾ ಚವಿತ್ವಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಭೂತಸ್ಸ। **ಏತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಭವೇ, ಏತ್ಥಾಪಿ ವೇಸ್ಸವಣಸ್ಸ ಸಹಬ್ಯತಾವಸೇನ।

೧೮೧. ಆಸಿಸನಂ **ಆಸಾ,** ಪತ್ಥನಾ। ಆಸಾಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಕುಸಲಚ್ಛನ್ದಂ ವದತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗತ್ಥಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯದಗ್ಗೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಗ್ಗ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ತಂ ದಿವಸಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **"ಪುರಿಮಂ...ಪೇ॰... ಅವಿನಿಪಾತೋ"**ತಿ ಇದಂ ಯಥಾ ತತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಸುಗತಿತೋ ಸುಗತೂಪಪತ್ತಿಯೇವ ಅಹೋಸಿ, ತಥಾ

ಕತೂಪಚಿತಕುಸಲಕಮ್ಮತ್ತಾ। ಫುಸ್ಸಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ ಹಿ ಸಮ್ಭತವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಕುಸಲಸಮ್ಭಾರೋ ಏಸ ದೇವಪುತ್ತೋ। **ಅನಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ** ಅನು ಅನು ಅಚ್ಛರಿಯಂ। ತೇನಾಹ "**ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಚ್ಛರಿಯಮೇವಾ**"ತಿ। **ಸಯಂಪರಿಸಾಯಾತಿ** ಸಕಾಯ ಪರಿಸಾಯ। **ಭಗವತೋ ದಿಟ್ಠಸದಿಸಮೇವಾತಿ** ಆವಜ್ಜನಸಮನನ್ತರಂ ಯಥಾ ತೇ ಭಗವತೋ ಚತುವೀಸತಿಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಞಾಣಗತಿತೋ ದಿಟ್ಠಾ, ಏವಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠಸದಿಸಮೇವ। **ವೇಸ್ಸವಣಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಂ** ಮಯಾತಿ ವದತಿ।

ದೇವಸಭಾವಣ್ಣನಾ

೨೮೨. **ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಸಙ್ಗಹತ್ಥನ್ತಿ** ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ಆರಕ್ಖಾಸಂವಿಧಾನವಸೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ "ವಸ್ಸೂಪಗತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಏವಂ ಸುಖೇನ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ, **ಪವಾರಣಸಙ್ಗಹೋ** ಪನಸ್ಸ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಪರಿಸ್ಸಯಪರಿಹರಣತ್ಥಂ। ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಂ ದೂರಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅತ್ತನಾಪಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಂ ಸನ್ನಿಪತಿಯೇವ। **ಏತ್ಥೇತ್ಥಾತಿ** ಏತ್ಥ ಏತ್ಥ ಅಯ್ಯಾನಂ ವಸನಟ್ಠಾನೇ।

ತದಾಪೀತಿ "ಪುರಿಮಾನಿ ಭನ್ತೇ ದಿವಸಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಕಾಲೇಪಿ। **ಏತೇನೇವ ಕಾರಣೇನಾತಿ** ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕನಿಮಿತ್ತಮೇವ। ತೇನಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ತದಹುಪೋಸಥೇ ಪನ್ನರಸೇ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯಾ"ತಿಆದಿ। ಆಸನೇಪಿ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಸುಧಮ್ಮಾಯ ದೇವಸಭಾಯ ಪರಮಂ ದೇವೇಸು ತಾವತಿಂಸೇಸು ನಿಸಿನ್ನೇಸು ತಸ್ಸಾ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ನಿಸೀದನ್ತಿ, ಇದಂ ನೇಸಂ ಆಸನೇ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಚಾರಿತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಯೇನತ್ಥೇನಾತಿ ಯೇನ ಕಿಚ್ಚೇನ ಯೇನ ಪಯೋಜನೇನ। **ಆರಕ್ಖತ್ಥನ್ತಿ** ಆರಕ್ಖಭೂತಮತ್ಥಂ। ವುತ್ತಂ ವಚನಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ವುತ್ತವಚನಾ,** ಮಹಾರಾಜಾನೋ।

೨೮೩. **ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ** ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ।

ಸನಙ್ಕುಮಾರಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೮೪. ಅಭಿಸಮ್ಭವಿತುಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ **ಅನಭಿಸಮ್ಭವನೀಯೋ**। ತೇನಾಹ "**ಅಪ್ಪತ್ತಬ್ಬೋ**"ತಿಆದಿ। ಚಕ್ಖುಯೇವ ಪಥೋ ರೂಪದಸ್ಸನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ ಉಪಾಯೋತಿ ಚಕ್ಖುಪಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಚಕ್ಖುಪಥಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಆಹ "**ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇ**"ತಿ, ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಗೋಚರಯೋಗ್ಗೋ ವಾ **ಚಕ್ಖುಪಥೋತಿ** ಆಹ "**ಆಪಾಥೇ ವಾ**"ತಿ। **ನಾಭಿಭವತೀತಿ** ನ ಅಭಿಭವತಿ, ಗೋಚರಭಾವಂ ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹೇಟ್ಠಾ ಹೇಟ್ಠಾತಿ** ತಾವತಿಂಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ಹೇಟ್ಠಾ, ನ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ, ನಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। "ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ ಹಿ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಯಥಾ ಜಾತಿರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಉಪರಿಮಾನ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಉಪರಿಮಾನಂ ಮೂಲಪಟಿಸನ್ಧಿರೂಪಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಮಾಪಿತಮೇವ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸುಣನ್ತೋವ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮೀತಿ ಗತಿಯೋ ಉಪಧಾರೇನ್ತೋ ಬಹಿ ವಿಸಟವಿತಕ್ಕವಿಚ್ಛೇದೇನ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪನ್ನಚಿತ್ತತಾಯ। **ಮಯ್ಹಂ ಅಯ್ಯಕಸ್ಸಾತಿ** ಭಗವನ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ಪಞ್ಚ ಸಿಖಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಚಸಿಖೋ, ಪಞ್ಚಸಿಖೋ ವಿಯ **ಪಞ್ಚಸಿಖೋತಿ** ಆಹ "**ಪಞ್ಚಸಿಖಗನ್ಧಬ್ಬಸದಿಸೋ**"ತಿ। **ಮಮಾಯನ್ತೀತಿ** ಪಿಯಾಯನ್ತಿ।

೧೮೫. **ಸುಮುತ್ತೋ**ತಿ ಸರದೋಸೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ಮುತ್ತೋ। ಯೇಹಿ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದೀಹಿ ಪಲಿಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸರೋ ಅವಿಸ್ಸಟ್ಠೋ ಸಿಯಾ, ತದಭಾವತೋ ವಿಸ್ಸಟ್ಠೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಅಪಲಿಬುದ್ಧೋ**"ತಿ। ವಿಞ್ಞಾಪೇತೀತಿ **ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ,** ಅನ್ತೋಗಧಹೇತುಅತ್ಥೋ ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ಏಸ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸದ್ದೋತಿ ಆಹ "**ಅತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನೋ**"ತಿ। ಸರಸ್ಸ ಮಧುರತಾ ನಾಮ ಮದ್ದವನ್ತಿ ಆಹ "**ಮಧುರೋ ಮುದೂ**"ತಿ। ಸವನಂ ಅರಹತೀತಿ **ಸವನೀಯೋ।** ಸವನಾರಹತಾಯ ಚ ಆಪಾಥಸುಖತಾಯಾತಿ ಆಹ "**ಕಣ್ಣಸುಖೋ**"ತಿ। **ಬಿನ್ದೂ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಿತೋ। ಆಕೋಟಿತಭಿನ್ನಕಂಸಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅನೇಕಾವಯವೋ ಅಹುತ್ವಾ ನಿರವಯವೋ, ಏಕಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಏಕಗ್ಘನೋ**"ತಿ, ಏತೇನೇವಸ್ಸ ಅವಿಸಾರಿತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಗಮ್ಭೀರುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಚಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರತಾತಿ ಆಹ "**ನಾಭಿಮೂಲತೋ**"ತಿಆದಿ। **ಏವಂ ಸಮುಟ್ಠಿತೋ**ತಿ ಜೀವ್ಹಾದಿಪ್ಪಹಾರಮತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತೋ। **ಅಮಧುರೋ ಚ ಹೋತಿ** ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಾನಂ ಪರಿಲಹುಭಾವತೋ। **ನ ಚ ದೂರಂ ಸಾವೇತಿ** ವೀರಭಾವಾಭಾವತೋ। **ನಿನ್ನಾದೀ** ಸುವಿಪುಲಭಾವತೋ ಸವಿಸೇಸಂ ನಿನ್ನಾದೋ, ಪಾಸಂಸನಿನ್ನಾದೋ ವಾ। ತೇನಾಹ "**ಮಹಾಮೇಘ...ಪೇ॰... ಯುತ್ತೋ**"ತಿ।

ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮನ್ತಿ ದುತಿಯಂ, ಚತುತ್ಥಂ, ಛಟ್ಠಂ, ಅಟ್ಠಮಞ್ಚ ಪದಂ। **ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಠಮಸ್ಸ, ತತಿಯಸ್ಸ, ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ, ಸತ್ತಮಸ್ಸ ಚ। **ಅತ್ಥೋಯೇವಾ**ತಿ ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ ಏವ। ವಿಸ್ಸಟ್ಠತಾ ಹಿಸ್ಸ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಮಞ್ಜುಭಾವೋ ಸವನೀಯತಾಯ, ಬಿನ್ದುಭಾವೋ ಅವಿಸಾರಿತಾಯ, ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ನಿನ್ನಾದಿತಾಯಾತಿ। **ಯಥಾಪರಿಸ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಯಥಾ**-ಸದ್ದೋ ಪರಿಮಾಣವಾಚೀ, ನ ಪಕಾರಾದಿವಾಚೀತಿ ಆಹ "**ಯತ್ತಕಾ ಪರಿಸಾ**"ತಿ, ತೇನ ಪರಿಸಪ್ಪಮಾಣಂ ಏವಸ್ಸ ಸರೋ ನಿಚ್ಛರತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ತತ್ತಕಮೇವಾ**"ತಿಆದಿ।

"ಯೇ ಹಿ ಕೇಚೀ"ತಿಆದಿ "ಯಾವಞ್ಚ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಹೇತುಕಿತ್ತನವಸೇನ ಸಮತ್ಥನಂ ಸರಣೇಸು ನೇಸಂ ನಿಚ್ಚಸೇವನೇನ, ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇನ ಛಕಾಮಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಅನುಪ್ಪಾದನತೋ। ತೇನಾಹ "**ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ...ಪೇ॰... ವದತೀ**"ತಿ। **ನಿಬ್ಬೇಮತಿಕಗಹಿತಸರಣೇ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನಾಗತಸರಣಗಮನೇ। ತೇ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಗ್ಘಾತಿತವಿಚಿಕಿಚ್ಛತಾಯ ರತನತ್ತಯೇ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾಯೇವ, ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾಯ ವಸೇನ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗುಣೇ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಜಾನನ್ತಿ, ಅಪರನೇಯ್ಯಬುದ್ಧಿನೋ ತೇ ಪರಿಯಾಯತೋ ನಿಬ್ಬೇಮತಿಕಗಹಿತಸರಣಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಗನ್ಧಬ್ಬದೇವಗಣ**ನ್ತಿ ಗನ್ಧಬ್ಬದೇವಸಮೂಹಂ। ತುಕಾ ವುಚ್ಚತಿ ಖೀರಿಣೀ ಯಾ ತುಕಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸಾ ಚುಣ್ಣಂ **ತುಕಾಪಿಟ್ಠಂ।** ತಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಂ ಘನಂ ನಿರನ್ತರಚಿತಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಭಾವಿತಇದ್ಧಿಪಾದವಣ್ಣನಾ

೧೮೭. **ಸುಪಞ್ಞತ್ತಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪಿತಾ ಬೋಧಿತಾ, ಅಸಙ್ಕರತೋ ವಾ ಠಪಿತಾ, ತಂ ಪನ ಬೋಧನಂ, ಅಸಙ್ಕರತೋ ಠಪನಞ್ಚ ಅತ್ಥತೋ ದೇಸನಾ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ಸುಕಥಿತಾ**"ತಿ। **ಇಜ್ಝನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಸಮಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ, ನಿಪ್ಫಜ್ಜನಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ। ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದೋತಿ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ,** ಇದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮುಪಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಸಙ್ಖಾತಂ ಇದ್ಧಿಂ ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಪಾದೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಜ್ಝತೀತಿ **ಇದ್ಧಿ,** ಸಮಿಜ್ಝತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದ್ಧಿ ಏವ ಪಾದೋ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ,** ಇದ್ಧಿಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ತಾವ "ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇದ್ಧಿಪಹೋನಕತಾಯಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿಯಾ ನಿಪ್ಫಾದನೇ ಸಮತ್ಥಭಾವಾಯ। **ಇದ್ಧಿವಿಸವಿತಾಯಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿಯಾ ನಿಪ್ಫಾದನೇ ಯೋಗ್ಯಭಾವಾಯ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಹಿ ಧಾತೂನಂ ಯೋಗ್ಯತ್ಥೋ **ವಿ**-ಪುಬ್ಬೋ **ಸು**-ಸದ್ದೋ, ವಿಸವನಂ ವಾ ಪಜ್ಜನಂ **ವಿಸವಿತಾ,** ತತ್ಥ ಕಾಮಕಾರಿತಾ ವಿಸವಿತಾ। ತೇನಾಹ "**ಪುನಪ್ಪುನ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಇದ್ಧಿವಿಕುಬ್ಬನತಾಯಾ**ತಿ ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿಯಾ ವಿವಿಧರೂಪಕರಣಾಯ। ತೇನಾಹ "**ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ।

“ಛನ್ದಞ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಲಭತಿ ಸಮಾಧಿಂ, ಲಭತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಛನ್ದಸಮಾಧೀ”ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೪೩೨) ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಛನ್ದಾಧಿಪತಿ ಸಮಾಧಿ **ಛನ್ದಸಮಾಧೀ**ತಿ ಅಧಿಪತಿಸದ್ದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಸೋ ವುತ್ತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಅಧಿಪತಿಸದ್ದತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನ ಪನ **“ಛನ್ದಹೇತುಕೋ, ಛನ್ದಾಧಿಕೋ ವಾ ಸಮಾಧಿ ಛನ್ದಸಸಮಾಧೀ”**ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **“ಪಧಾನಭೂತಾ**ತಿ ವೀರಿಯಭೂತಾ”ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರಾದಿನಿವತ್ತನತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಗ್ಗಹಣನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಸಙ್ಖರೋತೀತಿ **ಸಙ್ಖಾರೋ,** ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವೀರಿಯಂ। ತತ್ಥ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಕತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಪಧಾನಗ್ಗಹಣನ್ತಿ **ಪಧಾನಭೂತಾ** ಸೇಟ್ಠಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಪನ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ವಿಸುಂ ಸಮಾಸಯೋಜನವಸೇನ ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಇದ್ಧಿಪಾದತ್ಥೋ ಪಾದಸ್ಸ ಉಪಾಯತ್ಥತಂ, ಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥತಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾಯೋಗವಸೇನ ಇಧ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ವಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಪುಬ್ಬಭಾಗಾನಂ ಕತ್ತುಕರಣಿದ್ಧಿಭಾವಂ, ಉತ್ತರಚೂಳಭಾಜನೀಯೇ ವಾ ವುತ್ತೇಹಿ ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಇದ್ಧಿಪಾದೇಹಿ ಸಾಧೇತಬ್ಬಾಯ ಇದ್ಧಿಯಾ ಕತ್ತಿದ್ಧಿಭಾವಂ, ಛನ್ದಾದೀನಞ್ಚ ಕರಣಿದ್ಧಿಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ “ಇಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ಇದ್ಧೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋ, ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋತಿ ಕತ್ತುಅತ್ಥಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ “ನಿಪ್ಫತ್ತಿಪರಿಯಾಯೇನ ಇಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ವಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಇತರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಜ್ಝನ್ತಿ ಏತಾಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ವುತ್ತನ್ತಿ** ಕತ್ಥ ವುತ್ತಂ? ಇದ್ಧಿಪಾದವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇ। (ವಿಭಂ॰ ೪೩೪) **ತಥಾಭೂತಸ್ಸಾ**ತಿ ತೇನಾಕಾರೇನ ಭೂತಸ್ಸ, ತೇ ಛನ್ದಾದಿಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ”**ತಿಆದೀಹಿ ಛನ್ದಾದಯೋ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಖನ್ಧಾ ಕಥಿತಾ। **ಸೇಸೇಸೂ**ತಿ ಸೇಸಿದ್ಧಿಪಾದೇಸು।

ವೀರಿಯಿದ್ಧಿಪಾದನಿದ್ದೇಸೇ “ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತ”ನ್ತಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವೀರಿಯಂ ಆಗತಂ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮಂ ಸಮಾಧಿವಿಸೇಸನಂ “ವೀರಿಯಾಧಿಪತಿ ಸಮಾಧಿ ವೀರಿಯಸಮಾಧೀ”ತಿ, ದುತಿಯಂ ಸಮನ್ನಾಗಮಙ್ಗದಸ್ಸನಂ। ದ್ವೇಯೇವ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮನ್ನಾಗಮಙ್ಗಾನಿ, ಸಮಾಧಿ, ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೋ ಚ। ಛನ್ದಾದಯೋ ಹಿ ಸಮಾಧಿವಿಸೇಸನಾನಿ, ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೋ ಪನ ಪಧಾನವಚನೇನೇವ ವಿಸೇಸಿತೋ, ನ ಛನ್ದಾದೀಹೀತಿ ನ ಇಧ ವೀರಿಯಾಧಿಪತಿತಾ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ವೀರಿಯಞ್ಚ ಸಮಾಧಿಂ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಠಿತಮೇವ, ಸಮನ್ನಾಗಮಙ್ಗವಸೇನ ಪನ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರವಚನೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ನಾಪಿ ದ್ವೀಹಿ ವೀರಿಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಛನ್ದಾದೀಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ಸಮಾಧಿ, ತಥಾವಿಸಿಟ್ಠೇನೇವ ಚ ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೋ, ಸೇಸಧಮ್ಮಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಧಿವಿಸೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ವುತ್ತಾ, ವಿಸೇಸನಭಾವೋ ಚ ಛನ್ದಾದೀನಂ ತಂತಂಅವಸ್ಸಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಹೋತೀತಿ “ಛನ್ದಸಮಾಧಿ...ಪೇ॰... ಇದ್ಧಿಪಾದ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಸ್ಸಯತ್ಥೇಪಿ ಪಾದ-ಸದ್ದೇ ಉಪಾಯತ್ಥೇನ ಛನ್ದಾದೀನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದತಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ **ಉತ್ತರಚೂಳಭಾಜನೀಯೇ** (ವಿಭಂ॰ ೪೫೭) “ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಛನ್ದಿದ್ಧಿಪಾದೋ”ತಿಆದಿನಾ ಛನ್ದಾದೀನಮೇವ ಇದ್ಧಿಪಾದತಾ ವುತ್ತಾ। **ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛಕೇ** (ವಿಭಂ॰ ೪೫೮ ಆದಯೋ) “ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ದಸಮಾಧೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚ ಉದ್ದೇಸಂ ಕತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಛನ್ದಾದೀನಂಯೇವ ಕುಸಲಾದಿಭಾವೋ ವಿಭತ್ತೋ। ಉಪಾಯಿದ್ಧಿಪಾದದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ಹಿ ನಿಸ್ಸಯಿದ್ಧಿಪಾದದಸ್ಸನಂ ಕತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಚತುಬ್ಬಿಧತಾ ನ ಸಿಯಾತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿವಸೇನ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇದಾನಿ ಪಟಿಲಾಭಪುಬ್ಬಭಾಗಾನಂ ವಸೇನ ಇದ್ಧಿಪಾದೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಇಧ ಇದ್ಧಿಪಾದಕಥಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪನ...ಪೇ॰... ವುತ್ತಾ”**ತಿ।

ಕೇಚೀತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ। ತೇಸು ಹಿ ಏಕಚ್ಚೇ “ಇದ್ಧಿ ನಾಮ ಅನಿಪ್ಫನ್ನಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ “ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ಪನ ಅನಿಪ್ಫನ್ನೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ, **ಅನಿಪ್ಫನ್ನೋ**ತಿ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸಿದ್ಧೋ, ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಭತೋ**ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಾಠತೋ (ವಿಭಂ॰ ೪೫೮) **ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೮೭) ಆನೀತೋ ಪುರಿಮನಯತೋ ಅಞ್ಞೇನಾಕಾರೇನ ದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಛನ್ದೋ ಏವ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ **ಛನ್ದಿದ್ಧಿಪಾದೋ**। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಇಮೇ ಪನಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ । **ರಟ್ಠಪಾಲತ್ಥೇರೋ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೩; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೧೦; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰

೨.ರಟ್ಠಪಾಲತ್ಥೇರಅಪದಾನವಣ್ಣನಾಯ ವಿತ್ಥಾರೋ) “ಛನ್ದೇ ಸತಿ ಕಥಂ ನಾನುಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ಸತ್ತಾಹಂ ಭತ್ತಾನಿ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಛನ್ದಮೇವ ಅವಸ್ಸಾಯ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸೀತಿ ಆಹ **“ರಟ್ಠಪಾಲತ್ಥೇರೋ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸೀ”**ತಿ। **ಸೋಣತ್ಥೇರೋ** (ಮಹಾವ॰ ೨೪೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೫; ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ತೇರಸನಿಪಾತ; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಸೋಣಕೋಟಿವೀಸತ್ಥೇರಅಪದಾನವಣ್ಣನಾಯ ವಿತ್ಥಾರೋ) ಭಾವನಮನುಯುತ್ತೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪರಮಸುಖುಮಾಲೋ ಪಾದೇಸು ಫೋಟೇಸು ಜಾತೇಸುಪಿ ವೀರಿಯಂ ನಪ್ಪಟಿಪಸ್ಸಮ್ಭೇಸೀತಿ ಆಹ **“ಸೋಣತ್ಥೇರೋ ವೀರಿಯಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ। **ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರೋ** (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾಯ ವಿತ್ಥಾರೋ) “ಚಿತ್ತವತೋ ಕಿಂ ನಾಮ ನ ಸಿಜ್ಝತೀ”ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಭಾವನಂ ಆರಾಧೇಸೀತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರೋ ಚಿತ್ತಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ। **ಮೋಘತ್ಥೇರೋ** ವೀಮಂಸಂ ಅವಸ್ಸಯಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಭಗವಾ “ಸುಞ್ಞತೋ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖಸ್ಸೂ”ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೧೨೫; ಖು॰ ಪಂ॰ ೫೪.೩೫೩; ಮಹಾ॰ ನಿ॰ ೧೮೬; ಚೂಳನಿ॰ ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾ ೧೪೪; ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೇ ೮೮; ನೇತ್ತಿ॰ ೫; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೨, ೩೧) ಸುಞ್ಞತಾಕಥಂ ಕಥೇಸಿ, ಪಞ್ಞಾನಿಸ್ಸಿತಮಾನನಿಗ್ಗಹತ್ಥಂ, ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹತ್ಥಞ್ಚ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಸಮಾನೋ ಪಞ್ಹಂ ಕಥೇಸಿ। ತೇನಾಹ **“ಆಯಸ್ಮಾ ಮೋಘರಾಜಾ ವೀಮಂಸಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ।

ಪುನಪ್ಪುನಂ ಛನ್ದುಪ್ಪಾದನಂ ಪೇಸನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ।

ಪರಕ್ಕಮೇನಾತಿ ಪರಕ್ಕಮಸೀಸೇನ ಸೂರಭಾವಂ ವದತಿ। ಥಾಮಭಾವತೋ ಚ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸೂರಭಾವಸದಿಸತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಚಿನ್ತನಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮನ್ತಸಂವಿಧಾನಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ।

ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ವಿಸಿಟ್ಠಜಾತಿತಾ। “ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಪಞ್ಞಾ ಸೇಟ್ಠಾ”ತಿ ವೀಮಂಸಾಯ ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ। **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೩೩) ಪನ ಚಿತ್ತಿದ್ಧಿಪಾದಸ್ಸ ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸದಿಸತಾ, ವೀಮಂಸಿದ್ಧಿಪಾದಸ್ಸ ಮನ್ತಬಲಸದಿಸತಾ ಚ ಯೋಜಿತಾ।

ಅನೇಕಂ ವಿಹಿತಂ ವಿಧಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅನೇಕವಿಹಿತ**ನ್ತಿ ಆಹ **“ಅನೇಕವಿಧ”**ನ್ತಿ। **ವಿಧ**-ಸದ್ದೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಯಾಯೋ “ಏಕವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥೂ”ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೫೧) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **“ಇದ್ಧಿವಿಧನ್ತಿ ಇದ್ಧಿಕೋಟ್ಠಾಸ”**ನ್ತಿ।

ತಿವಿಧಓಕಾಸಾಧಿಗಮವಣ್ಣನಾ

೨೮೮. **“ಸುಖಸ್ಸಾ”**ತಿ ಇದಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಸುಖಾನಂ ಸಾಧಾರಣವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಝಾನಸುಖಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸುಖಸ್ಸ ಫಲಸುಖಸ್ಸಾ”**ತಿ। ನಾನಪ್ಪನಾಪತ್ತತಾಯ ಪನ ಅಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಸುಖಸ್ಸ, ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಹಣಂ। ಪುರಿಮೇಸು ತಾವ ದ್ವೀಸು ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೇಸು ತೀಣಿಪಿ ಸುಖಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತತಿಯೇ ಪನ ಕಥನ್ತಿ? ತತ್ಥ ಕಾಮಂ ತೀಣಿ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ದ್ವೇ ಪನ ಲಬ್ಭನ್ತಿಯೇವ। ಯಥಾಲಾಭವಸೇನ ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ। “ಸಕ್ಖರಕಥಲಮ್ಪಿ ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಮ್ಪಿ ಚರನ್ತಮ್ಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೩; ೨.೨೫೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫, ೪೬) ವಿಯ। **ಸಂಸಟ್ಠೋ**ತಿ ಸಂಸಗ್ಗಂ ಉಪಗತೋ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ, ಸೋ ಪನ ತೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಚಿತ್ತೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೋ”**ತಿ। **ಅರಿಯಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಭಾವಕರಂ ಧಮ್ಮಂ। **ಉಪಾಯತೋ**ತಿ ವಿಧಿತೋ। **ಪಥತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗತೋ। **ಕಾರಣತೋ**ತಿ ಹೇತುತೋ। ಯೇನ ಹಿ ವಿಧಿನಾ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿ ಹೋತಿ, ಸೋ ಉಪೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಉಪಾಯೋ,** ಸೋ ತದಧಿಗಮಸ್ಸ ಮಗ್ಗಭಾವತೋ **ಪಥೋ,** ತಸ್ಸ ಕರಣತೋ **ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ”ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **“ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ। **ಪಥಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಏವ ಮಗ್ಗಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ। **ಅನಿಚ್ಚೇ**ತಿ ಆದಿಅನ್ತವನ್ತತಾಯ, ಅನಚ್ಚನ್ತಿಕತಾಯ ಚ ಅನಿಚ್ಚೇ ತೇಭೂಮಕೇ ಸಙ್ಖಾರೇ “ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಯೋಜನಾ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳನತಾಯ ದುಕ್ಖನತೋ, ದುಕ್ಖಮತೋ ಚ **ದುಕ್ಖೇ,** ಅವಸವತ್ತನಟ್ಠೇನ, ಅನತ್ತಸಭಾವತಾಯ ಚ **ಅನತ್ತನಿ,** ಅಸುಚಿಸಭಾವತಾಯ **ಅಸುಭೇ**। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹಿ ತೇಭೂಮಕಂ ಸಙ್ಖತಂ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರಣತೋ “ಅಸುಭ”ನ್ತ್ವೇವ ವತ್ತುಂ ಅರಹತಿ। **ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕೇನ ವಾ**ತಿ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ ಅನುಲೋಮನವಸೇನ। **“ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆವಟ್ಟನಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಆವಜ್ಜನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ತತೋ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಾ ಕುಸಲಜವನಪ್ಪವತ್ತಿ ಫಲವೋಹಾರೇನೇವ ತಥಾ ವುತ್ತಾ। ತಸ್ಸಾ ಹಿ ವಸೇನ ಸಾ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಆವಜ್ಜನಾ ಹಿ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ಆವಟ್ಟೇತೀತಿ **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆವಟ್ಟನಾ,** ಅನು ಅನು ಆವಟ್ಟೇತೀತಿ **ಅನ್ವಾವಟ್ಟನಾ**। ಭವಙ್ಗಾರಮ್ಮಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ಆಭುಜತೀತಿ **ಆಭೋಗೋ**। ಸಮನ್ನಾಹರತೀತಿ **ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ**। ತದೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ಠಪೇತೀತಿ **ಮನಸಿಕಾರೋ**। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರಲಕ್ಖಣೋ **ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ** ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ ದುಕ್ಖಾದೀನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಆವಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ।

ಅಸಂಸಟ್ಠೋತಿ ನ ಸಂಸಟ್ಠೋ ಕಾಮಾದೀಹಿ ವಿವಿತ್ತೋ ವಿನಾಭೂತೋ। ಕಾಮಾದಿವಿಸಂಸಗ್ಗಹೇತು ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖಂ ನಾಮ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖನ್ತಿ ಆಹ **“ಪಠಮಜ್ಝಾನಸುಖ”**ನ್ತಿ। ಕಾಮಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸುಖಮ್ಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ, ಸುತ್ತೇಸು ಪನ ತಂ ಕಾಯಿಕಸುಖಸ್ಸಾಪಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ವಿಸೇಸತೋ “ಸುಖ”ನ್ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಇಧಾಪಿ ಝಾನಭೂತಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸುಖನ್ತಿ, ಇತರಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಸುಖಾ”**ತಿ। ಹೇತುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಝಾನಸುಖಪಚ್ಚಯಾ”**ತಿ। **ಅಪರಾಪರಂ ಸೋಮನಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಝಾನಾಧಿಗಮಹೇತು ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಿವಸೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸೋಮನಸ್ಸಂ।

ಪಮೋದನಂ ಪಮುದೋ, ತರುಣಪೀತಿ, ತತೋ **ಪಮುದಾ**। “ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಪೀತತ್ಥಾಯಾ”ತಿಆದೀಸು ತರುಣಪೀತಿ “ಪಾಮೋಜ್ಜ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇಧ ಪನ ಪಕಟ್ಠೋ ಮುದೋ **ಪಮುದೋ** ಪಾಮೋಜ್ಜನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಞ್ಚ ಸೋಮನಸ್ಸರಹಿತಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅವಿನಾಭಾವಿತಾಯ **“ಬಲವತರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಝಾನಸ್ಸ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಝಾನಂ ಪನ ತದೇಕಟ್ಠೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸೇ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿಯೇವ, **ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಓಕಾಸಗ್ಗಹಣತೋ, ಲದ್ಧೋಕಾಸತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಗ್ಗಫಲಸುಖಾಧಿಗಮಾಯ ಓಕಾಸಭಾವತೋ ವಾ **ಓಕಾಸೋ,** ಅಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ **ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ**। ಪುರಿಮಪಕ್ಖೇ ಪನ ಓಕಾಸಂ ಅವಸರಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ**।

ರೂಪಸಭಾವತಾಯ , ಏಕನ್ತರೂಪಾಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ, ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಚ ಆನಾಪಾನವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಥೂಲಭಾವಂ ಅನುಜಾನನ್ತೋ **“ಕಾಯವಚೀಸಙ್ಖಾರಾ ತಾವ ಓಳಾರಿಕಾ ಹೋನ್ತೂ”**ತಿ ಆಹ। ತಬ್ಬಿಧುರತಾಯ ಪನ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾನಂ ಥೂಲತಂ ಅನನುಜಾನನ್ತೋ **“ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ ಕಥಂ ಓಳಾರಿಕಾ”**ತಿ ಆಹ। ಇತರೋ “ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ”ತಿ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ **“ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ತೇ**ತಿ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ। ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಲಬ್ಭಮಾನಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತತಾಯ “ಓಳಾರಿಕಾ”ತಿ ವತ್ತುಂ ಅರಹನ್ತಿ, ಪಹೀನಾ ಪನ ತದಭಾವತೋ “ಸುಖುಮಾ”ತಿ ಆಹ **“ಪಹೀನೇ ಉಪಾದಾಯ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಓಳಾರಿಕಾ ನಾಮ ಜಾತಾ”**ತಿ। ಪಾಳಿಯಂ “ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **“ಸುಖನ್ತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ”ತಿ ಪನ ವುತ್ತತ್ತಾ **“ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಚೀಸಙ್ಖಾರಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾವ ಸಿದ್ಧಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನೇವಾಹ **“ದುತಿಯ…ಪೇ… ವಿಸುಂ ನ ವುತ್ತಾನೀ”**ತಿ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧಾಪಿ ಸುಪಾಕಟಭಾವೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ ಸರೂಪತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ। ನ ಹಿ

ಅರಿಯವಿನಯೇ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿವಿಭಾವನಾ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪಕತೀತಿ। ಯಥಾ ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನಞ್ಚ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಉಪಾಯೋ, ಏವಂ ಸುಖದುಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಉಪಾಯೋತಿ “**ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಅವಿಜ್ಜಾರಾಗಾದೀಹಿ ಸಹ ವಜ್ಜೇಹೀತಿ **ಸಾವಜ್ಜಂ,** ಅಕುಸಲಂ, ತದಭಾವತೋ **ಅನವಜ್ಜಂ** ಕುಸಲಂ। ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸುಖಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೇನ ಸೇವನೀಯತೋ **ಸೇವಿತಬ್ಬಂ,** ಕುಸಲಂ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ **ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ,** ಅಕುಸಲಂ। ಲಾಮಕಭಾವೇನ **ಹೀನಂ,** ಅಕುಸಲಂ, ಸೇಟ್ಠಭಾವೇನ **ಪಣೀತಂ,** ಕುಸಲನ್ತಿ **ಸಾವಜ್ಜದುಕಾದಯೋ** ತಯೋಪಿ ದುಕಾ ಯಥಾರಹಂ **ಏತೇಸಂ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾನಂ **ವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಚತೂಹಿ ದುಕೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ। ಯಥಾರಹಂ ಕಣ್ಹಞ್ಚ ಸುಕ್ಕಞ್ಚ ಪಟಿದ್ವನ್ದಿಭಾವತೋ, ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಞ್ಚ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗಞ್ಚ ಅದ್ವಯಭಾವತೋ। **ವಟ್ಟಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಹೀಯತಿ** ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಟಿವಿಜ್ಝನತೋ। ತತೋ ಏವ **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸುಖನ್ತಿ** ಏವಂ ಕಮ್ಮಪಥಮುಖೇನ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಯಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸುಖಞ್ಚೇವ ಅರಹತ್ತಫಲಸುಖಞ್ಚ, ತಂ ಇಧ “ಸುಖ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಅನ್ತೋಗಧಾ ಏವ** ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ।

ಅಟ್ಠತಿಂಸಾರಮ್ಮಣವಸೇನಾತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಂ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಂ ವಸೇನ। **ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿವಸೇನ ಆಗತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “**ಕಥ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಕಥನಂ ನಯತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। “**ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸೂ**”ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೧೮) ವುತ್ತಮೇವ। “**ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿಪಿ ಗಹಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ತೇಹಿ ವಿನಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಭಾವತ್ತಾ ಚ ತೇಸಂ। **ದಸ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾನೀತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ಆನಾಪಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ, ಸಞ್ಞಾವವತ್ಥಾನಞ್ಚಾತಿ ದಸ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾನಿ। ಅಧಿಸೀಲಂ ನಾಮ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಯನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ ಪಠಮಂ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮಂ ಭಜತೀ**”ತಿ। ಅಧಿಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನನಿಟ್ಠಂ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ, ತಪ್ಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ಫಲಜ್ಝಾನಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ ದುತಿಯ**”ನ್ತಿ। ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ ನಾಮ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಿಜ್ಜಾತಿ ಆಹ “**ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ ತತಿಯ**”ನ್ತಿ। ಸಿಕ್ಖತ್ತಯವಸೇನ ತಯೋ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೇ ನೀಹರನ್ತೇನ ಯಥಾರಹಂ ತಂತಂಸುತ್ತವಸೇನಪಿ ನೀಹರಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇಪೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಯದಗ್ಗೇನ ಚ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಯೋ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೇ ಭಜನ್ತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ತಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ತೇ ಭಜನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ತೀಸು ಪನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾತಿ** ತಿಣ್ಣಂ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮಾನಂ ವಸೇನ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ **ಕಥೇತುಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಾತಿ। ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾತಿ** ಸಮಾಯೋಜೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಾವೇನ ಸಮಾನೇತ್ವಾ। **ದುಕ್ಕಥಿತನ್ತಿ** ಅಸಮ್ಬನ್ಧಕಥನೇನ, ಅತಿಪಪಞ್ಚಕಥನೇನ ವಾ ದುಟ್ಠು ಕಥಿತನ್ತಿ **ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ** ತಥಾಕಥನಸ್ಸೇವ ಸುಕಥನಭಾವತೋತಿ ಆಹ “**ತೇಪಿಟಕಂ...ಪೇ॰... ಸುಕಥಿತಂ ಹೋತೀ**”ತಿ।

ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

೨೮೬. ನ ಕೇವಲಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನೇವ ಕುಸಲಟ್ಠೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಅಥ ಖೋ ಬಾಹಿತಿಕಪರಿಯಾಯೇನ ಪೀತಿ ಆಹ “**ಫಲಕುಸಲಸ್ಸ ಚಾ**”ತಿ। **ಖೇಮಟ್ಠೇನಾತಿ** ಚತೂಹಿಪಿ ಯೋಗೇಹಿ ಅನುಪದ್ದವಭಾವೇನ । **ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತೋತಿ** ಸಮಥವಸೇನ ಚೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಚ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತೋ। **ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋತಿ** ವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತತ್ತಾ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪತ್ತಚಿತ್ತೋ। **ಅತ್ತನೋ ಕಾಯತೋತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ

ಸಮಾನೋ “ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ೫.೧೦೭೧, ೧೦೭೨; ನೇತ್ತಿ॰ ೪೦; ಮಿ॰ ಪ॰ ೧.೧೪) ವಚನತೋ। ತತ್ಥ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ತತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪರಸ್ಸ ಕಾಯೇಪಿ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ಪರಸ್ಸ ಕಾಯಾಭಿಮುಖಂ ಞಾಣಂ ಪೇಸೇತೀ”**ತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಸೀದತೀತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಾನಪಚ್ಚಯೇನ ಅಭಿಪ್ಪಸಾದೇನ ಞಾಣೂಪಸಞ್ಹಿತೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕಾಯಂ ಓಕಪ್ಪೇತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನೇಸು। ಸತಿ ಕಥಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾ ಕಥಿತಾ** ಅನುಪಸ್ಸನಾಞಾಣದಸ್ಸನಾನಂ ತದುಭಯಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ।

ಸತ್ತಸಮಾಧಿಪರಿಕ್ಖಾರವಣ್ಣನಾ

೧೯೦. **ಏತ್ಥಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ। ಝಾನಕ್ಖಸ್ಸ ವೀರಿಯಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗರಥಸ್ಸ ಸೀಲಂ ವಿಭೂಸನಭಾವೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ನಾಮಾ”**ತಿ। **ಸತ್ತಹಿ ನಗರಪರಿಕ್ಖಾರೇಹೀತಿ** ನಗರಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ರಕ್ಖಣಕೇಹಿ ಕತಪರಿಕ್ಖೇಪೋ, ಪರಿಖಾ, ಉದ್ದಾಪೋ, ಪಾಕಾರೋ, ಏಸಿಕಾ, ಪಲಿಘಾ, ಪಾಕಾರಪಕ್ಖಣ್ಡಿಲನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ನಗರಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ। ಸಮ್ಭರೀಯತಿ ಫಲಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಭಾರೋ,** ಕಾರಣಂ। ಭೇಸಜ್ಜಞ್ಹಿ ಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮನೇನ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। **ಪರಿವಾರಪರಿಕ್ಖಾರವಸೇನಾತಿ** ಪರಿವಾರಸಙ್ಖಾತಪರಿಕ್ಖಾರವಸೇನ। ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾದಯೋ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಪರಿಕರಣತೋ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣತೋ। ಉಪೇಚ್ಚ ನಿಸ್ಸೀಯತೀತಿ **ಉಪನಿಸಾ,** ಸಹ ಉಪನಿಸಾಯಾತಿ **ಸಉಪನಿಸೋತಿ** ಆಹ **“ಸಉಪನಿಸ್ಸಯೋ”**ತಿ, ಸಹಕಾರೀಕಾರಣಭೂತೋ ಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ಇಧ “ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸಮ್ಮಾ ಪಸತ್ಥಾ ಸುನ್ದರಾ ದಿಟ್ಠಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ**। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಹೋತೀತಿ** ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಪರಿಜಾನನಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಿಯಾ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಸಾಧನೇ ಪಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿಂ ಪನಸ್ಸ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪವತ್ತತೀ”**ತಿ। **ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬಪದೇಸೂತಿ** “ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಪಹೋತೀ”ತಿಆದೀಸು ಸೇಸಪದೇಸು ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಬಹೂಪಕಾರಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ “ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ, ಪಞ್ಞಾಸತ್ಥ”ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। ತಾಯ ಹಿ ಸೋ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಚೋರೇ ಘಾತೇನ್ತೋ ಖೇಮೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಕಥಾಯಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಆದಿತೋ ಗಯ್ಹತಿ, ಇಧ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನದೇಸನಾಯ “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪುಗ್ಗಲೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಿವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಙ್ಕಪ್ಪೇತಿ, ನ ಮಿಚ್ಛಾಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಿವಸೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯ ಉಪಕಾರಕೋ। ಯಥಾಹ “ಪುಬ್ಬೇ ಖೋ ಗಹಪತಿ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾಚಂ ಭಿನ್ದತೀ”ತಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೮) ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಪಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ “ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಹಿ ಪಠಮಂ ವಾಚಾಯ ಸಂವಿದಹಿತ್ವಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತೇ ತೇ ಕಮ್ಮನ್ತಾ ಸಮ್ಮಾ ಪಯೋಜೀಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಾಚಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪಕಾರಿಕಾತಿ ಸಮ್ಮಾವಾಚಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಪಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ, ತಿವಿಧಞ್ಚ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಪಹಾಯ ಉಭಯಂ ಸುಚರಿತಂ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸೇವ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲಂ ಪೂರತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸ , ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ಪಹೋತಿ। ವಿಸುದ್ಧಿದಿಟ್ಠಿಸಮುದಾಗತಸಮ್ಮಾಆಜೀವಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಪಧಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಪಹೋತಿ। ಯೋನಿಸೋ ಪದಹನ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಾದೀಸು ಚತೂಸು ವತ್ಥೂಸು ಸತಿ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸತಿ ಪಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗತಿಯೋ ಸಮನ್ನೇಸಿತ್ವಾ ಪಹೋತಿ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಾತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸತಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಪಹೋತೀತಿ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಾನಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ವಸೇನ

ವುತ್ತೋ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಹೋತೀ"ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಮತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ, ಅಯಮೇವ ಚ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ"**ತಿಆದಿ।

ಮಗ್ಗಞಾಣೇತಿ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಞಾಣೇ **ಠಿತಸ್ಸ** ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ। ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ "ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಏವ ನೇಸಂ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನತೋ ಇಧ "ಮಗ್ಗಞಾಣ"ನ್ತಿಪಿ ವುತ್ತಾ। **ಮಗ್ಗವಿಮುತ್ತೀತಿ** ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಮುಚ್ಚನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಮೇವ। ಫಲಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಏವ "ಫಲಸಮ್ಮಾಞಾಣ"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಯಾಯವಚನಞ್ಚ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಫಲವಿಮುತ್ತಿ** ಪನ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಮತಸ್ಸ ದ್ವಾರಾತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಮಾಹ। ಸೋ ಪನ ವಿನಾ ಚ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿನಾ ಅನನ್ತರಂ ಅಬಾಹಿರಂ ಕರಿತ್ವಾ ಯಾವದೇವ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸುಪ್ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ **ವಿವಟೋ। ಧಮ್ಮವಿನೀತಾತಿ** ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ವಿನೀತಾ। ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿನಯವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಮಾನಿಯ್ಯಾನೇನ ನಿಯ್ಯಾತಾ"**ತಿ।

ಅತ್ಥೀತಿ ಪುಥುತ್ತವಿಸಯಂ ನಿಪಾತಪದಂ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ೩.೧೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೨೯; ೧೦.೬೦; ವಿಭ॰ ೩೫೬; ಖು॰ ಪಾ॰ ೨.೧.ದ್ವತ್ತಿಂಸಆಕಾರ; ನೇತ್ತಿ॰ ೪೭) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಚ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ। ತೇನೇವಾಹ "ಅತ್ಥಿ ಚೇವೇತ್ಥ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ"ತಿ। ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಂಯೋಜನಪಚ್ಚಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಹೇತುಭೂತೋ ಪುಞ್ಞಭಾಗೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಪುಞ್ಞಭಾಗಾ, ಅತಿಸಯವಿಸಿಟ್ಠೋ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥಿಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಓತ್ತಪ್ಪಮಾನೋತಿ** ಉತ್ತಸನ್ತೋ ಭಾಯನ್ತೋ। **ನ ಪನ ನತ್ಥಿ,** ಅತ್ಥಿ ಏವಾತಿ ದೀಪೇತಿ।

೨೯೦. **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವೇಸ್ಸವಣಸ್ಸ। **ಲದ್ಧಿ ಪನ ನ ಅತ್ಥಿ** ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚತ್ತಾ। **"ಅಭಿಸಮಯೇ ವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥೀ"**ತಿ ಏತೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಸದಿಸಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೨೯೨. ಕಾರಣಸ್ಸ ಏಕರೂಪತ್ತಾ **ಇಮಾನಿ ಪನ ಪದಾನೀತಿ** ನ ಕೇವಲಂ "ತಯಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ, ಅಥ ಖೋ "ಇಮಮತ್ಥಂ ಜನವಸಭೋ ಯಕ್ಖೋ"ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ಪೀತಿ।

ಜನವಸಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೬. ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೯೩. **ಪಞ್ಚಕುಣ್ಡಲಿಕೋ**ತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಪಞ್ಚವೇಣಿಕೋ। **ಚತುಮಗ್ಗಟ್ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಗತಟ್ಠಾನೇಸು। ತತ್ಥ ಹಿ ಕತಾ ಸಾಲಾದಯೋ ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ಆಗತಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಪಭೋಗಕ್ಖಮಾ ಹೋನ್ತಿ। **"ಏವರೂಪಾನೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ರುಕ್ಖಮೂಲಸೋಧನಾದೀನಿ ಚೇವ ಯಥಾಸತ್ತಿ ಅನ್ನದಾನಾದೀನಿ ಚ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। "ಸುವಣ್ಣಕ್ಖನ್ಧಸದಿಸೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಇಟ್ಠೋ ಕನ್ತೋ ಮನಾಪೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ಪಾಠೋ। **ಸಕಟಸಹಸ್ಸಮತ್ತ**ನ್ತಿ ವಾಹಸಹಸ್ಸಮತ್ತಂ, **ವಾಹೋ** ಪನ ವೀಸತಿ ಖಾರೀ, **ಖಾರೀ** ಸೋಳಸದೋಣಮತ್ತಾ, **ದೋಣಂ** ಸೋಳಸ ನಾಳಿಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಕುಮ್ಭಂ** ದಸಮ್ಬಣಾನಿ। "ಸಹಸ್ಸನಾಳಿಯೋ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ರತ್ತಸುವಣ್ಣಕಣ್ಣಿಕ**ನ್ತಿ ರತ್ತಸುವಣ್ಣಮಯಂ ವಟಂಸಕಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇ ಏವ ದೇವತಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಅವಸರಂ ಲಭನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಅತೀತಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತಿಕ್ಕನ್ತವಣ್ಣೋ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕಮನೀಯರೂಪೋ, **ಕೇವಲಕಪ್ಪ**ನ್ತಿ ವಾ ಮನಂ ಊನಂ ಅವಸೇಸಂ, ಈಸಕಂ ಅಸಮತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ಭಗವತೋ ಹಿ ಸಮೀಪಟ್ಠಾನಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬೋ ಗಿಜ್ಝಕೂಟವಿಹಾರೋ ತೇನ ಓಭಾಸಿತೋ। ತೇನಾಹ **"ಚನ್ದಿಮಾ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ದೇವಸಭಾವಣ್ಣನಾ

೨೯೪. **ರತನಮತ್ತಕಣ್ಣಿಕರುಕ್ಖನಿಸ್ಸನ್ದೇನಾ**ತಿ ರತನಪ್ಪಮಾಣರುಕ್ಖಮಯಕೂಟದಾನಪುಞ್ಞನಿಸ್ಸನ್ದೇನ, ತಸ್ಸ ವಾ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಭಾವೇನ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಸಭಾಯ**ನ್ತಿ ಸಮುಟ್ಠಿತಉಪಟ್ಠಾನಸಾಲಾಯಂ। **ಮಣಿಮಯಾ**ತಿ ಪದುಮರಾಗಾದಿಮಣಿಮಯಾ। **ಆಣಿಯೋ**ತಿ ಥಮ್ಭತುಲಾಸಙ್ಘಾಟಕಾದೀಸು ವಾಳರೂಪಾದಿಸಙ್ಘಾಟನಕಆಣಿಯೋ।

ಗನ್ಧಬ್ಬರಾಜಾತಿ ಗನ್ಧಬ್ಬಕಾಯಿಕಾನಂ ದೇವತಾನಂ ರಾಜಾ। ಯೇ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಆಸನ್ನವಾಸಿನೋ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ ದೇವಾ, ತೇ ಪುರತೋ ಕರೋನ್ತೋ **"ದ್ವೀಸು ದೇವಲೋಕೇಸು ದೇವತಾ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ।

ನಾಗರಾಜಾತಿ ನಾಗಾನಂ ಅಧಿಪತಿ, ನ ಪನ ಸಯಂ ನಾಗಜಾತಿಕೋ।

ಆಸತಿ ನಿಸೀದತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆಸನಂ,** ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ನಿಸೀದಿತುಂ ಓಕಾಸೋ"**ತಿ। **"ಏತ್ಥಾ"**ತಿ ಪದಂ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ವಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ। ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮೇವ**। ತಾವತಿಂಸಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಚ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ ಯಥಾಲದ್ಧಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಥಾವರಭಾವಾಯ, ಆಯತಿಂ ಸೋಧನಾಯ ಚ ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ ರಕ್ಖನ್ತಿ, ತೇ ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ಪವಾರಣಾಸಙ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮಹಾಪವಾರಣಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸಗಣನಾಯ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ।

ಪನ್ನಪಲಾಸೋತಿ ಪತಿತಪತ್ತೋ। **ಖಾರಕಜಾತೋ**ತಿ ಜಾತಖುದ್ದಕಮಕುಳೋ। ಯೇ ಹಿ ನೀಲಪತ್ತಕಾ ಅತಿವಿಯ ಖುದ್ದಕಾ ಮಕುಳಾ, ತೇ "ಖಾರಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಜಾಲಕಜಾತೋ**ತಿ ತೇಹಿಯೇವ ಖುದ್ದಕಮಕುಳೇಹಿ ಜಾತಜಾಲಕೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಜಾಲೋ ವಿಯ ಜಾತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ **"ಜಾಲಕಜಾತೋ**ತಿ ಏಕಜಾಲೋ ವಿಯ ಜಾತೋ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಪಾರಿಭತ್ತಕೋ ಕಿರ ಖಾರಕಗ್ಗಹಣಕಾಲೇ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಪಲ್ಲವಿಕೋ ಹೋತಿ, ತೇ ಚಸ್ಸ ಪಲ್ಲವಾ ಪಭಸ್ಸರಪವಾಳವಣ್ಣಸಮುಜ್ಜಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇನ ಸೋ

ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಜ್ಜಲನ್ತೋ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಕುಟುಮಲಕಜಾತೋತಿ** ಸಞ್ಜಾತಮಹಾಮಕುಳೋ। **ಕೋರಕಜಾತೋತಿ** ಸಞ್ಜಾತಸೂಚಿಭೇದೋ ಸಮ್ಪತಿ ವಿಕಸಮಾನಾವತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲೋತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಫುಲ್ಲಿತವಿಕಸಿತೋ।

ಕನ್ತನಕವಾತೋತಿ ದೇವಾನಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ ಪುಪ್ಫಾನಂ ಛಿನ್ದನಕವಾತೋ। **ಕನ್ತತೀತಿ** ಛಿನ್ದತಿ। **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಕವಾತೋತಿ** ಛಿನ್ನಾನಂ ಛಿನ್ನಾನಂ ಪುಪ್ಫಾನಂ ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನಕವಾತೋ । **ನಚ್ಚನ್ತೋತಿ** ನಾನಾವಿಧಭತ್ತಿಂ ಸನ್ನಿವೇಸವಸೇನ ನಚ್ಚನಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಅಞ್ಞತರದೇವತಾನನ್ತಿ** ನಾಮಗೋತ್ತವಸೇನ ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತದೇವತಾನಂ।

ರೇಣುವಟ್ಟೀತಿ ರೇಣುಸಙ್ಘಾತೋ। **ಕಣ್ಣಿಕಂ ಆಹಚ್ಚಾತಿ** ಸುಧಮ್ಮಾಯ ಕೂಟಂ ಆಹನ್ತ್ವಾ।

ಅಟ್ಠ ದಿವಸೇತಿ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಚತ್ತಾರೋ ದಿವಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠಸು ದಿವಸೇಸು ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ನಿಬದ್ಧಂ ತದಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ತತೋ ಅಞ್ಞದಾ ಕಾರಿತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಅಕಾಲಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಕಾರಿತ"**ನ್ತಿ। ಚೇತಿಯೇ ಛತ್ತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಕಾತಬ್ಬವೇದಿಕಾ **ಛತ್ತವೇದಿಕಾ**। ಚೇತಿಯಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಕರಣಟ್ಠಾನಂ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ ಕಾತಬ್ಬವೇದಿಕಾ **ಪುಟವೇದಿಕಾ**। ಚೇತಿಯಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಮೇವ ಕತ್ವಾ ಕಾತಬ್ಬವೇದಿಕಾ **ಕುಚ್ಛಿವೇದಿಕಾ**। ಸೀಹರೂಪಪಾದಕಂ ಆಸನಂ **ಸೀಹಾಸನಂ**। ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಸೀಹರೂಪಯುತ್ತಂ ಸೋಪಾನಂ **ಸೀಹಸೋಪಾನಂ**।

ಅತ್ತಮನಾ ಹೋನ್ತಿ ಅನಿಯಾಮನಕಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಮಹಾಪುಞ್ಞೇ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪವಾರಣಾಸಙ್ಗಹತ್ಥಾಯ ಸನ್ನಿಪತಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ** "ತದಹುಪೋಸಥೇ ಪನ್ನರಸೇ ಪವಾರಣಾಯ ಪುಣ್ಣಾಯ ಪುಣ್ಣಮಾಯ ರತ್ತಿಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೪) ವಚನತೋ।

೨೯೫. **ನವಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೭, ೨೫೫) ವುತ್ತೇಹಿ ಅರಹತ್ತಾದೀಹಿ ನವಹಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವದೀಪನೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋತಿ ತೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಉಜುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಭೇದಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ"**ನ್ತಿ ಆಹ।

ಅಟ್ಠಯಥಾಭುಚ್ಚವಣ್ಣನಾ

೨೯೬. ಯಥಾ ಅನನ್ತಮೇವ ಆನಞ್ಜಂ, ಭಿಸಕ್ಕಮೇವ ಭೇಸಜ್ಜಂ , ಏವಂ ಯಥಾಭೂತಾ ಏವ **ಯಥಾಭುಚ್ಚಾತಿ** ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಥಾಭುಚ್ಚೇತಿ ಯಥಾಭೂತೇ"**ತಿ। ವಣ್ಣೇತಬ್ಬತೋ ಕಿತ್ತೇತಬ್ಬತೋ **ವಣ್ಣಾ,** ಗುಣಾ। **ಕಥಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ** ಹೇತುಅವತ್ಥಾಯಂ, ಫಲಅವತ್ಥಾಯಂ, ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಾರಾ ವತ್ಥಾಯನ್ತಿ ತೀಸುಪಿ ಅವತ್ಥಾಸು ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। ತಥಾ ಹಿ ನಂ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಭಿನೀಹರಮಾನೋತಿ** ಅಭಿನೀಹಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೇ, ಪಾರಮೀಸು ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) ವುತ್ತಂ ಏವಾತಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಖನ್ತಿವಾದಿತಾಪಸಕಾಲೇ"ತಿಆದಿ (ಜಾ॰ ೧.ಖನ್ತೀವಾದೀಜಾತಕ) ಹೇತುಅವತ್ಥಾಯಮೇವ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾಯ ಸುದುಕ್ಕರಾಯ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿಭಾವನಂ। ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಹಿತಸುಖಂ ಯಾಯ ಕಿರಿಯಾಯ ವಿನಾ ನ ಇಜ್ಝತಿ, ಸಾಪಿ ತದತ್ಥಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತುಸಿತಪುರೇ ಯಾವತಾಯುಕಂ ತಿಟ್ಠನ್ತೋಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಾದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೩೦) ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಾ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ। **ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋಸ್ಸಜ್ಜನಮ್ಪಿ** "ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ತಿಟ್ಠಾಮೀ"ತಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ।

ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಾವಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸೇಸಪದಾನೀ**ತಿ "ಬಹುಜನಸುಖಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ। **ಪಚ್ಛಿಮ**ನ್ತಿ "ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ"ತಿ ಪದತ್ತಯಂ। **ಪುರಿಮಸ್ಸಾ**ತಿ ತತೋ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪದತ್ತಯಸ್ಸ। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ।

ಯದಿಪಿ ಅತೀತೇನಙ್ಗೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಸತ್ಥಾರೋ ಅಹೇಸುಂ, ತೇಪಿ ಪನ ಬುದ್ಧಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಅನಞ್ಞೋತಿ ಆಹ **"ಅತೀತೇಪಿ ಬುದ್ಧತೋ ಅಞ್ಞಂ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅತೀತೇ, ಏವಂ ಅನಾಗತೇ ಚಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ನಯತೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅನಾಗತೇಪಿ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಾ"**ತಿ। ಸಕ್ಕೋ ಪನ ದೇವರಾಜಾ ತಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥಾಪನ್ನಮೇವ ಕತ್ವಾ **"ನ ಪನೇತರಹಿ"** ಇಚ್ಚೇವಾಹ। **ಕಿಂ ಸಕ್ಕೋ ಕಥೇತೀತಿ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ**ತಿ "ನೇವ ಅತೀತಂಸೇ ಸಮನುಪಸ್ಸಮಾ'ತಿ ವದನ್ತೋ ಸಕ್ಕೋ ಕಿಂ ಕಥೇತೀ"ತಿ ವಿಚಾರಣಂ ಸಮುಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಅತೀತೇ ಬುದ್ಧಾ ಅಹೇಸುಂ, ಅನಾಗತೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ನಾಯಮತ್ಥೋ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವರಾಜೇನ ಪರಿಞ್ಞಾತೋ, ತೇ ಪನ ಬುದ್ಧಸಾಮಞ್ಞೇನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏತರಹಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಾವತೋ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏತರಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸ್ವಾಕ್ಖಾತಾದೀನೀ**ತಿ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತಪದಾದೀನಿ। **ಕುಸಲಾದೀನೀ**ತಿ "ಇದಂ ಕುಸಲ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ।

ಗಙ್ಗಾಯಮುನಾನಂ ಅಸಮಾಗಮಟ್ಠಾನೇ ಉದಕಂ ಭಿನ್ನವಣ್ಣಂ ಹೋನ್ತಮ್ಪಿ ಸಮಾಗಮಟ್ಠಾನೇ ಅಭಿನ್ನವಣ್ಣಂ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ವಣ್ಣೇನಪಿ ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಗಙ್ಗೋದಕಸದಿಸಮೇವ ಯಮುನೋದಕಂ। ಯಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಕೇನಚಿ ಕಿಲೇಸೇನ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಂ, ಏವಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾಪಿ ಕೇನಚಿ ಕಿಲೇಸೇನ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಯೇನ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ಥೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ, ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಚ ಆಕಾಸೂಪಮತಾ, ಸೋ ಕೇನಚಿ ಅನುಪಲೇಪೋ, ಅನುಪಕ್ಕಿಲೇಸೋ ಚಾತಿ ಆಹ **"ಆಕಾಸಮ್ಪಿ ಅಲಗ್ಗಂ ಪರಿಸುದ್ಧ"**ನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸನೇನ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಂಸನ್ದತಿ** ಯುಜ್ಜತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತಾಪಟಿಪಜ್ಜನೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುಚ್ಛವಿಕತಾಯ।

ಪಟಿಪದಾಯ ಠಿತಾನನ್ತಿ ಪಟಿಪದಂ ಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ। **ವುಸಿತವತ**ನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಂ ವುಸಿತವನ್ತಾನಂ ಏತೇಸಂ। **ಲದ್ಧಸಹಾಯೋ**ತಿ ಏತಾಸಂ ಪಟಿಪದಾನಂ ವಸೇನ ಲದ್ಧಸಹಾಯೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥ** ಸಾವಕೇಹಿ ಸತ್ಥು ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇ। **ಇದಂ ಪನ** "ಅದುತಿಯೋ"ತಿಆದಿ ಸುತ್ತನ್ತರೇ ಆಗತವಚನಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ **ಅಸದಿಸಟ್ಠೇನ ವುತ್ತಂ,** ನ ಯಥಾವುತ್ತಸಹಾಯಾಭಾವತೋ। **ಅಪನುಜ್ಜಾ**ತಿ ಅಪನೀಯ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ। **"ಅಪನುಜ್ಜಾ"**ತಿ ಚ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣಂ ಇದಂ ವಚನಂ ಏಕನ್ತಿಕತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಅಪನೋದಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಪನುಜ್ಜೇವಾ"**ತಿ।

ಲಬ್ಭತೀತಿ **ಲಾಭೋ,** ಸೋ ಪನ ಉಕ್ಕಂಸಗತಿವಿಜಾನನೇನ ಸಾತಿಸಯೋ, ವಿಪುಲೋ ಏವ ಚ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಮಹಾಲಾಭೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"**ತಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನಪುಞ್ಞನಿಸ್ಸನ್ದಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲಂ ಸಮ್ಭುತಸುವಿಪುಲಉಳಾರತರಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ।"ಇಮೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಇತೋ ಪರಂ ಮಯ್ಹಂ ಓಕಾಸೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ವಿಯ ಉಪರೂಪರಿ ವಡ್ಢಮಾನೋ ಉದಪಾದಿ। ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಹಿ ಯಮಕಮಹಾಮೇಘೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಮಹಾಮೇಘಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಯೋ "ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕಂ ದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಾ ವಿಯ ಭಗವತೋ ಇದಂ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಯಿಂಸು, ತತೋ ಅನ್ನಪಾನವತ್ಥಯಾನಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಾದಿಹತ್ಥಾ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯೋ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ "ಕಹಂ ಬುದ್ಧೋ, ಕಹಂ ಭಗವಾ, ಕಹಂ ದೇವದೇವೋ, ಕಹಂ ನರಾಸಭೋ, ಕಹಂ ಪುರಿಸಸೀಹೋ"ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ, ಸಕಟಸತೇಹಿಪಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಆಹರಿತ್ವಾ ಓಕಾಸಂ ಅಲಭಮಾನಾ ಸಮನ್ತಾ ಗಾವುತಪ್ಪಮಾಣಮ್ಪಿ ಸಕಟಧುರೇನ ಸಕಟಧುರಂ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಚೇವ ಅನುಬನ್ಧನ್ತಿ ಚ ಅನ್ಧಕವಿನ್ದಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯೋ ವಿಯ। ಸಬ್ಬಂ ಖನ್ಧಕೇ, ತೇಸು ತೇಸು ಚ ಸುತ್ತೇಸು ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಮಹೋಘೋ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ಪಟಿಪಾಟಿಭತ್ತನ್ತಿ ಬಹೂಸು "ದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಆಹಟಪಟಿಪಾಟಿಕಾಯ ಉಟ್ಠಿತೇಸು ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದಾತಬ್ಬ ಭತ್ತಂ।

ಮತ್ಥಕಂ ಪತ್ತೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ತಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸ। **ಉಪಾಯಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ** ನಾಗರಾನಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯರೂಪೇನ ದಾನಂ ದಾಪೇತುಂ। ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿರುಕ್ಖಾ ರಾಜಪರಿಗ್ಗಹಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಪದರೇಹಿ ಮಣ್ಡಪೋ ಕಾರಿತೋ, ಹತ್ಥಿನೋ ಚ ರಾಜಭಣ್ಡಭೂತಾ ನಾಗರೇಹಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಲದ್ಧುನ್ತಿ ತೇಹಿ ಛತ್ತಂ ಧಾರಾಪಿತಂ, ತಥಾ ಖತ್ತಿಯಧೀತಾಹಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಕಾರಿತಂ। **"ಪಞ್ಚ ಆಸನಸತಾನೀ"**ತಿ ಇದಂ ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಮಣ್ಡಪೇ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ಬಹಿ ಪನ ಬಹೂನಿ ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ ಅಹೇಸುಂ । **ಚತುಜ್ಜಾತಿಯಗನ್ಧಂ ಪಿಸತಿ** ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪೂಜನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪತ್ತಸ್ಸ ಉಬ್ಬಟನತ್ಥಞ್ಚ। **ಉದಕನ್ತಿ** ಪತ್ತಧೋವನಉದಕಂ। **ಅನಗ್ಘಾನಿ ಅಹೇಸುಂ** ಅನಗ್ಘರತನಾಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ।

ಸತ್ತಧಾ ಮುದ್ಧಾ ಫಲಿಸ್ಸತಿ ಅನಾದರಕಾರಣಾದಿನಾ। **ಕಾಳಂ ಓಲೋಕೇಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಕಾಳಂ ಏವಂ ಅನುಪೇಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ ಅನತ್ಥಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕದರಿಯಾತಿ ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿನೋ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮವಿಮುಖಾ। **ದೇವಲೋಕಂ ನ ವಜನ್ತಿ** ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ, ಮಚ್ಛರಿಭಾವೇನ ಚ ಪಾಪಸ್ಸ ಪಸುತತ್ತಾ। **ಬಾಲಾತಿ** ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತನಾದಿನಾ ಬಾಲಲಕ್ಖಣಯುತ್ತಾ। **ನಪ್ಪಸಂಸನ್ತಿ ದಾನಂ** ಪಸಂಸಿತುಮ್ಪಿ ನ ವಿಸಹನ್ತಿ। **ಧೀರೋತಿ** ಧೀತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಉಳಾರಪಞ್ಞೋ ಪರೇಹಿ ಕತಂ **ದಾನಂ ಅನುಮೋದಮಾನೋಪಿ**, **ತೇನೇವ** ದಾನಾನುಮೋದನೇನೇವ। **ಸುಖೀ ಪರತ್ಥಾತಿ** ಪರಲೋಕೇ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖಸಮಙ್ಗೀ ಹೋತಿ।

ವರರೋಜೋ ನಾಮ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಏಕೋ ಖತ್ತಿಯೋ, ತಸ್ಸ **ವರರೋಜಸ್ಸ**। **ಅನವಜ್ಜ...ಪೇ॰... ಫಲೇಯ್ಯ** ಅಭೂತವಾದಿಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅತಿರೇಕಪದಸಹಸ್ಸೇನ** ತಿಂಸಾಧಿಕೇನ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಗಾಥಾಸತೇನ **ವಣ್ಣಮೇವ ಕಥೇಸಿ** ರೂಪಪ್ಪಸನ್ನತಾಯ ಚ।

ಯಾವ ಮಞ್ಞೇ ಖತ್ತಿಯಾತಿ ಏತ್ಥ **ಯಾವಾತಿ** ಅವಧಿಪರಿಚ್ಛೇದವಚನಂ, **ಅಞ್ಞೇತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಯಾವ ಖತ್ತಿಯಾ ಖತ್ತಿಯೇ ಅವಧಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ದೇವಮನುಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಖತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"**ತಿಆದಿ। **ಮದಪಮತ್ತೋತಿ** ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಮದೇನ ಪಮತ್ತೋ ಚೇವ ತದನ್ವಯೇನ ಪಮಾದೇನ ಪಮತ್ತೋ ಚ ಹುತ್ವಾ।

ತದನ್ವಯಮೇವಾತಿ ತದನುಗತಮೇವ। **ವಾಚಾ...ಪೇ॰... ಸಮೇತೀತಿ** ವಚೀಕಮ್ಮಕಾಯಕಮ್ಮಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅವಿರುದ್ಧಾನಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ। ಅಜಾ ಏವ ಮಿಗಾತಿ ಅಜಾಮಿಗಾ, ತೇ **ಅಜಾಮಿಗೇ**।

ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಕನ್ತಾರೋ । ನನು ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ವಿಗತಕಥಂಕಥಾ ಚ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಇದಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸಂ ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಸಬ್ಬಾಕಾರಾವಬೋಧಸಙ್ಖಾತಸನ್ನಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರಾಕತಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿ ಆದಿಮಾಹ। **ಉಸ್ಸನ್ನುಸ್ಸನ್ನತ್ತಾತಿ** ಪರೋಪರಭಾವತೋ, ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಭಗವತೋ ಅನೇಕಧಾತುನಾನಾಧಾತುಞಾಣಬಲೇನಪಿ ಇಜ್ಝತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಗತಕಥಂಕಥೋ** ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ವೋಹಾರವಸೇನಾ"**ತಿ ವಾ ನಾಮಗೋತ್ತಾದಿವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪರಿಯೋಸಿತಸಙ್ಕಪ್ಪೋತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿಟ್ಠಿತಮನೋರಥೋ। ನನು ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಪರಿಯೋಸಿತಸಙ್ಕಪ್ಪತಾ ನಾಮ ಸೋಳಸಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ಕತಕರಣೀಯಭಾವೇನ, ನ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾವಬೋಧೇನಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸೂ"**ತಿಆದಿ। ಸಾವಕಾನಂ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ ವಿಯ, ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ ವಿಯ ಚ

ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಪುಬ್ಬಕಮೇವಾತಿ। **ಅನನುಸ್ಸುತೇಸೂ**ತಿ ನ ಅನುಸ್ಸುತೇಸು। **ಸಾಮ**ನ್ತಿ ಸಯಮೇವ। ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಪರತೋ ಘೋಸೇನ ವಿನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮಂ, ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧೋ ಚ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ**ನ್ತಿ ದಸನ್ನಂ ಬಲಞಾಣಾನಂ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತಿ। ಜಾತತ್ತಾ ಜಾತಾತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ವದತಿ।

೧೯೭. ತತ್ಥ ತತ್ಥ ರಾಜಧಾನಿಆದಿಕೇ **ನಿಬದ್ಧವಾಸಂ ವಸನ್ತೋ**। ತೇಸು ಮಣ್ಡಲೇಸು ಯಥಾಕಾಲಂ **ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋ**।

೧೯೮. **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಫಲಸ್ಸ। **ತ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಂ। ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಏಕತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಕಾರಣಂ ನತ್ಥಿ,** ಪಗೇವ ತಿಣ್ಣಂ, ಚತುನ್ನಂ ವಾತಿ। **"ಏತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿ "ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಲೋಕಧಾತುಯಾ ಪಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಆರದ್ಧಂ।

ಯಾವತಾತಿ ಯತ್ತಕೇನ ಠಾನೇನ। **ಪರಿಹರನ್ತೀ**ತಿ ಸಿನೇರುಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಾ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ। **ದಿಸಾ**ತಿ ದಿಸಾಸು, ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಏತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। **ಭನ್ತಿ** ದಿಬ್ಬನ್ತಿ। **ವಿರೋಚನಾ**ತಿ ಓಭಾಸನ್ತಾ, **ವಿರೋಚನಾ** ವಾ ಸೋಭಮಾನಾ **ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಭನ್ತಿ,** ತತೋ ಏವ **ದಿಸಾ ಚ ಭನ್ತಿ। ತಾವ ಸಹಸ್ಸಧಾ**ತಿ ತತ್ತಕೋ ಸಹಸ್ಸಲೋಕೋ।

ಏತ್ತಕನ್ತಿ ಇಮಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಮಜ್ಝೇ ಕತ್ವಾ ಇಮಿನಾವ ಸದ್ಧಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ದಸಸಹಸ್ಸಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಮಹಾಪದಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತಮೇವ। **ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**ತಿ ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಅನಾಗತತ್ತಾ।

ಸನಙ್ಕುಮಾರಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೦೦. **ವಣ್ಣೇನಾ**ತಿ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ತಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಯಸಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಮಾಹ। **ಅಲಙ್ಕಾರಪರಿವಾರೇನಾ**ತಿ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಚ ಪರಿವಾರೇನ ಚ। **ಪುಞ್ಞಸಿರಿಯಾ**ತಿ ಪುಞ್ಞಿದ್ಧಿಯಾ।

೨೦೧. **ಸಮ್ಪಸಾದನೇ**ತಿ ಸಮ್ಪಸಾದಜನನೇ। ಸಂಪುಬ್ಬೋ ಖಾ-ಸದ್ದೋ ಜಾನನತ್ಥೋ "ಸಙ್ಖಾಯೇತಂ ಪಟಿಸೇವತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೯೮) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಜಾನಿತ್ವಾ ಮೋದಾಮಾ"**ತಿ।

ಗೋವಿನ್ದಬ್ರಾಹ್ಮಣವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೨೦೪. **ಯಾವ ದೀಘರತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಾವ ಪರಿಮಾಣತೋ, ಅಪರಿಮಿತಕಾಲಪರಿದೀಪನಮೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏತ್ತಕನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಅತಿಚಿರರತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಮಹಾಪಞ್ಞೋವ ಸೋ ಭಗವಾ**ತಿ ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ದೇವಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಹಾಪಞ್ಞೋವ ಸೋ ಭಗವಾ। ನೋತಿ ಕಥಂ ತುಮ್ಹೇ ಮಞ್ಞಥಾ"**ತಿ ಆಹ। ಸಯಮೇವೇತಂ ಪಞ್ಹಂ ಬ್ಯಾಕಾತುಕಾಮೋ "ಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಭೋ"ತಿ ಆದಿಂ ಆಹಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಪನ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೇನ ಅತ್ಥತೋ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅನಚ್ಛರಿಯಮೇತ"**ನ್ತಿ ಆದಿಮಾಹ। **ತಿಣ್ಣಂ ಮಾರಾನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರದೇವಪುತ್ತಮಾರಾನಂ। "ಅನಚ್ಛರಿಯಮೇತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ನಿಗಮನವಸೇನ **"ಕಿಮೇತ್ಥ ಅಚ್ಛರಿಯ"**ನ್ತಿ ಪುನಪಿ ವುತ್ತಂ।

ರಞ್ಞೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಅತ್ಥಾನಂ ಪುರೋ ಧಾನತೋ ಪುರೇ ಪುರೇ ಸಂವಿಧಾನತೋ **ಪುರೋಹಿತೋ**ತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಾನಿ ಅನುಸಾಸನಪುರೋಹಿತೋ"**ತಿ। **ಗೋವಿನ್ದಿಯಾಭಿಸೇಕೇನಾ**ತಿ ಗೋವಿನ್ದಸ್ಸ ಠಾನೇ ಠಪನಾಭಿಸೇಕೇನ। ತಂ ಕಿರ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಕುಲಪರಮ್ಪರಾಗತಂ ಠಾನನ್ತರಂ। **ಜೋತಿತತ್ತಾ**ತಿ ಆವುಧಾನಂ ಜೋತಿತತ್ತಾ। **ಪಾಲನಸಮತ್ಥತಾಯಾ**ತಿ ರಞ್ಞೋ, ಅಪರಿಮಿತಸ್ಸ ಚ ಸತ್ತಕಾಯಸ್ಸ ಅನತ್ಥತೋ ಪರಿಪಾಲನಸಮತ್ಥತಾಯ।

ಸಮ್ಮಾ ವೋಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾತಿ ಸುಟ್ಠು ತಸ್ಸೇವಾಗಾರವಭಾವೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ। ತಂ ತಮತ್ಥಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ಅತ್ಥದಸೋ**।

೨೦೫. ಭವನಂ ವಡ್ಢನಂ **ಭವೋ**, ಭವತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ಭವೋ**, ವಡ್ಢಿಕಾರಣಂ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಮ-ಕಾರಾಗಮೋ, ಓ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಅ-ಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ "**ಭವಮತ್ಥೂ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಭವನ್ತಂ ಜೋತಿಪಾಲ**ನ್ತಿ ಪನ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಭೋತೋ**"ತಿ। **ಮಾ ಪಚ್ಚಬ್ಯಾಹಾಸೀ**ತಿ ಮಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಪಟಿವಚನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಮಾ ಪಟಿಬ್ಯಾಹಾಸೀ**"ತಿ। **ಅಭಿಸಮ್ಭೋಸೀ**ತಿ ಕಮ್ಮನ್ತಾನಂ ಸಂವಿಧಾನೇ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಸಂವಿದಹಿತ್ವಾ**"ತಿ। ಭವಾಭವಂ, ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನ್ದಿ ಪಟಿಲಭೀತಿ **ಗೋವಿನ್ದೋ**, ಮಹನ್ತೋ ಗೋವಿನ್ದೋ **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದೋ**। "**ಗೋ**"ತಿ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅತ್ಥೇ ಬುಜ್ಝತೀತಿ।

ರಜ್ಜಸಂವಿಭಜನವಣ್ಣನಾ

೨೦೬. **ಏಕಪಿತಿಕಾ** ವೇಮಾತುಕಾ **ಕನಿಟ್ಠಭಾತರೋ**। **ಅಯಂ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ**ತಿ ಅಯಂ ರೇಣು ರಾಜಕುಮಾರೋ ಪಿತು ಅಚ್ಚಯೇನ ರಜ್ಜೇ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ। **ರಾಜಕಾರಕಾ**ತಿ ರಾಜಪುತ್ತಂ ರಜ್ಜೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಾರೋ।

೨೦೭. ಮದೇನ್ತೀತಿ **ಮದನೀಯಾ**ತಿ ಕತ್ತುಸಾಧನತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮದಕರಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಮದಕರಣಂ** ಪನ ಪಮಾದಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕಾರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "**ಪಮಾದಕರಾ**"ತಿ।

೨೦೮. ರೇಣುಸ್ಸ ರಜ್ಜಸಮೀಪೇ ದಸಗಾವುತಮತ್ತವಿತ್ಥತಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ತಿಯೋಜನಸತಂ ವಿತ್ಥತತ್ತಾ **ಸಬ್ಬಾನಿ ಭ ರಜ್ಜಾನಿ ಸಕಟಮುಖಾನಿ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ**। **ವಿತಾನಸದಿಸಂ** ಚತುರಸ್ಸಭಾವತೋ।

೨೧೦. **ಸಹಾ**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಪದಪರಿಪೂರಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತೇನೇವ ಸಹಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಸಹಾ**ತಿ ವಾ ಅವಿನಾಭಾವತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಸೋ ಸಹ ಆಸುಂ ಸತ್ತ ಭಾರಧಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, ತೇನ ತೇ ದೇಸನ್ತರೇ ವಸನ್ತಾ ವಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹಭಾವಿನೋ ಅವಿನಾಭಾವಿನೋತಿ ದೀಪೇತಿ। ರಜ್ಜಭಾರಂ ಧಾರೇನ್ತಿ ಅತ್ತನಿ ಆರೋಪೇನ್ತಿ ವಹನ್ತೀತಿ **ಭಾರಧಾ**।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಅಬ್ಭುಗ್ಗಮನವಣ್ಣನಾ

೨೧೧. **ಅನುಪುರೋಹಿತೇ ಠಪೇಸೀ**ತಿ ಅನುಪುರೋಹಿತೇ ಕತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ, ಅನುಪುರೋಹಿತೇ ವಾ ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ತಿಸವನಂ ಕರೋನ್ತೇ ಸನ್ಧಾಯ "**ದಿವಸಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತು**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ದ್ವೀಸು ಸನ್ಧೀಸು ಸವನಂ ಕರೋನ್ತೇ ಸನ್ಧಾಯ "**ಸಾಯಂ, ಪಾತೋ ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ವತಚರಿಯಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ನ್ಹಾತಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ।

೨೧೨. **ಅಭಿಉಗ್ಗಚ್ಛೀ**ತಿ ಉಟ್ಠಹಿ ಉದಪಾದಿ। **ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ**ತಿ "ಕಥಂ ಖೋ ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಏವಂ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। ತೇನ ಸಮಾಗಮನಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ **ಅಮನ್ತೇತ್ವಾ**। **ತಂ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ತಂ ಕರುಣಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಂ ಬ್ರಹ್ಮದಸ್ಸನೂಪಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ।

೨೧೩. **ಏವನ್ತಿ** ಏವಂ ರಞ್ಞೋ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಉಪಗತೇ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಛನ್ನಂ ಖತ್ತಿಯಾನಂ, ಸತ್ತನ್ನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಾನಂ , ಸತ್ತನ್ನಂ ನಾಟಕಸತಾನಂ, ಚತ್ತಾರೀಸಾಯ ಚ ಭರಿಯಾನಂ ಆಪುಚ್ಛನವಾರೇಸು।

೩೧೬. **ಸಾದಿಸಿಯೋತಿ** ಜಾತಿಯಾ ಸಾದಿಸಿಯೋತಿ ಆಹ **“ಸಮವಣ್ಣಾ ಸಮಜಾತಿಕಾ”**ತಿ।

೩೧೭. **ಸನ್ಥಾಗಾರನ್ತಿ** ಝಾನಮನಸಿಕಾರೇನ ಬಹಿ ವಿಸಟವಿತಕ್ಕವೂಪಸಮನೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸನ್ಥಮ್ಭನಂ ಅಗಾರಂ, ಝಾನಸಾಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಹಿತಾವಾತಿ** ಭಾವನಾನುಯೋಗೇನ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಗಹಿತಾ ಏವ। **ನತ್ಥಿ** ಝಾನೇನೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಹಿಸ್ಸ ಕರುಣಾಯ ಭಾವಿತತ್ತಾ **ಅನಭಿರತಿ ಉಕ್ಕಣ್ಠನಾ** ನತ್ಥಿ, ಮೇತ್ತಾಯ ಭಾವಿತತ್ತಾ **ಭಯಪರಿತಸ್ಸನಾ ನತ್ಥಿ। ಉಕ್ಕಣ್ಠನಾತಿ** ಪನ ಬ್ರಹ್ಮದಸ್ಸನೇ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ, **ಪರಿತಸ್ಸನಾತಿ** ತದಭಿಪತ್ಥನಾತಿ ಆಹ **“ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ।

ಬ್ರಹ್ಮುನಾಸಾಕಚ್ಛಾವಣ್ಣನಾ

೩೧೮. **ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉತ್ರಾಸನಮತ್ತಂ। **ಕಥನ್ತಿ** ಸತ್ತನಿಕಾಯನಿವಾಸಟ್ಠಾನನಾಮಗೋತ್ತಾದೀನಂ ವಸೇನ ಕೇನ ಪಕಾರೇನ। ತೇನಾಹ **“ಕಿ”**ನ್ತಿಆದಿ।

ಸೋತಿ ಯೇ ತೇ ಪನಕನಸನನ್ತಬನ್ಧಸತನಸನಙ್ಕುಮಾರಕಾಲನಾಮಕಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟಾ ಪಞ್ಞಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ, ತೇಸು **ಸನಙ್ಕುಮಾರೋ ನಾಮಾಹನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।**

ಅಗ್ಘನ್ತಿ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂಆಹಾರಂ। **ಮಧುಸಾಕನ್ತಿ** ಮಧುರಾಹಾರಂ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತಿಥಿನೋ ದಾತಬ್ಬಂ ಆಹಾರಂ ಉಪಚಾರವಸೇನ ಏವಂ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **“ಮಧುಸಾಕಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಪುಚ್ಛಾಮಾತಿ** ನಿಮನ್ತನವಸೇನ ಪುಚ್ಛಾಮ।

೩೧೯. ಮಹಾಸತ್ತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಠಿತೋಪಿ ತೇಸು “ಬ್ರಹ್ಮಸಹಬ್ಯತಾಯ ಮಗ್ಗೋ”ತಿ ಅನಿಬ್ಬೇಮತಿಕತಾಯ **“ಕಙ್ಖೀ”**ತಿ ಅವೋಚ। ಕೇಚಿ ಪನ “ತಪೋಕಮ್ಮೇನ ಪರಿಕ್ಖೀಣಸರೀರತಾಯ, ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಗಮೇನ ಭಯಾದಿಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತೇಹಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಹಿ ಪರಿಹೀನೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತವಿಚಿಕಿಚ್ಛತಾಯ ‘ಕಙ್ಖೀ’ತಿ ಅವೋಚಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ಪರಸ್ಸ ವೇದಿಯಾ ವಿದಿತಾ **ಪರವೇದಿಯಾ,** ತೇ ಪನ ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಾ ವಿಭೂತಾತಿ ಆಹ **“ಪರಸ್ಸ ಪಾಕಟೇಸು ಪರವೇದಿಯೇಸೂ”**ತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ಪರೇನ ಸಯಂ ಅಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ”**ತಿ। ಮಮಾತಿ ಕಮ್ಮಂ **ಮಮಂಕಾರೋ,** ಮಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಇದಂ ಮಮ...ಪೇ॰... ತಣ್ಹ”**ನ್ತಿ। “ಮಮ”ನ್ತಿ ಕರೋತಿ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ **ಮಮಂಕಾರೋ,** ತಥಾಪವತ್ತಾ ತಣ್ಹಾ। **ಮನುಜೇಸೂತಿ** ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ, ನ ವಿಸಯೇತಿ ಆಹ **“ಮನುಜೇಸು ಯೋ ಕೋಚೀ”**ತಿ। **“ಏಕೋದಿಭೂತೋ”**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಭಾವತ್ಥಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏಕೀಭೂತೋ”**ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ವಿವರನ್ತೋ **“ಏಕೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಏಕೋ ನಿಸೀದನ್ತೋ”**ತಿ ಆಹ। **ತಾದಿಸೋತಿ** ಏಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನಕೋ। **ಭೂತೋತಿ** ಜಾತೋ। ಝಾನೇ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೇ, ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿತೇ ಕುತೋ ಅಧಿಮುತ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। ವಿಸ್ಸಗನ್ಧೋ ನಾಮ ಕೋಧಾದಿಕಿಲೇಸಪರಿಭಾವನಾತಿ ತೇಸಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ **ವಿಸ್ಸಗನ್ಧವಿರಹಿತೋ। ಏತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಂ ವಿವೇಕವಾಸಕರುಣಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾದಿಧಮ್ಮೇಸು।

೩೨೦. **ಅವಿದ್ವಾತಿ** ನ ವಿದಿತವಾ। **ಆವರಿತಾತಿ** ಕುಸಲಾನಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿವಾರಣೇನ ಆವರಿತಾ। **ಪೂತಿಕಾತಿ** ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತತಾದಿನಾ ಪೂತಿಭೂತಾ। ಕಿಲೇಸವಸೇನ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ವಿಸ್ಸಗನ್ಧಂ **ವಾಯತಿ।** ನಿರಯಾದಿಅಪಾಯೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತನಸೀಲತಾಯ **ಆಪಾಯಿಕಾತಿ** ಆಹ **“ಅಪಾಯೂಪಗಾ”**ತಿ। ಚೋರಾದೀಹಿ ಉಪದ್ದುತಸ್ಸ ಪವಿಸಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಪಾಕಾರಕವಾಟಪರಿಖಾದೀಹಿ ವಿಯ ನಗರಂ ಕೋಧಾದೀಹಿ **ನಿವುತೋ ಪಿಹಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ನಿವುತಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ। ಪುಚ್ಛತಿ** “ಕೇನಾವಟಾ”ತಿ ವದನ್ತೋ।

ಮುಸಾವಾದೋವ **ಮೋಸವಜ್ಜಂ** ಯಥಾ ಭಿಸಕ್ಕಮೇವ ಭೇಸಜ್ಜಂ। **ಕುಜ್ಝನಂ** ದುಸ್ಸನಂ। ದಿಟ್ಠಾದೀಸು ಅದಿಟ್ಠಾದಿವಾದಿತಾವಸೇನ ಪರೇಸಂ ವಿಸಂವಾದನಂ **ಪರವಿಸಂವಾದನಂ**। ಸದಿಸಂ ಪತಿರೂಪಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ **ಪಲೋಭನಂ ಸದಿಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಞ್ಚನಂ**। ಮಿತ್ತಾನಂ ವಿಹಿಂಸನಂ ಮೇತ್ತಿಭೇದೋ **ಮಿತ್ತದುಬ್ಭನಂ**। ದಳ್ಹಮಚ್ಛರಿತಾ **ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ನಿಹೀನತಂ, ಸದಿಸತಂ ವಾ **ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಞ್ಞನಂ**। ಪರೇಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಹನಂ **ಖೀಯನಂ**। ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಗೂಹನವಸೇನ, ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಾಸಹನವಸೇನ ಚ ವಿವಿಧಾ ಇಚ್ಛಾ ರುಚಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ವಿವಿಚ್ಛಾ**। ಕದರಿಯತಾಯ ಮುದುಕಂ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ**। **ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚೀತಿ** ಸಕಸನ್ತಕೇ, ಪರಸನ್ತಕೇ, ಹೀನಾತಿಕೇ ಚಾತಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ಲುಬ್ಭನಂ** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಅಭಿಗಿಜ್ಝನಂ। **ಮಜ್ಜನಂ** ಸೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ಮದನಂ ಸಮ್ಪಗ್ಗಹೋ। **ಮುಯ್ಹನಂ** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅನವಬೋಧೋ। **ಏತೇಸೂತಿ** ಏತೇಸು ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಕೋಧಾದೀಸು ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಕಿಲಿಸ್ಸನತೋ ವಿಬಾಧನತೋ, ಉಪತಾಪನತೋ ಚ ಕಿಲೇಸಸಞ್ಞಿತೇಸು ಪಾಪಧಮ್ಮೇಸು। **ಯುತ್ತಾ** ಪಯುತ್ತಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅವಿರಹಿತಾ।

ಏತ್ಥ ಚಾಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಆಮಗನ್ಧೇ ಸುಪುಟ್ಠೋ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತೇ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಚುದ್ದಸಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ, ತೇ ಪನ ತಾದಿಸಂ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತಾಪಿ ಕೇಚಿ ಪುನ ವುತ್ತಾ, ಆಮಗನ್ಧಸುತ್ತೇ (ಸು॰ ನಿ॰ ೨೪೨) ಪನ ವುತ್ತಾಪಿ ಕೇಚಿ ಇಧ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ, ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ವಾ ತೇಸಂ ಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಇದಂ ಪನ ಸುತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥ ಆಮಗನ್ಧಸುತ್ತೇನ ದೀಪೇತ್ವಾತಿ** ಇಧ ಸರೂಪತೋ ಅವುತ್ತೇ ಆಮಗನ್ಧೇಪಿ ವುತ್ತೇಹಿ ಏಕಲಕ್ಖಣತಾದಿನಾ ಆಮಗನ್ಧಸುತ್ತೇನ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ, **ಕಥೇತಬ್ಬಂ** ತತ್ಥ ನೇಸಂ ಸರೂಪತೋ ಕಥಿತತ್ತಾ। **ಆಮಗನ್ಧಸುತ್ತಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾ ದೀಪೇತಬ್ಬಂ** ಇಧ ವುತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಆಮಗನ್ಧಾನಂ ತತ್ಥ ಅವುತ್ತಭಾವತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಆಮಗನ್ಧಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಾಪಿ ಆಮಗನ್ಧಾ ಅತ್ಥತೋ ಇಧ ಸಙ್ಗಹಂ ಸಮೋಸರಣಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ವುತ್ತೇ ಪರಿಹರಣವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ಕೇಚಿ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ಅಕಿಲೇಸಸಭಾವಾಪಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನ "ಕಿಲೇಸಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಚುದ್ದಸಸು ಕಿಲೇಸೇಸೂ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ನಿಮ್ಮಾದಂ ಮಿಲಾಪನಂ ಖೇಪನನ್ತಿ ಆಹ **"ನಿಮ್ಮಾದೇತಬ್ಬಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ಬುದ್ಧತನ್ತೀತಿ** ಬುದ್ಧಭಾವೀನಂ ಪವೇಣೀ, ಬುದ್ಧಭಾವಿನೋಪಿ "ಬುದ್ಧಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಯಥಾ "ಅಗಮಾ ರಾಜಗಹಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ। **ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ "ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮಹ"ನ್ತಿ ಪವತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ।

ರೇಣುರಾಜಆಮನ್ತನಾವಣ್ಣನಾ

೨೯೦. **ಮಮ ಮನಂ ಹರಿತ್ವಾತಿ** ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಅವತ್ತಿತ್ವಾ।

ಏಕೀಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ವುತ್ಥಸ್ಸಾತಿ ಕಾಯವಿವೇಕಪರಿಬ್ರೂಹನೇನ ಏಕೀಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಪೋಕಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ಥಸ್ಸ। **ಕುಸಪತ್ತೇಹಿ ಪರಿತ್ಥತೋತಿ** ಬರಿಹಿಸೇಹಿ ವೇದಿಯಾ ಸಮನ್ತತೋ ಸನ್ಥರಿತೋ। **ಅಕಾಚೋತಿ** ವಣೋ ವಣಸದಿಸಖಣ್ಡಿಚ್ಛಿದ್ದವಿರಹಿತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಕಕ್ಕಸೋ"**ತಿ।

ಛಖತ್ತಿಯಆಮನ್ತನಾವಣ್ಣನಾ

೨೯೧. **ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಮಾತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪೇಯ್ಯಾಮ, **ಸಿಕ್ಖಾಪನಞ್ಚೇತ್ಥ** ಅತ್ಥಿಭಾವಾಪಾದನನ್ತಿ ಆಹ **"ಉಪಲಾಪೇಯ್ಯಾಮಾ"**ತಿ।

೨೯೨. ಯಸ್ಸ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸ, ಖನ್ತಿಬಲಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ, ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಚ ನ ಹೋತಿ, ತೇಸು ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಖನ್ತಿಬಲೇಸು ತೇ ತೇ ನಿಯೋಜೇತುಂ **"ಆರಮ್ಭವ್ಹೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಕರುಣಾಝಾನಮಗ್ಗೋತಿ ಕರುಣಾಝಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಮಗ್ಗೋ। **ಉಜುಮಗ್ಗೋತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಮನೇ ಉಜುಭೂತೋ ಮಗ್ಗೋ। **ಅನುತ್ತರೋತಿ** ಸೇಟ್ಠೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಉತ್ತಮಮಗ್ಗೋ ನಾಮಾ"**ತಿ। **ಸಬ್ಭಿ ರಕ್ಖಿತೋ** ಸಾಧೂಹಿ ಯಥಾ ಪರಿಹಾನಿ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಕರಣೇನ ರಕ್ಖಿತೋ ಗೋಪಿತೋ। "ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಸಬ್ಭಿ ವಕ್ಖಿತೋ"ತಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸಪರಹಿತಸಾಧನೇನ ಸಾಧೂಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಕಥಿತೋ ಪವೇದಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಙ್ಖಣವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ವಿರೋಧಿಧಮ್ಮಸಮಾಯೋಗೋ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ವಿನಸ್ಸನಸಭಾವಂ, ಯೋ ವಾ ಸೋ ಗಮನಸ್ಸಾದಾನಂ ದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯೇನ ಪಟಿಮುಖಂ ಧಾವನ್ತಾನಂ ಸಿರಸಿ, ಪಾದೇ ಚ ಬದ್ಧಖುರಧಾರಾಸಮಾಗಮನತೋಪಿ ಸೀಘತರತಾಯ ಅತಿಇತ್ತರೋ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೋ, ತೇನೇವ ವಿನಸ್ಸನಸಭಾವಂ। **ತಸ್ಸ** ಜೀವಿತಸ್ಸ। **ಗತಿನ್ತಿ** ನಿಟ್ಠಂ। **ಮನ್ತಾಯನ್ತಿ** ಮನ್ತೇಯ್ಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮನ್ತೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। **ಕರಣತ್ಥೇ ವಾ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ** "ಮನ್ತಾಯ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಭುಮ್ಮಂ ಕರಣತ್ಥೇ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯಥಾ "ಞಾತಾಯ"ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಪಲಿಬೋಧೇತಿ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಯ ವಿಬನ್ಧೇ ಉಪರೋಧೇ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಾದೀನಂ ಆಮನ್ತನಾವಣ್ಣನಾ

೩೧೪. **ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾತಿ** ಅಪ್ಪಾನುಭಾವಾತಿ ಆಹ **"ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ಚಕ್ಕವತ್ತಿ ರಾಜಾ ವಿಯ ಸಮ್ಭಾವಿತೋ।

ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಪಬ್ಬಜ್ಜಾವಣ್ಣನಾ

೩೧೮. ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಆಜಾನನಂ ನಾಮ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತಾ, ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ ಆಹ **"ನ ಸಕ್ಖಿಂಸು ನಿಬ್ಬತ್ತೇತು"**ನ್ತಿ।

೩೧೯. **ಇಮಿನಾತಿ** "ಸರಾಮಹ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ **ಪದೇನ**। "ಸರಾಮಹ"ನ್ತಿ ಹಿ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತೋ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಕಥಿತಂ "ತಥೇವ ತ"ನ್ತಿ ಭಗವತಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತಮೇವ ಜಾತನ್ತಿ। **ನ ವಟ್ಟೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯ** ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಾಯ ಅಭಾವತೋ। ಅಸತಿ ಪನ ವಟ್ಟೇ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾನಂ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ನ ವಿರಾಗಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏಕನ್ತಮೇವ ವಟ್ಟೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯ** ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರವಟ್ಟೇ ಆದೀನವವಿಭಾವನತೋ।

"ನಿಬ್ಬಿದಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ **ವಿಪಸ್ಸನಾ** ವುತ್ತಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ವವತ್ಥಾನಕಥಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ತಂತಂಪದೇಹಿ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಕಥಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಕಥಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

೩೨೦. **ಪರಿಪೂರೇತು**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣೇ ಕಾತುಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಚಿಣ್ಣಕುಲಪುತ್ತಾನನ್ತಿ** ಚಿಣ್ಣಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನಂ ಕುಲಪುತ್ತಾನನ್ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ **ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ**।

ಅಭಿನನ್ದನಂ ನಾಮ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ "ಅಭಿನನ್ದನ್ತಿ ಆಗತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ತಞ್ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತಮನತಾತಿ ಆಹ **"ಚಿತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೋ ಅಭಿನನ್ದಿತ್ವಾ"**ತಿ। "ಸಾಧು ಸಾಧೂ"ತಿ ವಾಚಾಯ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ **ಅನುಮೋದನಾತಿ** ಆಹ **"ವಾಚಾಯ ಸಮ್ಪಹಂಸಮಾನೋ ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ"**ತಿ।

ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೭. ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ

೩೩೧. **ಉದಾನನ್ತಿ** ರಞ್ಞೋ ಓಕ್ಕಾಕೇನ ಜಾತಿಸಮ್ಭೇದಪರಿಹಾರನಿಮಿತ್ತಂ ಪವತ್ತಿತಂ ಉದಾನಂ **ಪಟಿಚ್ಚ। ಏಕೋಪಿ ಜನಪದೋ ರುಳ್ಹಿಸದ್ದೇನ "ಸಕ್ಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಮಹಾನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅರೋಪಿತೇತಿ** ಕೇನಚಿ ಅರೋಪಿತೇ।

ಆವರಣೇನಾತಿ ಸೇತುನಾ। **ಬನ್ಧಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಪಂಸುಪಲಾಸಪಾಸಾಣಮತ್ತಿಕಾಖಣ್ಡಾದೀಹಿ ಆಳಿಂ ಥಿರಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ।

"ಜಾತಿಂ ಘಟ್ಟೇತ್ವಾ ಕಲಹಂ ವಡ್ಢಯಿಂಸೂ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **"ಕೋಲಿಯಕಮ್ಮಕರಾ ವದನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತೀಣಿ ಜಾತಕಾನೀತಿ ಫನ್ದನಜಾತಕಪಥವೀಉನ್ದ್ರಿಯಜಾತಕಲಟುಕಿಕಜಾತಕಾನಿ **ದ್ವೇ ಜಾತಕಾನೀತಿ** ರುಕ್ಖಧಮ್ಮವಟ್ಟಕಜಾತಕಾನಿ।

ತೇನಾತಿ ಭಗವತಾ। **ಕಲಹಕಾರಣಭಾವೋತಿ** ಕಲಹಕಾರಣಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೋ।

ಅಟ್ಠಾನೇತಿ ಅಕಾರಣೇ। **ವೇರಂ ಕತ್ವಾತಿ** ವಿರೋಧಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। "ಕುಠಾರಿಹತ್ಥೋ ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದಿನಾ **ಫನ್ದನಜಾತಕಂ ಕಥೇಸಿ।** "ದುದ್ದುಭಾಯತಿ ಭದ್ದನ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ **ಪಥವೀಉನ್ದ್ರಿಯಜಾತಕಂ ಕಥೇಸಿ।** "ವನ್ದಾಮಿ ತಂ ಕುಞ್ಜರಾ"ತಿಆದಿನಾ **ಲಟುಕಿಕಜಾತಕಂ ಕಥೇಸಿ।**

"ಸಾಧೂ ಸಮ್ಬಹುಲಾ ಞಾತೀ; ಅಪಿ ರುಕ್ಖಾ ಅರಞ್ಞಜಾ।
ವಾತೋ ವಹತಿ ಏಕಟ್ಠಂ, ಬ್ರಹನ್ತಮ್ಪಿ ವನಪ್ಪತಿ"ನ್ತಿ॥ -

ಆದಿನಾ **ರುಕ್ಖಧಮ್ಮಜಾತಕಂ ಕಥೇಸಿ।**

"ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಜಾಲಂ ಆದಾಯ ಪಕ್ಖಿನೋ।
ಯದಾ ತೇ ವಿವದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತದಾ ಏಹಿನ್ತಿ ಮೇ ವಸ"ನ್ತಿ॥ -

ಆದಿನಾ **ವಟ್ಟಕಜಾತಕಂ ಕಥೇಸಿ।**

"ಅತ್ತದಣ್ಡಾ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ಜನಂ ಪಸ್ಸಥ ಮೇಧಗಂ।
ಸಂವೇಗಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಥಾ ಸಂವಿಜಿತಂ ಮಯಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧.೯೪೧)।

ಆದಿನಾ **ಅತ್ತದಣ್ಡಸುತ್ತಂ ಕಥೇಸಿ।**

ತಂತಂಪಲೋಭನಕಿರಿಯಾ ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ಪರಕ್ಕಮನ್ತಿಯೋ **"ಉಕ್ಕಣ್ಠನ್ತೂ"ತಿ ಸಾಸನಂ ಪೇಸೇನ್ತಿ।**

ಕುಣಾಲದಹೇತಿ ಕುಣಾಲದಹತೀರೇ **ಪತಿಟ್ಠಾಯ। ಪುಚ್ಛಿತಪುಚ್ಛಿತಂ ಕಥೇಸಿ** (ಜಾ॰ ೨.ಕುಣಾಲಜಾತಕ) "ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಕುಣಾಲಸಕುಣರಾಜಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ **ಕುಣಾಲಜಾತಕಂ** ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। **ಅನಭಿರತಿಂ ವಿನೋದೇಸಿ** ಇತ್ಥೀನಂ ದೋಸದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವೋಕಾರಸಂಕಿಲೇಸವಿಭಾವನೇನ।

ಕೋಸಜ್ಜಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಪುರಿಸಥಾಮಪರಿಬ್ರೂಹನೇನ **"ಉತ್ತಮಪುರಿಸಸದಿಸೇಹಿ ನೋ ಭವಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಾ।

ಅವಿಸ್ಸಟ್ಠಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾತಿ ಅರತಿವಿನೋದನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಮಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾ, ಅಪರಿಚತ್ತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಸೀದಿತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ** ಭಗವಾ ಚಿನ್ತೇಸೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪದುಮಿನಿಯನ್ತಿ ಪದುಮಸ್ಸರೇ। **ವಿಕಸಿಂಸು** ಗುಣಗಣವಿಬೋಧೇನ। **"ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ...ಪೇ॰... ನ ಕಥೇಸೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ತಾವದೇವ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆಗತತ್ತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಲಜ್ಜಮಾನಾ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧವಿಸೇಸಂ ಭಗವತೋ ನಾರೋಚೇಸುನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಖೀಣಾಸವಾನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ।

ಓಸೀದಮತ್ತೇತಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತಮತ್ತೇ। **ಅರಿಯಮಣ್ಡಲೇತಿ** ಅರಿಯಸಮೂಹೇ। **ಪಾಚೀನಯುಗನ್ಧರಪರಿಕ್ಖೇಪತೋತಿ** ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಪಾಚೀನಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ, ನ ಬಾಹಿರಕೇಹಿ ಉಚ್ಚಮಾನಉದಯಪಬ್ಬತತೋ। **ರಾಮಣೇಯ್ಯಕದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪಟಿಮಣ್ಡಿತತ್ತಾ ವಿಸೇಸತೋ ರಮಣೀಯಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ರಮಣೀಯಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಉಲ್ಲಙ್ಘಿತ್ವಾತಿ** ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। **ಏವರೂಪೇ ಖಣೇ ಲಯೇ ಮುಹುತ್ತೇತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ಉಟ್ಠಿತಕ್ಖಣೇ ಉಟ್ಠಿತವೇಲಾಯಂ ಉಟ್ಠಿತಮುಹುತ್ತೇತಿ ಉಪರೂಪರಿ ಕಾಲಸ್ಸ ವಡ್ಢಿತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ।

ತಥಾ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಜಾತಿಆದಿವಸೇನ ಭಗವತೋ ಅನುರೂಪಪರಿವಾರಿತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿ ಆದಿಮಾಹ।

ಸಮಾಪನ್ನದೇವತಾತಿ ಆಸನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿ ಸಮಾಪನ್ನದೇವತಾ। **ಚಲಿಂಸೂತಿ** ಉಟ್ಠಹಿಂಸು। ಕೋಸಮತ್ತಂ ಠಾನಂ **ಸದ್ದನ್ತರಂ**। ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಕಿರ ಆದಿತೋ ತೇಸಟ್ಠಿಮತ್ತಾನಿ ನಗರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಂ, ತಥಾ ತತಿಯಂ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ತೇಸಟ್ಠಿಯಾ ನಗರಸಹಸ್ಸೇಸೂ"**ತಿ। ತೇ ಪನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಸತಸಹಸ್ಸತೋ ಪರಂ ಅಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ನವಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ। **ನವನವುತಿಯಾ ದೋಣಮುಖಸತಸಹಸ್ಸೇಸೂತಿ** ನವಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕೇಸು ನವುತಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ದೋಣಮುಖೇಸು। **ದೋಣಮುಖನ್ತಿ** ಚ ಮಹಾನಗರಸ್ಸ ಆಯುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪಾದನಗರಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ಛನ್ನವುತಿಯಾ ಪಟ್ಟನಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸೂತಿ** ಛಕೋಟಿಅಧಿಕನವುತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಪಟ್ಟನೇಸು। ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಾದೀಸು **ಛಪಣ್ಣಾಸಾಯ ರತನಾಕರೇಸು**। ಏವಂ ಪನ ನಗರದೋಣಿಮುಖಪಟ್ಟನರತನಾಕರಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಕಥನಂ ತಂತಂಅಧಿವತ್ಥಾಯ ವಸನ್ತೀನಂ ದೇವತಾನಂ ಬಹುಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಯದಿ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ "ದಸಹಿ ಚ ಲೋಕಧಾತೂಹೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ದಸಸಹಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ"**ತಿ, ತೇನ ಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಇಧ "ಏಕಾ ಲೋಕಧಾತೂ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಲೋಹಪಾಸಾದೇತಿ ಆದಿತೋ ಕತೇ ಲೋಹಪಾಸಾದೇ। **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ। ಯದಿ ತಾ ದೇವತಾ ಏವಂ ನಿರನ್ತರಾ, ಪಚ್ಛಾ ಆಗತಾನಂ ಓಕಾಸೋ ಏವ ನ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಯಥಾ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಕಾಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ **ಸುದ್ಧಾವಾಸಕಾಯಿಕಾ,** ತಾಸಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸಭೂಮಿ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸುದ್ಧಾವಾಸವಾಸೀನ"**ನ್ತಿ। **ಆವಾಸಾತಿ** ಆವಾಸನಟ್ಠಾನಭೂತಾ , ದೇವತಾ ಪನ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ, ಇತರೇಸಞ್ಚ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನನೇನ ಸುದ್ಧೋ ಆವಾಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ**।

೩೩೧. **ಪುರತ್ಥಿಮಚಕ್ಕವಾಳಮುಖವಟ್ಟಿಯಂ ಓತರಿ** ಅಞ್ಞತ್ಥ ಓಕಾಸಂ ಅಲಭಮಾನೋ। ಏವಂ ಸೇಸಾಪಿ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಭಿಮುಖಮಗ್ಗೋ **ಬುದ್ಧವೀಥಿ**। ಯಾವ ಚಕ್ಕವಾಳಾ **ಓತ್ಥರಿತುಂ** ಓವರಿತುಂ **ನ ಸಕ್ಕಾ**। **ಪಹಟಬುದ್ಧವೀಥಿಯಾವಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೇಹಿ ತೇಹಿ ದೇವಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ ವಳಞ್ಜಿತವೀಥಿಯಾವ। ಸಮಿತಿ ಸಙ್ಗತಿ ಸನ್ನಿಪಾತೋ **ಸಮಯೋ,** ಮಹನ್ತೋ ಸಮಯೋ **ಮಹಾಸಮಯೋ**ತಿ ಆಹ "**ಮಹಾಸಮೂಹೋ**"ತಿ । ಪವದ್ಧಂ ವನಂ **ಪವನ**ನ್ತಿ ಆಹ "**ವನಸಣ್ಡೋ**"ತಿ। **ದೇವಘಟಾ**ತಿ ದೇವಸಮೂಹಾ।

ಸಮಾದಹಂಸೂತಿ ಸಮಾದಹಿತಂ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಾಧಿನಾ ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತಂ ಅಕಂಸು, ಯಥಾಸಮಾಹಿತಂ ಪನ ಸಮಾಧಿನಾ ಯೋಜಿತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸಮಾಧಿನಾ ಯೋಜೇಸು**"ನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಗೋಮುತ್ತವಙ್ಕಾದೀನಂ ದೂರಸಮೂಹನಿತತ್ತಾ **ಸಬ್ಬೇ...ಪೇ॰... ಅಕರಿಂಸು**। ನಯತಿ ಅಸ್ಸೇ ಏತೇಹೀತಿ **ನೇತ್ತಾನಿ,** ಯೋತ್ತಾನಿ। ಅವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಾನಂ ಅಸ್ಸಾನಂ ವೀಥಿಪಟಿಪಾದನಂ ರಸ್ಮಿಗ್ಗಹಣೇನ ಪಹೋತೀತಿ "ಸಬ್ಬಯೋತ್ತಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಚೋದೇನ್ತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪನ ಅಚೋದನಂ ಅವಾರಣಂ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ಅಚೋದೇನ್ತೋ ಅವಾರೇನ್ತೋ**"ತಿ।

ಯಥಾ ಖೀಲಂ ಭಿತ್ತಿಯಂ ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಆಕೋಟಿತಂ ದುನ್ನೀಹರಣಂ, ಯಥಾ ಚ ಪಲಿಘಂ ನಗರಪ್ಪವೇಸನಿವಾರಣಂ, ಯಥಾ ಚ ಇನ್ದಖೀಲಂ ಗಮ್ಭೀರನೇಮಿ ಸುನಿಖಾತಂ ದುನ್ನೀಹರಣಂ, ಏವಂ ರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ದುನ್ನೀಹರಣಾ, ನಿಬ್ಬಾನನಗರಪ್ಪವೇಸನಿವಾರಣಾ ಚಾತಿ ತೇ "ಖೀಲಂ, ಪಲಿಘಂ, ಇನ್ದಖೀಲ"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। **ತಣ್ಹಾಏಜಾಯ ಅಭಾವೇನ ಅನೇಜಾ** ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠಭಾವೇನ ಚಾತುದ್ದಿಸತ್ತಾ **ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ**।

ಗತಾಸೇತಿ ಗತಾ ಏವ, ನ ಪನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಸರಣಗಮನತ್ತಾತಿ । ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ "**ನಿಬ್ಬೇಮತಿಕಸರಣಗಮನೇನ ಗತಾ**"ತಿ। **ತೇ** ಹಿ ನಿಯಮೇನ **ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದೇವಕಾಯಞ್ಚ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತಿ**। ಯೇ ಪನ ಲೋಕಿಯೇನ ಸರಣಗಮನೇನ **ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾಸೇ, ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ,** ಸತಿ ಚ ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ **ಪಹಾಯ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ದೇವಕಾಯಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸ**ನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ।

ದೇವತಾಸನ್ನಿಪಾತವಣ್ಣನಾ

೩೩೩. **ಏತೇಸ**ನ್ತಿ ದೇವತಾಸನ್ನಿಪಾತಾನಂ। **ಇದಾನೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। **ಬುದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ **ಅಭಾವಾ**। **ಚಿತ್ತಕಲ್ಲತಾ** ಚಿತ್ತಮದ್ದವಂ।

ಕಿಂ ಪನ ಭಗವತಾವ ಮಹನ್ತೇ ದೇವತಾಸಮಾಗಮೇ ತೇಸಂ ನಾಮಗೋತ್ತಂ ಕಥೇತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ? ಆಮ ಸಕ್ಕಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಮಹನ್ತಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ರೂಪಾಯತನಮಾಹ, **ಸುತ**ನ್ತಿ ಸದ್ದಾಯತನಂ, **ಮುತ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಗ್ಗಾಹಿಇನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯಂ ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ, **ವಿಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಞೇಯ್ಯಂ, **ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ, ಅಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಂ, **ಪರಿಯೇಸಿತ**ನ್ತಿ ಪತ್ತಂ, ಅಪ್ಪತ್ತಂ ವಾ ಪರಿಯಿಟ್ಠಂ। **ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ**ತಿ ಕೇವಲಂ ಮನಸಾ ಆಲೋಚಿತಂ। **ಕತ್ಥಚಿ ನೀಲಾದಿವಸೇನ ವಿಭತ್ತರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೧೫) "ನೀಲಂ ಪೀತಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಭತ್ತೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ ನ ಅತ್ಥೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಭೇರಿಸದ್ದಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ। **ಏತೇಸ**ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮತ್ಥೇತುಂ "**ಯಥಾಹಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತದಾ ಜಾನನಕಿರಿಯಾಯ ಅಪರಿಯೋಸಿತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನೇಯ್ಯಂ ನಾಮ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಭಗವತಾ ಅಞ್ಞಾತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ತಮಹಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ**"ನ್ತಿ।

ನ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ। **ವಿಪರೀತಾ** "ನ ಕಮ್ಮಾವರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಾ। "ಯಸ್ಸ ಮಙ್ಗಲಾ ಸಮೂಹತಾ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೬೨) ಆರಭಿತ್ವಾ "ರಾಗಂ ವಿನಯೇಥ ಮಾನುಸೇಸು ದಿಬ್ಬೇಸು ಕಾಮೇಸು ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೬೩) ಚ ರಾಗನಿಗ್ಗಹಕಥಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ **ಸಮ್ಮಾಪರಿಬ್ಬಾಜನೀಯಸುತ್ತಂ** ರಾಗಚರಿತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ, "ಪಿಯಮಪ್ಪಿಯಭೂತಾ ಕಲಹ ವಿವಾದಾ ಪರಿದೇವಸೋಕಾ ಸಹಮಚ್ಛರಾ ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೬೯; ಮಹಾನಿ॰ ೯೮) ಕಲಹಾದಯೋ ಯತೋ ದೋಸತೋ ಸಮುಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ದೋಸೋ ಯತೋ ಪಿಯಭಾವತೋ, ಸೋ ಚ ಪಿಯಭಾವೋ ಯತೋ ಛನ್ದತೋ ಸಮುಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಇತಿ ಫಲತೋ, ಕಾರಣಪರಮ್ಪರತೋ ಚ ದೋಸೇ ಆದೀನವವಿಭಾವನಬಾಹುಲ್ಲತೋ **ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತಂ** (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೬೯; ಮಹಾನಿ॰ ೯೮) ದೋಸಚರಿತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ -

> "ಅಪ್ಪಞ್ಹಿ ಏತಂ ನ ಅಲಂ ಸಮಾಯ,
> ದುವೇ ವಿವಾದಸ್ಸ ಫಲಾನಿ ಬ್ರೂಮಿ।
> ಏತಮ್ಪಿ ದಿಸ್ವಾ ನ ವಿವಾದಯೇಥ,
> ಖೇಮಾಭಿಪಸ್ಸಂ ಅವಿವಾದಭೂಮಿ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೦೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೩೧) -

ಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಮ್ಮೋಹವಿಧಮನತೋ, ಪಞ್ಞಾಪರಿಬ್ರೂಹನತೋ ಚ **ಮಹಾಬ್ಯೂಹಸುತ್ತಂ** ಮೋಹಚರಿತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ -

> "ಪರಸ್ಸ ಚೇ ಧಮ್ಮಂ ಅನಾನುಜಾನಂ,
> ಬಾಲೋ, ಮಗೋ ಹೋತಿ ನಿಹೀನಪಞ್ಞೋ।
> ಸಬ್ಬೇವ ಬಾಲಾ ಸುನಿಹೀನಪಞ್ಞಾ,
> ಸಬ್ಬೇವಿಮೇ ದಿಟ್ಠಿಪರಿಬ್ಬಸಾನಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೮೬; ಮಹಾನಿ॰ ೧೧೫) -

ಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸಿತಾಪನಯನಮುಖೇನ ಸವಿಸಯೇಸು ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇಸು ವಿಸಟವಿತಕ್ಕವಿಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ಚೂಳಬ್ಯೂಹಸುತ್ತಂ** ವಿತಕ್ಕಚರಿತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ -

> "ಮೂಲಂ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾಯ (ಇತಿ ಭಗವಾ),
> ಮನ್ತಾ ಅಸ್ಮೀತಿ ಸಬ್ಬಂ ಉಪರುನ್ಧೇ।
> ಯಾ ಕಾಚಿ ತಣ್ಹಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ,
> ತಾಸಂ ವಿನಯಾ ಸದಾ ಸತೋ ಸಿಕ್ಖೇ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೨೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೧) -

ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾಯ ಮೂಲಂ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಿಲೇಸಜಾತಂ **ಅಸ್ಮೀತಿ** ಪವತ್ತಮಾನಞ್ಚಾತಿ **ಸಬ್ಬಂ ಮನ್ತಾ** ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪರುನ್ಧೇಯ್ಯ। **ಯಾ ಕಾಚಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ** ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಭೇದಾ **ತಣ್ಹಾ** ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, **ತಾಸಂ ವಿನಯಾ** ವೂಪಸಮಾಯ **ಸದಾ ಸತೋ** ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಹುತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಮಾದಿ ಉಪದೇಸಸ್ಸ ಸದ್ಧೋವ ಭಾಜನಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸೋ ಅತ್ಥಾವಹೋತಿ **ತುವಟ್ಟಕಸುತ್ತಂ** ಸದ್ಧಾಚರಿತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ -

> "ವೀತತಣ್ಹೋ ಪುರಾ ಭೇದಾ (ಇತಿ ಭಗವಾ),
> ಪುಬ್ಬಮನ್ತಮನಿಸ್ಸಿತೋ।
> ವೇಮಜ್ಝೇ ನುಪಸಙ್ಖೇಯ್ಯೋ,
> ತಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಪುರಕ್ಖತ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೫೫; ಮಹಾನಿ॰ ೮೩) -

ಯೋ ಸರೀರಭೇದತೋ ಪುಬ್ಬೇವ ಪಹೀನತಣ್ಹೋ, ತತೋ ಏವ ಅತೀತದ್ಧಸಙ್ಖಾತಂ ಪುರಿಮಕೋಟ್ಠಾಸಂ ತಣ್ಹಾನಿಸ್ಸಯೇನ ಅನಿಸ್ಸಿತೋ, ವೇಮಜ್ಝೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಅದ್ಧನಿ "ರತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪಸಙ್ಖಾತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಸ ಅರಹತೋ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪುರಕ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಾವಾ ಅನಾಗತೇ ಅದ್ಧನಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುರಕ್ಖತಂ ನತ್ಥೀತಿ ಆದಿನಾ ಏವಂ ಗಮ್ಭೀರಕಥಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ **ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತಂ** (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೫೫; ಮಹಾನಿ॰ ೮೪) ಬುದ್ಧಿಚರಿತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅಥ ನೇಸಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ ...ಪೇ॰... ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಮನಸಾಕಾಸೀತಿ** ಏವಂ ಚರಿಯಾಯ ವಸೇನ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ಸದಿಸಂ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾನಿಕ್ಖೇಪಯೋಗ್ಯತಾವಸೇನ ಮನಸಿ ಅಕಾಸಿ। **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೇನ ನು ಖೋ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ** ಪರಜ್ಝಾಸಯಾದಿಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಮಯ್ಹಂಯೇವ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಆರದ್ಧ ದೇಸನಂ ಜಾನೇಯ್ಯ ನು ಖೋ। **ಪರಜ್ಝಾಸಯೇನಾತಿ** ಸನ್ನಿಪತಿತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ। **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೇನಾತಿ** ಇಧ ಸಮುಟ್ಠಿತಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಪುಚ್ಛಾವಸೇನಾತಿ** ಕಸ್ಸಚಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ। **ಆರದ್ಧದೇಸನಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ**। **"ಸಚೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"**ತಿ ಇದಂ ಇಮೇಸಂ ಸುತ್ತಾನಂ ದೇಸನಾಯ ಪುಚ್ಛಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಭಾರಿಯಾ, ಅವಿಸಯಾ ಚಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಸೋಪಿ ನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾ"**ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ನ ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ, ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ ವಾ ಯುತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಪುಚ್ಛಾಸದಿಸೀ ವಾ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಪುಚ್ಛಾಸದಿಸೀ ವಾ ಪುಚ್ಛಾ ಯುತ್ತಾ, ತಾವ ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಯಥಾಧಮ್ಮವಸೇನ, ತತ್ಥ ಯದಿ ಭಗವಾ ತಥಾ ಸಯಮೇವ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಯಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸುಣನ್ತೀನಂ ದೇವತಾನಂ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಭವೇಯ್ಯ "ಕಿಂ ನಾಮೇತಂ ಭಗವಾ ಪಠಮಂ ಏವಮಾಹ, ಪುನಪಿ ಏವಮಾಹಾ"ತಿ, ಅನ್ಧಕಾರಂ ಪವಿಟ್ಠಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ಪೇತಾ ದೇವತಾ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತು"**ನ್ತಿ। ಯಥಾಧಮ್ಮದೇಸನಾಯಂ ಪನ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾವಸೇನ ಪುಚ್ಛನೇನ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಹೋತೀತಿ। **ಸೂರಿಯೋ ಉಗ್ಗತೋತಿ** ಆಹ ದೇವಸಙ್ಖೋ ಆಸನ್ನತರಭಾವೇನ ಓಭಾಸಸ್ಸ ವಿಪುಲಉಳಾರಭಾವತೋ। **ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾತಿ** ಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೭; ವಿಭ॰ ೮೦೯; ನೇತ್ತಿ॰ ೫೭; ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೧.೧) ಆಗತನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಪನ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ದ್ವೇ ಬುದ್ಧಾ ನ ಹೋನ್ತೇವ। ತೇನೇವಾಹ - "ಅನನ್ತಾಸು...ಪೇ॰... ಅದ್ದಸಾ"ತಿ।

ಗಾಥಾಯಂ **ಪುಚ್ಛಾಮೀತಿ** ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಓಕಾಸಂ ಕಾರಾಪೇಸಿ। **ಮುನಿನ್ತಿ** ಬುದ್ಧಮುನಿಂ । **ಪಹೂತಪಞ್ಞನ್ತಿ** ಮಹಾಪಞ್ಞಂ। **ತಿಣ್ಣನ್ತಿ** ಚತುರೋಘತಿಣ್ಣಂ। **ಪಾರಙ್ಗತನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಸ್ಸ ವಾ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಪಾರಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಗತಂ। **ಪರಿನಿಬ್ಬುತಂ** ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ। **ಠಿತತ್ತನ್ತಿ** ಅವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಂ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಕಮ್ಪನೇಯ್ಯತಾಯ। **ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ಘರಾ ಪನುಜ್ಜ ಕಾಮೇತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಪನೂದಿತ್ವಾ ಘರಾವಾಸಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ। **ಕಥಂ ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ಸೋ ಲೋಕೇ ಪರಿಬ್ಬಜೇಯ್ಯಾತಿ** ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಥಂ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಬ್ಬಜೇಯ್ಯ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ವಿಹರೇಯ್ಯ, ಅನುಪಲಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಲೋಕಂ ಅತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೩೪. **ಸಿಲೋಕಂ ಅನುಕಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಸಿಲೋಕೋ** ನಾಮ ಪಾದಸಮುದಯೋ, ಇಸೀಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಗಾಥಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಾದೋವ ನಿಯತವಣ್ಣಾನುಪುಬ್ಬಿಕಾನಂ ಪದಾನಂ ಸಮೂಹೋ, ತಂ **ಸಿಲೋಕಂ ಅನುಕಸ್ಸಾಮಿ** ಪವತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅಕ್ಖರ...ಪೇ॰... ಪವತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಅಧಿಕರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ। ಆಮೇಡಿತಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಯೇಸು ಯೇಸು ಠಾನೇಸೂ"**ತಿ। **ಭುಮ್ಮಾತಿ** ಭೂಮಿಪಟಿಬದ್ಧನಿವಾಸಾ। **ತಂ ತಂ ನಿಸ್ಸಿತಾ** ತಂ ತಂ ಠಾನಂ ನಿಸ್ಸಿತವನ್ತೋ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಸಮಾನಾ, ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಿಲೋಕಂ ಅನುಕಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಯೇ ಸಿತಾ ಗಿರಿಗಬ್ಭರ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ವಿವೇಕವಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಪಹಿತತ್ತಾ ಸಮಾಹಿತಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಭಾವನಾಭಿಯೋಗಂ।

ಬಹುಜನಾ ಪಞ್ಚಸತಸಙ್ಖ್ಯಾತ್ತಾ। ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವನತೋ, ತೇಜುಸ್ಸದತಾಯ ಚ **ಸೀಹಾ ವಿಯ** ಪವಿವಿತ್ತತಾಯ **ನಿಲೀನಾ**। **ಏಕತ್ತನ್ತಿ** ಏಕೀಭಾವಂ। **ಓದಾತಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಸುದ್ಧಾತಿ** ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಪರಿಯೋದಾತಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಸುದ್ಧಾ, ನ ಕೇವಲಂ

ಸರೀರಸುದ್ಧಿಯಾವ। **ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪ್ಪಸಾದೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಪಸನ್ನಾ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆವಿಲಭಾವಕರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಭಾವೇನ **ಅನಾವಿಲಾ**।

ಭಿಕ್ಖೂ ಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸೇ ಭಿಕ್ಖೂ "ಇಮೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಏತೇ ದೇವಕಾಯೇ ಪಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಸವನನ್ತೇ ಜಾತತ್ತಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅರಿಯಜಾತಿಯಾ ಜಾತತ್ತಾ। **ಇದಂ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಇದಂ "ಭಿಯ್ಯೋ ಪಞ್ಚಸತೇ"ತಿಆದಿಕಂ ಸಬ್ಬಂ।

ತದತ್ಥಾಯ ವೀರಿಯಂ ಕರಿಂಸೂತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾಭಿನೀಹಾರವಸೇನ ವೀರಿಯಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಅಕಂಸು। ತೇನಾಹ "ನ ತಂ ತೇಹೀ"ತಿಆದಿ। **ಸತ್ತರಿ**ನ್ತಿ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ರ-ಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಸತ್ತತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಹಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಪನ ಅನುವತ್ತತಿ, ಸತ್ತತಿಯೋಗೇನ ಬಹುವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ಏಕೇ ಸಹಸ್ಸಂ। ಏಕೇ ಸತ್ತತಿಸಹಸ್ಸಾನೀ"**ತಿ।

ಅನನ್ತನ್ತಿ ಅನ್ತರಹಿತಂ, ತಂ ಪನ ಅತಿವಿಯ ಮಹನ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಪುಲ"**ನ್ತಿ।

ಅವೇಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ "ವವತ್ಥಿತ್ವಾನಾ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। ತಂ ಅವೇಕ್ಖನಂ ನಿಚ್ಛಯಕರಣಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಗಾಥಾಸು ತತಿಯಗಾಥಾಯ ಪಚ್ಛಿಮದ್ಧಂ, ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಯ ಪುರಿಮದ್ಧಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಗಾಥಮೇವಾ"**ತಿ।

ವಿಜಾನನಮ್ಪಿ ದಸ್ಸನಂ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಪಸ್ಸಥ ಓಲೋಕೇಥಾ"**ತಿ। ವಾಚಾಯತಪವತ್ತಿತಭಾವತೋ "ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾವ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವದತಿ।

೩೩೫. ಸತ್ತ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಾತಿ **ಸತ್ತ ಸಹಸ್ಸಾ**। **ಯಕ್ಖಾಯೇವಾ**ತಿ ಯಕ್ಖಜಾತಿಕಾ ಏವ। **ಆನುಭಾವಸಮ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ। **ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ**ತಿ ವಾ ಮಹಾನುಭಾವಾ। **ಜುತಿಮನ್ತೋ**ತಿ ಮಹಪ್ಪಭಾ। **ವಣ್ಣವನ್ತೋ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತವಣ್ಣಾ। **ಯಸಸ್ಸಿನೋ**ತಿ ಮಹಾಪರಿವಾರಾ ಚೇವ ಪತ್ಥಟಕಿತ್ತಿಸದ್ದಾ ಚ। **ಸಮಿತಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮೀಪತ್ಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕ"**ನ್ತಿ।

ಹೇಮವತಪಬ್ಬತೇತಿ ಹಿಮವತೋ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಪಬ್ಬತೇ।

ಏತೇ ಸಬ್ಬೇಪೀತಿ ಏತೇ ಸತ್ತಸಹಸ್ಸಾ ಕಾಪಿಲವತ್ಥವಾ, ಛಸಹಸ್ಸಾ ಹೇಮವತಾ, ತಿಸಹಸ್ಸಾ ಸಾತಾಗಿರಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾ **ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸೋಳಸಸಹಸ್ಸಾ**।

ರಾಜಗಹನಗರೇತಿ ರಾಜಗಹನಗರಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ। **ತನ್ತಿ** ಕುಮ್ಭೀರಂ।

೩೩೬. ಕಾಮಂ ಪಾಚೀನದಿಸಂ ಪಸಾಸತಿ, ತಥಾಪಿ **ಚತೂಸುಪಿ ದಿಸಾಸು** ಸಪರಿವಾರದೀಪೇಸು ಚತೂಸುಪಿ ಮಹಾದೀಪೇಸು ಗನ್ಧಬ್ಬಾನಂ **ಜೇಟ್ಠಕೋ,** ಕಥಂ? **ಸಬ್ಬೇ ತೇ ತಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನ್ತಿ**। **ಕುಮ್ಭಣ್ಡಾನಂ ಅಧಿಪತೀ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ತಸ್ಸಾಪಿ ವಿರುಳ್ಹಸ್ಸ। **ತಾದಿಸಾಯೇವಾ**ತಿ ಧತರಟ್ಠಸ್ಸ ಪುತ್ತಸದಿಸಾ ಏವ ಪುಥುತ್ಥತೋ, ನಾಮತೋ, ಬಲತೋ, ಇದ್ಧಿಆದಿವಿಸೇಸತೋ ಚ।

ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕವಸೇನಾತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋತಿ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಞ್ಚೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ।

ಚತುರೋ ದಿಸಾತಿ ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು। **ಚತುರೋ ದಿಸಾ ಜಲಮಾನಾ** ಸಮುಜ್ಜಲನ್ತಾ ಓಭಾಸೇನ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಮಹತಿಯಾ ಪರಿಸಾಯ ಆಗತಾನಂ ಕಥಂ ಕಾಪಿಲವತ್ಥವೇ ವನೇ ಠಿತಾತಿ ಆಹ "**ತೇ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ।

೩೩೭. ತೇಸಂ ಮಹಾರಾಜಾನಂ ದಾಸಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಮಾಯಾಯ ಯುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ **ಮಾಯಾವಿನೋ**। ವಞ್ಚನಂ ಏತೇಸು ಅತ್ಥಿ, ವಞ್ಚನೇ ವಾ ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ವಞ್ಚನಿಕಾ**। **ಕೇರಾಟಿಯಸಾಠೇಯ್ಯೇನಾತಿ** ನಿಹೀನಸಠೇನ ಕಮ್ಮೇನ। ಮಾಯಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಮಾಯಾ, ತೇ ಚ ಪರೇಸಂ ವಞ್ಚನತ್ಥಂ ಯೇನ ಮಾಯಾಕರಣೇನ "**ಮಾಯಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮಾಯಾಕಾರಕಾ**"ತಿ ಆಹ।

ಏತ್ತಕಾ ದಾಸಾತಿ ಏತ್ತಕಾ ಕುಟೇಣ್ಡುಆದಿಕಾ ನಿಘಣ್ಡುಪರಿಯೋಸಾನಾ ಅಟ್ಠಮಹಾರಾಜಾನಂ ದಾಸಾ।

ದೇವರಾಜಾನೋತಿ ದೇವಾ ಹುತ್ವಾ ತಂತಂದೇವಕಾಯಸ್ಸ ರಾಜಾನೋ। ಚಿತ್ತೋ ಚ ಸೇನೋ ಚ ಚಿತ್ತಸೇನೋ ಚಾತಿ ತಯೋ ಏತೇ ದೇವಪುತ್ತಾ ಪಾಳಿಯಂ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ "**ಚಿತ್ತೋ ಚಾ**"ತಿಆದಿ।

ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಸಮಿತೋ ಸನ್ನಿಪತಿತೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸಮಿತಿ,** ಇಮಂ ವನಂ।

೩೩೮. **ನಾಗಸದಹವಾಸಿಕಾತಿ** ನಾಗಸದಹನಿವಾಸಿನೋ। ತತ್ಥೇಕೋ ಕಿರ ನಾಗರಾಜಾ, ಚಿರಕಾಲಂ ವಸತೋ ತಸ್ಸ ಪರಿಸಾ ಮಹತೀ ಪರಮ್ಪರಾಗತಾ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ತಚ್ಛಕನಾಗಪರಿಸಾಯಾ**"ತಿ।

ಯಮುನವಾಸಿನೋತಿ ಯಮುನಾಯಂ ವಸನಕನಾಗಾ। **ನಾಗವೋಹಾರೇನಾತಿ** ಹತ್ಥಿನಾಗವೋಹಾರೇನ।

ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇತಿ ಕಮ್ಬಲಸ್ಸತರೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಇತರೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರನಾಗಾ। **ಲೋಭಾಭಿಭೂತಾತಿ** ಆಹಾರಲೋಭೇನ ಅಭಿಭೂತಾ। **ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವತಾತಿ** ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವತೋ, ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವಹೇತು ವಾ **ದಿಬ್ಬಾ**। **"ಚಿತ್ರಸುಪಣ್ಣಾ"ತಿ ನಾಮಂ** ವಿಚಿತ್ರಸುನ್ದರಪತ್ತವನ್ತತಾಯ।

ಉಪವ್ಹಯನ್ತಾತಿ ಉಪೇಚ್ಚ ಕಥೇನ್ತಾ। ಕಾಕೋಲೂಕಅಹಿನಕುಲಾದಯೋ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಜಾತಿಸಮುದಾಗತವೇರಾಪಿ ಸಮಾನಾ **ಮಿತ್ತಾ ವಿಯ...ಪೇ॰... ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಬುದ್ಧಂಯೇವ ತೇ ಸರಣಂ ಗತಾ** "ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನೇವ ಮಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಮೇತ್ತಿಂ ಪಟಿಲಭಿಮ್ಹಾ"ತಿ।

೩೩೯. **ಭಾತರೋತಿ** ಮೇಥುನಭಾತರೋ। ತೇನಾಹ "**ಸುಜಾಯ ಅಸುರಕಞ್ಞಾಯ ಕಾರಣಾ**"ತಿ।

ತೇಸೂತಿ ಅಸುರೇಸು। **ಕಾಲಕಞ್ಜಾತಿ** ಏವಂ ನಾಮಾ। **ಮಹಾಭಿಸ್ಮಾತಿ** ಭಿಂಸನಕಮಹಾಸರೀರಾ। **ಅಭಬ್ಬಾತಿ** ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ನ ಭಬ್ಬಾ ಅಚ್ಛನ್ದಿಕತ್ತಾ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಛನ್ದಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ।

ಬಲಿನೋ ಮಹಾಅಸುರಸ್ಸ ಅಬ್ಭತೀತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೇ ಏವ ಕಿತ್ತೇನ್ತೋ ಭಗವಾ "**ಸತಞ್ಚ ಬಲಿಪುತ್ತಾನ**"ನ್ತಿ ಆದಿಮಾಹ। ಸೋ ಕಿರ ಸುಖುಮಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಉಪಗಚ್ಛಿ।

೩೪೦. **ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ** ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಅಪ್ಪನಾಝಾನೇನ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಪರತೋ ವಕ್ಖತಿ "ಸುಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೧), ಅಯಞ್ಚ ಕಾಮಾವಚರದೇವತಾ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇವಾಹ – "**ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಕಾಯಿಕಾತಿ ಮೇತ್ತಾಝಾನೇ ಚ ಕರುಣಾಝಾನೇ ಚ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತದೇವಾ**"ತಿ। **ಮೇತ್ತಾಝಾನೇ ಕರುಣಾಝಾನೇತಿ** ಮೇತ್ತಾಝಾನನಿಮಿತ್ತಂ ಕರುಣಾಝಾನನಿಮಿತ್ತಂ, ತದತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತೇ ಆಪೋದೇವಾದಯೋ ಯಥಾಸಕಂ ವಗ್ಗವಸೇನ ಠಿತತ್ತಾ **ದಸಧಾ ಠಿತಾ**। ಯಾವ ಕರುಣಾಕಾಯಿಕಾ ದಸ **ದೇವಕಾಯಾ**। **ನಾನತ್ತವಣ್ಣಾ**ತಿ ನಾನಾಸಭಾವವಣ್ಣವನ್ತೋ।

ವೇಣ್ಡುದೇವತಾತಿ ವೇಣ್ಡು ನಾಮ ದೇವತಾ, ಏವಂ **ಸಹಲಿ ದೇವತಾ**। ಅಸಮದೇವತಾ, ಯಮಕದೇವತಾತಿ "ದ್ವೇ ಅಯನಿಯೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಪ್ಪಮುಖಾ ದ್ವೇ ದೇವನಿಕಾಯಾತಿ। **ಚನ್ದಸ್ಸೂಪನಿಸಾ ದೇವಾ** ಚನ್ದಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯತೋ ವತ್ತಮಾನಾ ತಸ್ಸ ಪುರತೋ ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಪಸ್ಸತೋ ಚ ಧಾವನಕದೇವಾ। ತೇನಾಹ "**ಚನ್ದನಿಸ್ಸಿತಕಾ ದೇವಾ**"ತಿ। **ಸೂರಿಯಸ್ಸೂಪನಿಸಾ, ನಕ್ಖತ್ತನಿಸ್ಸಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕೇವಲಂ ವಾತವಾಯನಹೇತವೋ ದೇವತಾ **ವಾತವಲಾಹಕಾ**। ತಥಾ ಕೇವಲಂ ಅಬ್ಭಪಟಲಸಞ್ಚರಣಹೇತವೋ **ಅಬ್ಭವಲಾಹಕಾ**। ಉಣ್ಹಪ್ಪವತ್ತಿಹೇತವೋ **ಉಣ್ಹವಲಾಹಕಾ**। ವಸ್ಸವಲಾಹಕಾ ಪನ ಪಜ್ಜುನ್ನಸದಿಸಾತಿ। ತೇ ಇಧ ನ ವುತ್ತಾ। ವಸುದೇವತಾ ನಾಮ ಏಕೋ ದೇವನಿಕಾಯೋ, ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತ್ತಾ **ವಾಸವೋ,** ಸಕ್ಕೋ।

ದಸೇತೇತಿ ಏತೇ ವೇಣ್ಡುದೇವತಾದಯೋ ವಾಸವಪರಿಯೋಸಾನಾ ದಸ ದೇವಕಾಯಾ।

ಇಮಾನೀತಿ "ಜಲಮಗ್ಗೀ"ತಿ ಚ "ಸಿಖಾರಿವಾ"ತಿ ಚ ಇಮಾನಿ **ತೇಸಂ ನಾಮಾನಿ**। ಕೇಚಿ ಪನ ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ "ಜಲಾ"ತಿ ಚ "ಅಗ್ಗೀ"ತಿ ಚ "ಸಿಖಾರಿವಾ"ತಿ ಚ ಇಮಾನಿ ತೇಸಂ ನಾಮಾನೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಏತೇ**ತಿ ತೇಸು ಏವ "ಅರಿಟ್ಠಕಾ, ರೋಜಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತದೇವೇಸು ಏಕಚ್ಚೇ,**ಉಮಾಪುಪ್ಫನಿಭಾಸಿನೋ** ವಣ್ಣತೋ ಉಮಾಪುಪ್ಫಸದಿಸಾತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಅಞ್ಞಥಾ ಏಕಾದಸ ದೇವಕಾಯಾ ಸಿಯುಂ।

ದಸೇತೇತಿ ಏತೇ ದಸ ಸಹಭೂದೇವಾದಯೋ ವಾಸವನೇಸಿಪರಿಯೋಸಾನಾ ದಸ ದೇವಕಾಯಾ। ತೇನೇವ ನಿಕಾಯಭೇದವಸೇನ ದಸಧಾವ ಆಗತಾ।

"**ಸಮಾನಾ**"ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ದೇವಾನಂ ನಿಕಾಯಸಮುದಾಯಗತಂ ನಾಮಂ। ಏವಂ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ।

ದಸೇತೇತಿ ಏತೇ ಸಮಾನಾದಿಕಾ ಮಹಾಪಾರಗಪರಿಯೋಸಾನಾ ದಸ ದೇವಕಾಯಾ। ತೇನೇವ ನಿಕಾಯಭೇದೇನ ದಸಧಾ ಆಗತಾ।

ಸುಕ್ಕಾದಯೋ ತಯೋ ದೇವಕಾಯಾ। **ಪಾಮೋಕ್ಖದೇವಾ**ತಿ ಪಮುಖಾ ಪಧಾನಭೂತಾ ದೇವಾ।

ದಿಸಾತಿ ದಿಸಾಸು। **ದೇವೋ**ತಿ ಮೇಘೋ। **ದಸೇತೇ**ತಿ ಏತೇ ಸುಕ್ಕಾದಯೋ ಪಜ್ಜುನ್ನಪರಿಯೋಸಾನಾ ದಸ ದೇವಕಾಯಾ, ತೇ ದೇವನಿಕಾಯಭೇದೇನ **ದಸಧಾ ಆಗತಾ**।

ದಸೇತೇತಿ ಏತೇ ಖೇಮಿಯಾದಯೋ ಪರನಿಮ್ಮಿತಪರಿಯೋಸಾನಾ ದಸ ದೇವಕಾಯಾ, ತೇ ದೇವನಿಕಾಯಭೇದೇನ **ದಸಧಾವ ಆಗತಾ**। ತತ್ಥ "ಖೇಮಿಯಾ, ಕಟ್ಠಕಾದಯೋ ಚ ಪಞ್ಚಾಪಿ ಸದೇವಕಾಯಾ ತಾವತಿಂಸಕಾಯಿಕಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ನಾಮನ್ವಯೇನಾ**ತಿ ನಾಮಾನುಗಮೇನ "ಆಪೋದೇವತಾ"ತಿಆದಿನಾಮಸಭಾಗೇನ। ತೇನೇವಾಹ "**ನಾಮಭಾಗೇನ ನಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾ**"ತಿ। **ಸಬ್ಬಾ ದೇವತಾ**ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತೂಸು ಸಬ್ಬಾಪಿ ದೇವತಾ। **ನಿದ್ದಿಸತಿ** ತಂತಂನಾಮಸಭಾಗೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ।

ಪವುತ್ಥಾತಿ ಪವಾಸಂ ಗತಾ ವಿಯ ಅಪೇತಾತಿ ಆಹ "**ವಿಗತಾ**"ತಿ। ಪವುತ್ಥಾ ವಾ ಪಕಾರತೋ ವುತ್ಥಾ ವುಸಿತಾ, ತೇನ ಜಾತಿ ವುಸಿತಬ್ಬಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪವುಟ್ಠಜಾತಿ**। **ಕಾಳಕಭಾವಾ** ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬಸೋ ತದಭಾವತೋ **ಕಾಳಕಭಾವಾತೀತಂ ದಸಬಲಂ**।

ಲಞ್ಛನಾಭಾವೇನ ವಾ **ಅಸಿತಾತಿಗೋ** ಕಾಳಕಭಾವಾತೀತಾಯ ಸಿರಿಯಾ ಚನ್ದೋ, ತಾದಿಸಂ ಚನ್ದಂ ವಿಯ **ಸಿರಿಯಾ ವಿರೋಚಮಾನಂ**।

೩೪೧. ಏಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತಿ ಸಗಾಥಕವಗ್ಗೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೯೮) ಆಗತೋ ಸುಬ್ರಹ್ಮದೇವಪುತ್ತೋ। ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾ **ಅರಿಯಬ್ರಹ್ಮಾನೋ,** ನ ಸುದ್ಧಾವಾಸಬ್ರಹ್ಮಾನೋ। **ತಿಸ್ಸಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ** ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ಯೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಮನುಸ್ಸೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ಜಾತೋ।

ಸಹಸ್ಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾನನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ, ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ, ತೇಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾನಂ ಸಹಸ್ಸಂ ಸತ್ತಲೋಕಪರಿಯಾಯೋ ಚಾಯಂ ಲೋಕಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಸಹಸ್ಸಂ ಆಗತ"**ನ್ತಿ। ಅನನ್ತರಗಾಥಾಯಂ "ಆಗತಾ"ತಿ ವುತ್ತಪದಮೇವ ಅತ್ಥವಸೇನ ವದತಿ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಹಸ್ಸೇ। **ಅಞ್ಞೇ ಬ್ರಹ್ಮೇ**ತಿ ತದಞ್ಞೇ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ। **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ** ವಣ್ಣೇನ, ಯಸಸಾ ಆಯುನಾ ಚ।

ಇಸ್ಸರಾತಿ ತೇನೇವ ವಸಪವತ್ತನೇನ ಸೇಸಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅಧಿಪತಿನೋ।

೩೪೨. ಕಾಳಕಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕಾಳಕಸ್ಸ** ಪಾಪಿಮಸ್ಸ **ಮಾರಸ್ಸ ಬಾಲಭಾವಂ ಪಸ್ಸಥ,** ಯೋ ಅತ್ತನೋ ಅವಿಸಯೇ ನಿರತ್ಥಕಂ ಪರಕ್ಕಮಿತುಂ ವಾಯಮತಿ।

ವೀತರಾಗಭಾವಾವಹಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರಣೇನ ಅವೀತರಾಗಾ ರಾಗೇನ ಬದ್ಧಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ರಾಗೇನ ಬದ್ಧಂ ಹೋತೂ"**ತಿ।

ಭಯಾನಕಂ ಸರಞ್ಚ ಕತ್ವಾತಿ ಭೇರವಂ ಮಹನ್ತಂ ಸದ್ದಂ ಸಮುಟ್ಠಪೇತ್ವಾ।

ಇದಾನಿ ತಂ ಸದ್ದಂ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ"**ತಿ ಆದಿಮಾಹ। **ಕಞ್ಚೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಗಮೇ ಕಞ್ಚಿ ದೇವತಂ, ಮಾನುಸಕಂ ವಾ ಅತ್ತನೋ **ವಸೇ ವತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಅಸಯಂವಸೇ** ಸಯಞ್ಚ ನ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ಠಿತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಸಯಂವಸೀ"**ತಿಆದಿ।

೩೪೩. "ವೀತರಾಗೇಹೀ"ತಿ ದೇಸನಾಸೀಸಮೇತಂ। ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ಹಿ ತತ್ಥ ಸಮಾಗತಪರಿಸಾಯ ಮಾರಸೇನಾ ಅಪಕ್ಕನ್ತಾವ। **ನೇಸಂ ಲೋಮಮ್ಪಿ ಇಞ್ಜಯುಂ** ತೇಸಂ ಲೋಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಚಾಲೇಸುಂ, ಕುತೋ ಅನ್ತರಾಯಕರಣಂ। ಇತಿ ಯತ್ತಕಾ ತತ್ಥ ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗಚ್ಛಿಂಸು, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಅನ್ತರಾಯಾಕರಣವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ವೀತರಾಗಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಸರಾಗವೀತರಾಗವಿಭಾವಿನೋ ಚ ತತ್ಥ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಾರೋ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ** ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಚಿತ್ತಜಾತೋ। ಕಥಞ್ಹಿ ನಾಮ ತಾವ ಘೋರತರಂ ಮಹತಿಂ ವಿಭಿಂಸಕಂ ಮಯಿ ಕರೋನ್ತೇಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಪಿಮೇ ನಿಬ್ಬಿಕಾರಾ ಸಮಾಹಿತಾ ಏವ। ಕಸ್ಮಾ? ವಿಜಿತಾವಿನೋ ಇಮೇ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬೇ"**ತಿಆದಿ। ಯಾದಿಸೋ ಅರಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತೋ ಪಮೋದೋ, ನ ಕದಾಚಿ ತಾದಿಸೋ ಅನರಿಯಾನಂ ಹೋತೀತಿ "ಸಾಸನೇ ಭೂತೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ" ಇಚ್ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ವಿ-ಸದ್ದೇನ ವಿನಾ ಕೇವಲೋಪಿ ಸುತ-ಸದ್ದೋ ವಿಖ್ಯಾತತ್ಥವಚನೋ ಹೋತಿ "ಸುತಧಮ್ಮಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೫; ಉದಾ॰ ೧೧) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಜನೇ ವಿಸ್ಸುತಾ"**ತಿ।

ದೂರೇತಿ ದೂರೇ ಪದೇಸೇ। ದಹರಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಂ ಪರಿಹರನ್ತೀ **"ನ ಸಕ್ಕಾ ಭನ್ತೇ ಸಕಲಂ ಕಾಯಂ ದಸ್ಸೇತು"**ನ್ತಿ ಅವೋಚಾತಿ।

ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೮. ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ

೩೪೪. ಅಮ್ಬಸಣ್ಡಾನಂ ಅದೂರಭವತ್ತಾ ಏಕೋಪಿ ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮೋ **"ಅಮ್ಬಸಣ್ಡಾ"ತ್ವೇವ** ಬಹುವಚನವಸೇನ **ವುಚ್ಚತಿ,** ಯಥಾ "ವರಣಾ ನಗರ"ನ್ತಿ। ವೇದಿ ಏವ ವೇದಿಕೋ, ವೇದಿಕೋ ಏವ ವೇದಿಯೋ ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಮಿಂ **ವೇದಿಯಕೇ।** ತೇನಾಹ **"ಮಣಿವೇದಿಕಾಸದಿಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ, ಇನ್ದನೀಲಾದಿಮಣಿಮಯವೇದಿಕಾಸದಿಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಬ್ಬೇಪೀ**ತಿ ಲೇಣಕರಣತೋ ಪುಬ್ಬೇ, ಗುಹಾರೂಪೇನ ಠಿತಾ, ದ್ವಾರೇ ಇನ್ದಸಾಲರುಕ್ಖವತೀ ಚ, ತಸ್ಮಾ "ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ ಪುರಿಮವೋಹಾರೇನ।

ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅಭಿರುಚಿ, ತಂ ಪನ ಬುದ್ಧದಸ್ಸನಕಾಮತಾವಸೇನ, ತಥಾ ಉಸ್ಸಾಹನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಿಯಾ **"ಧಮ್ಮಿಕೋ ಉಸ್ಸಾಹೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಕ್ಕೇನ ಸದಿಸೋ…ಪೇ॰… ನತ್ಥೀ**ತಿ। ಯಥಾಹ "ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಮಘವಾ, ದೇವಾನಂ ಸೇಟ್ಠತಂ ಗತೋ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೦)। **ಪರಿತ್ತಕೇನಾ**ತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನೇವ **ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ।**

ಸಕ್ಕೋಪಿ ಕಾಮಂ ಮಹಾಪುಞ್ಞಕತಭೀರುತ್ತಾನೋ ಹೋತಿ, ಸಾತಿಸಯಾಯ ಪನ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಯೋಗಹೇತುಕೇನ ಸೋಕೇನ ದಿಗುಣಿತೇನ ಮರಣಭಯೇನ ಸಂತಜ್ಜಿತೋ ಜಾತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಕ್ಕೋ ಪನ ಮರಣಭಯಾಭಿಭೂತೋ ಅಹೋಸೀ"**ತಿ।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ದೇವತಾನಂ ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಸದಿಸನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಟಿವಿಜ್ಝೀ"**ತಿ। **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ವೋಹಾರೋ**ತಿ ಆವೇಣಿಕೋ ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರೋ। ಮರಿಸನಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಕಾತಿ **ಮಾರಿಸಾ।** ತೇಸಞ್ಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ಸಹನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರತಾಯ ಚೇವ ಅಪ್ಪಹುಕಾಯ ಚ ನ ಸಹನ್ತಿಯೇವ, ಸಾ ಪನ ನೇಸಂ ಮರಿಸನಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಕತಾ ದುಕ್ಖವಿರಹಿತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ನಿದ್ದುಕ್ಖಾತಿಪಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಏಕಕೋ ವಾ**ತಿ ದೇವಪರಿಸಾಯ ವಿನಾ ಆಗತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ಮಾತಲಿಆದಯೋ ಪನ ತಾದಿಸಾ ಸಹಾಯಾ ತದಾಪಿ ಅಹೇಸುಂಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಅಪಿ ಚಾಯಂ ಆಯಸ್ಮತೋ ಚಕ್ಕನೇಮಿಸದ್ದೇನ ತಮ್ಹಾ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಾ ವುಟ್ಠಿತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೫೨)। **ಓಕಾಸಂ ನಾಕಾಸಿ** ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಆಗಮೇನ್ತೋ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಬಹೂನಂ ದೇವಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಮಾನೋ। **ಸೋ**ತಿ ಸಕ್ಕೋ।

ಏವನ್ತಿ ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ ನಿಪಾತೋತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಹೋತೂ"**ತಿಆದಿ। **ಭದ್ದಂತವಾ**ತಿ ಪನ ಸಕ್ಕಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ನೇಸಂ ಆಸಿವಾದೋ।

೩೪೫. ವಲ್ಲಭೋ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತಾದೀಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೪) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **ಇಮಿನಾ ಕತೋಕಾಸೇ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಚಸಿಖೇನ ಕತೋಕಾಸೇ ಭಗವತಿ।

ಅನುಚರಿಯನ್ತಿ ಅನುಚರಣಭಾವಂ, ತಂ ಪನಸ್ಸ ಅನುಚರಣಂ ನಾಮ ಸದ್ಧಿಂ ಗಮನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಸಹಚರಣಂ ಏಕತೋ ಗಮನ"**ನ್ತಿ।

ಸೋವಣ್ಣಮಯನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಮಯಂ। **ಪೋಕ್ಖರ**ನ್ತಿ ವೀಣಾಯ ದೋಣಿಮಾಹ। **ದಣ್ಡೋ**ತಿ ವೀಣದಣ್ಡೋ। **ವೇಠಕಾ**ತಿ ತನ್ತೀನಂ ಬನ್ಧನಾಯ ಚೇವ ಉಪ್ಪೀಳನಾಯ ಚ ಧಮೇತಬ್ಬಾ ವೇಠಕಾ। **ಪತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಪೋಕ್ಖರಂ। **ಸಮಪಞ್ಞಾಸಮುಚ್ಛನಾ ಮುಚ್ಛೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಸಮಪಞ್ಞಾಸಮುಚ್ಛನಾ ಕಮತೋ ತತ್ಥ ಸಂಮುಚ್ಛನಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ತಂ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಮಪಞ್ಞಾಸಮುಚ್ಛನಾ ಸಂಮುಚ್ಛೇತ್ವಾ"ತಿ ಚ ಇದಂ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಯತಂ ವೀಣಾವಾದನವಿಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಪನ ಏಕವೀಸತಿ ಮುಚ್ಛನಾ। ತೇನೇವಾಹ **ವೀಣೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ –**

“ಸತ್ತ ಸರಾ ತಯೋ ಗಾಮಾ, ಮುಚ್ಛನಾ ಏಕವೀಸತಿ।
ತಾನಾ ಚೇಕೂನಪಞ್ಞಾಸ, ಇಚ್ಚೇತೇ ಸರಮಣ್ಡಲಾ”ತಿ॥ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫೫; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೪೩)।

ತತ್ಥ ಛಜ್ಜೋ, ಉಸಭೋ, ಗನ್ಧಾರೋ, ಮಜ್ಝಿಮೋ, ಪಞ್ಚಮೋ, ಧೇವತೋ, ನಿಸಾದೋತಿ ಏತೇ **ಸತ್ತ ಸರಾ**। ಛಜ್ಜಗಾಮೋ, ಮಜ್ಝಿಮಗಾಮೋ, ಸಾಧಾರಣಗಾಮೋತಿ **ತಯೋ ಗಾಮಾ,** ಸರಸಮೂಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ವಾದನವಿಧಿನಾ ಏಕೇಕಸ್ಸೇವ ಚ ಸರಸ್ಸ ವಸೇನ ತಯೋ ತಯೋ ಮುಚ್ಛನಾ ಕತ್ವಾ **ಏಕವೀಸತಿ ಮುಚ್ಛನಾ**। ಏಕೇಕಸ್ಸೇವ ಚ ಸರಸ್ಸ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ತಾನಭೇದಾ, ಯತೋ ಸರಸ್ಸ ಮನ್ದತರವವತ್ಥಾನಂ ಹೋತಿ, ತೇ **ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ತಾನವಿಸೇಸಾ**ತಿ, ತಿಸ್ಸೋ ದುವೇ ಚತಸ್ಸೋ, ಚತಸ್ಸೋ ತಿಸ್ಸೋ ದುವೇ ಚತಸ್ಸೋತಿ **ದ್ವಾವೀಸತಿ ಸುತಿ**ಭೇದಾ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಅಯಂ ಪನ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಸರಸ್ಸ ವಸೇನ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಮುಚ್ಛನಾ, ಅನ್ತರಸರಸ್ಸ ಚ ಏಕಾತಿ ಸಮಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಮುಚ್ಛನಾನಂ ಯೋಗ್ಯಭಾವೇನ ವೀಣಂ ವಜ್ಜೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಸಮಪಞ್ಞಾಸ ಮುಚ್ಛನಾ ಸಂಮುಚ್ಛೇತ್ವಾ”ತಿ। ಸೇಸದೇವೇ ಜಾನಾಪೇನ್ತೋ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಗಮನಕಾಲನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

೩೪೬. **ಅತಿರಿವಾ**ತಿ ರ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ, ಅತೀವ ಅತಿವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಕತಿ ...ಪೇ॰... ಅಗಮಾಸಿ** ಮರಣಭಯಸಂತಜ್ಜಿತತ್ತಾ ತರಮಾನರೂಪೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ನನು ಚಾ”**ತಿಆದಿ।

೩೪೭. ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಾ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖತ್ಥಾಯ ಏವ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತೇ ಕಥಂ ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ದುರುಪಸಙ್ಕಮಾತಿ ಆಹ **“ಅಹಂ ಸರಾಗೋ”**ತಿಆದಿ। **ತದನ್ತರಂ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನಾ**ತಿ ಯೇನ ಅನ್ತರೇನ ಯೇನ ಖಣೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯ, ತದನ್ತರಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಿನಾ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಾ। ತದನ್ತರ-ಸದ್ದೋ ವಾ “ಏತರಹೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಪತಿ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನಾ ವಾ”**ತಿ।

ಪಞ್ಚಸಿಖಗೀತಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೪೮. **ಸಾವೇಸೀ**ತಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮುಚ್ಛನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ವೀಣಂ ವಾದೇನ್ತೋ ತಂತಂಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಾಕಟೀಭೂತಮನ್ದತಾವವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸುಮಧುರಕೋಮಲಮಧುಪಾನಮತ್ತಮಧುಕಾರವಿರುತಾಪಹಾಸಿನಿಲಕ್ಖಣೋ ಪಸನ್ನಭಾನೀ ಸಮರವಂ ತನ್ತಿಸ್ಸರಂ ಸಾವೇಸಿ।

“ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋವ ಝಾನೇನ, ಏಕೋದಿ ನಿಪಕೋ ಸತೋ।
ಅಮತಂ ಮುನಿ ಜಿಗೀಸಾನೋ...॥

ಯಥಾಪಿ ಮುನಿ ನನ್ದೇಯ್ಯ, ಪತ್ವಾ ಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಉತ್ತಮ”ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೮)।

ಚ ಏವಂ **ಬುದ್ಧೂಪಸಞ್ಹಿತಾ**। ಬುದ್ಧೂಪಸಞ್ಹಿತಾ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಸರೀರಂ ಆರಬ್ಭ ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತಾತಿ ಆಹ “ಧಮ್ಮೋ ಅರಹತಾಂ ಇವಾ”ತಿ। ಧಮ್ಮೂಪಸಞ್ಹಿತಾ, ಅರಹತ್ತೂಪಸಞ್ಹಿತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸೂರಿಯಸಮಾನಸರೀರಾತಿ ಸೂರಿಯಸಮಾನಪ್ಪಭಾಸರೀರಾ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಸಾ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ತಿಮ್ಬರುನೋ ಗನ್ಧಬ್ಬದೇವರಾಜಸ್ಸ ಸೂರಿಯವಚ್ಛಸಾ ಅಙ್ಕೇ ಜಾತಾ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **“ಯಂ ತಿಮ್ಬರುಂ ದೇವರಾಜಾನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತ್ವಂ ಜಾತಾ”**ತಿ। ಕಲ್ಯಾಣಙ್ಗತಾಯ **“ಕಲ್ಯಾಣೀ”**ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಸಬ್ಬಙ್ಗಸೋಭನಾ”**ತಿ।

ರಾಗಾವೇಸವಸೇನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾ ಗಾಥಾ ಇದಾನಿಪಿ **ತಮೇವ ಆರಬ್ಭ** ಪುರತೋ ಠಿತಂ ವಿಯ **ಆಲಪನ್ತೋ ವದತಿ**।

ಥನುದರನ್ತಿ ಪಯೋಧರಞ್ಚ ಉದರಞ್ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ "**ಥನವೇಮಜ್ಝಂ ಉದರಞ್ಚಾ**"ತಿ।

ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪೀಳಂ।

ಪಕತಿಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಅಭಿರತ್ತಭಾವೇನ।

ವಾಮೂರೂತಿ ರುಚಿರಊರೂ। ತೇನಾಹ "**ವಾಮಾಕಾರೇನಾ**"ತಿಆದಿ। ವಾಮವಿಕಸಿತರುಚಿರಸುನ್ದರಾಭಿರೂಪಚಾರುಸದ್ದಾ ಹಿ ಏಕತ್ಥಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ನ ತಿಖಿಣನ್ತಿ** ನ ತಿಕ್ಖಂ ನ ಲೂಖಂ ನ ಕಕ್ಖಳಂ। **ಮನ್ದನ್ತಿ** ಮುದು ಸಿನಿದ್ಧಂ।

ಅನೇಕಭಾವೋತಿ ಅನೇಕಸಭಾವೋ, ಸೋ ಪನ ಬಹುವಿಧೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅನೇಕವಿಧೋ ಜಾತೋ**"ತಿ। **ಅನೇಕಭಾಗೋತಿ** ಅನೇಕಕೋಟ್ಠಾಸೋ।

ತಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಪಚ್ಚತನ್ತಿ ತಯಾ ಸಹಿತಂಯೇವ ಮೇ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಚ್ಚತು, ತಯಾ ಸಹೇವ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಫಲಂ ಅನುಭವೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತಯಾ ಸದ್ಧಿಮೇವಾತಿ** ಯಥಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮಂ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಭೂತೇನ ಇತ್ಥಿರತನೇನ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ, ಏವಂ ತಂ ಮೇ ಕಮ್ಮಂ ತಯಾ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಮಯ್ಹಂ ವಿಪಾಕಂ ದೇತು।

ಏಕೋದೀತಿ ಏಕೋದಿಭಾವಂ ಗತೋ, ಸಮಾಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜಿಗೀಸಾನೋತಿ** ಜಿಗೀಸಮಾನೋ ಹೋತಿ। ತಥಾಭೂತೋವ ಜಿಗೀಸತಿ ನಾಮಾತಿ ತಥಾ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೋ ವುತ್ತೋ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ "ವಿಚರತೀ"ತಿ ಕಿರಿಯಾಪದಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ।

ನನ್ದೇಯ್ಯನ್ತಿ ಸಮಾಗಮಂ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ವದತಿ ಅತಿಸಸ್ಸಿರಿಕರೂಪಸೋಭಾಯ।

೩೪೯. ಸಂಸನ್ದತೀತಿ ಸಮೇತಿ, ಯಾಯ ಮುಚ್ಛನಾಯ, ಯೇನ ಚ ಆಕಾರೇನ ತನ್ತಿಸ್ಸರೋ ಪವತ್ತೋ, ತಂ ಮುಚ್ಛನಂ ಅನತಿವತ್ತೇನ್ತೋ, ತೇನೇವ ಚ ಆಕಾರೇನ ಗೀತಸ್ಸರೋಪಿ ಪವತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಭಗವಾ ಪಞ್ಚಸಿಖಸ್ಸ ಗನ್ಧಬ್ಬೇ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇಸಿ, ಯದತ್ಥಞ್ಚ ಕಥೇಸಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಕಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ನತ್ಥಿ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಏವ** ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। **ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಭಗವಾ** ಅನುಪಲಿತ್ತಭಾವತೋ। **ಸುವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತೋ ಭಗವಾ** ಛನ್ದರಾಗತೋ, ಸಬ್ಬಸ್ಮಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಸಿಖಸ್ಸ ಗನ್ಧಬ್ಬೇ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇಸೀತಿ ಆಹ "**ಸಚೇ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ।

ಗನ್ಥಿತಾತಿ ಸನ್ದಹಿತಾ, ತಾ ಪನ ನಿರನ್ತರಂ ಕಥಿಯಮಾನಾ ರಾಸಿಕತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಪಿಣ್ಡಿತಾ**"ತಿ। **ವೋಹಾರವಚನನ್ತಿ** ಭಗವತೋ, ಭಿಕ್ಖೂನಞ್ಚ ಪುರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಉಪಚಾರವಚನಂ।

ಉಪನಚ್ಚನ್ತಿಯಾತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಚ್ಚನ್ತಿಯಾ।

ಸಕ್ಕೂಪಸಙ್ಕಮನವಣ್ಣನಾ

೩೫೦. "ಕದಾ ಸಂಯೂಳ್ಹಾ"ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತೋ **ಪಟಿಸಮ್ಮೋದತಿ। ವಿಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇಯ್ಯಾತಿ** ಅಡ್ಢಕತಾಭಿನಯವಸೇನ ನಚ್ಚಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ।

೩೫೧. "ಅಭಿವದಿತೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ"ತಿಆದೀನಂ "ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನಾ"ತಿಆದೀನಂ (ಪಾರಾ॰ ೧೬, ೧೪) ವಿಯ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರವಚನಭಾವೇ ಸಂಸಯೋ ನತ್ಥಿ, "ಏವಞ್ಚ ಪನ ತಥಾಗತಾ"ತಿ ಇಧ ಪನ ಸಿಯಾ ಸಂಸಯೋತಿ

“ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕತ್ಥೇರೇಹಿ ಠಪಿತವಚನ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಇತರಸ್ಸಾಪಿ ತಥಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಬ್ಬಮೇತ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವುಡ್ಢಿವಚನೇನ ವುತ್ತೋತಿ** “ಸುಖೀ ಹೋತು ಪಞ್ಚಸಿಖ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಂ ಇನ್ದೋ”ತಿ ಆಸೀಸವಾದಂ ವುತ್ತೋ। “ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದತೀ”ತಿ ವದನ್ತೋ ಅಭಿವಾದೇತಿ ನಾಮ “ಸುಖೀ ಹೋತೂ”ತಿ ಆಸೀಸವಾದಸ್ಸ ವದಾಪನತೋ। ತಥಾ ಪನ ಆಸೀಸವಾದಂ ವದನ್ತೋ ಅಭಿವದತಿ ನಾಮ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ತಥೇವ ತಿಟ್ಠನತೋ।

ಉರುಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ದಸ್ಸತಿ ದಕ್ಖತೀತಿ **ಉರುನ್ದಾ** ವಿಭತ್ತಿಅಲೋಪೇನ। **ವಿವಟಾ** ಅಜ್ಝಣಟ್ಠಾನಂ। **ಯೋ ಪಕತಿಯಾ ಗುಹಾಯಂ ಅನ್ಧಕಾರೋ, ಸೋ ಅನ್ತರಹಿತೋತಿ** ಯೋ ತಸ್ಸಂ ಗುಹಾಯಂ ಸತ್ಥು ಸಮನ್ತತೋ ಅಸೀತಿಹತ್ಥತೋ ಅಯಂ ಪಾಕತಿಕೋ ಅನ್ಧಕಾರೋ, ಸೋ ದೇವಾನಂ ವತ್ಥಾಭರಣಸರೀರೋಭಾಸೇಹಿ ಅನ್ತರಹಿತೋ, ಆಲೋಕೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜಿ। ಅಸೀತಿಹತ್ಥೇ ಪನ ಬುದ್ಧಾಲೋಕೇನೇವ ಅನ್ಧಕಾರೋ ಅನ್ತರಹಿತೋ, ನ ಚ ಸಮತ್ಥೋ ದೇವಾನಂ ಓಭಾಸೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಭಿಭವಿತುಂ।

೩೫೧. **ಚಿರಪ್ಪಟಿಕಾಹ**ನ್ತಿ ಚಿರಪ್ಪಭುತಿಕೋ ಅಹಂ। **ಅಡ್ಡಕರಣಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಅವಿವಾದಾಧಿಕರಣಟ್ಠಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ। **ಕೀಳಾದೀನಿಪೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಸಲಳಮಯಗನ್ಧಕುಟಿಯನ್ತಿ ಸಲಳರುಕ್ಖೇಹಿ ರಞ್ಞಾ ಪಸೇನದಿನಾ ಕಾರಿತಗನ್ಧಕುಟಿಯಂ। **ತೇನಸ್ಸಾತಿ** ತೇನ ಫಲದ್ವಯಾಧಿಗಮೇನ ಪಹೀನಓಳಾರಿಕಕಾಮರಾಗತಾಯ **ಅಸ್ಸಾ** ಭೂಜತಿಯಾ **ದೇವಲೋಕೇ ಅಭಿರತಿಯೇವ ನತ್ಥಿ। ಚಕ್ಕನೇಮಿಸದ್ದೇನ ತಮ್ಹಾ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಾ ವುಟ್ಠಿತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅಜಾನನ್ತಾ “ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಾಯ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯುನ್ತಿ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ **“ಸಮಾಪನ್ನೋ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತೀತಿ ನೋ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ”**ತಿ ಆಹ। ಸತಿ ಚ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಘಟ್ಟನಾಯಂ ಗಹಣೇನಪಿ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ “ಸುಣಾತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇತರೋ “ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸದ್ದೋ ಕಣ್ಟಕೋ”ತಿ ವಚನಮತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಝಾನಸ್ಸ ಸದ್ದೋ ಕಣ್ಟಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಂ ಅಸಹನ್ತೋ **“ನನು ಭಗವಾ…ಪೇ॰… ಭಣತೀ”**ತಿ ಇಮಮೇವ ಸುತ್ತಪದಂ ಉದ್ಧರಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ದೋಸದಸ್ಸನಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವನಾವಸೇನ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಮಹತಾಪಿ ಸದ್ದೇನ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ನ ವುಟ್ಠಾನಂ, ಏವಂ “ಉಪ್ಪಾದೋ ಭಯಂ, ಅನುಪ್ಪಾದೋ ಖೇಮ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಮದೇವ ದೋಸದಸ್ಸನಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವನಾವಸೇನ ಸಬ್ಬಾಸಮ್ಪಿ ಲೋಕಿಯಸಞ್ಞಾನಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಗಮತಾಯ ನ ಕದಾಚಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ಹೋತೀತಿ। ತಥಾ ಪನ ನ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಸಬ್ಬರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪನ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಸದ್ದಂ ನ ಸಹತೀತಿ ತಂಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ “ಸದ್ದೋ ಕಣ್ಟಕೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಪನ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ ಮಹತಾಪಿ ಸದ್ದೇನ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ನ ವುಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ಪಗೇವ ಮಗ್ಗಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ। ತೇನಾಹ **“ಚಕ್ಕನೇಮಿಸದ್ದೇನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಚಕ್ಕನೇಮಿಸದ್ದೇನಾತಿ** ಚ ನಯಿದಂ ಕರಣವಚನಂ ಹೇತುಮ್ಹಿ, ಕರಣೇ ವಾ ಅಥ ಖೋ ಸಹಯೋಗೇ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಭಗವಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಗೋಪಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೫೩. **ಪರಿಪೂರಕಾರಿನೀತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ, ಪರಿಸುದ್ಧಾನಿ ಚ ಕತ್ವಾ ರಕ್ಖಿತವತೀ। **“ಇತ್ಥಿತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ ತತ್ಥ ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಧಿತ್ಥಿಭಾವಂ**ಇತ್ಥಿಭಾವಸ್ಸ ಧಿಕ್ಕಾರೋ ಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಲ**ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ, ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿರಾಜೇತೀತಿ** ಜಿಗುಚ್ಛತಿ। **ಏತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋತಿ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಆದಿಕಾ ಏತಾ ಯಥಾವುತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। **ತಸ್ಮಾ** ಪುಬ್ಬಪರಿಚಯೇನ ಉಪಟ್ಠಿತ**ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ। ಉಪಟ್ಠಾನಸಾಲ**ನ್ತಿ ಸುಧಮ್ಮದೇವಸಭಂ।

ಸೋತಿ ಗೋಪಕದೇವಪುತ್ತೋ। **ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ವಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ತೋಮರಾದಿಂ ವತ್ತೇನ್ತೇನ ವಿಯ ಚೋದನವಚನಂ ಪರಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪರಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ। **ಗಾಳ್ಹಂ ವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬಾತಿ** ಗಾಳ್ಹತರಂ ಘಟ್ಟೇತಬ್ಬಾ।

ಕುತೋ ಮುಖಾತಿ ಕುತೋ ಪವತ್ತಞಾಣಮುಖಾ। ತೇನಾಹ “**ಅಞ್ಞವಿಹಿತಕಾ**”ತಿ। **ಕತಪುಞ್ಞೋತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಕತಪುಞ್ಞೋ ಧಮ್ಮೋ।

ದಾಯೋತಿ ಲಾಭೋ। ಸೋ ಹಿ ದೀಯತಿ ತೇಹಿ ದಾತಬ್ಬತ್ತಾ ದಾಯೋ, ಯೇಸಂ ದೀಯತಿ, ತೇಹಿ ಲದ್ಧತ್ತಾ ಲಾಭೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಙ್ಖಾರೇ...ಪೇ॰... ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸು** ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ। **ತತ್ಥ** ತಾವತಿಂಸಭವನೇ **ಠಿತಾನಂಯೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ** ಯಥಾ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸೇವ ಸಕ್ಕತ್ತಭಾವೋ।

ನಿಕನ್ತಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಗನ್ಧಬ್ಬಕಾಯೇ ಆಲಯಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೋ।

೩೫೪. **ಅತ್ತನಾವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ** ಅತ್ತನಾವ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಪರಪ್ಪಚ್ಚಯಿಕೇನ। **ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾನೀತಿ** ಕೇವಲಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಿ।

ವಿಯಾಯಾಮಾತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ವೀರಿಯಂ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತೇಮ। **ಪಕತಿಯಾತಿ** ರೂಪಾವಚರಭಾವೇನ, “ಅನುಸ್ಸರ”ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

ಕಾಮರಾಗೋ ಏವ “ಛನ್ದೋ ರಾಗೋ ಛನ್ದರಾಗೋ”ತಿಆದಿ ಪವತ್ತಿಭೇದೇನ ಸಂಯೋಜನಟ್ಠೇನ “**ಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಾನೀ**”ತಿ, ಯೋಗಗನ್ಥಾದಿಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದೇನ “**ಕಾಮಬನ್ಧನಾನೀ**”ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ। **ಪಾಪಿಮಯೋಗಾನೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಸೇಸಯೋಗಗನ್ಥಾನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದುವಿಧಾನನ್ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮವಸೇನ ದುವಿಧಾನಂ।

“ಏತ್ಥ ಕಿಂ, ತತ್ಥ ಕಿ”ನ್ತಿ ಚ ಪದದ್ವಯೇ **ಕಿ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಚಾತುದ್ದಿಸಭಾವೇತಿ** ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಚತುದ್ದಿಸಯೋಗ್ಯಭಾವೇ ಅಪ್ಪಟಿಹಟಭಾವೇ। ಬುದ್ಧರತನಞ್ಹಿ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ, ಅನಾವರಣಞಾಣತಾಯ, ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠತಾಯ ಚ ಚಾತುದ್ದಿಸಂ, ಧಮ್ಮರತನಂ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾಯ, ಸಙ್ಘರತನಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾಯ। ತೇನಾಹ “**ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ**”ತಿ।

ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ತಾವದೇವ **ಕಾಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ** ತಾವದೇವ ಪುರಿಮಂ ಝಾನಸತಿಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ತಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಸಮುಚ್ಛೇದನೇನ **ಮಗ್ಗಫಲವಿಸೇಸಂ** ಅನಾಗಾಮಿಫಲಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಸೇಸಂ **ಅಜ್ಝಗಂಸು** ಅಧಿಗಚ್ಛಿಂಸು। ಕೇಚಿ ಪನ “ಕಾಮಾವಚರತ್ತಭಾವೇನ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಅಧಿಗಚ್ಛಿಂಸೂತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸು, ಪಠಮಜ್ಝಾನಲಾಭಿತಾಯ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂಸೂ”ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಮಘಮಾಣವವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೫೫. **ವಿಸುದ್ಧೋತಿ** ವಿಸುದ್ಧಅಜ್ಝಾಸಯೋ, ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಗಾಮಕಮ್ಮಕರಣಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಗಾಮಿಕಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಂ ವದತಿ। **ತಾವತಕೇನೇವಾತಿ** ಅತ್ತನಾ ಸೋಧಿತಟ್ಠಾನೇವ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅವಟ್ಠಾನೇನೇವ। **ಸತಿಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾತಿ** “ಅಹೋ ಮಯಾ ಕತಕಮ್ಮಂ ಸಫಲಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ ಯೋನಿಸೋ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ।

ಪಾಸಾಣೇತಿ ಮಗ್ಗಮಜ್ಝೇ ಉಚ್ಚತರಭಾವೇನ ಠಿತಪಾಸಾಣೇ। **ಉಬ್ಬಾಲೇತ್ವಾತಿ** ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। **ಏತಸ್ಸ ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಮನಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಚನ್ದಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಸ್ಸ ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಮನಮಗ್ಗಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ।

ಸುಗತಿವಸೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ, ಕಹಾಪಣಞ್ಚಾತಿ **ಕಹಾಪಣಂ,** ದಣ್ಡವಸೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ ಬಲಿ **ದಣ್ಡಬಲಿ। ಗಹಪತಿಕಾ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಗಹಪತಿಕಾ ನಾಮ ಅಟವಿಕಾ ವಿಯ ವಿಸಮನಿಸ್ಸಿತಾ, ತೇ ನ ಕಞ್ಚಿ ಅನತ್ಥಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ **ತಯಾ ಜಾನಮಾನೇನ ಕಸ್ಮಾ ಮಯ್ಹಂ ನ ಕಥಿತನ್ತಿ** ಯದಿಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ನ ಕಥಿತಂ, ಏತರಹಿ ಪನ ಭಯೇನ ಕಥಿತಂ, **ಮಾ ಮಯ್ಹಂ ದೋಸಂ ಕರೇಯ್ಯಾಥ,** ಆರೋಚಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ಮಯ್ಹಂ ದೋಸೋತಿ ವದತಿ।

ನಿಬದ್ಧನ್ತಿ ಏಕನ್ತಿಕಂ।

ಪಿಸುಣೇಸೀತಿ ಪಿಸುಣಕಮ್ಮಮಕಾಸಿ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನ್ತರೇ ಮಯ್ಹಂ ಪೇಸುಞ್ಞಂ ಉಪಸಂಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುನ ಅಹರಣೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯಂ **ಕತ್ವಾ। ಮಯ್ಹಮ್ಪೀತಿ** ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಯ ಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ **ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಕರೋಥ।** ನೀಲುಪ್ಪಲಂ ನಾಮ ವಿಕಸಮಾನಂ ಉದಕತೋ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾವ ವಿಕಸತಿ, ಏವಂ ಅಹುತ್ವಾ **ಅನ್ತೋಉದಕೇ ಪುಪ್ಫಿತಂ ನೀಲುಪ್ಪಲಂ ವಿಯ।** ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನಿದಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಭವನ್ತರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಿನಾ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕಂ ದೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಚಿನ್ತಾಮತ್ತಕಮ್ಪೀತಿ** ದೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಚಿನ್ತಾಮತ್ತಕಮ್ಪಿ।

ಪಗೇವಾತಿ ಕಾಲಸ್ಸೇವ, ಅತಿವಿಯ ಪಾತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಣ್ಣಿಕೂಪಗನ್ತಿ** ಕಣ್ಣಿಕಯೋಗ್ಗಂ। **ತಚ್ಛೇತ್ವಾ ಮಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ** ಕಣ್ಣಿಕಾಯ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಂ ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ವತ್ಥೇನ ವೇಠೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ।

ಚಯಬನ್ಧನಂ ಸಾಲಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಸಜ್ಜನಂ। **ಕಣ್ಣಿಕಮಞ್ಚಬನ್ಧನಂ** ಕಣ್ಣಿಕಾರೋಹನಕಾಲೇ ಆರುಹಿತ್ವಾ ಅವಟ್ಠಾನಅಟ್ಟಕರಣಂ।

ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥತೇ ಫಲಕೇ ಯಸ್ಸ ಫಲಕೇ ಅತ್ಥತೇತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅವಿದೂರೇತಿ ಸಾಲಾಯ, ಕೋವಿಳಾರರುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅವಿದೂರೇ। **ಸಬ್ಬಜೇಟ್ಠಿಕಾತಿ** ಸಬ್ಬಾಸಂ ತಸ್ಸ ಭರಿಯಾನಂ ಜೇಟ್ಠಿಕಾ ಸುಜಾತಾ।

ತಸ್ಸೇವಾತಿ ಸಕ್ಕಸ್ಸೇವ। **ಸನ್ತಿಕೇತಿ** ಸಮೀಪೇ ಸನ್ತಿಕಾವಚರಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಧಜೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಹಸ್ಸಯೋಜನಿಕೋ **ಪಾಸಾದೋ।**

ಕಕ್ಕಟಕವಿಜ್ಝನಸೂಲಸದಿಸನ್ತಿ ಕಕ್ಕಟಕೇ ಗಣ್ಹಿತುಂ ತಸ್ಸ ಬಿಲಪರಿಯನ್ತಸ್ಸ ವಿಜ್ಝನಸೂಚಿಸದಿಸಂ।

ಮಚ್ಛರೂಪೇನಾತಿ ಮತಮಚ್ಛರೂಪೇನ। **ಓಸರತೀತಿ** ಪಿಲವನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ। **ತಸ್ಸಾಪಿ** ಬಕಸಕುಣಿಕಾಯ **ಪಞ್ಚ ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಆಯು ಅಹೋಸಿ** ದೇವನೇರಯಿಕಾನಂ ವಿಯ ಮನುಸ್ಸಪೇತತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ಆಯುನೋ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ।

ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಮಕಾಸೀತಿ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಕಾಸಿ।

ಪುಬ್ಬಸನ್ನಿವಾಸೇನಾತಿ ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ಚಿರಸನ್ನಿವಾಸೇನ। ಏವಞ್ಹಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇನಪಿ ಸಿನೇಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ –

> ''ಪುಬ್ಬೇವ ಸನ್ನಿವಾಸೇನ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಹಿತೇನ ವಾ।
> ಏವಂ ತಂ ಜಾಯತೇ ಪೇಮಂ, ಉಪ್ಪಲಂವ ಯಥೋದಕೇ''ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೭೪)।

ಅವಸೇಸೇಸೂತಿ ಅಸುರೇ, ಸಕ್ಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ದ್ವೀಸು ದೇವಲೋಕೇಸು ದೇವೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ, ಪರೇಸಞ್ಚ ಅತ್ಥಮೇವ ಹಿತಮೇವ ನಿಸ್ಸಿತಂ, ತಂ ಪನ ಹಿತಂ ಸುಖಸ್ಸ ನಿದಾನನ್ತಿ ಆಹ "**ಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತ**"ನ್ತಿ।

ಪಞ್ಹವೇಯ್ಯಾಕರಣವಣ್ಣನಾ

೩೫೭. **ಕಿಂಸಂಯೋಜನಾ**ತಿ ಕೇದಿಸಸಂಯೋಜನಾ। ಸತ್ತೇ ಅನತ್ಥೇ ಸಂಯೋಜೇನ್ತಿ ಬನ್ಧನ್ತೀತಿ **ಸಂಯೋಜನಾನೀ**ತಿ ಆಹ "**ಕಿಂಬನ್ಧನಾ, ಕೇನ ಬನ್ಧನೇನ ಬದ್ಧಾ**"ತಿ। **ಪುಥುಕಾಯಾ**ತಿ ಬಹೂ ಸತ್ತಕಾಯಾತಿ ಆಹ "**ಬಹೂ ಜನಾ**"ತಿ। ವೇರಂ ವುಚ್ಚತಿ ದೋಸೋತಿ ಆಹ "**ಅವೇರಾತಿ ಅಪ್ಪಟಿಘಾ**"ತಿ। ಆವುಧೇನ ಸರೀರೇ ದಣ್ಡೋ **ಆವುಧದಣ್ಡೋ,** ಧನಸ್ಸ ದಾಪನತ್ಥೇನ ದಣ್ಡೋ **ಧನದಣ್ಡೋ,** ತದುಭಯಾಕರಣೇನ ತತೋ ವಿನಿಮುತ್ತೋ **ಅದಣ್ಡೋ,** ಸಮ್ಪತ್ತಿಹರಣತೋ, ಸಹ ಅನತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ ಸಪತ್ತೋ, ಪಟಿಸತ್ತೂತಿ ಆಹ "**ಅಸಪತ್ತಾತಿ ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ**"ತಿ। **ಬ್ಯಾಪಜ್ಝಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಚಿತ್ತದುಕ್ಖಂ, ತಬ್ಬಿರಹಿತಾ **ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾ**ತಿ ಆಹ "**ವಿಗತದೋಮನಸ್ಸಾ**"ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ "ಅವೇರಾ"ತಿ ಪದೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧಾಘಾತಕಾಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "ಅಪ್ಪಟಿಘಾ"ತಿ। "**ಅವೇರಿನೋ**"ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾಪಿ ಕೋಪಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ। ತೇನಾಹ "**ಕತ್ಥಚಿ ಕೋಪಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ**"ತಿ। "ವಿಹರೇಮೂ"ತಿ ಚ ಪದಂ ಪುರಿಮಪದೇಹಿಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ "ಅವೇರಾ ವಿಹರೇಮೂ"ತಿಆದಿನಾ। ಅಯಞ್ಚ ಅವೇರಾದಿಭಾವೋ ಸಂವಿಭಾಗೇನ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಚ್ಛರಾಯಾ**"ತಿ ಆದಿಂ ವತ್ವಾ "**ಇತಿ ಚೇ ನೇಸಂ ಹೋತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ ದಳ್ಹತರಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ದಾನಂ ದತ್ವಾ, ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಚ ಪತ್ಥಯನ್ತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇತಿ ಚೇತಿ ಚೇ**-ಸದ್ದೋ ಅನ್ವಯಸಂಸಗ್ಗೇನ ಪರಿಕಪ್ಪೇತೀತಿ ಆಹ "**ಏವಞ್ಚ ನೇಸ**"ನ್ತಿ।

ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ಪರೇಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಖೀಯನಂ ಉಸೂಯನಂ ಅಸಹನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಖೀಯನಲಕ್ಖಣಾ,** ಯದಗ್ಗೇನ ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಂ ಅಸಹನಲಕ್ಖಣಂ, ತದಗ್ಗೇನಸ್ಸ "ನಿಗೂಹನಲಕ್ಖಣ"ನ್ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಪೋರಾಣಾ "ಮಾ ಇದಂ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಹೋತು, ಮಯ್ಹಮೇವ ಹೋತೂತಿ ಮಚ್ಛರಿಯ"ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ವದನ್ತಿ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** "ಯಾ ಪರಲಾಭಸಕ್ಕಾರಗರುಕಾರಮಾನನವನ್ದನಪೂಜನಾಸು ಇಸ್ಸಾ ಇಸ್ಸಾಯನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೨೬) ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡೇ, "ಯಾ ಏತೇಸು ಪರೇಸಂ ಲಾಭಾದೀಸು ಕಿಂ ಇಮಿನಾ ಇಮೇಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಞ್ಚ **ವುತ್ತಾನೇವ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಾನಿ ಬಹ್ವಾದೀನವಾನಿ, ತೇಸಂ ವಿಭಾವನಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಬಹುಕಾರಾ , ತಸ್ಮಾ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೧೨೫) ವಿಭಾವಿತಾನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೇಪಿ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇ ಪಿಆದೀನವೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಪನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯೇಸು, ಏತೇಸು ವಾ ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಮಚ್ಛರಿಯೇಸು। **ಸಙ್ಕಾರಂ ಸೀಸೇನ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾವ ವಿಚರತಿ** ತತ್ಥ ಲಗ್ಗಚಿತ್ತತಾಯ, ನಿಹೀನಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಚ। **ಮಮಾ**ತಿ ಮಯಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಲೋಹಿತಮ್ಪಿ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ** ಚಿತ್ತವಿಘಾತೇನ ಸಂತತ್ತಹದಯತಾಯ। **ಕುಚ್ಛಿವಿರೇಚನಮ್ಪಿ ಹೋತಿ** ಅತಿಜಲಗ್ಗಿನೋ। ಅಞ್ಞೋ ವಿಭವಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮೋ ಅರಿಯಾನಂಯೇವ ಹೋತಿ, ತೇ ಚ ತಂ ನ ಮಚ್ಛರಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಛರಿಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾ। ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮೇ ಮಚ್ಛರಿಯಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಚಾ**"ತಿ। ವಣ್ಣಮಚ್ಛರಿಯೇನ **ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ,** ಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯೇನ **ಏಳಮೂಗೋ** ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ ಹೋತಿ।

"**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಮಚ್ಛರಿಯಾನಂ ವಸೇನ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕವಿಪಾಕದಸ್ಸನಂ। **ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಲೋಹಗೇಹೇ ಪಚ್ಚತಿ** ಪರೇಸಂ ಆವಾಸಪಚ್ಚಯಹಿತಸುಖನಿಸೇಧನತೋ। **ಕುಲಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಅಪ್ಪಲಾಭೋ ಹೋತಿ** ಪರೇಹಿ ಕುಲೇಸು ಲದ್ಧಬ್ಬಲಾಭನಿಸೇಧನತೋ, **ಅಪ್ಪಲಾಭೋ**ತಿ ಚ ಅಲಾಭೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲಾಭಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಗೂಥನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ** ಲಾಭಹೇತು ಪರೇಹಿ ಲದ್ಧಬ್ಬಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದನಿಸೇಧನತೋ। ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ನಿರಸ್ಸಾದೋ ಹಿ ಗೂಥನಿರಯೋ। **ವಣ್ಣೋ ನಾಮ ನ ಹೋತೀ**ತಿ

ಸರೀರವಣ್ಣೋ, ಗುಣವಣ್ಣೋತಿ ದುವಿಧೋಪಿ ವಣ್ಣೋ ನಾಮಮತ್ತೇನಪಿ ನ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನೋ ವಿರೂಪೋ ಏವ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಗೂಹನಸಭಾವೇನ ಮಚ್ಛರಿಯೇನ ವಿರೂಪಿತೇ ಸನ್ತಾನೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಗುಣಾ ಪತಿಟ್ಠಮೇವ ನ ಲಭನ್ತಿ, ಯೇ ಚ ಪತಿಟ್ಠಹೇಯ್ಯುಂ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ತೇ ಹಿ ತಸ್ಸ ಲೋಕೇ ರತ್ತಿಂ ಖಿತ್ತಾ ಸರಾ ವಿಯ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। **ಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಕುಕ್ಕುಳನಿರಯೇ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯತಿ** ಅಪಾಯಗಮನೀಯಭಾವತೋ। **ವೇರಾದೀಹಿ ನ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿಯೇವ** ತಪ್ಪರಿಮುಚ್ಚನಾಯ ಇಚ್ಛಾಯ ಅಪ್ಪತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ಜಾತಿಆದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ವಿಯ।

ತಿಣ್ಣ ಮೇತ್ಥ ಕಙ್ಖ್ಯಾತಿ ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಞ್ಹೇತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ "ಕಿಂಸಂಯೋಜನಾ ನು ಖೋ"ತಿ ಏವಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೇ ಅತ್ಥೇ। **ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾತಿ** "ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಸಂಯೋಜನಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಚನಂ ಸುತ್ವಾ। **ಕಙ್ಖಾ ತಿಣ್ಣಾತಿ** ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತೇ ಅತ್ಥೇ ಸಂಸಯೋ ತರಿತೋ ವಿಗತೋ ದೇಸನಾನುಸ್ಸರಣಮತ್ತೇನ, ನ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ನ ಮಗ್ಗವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಯಮ್ಪಿ ಕಥಂಕಥಾ ವಿಗತಾತಿ** ಕಙ್ಖಾಯ ವಿಗತತ್ತಾ ಏವ ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸಭೂತಾ **"ಇದಂ ಕಥ ಇದಂ ಕಥ"**ನ್ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಕಥಂಕಥಾ **ವಿಗತಾ ಅಪಗತಾ।**

೩೫೮. ನಿದಾನಾದೀನಿ ಮಹಾನಿದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೯೫) **ವುತ್ತತ್ಥಾನೇವ**। ಪಿಯಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಗ್ಗಹಭೂತಾನಂ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಾಸಹನವಸೇನ, ನಿಗೂಹನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತನತೋ **ಪಿಯಸತ್ತಸಙ್ಖಾರನಿದಾನಂ ಮಚ್ಛರಿಯಂ,** ಅಪ್ಪಿಯಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಭೂತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ, ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಅಸಹನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಅಪ್ಪಿಯಸತ್ತಸಙ್ಖಾರನಿದಾನಾ ಇಸ್ಸಾ**। ಯಞ್ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪ್ಪಿಯಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಭದ್ದಕಮ್ಪಿ ತಂ ಕೋಧನಸ್ಸ ಅಪ್ಪಿಯಮೇವಾತಿ। **ಉಭಯನ್ತಿ** ಮಚ್ಛರಿಯಂ, ಇಸ್ಸಾ ಚಾತಿ ಉಭಯಂ। **ಉಭಯನಿದಾನನ್ತಿ** ಪಿಯನಿದಾನಞ್ಚೇವ ಅಪ್ಪಿಯನಿದಾನಞ್ಚ। **ಪಿಯಾತಿ** ಇಟ್ಠಾ। **ಕೇಳಾಯಿತಾತಿ** ಧನಾಯಿತಾ। **ಮಮಾಯಿತಾತಿ** ಮಮತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ। **ಇಸ್ಸಂ ಕರೋತೀತಿ** "ಕಿಂ ಇಮಸ್ಸ ಇಮಿನಾ"ತಿ ತಸ್ಸ ಪಿಯಸತ್ತಲಾಭಾಸಹನವಸೇನ ಉಸೂಯತಿ, **ತಮೇವ** ಪಿಯಸತ್ತಂ **ಯಾಚಿತೋ। ಅಹೋ ವತಸ್ಸಾತಿ** ಸಾಧು ವತ ಅಸ್ಸ। "ಇಮಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ **ಏವರೂಪಂ ಪಿಯವತ್ಥು ನ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಇಸ್ಸಂ ಕರೋತಿ** ಉಸೂಯಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ಮಮಾಯನ್ತಾತಿ** ಕೇಳಾಯನ್ತಾ। **ಅಪ್ಪಿಯೇತಿ** ಅಪ್ಪಿಯೇ ಸತ್ತೇ ತೇಸಂ ಸತಾಪತೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಯೇನ ತೇ ಲದ್ಧಾ। **ತೇತಿ** ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ, **ಸಚೇಪಿ ಅಮನಾಪಾ ಹೋನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಿಯೇಹಿ ಸಮುದಾಗತತ್ತಾ। **ವಿಪರೀತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ** ಅಯಾಥಾವಗಾಹಿತಾಯ। **ಕೋ ಅಞ್ಞೋ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಲಾಭೀತಿ** ತೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತೋ **ಇಸ್ಸಂ ವಾ ಕರೋತಿ**। ಅಞ್ಞಸ್ಸ ತಾದಿಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ "ಅಹೋ ವತಸ್ಸ ಏವರೂಪಂ ನ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ **ಇಸ್ಸಂ ವಾ ಕರೋತಿ,** ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ನ ಗಹಿತೋ।

ವತ್ಥುಕಾಮಾನಂ ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಛನ್ದೋ **ಪರಿಯೇಸನಛನ್ದೋ**। ಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯೋ ಛನ್ದೋ **ಪಟಿಲಾಭಛನ್ದೋ**। ಪರಿಭುಞ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಛನ್ದೋ **ಪರಿಭೋಗಛನ್ದೋ**। ಪಟಿಲದ್ಧಾನಂ ಸನ್ನಿಧಾಪನವಸೇನ, ಸಙ್ಗೋಪನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತೋ ಛನ್ದೋ **ಸನ್ನಿಧಿಛನ್ದೋ**। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಮೇವ ಪಯೋಜನಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಛನ್ದೋ **ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಛನ್ದೋ**। ತೇನಾಹ "ಕತಮೋ"ತಿಆದಿ।

ಅಯಂ ಪಞ್ಚವಿಧೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾಯನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ತಣ್ಹಾಮತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ।

ಏವಂ ವುತ್ತೋ "ಲಾಭಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಮಹಾನಿದಾನಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೩) ವುತ್ತೋ **ವಿನಿಚ್ಛಯವಿತಕ್ಕೋ ವಿತಕ್ಕೋ ನಾಮ,** ನ ಯೋ ಕೋಚಿ ವಿತಕ್ಕೋ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಿನಿಚ್ಛಯವಿತಕ್ಕಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿನಿಚ್ಛಯೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಸತನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಾಧಿಕಂ ಸತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಂ ಸತಂ, ನ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಣ್ಹಾವಿನಿಚ್ಛಯೋ ನಾಮ** ತಣ್ಹಾಯ ವಸೇನ ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಿನಿಚ್ಛಿನನತೋ। ದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನವಸೇನ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಂ ಅಞ್ಞ"ನ್ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಿನನತೋ **ದಿಟ್ಠಿವಿನಿಚ್ಛಯೋ ನಾಮ। ಇಟ್ಠಂ**

ಪಣೀತಂ, **ಅನಿಟ್ಠಂ** ಅಪ್ಪಣೀತಂ, ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಂ **ಪಿಯಂ,** ಅಪ್ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಂ **ಅಪ್ಪಿಯಂ, ತೇಸಂ ವವತ್ಥಾನಂ** ತಣ್ಹಾವಸೇನ **ನ ಹೋತಿ।** ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಂ ಪಣೀತಂ ಮಞ್ಞತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಹೀನಂ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪಿಯಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ನಪ್ಪಿಯಾಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ತದೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿ । **"ದಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭನ್ದೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಚೇವ ವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯದಾನವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ತಣ್ಹಾಭನ್ದಹೇತುಕನ್ತಿ।

ಯತ್ಥ ಸಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ತಾನಂ ಸಂಸಾರೇ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರಯನ್ತೀತಿ **ಪಪಞ್ಚಾ।** ಯಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಂ "ರತ್ತೋ"ತಿ ವಾ "ಸತ್ತೋ"ತಿ ವಾ "ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ"ತಿ ವಾ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜೇನ್ತೀತಿ **ಪಪಞ್ಚಾ।** ಯಸ್ಮಾ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಅಧಿಮತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಾ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲಂ ಪಮತ್ತಾಕಾರಂ ಪಾಪೇನ್ತಿ, ಮಾನೋ ಪನ ಜಾತಿಮದಾದಿ ವಸೇನ ಮತ್ತಾಕಾರಮ್ಪಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಮತ್ತಪಮತ್ತಾಕಾರಪಾಪನಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಙ್ಖಾ ವುಚ್ಚತಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ** ಭಾಗಸೋ ಸಙ್ಖಾಯತಿ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾ ತಂತಂದ್ವಾರವಸೇನ, ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ ಭಾಗಸೋ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಕೇವಲಾ, ತಸ್ಮಾ **ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾನಿದಾನೋ ವಿತಕ್ಕೋ** ವುತ್ತೋ, ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾನಂ ವಾ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನತ್ತಾ ತಂಸಮುದಾಯೋ "ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಅನವಸೇಸೋ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ ವುತ್ತೋ ತಂತಂ ನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸಾತಿ।

ಯೋ ನಿರೋಧೋ ವೂಪಸಮೋತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಮಾಹ। **ತಸ್ಸ ಸಾರುಪ್ಪನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾಯ ನಿರೋಧಸ್ಸ ವೂಪಸಮಸ್ಸ ಅಧಿಗಮುಪಾಯತಾಯ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ, ಏತೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವದತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತನಿರೋಧೇ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ತತ್ಥಗಾಮಿನೀ,** ಏತೇನ ಮಗ್ಗಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗಂ ಪುಚ್ಛತೀ"**ತಿ।

ವೇದನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

೩೬೯. ಪುಚ್ಛಿತಮೇವ ಕಥಿತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವಾನಂ ಇನ್ದೇನ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾ ಪುಚ್ಛಿತಾವ, ಭಗವಾ ಚ ತದಧಿಗಮುಪಾಯಂ ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ವೇದನಾಮುಖೇನ ಕಥೇನ್ತೋ ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಆರಭಿ, ಇತಿ ಪುಚ್ಛಿತಮೇವ ಕಥೇನ್ತೇನ ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ **ಸಾನುಸನ್ಧಿಮೇವ** ಚ ಕಥಿತಂ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನನುಸನ್ಧಿಕಾ ಕಥಾ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಇದಾನಿಸ್ಸ ವೇದನಾಮುಖೇನ ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸೇವ ಕಥನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದೇವತಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಸುಖುಮತಾವಚನೇನೇವ ಅಚ್ಚನ್ತಮುದುಸುಖುಮಾಲಭಾವಾಪಿ ವುತ್ತಾ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಮ್ಮಜನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಜತೇಜಂ। ತಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಉಳಾರಪುಞ್ಞಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ, ಅತಿವಿಯ ಗರುಮಧುರಸಿನಿದ್ಧಸುದ್ಧಾಹಾರಜೀರಣತೋ ಚ। **ಏಕಾಹಾರಮ್ಪೀ**ತಿ ಏಕಾಹಾರವಾರಮ್ಪಿ। **"ವಿಲೀಯನ್ತೀ"**ತಿ ಏತೇನ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಮನ್ದತಾಯ ಕಮ್ಮಜತೇಜಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೇನ ಆಹಾರವೇಲಾತಿಕ್ಕಮೇನ ನೇಸಂ ಬಲವತೀ ದುಕ್ಖವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಸುಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ , ಸುಖವೇದನಾಪಿ ಪನ ನೇಸಂ ಉಳಾರಪಣೀತೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಉಪರೂಪರಿ ಅನಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಸುಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿಯೇವ। ಉಪೇಕ್ಖಾಪಿ ತೇಸಂ ಕದಾಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಸನ್ತಪಣೀತರೂಪಾ ಏವ ಇಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇ ಏವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತನತೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಂ, ರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನ ಸಮಥಾಭಿನಿವೇಸೋಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಪನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋ ಅರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋತಿಪಿ ಏತದೇವ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾವ ಕಥೇತಿ**

“ಏವಂ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಸುಟ್ಠು ವಿಭೂತಂ ಪಾಕಟಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತೀ”ತಿ। “ಏತೇನ ಇಧಾಪಿ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಏಕದೇಸೇನ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ವೇದನಾವಸೇನ ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಗತಂ, ತದಞ್ಞಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ತಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಿವಿಧೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಭಿನಿವೇಸೋತಿ** ಅನುಪ್ಪವೇಸೋ, ಆರಮ್ಭೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಭೇ ಏವ ಹಿ ಅಯಂ ವಿಭಾಗೋ, ಸಮ್ಮಸನಂ ಪನ ಅನವಸೇಸತೋವ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ। **“ಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ”**ತಿ ಇದಂ ರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅರೂಪಮುಖೇನ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಚ ಪಠಮಂ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಸೇಸಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋತಿ** ಸಬ್ಬೇ ಚೇತಸಿಕಾ ಚಿತ್ತಾಯತ್ತಾ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಾಭಾವೇನ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಫಸ್ಸೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ ವುತ್ತೋ। **ತಂ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ಯಥಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ। ಉಪ್ಪನ್ನಫಸ್ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರಾಸಿ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಫುಟ್ಠೋ ಫಸ್ಸಸಹಜಾತಾಯ ವೇದನಾಯ ತಂಸಮಕಾಲಮೇವ ವೇದೇತಿ, ಫಸ್ಸೋ ಪನ ಓಭಾಸಸ್ಸ ವಿಯ ಪದೀಪೋ ವೇದನಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ಪುರಿಮಕಾಲೋ ವಿಯ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಾ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣತಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ಫುಸನ್ತೋತಿ** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಫುಸನಾಕಾರೇನ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮತ್ತಾ ಏಕದೇಸೇನ ಅನಲ್ಲೀಯಮಾನೋಪಿ ರೂಪಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುಂ, ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಚ ಸೋತಂ, ಚಿತ್ತಂ, ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಫುಸನ್ತೋ ವಿಯ, ಸಙ್ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಪವತ್ತತೀತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ “ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಭವನ್ತೀತಿ ಇಸ್ಸರವತಾಯ ವಿಸವಿತಾಯ ಸಾಮಿಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಸಂವೇದೇನ್ತೀ। ಫಸ್ಸಾದೀನಞ್ಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಏಕದೇಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿ ಫುಸನಾದಿಮತ್ತಭಾವತೋ, ವೇದನಾಯ ಪನ ಇಟ್ಠಾಕಾರಸಮ್ಭೋಗಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಪವತ್ತಿ। ಫುಸನಾದಿಭಾವೇನ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣಂ ಏಕದೇಸಾನುಭವನಂ, ವೇದಯಿತಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಯಥಾಕಾಮಂ ಸಬ್ಬಾನುಭವನಂ, ಏವಂಸಭಾವಾನೇವ ತಾನಿ ಗಹಣಾನೀತಿ ನ ವೇದನಾಯ ವಿಯ ಫಸ್ಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾ ಸಕಕಿಚ್ಚಕರಣೇನ ಸಾಮಿಭಾವಾನುಭವನಂ ಚೋದೇತಬ್ಬಂ। **ವಿಜಾನನ್ತನ್ತಿ** ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಜಾನನ್ತಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಹಿ ಮಿನಿತಬ್ಬವತ್ಥುಂ ನಾಳಿಯಾ ಮಿನನ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ವಿಭಾವೇನ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಸಞ್ಞಾ ವಿಯ ಸಞ್ಜಾನನಮತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ। ತಥಾ ಹಿ ಅನೇನ ಕದಾಚಿ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯವಿಭಾವನಾಪಿ ಹೋತಿ, ಇಮೇಸಂ ಪನ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವೋ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸಸಿದ್ಧಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸ್ಸ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಪಾಕಟಭಾವೇಪಿ “ಸಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೪೬; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩), “ಸಬ್ಬಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೭) ಚ ಏವಮಾದಿ ವಚನತೋ ಸಬ್ಬೇ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತತ್ಥ ಯಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕೇಯೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣಂ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ। ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಗ್ಗಹಣಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ । ತತ್ಥ ಚ ಫಸ್ಸಚೇತನಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹೋ ಚೇತನಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ತೇಸಂ। ತಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ **ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೇ** “ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಚೇತನಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೨೧) ಚೇತನಾವ ವಿಭತ್ತಾ, ಇತರೇ ಪನ ಖನ್ಧಾ ಸರೂಪೇನೇವ ಗಹಿತಾ।

ವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತಾತಿ ಏತ್ಥ **ವತ್ಥು**-ಸದ್ದೋ ಕರಜಕಾಯವಿಸಯೋ, ನ ಛಬ್ಬತ್ಥುವಿಸಯೋತಿ। ಕಥಮಿದಂ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **“ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। ಕತ್ಥ ಪನ ವುತ್ತಂ? **ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತೇ। ಸೋತಿ** ಕರಜಕಾಯೋ। **“ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತಂ ನಾಮರೂಪಂ ನತ್ಥೀ”**ತಿ ಇದಂ ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತಮ್ಪಿ ನಾಮಂ ಅತ್ಥೇವಾತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಾದಿಹೇತುಕಾತಿ**

ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹುಪಾದಾನಾದಿಹೇತುಕಾ। “ವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ವಿಚರತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತಸ್ಸ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪನಂ, ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಇಧಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತೇ।** ವೇದನಾವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥನೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ । ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಚ ತೀಸು ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೇಸು ವೇದನಾವಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಸುಕರೋ ವೇದನಾನಂ ವಿಭೂತಭಾವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಫಸ್ಸವಸೇನ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **“ನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ”**ತಿ ಇದಂ ಸಕ್ಕಪಮುಖಾನಂ ತೇಸಂ ದೇವಾನಂ ಯಥಾ ವೇದನಾ ವಿಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ನ ಏವಂ ಇತರದ್ವಯನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ವೇದನಾಯ ಏವ ಚ ನೇಸಂ ವಿಭೂತಭಾವೋ ವೇದನಾಮುಖೇನೇವೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ದೇಸನಾಯ ಆರದ್ಧತ್ತಾ। **“ವೇದನಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಾಕಟತಾಯಾ”**ತಿ ಇದಂ ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಾಸಞ್ಹಿ ಪವತ್ತಿ ಓಳಾರಿಕಾ, ನ ಇತರಾಯ। ತದುಭಯಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಇತರಾಯಪಿ ಪವತ್ತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಾಕಟಾ ಏವಾತಿ **ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಾನಞ್ಹೀ”**ತಿ ವಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **“ಯದಾ ಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”**ತಿಆದಿ ಸುಖವೇದನಾಯ ಪಾಕಟಭಾವವಿಭಾವನಂ, ತಯಿದಂ ಅಸಮಾಹಿತಭೂಮಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **“ಸಕಲಂ ಸರೀರಂ ಖೋ ಭನ್ತೇ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಾಮಂ ಪವತ್ತಿಓಳಾರಿಕತಾಯ ಅವೂಪಸನ್ತಸಭಾವಮೇತಂ ಸುಖಂ, ಸಾತಲಕ್ಖಣತಾಯ ಪನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ, ನಿಸ್ಸಯಞ್ಚ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಮೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **“ಯದಾ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”**ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದುದ್ದೀಪನಾತಿ ಞಾಣೇನ ದೀಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾ, ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಅನ್ಧಕಾರಾ ಅಭಿಭೂತಾ”**ತಿ। **ಅನ್ಧಕಾರಾತಿ** ಅನ್ಧಕಾರಗತಸದಿಸೀ, ಜಾನಿತುಕಾಮೇ ಚ ಅನ್ಧಕಾರಿನೀ। ಪುಬ್ಬಾಪರಂ ಸಮಂ ಸುಕರೇ ಸುಪಲಕ್ಖಿತಮಗ್ಗವಸೇನ ಪಾಸಾಣತಲೇ ಮಿಗಗತಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇಸು ಸುಖದುಕ್ಖಾನುಭವನೇಹಿ ಮಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣೇಸು ಅನುಮಿನಿತಬ್ಬತಾಯ ವುತ್ತಂ **“ಸಾ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಂ...ಪೇ॰... ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀ”**ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಯಥಾ”**ತಿಆದಿ। **ನಯತೋ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥಾಯಂ ನಯೋ - ಯಸ್ಮಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಸಯಾಯ ಆರಮ್ಮಣೂಪಲದ್ಧಿಯಾ ಅನುಭವನತೋ ನಿಟ್ಠಾಮಜ್ಝತ್ತವಿಸಯಾ ಚ ಉಪಲದ್ಧಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತಾಯ ನಿರನುಭವನಾಯ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಯಂ ತತ್ಥಾನುಭವನಂ, ಸಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ। ತಥಾ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನಂ ರೂಪಾದಿಅನುಭುಯ್ಯಮಾನಂ ದಿಟ್ಠಂ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಯೋ ಪನ ಮಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ತಬ್ಬಿಸಯಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ, ತಸ್ಮಾ ಅನನುಭುಯ್ಯಮಾನೇನ ತೇನ ನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಸಕ್ಕಾ ಹಿ ವತ್ತುಂ ಅನುಭವಮಾನಾ ಮಜ್ಝತ್ತವಿಸಯುಪಲದ್ಧಿ ಉಪಲದ್ಧಿಭಾವತೋ। ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಸಯುಪಲದ್ಧಿವಿಸಯಂ ಪನ ನಿರನುಭವನಂ ತಂ ಅನುಪಲದ್ಧಿಸಭಾವಮೇವ ದಿಟ್ಠಂ, ತಂ ಯಥಾರೂಪನ್ತಿ। **ನಿವತ್ತೇತ್ವಾತಿ** ನೀಹರಿತ್ವಾ, “ಸೋಮನಸ್ಸಂಪಾಹ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾನಜಾತಿಯಮ್ಪಿ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ ಅಸಂಸಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಯಞ್ಚ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವೇದನಾವಸೇನ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ದೇಸನಾ ತಥಾವಿನೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಸುತ್ತನ್ತರೇಸುಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೬, ೩೯೦, ೪೧೩, ೪೫೦, ೪೬೫, ೪೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೬, ೨೦೯; ೩.೬೭, ೩೪೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೮) ಆಗತಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ನ ಕೇವಲ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೭೭೩) ತಥಾ ದೇಸನಾಯ ಆಗತಭಾವೋ ಅನನ್ತರಮೇವ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ, **ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ** ಸತಿಪಟ್ಠಾನದೇಸನಾಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೬) ತಾದಿಸೀ ಏವ। **ಚೂಳತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯೇ** “ಏವಂ ಚೇತಂ, ದೇವಾನಂ ಇನ್ದ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸುತಂ ಹೋತಿ ‘ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಲಂ ಅಭಿನಿವೇಸಾಯಾ’ತಿ, ಸೋ ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಜಾನಾತಿ , ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ ಸುಖಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ವಾ, ಸೋ ತಾಸು ವೇದನಾಸು ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೦) ಆಗತಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವೇದನಾವಸೇನ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸೀ”**ತಿ। **ಮಹಾತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯೇ** ಪನ “ಸೋ ಏವಂ ಅನುರೋಧವಿರೋಧವಿಪ್ಪಹೀನೋ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ ಸುಖಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ವಾ, ಸೋ ತಂ

ವೇದನಂ ನಾಭಿನನ್ದತಿ ನಾಭಿವದತಿ ನಾಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ। ತಸ್ಸ ತಂ ವೇದನಂ ಅನಭಿನನ್ದತೋ ಅನಭಿವದತೋ ಅನಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠತೋ ಯಾ ವೇದನಾಸು ನನ್ದೀ ಸಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧೪) ಆಗತಂ। **ಚೂಳವೇದಲ್ಲೇ** "ಕತಿ ಪನಾಯ್ಯೇವೇದನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೫) ಆಗತಂ। **ಮಹಾವೇದಲ್ಲೇ** "ವೇದನಾತಿ, ಆವುಸೋ, ವುಚ್ಚತಿ, ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ, 'ವೇದನಾ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫೦) ಆಗತಂ। ಏವಂ ರಟ್ಠಪಾಲಸುತ್ತಾದೀಸುಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೦೫) ವೇದನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಆಗತಟ್ಠಾನಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

"ಪಠಮಂ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಥಂ ತಮೇತ್ಥ ಕಥಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಙ್ಖಿತ್ತಂ,** ಕಥಂ ಸಙ್ಖಿತ್ತಂ? **ವೇದನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಕಂಯೇವ,** ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವೇದನಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಚದ್ವಾರವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ। ತೇನ ಚಸ್ಸಾ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಾ ಏವ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ ವೇದನಂ ವದನ್ತೇನ ತಸ್ಸಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ ಅತ್ಥತೋ ಪಠಮತರಂ ಗಹಿತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಾಯ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ಪಠಮಂ ಗಹಿತತಾ ಜೋತಿತಾ, ನ ಸರೂಪೇನೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ ನಾರುಳ್ಹಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

೩೬೦. **ದ್ವೀಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹೀ**ತಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ। **ಏವರೂಪ**ನ್ತಿ ಯಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಅಭಿಬುದ್ಧಿಯಾ, ಕುಸಲಾನಞ್ಚ ಪರಿಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಏವರೂಪಂ, ತಂ ಪನ ಕಾಮೂಪಸಞ್ಹಿತತಾಯ "ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಗೇಹಸಿತಸೋಮನಸ್ಸ"**ನ್ತಿ। **ಇಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪಿಯಾನಂ। **ಕನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಕಮನೀಯಾನಂ। **ಮನಾಪಾನ**ನ್ತಿ ಮನವಡ್ಢನಕಾನಂ। ತತೋ ಏವ ಮನೋ ರಮೇನ್ತೀತಿ **ಮನೋರಮಾನಂ। ಲೋಕಾಮಿಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಕಾಮೂಪಸಞ್ಹಿತಾನಂ। **ಪಟಿಲಾಭತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೋ**ತಿ "ಅಹೋ ಮಯಾ ಇಮಾನಿ ಲದ್ಧಾನೀ"ತಿ ಯಥಾಲದ್ಧಾನಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದೀನಿ ಅಸ್ಸಾದಯತೋ। **ಅತೀತ**ನ್ತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ। **ನಿರುದ್ಧ**ನ್ತಿ ನಿರೋಧಪ್ಪತ್ತಂ। **ವಿಪರಿಣತ**ನ್ತಿ ಸಭಾವವಿಗಮೇನ ವಿಗತಂ। **ಸಮನುಸ್ಸರತೋ**ತಿ ಅಸ್ಸಾದನವಸೇನ ಅನುಚಿನ್ತಯತೋ। **ಗೇಹಸಿತ**ನ್ತಿ ಕಾಮಗುಣನಿಸ್ಸಿತಂ। ಕಾಮಗುಣಾ ಹಿ ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ಗೇಹಸದಿಸತ್ತಾ ಇಧ "ಗೇಹ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ಏವರೂಪನ್ತಿ ಯಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಪರಿಹಾನಾಯ, ಕುಸಲಾನಞ್ಚ ಅಭಿಬುದ್ಧಿಯಾ ಸಂವತ್ತತಿ, ಏವರೂಪಂ, ತಂ ಪನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೂಪಸಞ್ಹಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಿತಂ ಸೋಮನಸ್ಸ"**ನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಪಾಳಿವಸೇನೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಕತಮಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಲಕ್ಖಣೇ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ದಸ್ಸಿತೇ ಇತರಾನಿ ತಸ್ಸ ಕಾರಣತೋ, ಫಲತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ದಸ್ಸಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಲಕ್ಖಣಮೇವ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ರೂಪಾನನ್ತ್ವೇವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ವಿಪರಿಣಾಮವಿರಾಗನಿರೋಧ**ನ್ತಿ ಜರಾಯ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬತಞ್ಚೇವ ಜರಾಮರಣೇಹಿ ಪಲುಜ್ಜನಂ ನಿರುಜ್ಝನಞ್ಚ ವಿದಿತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸೋಮನಸ್ಸ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧೀನಂ ಉಪರಿ ಅನಪ್ಪಕಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ –

"ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ, ಸನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ।
ಅಮಾನುಸೀ ರತಿ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸತೋ॥

ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೩) ಚ –

ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಸೇನಾತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಿವಸೇನ। "ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿತ್ಥರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ಪಬ್ಬಜನ್ತಸ್ಸ, ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಅನುತಿಟ್ಠನ್ತಸ್ಸ, ತಂ ಸೋಧೇನ್ತಸ್ಸ, ಧುತಗುಣೇ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತನ್ತಸ್ಸ, ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಚ ಯಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾ ಸಾ ಇಧ "ನೇಕ್ಖಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅನುಸ್ಸತಿಯಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ

ನಿಟ್ಠಾತೀತಿ ಕತ್ವಾ “ಅನುಸ್ಸತಿವಸೇನಾ”ತಿ ವತ್ವಾ **“ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿವಸೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಘರಬನ್ಧನತೋ ನಿಕ್ಖಮನಟ್ಠೇನ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ,** ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾದಯೋಪಿ ತಂಪಟಿಪಕ್ಖತೋ। ತೇನಾಹ -

“ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ।
ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚರೇ”ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೦೯)।

ಯಂ ಚೇತಿ ಏತ್ಥ **ಚೇತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಚತುಕ್ಕನಯವಸೇನೇವ ಚ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಝಾನಕಥಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನವಸೇನಾ”**ತಿ। **ದ್ವೀಸೂತಿ** “ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇಸು ದ್ವೀಸು ಸೋಮನಸ್ಸೇಸು।

ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೇ ಸೋಮನಸ್ಸೇತಿ ಪರಿತ್ತಭೂಮಿಕೇ, ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸೇ। **ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಸೋಮನಸ್ಸೇಸೂತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪಿತಸೋಮನಸ್ಸೇಸು। **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಮಟ್ಠಸೋಮನಸ್ಸೇಸು ಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೋಮನಸ್ಸವಿಪಸ್ಸನಾತೋಪೀತಿ** ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಸೋಮನಸ್ಸಪವತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾತೋಪಿ। **ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಪಣೀತತರಾ** ಸಮ್ಮಸಿತಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಿಸೇಸಸಿದ್ಧಿತೋ, ಯತೋ ಮಗ್ಗೇಪಿ ತಥಾರೂಪಾ ವಿಸೇಸಾ ಇಜ್ಝನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ “ಅರಿಯಮಗ್ಗ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿವಿಸೇಸಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ ನಿಯಮೇನ್ತೀ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೇನ ಮೋರವಾಪೀವಾಸಿಮಹಾದತ್ತತ್ಥೇರವಾದೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ।

೩೬೧. **ಗೇಹಸಿತದೋಮನಸ್ಸಂ** ನಾಮ ಕಾಮಗುಣಾನಂ ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭನಿಮಿತ್ತಂ, ವಿಗತನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕದೋಮನಸ್ಸಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೋತಿ** ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭೇನ “ಅಹಮೇವ ನ ಲಭಾಮೀ”ತಿ ಪರಿತಸ್ಸನತೋ। **ಸಮನುಸ್ಸರತೋತಿ** “ಅಹು ವತ ಮೇ ತಂ ವತ ನತ್ಥೀ”ತಿಆದಿನಾ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಚಿನ್ತಯತೋ। ತೇನಾಹ **“ಏವಂ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸೂ”**ತಿಆದಿ।

ಅನುತ್ತರೇಸು ವಿಮೋಕ್ಖೇಸೂತಿ ಸುಞ್ಞತಫಲಾದಿಅರಿಯಫಲವಿಮೋಕ್ಖೇಸು। **ಪಿಹನ್ತಿ** ಅಪೇಕ್ಖಂ, ಆಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಂ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಆರಬ್ಭ ಆಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ “ಯಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ತತ್ಥ ಪಿಹಾ ಪವತ್ತತೀ”ತಿ ಅವಿಸಯತ್ತಾ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಚ ಅನಧಿಗತಭಾವತೋ। ಅನುಸ್ಸವೂಪಲದ್ಧೇ ಪನ ಅನುತ್ತರವಿಮೋಕ್ಖೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಿಹಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತೋ “ತತ್ಥ ಪಿಹಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತೀ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **“ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾಹ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ। **“ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ”**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ನಯಿದಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಸಭಾವತೋ ಅನಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇಯೇವ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ, ಅಥ ಖೋ ಇಚ್ಛಿತಾಲಾಭಹೇತುಕಂ ಇಚ್ಛಾಭಿಘಾತವಸೇನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏವಂ** “ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾಹ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಪಿಹಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ **ಏವಂ** ಇಮಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಂ… ಪೇ॰… ನಾಸಕ್ಖಿನ್ತಿ ಅನುಸೋಚತೋತಿ ಯೋಜನಾ। “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಾಸೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ನಾಲದ್ಧಂ, ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ನಾಲದ್ಧ”ನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಸೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **“ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನಾ”**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯತೋ ಏವ-ಕಾರೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ನಿಯಮೋತಿ ಕತ್ವಾ **“ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ…ಪೇ॰… ಗೇಹಸಿತದೋಮನಸ್ಸಮೇವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹೇತ್ಥ ಗೇಹಸಿತದೋಮನಸ್ಸತಾ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೇ ನಿಯತಾ, ಅಥ ಖೋ ಗೇಹಸಿತದೋಮನಸ್ಸೇ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರತಾ ನಿಯತಾ ಪಟಿಯೋಗಿನಿವತ್ತನತ್ಥತ್ತಾ ಏವ-ಕಾರಸ್ಸ। “ಗೇಹಸಿತದೋಮನಸ್ಸಂ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಮೇವ, ನ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರ”ನ್ತಿ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಿತದೋಮನಸ್ಸಂ ಪನ ಸಿಯಾ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಂ, ಸಿಯಾ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಂ। ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಸ್ಸೇವ ಕಾರಣಭೂತಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ **ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರದೋಮನಸ್ಸಂ।** ಕಿಂ ತಂ? ಗೇಹಸಿತದೋಮನಸ್ಸಂ , ಯಂ ಪನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಂ **ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರದೋಮನಸ್ಸನ್ತಿ।** ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ

ಪರಿಯಾಯವಸೇನ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ "**ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ "ಯಂ ಚೇ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಏತಸ್ಸ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಮಜ್ಝನವಸೇನಾ**ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನವಸೇನ। **ವುತ್ತಂ** ಪಾಳಿಯಂ।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಮಜ್ಝನೇ। **ಅಯಂ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ **ನಯೋ**। **ದೋಮನಸ್ಸಪಚ್ಚಯಭೂತೇ**ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇ। ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಞ್ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ವಾ ಪಾದಕಾನಿ ಕತ್ವಾ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಕಾಮಸ್ಸ ತೇಸಂ ಅಲಾಭೇ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನೇ ತಾನಿ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ ಇತಿ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಫಲೂಪಚಾರೇನ "ದೋಮನಸ್ಸ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಯೋ ಪನ ತಥಾ ಉಪ್ಪನ್ನದೋಮನಸ್ಸೋ ಧುರನಿಕ್ಖೇಪಂ ಅಕತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ, ತೇ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ "**ದೋಮನಸ್ಸ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಇಧ ಭಿಕ್ಖೂ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ನನು ಏತಸ್ಸ ತದಾ ದೋಮನಸ್ಸಮೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ನ ದೋಮನಸ್ಸಹೇತುಕಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತತ್ಥ ಕಥಂ ದೋಮನಸ್ಸಸಮಞ್ಞಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವೋಹರತೀತಿ ಆಹ "**ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ ದೋಮನಸ್ಸನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರದೋಮನಸ್ಸೇ**ತಿ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರನಿಮಿತ್ತೇ ದೋಮನಸ್ಸೇ। ತೀಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಾ ತೇಮಾಸಿಕಾ, ತಂ **ತೇಮಾಸಿಕಂ**। ಇಮಾ ಚ ತೇಮಾಸಿಕಾದಯೋ ಪಟಿಪದಾ ತಥಾಪವತ್ತಉಕ್ಕಟ್ಠಮಜ್ಝಿಮಮುದಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅಧಿಕಮಜ್ಝಿಮಮುದುಸ್ಸಾಹವಸೇನ ವಾ। **ಜಗ್ಗತೀ**ತಿ ಜಾಗರಿಕಂ ಅನುಯುಞ್ಜತಿ।

ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

ಸಹಸ್ಸದ್ವಿಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ **ಮಹಾಗಣೇ**।

ಅಟ್ಠಕಥಾಥೇರಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಅತ್ಥಪಟಿಪುಚ್ಛನಕಥೇರಾ। **ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಾಮತೋ ವಿಹಾರಂ ಪಟಿಗಮನಮಗ್ಗೇ । **ತಯೋ...ಪೇ॰... ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ತೀಣಿ ಚತ್ತಾರಿ ಉಣ್ಹಾಪನಾನಿ।

ಕೇನಚಿ ಪಪಞ್ಚೇನಾತಿ ಕೇನಚಿ ಸರೀರಕಿಚ್ಚಭೂತೇನ ಪಪಞ್ಚೇನ। **ಸಞ್ಞಂ ಅಕಾಸಿ** ರತ್ತಿಯಂ ಪಚ್ಛತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಥೇರೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾನಂ ಅನಾರೋಚೇತ್ವಾವ ಗತೋತಿ ಆಹ "**ಥೇರೋ ಕಿರಾ**"ತಿಆದಿ। **ಅರಹತ್ತಂ ನಾಮ ಕಿ**ನ್ತಿ ತದಧಿಗಮಸ್ಸ ಅದುಕ್ಕರಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಚತೂಹಿ ಇರಿಯಾಪಥೇಹೀ**ತಿ ಚತೂಹಿಪಿ ಇರಿಯಾಪಥೇಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಾ ಸಯನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

"**ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ನು ಖೋ ತೇ ಏತ**"ನ್ತಿ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ವೀರಿಯಂ ಸಮುತ್ತೇಜೇನ್ತೋ **ಅರಹತ್ತಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ** ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸುಚಿಣ್ಣಭಾವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ।

ಪರಿಮಜ್ಜೀತಿ ಪರಿಮಸಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "**ಪರಿಮಜ್ಜೀ**ತಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಥೇರೇನ ಧೋವಿಯಮಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಧೋವೀ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ।

ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿ।

"**ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರದೋಮನಸ್ಸೇ**"ತಿಆದೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸೋಮನಸ್ಸೇಸು ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೩೬೧. **ಏವರೂಪಾತಿ** ಯಾ ಅಕುಸಲಾನಂ ಅಭಿಬುದ್ಧಿಯಾ, ಕುಸಲಾನಂ ಪರಿಹಾನಾಯ ಚ ಸಂವತ್ತತಿ, ಏವರೂಪಾ, ಸಾ ಪನ ಕಾಮೂಪಸಞ್ಹಿತತಾಯ "ಗೇಹಸಿತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಗೇಹಸಿತಉಪೇಕ್ಖಾ"**ತಿ। **"ಬಾಲಸ್ಸಾ"**ತಿಆದೀಸು ಬಾಲಕರಧಮ್ಮಯೋಗತೋ **ಬಾಲಸ್ಸ** ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಬ್ಯಾಮೂಳ್ಹತಾಯ **ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ** ಪುಥೂನಂ ಕಿಲೇಸಾದೀನಂ ಜನನಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ** ಕಿಲೇಸೋಧೀನಂ ಮಗ್ಗೋಧೀಹಿ ಅಜಿತತ್ತಾ **ಅನೋಧಿಜಿನಸ್ಸ, ಓಧಿಜಿನೋ** ವಾಯಪೇಕ್ಖಾ, ಓಧಿಸೋ ಚ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಜಿತತ್ತಾ, ತೇನಸ್ಸ ಸೇಕ್ಖಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಸತ್ತಮಭವಾದಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಪವತ್ತನವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಜಿತತ್ತಾ **ಅವಿಪಾಕಜಿನಸ್ಸ, ವಿಪಾಕಜಿನಾ** ವಾ ಅರಹನ್ತೋ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ, ತೇನಸ್ಸ ಅಸೇಕ್ಖತ್ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಅನೇಕಾದೀನವೇ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಭೂತೇ ಸಮ್ಮೋಹೇ ಆದೀನವಾನಂ ಅದಸ್ಸನಸೀಲತಾಯ **ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಾವಿನೋ।** ಆಗಮಾಧಿಗಮಾಭಾವಾ **ಅಸ್ಸುತವತೋ।** ಏದಿಸೋ ಏಕಂಸೇನ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪುನಪಿ **"ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವರೂಪಾತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ಸಮ್ಮೋಹಪುಬ್ಬಿಕಾ। **ರೂಪಂ ಸಾ ನಾತಿವತ್ತತೀತಿ** ರೂಪಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮನಾಯ ಕಾರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಕಿಲೇಸೇ ನಾತಿಕ್ಕಮತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಞ್ಞಾಣಾವಿಭೂತತಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಲೋಭಸಮ್ಪಯುತ್ತಉಪೇಕ್ಖಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ತಸ್ಸ ಲೋಭಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ"**ತಿ ಆಹ। **ಅನತಿವತ್ತಮಾನಾ** ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಿತಾಯ। ತತೋ ಏವ ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನತೋ **ತತ್ಥೇವ ಲಗ್ಗಾ।** ಅಭಿಸಙ್ಗಸ್ಸ ಲೋಭಸ್ಸ ವಸೇನ, ದುಮ್ಮೋಚನೀಯತಾಯ ಚ ತೇನ **ಲಗ್ಗಿತಾ** ವಿಯ **ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ।**

ಏವರೂಪಾತಿ ಯಾ ಅಕುಸಲಾನಂ ಪಹಾನಾಯ, ಕುಸಲಾನಞ್ಚ ಅಭಿಬುದ್ಧಿಯಾ ಸಂವತ್ತತಿ, ಏವರೂಪಾ, ಸಾ ಪನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೂಪಸಞ್ಹಿತಾತಿ ಆಹ **"ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಿತಾ"**ತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಪಾಳಿವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಕತಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ರೂಪಂ ಸಾ ಅತಿವತ್ತತೀತಿ** ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಆದೀನವದಸ್ಸನತೋ। ರೂಪನಿಯಾತಾತಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ। **ಇಟ್ಠೇತಿ** ಸಭಾವತೋ, ಸಙ್ಕಪ್ಪತೋ ಚ ಇಟ್ಠೇ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ಅರಜ್ಜನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ನ ರಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ರಾಗಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ। **ಅನಿಟ್ಠೇ ಅದುಸ್ಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಯೋನಿಸೋ ನ ಪೇಕ್ಖನಂ **ಅಸಮಪೇಕ್ಖನಂ,** ತಂ ಪನ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇ ವಿಯ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸುಪಿ ಬಾಲಸ್ಸ ಹೋತೀತಿ "ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇ"ತಿ ಅವತ್ವಾ **"ಅಸಮಪೇಕ್ಖನೇನ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಿವಿಧೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಸಮಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ಮುಯ್ಹನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ।** ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ **ವೇದನಾಸಭಾಗಾತಿ** ಉದಾಸಿನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ವೇದನಾಯ ಚ ಸಭಾಗಾ। **ಏತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಏತಸ್ಮಿಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿದ್ದೇಸೇ "ಉಪೇಕ್ಖಾ"ತಿ ಗಹಿತಾ ಏವ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಯಪಿ ಇಧ ಉಪೇಕ್ಖಾಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ತಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ **"ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಉಪೇಕ್ಖಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಾಯಪಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಿತಉಪೇಕ್ಖಾಯಾತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ। **"ಯಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

೩೬೩. ಯದಿ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ತದಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಪತ್ತಿಯಾವ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಂ ದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇಸೀತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ತರುಣಸಕ್ಕೋತಿ** ಅಭಿನವೋ ಅಧುನಾ ಪಾತುಭೂತೋ ಸಕ್ಕೋ। ಸಮ್ಪತಿ ಪಾತುಭಾವಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ "ತರುಣಸಕ್ಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ತಸ್ಸ ಕುಮಾರತಾ, ವುದ್ಧತಾ ವಾ ಅತ್ಥಿ। **ಗತಾಗತಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಗಮನಾಗಮನಕಾರಣಂ। **ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ** ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಞ್ಹಿ ಚವನ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಜರೂಪಂ ವಿಗಚ್ಛತಿ ಅನುದೇವ ಚಿತ್ತಜಂ, ಆಹಾರಜಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಾಭಾವತೋ, ಉತುಜಂ ಪನ ಸುಚಿರಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಪವೇಣಿಂ ಘಟ್ಟೇನ್ತಂ ಭಸ್ಸನ್ತಂ ವಾ ಸೋಸನ್ತಂ ವಾ ಕಿಲೇಸನ್ತಂ ವಾ ವಿಟ್ಠತಂ ವಾ ಹೋತಿ, ನ ಏವಂ ದೇವಾನಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಓಪಪಾತಿಕತ್ತಾ ಕಮ್ಮಜರೂಪೇ ಅನ್ತರಧಾಯನ್ತೇ ಸೇಸತಿಸನ್ತತಿರೂಪಮ್ಪಿ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ದೀಪಸಿಖಾಗಮನಂ ವಿಯ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಸೇಸದೇವತಾ ನ ಜಾನಿಂಸು** ಪುನಪಿ

ಸಕ್ಕತ್ತಭಾವೇನ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ। **ತೀಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಉಪೇಕ್ಖಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವಸಾನಟ್ಠಾನೇಸು। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಫಲಮೇವಾತಿ** ಸಪ್ಪಿಮ್ಹಾ ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೋ ವಿಯ ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಫಲಭೂತಂ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಫಲಮೇವ **ಕಥಿತಂ। ಸಕುಣಿಕಾಯ ವಿಯ** ಕಿಞ್ಚಿ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ **ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ** ಉಡ್ಡೇತ್ವಾ ಉಲ್ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಮಗ್ಗಫಲಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ಅರಿಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರವಣ್ಣನಾ

೩೮೪. **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಾಯಾತಿ** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಭೂತಸೀಲಸಂವರಾಯಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಉತ್ತಮಜೇಟ್ಠಕಸೀಲಸಂವರಾಯಾ"**ತಿ। "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಸೀಲತೋ ಜೇಟ್ಠಕಸೀಲ"ನ್ತಿ ದೀಘವಾಪೀವಿಹಾರವಾಸಿ ಸುಮತ್ಥೇರೋ ವದತಿ, ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ಪನಸ್ಸ ತೇಪಿಟಕಚೂಳನಾಗತ್ಥೇರೋ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ಏವ ಸೀಲಂ, ಇತರಾನಿ ಪನ 'ಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ'ತಿ ಅನನುಜಾನನ್ತೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ನಾಮ ಛದ್ವಾರರಕ್ಖಾಮತ್ತಕಂ, ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪಾದನಮತ್ತಕಂ, ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಪಟಿಲದ್ಧಪಚ್ಚಯೇ 'ಇದ ಮತ್ಥ'ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನಮತ್ತಕಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋವ ಸೀಲಂ। ತಥಾ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಭಿನ್ನೋ, ಸೋ ಇತರಾನಿ ರಕ್ಖಿತುಂ ಅಭಬ್ಬತ್ತಾ ಅಸೀಲೋ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅರೋಗೋ ಸೇಸಾನಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ಭಬ್ಬತ್ತಾ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲೋ"ತಿ ವದತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇತರೇಸಂ ತಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭಾವತೋ, ಸಬ್ಬಸೋ ಏಕದೇಸೇನ ಚ ತದನ್ತೋಗಧಭಾವತೋ ತದೇವ ಪಧಾನಸೀಲಂ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಉತ್ತಮಜೇಟ್ಠಕಸೀಲಸಂವರಾಯಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾನಿರೋಧಸಾರುಪ್ಪಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಪುಚ್ಛಿತೇನ ಭಗವತಾ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾನಂ, ಪಟಿಪದಾಯ ಚ ಮೂಲಭೂತಂ ವೇದನಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಪಟಿಪದಾ ದೇಸಿತಾ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನಮುಖೇನ ವೋದಾನಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರೀತಿ, ಏವಂ ತಸ್ಸಾ ಏವ ಪಟಿಪದಾಯ ಮೂಲಭೂತಮ್ಪಿ ಸೀಲಸಂವರಂ ಪುಚ್ಛಿತೇನ ಭಗವತಾ ಯತೋ ಸೋ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ಯಥಾ ಚ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ತದುಭಯಂ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಾಯಸಮಾಚಾರಮ್ಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನಮುಖೇನ ವೋದಾನಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಸೀಲಕಥಾಯಂ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಿಕಥನೇ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಮೇವ, ತಸ್ಮಾ **ಕಮ್ಮಪಥವಸೇನಾತಿ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ।

ಕಮ್ಮಪಥವಸೇನಾತಿ ಚ ಕಮ್ಮಪಥವಿಚಾರವಸೇನ । ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಂ ಅಪತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಕಾದೀನಂ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಿಭಾವೋ ಇಧ ವುಚ್ಚತೀತಿ। **ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನಾತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ। ಯತೋ ಯತೋ ಹಿ ಯಾ ಯಾ ವೇರಮಣೀ, ತದುಭಯೇಪಿ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ಕಥೇತಿ ನಾಮ। ತೇನಾಹ **"ಕಾಯದ್ವಾರೇ"**ತಿಆದಿ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ವೀತಿಕ್ಕಮತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಿಕ್ಖಾಪದವೀತಿಕ್ಕಮೋ,** ಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ ವೀತಿಕ್ಕಮನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೋ ಯಂ, ತಸ್ಸ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಿತಾ। ವೀತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪಕ್ಖೋ **ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ,** ನ ವೀತಿಕ್ಕಮತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ,** ಸೀಲಂ।

ಮಿಚ್ಛಾ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಪರಿಯೇಸತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಪರಿಯೇಸನಾ,** ಆಜೀವೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪಚ್ಚಯಗವೇಸನಬ್ಯಾಪಾರೋ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಿಕೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ವಿಸುಂ ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ । ಅರಿಯಾ ನಿದ್ದೋಸಾ ಪರಿಯೇಸನಾ ಗವೇಸನಾತಿ **ಅರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ,** ಅರಿಯೇಹಿ ಸಾಧೂಹಿ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಾತಿಪಿ **ಅರಿಯಪರಿಯೇಸನಾತಿ**। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಅನರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಜಾತಿಧಮ್ಮೋತಿ ಜಾಯನಸಭಾವೋ ಜಾಯನಪಕತಿಕೋ। **ಜರಾಧಮ್ಮೋತಿ** ಜೀರಣಸಭಾವೋ। **ಬ್ಯಾಧಿಧಮ್ಮೋತಿ** ಬ್ಯಾಧಿಸಭಾವೋ। **ಮರಣಧಮ್ಮೋತಿ** ಮೀಯನಸಭಾವೋ। **ಸೋಕಧಮ್ಮೋತಿ** ಸೋಚನಕಸಭಾವೋ। **ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೋತಿ**

ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನಸಭಾವೋ।

ಪುತ್ತಭರಿಯನ್ತಿ ಪುತ್ತಾ ಚ ಭರಿಯಾ ಚ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ದ್ವನ್ದೇಕತ್ತವಸೇನ ತೇಸಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ಜಾತರೂಪರಜತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಯತೋ ವಿಕಾರಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಜಾತರೂಪಮೇವ ಹೋತೀತಿ **ಜಾತರೂಪಂ** ನಾಮ ಸುವಣ್ಣಂ। ಧವಲಸಭಾವತಾಯ ರಜತೀತಿ **ರಜತಂ,** ರೂಪಿಯಂ। ಇಧ ಪನ ಸುವಣ್ಣಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಾರಹಂ "ರಜತ"ನ್ತ್ವೇವ ಗಹಿತಂ ವೋಹಾರೂಪಗಮಾಸಕಾದಿ। **ಜಾತಿಧಮ್ಮಾ ಹೇತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉಪಧಯೋ**ತಿ ಏತೇ ಕಾಮಗುಣೂಪಧಯೋ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಜಾತಿಧಮ್ಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಬ್ಯಾಧಿಧಮ್ಮವಾರಾದೀಸು ಜಾತರೂಪರಜತಂ ನ ಗಹಿತಂ। ನ ಹೇತಸ್ಸ ಸೀಸರೋಗಾದಯೋ ಬ್ಯಾಧಯೋ ನಾಮ ಸನ್ತಿ, ನ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಯ ಚುತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಮರಣಂ, ನ ಸೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, **ಚುತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಮರಣ**ನ್ತಿ ಚ ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಖನ್ಧನಿರೋಧೋ, ಸೋ ತಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ಖಣಿಕನಿರೋಧೋ ಪನ ಖಣೇ ಖಣೇ ಲಬ್ಭತೇವ। ರಾಗಾದೀಹಿ ಪನ ಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತೀತಿ **ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮವಾರೇ** ಗಹಿತಂ ಜಾತರೂಪಂ, ತಥಾ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನತ್ತಾ **ಜಾತಿಧಮ್ಮವಾರೇ,** ಮಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಜೀರಣತೋ ಜರಾಧಮ್ಮವಾರೇ ಚ**। ಅರಿಯೇಹಿ ನ ಅರಣೀಯಾ, ಪರಿಯೇಸನಾತಿಪಿ **ಅನರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ**।

ಇದಾನಿ ಅನೇಸನಾವಸೇನಾಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಮ್ಭಾರಪರಿಯೇಸನಂ ಪಹರಣವಿಸಾದಿಗವೇಸನಂ, ಪಯೋಗವಸೇನ **ಪಯೋಗಕರಣಂ** ತಜ್ಜಾವಾಯಾಮಜನನಂ ತಾದಿಸಂ ಉಪಕ್ಕಮನಿಬ್ಬತ್ತನಂ, ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅತ್ಥಂ **ಗಮನಂ,** ಪಚ್ಚೇಕಂ **ಕಾಲ**-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ "ಸಮ್ಭಾರಪರಿಯೇಸನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ, ಪಯೋಗಕರಣಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ, ಗಮನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ। **ಇತರೋ**ತಿ "ಸೇವಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ವುತ್ತಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಿಕೋ। **ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ**। ತಥಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಚಿತ್ತೋ ಹಿ ಸತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ತಾದಿಸಂ ಪಯೋಗಂ ಪರಕ್ಕಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನಾಹ "ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮ್ಪಿ ಖೋ ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಬಹುಪಕಾರಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೪)।

ಇದಾನಿ ತಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಂ, ಸೇವಿತಬ್ಬಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಙ್ಘಭೇದಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಲೋಹಿತುಪ್ಪಾದನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಬುದ್ಧರತನಸಙ್ಘರತನುಪಟ್ಠಾನೇಹೇವ ಧಮ್ಮರತನುಪಟ್ಠಾನಸಿದ್ಧೀತಿ ಆಹ **"ದಿವಸಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಗಮನಾದಿವಸೇನಾ"**ತಿ । **ಧನುಗ್ಗಹಪೇಸನಂ** ಧನುಗ್ಗಹಪುರಿಸಾನಂ ಉಯ್ಯೋಜನಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಚವರಯಾಚನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। "ಅಜಾತಸತ್ತುಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ಲಾಭುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಪರಿಹೀನಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸ್ಸ ಕುಲೇಸು ವಿಞ್ಞಾಪನ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಅನರಿಯಪರಿಯೇಸನಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಾನಂ।

ಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ ಪಾರಿಪೂರಿಅತ್ಥಂ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಫಲವಸೇನೇವ ಹಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಾನಂ ಪಾರಿಪೂರೀತಿ ತದತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋಪಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನೇವ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹೋತೀತಿ ತದತ್ಥಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಂ ವತ್ವಾ ನಿಗಮೇನ್ತೋ **"ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ...ಪೇ॰... ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರವಣ್ಣನಾ

೩೬೫. ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಿಧಾನಾಯಾತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಿದಹನತ್ಥಾಯ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ** ಚ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ದ್ವಾರಾನಿ, ತೇಸಂ **ಪಿಧಾನಂ** ಸಂವರಣಂ ಅಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಗೋಪನಾತಿ ಆಹ **"ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾಯಾ"**ತಿ। ಅಸೇವಿತಬ್ಬರೂಪಾದಿವಸೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು

ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ ಅಸಂವರೋ, ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮವಿಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ವೋದಾನಧಮ್ಮಪಾರಿಸುದ್ಧೀತಿ। ಕಾಮಂ ಪಾಳಿಯಂ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ ರೂಪಾದಿ ದಸ್ಸಿತಂ, ಸಕ್ಕೇನ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಾತಿ ತಮೇವ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**ವುತ್ತಂ **"ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ರೂಪಮ್ಪೀತಿಆದಿ ಸೇವಿತಬ್ಬರೂಪಾದಿವಸೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ। "ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಕಥೇತುಕಾಮೋಪೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಯನ್ತಿ** ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಂ ಇನ್ದೋ।

ರೂಪನ್ತಿ ರೂಪಾಯತನಂ, ತಸ್ಸ ಅಸೇವನಂ ನಾಮ ಅದಸ್ಸನಂ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ ನ ದಟ್ಠಬ್ಬ**"ನ್ತಿ। **ಯಂ** ಪನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಂ ರೂಪಂ **ಪಸ್ಸತೋ** ಪಟಿಕೂಲಮನಸಿಕಾರವಸೇನ, **ಅಸುಭಸಞ್ಞಾ ವಾ ಸಣ್ಠಾತಿ** ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ದಹನವಸೇನ **ಪಸಾದೋ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ**। ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ **ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭೋ ವಾ ಹೋತಿ**।

ಪರಿಯಾಯಕ್ಖರಣತೋ **ಅಕ್ಖರಂ,** ವಣ್ಣೋ, ಸೋ ಏವ ನಿರನ್ತರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮುದ್ದಿತೋ ಪದವಾಕ್ಯಸಞ್ಞಿತೋ, ಅಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ತಯಿದಂ ಕಾಬ್ಯನಾಟಕಾದಿಗತವೇವಚನವಸೇನ, ಉಚ್ಚಾರಣವಸೇನ ಚ ವಿಚಿತ್ತಸನ್ನಿವೇಸತಾಯ ತಥಾಪವತ್ತವಿಕಪ್ಪನವಸೇನ ಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ತಭಾವೇನ ಉಪತಿಟ್ಠನಕಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಯಂ ಚಿತ್ತಕ್ಖರಂ ಚಿತ್ತಬ್ಯಞ್ಜನಮ್ಪಿ ಸದ್ದಂ ಸುಣತೋ ರಾಗಾದಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**"ತಿ। **ಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ** ಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಂ। **ಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ** ವಿವಟ್ಟಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಂ, ಲೋಕುತ್ತರರತನತ್ತಯಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಂ ವಾ। **ಪಸಾದೋತಿ** ರತನತ್ತಯಸದ್ಧಾ, ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಪಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾ ವಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ವಟ್ಟತೋ ಉಕ್ಕಣ್ಠಾ ವಾ।

ಗನ್ಧರಸಾವಿಪರೋಧಾದಿವಸೇನ ಸೇವಿಯಮಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ **ಅಸೇವಿತಬ್ಬಂ** ನಾಮ। ಯೋನಿಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸೇವಿಯಮಾನಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ ಗಹಣತೋ **ಸೇವಿತಬ್ಬಂ** ನಾಮ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಯಂ ಗನ್ಧಂ ಘಾಯತೋ**"ತಿಆದಿ।

ಯಂ ಪನ ಫುಸತೋತಿ ಯಂ ಪನ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಅನಿಪ್ಫನ್ನಸ್ಸೇವ ಫುಸತೋ। **ಆಸವಕ್ಖಯೋ ಚೇವ** ಹೋತಿ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿತೋ। **ವೀರಿಯಞ್ಚ ಸುಪಗ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ** ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಅರಿಯವಂಸಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸನತೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಾ ಚ...ಪೇ॰... ಅನುಗ್ಗಹಿತಾ ಹೋತಿ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜನತೋ।

ಯೇ **ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ** ಇಟ್ಠಾದಿಭೇದೇ **ಸಮನ್ನಾಹರನ್ತಸ್ಸ** ಆವಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ **ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ**। "ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ವಿಭತ್ತಿ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಾ, ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ಸಮನ್ನಾಹರನ್ತಸ್ಸ ಯೇ ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವರೂಪಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕರುಣಾದೀನಞ್ಚೇವ ಅನಿಚ್ಚಾದೀನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಿಣ್ಣಂ ಥೇರಾನಂ ಧಮ್ಮಾತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಥೇರಾನಂ ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾ। **ಬಹಿ ಧಾವಿತುಂ ನ ಅದಾಸಿನ್ತಿ** ಅನ್ತೋಪರಿವೇಣಂ ಆಗತಮೇವ ರೂಪಾದಿಂ ಆರಬ್ಭ ಇಮಸ್ಮಿಂ ತೇಮಾಸೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿನಿಮುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕದಾಚಿ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಂ, ಅನ್ತೋಪರಿವೇಣೇ ಚ ವಿಸಭಾಗರೂಪಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವ, ತಸ್ಮಾ ವಿಸಟವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಬಹಿ ಧಾವಿತುಂ ನ ಅದಾಸಿನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಿವಾಸಗೇಹತೋ** ನಿವಾಸನಗಬ್ಭತೋ। **ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಖನ್ಧಪಞ್ಚಕತೋ** ವಿಪಸ್ಸನಾಗೋಚರತೋ। ಥೇರೋ ಕಿರ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿರಿಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ।

೩೬೬. ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ ಅದ್ವೇಜ್ಝಭಾವತೋ ಏಕೋ ಅನ್ತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಏಕನ್ತೋ,** ಏಕನ್ತೋ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಏಕನ್ತವಾದಾ**। ತೇನಾಹ "**ಏಕಂಯೇವ ವದನ್ತೀ**"ತಿ, ಅಭಿನ್ನವಾದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಾಚಾರಾತಿ** ಸಮಾನಾಚಾರಾ। **ಏಕಲದ್ಧಿಕಾತಿ** ಸಮಾನಲದ್ಧಿಕಾ। **ಏಕಪರಿಯೋಸಾನಾತಿ** ಸಮಾನನಿಟ್ಠಾನಾ।

ಇತಿ ಸಕ್ಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅತ್ತನಾ ಸುತಂ ಪುಥುಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ನಾನಾವಾದಾ ಚಾರಲದ್ಧಿನಿಟ್ಠಾನಂ ಇದಾನಿ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ ಅಸಾರತೋ ಇತ್ವಾ ಠಿತೋ, ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಞಾತುಕಾಮೋ ತಮೇವ ತಾವ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಪುಚ್ಛತಿ "ಸಬ್ಬೇವ ಧಮ್ಮಾ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ।

ಧಾತೂತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ವುತ್ತಾ, **ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತೂತಿ** ಚ ಅತ್ಥತೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಅನೇಕಜ್ಝಾಸಯೋ ನಾನಜ್ಝಾಸಯೋ"**ತಿ। **"ಏಕಸ್ಮಿಂ ಗನ್ತುಕಾಮೇ ಏಕೋ ಠಾತುಕಾಮೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಇರಿಯಾಪಥೇಪಿ ನಾಮ ಸತ್ತಾ ಏಕಜ್ಝಾಸಯಾ ದುಲ್ಲಭಾ, ಪಗೇವ ಲದ್ಧಿಸೂತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಯಂ ಯದೇವ ಅಜ್ಝಾಸಯ**ನ್ತಿ ಯಂ ಯಮೇವ ಸಸ್ಸತಾದಿಅಜ್ಝಾಸಯಂ। **ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೀ**ತಿ ತಂ ತಂ ಲದ್ಧಿಂ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಅಭಿಮುಖಾ ಹುತ್ವಾ ದುಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಭಾವೇನ ನಿವಿಸನ್ತಿ, ಆದಾನಗ್ಗಾಹಂ **ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ಥಾಮೇನ ಚ ಪರಾಮಾಸೇನ ಚಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಥಾಮೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೇನ ಚ। **ಸುಟ್ಠು ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ದಳ್ಹಗ್ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ। **ವೋಹರನ್ತೀ**ತಿ ಯಥಾಭಿನಿವಿಟ್ಠಂ ದಿಟ್ಠಿವಾದಂ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತಿ ಪರೇ ಹಿ ಗಾಹೇನ್ತಿ ಪತಿಟ್ಠಪೇನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಥೇನ್ತಿ ದೀಪೇನ್ತಿ ಕಿತ್ತೇನ್ತೀ"**ತಿ, ಉಗ್ಘೋಸೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನ್ತಂ ಅತೀತಾ **ಅಚ್ಚನ್ತಾ,** ಅಚ್ಚನ್ತಾ ನಿಟ್ಠಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತನಿಟ್ಠಾ। ಸಬ್ಬೇಸ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ। **ಯೋಗಕ್ಖೇಮೋ**ತಿಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಚತೂಹಿಪಿ ಯೋಗೇಹಿ ಅನುಪದ್ದುತತ್ತಾ। "ಅಚ್ಚನ್ತಯೋಗಕ್ಖೇಮಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಇ-ಕಾರೇನ ನಿದ್ದೇಸೇನ **"ಅಚ್ಚನ್ತಯೋಗಕ್ಖೇಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಯೋಗಕ್ಖೇಮೋ ವಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತಯೋಗಕ್ಖೇಮೀ**ತಿ। **ಚರನ್ತಿ** ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಿಯಸ್ಸತಿ ಪರಿಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖನ್ತಂ ಆಗಮ್ಮಾತಿ **ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನಾಮಂ।**

ಸಙ್ಖಿಣಾತೀತಿ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ಖೇಪೇತಿ। **ವಿನಾಸೇತೀ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸೋ ಅದಸ್ಸನಂ ಪಾಪೇತಿ। **ವಿಮುತ್ತಾ**ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಗ್ಗಮೇನ ವಿಸೇಸೇನ ಮುತ್ತಾ।

"ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಂ ಏಕೋ ಪಞ್ಹೋ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಯೋ ಪನ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಅತ್ಥೋ, ಸೋ ಪಞ್ಹೋ। ಸೋ ಏವ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯತೀತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ, ಅಞ್ಞಥಾ ಅಮ್ಬಂ ಪುಟ್ಠಸ್ಸ ಲಬುಜಂ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ವಿಯ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಪಞ್ಹಸೀಸೇನ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಂ ವದತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಪಿಯಾಪ್ಪಿಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪದಾನೇವ ಗಹಿತಾನಿ, **"ಪಿಯಾಪ್ಪಿಯಂ ಏಕೋ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಪಪಞ್ಚಾ ಏವ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಪಪಞ್ಚೋ ಏಕೋ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಪುಚ್ಛಾ ಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಿವಿಭಾಗೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತತ್ತಾ ತಯೋ ಪಞ್ಹಾ ಜಾತಾ, ಏವಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಪುಚ್ಛಾ ರೂಪಾದಿವಿಭಾಗೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತತ್ತಾ ಛ ಪಞ್ಹಾ ಸಿಯುಂ। ತಥಾ ಸತಿ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಪುಚ್ಛಾ ಸಿಯುಂ, ಅಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕೋವ ಪಞ್ಹೋ ಕತೋ, ಏವಂ ಸತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಪುಚ್ಛಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ತೇಪಿ ತಯೋ ಏಕೋವ ಪಞ್ಹೋತಿ ಸಬ್ಬೇವ ದ್ವಾದಸೇವ ಪಞ್ಹಾ ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ। ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದೀಸು ವಿಭಜ್ಜ ವುಚ್ಚಮಾನೇಸು ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ ಅಪರಿಮಾಣೋ ವಿಭಾಗೋ ಸಮ್ಭವತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ। ಸಕಲಮ್ಪಿ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ತಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೋ। ರೂಪಾದೀಸು ಪನ ವಿಭಜ್ಜ ವುಚ್ಚಮಾನೇಸು ಅಪ್ಪವಿಸಯತಾಯ ನ ತಾದಿಸೋ ವಿಭಾಗೋ ಸಮ್ಭವತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ। ಇತಿ ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಪುಚ್ಛಾ ತಯೋ ಪಞ್ಹಾ ಕತಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಪುಚ್ಛಾ ಪನ ಅಪ್ಪವಿಸಯತಾಯ ಏಕೋವ ಪಞ್ಹೋ ಕತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಚುದ್ದಸ ಮಹಾಪಞ್ಹಾ"ತಿ।

೩೬೭. **ಚಲನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಕಮ್ಪನಟ್ಠೇನ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ಕಾಮರಾಗರೂಪರಾಗಅರೂಪರಾಗಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅನವಟ್ಠಿತತಾಯ ಸಯಮ್ಪಿ ಚಲತಿ, ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಮ್ಪಿ ಸನ್ತಾನಂ ಭವಾದೀಸು ಪರಿಕಡ್ಢನೇನ ಚಾಲೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಚಲನಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾ ಏಜಾ ನಾಮ। **ಪೀಳನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೇನ। **ಪದುಸ್ಸನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಧಮ್ಮರಾಗಾದಿಭಾವೇನ,

ಸಮ್ಮುಖಪರಮ್ಮುಖೇನ, ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರಣೇನ ಚ ಪಕಾರತೋ ದುಸ್ಸನಟ್ಠೇನ **ಗಣ್ಡೋ**। **ಅನುಪ್ಪವಿಟ್ಠಟ್ಠೇನಾತಿ** ಆಸಯಸ್ಸ ದುನ್ನೀಹರಣೀಯಭಾವೇನ ಅನುಪ್ಪವಿಸನಟ್ಠೇನ। **ಕಡ್ಢತಿ** ಅತ್ತನೋ ಚ ರುಚಿಯಾ ಉಪನೇತಿ। **ಉಚ್ಚಾವಚನ್ತಿ** ಪಣೀತಭಾವಂ, ನಿಹೀನಭಾವಞ್ಚ। **ಯೇಸು** ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು। "ಯೇಸಾಹ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ತಸ್ಸಾ ಕೇಚಿ "ಯೇಸಂ ಅಹ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। **ಏವನ್ತಿ** ಸುತಾನುರೂಪಂ, ಉಗ್ಗಹಾನುರೂಪಞ್ಚ। "ಅಹಂ ಖೋ ಪನ ಭನ್ತೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾಚರಿಯೋ ಹೋನ್ತೋಪಿ ಭಗವತೋ ಸಾವಕೋ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ"ತಿ ಏವಂ **ಅತ್ತನೋ ಸೋತಾಪನ್ನಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತಿ**।

ಸೋಮನಸ್ಸಪಟಿಲಾಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೬೮. **ಸಮಾಪನ್ನೋತಿ** ಸಮೋಗಾಳ್ಹೋ ಪವತ್ತಸಮ್ಪಹಾರೋ ವಿಯಾತಿಬ್ಯೂಳ್ಹೋ। **ಜಿನಿಂಸೂತಿ** ಯಥಾ ಅಸುರಾ ಪುನ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿಂಸು, ಏವಂ ದೇವಾ ವಿಜಿನಿಂಸುಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ದೇವಾ ಪುನ ಅಪಚ್ಚಾಗಮನಾಯ ಅಸುರೇ ಜಿನಿಂಸೂ"**ತಿ। ತಾದಿಸೋ ಹಿಸ್ಸ ಜಯೋ ಸಾತಿಸಯಂ ವೇದಪಟಿಲಾಭಾಯ ಅಹೋಸಿ। **ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಓಜನ್ತಿ** ದಿಬ್ಬಂ, ಅಸುರಂ ಚಾತಿ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ಓಜಂ। **ದೇವಾಯೇವ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಅಸುರಾನಂ ಪವೇಸಾಭಾವತೋ। ದಣ್ಡಸ್ಸ ಅವಚರಣಂ ಆವರಣಂ **ದಣ್ಡಾವಚರೋ,** ಸಹ ದಣ್ಡಾವಚರೇನಾತಿ **ಸದಣ್ಡಾವಚರೋ,** ದಣ್ಡೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ ವಾ ಆವರಿತ್ವಾ ವಾ ಸಾಧೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೬೯. **ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಓಕಾಸೇತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಮೇವ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ। **ದೇವಭೂತಸ್ಸ ಮೇತಿ** ಪುಬ್ಬೇಪಿ ದೇವಭೂತಸ್ಸ ಸಕ್ಕಸ್ಸೇವ ಮೇ ಭೂತಸ್ಸ। **ಸತೋತಿ** ಇದಾನಿಪಿ ಸಕ್ಕಸ್ಸೇವ ಸತೋ **ಪುನರಾಯು ಚ ಮೇ ಲದ್ಧೋ**।

ದಿವಿಯಾ ಕಾಯಾತಿ **ದಿಬ್ಬಾ,** ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸಙ್ಖಾತಾ ಕಾಯಾತಿ ಆಹ **"ದಿಬ್ಬಾ ಅತ್ತಭಾವಾ"**ತಿ। **"ಅಮೂಳ್ಹೋ ಗಬ್ಭಂ ಏಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ವಿಯ ಸಮ್ಮೋಹಮರಣಂ, ಅಸಮ್ಪಜಾನಗಬ್ಭೋಕ್ಕಮನಞ್ಚ ನತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಅಸಮ್ಮೋಹಮರಣಞ್ಚೇವ ಸಮ್ಪಜಾನಗಬ್ಭೋಕ್ಕಮನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅರಿಯಸಾವಕಾ ನಿಯತಗತಿಕತ್ತಾ ಸುಗತೀಸು ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾ ಉಳಾರೇಸು ಏವ ಕುಲೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಕ್ಕಸ್ಸಾಪಿ ತಾದಿಸೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಯತ್ಥ ಮೇ ರಮತೀ ಮನೋ"ತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಯತ್ಥ ಮೇ"**ತಿಆದಿ। ಸಕ್ಕೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವೇನಾಪಿ ತಾದಿಸಂ ಜಾನಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿಯೇವ।

ಕಾರಣೇನಾತಿ ಯುತ್ತೇನ ಅರಿಯಸಾವಕಭಾವಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇನ। ತೇನಾಹ **"ಸಮೇನಾ"**ತಿ।

ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ ಛಟ್ಠೇ ಅತ್ಥವಸೇ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ। **ಆಜಾನಿತುಕಾಮೋತಿ** ಅಪ್ಪತ್ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಕಾಮೋ। **ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಅನ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ** ಪುನ ಮಾನುಸ್ಸೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ।

ಪುನದೇವಾತಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಪುನದೇವ । ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಾವತಿಂಸ**ದೇವಲೋಕಸ್ಮಿಂ**। **ಉತ್ತಮೋ,** ಕೀದಿಸೋತಿ ಆಹ **"ಸಕ್ಕೋ"**ತಿಆದಿ।

ಅನ್ತಿಮೇ ಭವೇತಿ ಮಮ ಸಬ್ಬಭವೇಸು ಅನ್ತಿಮೇ ಸಬ್ಬಪರಿಯೋಸಾನೇ ಭವೇ। **"ಆಯುನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ತಂಸಹಭಾವಿನೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಣ್ಣಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **"ಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸದ್ಧಾಸತಿವೀರಿಯಾದಿಕೇ। **ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಸಬ್ಬನ್ತಿಮೇ ಸಕ್ಕತ್ತಭಾವೇ। **ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ ಹುತ್ವಾತಿ** ಅನ್ತರಾಯಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಆದಿಭಾವಂ ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ ಏಕಂಸತೋ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ ಏವ ಹುತ್ವಾ। ತತೋ ಏವ ಅನುಕ್ಕಮೇನ **ಅವಿಹಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೋ**। **ಏವಮಾಹಾತಿ** "ಸೋ ನಿವಾಸೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಮಾಹ। "ಅವಿಹಾದೀಸು…ಪೇ॰… ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಏಸ**

ಕಿರಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ನ ಕೇವಲಂ ಸಕ್ಕಸ್ಸೇವ, ಅಥ ಖೋ ಮಹಾಸೇಟ್ಠಿಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾನಮ್ಪಿ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೩೭೦. ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ವಸೇನ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಜ್ಝಾಸಯತಾಯ **ಅನಿಟ್ಠಿತಮನೋರಥೋ** ತಂ ತಂ ಪತ್ತುಕಾಮೋಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಯೇ ಚ ಸಮಣೇ**ತಿ ಯೇ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತೇ। **ಪವಿವಿತ್ತವಿಹಾರಿನೋ**ತಿ "ಅನೇಕವಿವೇಕತ್ತಯಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೀ"ತಿ **ಮಞ್ಞಾಮಿ**।

ಸಮ್ಪಾದನಾತಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪಾದನಂ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾಪನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಾಪನಂ। **ವಿರಾಧನಾ**ತಿ ಅನಾರಾಧನಾ ಅನುಪಾಯಪಟಿಪತ್ತಿ। **ನ ಸಮ್ಭೋನ್ತೀ**ತಿ ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತಿ। ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತೇ ಅತ್ಥೇ ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನಂ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾ ಕಥೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀ**"ತಿ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಆದಿಚ್ಚೇನ ಸಮಾನಗೋತ್ತತಾಯ। ತೇನೇವಾಹ "**ಆದಿಚ್ಚ** ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನಾ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ । ಆದಿಚ್ಚೋ ಬನ್ಧು ಏತಸ್ಸಾತಿ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು, ಅಥ ವಾ ಆದಿಚ್ಚಸ್ಸ ಬನ್ಧೂತಿ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು, ಭಗವಾ, ತಂ **ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನಂ**। ಆದಿಚ್ಚೋ ಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನತಾಯ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತೋ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಯೋ ಅನ್ಧಕಾರೇ ತಮಸಿ ಪಭಙ್ಕರೋ,
ವೇರೋಚನೋ ಮಣ್ಡಲೀ ಉಗ್ಗತೇಜೋ।
ಮಾ ರಾಹು ಗಿಲೀ ಚರಂ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ,
ಪಜಂ ಮಮಂ ರಾಹು ಪಮುಞ್ಚ ಸೂರಿಯ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೯೧)।

ಸಾಮನ್ತಿ ಸಾಮಂಪಯೋಗಂ, ಸತ್ಥು ಪನ ಸಾವಕಸ್ಸ ಸಾಮಂಪಯೋಗೋ ನಾಮ ಸನಿಪಾತೋ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ನಮಕ್ಕಾರಂ ಕರೋಮಾ**"ತಿ।

೩೭೧. **ಪರಾಮಸಿತ್ವಾ**ತಿ "ಇಮಾಯ ನಾಮ ಪಥವಿಯಂ ನಿಸಿನ್ನೇನ ಮಯಾ ಅಯಂ ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಗತೋ"ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ, "ಇಮಾಯ ನಾಮ ಪಥವಿಯಂ ಏವಂ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಂ ಬುದ್ಧರತನಂ ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಚಿತ್ತಜಾತೋ ಚ ಪಥವಿಂ ಪರಾಮಸಿತ್ವಾ। **ಪತ್ಥಿತಪಞ್ಹಾ**ತಿ ದೀಘರತ್ತಾನುಸಯಿತಸಂಸಯಸಮುಗ್ಘಾತತ್ಥಂ "ಕದಾ ನು ಖೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಲಭಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಅಭಿಪತ್ಥಿತಪಞ್ಹಾ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೯. ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಉದ್ದೇಸವಾರಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೭೩. “ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸೀ”ತಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ಸಾಧಾರಣಂ ಪನ “ಪಾಕಟ”ನ್ತಿ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ **“ಕುರುರಟ್ಠವಾಸೀನ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮುಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಹಿ ದೇಸನಾನಿದಾನಂ, ತಂ ಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣಭೇದತೋ ದುವಿಧಂ, ಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಭೇದತೋ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಧಾರಣಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಭಗವತೋ ಮಹಾಕರುಣಾ। ತಾಯ ಹಿ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಉದಪಾದಿ। ಯಥಾಹ “ಸತ್ತೇಸು ಚ ಕಾರುಞ್ಞತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇಸೀ”ತಿಆದಿ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩; ೨.೩೩೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೯) **ಬಾಹಿರಂ** ಪನ **ಸಾಧಾರಣಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ದಸಸಹಸ್ಸಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಪರಿವಾರಸ್ಸ ಸಹಮ್ಪತಿಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಅಜ್ಝೇಸನಂ। ತಥಾ ಚಾಹ “ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಚ ಅಜ್ಝೇಸನಂ ವಿದಿತ್ವಾ”ತಿ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩; ೨.೩೩೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೯; ಮಹಾವ॰ ೯) ತದಜ್ಝೇಸನುತ್ತರಕಾಲಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಜನಿತಂ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಂ ಪಟಿಪಸ್ಸಮ್ಭೇತ್ವಾ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತುಂ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಅಹೋಸಿ। ಯಥಾ ಚ ಮಹಾಕರುಣಾ, ಏವಂ ದಸಬಲಞಾಣಾದಯೋ ಚ ದೇಸನಾಯ ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬಞ್ಹಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ, ತೇಸಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಂ, ಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಆಸಯಾನುಸಯಾದಿಂ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಿತ್ವಾ ಭಗವಾ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಕೋಸಲ್ಲೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿಚಿತ್ತನಯದೇಸನಂ ಪವತ್ತೇಸೀತಿ। ಅಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಭೇದತೋ ದುವಿಧಮೇವ। ತತ್ಥ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ** ಯಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಯ, ಯೇನ ಚ ದೇಸನಾಞಾಣೇನ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಪವತ್ತಿತಂ, ತದುಭಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, **ಬಾಹಿರಂ** ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕುರುರಟ್ಠವಾಸೀನ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅಸಾಧಾರಣಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛತೀ”ತಿ, ತೇನ “ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದೀಸು ಚತೂಸು ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೇಸು ಕತರೋಯ”ನ್ತಿ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಹೋತೀತಿ ಇತರೋ “ಕುರುರಟ್ಠವಾಸೀನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ “ಪರಜ್ಝಾಸಯೋಯಂ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ”ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕುರುರಟ್ಠಂ ಕಿರ ತದಾ ತಂನಿವಾಸಿಸತ್ತಾನಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವನ್ತತಾದಿನಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾಯ, ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞತಾಬಲೇನ ತದಾ ಉತುಆದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತಮೇವ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಉತುಪಚ್ಚಯಾದಿಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ”**ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಭೋಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಕುರುವತ್ತಧಮ್ಮಾನುಟ್ಠಾನವಾಸನಾಯ ಉತ್ತರಕುರು ವಿಯ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಉತುಆದಿಸಮ್ಪನ್ನಮೇವ ಹೋನ್ತಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾತಿಸಯಂ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಾದಿಯುತ್ತಂ ತಂ ರಟ್ಠಂ ಅಹೋಸೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಸರೀರಕಲ್ಲತಾಯಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಸರೀರಸ್ಸ ಚ ಅರೋಗತಾಯ। **ಅನುಗ್ಗಹಿತಪಞ್ಞಾಬಲಾ**ತಿ ಲದ್ಧೂಪಕಾರಞಾಣಾನುಭಾವಾ, ಅನು ಅನು ವಾ ಆಚಿಣ್ಣಪಞ್ಞಾತೇಜಾ। **ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು**ತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಚುದ್ದಸಸು ಠಾನೇಸು, ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ, ತಥಾ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ, ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸೂತಿ ಏವಂ ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅರಹತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪೇತಿ, ಏವಂ ದೇಸನಾವಸೇನ ಅರಹತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। ಸುವಣ್ಣಚಙ್ಕೋಟಕಸುವಣ್ಣಮಞ್ಜೂಸಾಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ಸುಮನಚಮ್ಪಕಾದಿನಾನಾಪುಪ್ಫಾನಿ, ಮಣಿಮುತ್ತಾದಿಸತ್ತರತನಾನಿ ಚ ಯಥಾ ಭಾಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಸೋಭನ್ತಿ, ಕಿಚ್ಚಕರಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಮನುಞ್ಞಭಾವತೋ, ಏವಂ ಸೀಲದಸ್ಸನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಭಾಜನವಿಸೇಸಭೂತಾಯ ಕುರುರಟ್ಠವಾಸಿಪರಿಸಾಯ ದೇಸಿತಾ ಭಗವತೋ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ಸೋಭತಿ, ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಚ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೋ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಕುರುರಟ್ಠೇ।

ಪಕತಿಯಾತಿ ಸರಸತೋಪಿ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತದೇಸನಾಯ ಪುಬ್ಬೇಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ** ಸತ್ಥು ದೇಸನಾನುಸಾರತೋ ಭಾವನಾನುಯೋಗಂ।

ವಿಸ್ಸಟ್ಠಅತ್ತಭಾವೇನಾತಿ ಅನಿಚ್ಛಾದಿವಸೇನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ ಚಿತ್ತಂ ಅನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತೇನ **ಭವಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ,** ಪಮಾದವಿಹಾರಂ ಪಹಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏಕಾಯನೋತಿ ಏತ್ಥ **ಅಯನ**-ಸದ್ದೋ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ। ನ ಕೇವಲಂ ಅಯನಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಬಹೂ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯಾತಿ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ "ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೀ"ತಿ ಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಯದಿ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ ಅಯನ-ಸದ್ದೋ, ಕಸ್ಮಾ ಪುನ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಏಕಮಗ್ಗೋತಿ** ಏಕೋ ಏವ ಮಗ್ಗೋ। ನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥೀತಿ। ನನು ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಇಧ ಮಗ್ಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತದಞ್ಞೇ ಚ ಬಹೂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ ಅತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ, ತೇ ಪನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಞಾಣವೀರಿಯಾದಯೋ ನಿದ್ದೇಸೇ ಗಹಿತಾ, ಉದ್ದೇಸೇ ಪನ ಸತಿಯಾ ಏವ ಗಹಣಂ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ನ ದ್ವಿಧಾಪಥಭೂತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಇಮಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನೇಕಮಗ್ಗಭಾವಾಭಾವಂ ವಿಯ ಅನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಭಾವಾಭಾವಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಕೇನಾತಿ** ಅಸಹಾಯೇನ। ಅಸಹಾಯತಾ ಚ ದುವಿಧಾ ಅತ್ತದುತಿಯತಾಭಾವೇನ ವಾ, ಯಾ "ವೂಪಕಟ್ಠಕಾಯತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಣ್ಹಾದುತಿಯತಾಭಾವೇನ ವಾ, ಯಾ "ಪವಿವಿತ್ತಚಿತ್ತತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ **"ವೂಪಕಟ್ಠೇನ ಪವಿವಿತ್ತಚಿತ್ತೇನಾ"**ತಿ। ಸೇಟ್ಠೋಪಿ ಲೋಕೇ "ಏಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ಯಾವ ಪರೇ ಏಕಾಹಂ ವೋ ಕರೋಮೀ"ತಿಆದೀಸೂತಿ ಆಹ **"ಏಕಸ್ಸಾತಿ ಸೇಟ್ಠಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಯದಿ ಸಂಸಾರತೋ ನಿಸ್ಸರಣಟ್ಠೋ ಅಯನಟ್ಠೋ, ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಸಾಧಾರಣತೋ, ಕಥಂ ಭಗವತೋತಿ ಆಹ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಖೋ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣೇ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸನಾಭೇದೋಯೇವ ಹೇಸೋ,** ಯದಿದಂ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವಾ "ಅಯನೋ"ತಿ ವಾ। **ಅಯನ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಕಮ್ಮಕರಣಾದಿವಿಭಾಗೋ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಏಕೋ ವಾ"**ತಿ।

ನಾನಾಮುಖಭಾವನಾನಯಪ್ಪವತ್ತೋತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಮುಖೇನ ತತ್ಥಾಪಿ ಆನಾಪಾನಾದಿಮುಖೇನ ಭಾವನಾನಯೇನ ಪವತ್ತೋ। **ಏಕಾಯನನ್ತಿ** ಏಕಗಾಮಿನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಅದುತಿಯಭಾವತೋ, ಸೇಟ್ಠಭಾವತೋ ಚ "ಏಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ "ಏಕಞ್ಹಿ ಸಚ್ಚಂ ನ ದುತೀಯಮತ್ಥೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೦)। "ಯಾವತಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಂ ಅಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿ। (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) ಖಯೋ ಏವ ಅನ್ತೋತಿ **ಖಯನ್ತೋ,** ಜಾತಿಯಾ ಖಯನ್ತಂ ದಿಟ್ಠವಾತಿ **ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸೀ**। ಅವಿಭಾಗೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತೇ ಹಿತೇನ ಅನುಕಮ್ಪತೀತಿ **ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ**। **ಅತರಿಂಸೂತಿ** ತರಿಂಸು। **ಪುಬ್ಬೇತಿ** ಪುರಿಮಕಾ ಬುದ್ಧಾ, ಪುಬ್ಬೇ ವಾ ಅತೀತಕಾಲೇ।

ತನ್ತಿ ತೇಸಂ ವಚನಂ, **ತಂ** ವಾ ಕಿರಿಯಾವುತ್ತಿವಾಚಕತ್ತಂ **ನ ಯುಜ್ಜತಿ**। ನ ಹಿ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪ್ಪಧಾನತಾಯ ಸತ್ತವಾಚಿನೋ ಏಕಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾವುತ್ತಿವಾಚಕತಾ ಅತ್ಥಿ। "ಸಕಿಮ್ಪಿ ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ૮.೭೨) ವಿಯ **ಸಕಿಂ ಅಯನೋತಿ ಇಮಿನಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ**। **ಏವಮತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾತಿ** "ಏಕಂ ಅಯನಂ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಮಾಸಪದತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ಉಭಯಥಾಪೀತಿ** ಪುರಿಮನಯೇನ, ಪಚ್ಛಿಮನಯೇನ ಚ। **ನ ಯುಜ್ಜತಿ** ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನೇಕವಾರಂ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **"ಅನೇಕವಾರಮ್ಪಿ ಅಯತೀ"**ತಿ ಪುರಿಮನಯಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಾದಸ್ಸನಂ, **"ಅನೇಕಞ್ಚಸ್ಸ ಅಯನಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ಪಚ್ಛಿಮನಯಸ್ಸ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇತಿ "ಏಕಾಯನೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾ "ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ, ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವಿಧಾನಪದೇ। **ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋತಿ** ಲೋಕಿಯೇನ ಮಿಸ್ಸಕೋ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ । ವಿಸುದ್ಧಿಆದೀನಂ

ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಹೇತುಕಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಆಚರಿಯತ್ಥೇರೋ **“ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋ”**ತಿ ಆಹ। ಇತರೋ ಪರಿಯಾಯಹೇತು ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ **“ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ”**ತಿ ಅವೋಚ।

ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾತಿ “ಕಾಲೋ ಭನ್ತೇ ಧಮ್ಮಸವನಾಯಾ”ತಿ ಕಾಲಾರೋಚನಸದ್ದಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ, ಪರಮ್ಪರಾಯ ಚ ಸುತ್ವಾ। **ಏವಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ಏವಂ “ಸುನ್ದರಂ ಮನೋಹರಂ ಇಮಂ ಕಥಂ ಭದ್ದೇಮಾ”ತಿ ಅಭದ್ದೇನ್ತಾ ಉಚ್ಚುಭಾರಂ ವಿಯ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ **ನ ವಿಚರನ್ತಿ। ಆಲುಳೇತೀ**ತಿ ವಿಲುಳಿತೋ ಆಕುಲೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಾಯನಮಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸತಿಪಟ್ಠಾನಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೇ ಸಿದ್ಧೇ ತಸ್ಸೇವ ಅಲಙ್ಕಾರತ್ಥಂ ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮಗ್ಗಾನಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ”**ತಿಆದಿಕಾ ಗಾಥಾಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗತೋವ ಆನೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ।

ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಟ್ಠೇನಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಂ,**ಸೋಯೇವ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತಾಯ ಅತ್ಥೋ, ತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಟ್ಠೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮೂಪಾಯತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಗ್ಗನೀಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಗವೇಸಿತಬ್ಬತಾಯ। “ಗಮನೀಯಟ್ಠೇನಾ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ರಾಗಾದೀಹೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂಯೇವ ಗಹಣಂ “ರಾಗೋ ಮಲಂ, ದೋಸೋ ಮಲಂ, ಮೋಹೋ ಮಲ”ನ್ತಿ (ವಿಭಂ ೯೨೪) ವಚನತೋ। **“ಅಭಿಜ್ಝಾವಿಸಮಲೋಭಾದೀಹೀ”**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ತೇ ವಿಸುಂ ಉದ್ಧಟಾ। “ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ”ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಾಮಂ “ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ”ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ರೂಪಮಲವಸೇನ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಕೇವಲಂ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಇದಂ ಏತ್ಥ ಆಹಚ್ಚ ಭಾಸಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸಾ ಪನಾಯಂ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾ ಯಸ್ಮಾ ಸೋಕಾದೀನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಸೋಕಪರಿದೇವಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಸೋಚನಂ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಚೇತಸೋ ಸನ್ತಾಪೋ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಂ **ಸೋಕೋ।** ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದಿನಿಮಿತ್ತಮೇವ ಸೋಕಾವತಿಣ್ಣತೋ “ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೩, ೩೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩) ಪರಿದೇವನವಸೇನ ವಾಚಾವಿಪ್ಪಲಾಪೋ ಪರಿದವನಂ **ಪರಿದೇವೋ।** ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಂ ಇಧ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋತಿ ಆಹ **“ಪಹಾನಾಯಾ”**ತಿ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾವಹತಂ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಯಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ, ತಂ ವಿಸೋಧೇಹೀ**ತಿ ಅತೀತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ ವುತ್ತಂ। **ಪಚ್ಛಾ**ತಿ ಪರತೋ । **ತೇ**ತಿ ತುಯ್ಹಂ। **ಮಾಹೂ**ತಿ ಮಾ ಅಹು। **ಕಿಞ್ಚನ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಞ್ಚನಂ, ಏತೇನ ಅನಾಗತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ ವುತ್ತಂ। **ಮಜ್ಝೇ**ತಿ ತದುಭಯವೇಮಜ್ಝೇ। **ನೋ ಚೇ ಗಹೇಸ್ಸಸೀ**ತಿ ನ ಉಪಾದಿಯಿಸ್ಸಸಿ ಚೇ, ಏತೇನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಖನ್ಧಪ್ಪಬನ್ಧೇ ಉಪಾದಾನಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಉಪಸನ್ತೋ ಚರಿಸ್ಸಸೀ**ತಿ ಏವಂ ಅದ್ಧತ್ತಯಗತಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನೇ ಸತಿ ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹತಾಯ ಉಪಸನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಿಸ್ಸಸೀತಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ಗಾಥಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ। ತೇನಾಹ **“ಇಮಂ ಗಾಥ”**ನ್ತಿಆದಿ।

ಪುತ್ತಾತಿ ಓರಸಾ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ವಾ ದಿನ್ನಕಕಿತ್ತಿಮಾದಯೋ ಯೇ ಕೇಚಿ। **ಪಿತಾ**ತಿ ಜನಕೋ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ವಾ ಪಿತುಟ್ಠಾನಿಯಾ। **ಬನ್ಧವಾ**ತಿ ಞಾತಕಾ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಪುತ್ತಾ ವಾ ಪಿತಾ ವಾ ಬನ್ಧವಾ ವಾ **ಅನ್ತಕೇನ** ಮಚ್ಚುನಾ **ಅಧಿಪನ್ನಸ್ಸ** ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ಮರಣತೋ ತಾಣಾಯ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? **ನತ್ಥಿ ಞಾತೀಸು ತಾಣತಾ**ತಿ। ನ ಹಿ ಞಾತೀನಂ ವಸೇನ ಮರಣತೋ ಆರಕ್ಖಾ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಾಚಾರೇ “ಉಭೋ ಪುತ್ತಾ ಕಾಲಙ್ಕತಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಅಪ॰ ಥೇರೀ ೧.೪೯೮) ಮಾ ನಿರತ್ಥಕಂ ಪರಿದೇವಿ, ಧಮ್ಮಂಯೇವ ಪನ ಯಾಥಾವತೋ ಪಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಯಥಾನುಲೋಮಂ ಪವತ್ತಿತಾಯ

ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸಹಸ್ಸನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿ। ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಮಗ್ಗವಸೇನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸೀತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ನ ಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಾಯ ವಿನಾ ಸಾವಕಾನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೋ ಅತ್ಥಿ। **"ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾ"**ತಿ ಪನಿದಂ ಸೋಕವಿನೋದನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪರಮಂ ಸುತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ಸಾಪಿ ಹಿ ಸಚ್ಚದೇಸನಾಯ ಪರಿವಾರಬನ್ಧಾ ಏವ ಅನಿಚ್ಚತಾಕಥಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಇತರಗಾಥಾಯಂ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। **ಭಾವನಾತಿ** ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾ। ಸಾ ಹಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಾದೀನಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಅನುಪಸ್ಸನಾಪಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾವ, ತಸ್ಮಾ। **ತೇಪೀತಿ** ಸನ್ತತಿಮಹಾಮತ್ತಪಟಾಚಾರಾಪಿ।

ಪಞ್ಚಸತೇ ಚೋರೇತಿ ಸತಸತಚೋರಪರಿವಾರೇ ಪಞ್ಚಚೋರೇ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ **ಪೇಸೇಸಿ,** ತೇ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಥೇರಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಸಮಾಗಚ್ಛಿಂಸು। ತೇನಾಹ **"ತೇ ಗನ್ತ್ವಾ ಥೇರಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸೀದಿಂಸೂ"**ತಿ। **ವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ** ಊರುಟ್ಠಿಭೇದಪಚ್ಚಯಂ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ ವಿನೋದೇತ್ವಾ। **ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ** ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಲೇಸಸ್ಸಪಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿ। ಥೇರಸ್ಸ ಹಿ ಸೀಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಊರುಟ್ಠಿಭೇದಜನಿತಂ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇಸಿ। **ತಿಯಾಮರತ್ತಿನ್ತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ತೇನಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಂ ಅಪ್ಪಮಾದಂ, ಪಟಿಪತ್ತಿಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಾದಾನೀತಿ** ಪಾದೇ। **ಸಂಯಮೇಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಸಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಟೀಯಾಮೀತಿ** ಜಿಗುಚ್ಛಾಮಿ। **ಹರಾಯಾಮೀತಿ** ಲಜ್ಜಾಮಿ। **ವಿಪಸ್ಸಿಸನ್ತಿ** ಸಮ್ಮಸ್ಸಿಂ।

ಪಚಲಾಯನ್ತಾನನ್ತಿ ಪಚಲಾಯಿಕಾನಂ ನಿದ್ದಂ ಉಪಗತಾನಂ। **ಅಗತಿನ್ತಿ** ಅಗೋಚರಂ। **ವತಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಧುತಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಪಮಾದನ್ತಿ** ಪಚಲಾಯನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಓರುದ್ಧಮಾನಸೋತಿ** ಉಪರುದ್ಧಅಧಿಚಿತ್ತೋ। **ಪಞ್ಜರಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಸರೀರೇ। ಸರೀರಞ್ಹಿ ನ್ಹಾರುಸಮ್ಬನ್ಧಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟತಾಯ ಇಧ "ಪಞ್ಜರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪೀತವಣ್ಣಾಯ ಪನ ಪಟಾಕಾಯ ಕಾಯಂ ಪರಿಹರಣತೋ, ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಚಿತ್ತಕತಾಯ ಚ "ಪೀತಮಲ್ಲೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ **ಪೀತಮಲ್ಲತ್ಥೇರೋ ನಾಮ** ಜಾತೋ। **ತೀಸು ರಜ್ಜೇಸೂತಿ** ಪಣ್ಡುಚೋಳಗೋಳರಜ್ಜೇಸು। "ಸಬ್ಬಮಲ್ಲಾ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಂ ಲಭನ್ತೀ"ತಿ **ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ ಆಗಮ್ಮ। ತಂಯೇವ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾತಿ** "ರೂಪಾದಯೋ 'ಮಮಾ'ತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ನತುಮ್ಹಾಕವಗ್ಗೇನ ಪಕಾಸಿತಮತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಮತ್ತಹತ್ಥಿನೋ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ। **ಪಾದೇಸು ಅವಹನ್ತೇಸೂತಿ** ಅತಿವೇಲಂ ಚಙ್ಕಮನೇನ ಅಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥೇಸು। **ಜಣ್ಣುಕೇಹಿ ಚಙ್ಕಮತಿ** "ನಿಸಿನ್ನೇ ನಿದ್ದಾಯ ಅವಸರೋ ಹೋತೀ"ತಿ। **ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಸಫಲತಾಪವೇದನಮುಖೇನ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ತತ್ಥ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ। **ಭಾಸಿತನ್ತಿ** ವಚನಂ, ಕಸ್ಸ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲೋಕಗ್ಗವಾದಿನೋ"**ತಿ। **"ನ ತುಮ್ಹಾಕ"**ನ್ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನಂ। ತಯಿದಂ ಮೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತವೂಪಸಮಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅನಿಚ್ಚಾ ವತಾ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹರಿ, ತೇನ ಇದಾನಾಹಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ರೋಗಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅರೋಗೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಸ್ಸಾತಿ ಸಕ್ಕಸ್ಸ। **ಉಪಪತ್ತೀತಿ** ದೇವೂಪಪತ್ತಿ। **ಪುನ ಪಾಕತಿಕಾವ ಅಹೋಸಿ** ಸಕ್ಕಭಾವೇನೇವ ಉಪಪನ್ನತ್ತಾ।

ಸುಬ್ರಹ್ಮಾತಿ ಏವಂನಾಮೋ। ಅಚ್ಛರಾನಂ ನಿರಯೂಪಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ತತೋ ಪಭುತಿ ಸತತಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ನಿಚ್ಚಂ ಉತ್ರಸ್ತಮಿದಂ ಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಉತ್ರಸ್ತನ್ತಿ** ಸನ್ತಸ್ತಂ ಭೀತಂ । **ಉಬ್ಬಿಗ್ಗನ್ತಿ** ಸಂವಿಗ್ಗಂ। **ಉತ್ರಸ್ತನ್ತಿ** ವಾ ಸಂವಿಗ್ಗಂ। **ಉಬ್ಬಿಗ್ಗನ್ತಿ** ಭಯವಸೇನ ಸಹ ನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಞ್ಚಲಿತಂ। **ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಸೂತಿ** ಅನಾಗತೇಸು। **ಕಿಚ್ಚೇಸೂತಿ** ತೇಸು ತೇಸು ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬೇಸು। **"ಕಿಚ್ಛೇಸೂ"**ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ದುಕ್ಖೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ, ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ, ಭಾವಿದುಕ್ಖನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪ್ಪತಿತೇಸೂತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಿಚ್ಚೇಸೂತಿ ಯೋಜನಾ। ತದಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ಬೋಜ್ಝಾತಿ ಬೋಧಿತೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "**ಅಙ್ಗತ್ವಾ**"ತಿ ಚ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ, ಬೋಧಿಂ ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಪಸಾತಿ** ತಪೋಕಮ್ಮತೋ, ತೇನ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತಂ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾತಿ** ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಂವರಣತೋ , ಏತೇನ ಸತಿಸಂವರಸೀಸೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಂವರಸೀಲಂ, ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಬ್ಬನಿಸ್ಸಗ್ಗಾತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ನಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನತೋ। ಕಿಲೇಸೇಸು ಹಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠೇಸು ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ, ವಿಪಾಕವಟ್ಟಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಮೇವ ಹೋತೀತಿ। **ಸೋತ್ಥಿನ್ತಿ** ಖೇಮಂ ಅನುಪದ್ದವತಂ।

ಞಾಯತಿ ನಿಚ್ಛಯೇನ ಕಮತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ವಾ ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಞಾಯೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ "**ಞಾಯೋ ವುಚ್ಚತಿ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ**"ತಿ। **ತಣ್ಹಾವಾನವಿರಹಿತತ್ತಾತಿ** ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತವಾನವಿವಿತ್ತತ್ತಾ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಖನ್ಧಂ, ಕಮ್ಮುನಾ ಫಲಂ, ಸತ್ತೇಹಿ ಚ ದುಕ್ಖಂ ವಿನತಿ ಸಂಸಿಬ್ಬತೀತಿ "ವಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಯಿದಂ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ವಾನಂ, ನ ವಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಗತೇ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಾನನ್ತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಂ,** ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತು। ಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೇನ ವಿನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ ಆಹ "**ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯಾ**"ತಿ।

ನನು "ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವಿಸುದ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ಸೋಕಸಮತಿಕ್ಕಮಾದಯೋಪಿ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಪುನ ಕಸ್ಮಾ ಗಹಿತಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಾಸನಯುತ್ತಿಕೋವಿದೇತಿ** ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಲಕ್ಖಣಾಯಂ ಧಮ್ಮನೀತಿಯಂ ಛೇಕೇ। **ತಂ ತಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇತೀತಿ** ಯೇ ಯೇ ಬೋಧನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಾ ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರಾದಿವಸೇನ ಯಥಾ ಯಥಾ ಬೋಧೇತಬ್ಬಾ, ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಭಗವಾ ತೇ ತೇ ತಥಾ ತಥಾ ಬೋಧೇನ್ತೋ ತಂ ತಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇತಿ। **ತಂ ತಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ** ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಂ ಅಗಣೇನ್ತೋ ತಂ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। ನ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಞಾಪಕಾದಿಸಾಧನೀಯವಚನಾತಿ। **ಸಂವತ್ತತೀತಿ** ಜಾಯತಿ, ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಸೋಕಪರಿದೇವಸ್ಸ ನ ಕದಾಚಿ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ ಅತ್ಥಿ ಸೋಕಪರಿದೇವಸಮತಿಕ್ಕಮನಮುಖೇನೇವ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಇಜ್ಝನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ "**ಸೋಕಪರಿದೇವಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಹೋತೀ**"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ದೋಮನಸ್ಸಪಚ್ಚಯೇಹಿ ದುಕ್ಖಧಮ್ಮೇಹಿ ಫುಟ್ಠಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಸೋಕಾದಯೋ ಅಭಿಭವನ್ತಿ, ಪರಿಞ್ಞಾತೇಸು ಚ ತೇಸು ತೇ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಸೋಕಪರಿದೇವಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೇನಾ**"ತಿ। **ಞಾಯಸ್ಸಾತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸ್ಸ, ತತಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ। ತದಧಿಗಮೇನ ಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯಸಹಭಾವೀಪಿ ಇತರಾಭಿಸಮಯೋ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯಹೇತುಕೋ ವಿಯ ವುತ್ತೋ। **ಞಾಯಸ್ಸಾಧಿಗಮೋ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾತಿ** ಫಲಞಾಣೇನ ವಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, "**ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ**"ತಿ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಞ್ಚೇತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವಣ್ಣಭಣನನ್ತಿ ಪಸಂಸಾವಚನಂ। ತಯಿದಂ ನ ಇಧೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಸತ್ಥು ಆಚಿಣ್ಣಂ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಥೇವ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಆದಿಮ್ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣಮಾದಿ ವಾ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ।** ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥಂ।** ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ।** ಸೀಲಾದಿಪಞ್ಚಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಪಾರಿಪೂರಿತೋ, ಉಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಚ **ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ।** ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತೋ ಅಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವತೋ **ಪರಿಸುದ್ಧಂ।** ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಭಾವತೋ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಞ್ಚ ವೋ **ಪಕಾಸೇಸ್ಸಾಮೀತಿ।** ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೭) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅರಿಯವಂಸಾತಿ** ಅರಿಯಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ವಂಸಾ ಪವೇಣಿಯೋ। **ಅಗ್ಗಞ್ಞಾತಿ** ಅಗ್ಗಾತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ ಸಬ್ಬವಂಸೇಹಿ ಸೇಟ್ಠಭಾವತೋ। **ರತ್ತಞ್ಞಾತಿ** ಚಿರರತ್ತಾತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ವಂಸಞ್ಞಾತಿ** ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ವಂಸಾತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ಪೋರಾಣಾತಿ** ಪುರಾತನಾ ಅನಧುನಾತನತ್ತಾ। **ಅಸಙ್ಕಿಣ್ಣಾತಿ** ಅವಿಕಿಣ್ಣಾ ಅನಪನೀತಾ। **ಅಸಙ್ಕಿಣ್ಣಪುಬ್ಬಾತಿ** "ಕಿಂ ಇಮೇಹೀ"ತಿ ಅರಿಯೇಹಿ ನ ಅಪನೀತಪುಬ್ಬಾ । **ನ ಸಙ್ಕೀಯನ್ತೀತಿ** ಇದಾನಿಪಿ ತೇಹಿ ನ ಅಪನೀಯನ್ತಿ। **ನ ಸಙ್ಕೀಯಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ**

ಅನಾಗತೇಪಿ ತೇಹಿ ನ ಅಪನೀಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಾ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞೂಹೀತಿ** ಯೇ ಲೋಕೇ ವಿಞ್ಞೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ, ತೇಹಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖತಾ ಅನಿನ್ದಿತಾ, ಅಗರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿಆದೀಹೀ**ತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಆದಿದೀಪನೇಹಿ। **ಪದೇಹೀ**ತಿ ವಾಕ್ಯೇಹಿ, ವಿಸುದ್ಧಿಅತ್ಥತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಹಿ ವಾ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ। **ಉಪದ್ದವೇ**ತಿ ಅನತ್ಥೇ। **ವಿಸುದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ವಿಸುಜ್ಝನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ। ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ **ಉಗ್ಗಹೋ। ಪರಿಯಾಪುಣನಂ** ಪರಿಚಯೋ। ಅತ್ಥಸ್ಸ ಹದಯೇ ಠಪನಂ **ಧಾರಣಂ।** ಪರಿವತ್ತನಂ **ವಾಚನಂ।**

ಗನ್ಧಾರಕೋತಿ ಗನ್ಧಾರದೇಸೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। **ಪಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಮಗ್ಗಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಾ, ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತಾನಿಯತಮಗ್ಗಾಪಿ ವಾ। **ಸುವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಕೂಟಸುವಣ್ಣಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಮಣೀ**ತಿ ಕಾಚಮಣಿಪಿ, **ಮುತ್ತಾ**ತಿ ವೇಳುಜಾಪಿ, **ಪವಾಳ**ನ್ತಿ ಪಲ್ಲವೋಪಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ **ರತ್ತಜಮ್ಬುನದಾದಿಪದೇಹಿ ತೇ ವಿಸೇಸಿತಾ।**

ನ ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಕಾಯಾದೀನಂ ವೇದನಾದಿಸಭಾವತ್ತಾಭಾವಾ, ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥನ್ತರಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಹಣೇಸು ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥೂನಂ ಅನಿಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪನ ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥುನೋ ಅಭಾವಾ **"ನ ಉದ್ಧ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೇನ ಹೇತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಾಗೋತಿ। **ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರದಸ್ಸನಂ, ನ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸತಿಪಟ್ಠಾನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನನ್ತಿ। **ಆದೀಸು ಹಿ ಸತಿಗೋಚರೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯೋ, ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ, ಮನಸಿಕಾರಸಮುದಯಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮುದಯೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೦೮) "ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸಭಿಗೋಚರಾನಂ ಪಕಾಸಕೇ ಸುತ್ತಪ್ಪದೇಸೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಂ **"ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯ"**ಮ್ಪಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೪) ಅವಸೇಸಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸದಸ್ಸನತ್ಥೋ ಆದಿ-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ದಾನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಾದೀನಿ ಸತಿಯಾ ಠಾನಂ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಂನಿವಾರಣತ್ಥಮಾಹ **"ಪಧಾನಂ ಠಾನ"**ನ್ತಿ। **ಪ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಇಧ "ಪಣೀತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸಂ॰ ಮಾತಿಕಾ ೧೪) ವಿಯ ಪಧಾನತ್ಥದೀಪಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅರಿಯೋತಿ ಅರಿಯಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಸೇಟ್ಠಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಮಾಹ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ **ಸಳಾಯತನವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತೇ।**(ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧) ಸುತ್ತೇಕದೇಸೇನ ಹಿ ಸುತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ –

> "ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಯದರಿಯೋ...ಪೇ॰... ಅರಹತೀತಿ ಇತಿ ಖೋ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಕಿಞ್ಚೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತಂ। ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ಥಾ ಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಹಿತೇಸೀ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ 'ಇದಂ ವೋ ಹಿತಾಯ ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾ'ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ। ನ ಸೋತಂ ಓದಹನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ, ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಚ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ನ ಚೇವ ಅನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅನತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅನವಸ್ಸುತೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। ಯದರಿಯೋ ಸೇವತಿ...ಪೇ॰... ಅರಹತಿ।
>
> ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ಥಾ...ಪೇ॰..ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾತಿ । ತಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚೇ ಸಾವಕಾ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ...ಪೇ॰... ನ ಚ ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ನ ಚೇವ ಅನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅನತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅನತ್ತಮನತಾ ಚ ಅತ್ತಮನತಾ ಚ ತದುಭಯಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುತಿಯಂ।
>
> ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ಸುಖಾಯಾತಿ, ತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ...ಪೇ॰... ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಅತ್ತಮನೋ ಚೇವ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಮನತಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅನವಸ್ಸುತೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ

ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತತಿಯ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧)।

ಏವಂ ಪಟಿಘಾನುನಯೇಹಿ ಅನವಸ್ಸುತತಾ, ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿತಾಯ ತದುಭಯವೀತಿವತ್ತತಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಹಿ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿತಾ ಹೋತಿ ಆವೇಣಿಕಧಮ್ಮಭಾವತೋ, ನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದೀನಂ। ಪ-ಸದ್ದೋ ಆರಮ್ಭಂ ಜೋತೇತಿ, ಆರಮ್ಭೋ ಚ ಪವತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಪವತ್ತಯಿತಬ್ಬತೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಸತಿಯಾ ಕರಣಭೂತಾಯ ಪಟ್ಠಾನಂ ಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। ಅನ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಬಹುಲಂವಚನೇನ ಕಮ್ಮತ್ಥೇಪಿ ಹೋತೀತಿ। ತಥಾಸ್ಸ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ **"ಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಪಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಟ್ಠಾತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪ-ಸದ್ದೋ ಭುಸತ್ಥವಿಸಿಟ್ಠಂ ಪಕ್ಖನ್ದನಂ ದೀಪೇತೀತಿ **"ಓಕ್ಕನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ಆಹ। ಪುನ ಭಾವತ್ಥಂ ಸತಿ, ಸದ್ದಂ, ಪಟ್ಠಾನಸದ್ದಞ್ಚ ವಣ್ಣೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ತೇನ ಪುರಿಮವಿಕಪ್ಪೇ ಸತಿ, ಸದ್ದೋ, ಪಟ್ಠಾನ-ಸದ್ದೋ ಚ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಸರಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ಚಿರಕತಸ್ಸ, ಚಿರಭಾಸಿತಸ್ಸ ಚ ಅನುಸ್ಸರಣಟ್ಠೇನ। **ಇದನ್ತಿ** ಯಂ "ಸತಿಯೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ। **ಇಧ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತಪದೇಸೇ **ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।**

ಯದಿ ಏವನ್ತಿ। ಯದಿ ಸತಿ ಏವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ಸತಿ ನಾಮ ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸತಿಬಹುತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಬಹುಕಾ ತಾ ಸತಿಯೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಏಕವಚನನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಮಗ್ಗಟ್ಠೇನಾತಿ** ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೇನ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ, ತೇನೇವ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಏಕತ್ತೂಪಗತೋ ಏಕನ್ತತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಚ ತದತ್ಥಂ ಮಗ್ಗೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾವ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ಪಚ್ಚಾಹರತಿ। ತತ್ಥ **ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತಾತಿ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಪಿ ಚ ಏತಾ ಸತಿಯೋ। **ಅಪರಭಾಗೇತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ। **ಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಯಾದೀಸು ಸುಭಸಞ್ಞಾದಿವಿಧಮನವಸೇನ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸತಿಯೇವ ತತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನೇನೇವ ಹೇತ್ಥ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ। **ಏವಞ್ಚ ಸತೀತಿ** ಏವಂ ಮಗ್ಗಟ್ಠೇನ ಏಕತ್ತಂ ಉಪಾದಾಯ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಏಕವಚನೇನ, ಆರಮ್ಮಣಭೇದೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧತಂ ಉಪಾದಾಯ "ಚತ್ತಾರೋ"ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬತಾಯ ಸತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। **ವಚನಾನುಸನ್ಧಿನಾ** "ಏಕಾಯನೋ ಅಯ"ನ್ತಿಆದಿಕಾ **ದೇಸನಾ ಸಾನುಸನ್ಧಿಕಾವ,** ನ ಅನನುಸನ್ಧಿಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸನೇನ ಪಟಿಪಾದೇತುಂ **"ಮಾರಸೇನಪ್ಪಮದ್ದನ"**ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೨೪) ಸುತ್ತಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ ನಿದಸ್ಸನಂ ಸಂಸನ್ದತಿ। **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ನಿಗಮನಂ।

ವಿಸೇಸತೋ ಕಾಯೋ, ವೇದನಾ ಚ ಅಸ್ಸಾದಸ್ಸ ಕಾರಣನ್ತಿ ತಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ತೇಸು ತಣ್ಹಾವತ್ಥೂಸು ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮೇಸು ಅಸುಭದುಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನಾನಿ ಮನ್ದತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೇಹಿ ತಣ್ಹಾಚರಿತೇಹಿ ಸುಕರಾನೀತಿ ತಾನಿ ತೇಸಂ "ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ತಥಾ "ನಿಚ್ಚಂ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸವತ್ಥುತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣೇಸು ಚಿತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಅನಿಚ್ಚಾನತ್ತತಾದಸ್ಸನಾನಿ ಸರಾಗಾದಿವಸೇನ, ಸಞ್ಞಾಫಸ್ಸಾದಿವಸೇನ, ನೀವರಣಾದಿವಸೇನ ಚ ನಾತಿಪ್ಪಭೇದಾತಿಪ್ಪಭೇದಗತೇಸು ತೇಸು ತಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ಮನ್ದತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಚರಿತಾನಂ ಸುಕರಾನೀತಿ ತೇಸಂ ತಾನಿ "ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾಯ ವತ್ಥುಭಾವೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾ ಕಾಯವೇದನಾನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾತಿ ಸತಿಪಿ ನೇಸಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವತ್ಥುಭಾವೇ ಯೋ ಯಸ್ಸಾ ಸಾತಿಸಯಪಚ್ಚಯೋ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸಮಥಯಾನಿಕೋ ಓಳಾರಿಕಾರಮ್ಮಣಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯ ವೇದನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಓಳಾರಿಕಾರಮ್ಮಣೇ ಅಸಣ್ಠಹನತೋ"**ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಸ್ಸ ಪನ ಸುಖುಮೇ ಚಿತ್ತೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾನಂ ಮನ್ದತಿಕ್ಖಪಞ್ಞವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತಾ ವುತ್ತಾ।

ತೇಸಂ ತತ್ಥಾತಿ ಏತ್ಥ **ತತ್ಥ**-ಸದ್ದಸ್ಸ **"ಪಹಾನತ್ಥ"**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಯೋಜನಾ। ಪರತೋ **ತೇಸಂ ತತ್ಥಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಸವಿಸೇಸಾ ಕಾಯೇ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಕಾಯೋ ಕಾಮೋಘಸ್ಸ ವತ್ಥು, ಭವೇಸು ಸುಖಗ್ಗಹಣವಸೇನ

ಭವಸ್ಸಾದೋ ಹೋತೀತಿ ಭವೋಘಸ್ಸ ವೇದನಾ ವತ್ಥು, ಸನ್ತತಿಘನಗ್ಗಹಣವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಚಿತ್ತೇ ಅತ್ತಾಭಿನಿವೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ದಿಟ್ಠೋಘಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ವತ್ಥು, ಧಮ್ಮೇಸು ವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ದುಕ್ಕರತ್ತಾ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತತಾಯ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತ್ತಾ ಚ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಹೋತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜೋಘಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ವತ್ಥು, ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ತೇಸಂ ಪಹಾನತ್ಥಂ ಚತ್ತಾರೋವ ವುತ್ತಾ।

ಏವಂ ಕಾಯಾದೀನಂ ಕಾಮೋಘಾದಿವತ್ಥುಭಾವಕಥನೇನೇವ ಕಾಮಯೋಗಕಾಮಾಸವಾದೀನಮ್ಪಿ ವತ್ಥುಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ ಓಘೇಹಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ। ಯದಗ್ಗೇನ ಚ ಕಾಯೋ ಕಾಮೋಘಾದೀನಂ ವತ್ಥು, ತದಗ್ಗೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥಸ್ಸ ವತ್ಥು। "ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಭೂತಾ ವೇದನಾ ವಿಸೇಸೇನ ಬ್ಯಾಪಾದಕಾಯಗನ್ಥಸ್ಸ ವತ್ಥು। ಚಿತ್ತೇ ನಿಚ್ಚಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಸಸ್ಸತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧೀತಿ ಆದಿ ಪರಾಮಸನಂ ಹೋತೀತಿ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ವತ್ಥು। ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಭೂತಂ ಭೂತತೋ ಅಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಭವವಿಭವದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೋ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ವತ್ಥು। ಕಾಯಸ್ಸ ಕಾಮುಪಾದಾನವತ್ಥುತಾ ವುತ್ತನಯಾವ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಕಾಯೋ ಕಾಮೋಘಸ್ಸ ವತ್ಥು, ತದಗ್ಗೇನ ಕಾಮುಪಾದಾನಸ್ಸಪಿ ವತ್ಥು ಅತ್ಥತೋ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ। ಸುಖವೇದನಸ್ಸಾದವಸೇನ ಪರಲೋಕನಿರಪೇಕ್ಖೋ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೫; ೨.೯೫, ೨೨೫; ೩.೯೧, ೧೧೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧೦; ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೧; ವಿಭ॰ ೯೩೮) ಪರಾಮಾಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಸ್ಸ ವೇದನಾ ವತ್ಥು । ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಇತರುಪಾದಾನವತ್ಥುತಾ ತತಿಯಚತುತ್ಥಗನ್ಥಯೋಜನಾಯಂ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। ಕಾಯವೇದನಾನಂ ಛನ್ದದೋಸಾಗತಿವತ್ಥುತಾ ಕಾಮೋಘಬ್ಯಾಪಾದಕಾಯಗನ್ಥಯೋಜನಾಯಂ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। ಸನ್ತತಿಘನಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಸರಾಗಾದಿಚಿತ್ತೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಹೋತೀತಿ ಮೋಹಾಗತಿಯಾ ಚಿತ್ತಂ ವತ್ಥು। ಧಮ್ಮಸಭಾವಾನವಬೋಧೇ ಭಯಂ ಹೋತೀತಿ ಭಯಾಗತಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ ವತ್ಥು।

ಆಹಾರಸಮುದಯಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದಯಾ, ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯೋ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೦೮) ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಉದಾ॰ ೧; ವಿಭ॰ ೨೨೫) ವಚನತೋ ಕಾಯಾದೀನಂ ಸಮುದಯಭೂತಾ ಕಬಳೀಕಾರಫಸ್ಸಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರಾ ಕಾಯಾದಿಪರಿಜಾನನೇನ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಚತುಬ್ಬಿಧಾಹಾರಪರಿಞ್ಞತ್ಥ"**ನ್ತಿ। **ಪಕರಣನಯೋ**ತಿ ನೇತ್ತಿಪಕರಣವಸೇನ ಸುತ್ತನ್ತಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಸರಣವಸೇನಾತಿ ಕಾಯಾದೀನಂ, ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಉಪಧಾರಣವಸೇನ। ಸರನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಏತಾಯಾತಿ ಸತೀತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಏಕತ್ತೇ ಏಕಸಭಾವೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಮೋಸರಣಂ ಸಮಾಗಮೋ **ಏಕತ್ತಸಮೋಸರಣಂ**। ಏತದೇವ ಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಏಕನಿಬ್ಬಾನಪವೇಸಹೇತುಭೂತೋ ವಾ ಸಮಾನತಾಯ ಏಕೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಭಾವೋ **ಏಕತ್ತಂ,** ತತ್ಥ ಸಮೋಸರಣಂ **ಏಕತ್ತಸಮೋಸರಣಂ,** ತಂಸಭಾಗತಾವ, ಏಕನಿಬ್ಬಾನಪವೇಸಹೇತುಭಾವಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಸರಣೇಕತ್ತಸಮೋಸರಣಾನಿ ಸಹೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಕಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ, ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ವಿಸುಂ। **ಸರಣವಸೇನಾ**ತಿ ವಾ ಗಮನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತಿ ತದೇವ ಗಮನಂ ಸಮೋಸರಣನ್ತಿ, ಸಮೋಸರಣೇ ವಾ ಸತಿ-ಸದ್ದತ್ಥವಸೇನ ಅವುಚ್ಚಮಾನೇ ಧಾರಣತಾವ ಸತೀತಿ ಸತಿ-ಸದ್ದತ್ಥನ್ತರಾಭಾವಾ ಪುರಿಮಂ ಸತಿಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಏಕಭಾವಸ್ಸಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸಮೋಸರಣೇಪಿ ಸಹಿತಾನೇವ ತಾನಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಕಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

"ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ, ನವವಿಧೇನ, ಸೋಳಸವಿಧೇನ, ಪಞ್ಚವಿಧೇನಾ"ತಿ ಇದಂ ಉಪರಿ ಪಾಳಿಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೪) ಆಗತಾನಂ ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಾದೀನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತೇಸಂ ಪನ ಅನನ್ತರಭೇದವಸೇನ, ತದನುಗತಭೇದವಸೇನ ಚ ಭಾವನಾಯ

ಅನೇಕವಿಧತಾ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ, ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಉಟ್ಠಾನಕಭಣ್ಡಸದಿಸತಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿತಂತಂಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾನುಭಾವಸ್ಸ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ ಇತರಾಸಂ ಪುಚ್ಛಾನಂ ಇಧ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ನಿದ್ದೇಸಾದಿವಸೇನ ದೇಸೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಚ ತಥಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। **"ಇಧಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನಪಟಿಪತ್ತಿಸಮ್ಪಾದಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯದಸ್ಸನಂ, ಸೋ ಚಸ್ಸ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಸಾಸನತೋ ಅಞ್ಞೋ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇಧಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ"**ತಿ। **ಧಮ್ಮ...ಪೇ॰... ಲಪನಮೇತಂ** ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮುಖಾಭಿಮುಖಭಾವಕರಣತ್ಥಂ, ತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಕ್ಕಚ್ಚಸವನತ್ಥಂ। "ಗೋಚರೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚರಥ ಸಕೇ ಪೇತ್ತಿಕೇ ವಿಸಯೇ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೨) ವಚನತೋ ಭಿಕ್ಖುಗೋಚರಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ, ಯದಿದಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖು ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಭಿಕ್ಖುಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಭಿಕ್ಖುಮ್ಹಿ ತಂನಿಯಮತೋತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಭಾವದಸ್ಸನತೋ"**ತಿ। ಸತ್ಥುಚರಿಯಾನುವಿಧಾಯಕತ್ತಾ, ಸಕಲಸಾಸನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತ್ತಾ ಚ **ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಾಯ ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ಭಾಜನಭಾವೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಗಹಿತೇ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಮ್ಹಿ ಗಹಿತೇ। ಭಿಕ್ಖುಪರಿಸಾಯ ಜೇಟ್ಠಭಾವತೋ ರಾಜಗಮನಞಾಯೇನ ಇತರಾ ಪರಿಸಾಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸೇಸಾ"**ತಿಆದಿ। ಏವಂ ಪಠಮಂ ಕಾರಣಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇತರಮ್ಪಿ ವಿಭಜಿತುಂ **"ಯೋ ಚ ಇಮ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಮಂ ಚರೇಯ್ಯಾತಿ ಕಾಯಾದಿ ವಿಸಮಚರಿಯಂ ಪಹಾಯ ಕಾಯಾದೀಹಿ ಸಮಂ ಚರೇಯ್ಯ। ರಾಗಾದಿವೂಪಸಮೇನ **ಸನ್ತೋ,** ಇನ್ದ್ರಿಯದಮೇನ **ದನ್ತೋ,** ಚತುಮಗ್ಗನಿಯಾಮೇನ **ನಿಯತೋ,** ಸೇಟ್ಠಚರಿತಾಯ **ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ,** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಾಯದಣ್ಡಾದಿಓರೋಪನೇನ **ನಿಧಾಯ ದಣ್ಡಂ।** ಅರಿಯಭಾವೇ ಠಿತೋ **ಸೋ** ಏವರೂಪೋ ಬಾಹಿತಪಾಪಸಮಿತಪಾಪಭಿನ್ನಕಿಲೇಸತಾಹಿ **"ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಸಮಣೋ, ಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

"ಅಯಞ್ಚೇವ ಕಾಯೋ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ, ತಥಾ "ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧, ೨೮೭; ಪಾರಾ॰ ೧೧), "ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧೀ"ತಿಆದೀಸು ಚ ವೇದನಾದಯೋ ಚೇತಸಿಕಾ ಖನ್ಧಾ ಕಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ **"ಕಾಯೇತಿ ರೂಪಕಾಯೇ"**ತಿ ಆಹ। **ಕೇಸಾದೀನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಕೇಸಾದಿಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಭೂತುಪಾದಾಧಮ್ಮಾನಂ। ಏವಂ "ಚಯಟ್ಠೋ ಸರೀರಟ್ಠೋ ಕಾಯಟ್ಠೋ"ತಿ ಸದ್ದನಯೇನ ಕಾಯ-ಸದ್ದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಯನ್ತೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋತಿ ವೇದನಾದಯೋಪಿ ಏತ್ಥ ಸಿತಾ, ಏತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ಕಾಯೇ ವೇದನಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾಪಸಙ್ಗೇಪಿ ಆಪನ್ನೇ ತತೋ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮೂಹವಿಸಯತಾಯ ಚಸ್ಸ ಕಾಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ, ಸಮುದಾಯುಪಾದಾನತಾಯ ಚ ಅಸುಭಾಕಾರಸ್ಸ **"ಕಾಯೇ"**ತಿ ಏಕವಚನಂ, ತಥಾ ಆರಮ್ಮಣಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ **"ಚಿತ್ತೇ"**ತಿ ಏಕವಚನಂ, ವೇದನಾ ಪನ ಸುಖಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ವೇದನಾಸೂ"**ತಿ ಬಹುವಚನೇನ ವುತ್ತಾ, ತಥೇವ ಚ ನಿದ್ದೇಸೋ ಪವತ್ತಿತೋ, ಧಮ್ಮಾ ಚ ಪರೋಪಣ್ಣಾಸಭೇದಾ, ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಾ ಏವಾತಿ ತೇಪಿ ಬಹುವಚನವಸೇನೇವ ವುತ್ತಾ।

ಅವಯವೀಗಾಹಸಮಞ್ಞಾತಿಧಾವನಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸನಿಸೇಧನತ್ಥಂ ಕಾಯಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇಹಿ, ತಾನಿ ಚ ಕೇಸಾದೀಹಿ, ಕೇಸಾದಿಕೇ ಚ ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪೇಹಿ ವಿನಿಬ್ಭುಜನ್ತೋ **"ತಥಾ ನ ಕಾಯೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಾಸಾದಾದಿನಗರಾವಯವಸಮೂಹೇ ಅವಯವೀವಾದಿನೋಪಿ ಅವಯವೀಗಾಹಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, "ನಗರಂ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಪನ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸಮಞ್ಞಾತಿಧಾವನಂ ಸಿಯಾತಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಸಮಞ್ಞಾತಿಧಾವನೇ ನಗರನಿದಸ್ಸನಂ ವುತ್ತಂ। ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಮೂಹೋ,

ಕೇಸಲೋಮಾದಿಸಮೂಹೋ, ಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹೋ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಸಮೂಹೋ, ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ ಕಾಯೋಪಿ ನಾಮ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ಪಗೇವ ಇತ್ಥಿಆದಯೋತಿ ಆಹ **"ಕಾಯೋ ವಾ ಇತ್ಥೀ ವಾ ಪುರಿಸೋ ವಾ ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **"ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತ್ತಜೀವಾದಿಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಅವಯವೀ ಪನ ಕಾಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಕಾಯಾದಿಸಮಞ್ಞಾತಿಧಾವನಾನೀತಿ ಆಹ **"ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮ...ಪೇ॰... ಕರೋನ್ತೀ"**ತಿ। **ತಥಾ ತಥಾ**ತಿ ಕಾಯಾದಿಆಕಾರೇನ।

ಯಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಯಂ ಇತ್ಥಿಂ, ಪುರಿಸಂ ವಾ ಪಸ್ಸತಿ। ನನು ಚಕ್ಖುನಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸದಸ್ಸನಂ ನತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, "ಇತ್ಥಿಂ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಪುರಿಸಂ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪನ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ "ಯಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇನ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ **ಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತಂ ದಿಟ್ಠಂ** ತಂ ರೂಪಾಯತನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಪರಿಕಪ್ಪಿತರೂಪತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ **ತಂ** ಕೇಸಾದಿಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಂ **ದಿಟ್ಠಂ ನ** ಹೋತಿ, ಅಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ **ದಿಟ್ಠಂ ವಾ ತಂ ನ** ಹೋತಿ। **ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ, ತಂ ನ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಯಂ ರೂಪಾಯತನಂ ಕೇಸಾದಿಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಂ ದಿಟ್ಠಂ, ತಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಭೂತತೋ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪಸ್ಸಂ ಬಜ್ಝತೀ**ತಿ ಇಮಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ "ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋ ಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಕಿಲೇಸಬನ್ಧನೇನ ಬಜ್ಝತಿ।

ನ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀತಿ ನ ಅಞ್ಞಸಭಾವಾನುಪಸ್ಸೀ, ಅಸುಭಾದಿತೋ ಅಞ್ಞಾಕಾರಾನುಪಸ್ಸೀ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತಂ ಏವತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ। **ಪಥವೀಕಾಯ**ನ್ತಿ ಕೇಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಪಥವಿಂ ಧಮ್ಮಸಮೂಹತ್ತಾ "ಕಾಯೋ"ತಿ ವದತಿ, ಲಕ್ಖಣಪಥವಿಮೇವ ವಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಂ ಸಕಲಸರೀರಗತಂ, ಪುಬ್ಬಾಪರಿಯಭಾವೇನ ಚ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸಮೂಹವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ "ಕಾಯೋ"ತಿ ವದತಿ। **"ಆಪೋಕಾಯ"**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏವಂ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸಾತಿ "ಅಹಂ ಮಮ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಭಾವೇನ ಅನ್ಧಬಾಲೇಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ।

ಇದಾನಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ಅನುಪಸ್ಸನಾಕಾರಾನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಂ ಕಾಯಂ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಏವಞ್ಚಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರಮ್ಪಿ "ಅನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಲೇಸೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ"**ತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಜಹತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೩೫) ವುತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಅನಿಚ್ಚತೋ ಏವ ಅನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವ-ಕಾರೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ತೇನ ನಿವತ್ತಿತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಚೇತ್ಥ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸನಾದಿನಿವತ್ತನಂ ಆಸಙ್ಕಿತಬ್ಬಂ ಪಟಿಯೋಗೀನಿವತ್ತನಪರತ್ತಾ ಏವ-ಕಾರಸ್ಸ, ಉಪರಿ ದೇಸನಾರುಳ್ಹತ್ತಾ ಚ ತಾಸಂ। **"ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖತ್ತಾ ತಮೇವ ಚ ಕಾಯಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನತ್ತತ್ತಾ ಅನತ್ತತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ, ನ ತಂ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ಯಞ್ಚ ನ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ನ ತತ್ಥ ರಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ, ನೋ ನನ್ದತಿ। ವಿರಜ್ಜತಿ, ನೋ ರಜ್ಜತೀ"**ತಿ। ಸೋ ಏವಂ ಅರಜ್ಜನ್ತೋ ರಾಗಂ **ನಿರೋಧೇತಿ, ನೋ ಸಮುದೇತಿ** ಸಮುದಯಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಚ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ, ನೋ ಆದಿಯತಿ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಾಯಂ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನತೋ, ಸಙ್ಖತದೋಸದಸ್ಸನೇನ ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ತನ್ನಿನ್ನತಾಯ ಪಕ್ಖನ್ದನತೋ "ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚೇವ ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ವುತ್ತನಯೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ, ತಥಾಭೂತೋ ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತನವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಆದಿಯತಿ, ನಾಪಿ ಅದೋಸದಸ್ಸಿತಾವಸೇನ ಸಙ್ಖತಾರಮ್ಮಣಂ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ, ನೋ ಆದಿಯತೀ"ತಿ। ಇದಾನಿಸ್ಸ ತಾಹಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾಹಿ ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಜಹತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ "ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಏವಂ

ಪವತ್ತಂ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಂ। ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನಮುಖೇನೇವ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣಂ, ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನನ್ದಿನ್ತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

"ವಿಹರತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸಮಙ್ಗಿನೋ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಇರಿಯತೀ"**ತಿ, ಇರಿಯಾಪಥಂ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅಭಿಬ್ಯಾಪನತೋ **"ತೀಸು ಭವೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಪನ ಕಿಲೇಸಾ ಪರಿತ್ತಭೂಮಕಾ ಏವಾತಿ। ಯದಿಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಂ ಆತಾಪನನ್ತಿ ತಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೇವ, ಆತಪ್ಪ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಪನ ಆತಾಪಸದ್ದೋ ವೀರಿಯೇಯೇವ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಪ್ಪಹಾನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಂ ತದಾತಾಪನನ್ತಿ ವೀರಿಯಮೇವ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಾ। **ಆತಾಪೀ**ತಿ ಚಾಯಮೀಕಾರೋ ಪಸಂಸಾಯ, ಅತಿಸಯಸ್ಸ ವಾ ದೀಪಕೋತಿ ಆತಾಪೀಗಹಣೇನ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮಙ್ಗಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಮ್ಮಾ, ಸಮನ್ತತೋ, ಸಾಮಞ್ಚ ಪಜಾನನ್ತೋ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ,** ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನೇ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ, ಸಬ್ಬಾಕಾರಪಜಾನನೇನ ಸಮನ್ತತೋ, ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಾವಹಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಾಮಂ ಪಜಾನನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ । ಯದಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ಕಥಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನತಾತಿ ಆಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕನ್ತಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಭವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲೀನೇ, ಉದ್ಧತೇ ಚ ಚಿತ್ತೇ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಸಬ್ಬೇ ವಾ ಲೀನೇ, ಉದ್ಧತೇ ಚ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಅತ್ಥಿಕಾ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ**। ಸತಿಯಾ ಲದ್ಧುಪಕಾರಾಯ ಏವ ಪಞ್ಞಾಯ ಏತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತೇ **ಕಾಯೇ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು **ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ। ಅನ್ತೋ ಸಙ್ಖೇಪೋ** ಅನ್ತೋಓಲೀಯನೋ, ಕೋಸಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಾಯಪರಿಗ್ಗಹೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸೀಲವಿಸೋಧನಾದಿ, ಗಣನಾದಿ, ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಾದಿ ಚ ಉಪಾಯೋ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಅನುಪಾಯೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಉಪಾಯಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಅನುಪಾಯಞ್ಚ ನ ಉಪಾದಿಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಮುಟ್ಠಸ್ಸತೀ ...ಪೇ... ಅಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ಉಪಾಯಾನುಪಾಯಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಪರಿವಜ್ಜನೇಸು, ಪರಿಚ್ಚಾಗಾಪರಿಗ್ಗಹೇಸು ಚ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ। **ಅಸ್ಸ** ಯೋಗಿನೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತಿಯೇವೇತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ವೀರಿಯಾದಯೋ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗಞ್ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅಙ್ಗ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಸತಿಸೀಸೇನಾಯಂ ದೇಸನಾ। ನ ಹಿ ಕೇವಲಾಯ ಸತಿಯಾ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮೋ ವಾ, ನಾಪಿ ಕೇವಲಾ ಸತಿ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಝಾನದೇಸನಾಯಂ ಸವಿತಕ್ಕಾದಿವಚನಸ್ಸ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗದಸ್ಸನತಾತಿ ಅಙ್ಗ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಯವಪರಿಯಾಯತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಪಹಾನಙ್ಗನ್ತಿ** "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧, ೨೮೭, ೨೯೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩; ಪಾರಾ॰ ೧೧) ವಿಯ ಪಹಾತಬ್ಬಙ್ಗಂ **ದಸ್ಸೇತುಂ।** ಯಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಮೇವ ವಿನಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತದಙ್ಗವಿನಯೇನ ವಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿನಯೇನ ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ವೇದನಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **"ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನೇತಂ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ವಿಭಙ್ಗೇ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ "ಲೋಕೇ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ।

ಅವಿಸೇಸೇನ ದ್ವೀಹಿಪಿ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಪುನ ಏಕೇಕೇನ ವುತ್ತಂ ಪಹಾನವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿಸೇಸೇನಾ"**ತಿ ಆಹ। ಅಥ ವಾ "ವಿನೇಯ್ಯ ನೀವರಣಾನೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸವಿನಯವಚನಸ್ಸ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಿಸೇಸೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ ಹಿ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಾನಂ ಅನುರೋಧವಿರೋಧಾದೀನಂ ಪಹಾನದಸ್ಸನಂ ಏತಸ್ಸ ಪಯೋಜನನ್ತಿ। **ಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಮೂಲಕಸ್ಸಾ**ತಿ ರೂಪಬಲಯೋಬ್ಬನಾರೋಗ್ಯಾದಿಸರೀರಸಮ್ಪದಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಕಾಯವಿಪತ್ತಿಮೂಲಕೋ ವಿರೋಧೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕಾಯಭಾವನಾಯಾ**ತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ। ಸಾ ಹಿ ಇಧ ಕಾಯಭಾವನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ಸುಭಸುಖಭಾವಾದೀನನ್ತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ

ಮನುಞ್ಞನಿಚ್ಚತಾದಿಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಸುಭಾಸುಖಭಾವಾದೀನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಮನುಞ್ಞಅನಿಚ್ಚತಾದೀನಂ। **ತೇನಾ**ತಿ ಅನುರೋಧಾದಿಪ್ಪಹಾನವಚನೇನ। **"ಯೋಗಾನುಭಾವೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣಂ। ಯೋಗಾನುಭಾವೋ ಹಿ ಭಾವನಾನುಭಾವೋ। **ಯೋಗಸಮತ್ಥೋ**ತಿ ಯೋಗಮನುಯುಞ್ಜಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ। ಪುರಿಮೇನ ಹಿ "ಅನುರೋಧವಿರೋಧವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ"ತಿಆದಿವಚನೇನ ಭಾವನಂ ಅನುಯುತ್ತಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸೋ ವುತ್ತೋ, ದುತಿಯೇನ ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ನ ಹಿ ಅನುರೋಧವಿರೋಧಾದೀಹಿ ಉಪದ್ದುತಸ್ಸ ಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತಿ।

ಅನುಪಸ್ಸೀತಿ ಏತ್ಥಾತಿ "ಅನುಪಸ್ಸೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ಲಬ್ಭಮಾನಾಯ **ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ** ಅನುಪಸ್ಸನಾಜೋತನಾಯ **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಅಞ್ಞಥಾ "ಅನುಪಸ್ಸನಾಯಾ"ತಿ ಕರಣವಚನಂ ನ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಏವ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ನ ಏತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಯುಜ್ಜತಿ ವಾ। ಕಾಯಪರಿಹರಣಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಹರಣಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧತ್ತಾ **"ಕಾಯಪರಿಹರಣ"**ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಕಾಯಪರಿಹರಣಂ ಯಾವದೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಹರಣತ್ಥನ್ತಿ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಹರಣಸ್ಸ ವಾ "ಆತಾಪೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩) ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ **"ಕಾಯಪರಿಹರಣ"**ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ। ಕಾಯಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸಾಪಿ ಗಹಣಂ, ನ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸೇವ, ತೇನೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಹರಣಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ವಿಹರತೀತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತವಿಹಾರೇನಾ"ತಿ **ಏತ್ಥ**ಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ "ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"ತಿ ವಿಹಾರಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। **"ಆತಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ಪನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಹರಣಸ್ಸ ಸಹ ಸಾಧನೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ। **ಆತಾಪೇನಾ**ತಿ ಆತಾಪಗ್ಗಹಣೇನ। **"ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿ, ಮೇತ್ತಾ, ಮರಣಸ್ಸತಿ , ಅಸುಭಭಾವನಾ ಚ। ಇದಞ್ಹಿ ಚತುಕ್ಕಂ ಯೋಗಿನಾ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ "ಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಸ್ಸಾರಕ್ಖಭೂತತ್ತಾ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಗ್ಗಹಣೇನ ತಸ್ಸ ವುತ್ತತಾ ವುತ್ತಾ। **ಸತಿಯಾ ವಾ ಸಮಥೋ** ವುತ್ತೋ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ।

ವಿಭಙ್ಗೇ(ವಿಭ॰ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾನಿದ್ದೇಸೇ) ಪನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ತೇನಾ**ತಿ ಸದ್ದತ್ಥಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಭಾವತ್ಥಸ್ಸೇವ ವಿಭಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೇನ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇನ **ಸಹ। ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋ**ತಿ ಸದ್ದತ್ಥಸ್ಸಾಪಿ ವಿವರಣವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ। **ಯಥಾ ಸಂಸನ್ದತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಅತ್ಥತೋ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಚ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ, ಏವಂ **ವೇದಿತಬ್ಬೋ।**

ವೇದನಾದೀನಂ ಪುನ ವಚನೇತಿ ಏತ್ಥ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭಾವವಸೇನ ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವೇದನಾಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ, ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ರೂಪಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತೋ ಚ ವೇದನಾಯ ಕಾಯಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾಪ್ಪಸಙ್ಗೇಪಿ ಆಪನ್ನೇ ತತೋ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾದಿದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ದುತಿಯಂ ವೇದನಾಗ್ಗಹಣಂ, ತೇನ ನ ವೇದನಾಯಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ, ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಾ, ಅಥ ಖೋ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ ಏವಾತಿ ವೇದನಾಸಙ್ಖಾತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಕಾರಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸುಖಾ ವೇದನಾ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದುಕ್ಖಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವಾ ವೇದನಾ, ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪನ ಸಮಯೇ ದುಕ್ಖಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವಾ ವೇದನಾ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಇತರಾ ವೇದನಾ"ತಿ ವೇದನಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಅವತ್ವಾ ತಂ ತಂ ವೇದನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ ಧುವಭಾವವಿವೇಕೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ತಾಸಂ ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾನದಸ್ಸನೇನ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ , ತತೋ ಏವ ದುಕ್ಖತಾಯ, ಅನತ್ತತಾಯ ಚ ದಸ್ಸನಂ ವಿಭಾವಿತಂ ಹೋತಿ। **ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ವೇದನಾಯಂ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ ಏವ, ನ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ನಾಮ ಬಾಲೋ ಅಮಣಿಸಭಾವೇಪಿ ಉದಕಪುಬ್ಬುಳಕೇ ಮಣಿಆಕಾರಾನುಪಸ್ಸೀ ಹೋತಿ, ನ ಏವಂ ಅಯಂ ರತಿರಮಣೀಯೇಪಿ ವೇದಯಿತೇ, ಪಗೇವ ಇತರಸ್ಮಿಂ ಮನುಞ್ಞಾಕಾರಾನುಪಸ್ಸೀ, ಅಥ ಖೋ ಖಣಪಭಙ್ಗುರತಾಯ, ಅವಸವತ್ತಿತಾಯ

ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರಣತಾಯ ಚ ಅನಿಚ್ಚಅನತ್ತಅಸುಭಾಕಾರಾನುಪಸ್ಸೀ, ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಾಯ, ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾಯ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸೀ ಯೇವಾತಿ। ಏವಂ ಚಿತ್ತ ಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಪುನವಚನೇ ಪಯೋಜನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಲೋಕಿಯಾ ಏವ** ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **"ಕೇವಲಂ ಪನಿಧಾ"**ತಿಆದಿನಾ "ಇಧ ಏತ್ತಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಏಸ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಂ, ಧಮ್ಮಾ ಚ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ತಾನಿ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ಚಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀ, ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ದುಕ್ಖತೋ**ತಿ ದುಕ್ಖಸಭಾವತೋ, ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಯೋ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅದ್ದಾತಿ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಾಯ "ದುಕ್ಖಾ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ದುಕ್ಖಂ ಅದ್ದಕ್ಖಿ ಸಲ್ಲತೋ**ತಿ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ಪೀಳಾಜನನತೋ, ಅನ್ತೋತುದನತೋ, ದುನ್ನೀಹರಣತೋ ಚ ಸಲ್ಲತೋ ಅದ್ದಕ್ಖಿ ಪಸ್ಸಿ। **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖ**ನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಂ। **ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಯ ಅನೋಳಾರಿಕತಾಯ, ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ವೂಪಸನ್ತಸಭಾವತಾಯ ಚ ಸನ್ತಂ। **ಅನಿಚ್ಚತೋ**ತಿ ಹುತ್ವಾಅಭಾವತೋ, ಉದಯವಯವನ್ತತೋ, ತಾವಕಾಲಿಕತೋ, ನಿಚ್ಚಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಯೋ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ಸ ವೇ ಸಮ್ಮದ್ದಸೋ ಭಿಕ್ಖು** ಏಕಂಸೇನ, ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ವಾ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಸ್ಸನಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುಕ್ಖಾತಿಪೀತಿ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾಯ ದುಕ್ಖಾ ಇತಿಪಿ। **ತಂ ದುಕ್ಖಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವೇದಯಿತಂ ದುಕ್ಖಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ವದಾಮಿ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾನತಿವತ್ತನತೋ। **ಸುಖದುಕ್ಖತೋಪಿ ಚಾ**ತಿ ಸುಖಾದೀನಂ ಠಿತಿವಿಪರಿಣಾಮಞಾಣಸುಖತಾಯ, ವಿಪರಿಣಾಮಠಿತಿಅಞ್ಞಾಣದುಕ್ಖತಾಯ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚ ಸುಖತೋ, ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚ ದುಕ್ಖತೋ **ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ**ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ತ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಏವ। **ಸೇಸ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸುಖಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಸೇಸಂ ಸಾಮಿಸನಿರಾಮಿಸಾದಿಭೇದಂ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಆರಮ್ಮಣ...ಪೇ॰... ಭೇದಾನನ್ತಿ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣನಾನತ್ತಸ್ಸ ನೀಲಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಛನ್ದಾದಿಅಧಿಪತಿನಾನತ್ತಸ್ಸ ಹೀನಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಞಾಣಝಾನಾದಿಸಹಜಾತನಾನತ್ತಸ್ಸ ಸಸಙ್ಖಾರಿಕಾಸಙ್ಖಾರಿಕಸವಿತಕ್ಕಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಕಾಮಾವಚರಾದಿಭೂಮಿನಾನತ್ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠಮಜ್ಝಿಮಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಕುಸಲಾದಿಕಮ್ಮನಾನತ್ತಸ್ಸ ದೇವಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯತಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕವಿಪಾಕನಾನತ್ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯತಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಪರಿತ್ತಭೂಮಕಾದಿಕಿರಿಯಾನಾನತ್ತಸ್ಸ ತಿಹೇತುಕಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ ವಸೇನ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸವತ್ಥುಕಾವತ್ಥುಕಾದಿನಾನತ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲತ್ತಯಸಾಧಾರಣಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಲಕ್ಖಣಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನ**ನ್ತಿ ಫುಸನಾದಿತಂತಂಲಕ್ಖಣಾನಞ್ಚೇವ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನಞ್ಚ ವಸೇನಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸುಞ್ಞತಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತಸುಞ್ಞತಾಸಭಾವಸ್ಸ। ಯಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ**"ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಖನ್ಧಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೧) ಸುಞ್ಞತಾವಾರದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ, ತಂ ಪಹೀನಮೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಪಹೀನತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪುನ ಪಹಾನಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯಮಾನಾ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಅನಾಗತಾನಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾನಂ ಪಹಾತಬ್ಬತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಏಕತ್ಥ ಪಹಾನಂ ವತ್ವಾ ಇತರತ್ಥ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಏವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಅಥ ವಾ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಏಕತ್ಥ ಪಹೀನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಹೀನಮೇವ ಹೋತೀತಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪಹಾನಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಮಗ್ಗೇನ ಹಿ ಪಹೀನಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮಾಯ ಚೋದನಾಯ ನಾನಾಪುಗ್ಗಲಪರಿಹಾರೋ, ನ ಹಿ ಏಕಸ್ಸ ಪಹೀನಂ ತತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಪಹೀನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ನಾನಾಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಪರಿಹಾರೋ। **ನಾನಾಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ**ತಿ ಹಿ ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ ಹಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಲೋಕಿಯಭಾವನಾಯ ಚ ಕಾಯೇ ಪಹೀನಂ ನ ವೇದನಾದೀಸು ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಂ ಹೋತಿ। ಯದಿಪಿ ನಪ್ಪವತ್ತೇಯ್ಯ, ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವನಾಯ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ತತ್ಥ ಸಾ "ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತೀ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಪುನಪಿ ತಪ್ಪಹಾನಂ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ। **ಏಕತ್ಥ ಪಹೀನಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ**

ಪಹೀನಂ ಹೋತೀತಿ ಲೋಕುತ್ತರಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಂ, ಲೋಕಿಯಭಾವನಾಯ ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। "ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧಾ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಲೋಕೋ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೩೬೨, ೩೬೪, ೩೬೬) ಹಿ **ವಿಭಙ್ಗೇ**ಚತೂಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ವುತ್ತನ್ತಿ।

ಉದ್ದೇಸವಾರವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ

ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೭೪. **ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಾ**ತಿ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಕಾಯಾದಿಆರಮ್ಮಣವಸೇನ। **ಚತುಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ಚತುಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ। **ತತೋ** ಚತುಬ್ಬಿಧಸತಿಪಟ್ಠಾನತೋ ಏಕೇಕಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಾಯಂ ವಿಭಜನ್ತೋತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ।

ಕಥಞ್ಚಾತಿ ಏತ್ಥ **ಕಥ**ನ್ತಿ ಪಕಾರಪುಚ್ಛಾ, ತೇನ ನಿದ್ದಿಸಿಯಮಾನೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಪಕಾರೇ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೋ, ತೇನ ಉದ್ದೇಸವಾರೇನ ಅಪಾಕಟಂ ನಿದ್ದೇಸವಾರೇನ ವಿಭಾವಿಯಮಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ಜೋತೇತಿ। ಬಾಹಿರಕೇಸುಪಿ ಇತೋ ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ **ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರ**ಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ "**ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸಾ**"ತಿ, ತೇನ ಯೇ ಇಮೇ ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಾದಿವಸೇನ ಆಗತಾ ಚುದ್ದಸಪ್ಪಕಾರಾ, ತದನ್ತೋಗಧಾ ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾಪ್ಪಕಾರಾ, ತಥಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೩) ವುತ್ತಾ ಕೇಸಾದಿವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಪ್ಪಕಾರಾ, ಲೋಕಿಯಾದಿಪ್ಪಕಾರಾ ಚ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಇಮೇ ಚ ಪಕಾರಾ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಾಸನೇ, ನ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರ...ಪೇ॰... ಪಟಿಸೇಧನೋ ಚಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ತಥಾಭಾವಪಟಿಸೇಧನೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭಾವಪಟಿಸೇಧನೋ, ಏತೇನ **ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇಧ**-ಸದ್ದೋ ಅನ್ತೋಗಧಏವಸದ್ದತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸನ್ತಿ ಹಿ ಏಕಪದಾನಿಪಿ ಅವಧಾರಣಾನಿ ಯಥಾ "ವಾಯುಭಕ್ಖೋ"ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಇಧೇವ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಣೋ**"ತಿಆದಿ। ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮಣಪ್ಪಕರಣಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಯೋ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ। **ಪರಪ್ಪವಾದಾ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ವಾದಾ ತಿತ್ಥಾಯತನಾನಿ।

ಅರಞ್ಞಾದಿಕಸ್ಸೇವ ಭಾವನಾನುರೂಪಸೇನಾಸನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇಮಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ದುದ್ದಮೋ ದಮಥಂ ಅನುಪಗತೋ ಗೋಣೋ **ಕೂಟಗೋಣೋ**। ದೋಹನಕಾಲೇ ಯಥಾ ಥನೇಹಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಖೀರಂ ನ ಪಗ್ಘರತಿ, ಏವಂ ದೋಹಪಟಿಬನ್ಧಿನೀ **ಕೂಟಧೇನು**। ರೂಪ-ಸದ್ದಾದಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅಸ್ಸಾದೋ **ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿರಸೋ**। **ಪುಬ್ಬೇ ಆಚಿಣ್ಣಾರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜತೋ ಪುಬ್ಬೇ, ಅನಾದಿಮತಿ ವಾ ಸಂಸಾರೇ ಪರಿಚಿತಾರಮ್ಮಣಂ। **ನಿಬನ್ಧೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಬನ್ಧೇಯ್ಯ। **ಸತಿಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಸತಿಯಾ। **ಆರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣೇ। **ದಳ್ಹ**ನ್ತಿ ಥಿರಂ, ಯಥಾ ಸತೋಕಾರಿಸ್ಸ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೋ ಸಮಾಧಿ ಇಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಥಾಮಗತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ, ಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಞ್ಚ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ।

ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಚರಿಯೋ ವಿಯ ಭಗವಾ ಯೋಗೀನಂ ಅನುರೂಪನಿವಾಸಟ್ಠಾನುಪದಿಸನತೋ। **ಭಿಕ್ಖು ದೀಪಿಸದಿಸೋ** ಅರಞ್ಞೇ ಏಕಕೋ ವಿಹರಿತ್ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖನಿಮ್ಮಥನವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸಾಧನತೋ **ಫಲಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಪರಕ್ಕಮಜವಯೋಗ್ಗಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಭಾವನುಸ್ಸಾಹಜವಸ್ಸ ಯೋಗ್ಗಕರಣಭೂಮಿಭೂತಂ।

ಅದ್ಧಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ವಸೇನ ದೀಘಂ ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ, ಇತ್ತರವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ವಸೇನ ರಸ್ಸಂ ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಏವಂ ಸಿಕ್ಖತೋತಿ** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ದೀಘರಸ್ಸತಾಪಜಾನನಸಬ್ಬಕಾಯಪ್ಪಟಿಸಂವೇದನಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನವಸೇನ ಭಾವನಂ ಸಿಕ್ಖತೋ, ತಥಾಭೂತೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಪವತ್ತಯತೋ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತೇತಿ** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ** ರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೋ, ಯೋ "ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಮ್ಮಿಕೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ** ಅರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೋ। **ವತ್ಥು ನಾಮ ಕರಜಕಾಯೋ** ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। **ಅಞ್ಞೋ ಸತ್ತೋ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿದಿಟ್ಠಿ "ತಯಿದಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತಂ, ನ ಅಹೇತುಕಂ, ನಾಪಿ ಇಸ್ಸರಾದಿವಿಸಮಹೇತುಕಂ, ಅಥ ಖೋ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಹೇತುಕ"ನ್ತಿ ಅದ್ಧಾತ್ತಯೇಪಿ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣೇನ **ವಿತಿಣ್ಣಕಙ್ಖೋ**। "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಿಕ್ಖು ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬೧; ೨.೧೧೩; ೩.೮೬, ೮೯; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೩) ನಯೇನ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನವಸೇನ **ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ**। ಉದಯವಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ **ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ**। **ಅನುಕ್ಕಮೇನ** ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ।

"ಪರಸ್ಸ ವಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೇ"ತಿ ಇದಂ ಸಮ್ಮಸನವಾರವಸೇನಾಯಂ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಸಮಥವಸೇನ ಪನ ಪರಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೇ ಅಪ್ಪನಾನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ ಏವ ನತ್ಥಿ। **ಅಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ** ಅನ್ತರನ್ತರಾ ನ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣಕಾಲೋತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ನಿರನ್ತರಂ ವಾ ಭಾವನಾಯ ಪವತ್ತನಕಾಲೋ **ಕಥಿತೋ**। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಪನಿದಂ ಉಭಯಂ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ** "ಅಜ್ಝತ್ತಂ, ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ ಇದಂ ಧಮ್ಮದ್ವಯಂ ಘಟಿತಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಏಕತೋ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ಏಕಜ್ಝಂ ಆಲಮ್ಬಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮುದೇತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಸಮುದಯೋ,** ಸೋ ಏವ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಧಮ್ಮೋತಿ **ಸಮುದಯಧಮ್ಮೋ**। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು ಕರಜಕಾಯಾದಿ, ತಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಸೀಲೋ **ಸಮುದಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ,** ತಂ ಪನ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಭಸ್ತನ್ತಿ** ರುತ್ತಿಂ। **ಗಗ್ಗರನಾಳಿನ್ತಿ** ಉಕ್ಕಾಪನಾಳಿಂ। **ತೇತಿ** ಕರಜಕಾಯಾದಿಕೇ। ಯಥಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೋ ಕರಜಕಾಯಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧೀ ತಂನಿಮಿತ್ತತಾಯ, ಏವಂ ಕರಜಕಾಯಾದಯೋಪಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ತಂನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನಾತಿ "ಸಮುದಯಧಮ್ಮಾ ಕಾಯಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಮುದಯ...ಪೇ॰... ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ಪಕತಿವಾಚೀ ವಾ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ "ಜಾತಿಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೧; ೩.೩೦೦; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೩) ವಿಯಾತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪಕತಿಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಾ "ಸಮುದಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "ಕರಜಕಾಯಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ಕಾಯಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಭುಮ್ಮವಚನಂ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಯುಜ್ಜತಿ।

ವಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀತಿ ಏತ್ಥ ಅಹೇತುಕತ್ತೇಪಿ ವಿನಾಸಸ್ಸ ಯೇಸಂ ಹೇತುಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವೇ ಯಂ ನ ಹೋತಿ, ತದಭಾವೋ ತಸ್ಸ ಅಭಾವಸ್ಸ ಹೇತು ವಿಯ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ಉಪಚಾರತೋ ಕರಜಕಾಯಾದಿಅಭಾವೋ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯಸ್ಸ ವಯಕಾರಣಂ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ ಭಸ್ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ । ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಾ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪವಸೇನ ಉಪಚಾರೇನ ವಿನಾಯೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಿಯ ಭಿನ್ನವತ್ಥುವಿಸಯತಾಯ ಸಮುದಯವಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾಪಿ ಏಕಕಾಲೇ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ಕಾಲೇನ ಸಮುದಯಂ ಕಾಲೇನ ವಯಂ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ"**ತಿ। "ಅತ್ಥಿ ಕಾಯೋ"ತಿ **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ **"ಕಾಯೋವ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಸತ್ತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೋ ರೂಪಾದೀಸು ಸತ್ತವಿಸತ್ತತಾಯ, ಪರೇಸಞ್ಚ ಸಜ್ಜಾಪನಟ್ಠೇನ, ಸತ್ವಗುಣಯೋಗತೋ ವಾ **"ಸತ್ತೋ"**ತಿ ಪರೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ, ತಸ್ಸ

ಸತ್ತನಿಕಾಯಸ್ಸ ಪೂರಣತೋ ಚ ಚವನುಪಪಜ್ಜನಧಮ್ಮತಾಯ ಗಲನತೋ ಚ **“ಪುಗ್ಗಲೋ”**ತಿ, ಥೀಯತಿ ಸಂಹಞ್ಞತಿ ಏತ್ಥ ಗಬ್ಭೋತಿ **“ಇತ್ಥೀ”**ತಿ, ಪುರಿ ಪುರೇ ಭಾಗೇ ಸೇತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **“ಪುರಿಸೋ”**ತಿ, ಆಹಿತೋ ಅಹಂ ಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ **“ಅತ್ತಾ”**ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ **“ಅತ್ತನಿಯ”**ನ್ತಿ, ಪರೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ **“ಅಹ”**ನ್ತಿ, ಮಮ ಸನ್ತಕನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **“ಮಮಾ”**ತಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅಞ್ಞೋತಿ ಕತ್ವಾ **“ಕೋಚೀ”**ತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ **“ಕಸ್ಸಚೀ”**ತಿ, ವಿಕಪ್ಪೇತಬ್ಬೋ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ **“ಕಾಯೋ ಏವ ಅತ್ಥೀ”**ತಿ। ದಸಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಸುಞ್ಞತಮೇವ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ “ಕಾಯೋವ ಅತ್ಥೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ।

ಞಾಣಪಮಾಣತ್ಥಾಯಾತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಪರಂ ಪಮಾಣಂ ಪಾಪನತ್ಥಾಯ। **ಸತಿಪಮಾಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಂ ಸತಿಂ ಪವತ್ತನಸತಿಂ ಪರಂ ಪಮಾಣಂ ಪಾಪನತ್ಥಾಯ। ಇಮಸ್ಸ ಹಿ ವುತ್ತನಯೇನ “ಅತ್ಥಿ ಕಾಯೋ”ತಿ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ತತ್ಥ ಞಾಣಸ್ಸ, ಸತಿಯಾ ಚ ಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **“ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನಂ ವುಡ್ಢತ್ಥಾಯಾ”**ತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಭಾವನಾಯ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಾನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ತಣ್ಹಾ... ಪೇ॰... ವಿಹರತೀ”**ತಿ। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಲೋಕೇ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ “ಅಹ”ನ್ತಿ ವಾ “ಮಮ”ನ್ತಿ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಕುತೋ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **“ನ ಚ ಕಿಞ್ಚೀ”**ತಿಆದಿ। **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಉಪರಿ ಅತ್ಥಂ ಉಪಾದಾಯಾ”**ತಿ ಆಹ ಯಥಾ “ಅನ್ತಮಸೋ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾಯಪಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಪಾರಾಜಿಕೋ ಹೋತೀ”ತಿ। (ಪಾರಾ॰ ೪೨) **ಏವ**ನ್ತಿ ಪನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾಕಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಮಸನಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ಕತನ್ತಿ ಆಹ **“ಇಮಿನಾ ಪನ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇತೀ”**ತಿ।

ಪುಬ್ಬಭಾಗಸತಿಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಸತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ”**ನ್ತಿ। ಸಾ ಪನ ಸತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ, ತಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ತಣ್ಹಾ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ ತದಭಾವೇ ಅಭಾವತೋತಿ ಆಹ **“ತಸ್ಸಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪುರಿಮತಣ್ಹಾ”**ತಿ, ಯಥಾ “ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ૩.೧೨೬; ಉದಾ॰ ೧; ವಿಭ॰ ೪೮೪)। ತಂವಿಞ್ಞಾಣಬೀಜತಂಸನ್ತತಿಸಮ್ಭೂತೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಕಿಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಬನ್ಧೋ “ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ” ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ। **ಅಪ್ಪವತ್ತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ, ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ। “ದುಕ್ಖಪರಿಜಾನನೋ”**ತಿಆದಿ ಏಕನ್ತತೋ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪವತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಭಾವನಾಪಟಿವೇಧೋ। **ಚತುಸಚ್ಚವಸೇನಾ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ। **ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಪರಮ್ಪರಾಯ ಆರುಹಿತ್ವಾ, ಭಾವನಂ ಉಪರಿ ನೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಯ್ಯಾನಮುಖ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣೂಪಾಯೋ।

ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

૩೭೫. ಇರಿಯಾಪಥವಸೇನಾತಿ ಇರಿಯನಂ **ಇರಿಯಾ,** ಕಿರಿಯಾ, ಇಧ ಪನ ಕಾಯಿಕಪಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇರಿಯಾನಂ ಪಥೋ ಪವತ್ತಿಮಗ್ಗೋತಿ **ಇರಿಯಾಪಥೋ,** ಗಮನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸರೀರಾವತ್ಥಾ। ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಾ ಹಿ ಸತ್ತೋ ಕಾಯೇನ ಕಾತಬ್ಬಕಿರಿಯಂ ಕರೋತಿ ಠಿತೋ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಾ ನಿಪನ್ನೋ ವಾತಿ, ತೇಸಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ವಸೇನ, ಇರಿಯಾಪಥವಿಭಾಗೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುನ ಚಪರ**ನ್ತಿ ಪುನ ಚ ಅಪರಂ, ಯಥಾವುತ್ತಆನಾಪಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತೋ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಮಿ, ಸುಣಾಥಾತಿ ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । **“ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಾ”**ತಿಆದಿ ಗಮನಾದಿಮತ್ತಜಾನನಸ್ಸ, ಗಮನಾದಿಗತವಿಸೇಸಜಾನನಸ್ಸ ಚ ಸಾಧಾರಣವಚನಂ, ತತ್ಥ ಗಮನಾದಿಮತ್ತಜಾನನಂ ನ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಗಮನಾದಿಗತವಿಸೇಸಜಾನನಂ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತ್ಥ ಕಾಮ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸತ್ತೂಪಲದ್ಧಿ**ನ್ತಿ “ಸತ್ತೋ

ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಉಪಲದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಗ್ಗಾಹಂ। **ನ ಪಜಹತಿ** ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ "ಅಹಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಮಮ ಗಮನ"ನ್ತಿ ಗಾಹಸಬ್ಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ **ಅತ್ತಸಞ್ಞಂ** "ಅತ್ಥಿ ಅತ್ತಾ ಕಾರಕೋ ವೇದಕೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಂ **ನ ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ** ನಾಪನೇತಿ ಅಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ, ಅನನುಬ್ರೂಹನತೋ ವಾ। ಏವಂ ಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ಕುತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾದಿಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ವಾ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ। **"ಇಮಸ್ಸ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೋ, ತಸ್ಸ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಇದಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ **ಕೋ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಸಾಧನಂ, ಕಿರಿಯಞ್ಚ ಅವಿನಿಬ್ಭುತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಗಮನಕಿರಿಯಾಯ ಕತ್ತುಪುಚ್ಛಾ, ಸಾ ಕತ್ತುಭಾವವಿಸಿಟ್ಠಅತ್ತಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಗಮನಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನತೋ। **ಕಸ್ಸ ಗಮನ**ನ್ತಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನ ವದತಿ ಸಾಧನಂ, ಕಿರಿಯಞ್ಚ ವಿನಿಬ್ಭುತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಗಮನಕಿರಿಯಾಯ ಅಕತ್ತುಸಮ್ಬನ್ಧೀಭಾವವಿಭಾವನತೋ। ಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥಞ್ಹಿ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಉಭಯತ್ಥಂ ಕಿಂ-ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತೋ। **ಕಿಂ ಕಾರಣಾತಿ** ಪನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಕತ್ತುಕಾಯ ಗಮನಕಿರಿಯಾಯ ಅವಿಪರೀತಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ। ಇದಞ್ಹಿ ಗಮನಂ ನಾಮ ಅತ್ತಾ ಮನಸಾ ಸಂಯುಜ್ಜತಿ, ಮನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅತ್ಥೇಹೀತಿ ಏವಮಾದಿ ಮಿಚ್ಛಾಕಾರಣವಿನಿಮುತ್ತಅನುರೂಪಪಚ್ಚಯಹೇತುಕೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸೋ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ।

ನ ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಗಮನಸಿದ್ಧಿತೋ, ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವತೋ। ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಗಮನಸಿದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಾವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಾ ಚ ಸಾ, ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವಿಪ್ಫಾರೋ ವಿಪ್ಫನ್ದನಞ್ಚಾತಿ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಾವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೋ, ತೇನ। ಏತ್ಥ ಚ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಗ್ಗಹಣೇನ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತನಾವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಭೇದಂ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ಉಭಯೇನ ಪನ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **"ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಯಥಾ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಕಾಯೇ "ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ವೋಹಾರೋ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತನ್ತಿ** ಗನ್ತುಕಾಮತಾವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಂ। **ವಾಯಂ ಜನೇತೀತಿ** ವಾಯೋಧಾತುಅಧಿಕಂ ರೂಪಕಲಾಪಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಅಧಿಕತಾ ಚೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ, ನ ಪಮಾಣತೋ। ಗಮನಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಸಹಜಾತರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಥಮ್ಭನಸನ್ಧಾರಣಚಲನಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇನ ಆಕಾರವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವಾಯೋಧಾತುಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ವಾಯೋ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ಜನೇತೀ"**ತಿ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸಹಭಾವೀ ಹಿ ವಿಕಾರೋ ವಿಞ್ಞತ್ತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಅಧಿಕಭಾವೇನೇವ ಚ ವಾಯೋಗಹಣಂ , ನ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಏವ ಜನಕಭಾವತೋ, ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾಯರೂಪಭಾವೋ ದುರುಪಪಾದೋ ಸಿಯಾ। **ಪುರತೋ ಅಭಿನೀಹಾರೋ** ಪುರತೋಭಾಗೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತನಂ, ಯೋ "ಅಭಿಕ್ಕಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಏಸೇವ ನಯೋ"ತಿ ಅತಿದೇಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ತತ್ರಾಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೋಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಾದತಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಉಸ್ಸಿತಭಾವೋತಿ** ಉಬ್ಬಿದ್ಧಭಾವೋ।

ಏವಂ ಪಜಾನತೋತಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ಗಮನಾದಿ ಹೋತೀತಿ ಪಜಾನತೋ। **ತಸ್ಸ ಏವಂ** ಪಜಾನನಾಯ ನಿಚ್ಛಯಗಮನತ್ಥಂ **"ಏವಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ವಿಚಾರಣಾ **ವುಚ್ಚತಿ** ಲೋಕೇ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತೇಹಿ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ, ಲೋಕವೋಹಾರವಸೇನ ವಾ। **ಅತ್ಥಿ ಪನಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಏವಂ ವೀಮಂಸನವಸೇನ ಪುಚ್ಛಾವಚನಂ। **ನತ್ಥೀತಿ** ನಿಚ್ಛಯವಸೇನ ಸತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ। **"ಯಥಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವನಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನಾವಾ ಮಾಲುತವೇಗೇನಾತಿ ಯಥಾ ಅಚೇತನಾ ನಾವಾ ವಾತವೇಗೇನ ದೇಸನ್ತರಂ **ಯಾತಿ, ಯಥಾ** ಚ ಅಚೇತನೋ **ತೇಜನಂ** ಕಣ್ಡೋ **ಜಿಯಾವೇಗೇನ** ದೇಸನ್ತರಂ **ಯಾತಿ, ತಥಾ** ಅಚೇತನೋ **ಕಾಯೋ ವಾತಾಹತೋ** ಯಥಾವುತ್ತವಾಯುನಾ

ನೀತೋ ದೇಸನ್ತರಂ **ಯಾತೀ**ತಿ ಏವಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಪನ ಕೋಚಿ ವದೇಯ್ಯ "ಯಥಾ ನಾವಾತೇಜನಾನಂ ಪೇಲ್ಲಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಸೇನ ದೇಸನ್ತರಗಮನಂ, ಏವಂ ಕಾಯಸ್ಸಾಪೀ"ತಿ, ಹೋತು, ಏವಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ವಾಯಮತ್ಥೋ ಯಥಾ ಹಿ ನಾವಾತೇಜನಾನಂ ಸಂಹತಲಕ್ಖಣಸ್ಸೇವ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಸೇನ ಗಮನಂ, ನ ಅಸಂಹತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ, ಏವಂ ಕಾಯಸ್ಸಾಪೀತಿ। ಕಾ ನೋ ಹಾನಿ, ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಧಮ್ಮಮತ್ತತಾವ ಪತಿಟ್ಠಂ ಲಭತಿ, ನ ಪುರಿಸವಾದೋ। ತೇನಾಹ **"ಯನ್ತಸುತ್ತವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಪಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಮನಾದಿಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಯೋಜಿತಂ। **ಠಾತೀ**ತಿ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ। **ವಿನಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ**ತಿ ಗನ್ತುಕಾಮತಾಚಿತ್ತತಂಸಮುಟ್ಠಾನವಾಯೋಧಾತುಆದಿಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವಿನಾ। **ತಿಟ್ಠೇ**ತಿ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। **ವಜೇ**ತಿ ವಜೇಯ್ಯ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಕೋ ನಾಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ **ಕಿಂ**-ಸದ್ದೋತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯವಿರಹೇನ ಠಾನಗಮನಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿತಾವಿಭಾವನೇನ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾ ವಿಯ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖತಾಪಿ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಪಣಿಹಿತೋತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ನಿಹಿತೋ ಠಪಿತೋ। **ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕವಚನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಚನಂ, ಪುಬ್ಬೇ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ನೇಸಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುರಿಮನಯೋ ವಾ ಇರಿಯಾಪಥಪ್ಪಧಾನೋ ವುತ್ತೋತಿ ತತ್ಥ ಕಾಯೋ ಅಪ್ಪಧಾನೋ ಅನುನಿಪ್ಫಾದೀತಿ ಇಧ ಕಾಯಂ ಪಧಾನಂ, ಅಪಧಾನಞ್ಚ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಅನುನಿಪ್ಫಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ದುತಿಯನಯೋ ವುತ್ತೋತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ದ್ವಿನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಠಿತೋ**ತಿ ಪವತ್ತೋ।

ಇರಿಯಾಪಥಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಮ್ಪಿ ಇರಿಯಾಪಥವತೋ ಕಾಯಸ್ಸೇವ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ತಸ್ಸ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇರಿಯಾಪಥಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವೇತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧವಸೇನೇವ ಸಮುದಯಾದಯೋ ಉದ್ಧಟಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ। **ಆದಿನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ "ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ ಕಮ್ಮಸಮುದಯಾ ಆಹಾರಸಮುದಯಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಆಕಾರಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಏವಂ "ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾ"ತಿ ಆದಯೋಪಿ ಪಞ್ಚ ಆಕಾರಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೭೬. **ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಪಕಾರೇಹಿ, ಪಕಟ್ಠಂ ವಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ತಥಾಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ, ಹತ್ಥವಿಕಾರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನತ್ತಾ ಚತ್ತಾರಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನಿ ಸಮಾಹಟಾನಿ ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **"ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ"ತಿಆದೀನಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೪; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೪ ವಾಕ್ಯಖನ್ಧೇಪಿ) **ವಣ್ಣಿತಾನಿ,** ನ ಪುನ ವಣ್ಣೇತಬ್ಬಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾಪಿ ತತ್ಥ ವಿಹಿತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ ವಚನತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದಿಗತಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿತಾದಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸೇವ ಸಮುದಯೋ ಚ ವಯೋ ಚ ನೀಹರಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ। ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ಹಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸಾ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದಯೋತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೭೭. **ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತಾಯ ಪಟಿಕೂಲಮೇವ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ, ಯೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಭಾವೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರೋ, ತಸ್ಸ ಮನಸಿ ಕರಣವಸೇನ। ಅನ್ತರೇನಾಪಿ ಹಿ ಭಾವವಾಚಿನಂ ಸದ್ದಂ ಭಾವತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ "ಪಟಸ್ಸ ಸುಕ್ಕ"ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೮೨) **ವುತ್ತಂ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ, ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಞ್ಚ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೮೨ ಆದಯೋ) ವುತ್ತನಯೇನ "ಇಮಮೇವ ಕಾಯ"ನ್ತಿ ಆದೀನಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವತ್ಥಾದೀಹಿ ಪಸಿಬ್ಬಕಾಕಾರೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕತಂ ಆವಾಟನಂ **ಪುತೋಳಿ**। ನಾನಾಕಾರಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ನಾನಾವಣ್ಣಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಞ್ಚ ಉಪಮೇಯ್ಯತಾ। **ವಿಭೂತಕಾಲೋ**ತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಕೇಸಾದೀನಂ ಅಸುಭಾಕಾರಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಿತಕಾಲೋ। ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಆಕಾರತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಏವ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಆಕಾರಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕೇಸಾದಿಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕೇಸಾದಿಸಞ್ಞಿತಾನಞ್ಹಿ ಅಸುಚಿಭಾವಾನಂ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಸ್ಸ ಸಮುದಯತೋ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಇಧ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೭೮. **ಧಾತುಮನಸಿಕಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಪಥವೀಧಾತುಆದಿಕಾ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರವಸೇನ, ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಾತುಮನಸಿಕಾರೋ, ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನನ್ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। **ಗೋಘಾತಕೋ**ತಿ ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಗುನ್ನಂ ಘಾತಕೋ। **ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಕರಣವಸೇನ ತಸ್ಸ ಸಮೀಪವಾಸೀ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನಕೋ । **ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ। **ಮಹಾಪಥಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಪಥಾನಂ ತಾಯ ಏವ ವಿನಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠಾನತಾಯ ವೇಮಜ್ಝಸಙ್ಖಾತೇ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಪಥಾ ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಮೋಹಿತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಠಾನಂ ಚತುಮಹಾಪಥಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಚತುಮಹಾಪಥೇ**। ಠಿತ-ಸದ್ದೋ "ಠಿತೋ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೮) ಠಾನಸಙ್ಖಾತಇರಿಯಾಪಥಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಠಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಾ ಗತಿನಿವತ್ತಿಅತ್ಥತಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಠಪೇತ್ವಾ ಗಮನಂ ಸೇಸಇರಿಯಾಪಥಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಬೋಧಕೋ, ಇಧ ಪನ ಯಥಾ ತಥಾ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಬೋಧಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಠಿತತ್ತಾ ಯಥಾ ಠಿತ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಆಕಾರೇನಾ**ತಿ ಠಾನಾದಿನಾ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೇನ। ಠಾನಾದಯೋ ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥಸಙ್ಖಾತಾಯ ಕಿರಿಯಾಯ ಪಥೋ ಪವತ್ತಿಮಗ್ಗೋತಿ "ಇರಿಯಾಪಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ವುತ್ತೋ ವಾಯಮತ್ಥೋ। **ಯಥಾಠಿತ**ನ್ತಿ ಯಥಾಪವತ್ತಂ, ಯಥಾವುತ್ತಂ ಠಾನಮೇವೇತ್ಥ ಪಣಿಧಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಠಿತತ್ತಾ ಚ ಯಥಾಪಣಿಹಿತ"**ನ್ತಿ। **"ಠಿತ"**ನ್ತಿ ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಾನಸಙ್ಖಾತಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ, **"ಪಣಿಹಿತ"**ನ್ತಿ ತದಞ್ಞಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ। **"ಠಿತ"**ನ್ತಿ ವಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಸಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಅವಟ್ಠಾನಪರಿದೀಪನಂ, **ಪಣಿಹಿತ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಕಾರತೋ ನಿಹಿತಂ ಪಣಿಹಿತನ್ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೀ**ತಿ ಪತಿ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖತಿ, ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪಸ್ಸತಿ।

ಇದಾನಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಭಾವತ್ಥವಿಭಾವನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಗೋಘಾತಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪೋಸೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಂಸೂಪಚಯಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ ಕುಣ್ಡಕಭತ್ತಕಪ್ಪಾಸಟ್ಠಿಆದೀಹಿ ಸಂವಡ್ಢೇನ್ತಸ್ಸ। **ವಧಿತಂ ಮತ**ನ್ತಿ ಹಿಂಸಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಮತಂ। **ಮತ**ನ್ತಿ ಚ ಮತಮತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ತಾವದೇವಾ"**ತಿ। **ಗಾವೀತಿ ಸಞ್ಞಾ ನ ಅನ್ತರಧಾಯತೀ**ತಿ ಯಾನಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ಯಥಾಸನ್ನಿವಿಟ್ಠಾನಿ

ಉಪಾದಾಯ ಗಾವೀಸಮಞ್ಞಾ ಮತಮತ್ತಾಯಪಿ ಗಾವಿಯಾ ತೇಸಂ ತಂಸನ್ನಿವೇಸಸ್ಸ ಅವಿನಟ್ಠತ್ತಾ। ವಿಲೀಯನ್ತಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ವಿಭುಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಬೀಲಾ,** ಭಾಗಾ ವ-ಕಾರಸ್ಸ ಬ-ಕಾರಂ, ಇಕಾರಸ್ಸ ಚ ಈಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। **ಬೀಲಸೋತಿ** ಬೀಲಂ ಬೀಲಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿಭಜಿತ್ವಾತಿ** ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತತೋ ಮಂಸಂ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ, ತತೋ ವಾ ವಿವೇಚಿತಂ ಮಂಸಂ ಭಾಗಸೋ ಕತ್ವಾ। ತೇನೇವಾಹ "**ಮಂಸಸಞ್ಞಾ ಪವತ್ತತೀ**"ತಿ। **ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾಪಿ** ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ। **ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗನ್ತಿ** ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಘನಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜ್ಜನಂ ವಿವೇಚನಂ। **ಧಾತುಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋತಿ** ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಕರಣೇನ ಧಾತುಂ ಧಾತುಂ ಪಥವೀಆದಿಧಾತುಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ। **ಸತ್ತಸಞ್ಞಾತಿ** ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸತ್ತಸಞ್ಞಾತಿ ವದನ್ತಿ, ವೋಹಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಸತ್ತಸಞ್ಞಾಯಪಿ ತದಾ ಅನ್ತರಧಾನಂ ಯುತ್ತಮೇವ ಯಾಥಾವತೋ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನತೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಯಥಾವುತ್ತಓಪಮ್ಮತ್ಥೇನ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ಧಾತುವಸೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀ**"ತಿ। **ದಕ್ಖೋತಿ** ಛೇಕೋ ತಂತಂಸಮಞ್ಞಾಯ ಕುಸಲೋ "ಯಥಾಜಾತೇ ಸೂನಸ್ಮಿಂ ನಙ್ಗುಟ್ಠಖುರವಿಸಾಣಾದಿವನ್ತೇ ಅಟ್ಠಿಮಂಸಾದಿಅವಯವಸಮುದಾಯೇ ಅವಿಭತ್ತೇ ಗಾವೀಸಮಞ್ಞಾ, ನ ವಿಭತ್ತೇ। ವಿಭತ್ತೇ ಪನ ಅಟ್ಠಿಮಂಸಾದಿಅವಯವಸಮಞ್ಞಾ"ತಿ ಜಾನನತೋ। **ಚತುಮಹಾಪಥೋ ವಿಯ ಚತುಇರಿಯಾಪಥೋತಿ** ಗಾವಿಯಾ ಠಿತಚತುಮಹಾಪಥೋ ವಿಯ ಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಮಗ್ಗಭೂತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ ಯಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೫) **ವಿತ್ಥಾರಿತಾ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ, ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಞ್ಚ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೦೬) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನವಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೭೯. ಸಿವಥಿಕಾಯ ಅಪವಿದ್ಧಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಓಧಿಸೋ ಪವತ್ತಾನಂ ಕಥಾನಂ, ತದಭಿಧೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಅಸುಭಭಾಗಾನಂ ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾನೀತಿ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಹಿ ಗಹಿತಸಮಞ್ಞಾ । ತೇನಾಹ "**ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬೇಹಿ ವಿಭಜಿತು**"ನ್ತಿ। ಮರಿತ್ವಾ ಏಕಾಹಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ **ಏಕಾಹಮತಂ। ಉದ್ಧಂ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾತಿ** ಜೀವಿತಕ್ಖಯತೋ ಉಪರಿ ಮರಣತೋ ಪರಂ। **ಸಮುಗ್ಗತೇನಾತಿ** ಸಮುಟ್ಠಿತೇನ। **ಉದ್ಧುಮಾತತ್ತಾತಿ** ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಧುಮಾತತ್ತಾ ಸೂನತ್ತಾ। ಸೇತರತ್ತೇಹಿ ವಿಪರಿಭಿನ್ನಂ ವಿಮಿಸ್ಸಿತಂ ನೀಲಂ **ವಿನೀಲಂ,** ಪುರಿಮವಣ್ಣವಿಪರಿಣಾಮಭೂತಂ ವಾ ನೀಲಂ **ವಿನೀಲಂ। ವಿನೀಲಮೇವ ವಿನೀಲಕನ್ತಿ** ಕ-ಕಾರೇನ ಪದವಡ್ಢನಂ ಅನತ್ಥನ್ತರತೋ ಯಥಾ "ಪೀತಕಂ ಲೋಹಿತಕ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೧೬)। **ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾತಿ** ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ। **ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿನೀಲನ್ತಿ ವಿನೀಲಕನ್ತಿ** ಕುಚ್ಛನತ್ಥೋ ವಾ ಅಯಂ ಕ-ಕಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಪಾಪಕೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಮಹಾವ॰ ೨೮೫) **ಪರಿಭಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಹಿ** ಕಾಕಕಙ್ಕಾದೀಹಿ। **ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಪುಬ್ಬನ್ತಿ** ವಿಸ್ಸವನ್ತಪುಬ್ಬಂ, ತಹಂ ತಹಂ ಪಗ್ಘರನ್ತಪುಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾಭಾವನ್ತಿ** ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಪುಬ್ಬಭಾವಂ।

ಸೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಯೋ "ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಸರೀರಂ ಸಿವಥಿಕಾಯ ಛಡ್ಡಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಉಪಸಂಹರತಿ** ಸದಿಸತಂ। "**ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ**"ತಿಆದಿ ಉಪಸಂಹರಣಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಆಯೂತಿ** ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಗತಿಕಮೇವ। **ಉಸ್ಮಾತಿ** ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ। **ಏವಂ ಪೂತಿಕಸಭಾವೋಯೇವಾತಿ** ಏವಂ ಅತಿವಿಯ ದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಪಟಿಕ್ಕೂಲಪೂಭಿಕಸಭಾವೋ ಏವ, ನ ಆಯುಆದೀನಂ ಅವಿಗಮೇ ವಿಯ ಮತ್ತಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏದಿಸೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ **ಏವಂಭಾವೀತಿ** ಆಹ "**ಏವಂ ಉದ್ಧುಮಾತಾದಿಭೇದೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ**"ತಿ।

ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾತಿ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ। **ಸಾವಸೇಸಮಂಸಲೋಹಿತಯುತ್ತನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಅಖಾದಿತತ್ತಾ ತಹಂ ತಹಂ ಸೇಸೇನ ಅಪ್ಪಾವಸೇಸೇನ ಮಂಸಲೋಹಿತೇನ ಯುತ್ತಂ। "ಅಞ್ಞೇನ ಹತ್ಥಟ್ಠಿಕ"ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಹತ್ಥಟ್ಠಿಕಾನಂ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಾ ಜೋತಿತಾತಿ ಅನವಸೇಸತೋ ತೇಸಂ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಚತುಸಟ್ಠಿಭೇದಮ್ಪೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ ।

ತೇರೋವಸ್ಸಿಕಾನೀತಿ ತಿರೋವಸ್ಸಂ ಗತಾನಿ, ತಾನಿ ಪನ ಸಂವಚ್ಛರಂ ವೀತಿವತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸಂವಚ್ಛರಾನೀ**"ತಿ। ಪುರಾಣತಾಯ ಘನಭಾವವಿಗಮೇನ ವಿಚುಣ್ಣತಾ ಇಧ ಪೂತಿಭಾವೋತಿ ಸೋ ಯಥಾ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಞ್ಞೇಕಾಸೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇರೋವಸ್ಸಿಕಾನೇವಾ**ತಿ ಸಂವಚ್ಛರಮತ್ತಾತಿಕ್ಕನ್ತಾನಿ ಏವ। ಖಜ್ಜಮಾನತಾದಿವಸೇನ ದುತಿಯಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾದೀನಂ ವವತ್ಥಾಪಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಖಜ್ಜಮಾನತಾದೀನಂ ವಸೇನ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ**"ತಿ।

ನವಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇಮಾನೇವ ದ್ವೇತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ಅಪ್ಪನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ತತ್ಥ ನಿಯಮೇತಿ ಅಞ್ಞಪಬ್ಬೇಸು ತದಭಾವತೋ। ಯತೋ ಹಿ ಏವ-ಕಾರೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ನಿಯಮೇತಿ, ತೇನ ಪಬ್ಬದ್ವಯಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತಾಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಸಿದ್ಧಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿದಸ್ಸನತೋ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಆದೀನವವಿಭಾವನಾನಿ ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾನೀತಿ ಆಹ "**ಸಿವಥಿಕಾನಂ ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ**"ತಿ। ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬಾದೀನಂ ಅಪ್ಪನಾವಹತಾ ಪಾಕಟಾ ಏವಾತಿ "**ಸೇಸಾನಿ ದ್ವಾದಸಪೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ। ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ

೩೮೦. **ಸುಖಂ ವೇದನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸುಖಯತೀತಿ **ಸುಖಾ**। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ, ಕಾಯಞ್ಚ ಲದ್ಧಸ್ಸಾದೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಟ್ಠು ವಾ ಖಾದತಿ, ಖನತಿ ವಾ ಕಾಯಿಕಂ, ಚೇತಸಿಕಞ್ಚಾಬಾಧನ್ತಿ **ಸುಖಾ**। "ಸುಕರಂ ಓಕಾಸದಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸುಖಾ**"ತಿ ಅಪರೇ। ವೇದಯತಿ ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವತೀತಿ **ವೇದನಾ**। **ವೇದಯಮಾನೋ**ತಿ ಅನುಭವಮಾನೋ। "**ಕಾಮ**"ನ್ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ವೇದಿಯನಂ **ಸಮ್ಪಜಾನವೇದಿಯನಂ**।

ವತ್ಥುಆರಮ್ಮಣಾತಿ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಾ। ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಞ್ಹೇತ್ಥ ವೇದನಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ "ವತ್ಥೂ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭವೇಯ್ಯ। ಧಮ್ಮವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕತ್ತು ಅಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ಕತ್ತುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ವೇದನಾವ ವೇದಯತೀ**"ತಿ ಆಹ। "**ವೋಹಾರಮತ್ತಂ ಹೋತೀ**"ತಿ ಏತೇನ "ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಯಮಾನೋ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಯಾಮೀ"ತಿ ಇದಂ ವೋಹಾರಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ನಿತ್ಥುನನ್ತೋತಿ ಬಲವತೋ ವೇದನಾವೇಗಸ್ಸ ನಿರೋಧನೇ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅವಸರದಾನವಸೇನ ನಿತ್ಥುನನ್ತೋ। ವೇಗಸನ್ಧಾರಣೇ ಹಿ ಅತಿಮಹನ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ವಿಕಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ತೇನ ಥೇರೋ **ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತತಿ**। **ವೀರಿಯಸಮಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಧಿವಾಸನವೀರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಹಾಪನವಸೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮರಸತಾಪಾದನೇನ ವೀರಿಯಸಮಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹೀ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಸಹ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹವಸೇನ ಅಧಿಗಮೋ, ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನಪಿ। ಲೋಕಿಯಾನಮ್ಪಿ ವಾ ಸತಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲೇ ತತ್ಥ ಸಮತ್ಥತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹೀ**"ತಿ। **ಸಮಸೀಸೀ**ತಿ ವಾರಸಮಸೀಸೀ ಹುತ್ವಾ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಾರಸ್ಸ ಅನನ್ತರವಾರೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಥಾ ಚ ಸುಖಂ, ಏವಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯಥಾ "ಸುಖಂ ಕೋ ವೇದಯತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಪಜಾನವೇದಿಯನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ದುಕ್ಖಮ್ಪಿ। ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಯತೀತಿ **ದುಕ್ಖಾ,** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ, ಕಾಯಞ್ಚ ಪೀಳೇತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುಟ್ಠುಂ ವಾ ಖಾದತಿ, ಖನತಿ ಕಾಯಿಕಂ, ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಸಾತನ್ತಿ **ದುಕ್ಖಾ**। "ದುಕ್ಕರಂ ಓಕಾಸದಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ದುಕ್ಖಾ**"ತಿ ಅಪರೇ। **ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ

ಅರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಂ, ಅರೂಪಧಮ್ಮಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ** ಫಸ್ಸಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅವಿಭೂತಾಕಾರತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಯ ಖಾಯತೀ**"ತಿ। "**ನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ**"ತಿ ಚ ಇದಂ ತಾದಿಸೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತೇಸಂ ಆದಿತೋ ವೇದನಾವ ವಿಭೂತತರಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಏವಞ್ಚ ಯಂ ವುತ್ತಂ **ಸಕ್ಕಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ** ದೀಸು "ಫಸ್ಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ"ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೫೯) ತಂ ಅವಿರೋಧಿತಂ ಹೋತಿ। ವೇದನಾವಸೇನ ಕಥಿಯಮಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। "**ವೇದನಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಾಕಟತಾಯಾ**"ತಿ ಚ ಇದಂ ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಾಸಞ್ಹಿ ಪವತ್ತಿ ಓಳಾರಿಕಾ, ನ ಇತರಾಯ। ತದುಭಯಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಇತರಾಯಪಿ ಪವತ್ತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಾಕಟಾ ಏವಾತಿ "ವೇದನಾನ"ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಕ್ಕಪಞ್ಹೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೋ ತತ್ಥ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಿಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಪುಬ್ಬೇ "ವತ್ಥುಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವೇದನಾವ ವೇದಯತೀ"ತಿ ವೇದನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಾಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ಚ ಅನತ್ತತಾಯ ಚ ಪಜಾನನಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಪಜಾನನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಯಂ ಅಪರೋಪಿ ಪಜಾನನಪರಿಯಾಯೋ**"ತಿ ಆಹ। ಯಥಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಚಿತ್ತದ್ವಯಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏಕಜ್ಝಂ ಅನೇಕನ್ತಪಚ್ಚಯಾಭಾವತೋ, ಏವಂ ವೇದನಾದ್ವಯಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣವುತ್ತಿತೋ ಚಾತಿ ಆಹ "**ಸುಖವೇದನಾಕ್ಖಣೇ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಅಭಾವತೋ**"ತಿ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ತದಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಯಪಿ ಅಭಾವತೋ, ತೇನ ಸುಖವೇದನಾಕ್ಖಣೇ ಭೂತಪುಬ್ಬಾನಂ ಇತರವೇದನಾನಂ ಹುತ್ವಾಅಭಾವಪಜಾನನೇನ ಸುಖವೇದನಾಯಪಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವೋ ಞಾತೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ಪಾಕಟಭಾವಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಇತೋ ಪಠಮಂ ಅಭಾವತೋ**"ತಿ ಆಹ, ಏತೇನೇವ ಚ ತಾಸಮ್ಪಿ ವೇದನಾನಂ ಪಾಕಟಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ವೇದನಾ ನಾಮ ಅನಿಚ್ಚಾ ಅಧುವಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ**"ತಿ। **ಅನಿಚ್ಚ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಹಿ ವೇದನಾನಂ ವಿದ್ಧಂಸನಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ವಿದ್ಧಸ್ತೇ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ। **ಅಧುವ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಪಾಕಟಭಾವೋ ತಸ್ಸ ಅಸದಾಭಾವಿತಾದಿಭಾವನತೋ। **ವಿಪರಿಣಾಮ**ಗ್ಗಹಣೇನ ದುಕ್ಖಭಾವೋ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತದೀಪನತೋ, ತೇನ ಸುಖಾಪಿ ವೇದನಾ ದುಕ್ಖಾ, ಪಗೇವ ಇತರಾತಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ವೇದನಾನಂ ದುಕ್ಖತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಇತಿ "ಯದನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ, ತಂ ಏಕನ್ತತೋ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ತೀಸುಪಿ ವೇದನಾಸು ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಪಜಾನನಾ ಜೋತಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ಇತಿಹ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಸುತ್ತೇನ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೫) ಸಾಧೇತುಂ "**ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ವೇದೇತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸುಖವೇದನಾಸಮಙ್ಗಿಸಮಯೇ ನೇವ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ ನಿರುದ್ಧತ್ತಾ, ಅನುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅತೀತಾನಾಗತಾನಂ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಪನ ಅಸಮ್ಭವೋ ವುತ್ತೋ ಏವ। ಸಕಿಚ್ಚಕ್ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾನತೋ **ಅನಿಚ್ಚಾ**। ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭುಯ್ಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತತ್ತಾ **ಸಙ್ಖತಾ**। ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಪಚ್ಚಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ**। ಖಯವಯಪಲುಜ್ಜನನಿರುಜ್ಝನಪಕತಿತಾಯ **ಖಯಧಮ್ಮಾ ವಯಧಮ್ಮಾ ವಿರಾಗಧಮ್ಮಾ ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾ**ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ **ಆಮಿಸಂ** ನಾಮ, ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಸಹ ಆಮಿಸೇಹೀತಿ **ಸಾಮಿಸಂ**। ತೇನಾಹ "**ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾಮಿಸನಿಸ್ಸಿತಾ**"ತಿ।

ಇತೋ ಪರನ್ತಿ "ಅತ್ಥಿ ವೇದನಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ ಪಾಳಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾ**"ತಿ।

ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ

೩೮೧. ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನೇನ ಸಹ ರಾಗೇನಾತಿ **ಸರಾಗಂ**। ತೇನಾಹ **“ಲೋಭಸಹಗತ”**ನ್ತಿ। **ವೀತರಾಗ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮಂ ಸರಾಗಪದಪಟಿಯೋಗಿನಾ ವೀತರಾಗಪದೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ತೇಭೂಮಕಸ್ಸೇವ ಗಹಣನ್ತಿ **“ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತ”**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ **“ಇದಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿವರತಿ। **ಸೇಸಾನಿ** ದ್ವೇ ದೋಸಮೂಲಾನಿ, ದ್ವೇ ಮೋಹಮೂಲಾನೀತಿ **ಚತ್ತಾರಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ**। ತೇಸಞ್ಹಿ ರಾಗೇನ ಸಮ್ಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ನತ್ಥೇವ ಸರಾಗತಾ, ತಂನಿಮಿತ್ತಕತಾಯ ಪನ ಸಿಯಾ ತಂಸಹಿತಕಾಲೇ ಸೋತಿ ನತ್ಥೇವ ವೀತರಾಗತಾಪೀತಿ ದುಕ್ಖವಿನಿಮುತ್ತತಾ ಏವೇತ್ಥ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **“ನೇವ ಪುರಿಮಪದಂ ನ ಪಚ್ಛಿಮಪದಂ ಭಜನ್ತೀ”**ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಪದೇಸಿಕಂ ಪಜಾನನಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ, ದುಕನ್ತರಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ತೇಸಂ। ಯೇ ಪನ “ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇ ಅಗಯ್ಹಮಾನೇ ಸಮ್ಪಯೋಗಾಭಾವೋ ಏವೇತ್ಥ ಪಮಾಣಂ ಏಕಚ್ಚಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ ವಿಯಾ”ತಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇನ ಸೇಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ದುತಿಯಪದಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುತಿಯದುಕೇಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಕುಸಲಮೂಲೇಸು ಸಹ ಮೋಹೇನೇವ ವತ್ತತೀತಿ ಸಮೋಹನ್ತಿ ಆಹ **“ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತಞ್ಚೇವ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಞ್ಚಾ”**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ “ಸಹೇವ ಮೋಹೇನಾತಿ ಸಮೋಹ”ನ್ತಿ ಪುರಿಮಪದಾವಧಾರಣಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅತಿಮೂಳ್ಹತಾಯ ಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕನಯೇನ ಸವಿಸೇಸಮೋಹವನ್ತತಾಯ “ಮೋಮೂಹಚಿತ್ತ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತದ್ವಯಂ ವಿಸೇಸತೋ “ಸಮೋಹ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ತಥಾ ಸೇಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನೀತಿ **“ವಟ್ಟನ್ತಿಯೇವಾ”**ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ। ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಥಿನಮಿದ್ಧೇನ ಅನುಪತಿತಂ ಅನುಗತನ್ತಿ **ಥಿನಮಿದ್ಧಾನುಪತಿತಂ,** ಪಞ್ಚವಿಧಂಸಸಙ್ಖಾರಿಕಾಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಸಙ್ಖುಚಿತಚಿತ್ತಂ, **ಸಙ್ಖುಚಿತಚಿತ್ತಂ ನಾಮ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಙ್ಕೋಚನವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ। ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸವಸೇನ ಥಾಮಜಾತೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಸಹಗತಂ ಸಂಸಟ್ಠನ್ತಿ **ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಂ,** ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಮೇವಾತಿ। **ಪಸಟಚಿತ್ತಂ** ನಾಮ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸವಿಸೇಸಂ ವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ವಿಸಟಭಾವೇನ ಪವತ್ತನತೋ।

ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥತಾಯ ವಿಪುಲಫಲತಾಯ ಚ ದೀಘಸನ್ತಾನತಾಯ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವಂ ಗತಂ, ಮಹನ್ತೇಹಿ ವಾ ಉಳಾರಚ್ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಗತಂ ಪಟಿಪನ್ನನ್ತಿ **ಮಹಗ್ಗತಂ,** ತಂ ಪನ ರೂಪಾರೂಪಭೂಮಿಗತಂ ತತೋ ಮಹನ್ತಸ್ಸ ಲೋಕೇ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **“ರೂಪಾರೂಪಾವಚರ”**ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಪಟಿಯೋಗೀ ಪರಿತ್ತಂ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಅಮಹಗ್ಗತನ್ತಿ ಕಾಮಾವಚರ”**ನ್ತಿ। ಅತ್ತಾನಂ ಉತ್ತರಿತುಂ ಸಮತ್ಥೇಹಿ ಸಹ ಉತ್ತರೇಹೀತಿ **ಸಉತ್ತರಂ**। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ **ಅನುತ್ತರಂ**। ತದುಭಯಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಉತ್ತರನ್ತಿ ಕಾಮಾವಚರ**ನ್ತಿಆದಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಹಿತಂ **ಸಮಾಹಿತಂ**। ತೇನಾಹ **“ಯಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ। **ಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ನ ಸಮಾಹಿತನ್ತಿ **ಅಸಮಾಹಿತಂ**। ತೇನಾಹ **“ಉಭಯಸಮಾಧಿರಹಿತ”**ನ್ತಿ। ತದಙ್ಗವಿಮುತ್ತಿಯಾ **ವಿಮುತ್ತಂ,** ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚಿತ್ತಂ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತಿಯಾ **ವಿಮುತ್ತಂ,** ಮಹಗ್ಗತಚಿತ್ತನ್ತಿ ತದುಭಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತೀಹಿ ವಿಮುತ್ತ”**ನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ತದುಭಯವಿಮುತ್ತಿ ನತ್ಥಿ, ತಂ ಉಭಯವಿಮುತ್ತಿರಹಿತನ್ತಿ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತೇಪಿ ಸಿಯಾಸಙ್ಕಾತಿ ತಂ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **“ಸಮುಚ್ಛೇದ...ಪೇ॰... ಓಕಾಸೋವ ನತ್ಥೀ”**ತಿ ಆಹ। ಓಕಾಸಭಾವೋ ಚ ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ

ನೀವರಣಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೮೨. ಪಹಾತಬ್ಬಾದಿಧಮ್ಮವಿಭಾಗದಸ್ಸನವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಾಳಿತೋ ಏವ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ್ತೋ **"ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಂ ಕಥೇತು"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ನೀವರಣಾದಿವಸೇನೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ? ವಿನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ। ಯೇಸಞ್ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಪಠಮಂ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಭಾಗೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ಪಠಮಂ ನೀವರಣೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಪಿ ಸಮಥಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ದೇಸಿತಾ, ತತೋ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇಸು ಖನ್ಧೇಸು, ಆಯತನೇಸು ಚ ಭಾವೇತಬ್ಬೇಸು ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು, ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿವಿಭಾಗೇಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚ ಉತ್ತರಾ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ಸಮಥಭಾವನಾಪಿ ಯಾವದೇವ ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥಾ ಇಚ್ಛಿತಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾಪಧಾನಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಬಹುಲಾ ಚ ಸತಿಪಟ್ಠಾನದೇಸನಾತಿ ತಸ್ಸಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸವಿಭಾಗೇನ ದೇಸಿತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಖನ್ಧಾಯತನದುಕ್ಖಸಚ್ಚವಸೇನ ಮಿಸ್ಸಕಪರಿಗ್ಗಹಕಥನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಗ್ಗಹಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಕಲಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪರಿಗ್ಗಹಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ ಇತರೇಸಂ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ।

"ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಧಮ್ಮಾನಂ ಯುಗನನ್ಧತಾ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಪಜಾನನಕಾಲೇ ಅಭಾವಾ **"ಅಭಿಣ್ಹಸಮುದಾಚಾರವಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಂ। **ಯಥಾ**ತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ, ಸೋ ಪನ **"ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಕಾರಣಾಕಾರೋವ, ಅತ್ಥತೋ ಕಾರಣಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ವಕ್ಖಮಾನತ್ಥಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ।

ತತ್ಥಾತಿ "ಯಥಾ ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪದೇ। **ಸುಭಮ್ಪೀ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋಪಿ। ಸೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗಹಣಾಕಾರೇನ **"ಸುಭ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತನಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ **"ನಿಮಿತ್ತ"**ನ್ತಿ ಚ। ಇಟ್ಠಂ, ಇಟ್ಠಾಕಾರೇನ ವಾ ಗಯ್ಹಮಾನಂ ರೂಪಾದಿ **ಸುಭಾರಮ್ಮಣಂ**। ಆಕಙ್ಖಿತಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಪಾಯಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ **ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ**। **ತ**ನ್ತಿ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ । **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಭಾಗಹೇತುಭೂತೇ, ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇ ಚ ದುವಿಧೇ ಸುಭನಿಮಿತ್ತೇ। **ಆಹಾರೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಆಹರತೀತಿ ಕತ್ವಾ।

ಅಸುಭನ್ತಿ ಅಸುಭಜ್ಝಾನಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಂ ಪನ ದಸಸು ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಅಸುಭೇಸು ಚ ಕೇಸಾದೀಸು ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಅಸುಭೇಸು ಚ ಪವತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕೇಸಾದೀಸು ಹಿ ಸಞ್ಞಾ "ಅಸುಭಸಞ್ಞಾ"ತಿ **ಗಿರಿಮಾನನ್ದಸುತ್ತೇ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೦) ವುತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಚ ಗಹಣಂ ನಿರವಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತೇಸು ಪನ ಅಸುಭೇಸು "ಸುಭ"ನ್ತಿ, "ಅಸುಭ"ನ್ತಿ ಚ ಮನಸಿಕಾರೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತದನುಕೂಲತ್ತಾ ಪನ ಇತರೇಪೀತಿ।

ಏಕಾದಸಸು ಅಸುಭೇಸು ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ, ಯಥಾ ವಾ ತತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ **ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ**। ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಹಾಯ ಅಸುಭಭಾವನಾಯ ಅನುಯುಞ್ಜನಾ **ಅಸುಭಭಾವನಾನುಯೋಗೋ**। "ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುನೋ ಮಿತಾಹಾರಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭವಾಭಾವಾ ಓತಾರಂ ಅಲಭಮಾನೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಅಯಮೇವ ಚ ಅತ್ಥೋ ನಿದ್ದೇಸೇಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯೋ ಪನ ಭೋಜನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಂ, ತಬ್ಬಿಪರಿಣಾಮಸ್ಸ ತದಾಧಾರಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಜೇಗುಚ್ಛತಂ, ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತ್ತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಭೋಜನೇ ಪಮಾಣಸ್ಸ ಜಾನನೇನ **ಭೋಜನೇಮತ್ತಞ್ಞೂ** ನಾಮ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೇವ।

ಅಸುಭಕಮ್ಮಿಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ದನ್ತಟ್ಠಿದಸ್ಸಾವೀ। **ಪಹೀನಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹೀನಸ್ಸ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು ಠಾನೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೫೯, ೧೫೦೩) ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನಾ"**ತಿ।

ಪಟಿಘಮ್ಹಿ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ **ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಂ** ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಪಟಿಘಸ್ಸ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ।

ಮೇಜ್ಜತಿ ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ **ಮಿತ್ತೋ,** ಹಿತೇಸೀ ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಮಿತ್ತೇ ಭವಾ, ಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಏಸಾತಿ ಮೇತ್ತಾ, ಹಿತೇಸಿತಾ, ತಸ್ಸಾ **ಮೇತ್ತಾಯ। ಅಪ್ಪನಾಪಿ ಉಪಚಾರೋಪಿ ವಟ್ಟತಿ** ಸಾಧಾರಣವಚನಭಾವತೋ। "**ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ**"ತಿ ವುತ್ತೇ **ಅಪ್ಪನಾವ** ವಟ್ಟತಿ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಸುಟ್ಠು ಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ತನ್ತಿ** ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಮೇತ್ತಾಯ। **ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತಯತೋತಿ** ಬಹುಲೀಕಾರವತೋ।

ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಯನಸ್ಸ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಪವತ್ತನಂ **ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ,** ಪರಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಮೇತ್ತಾಮನಸಿಕಾರೋ ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಮೇತ್ತಾಮನಸಿಕಾರೋವ **ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಂ।** ಕಮ್ಮಮೇವ ಸಕಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ,** ಸತ್ತಾ, ತಬ್ಭಾವೋ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ,** ಕಮ್ಮದಾಯಾದತಾ। ದೋಸಮೇತ್ತಾಸು ಯಾಥಾವತೋ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಾನಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ ವೀಮಂಸಾ ಇಧ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ।** ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತವನ್ತತಾ ಇಧ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ। ಓದಿಸ್ಸಕಅನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣಾನನ್ತಿ** (ಓಧಿಸಕಅನೋಧಿಸಕದಿಸಾಫರಣಾನಂ ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೧೫) ಅತ್ತಅತಿಪಿಯಸಹಾಯಮಜ್ಝತ್ತವೇರಿವಸೇನ ಓದಿಸ್ಸಕತಾ, ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೇ ಕತೇ ಅನೋದಿಸ್ಸಕತಾ। ಏಕಾದಿದಿಸಾಫರಣವಸೇನ ದಿಸಾಫರಣತಾ ಮೇತ್ತಾಯ ಉಗ್ಗಹಣೇ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಹಾರರಚ್ಛಗಾಮಾದಿವಸೇನ ವಾ ಓದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣಂ। ವಿಹಾರಾದಿಉದ್ದೇಸರಹಿತಂ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿದಿಸಾವಸೇನ ಅನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣನ್ತಿ ಏವಂ ದ್ವಿಧಾ ಉಗ್ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಓದಿಸ್ಸಕಅನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣಾನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಗ್ಗಹೋತಿ** ಚ ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಉಗ್ಗಹಿತಾಯ ಆಸೇವನಾ **ಭಾವನಾ।** ತತ್ಥ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ, ಪಾಣಾ, ಭೂತಾ, ಪುಗ್ಗಲಾ, ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಏತೇಸಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತು , ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾ, ಅನೀಘಾ, ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತೂತಿ ಚತುಧಾ ಪವತ್ತಿತೋ ವೀಸತಿವಿಧಾ ಅನೋದಿಸ್ಸಕಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಾ ಇತ್ಥಿಯೋ, ಪುರಿಸಾ, ಅರಿಯಾ, ಅನರಿಯಾ, ದೇವಾ, ಮನುಸ್ಸಾ, ವಿನಿಪಾತಿಕಾತಿ ಸತ್ತೋಧಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಧಾ, ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ವಿಧಾ ವಾ, ದಸಹಿ ದಿಸಾಹಿ ದಿಸೋಧಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ದಸವಿಧಾ, ಏಕೇಕಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಸತ್ತಾದಿಇತ್ಥಾದಿಅವೇರಾದಿಭೇದೇನ ಅಸೀತಾಧಿಕಚತುಸತಪ್ಪಭೇದಾ ಚ ಓಧಿಸೋ ಫರಣಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಅರತಿಆದಿಕಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಅರತಿಆದೀಸು ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ। ತೇನ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಹಿ ಇದಂ ಭುಮ್ಮಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು, ಅಧಿಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಭಾವರಿಞ್ಚನಾ। **ಕಾಯವಿನಮನಾತಿ** ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ವಿರೂಪೇನಾಕಾರೇನ ನಮನಾ। **ಲೀನಾಕಾರೋತಿ** ಸಙ್ಕೋಚಾಪತ್ತಿ।

ಕುಸಲಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟ್ಠಪನಸಭಾವತಾಯ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ವಿಸೋಸನಸಭಾವತಾಯ ಚ **ಆರಮ್ಭಧಾತು**ಆದಿತೋ ಪವತ್ತವೀರಿಯನ್ತಿ ಆಹ "**ಪಠಮಾರಮ್ಭವೀರಿಯ**"ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮಾರಮ್ಭಮತ್ತಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜವಿಧಮನಂ, ಥಾಮಗಮನಞ್ಚ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತಾಯ ತತೋ ಬಲವತರ**"ನ್ತಿ । ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲದ್ಧಾಸೇವನಂ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹನ್ತಂ ಅತಿವಿಯ ಥಾಮಗತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನತೋ ತತೋಪಿ ಬಲವತರ**"ನ್ತಿ।

ಅತಿಭೋಜನೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋತಿ ಅತಿಭೋಜನೇ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ , ಏತ್ತಕೇ ಭುತ್ತೇ ತಂ ಭೋಜನಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, ಏತ್ತಕೇ ನ ಹೋತೀತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಾಕಾರಣಗಾಹೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ "ಏತ್ತಕೇ ಭುತ್ತೇ ತಂ ಭೋಜನಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ಚ ಅತ್ಥತೋ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ಚತುಪಞ್ಚ...ಪೇ॰... ನ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ದಿವಾ ಸೂರಿಯಾಲೋಕ**ನ್ತಿ ದಿವಾ ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತಂ

ಸೂರಿಯಾಲೋಕಂ ರತ್ತಿಯಂ **ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾಪೀತಿ** ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಧುತಙ್ಗಾನಂ ವೀರಿಯನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಧುತಙ್ಗನಿಸ್ಸಿತಸಪ್ಪಾಯಕಥಾಯಪೀ”**ತಿ।

ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮ್ಪಿ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮಾವಹತಾಯ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣಮೇವಾತಿ **“ಅವೂಪಸಮೋ ನಾಮ ಅವೂಪಸನ್ತಾಕಾರೋ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮೇವೇತಂ ಅತ್ಥತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಗನ್ಥತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ಸುತ್ತಾದೀನಿ ವಿಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ತಬ್ಬಹುಲವಿಹಾರಿನೋ ಅತ್ಥವೇದಾದಿಪಟಿಲಾಭಸಬ್ಭಾವತೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ನ ಹೋತೀತಿ, ಯಥಾವಿಧಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ, ಯಥಾನುರೂಪಪತಿಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನಞ್ಚ ನ ಹೋತೀತಿ **“ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನಪಿ…ಪೇ॰… ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತೀ”**ತಿ ಆಹ। ಯದಗ್ಗೇನ ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾವಿನಯಪಕತಞ್ಞುತಾಹಿಪಿ ತಂ ಪಹೀಯತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವುದ್ಧಸೇವಿತಾ ಚ ವುದ್ಧಸೀಲಿತಂ ಆವಹತೀತಿ ಚೇತೋವೂಪಸಮಕರತ್ತಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪ್ಪಹಾನಕಾರೀ ವುತ್ತಾ। ವುದ್ಧತ್ತಂ ಪನ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿನೋದಕಾ ವಿನಯಧರಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಹೇತುಕೋ ಹೋತೀತಿ “ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಪರಿಪುಚ್ಛಾಬಹುಲಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿನಾ ವಿನಯನಯೇನೇವ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾದಯೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। **ಪಹೀನೇ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇ**ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ। **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ** ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತತ್ತಾ **ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದೋ** ವುತ್ತೋ।

ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಠಾನೀಯಾ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಠಾನೀಯಾ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಠಾನೀಯಾ,** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಕಾರಣಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ, ತಿಟ್ಠತೀತಿ ವಾ **ಠಾನೀಯಾ,** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಠಾನೀಯಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಠಾನೀಯಾ,** ಅತ್ಥತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಏವ। ಸಾ ಹಿ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಸಭಾಗಹೇತುತಾಯ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಕಾರಣಂ।

ಕುಸಲಾಕುಸಲಾತಿ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅಕುಸಲಾ। ಯೇ ಅಕುಸಲಾ, ತೇ **ಸಾವಜ್ಜಾ, ಅಸೇವಿತಬ್ಬಾ, ಹೀನಾ** ಚ। ಯೇ ಕುಸಲಾ, ತೇ **ಅನವಜ್ಜಾ, ಸೇವಿತಬ್ಬಾ, ಪಣೀತಾ** ಚ। ಕುಸಲಾ ವಾ ಹೀನೇಹಿ ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಆರದ್ಧಾ **ಹೀನಾ,** ಪಣೀತೇಹಿ **ಪಣೀತಾ**। **ಕಣ್ಹಾ**ತಿ ಕಾಳಕಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಾ। **ಸುಕ್ಕಾ**ತಿ ಓದಾತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಾ। ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ ವಾ **ಕಣ್ಹಾ**। ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ **ಸುಕ್ಕಾ**। ತೇ ಏವ **ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ**। ಕಣ್ಹಾ ಹಿ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ, ತಥಾ ಸುಕ್ಕಾಪಿ ಇತರೇಹಿ। ಅಥ ವಾ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಾ ಚ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ ಚ **ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ**। ಸುಖಾ ಹಿ ವೇದನಾ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ, ದುಕ್ಖಾ ಚ ವೇದನಾ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾತಿ।

ಕಾಮಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾಹಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀಯತಿ, ತಥಾಪಿ ರತನತ್ತಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮೂಲಿಕಾ ಸೇಸವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **“ತೀಣಿ ರತನಾನಿ ಆರಬ್ಭಾ”**ತಿ। ರತನತ್ತಯಗುಣಾವಬೋಧೇ “ಸತ್ಥರಿ ಕಙ್ಖತೀ”ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦೮, ೧೧೨೩, ೧೧೬೭, ೧೨೪೧, ೧೨೬೩, ೧೨೭೦; ವಿಭ॰ ೯೧೫) ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಅಸಮ್ಭವೋತಿ। ವಿನಯೇ ಪಕತಞ್ಞುತಾ “ಸಿಕ್ಖಾಯ ಕಙ್ಖತೀ”ತಿ ವುತ್ತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಪಹಾನಂ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ **“ವಿನಯೇ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವಸ್ಸಾಪೀ”**ತಿ। **ಓಕಪ್ಪನಿಯಸದ್ಧಾಸಙ್ಖಾತಅಧಿಮೋಕ್ಖಬಹುಲಸ್ಸಾ**ತಿ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುನೋ ಅನುಪವಿಸನಸದ್ಧಾಸಙ್ಖಾತಅಧಿಮೋಕ್ಖೇನ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಬಹುಲಸ್ಸ, **ಅಧಿಮುಚ್ಚನಞ್ಚ** ಅಧಿಮೋಕ್ಖುಪ್ಪಾದನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಸದ್ಧಾಯ ವಾ ನಿನ್ನಪೋಣತಾಅಧಿಮುತ್ತಿ **ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ**।

ಸಮುದಯವಯಾತಿ ಸಮುದಯವಯಧಮ್ಮಾ। **ಸುಭನಿಮಿತ್ತಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದೀಸೂ**ತಿ “ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದೀಸು ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದೀಸೂ”ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮೇನ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, ದುತಿಯೇನಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಆದೀನಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ನೀವರಣಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಖನ್ಧಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೮೩. ಉಪಾದಾನೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಾದಿವಸೇನ ಉಪಾದಾತಬ್ಬಾ ವಾ ಖನ್ಧಾ **ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ**।

ಇತಿ ರೂಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಇದಂ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಇದಂ ರೂಪ"**ನ್ತಿ। ತಯಿದಂ ಸರೂಪಗ್ಗಹಣಭಾವತೋ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ, ನ ಇತೋ ಪರಂ ರೂಪಂ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ। **ಇತೀ**ತಿ ವಾ ಪಕಾರತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ **"ಇತಿ ರೂಪ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಭೂತುಪಾದಾದಿವಸೇನ ಯತ್ತಕೋ ರೂಪಸ್ಸ ಪಭೇದೋ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಭಾವತೋ**ತಿ ರುಪ್ಪನಸಭಾವತೋ, ಚಕ್ಖಾದಿವಣ್ಣಾದಿಸಭಾವತೋ ಚ। **ವೇದನಾದೀಸುಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಏತ್ತಕಾ ವೇದನಾ, ನ ಇತೋ ಪರಂ ವೇದನಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಭಾವತೋ ವೇದನಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ, **ಸಭಾವತೋ**ತಿ ಚ "ಅನುಭವನಸಭಾವತೋ, ಸಾತಾದಿಸಭಾವತೋ ಚಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಖನ್ಧಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಯತನಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೮೪. **ಛಸು ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇಸೂ**ತಿ "ಛಸು ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸು ಛಸು ಬಾಹಿರೇಸೂ"ತಿ "ಛಸೂ"ತಿ ಪದಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಾನಿ ಉಭಯಾನಿ ಛಳೇವ ವುತ್ತಾನಿ? ಛವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯುಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನತೋ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖಾಯತನಮೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಂ, ರೂಪಾಯತನಮೇವ ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ, ತಥಾ ಇತರಾನಿ ಇತರೇಸಂ, ಛಟ್ಠಸ್ಸ ಪನ ಭವಙ್ಗಮನಸಙ್ಖಾತೋ ಮನಾಯತನೇಕದೇಸೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಂ, ಅಸಾಧಾರಣಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ। ಚಕ್ಖತೀತಿ **ಚಕ್ಖು,** ರೂಪಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ, ವಿಭಾವೇತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಣಾತೀತಿ **ಸೋತಂ**। ಘಾಯತೀತಿ **ಘಾನಂ**। ಜೀವಿತನಿಮಿತ್ತತಾಯ ರಸೋ **ಜೀವಿತಂ,** ತಂ ಜೀವಿತಂ ಅವ್ಹಾಯತೀತಿ **ಜಿವ್ಹಾ**। ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಸಾಸವಧಮ್ಮಾನಂ ಆಯೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿದೇಸೋತಿ **ಕಾಯೋ**। ಮುನಾತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಿಜಾನಾತೀತಿ **ಮನೋ**। ರೂಪಯತಿ ವಣ್ಣವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಂ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ **ರೂಪಂ**। ಸಪ್ಪತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಹರೀಯತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಂ ಗಮೀಯತೀತಿ **ಸದ್ದೋ**। ಗನ್ಧಯತಿ ಅತ್ತನೋ ವತ್ಥುಂ ಸೂಚೇತೀತಿ **ಗನ್ಧೋ** । ರಸನ್ತಿ ತಂ ಸತ್ತಾ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀತಿ **ರಸೋ**। ಫುಸೀಯತೀತಿ **ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ**। ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ **ಧಮ್ಮಾ**। ಸಬ್ಬಾನಿ ಪನ ಆಯಾನಂ ತನನಾದಿಅತ್ಥೇನ **ಆಯತನಾನಿ**। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೧೦, ೫೧೧, ೫೧೨; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೫೧೦) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಜಾನಾತೀತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೭) ಏತ್ಥ **ಚಕ್ಖು** ನಾಮ ಪಸಾದಚಕ್ಖು, ನ ಸಸಮ್ಭಾರಚಕ್ಖು, ನಾಪಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಆದಿಕನ್ತಿ ಆಹ **ಚಕ್ಖುಪಸಾದ**ನ್ತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಯಂ ಚಕ್ಖು ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಸಾದೋ"ತಿ। (ಧ॰ ಸ॰ ೫೯೭) **ಚ**-ಸದ್ದೋ ವಕ್ಖಮಾನತ್ಥಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। **ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣವಸೇನಾ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ರಸಸ್ಸ ಚೇವ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ, ರೂಪೇಸು ಆವಿಞ್ಛನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚೇವ ರೂಪಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪಸಾದಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ದಟ್ಠುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಭೂತಪಸಾದಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣವಸೇನಾ**ತಿ ಯಾಥಾವಸರಸವಸೇನ ಚೇವ ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಚ, **ಯಾಥಾವಸರಸೋ**ತಿ ಚ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ

ರಸೀಯತಿ ಅವಿರದ್ಧಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಅಸ್ಸಾದೀಯತಿ ರಮೀಯತೀತಿ "ರಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಲಕ್ಖಣವಸೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಲಕ್ಖಣವಸೇನಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣವಸೇನ।

"ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪, ೪೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩, ೪೫; ೨.೪.೬೦) ಸಮುದಿತಾನಿಯೇವ ರೂಪಾಯತನಾನಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು, ನ ವಿಸುಂ ವಿಸುನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತನತ್ಥಂ "ರೂಪೇ ಚಾ"ತಿ ಪುಥುವಚನಗ್ಗಹಣಂ, ತಾಯ ಏವ ಚ ದೇಸನಾಗತಿಯಾ ಕಾಮಂ ಇಧಾಪಿ "ರೂಪೇ ಚ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ರೂಪಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಬಹಿದ್ಧಾ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಞ್ಚಾತಿ** ಏಕವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣ ವಸೇನಾತಿ** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ವಸೇನ ಚೇವ ಚಕ್ಖುಪಟಿಹನನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವಸೇನ ಚಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಉಭಯಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ ಚಕ್ಖುಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ, ರೂಪೇ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ। ಕಾಮಂ ಅಯಂ ಸುತ್ತನ್ತಸಂವಣ್ಣನಾ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ನಾಮ ಅಭಿಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ಏವಾತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನೇವ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಾಮರಾಗ... ಪೇ॰... ಅವಿಜ್ಜಾಸಂಯೋಜನ**"ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಕಾಮೇಸು ರಾಗೋ, ಕಾಮೋ ಚ ಸೋ ರಾಗೋ ಚಾತಿ ವಾ **ಕಾಮರಾಗೋ**। ಸೋ ಏವ ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ **ಸಂಯೋಜನಂ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಸಂಯೋಜೇತಿ ಬನ್ಧತಿ ಇತಿ ದುಕ್ಖೇನ ಸತ್ತಂ, ಭವಾದಿಕೇ ವಾ ಭವನ್ತರಾದೀಹಿ, ಕಮ್ಮುನಾ ವಾ ವಿಪಾಕಂ ಸಂಯೋಜೇತಿ ಬನ್ಧತೀತಿ **ಸಂಯೋಜನಂ**। ಏವಂ ಪಟಿಘಸಂಯೋಜನಂಆದೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಮತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣವಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಸತ್ತಸ್ಸ ವಟ್ಟತೋ ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚೇವ ಯಥಾವುತ್ತಬನ್ಧನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಭವಸ್ಸಾದದಿಟ್ಠಸ್ಸಾದನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **ಕಾಮಸ್ಸಾದ**ಗ್ಗಹಣಂ। **ಅಸ್ಸಾದಯತೋತಿ** ಅಭಿರಮನ್ತಸ್ಸ। **ಅಭಿನನ್ದತೋತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾವಸೇನ ನನ್ದನ್ತಸ್ಸ। ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಬಲವತೋ ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಕಾಮರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇತಿ** ಏತ್ಥ "ಆಪಾಥಗತೇ"ತಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮನವಸೇನ "ಆಪಾಥಗತ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಏತಂ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ಏತಂ ಏವಂಸುಖುಮಂ ಏವಂದುಬ್ಬಿಭಾಗಂ ಆರಮ್ಮಣಂ। "**ನಿಚ್ಚಂ ಧುವ**"ನ್ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। "ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸತೀತಿ ಗಣ್ಹತೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಪಠಮಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನುರೋಧವಸೇನ "**ಸತ್ತೋ ನು ಖೋ**"ತಿ, ಇತರಾಯ ಅನುರೋಧವಸೇನ "**ಸತ್ತಸ್ಸ ನು ಖೋ**"ತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛತೋ**। ಅತ್ತತ್ತನಿಯಾದಿಗಾಹಾನುಗತಾ ಹಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಸತಿ ಅಭಾವತೋ। **ಭವಂ ಪತ್ಥೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** "ಈದಿಸೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇ ಯಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಇದಂ ಇಟ್ಠಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಸುಲಭಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ಏದಿಸೋ, ಇತೋ ವಾ ಉತ್ತರಿತರೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಭವಂ ನಿಕಾಮೇನ್ತಸ್ಸ। **ಏವರೂಪನ್ತಿ** ಏವರೂಪಂ ರೂಪಂ। ತಂಸದಿಸೇ ಹಿ ತಬ್ಬೋಹಾರವಸೇನೇವಂ ವುತ್ತಂ। ಭವತಿ ಹಿ ತಂಸದಿಸೇಸು ತಬ್ಬೋಹಾರೋ ಯಥಾ "ಸಾ ಏವ ತಿತ್ತಿರೀ, ತಾನಿ ಏವ ಓಸಧಾನೀ"ತಿ। **ಉಸೂಯತೋತಿ** ಉಸೂಯಂ ಇಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದಯತೋ। **ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಮಚ್ಛರಾಯತೋತಿ** ಅಞ್ಞೇನ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವಕರಣೇನ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕರೋತೋ। **ಸಬ್ಬೇಹೇವ** ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ನವಹಿ ಸಂಯೋಜನೇಹಿ।

ತಞ್ಚ ಕಾರಣನ್ತಿ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಾದಿವಿಭಾಗಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದಿರೂಪಾರಮ್ಮಣಞ್ಚೇವ ತಜ್ಜಾಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಞ್ಚಾತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂಯೋಜನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾಸಮೂಹತಭೂಮಿಲದ್ಧುಪ್ಪನ್ನಂ ತಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನತಾ ಸಮುದಾಚಾರಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ। **ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ** ಯೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮಥಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಾರಣೇನ । ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಚೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಚ ಪಹಾನಕಾರಣಂ। ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಾನಂ ಅಪಾಯಗಮನೀಯತಾಯ ಪಠಮಮಗ್ಗವಜ್ಝತಾ ವುತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ "ತಿಣ್ಣಂ

ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಸುತ್ತಪದಂ ಕಥನ್ತಿ? ತಂ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾನುಲೋಮಸಾಸನಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ, ಅಯಂ ಪನ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ಸಂವಣ್ಣನಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋತಿ। **ಓಳಾರಿಕಸ್ಸಾತಿ** ಥೂಲಸ್ಸ, ಯತೋ ಅಭಿಣ್ಹಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಪರಿಯುಟ್ಠಾನತಿಬ್ಬತಾವ ಹೋತಿ। **ಅಣುಸಹಗತಸ್ಸಾತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಭಾವೇನ ಅಣುಭಾವಂ ಸುಖುಮಭಾವಂ ಗತಸ್ಸ। ಉದ್ಧಚ್ಚಸಂಯೋಜನಸ್ಸಪೇತ್ಥ ಅನುಪ್ಪಾದೋ ವುತ್ತೋಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಯಥಾವುತ್ತಸಂಯೋಜನೇಹಿ ಅವಿನಾಭಾವತೋ। ಏಕತ್ಥತಾಯ ಸೋತಾದೀನಂ ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪಜಾನನಾ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಪಜಾನನಾ ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಅತ್ತನೋ ವಾ ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಧಮ್ಮೇಸು, ಅತ್ತನೋ ಉಭಯಧಮ್ಮೇಸು ವಾ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನಾತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಮುಖೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಚ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಪರಸನ್ತಾನೇಸು ಆಯತನಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ಪರಸ್ಸ ವಾ ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ರೂಪಾಯತನಸ್ಸಾತಿ** ಅಡ್ಢೇಕಾದಸಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ರೂಪಸಭಾವಸ್ಸ ಆಯತನಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ "ವುತ್ತನಯೇನ ನೀಹರಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಸೇಸಕ್ಖನ್ಧೇಸೂತಿ** ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇಸು। **ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಅತಿದೇಸೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ "ಆಹಾರಸಮುದಯಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೇ "ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾ"ತಿ ಸೇಸಖನ್ಧೇಸು "ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ"ತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ವಿಭಾವೇತಿ, ಇತರಂ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಾನನ್ತಿ ಖನ್ಧಪಬ್ಬೇ ವಿಯ ಆಯತನಪಬ್ಬೇಪಿ ಲೋಕುತ್ತರನಿವತ್ತನಂ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಿತಂ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಆಯತನಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೮೫. **ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಯ ಪಟಿಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸ। **ಅಙ್ಗೇಸೂತಿ** ಕಾರಣೇಸು, ಅವಯವೇಸು ವಾ । ಉದಯವಯಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮ್ಬೋಧಿಪಟಿಪದಾಯಂ ಠಿತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯೋಗಾವಚರೋತಿ ಸಮ್ಬೋಧೀ"**ತಿ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ನಾಮ ಪರಿಯಾಯಕಥಾ, ಅಯಞ್ಚ ಸತಿಪಟ್ಠಾನದೇಸನಾ ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗವಸೇನ ಪವತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ "ಯೋಗಾವಚರೋತಿ ಸಮ್ಬೋಧೀ"ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ "ಅರಿಯಸಾವಕೋ"ತಿ ವದೇಯ್ಯ।

"ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ "ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಟ್ಠಾನೀಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತನ್ತಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಸತಿಯಂ, ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ।

ಸತಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಅಥ ವಾ ಸತಿಪ್ಪಧಾನಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದಿಸಾತ್ಥಕಭಾವಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಞಾಣಂ **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತೋಕಾರೀಭಾವಾವಹತ್ತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನಂ, ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಸೇವನಾ ಚ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತಿರಹಿತಪುಗ್ಗಲವಿವಜ್ಜನಾ, ಸತೋಕಾರೀಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತತ್ಥ ಚ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ತಿಸ್ಸದತ್ತತ್ಥೇರೋ** ನಾಮ, ಯೋ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಸುವಣ್ಣಸಲಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಭಾಸಾಸು ಕತರಭಾಸಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಮೀ"ತಿ ಪರಿಸಂ ಪವಾರೇಸಿ। **ಅಭಯತ್ಥೇರೋತಿ** ದತ್ತಾಭಯತ್ಥೇರಮಾಹ।

ಧಮ್ಮಾನಂ, ಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ವಿಚಯೋ **ಧಮ್ಮವಿಚಯೋ,** ಸೋ ಏವ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ತಸ್ಸ **ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ।** **"ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ತತ್ಥ **ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ**ತಿ ಕುಸಲಾದೀನಂ ತಂತಂಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣಆದಿಕಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಅವಬುಜ್ಝನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಸೋ ಹಿ ಅವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರತಾಯ "ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತದಾಭೋಗತಾಯ ಆವಜ್ಜನಾಪಿ ತಗ್ಗತಿಕಾ ಏವ, ತಸ್ಸ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪವತ್ತನಂ ಬಹುಲೀಕಾರೋ। **ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭಾವಾಯ। **ವೇಪುಲ್ಲಾಯಾ**ತಿ ವಿಪುಲಭಾವಾಯ। **ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ**ತಿ ಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ।

ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾತಿ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಕಭಾವೋ। ಆಚರಿಯೇ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪಿ ನಿಕಾಯೇ ಸಹ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಯಂ ಯಂ ತತ್ಥ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ, ತಂ ತಂ "ಇದಂ ಭನ್ತೇ ಕಥಂ, ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಅತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ **"ಖನ್ಧಧಾತು…ಪೇ॰… ಬಹುಲತಾ"**ತಿ। **ವತ್ಥೂನಂ ವಿಸದಭಾವಕರಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಸರೀರಂ, ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾನಿ ಚೀವರಾನಿ ಚ "ವತ್ಥೂನೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ, ತಾನಿ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾವಹಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಕರಣಂ ತೇಸಂ ವಿಸದಭಾವಕರಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನದೋಸ**ನ್ತಿ ವಾತಾದಿಉಸ್ಸನ್ನದೋಸಂ। **ಸೇದಮಲಮಕ್ಖಿತ**ನ್ತಿ ಸೇದೇನ ಚೇವ ಜಲ್ಲಿಕಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಸರೀರಮಲೇನ ಚ ಮಕ್ಖಿತಂ। **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸರೀರಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಪೀಳಾವಹಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೇನಾಸನಂ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಪತ್ತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅವಿಸದೇ** ಸತಿ, ವಿಸಯಭೂತೇ ವಾ। ಕಥಂ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ತಾನಿ ವಿಸಯೋ? ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಪವತ್ತನಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನೇವಂ ವುತ್ತಂ। ತೇ ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸು** ನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು। **ಞಾಣಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ತಂ ವತ್ಥುಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇ ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹೋತೀತಿ ನಿಸ್ಸಯಾಪರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ತಂನಿಸ್ಸಿತಾಪರಿಸುದ್ಧಿ ವಿಯ ವಿಸಯಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ವಿಸಯಿನೋ ಅಪರಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮಭಾವಕರಣನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವಕರಣಂ। ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಟುತರಭಾವೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅವಿಸದತಾಯ, ವೀರಿಯಾದೀನಞ್ಚ ಸಿಥಿಲತಾದಿನಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇತರಾನಿ ಮನ್ದಾನೀ"**ತಿ। **ತತೋ**ತಿ ತಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ , ಇತರೇಸಞ್ಚ ಮನ್ದತ್ತಾ। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಂ **ಪಗ್ಗಹೋ,** ಪಗ್ಗಹೋವ ಕಿಚ್ಚಂ **ಪಗ್ಗಹಕಿಚ್ಚಂ,** "ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಾ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ।** ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ, ಯೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ।** ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುನಾ ಯೇನ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಸಯಸಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ **ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ। ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಬಲವತಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ। ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇನ್ತಾನಂ ಸಹಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕರಸತಾವಸೇನೇವ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ತ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ । **ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಉಳಾರತಾದಿಗುಣೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಯಾಥಾವತೋ ವೀಮಂಸನೇನ। ಏವಞ್ಹಿ ಏವಂಧಮ್ಮತಾನಯೇನ ಸಭಾವಸರಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಸವಿಪ್ಫಾರೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ನ ಹೋತಿ "ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋ"ತಿ ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ। ಧುರಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಸದ್ಧಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತೀತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ವಾ, ಯಥಾ ವಾ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। **ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನಾ**ತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ

ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಾಯ ಅನನುಯುಞ್ಜನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ದುವಿಧೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಕಿಚ್ಚುತ್ತರಿಯತೋ, ವೀರಿಯಾದೀನಂ ವಾ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ। ತತ್ಥ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಹಾಪನವಿಧಿ ದಸ್ಸಿತೋ। ದುತಿಯಕಪ್ಪೇ ಪನ ಯಥಾ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ, ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಪಟುಕಿಚ್ಚಭಾವಾವಹೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ತೇಹಿ ಸಮರಸಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ ಹಾಪನವಿಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥೂತಿ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಸತ್ಥು ರೂಪಕಾಯದಸ್ಸನಪ್ಪಸುತೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಾ "ಕಿಂ ತೇ ವಕ್ಕಲಿ ಇಮಿನಾ ಪೂತಿಕಾಯೇನ ದಿಟ್ಠೇನ, ಯೋ ಖೋ ವಕ್ಕಲಿ ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೦೮; ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೮೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೩೦; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೦೦೭; ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ) ಓವದಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಿತೋಪಿ ತಂ ಅನನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಣಾಮಿತೋ ಅತ್ತಾನಂ ವಿನಿಪಾತೇತುಂ ಪಪಾತಟ್ಠಾನಂ ಅಭಿರುಹಿ, ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಯಥಾನಿಸಿನ್ನೋವ ಓಭಾಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ –

"ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಸನ್ನೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪದಂ ಸನ್ತಂ, ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮೧) –

ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ "ಏಹಿ ವಕ್ಕಲೀ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತೇನ ಅಮತೇನೇವ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ। ಸದ್ಧಾಯ ಬಲವಭಾವತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ನ ಓತರತಿ, ತಂ ಞತ್ವಾ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ "ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತಭಾವೇ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಕಿಚ್ಚಾಕರಣೇ।

ಇತರಕಿಚ್ಚಭೇದನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಾದಿಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಹಾಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಹಾಯತಿ, ಏವಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಯತಿ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಯತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ವೀರಿಯಾದಿಭಾವನಾ ವಿಯ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ಏಕಂಸತೋ ಹಾಪೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಪಸ್ಸದ್ಧಆದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಪೇತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ। **ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥೂ**ತಿ ಸುಕುಮಾರಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು। (ಮಹಾವ॰ ೨೪೨; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೦೫) ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀತವನೇ ವಿಹರನ್ತೋ "ಮಮ ಸರೀರಂ ಸುಖುಮಾಲಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನೇವ ಸುಖಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ, ಕಿಲಮೇತ್ವಾಪಿ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ತಂ ಠಾನಚಙ್ಕಮಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಪಧಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಾದತಲೇಸು ಫೋಟೇಸು ಉಟ್ಠಿತೇಸುಪಿ ವೇದನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದಳ್ಹಂ ವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಸತ್ಥಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವೀಣೂಪಮೋವಾದೇನ ಓವದಿತ್ವಾ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನವೀಥಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಗಿಜ್ಝಕೂಟಂ ಗತೋ। ಥೇರೋಪಿ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು ದಸ್ಸೇತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ। **ಸೇಸೇಸುಪೀ**ತಿ ಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ।

ಸಮತನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನೂನಾನಧಿಕಭಾವಂ, ತಥಾ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಧುರಿಯಧಮ್ಮಭೂತಾನಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಾತಿವತ್ತನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಯತೋ ನೇಸಂ ಸಮಧುರತಾಯ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಕೋಸಜ್ಜುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಸಮರಸತಾಯ ಸತಿ

ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪತ್ಥಮ್ಭನತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತದ್ವಯಪಾತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪ್ಪನಾ ಇಜ್ಝತಿ। **"ಬಲವಸದ್ಧೋ"**ತಿಆದಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಯೋ ಬಲವತಿಯಾ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅವಿಸದಞಾಣೋ, ಸೋ ಮುಧಪ್ಪಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸನ್ನೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಸೀದತಿ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ। **ಕೇರಾಟಿಕಪಕ್ಖನ್ತಿ** ಸಾಠೇಯ್ಯಪಕ್ಖಂ **ಭಜತಿ**। ಸದ್ಧಾಹೀನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ "ದೇಯ್ಯವತ್ಥುಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವಿನಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ ಹೇತುಪತಿರೂಪಕೇಹಿ ವಞ್ಚಿತೋ, ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಸುಕ್ಖತಕ್ಕವಿಲುತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ವಚನಂ ನಾದಿಯತಿ ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ **"ಭೇಸಜ್ಜಸಮುಟ್ಠಿತೋ ವಿಯ ರೋಗೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸಮಭಾವೋ ನ ಅತ್ಥಾವಹೋ, ಅನತ್ಥಾವಹೋವ, ಏವಂ, ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸಮಭಾವೋ ನ ಅತ್ಥಾವಹೋ, ಅನತ್ಥಾವಹೋವ, ತಥಾ ನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ, ವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋವಾತಿ। **ಕೋಸಜ್ಜಂ ಅಭಿಭವತಿ,** ತೇನ ಅಪ್ಪನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಭಿಭವತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತದುಭಯನ್ತಿ** ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದ್ವಯಂ, ಸಮಾಧಿವೀರಿಯದ್ವಯಞ್ಚ। **ಸಮಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ** ಸಮರಸಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ।

ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾತಿ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ। **ಏವನ್ತಿ** ಏವಂ ಸನ್ತೇ, ಸದ್ಧಾಯ ಥೋಕಂ ಬಲವಭಾವೇ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದ್ದಹನ್ತೋತಿ** "ಪಥವೀ ಪಥವೀತಿ ಮನಸಿಕರಣಮತ್ತೇನ ಕಥಂ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಅದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತವಿಧಿ ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ಸದ್ಧಂ ಜನೇನ್ತೋ। **ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋತಿ** ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಅವಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೋ। **ಏಕಗ್ಗತಾ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ** ಸಮಾಧಿಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸ। **ಉಭಿನ್ನನ್ತಿ** ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ। ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಮತ್ತತಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ಸಮತಾಯಪೀ"**ತಿ, ಸಮಭಾವೇನಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪನಾತಿ** ಲೋಕಿಯಪ್ಪನಾ। ತಥಾ ಹಿ **"ಹೋತಿಯೇವಾ"**ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಪ್ಪನಾ ಪನ ತೇಸಂ ಸಮಭಾವೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಾ। ಯಥಾಹ "ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನನ್ಧಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೭೦; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೫)।

ಯದಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ, ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮತಾವ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಕಥಂ ಸತೀತಿ ಆಹ **"ಸತಿ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು। ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇಕದೇಸೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಪಞ್ಞಾನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಅಞ್ಞಥಾ ಪೀತಿ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ **"ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕೇನ ಸಮಾಧಿನಾ"** ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ "ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಹೀ"ತಿ। **ಸಾತಿ** ಸತಿ। ಸಬ್ಬೇಸು ರಾಜಕಮ್ಮೇಸು ನಿಯುತ್ತೋ **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಿಕೋ। ತೇನಾತಿ** ತೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಆಹ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಾ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲೀನೇ, ಉದ್ಧತೇ ಚ ಚಿತ್ತೇ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಸಬ್ಬೇ ವಾ ಲೀನೇ, ಉದ್ಧತೇ ಚ ಚಿತ್ತೇ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಅತ್ಥಿಕಾ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ। ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸತಿ ಪಟಿಸರಣಂ ಪರಾಯಣಂ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ। ತೇನಾಹ **"ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಖನ್ಧಾದಿಭೇದೇ ಅನೋಗಾಳ್ಹಪಞ್ಞಾನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಬಾಹುಸಚ್ಚವಸೇನಪಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಸು ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಬುದ್ಧೀನಂ। ಬಹುಸ್ಸುತಸೇವನಾ ಹಿ ಸುತಮಯಞಾಣಾವಹಾ। ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾಸಮಙ್ಗೀಪಿ ಭಾವನಾಮಯಞಾಣೇ ಠಿತತ್ತಾ ಏಕಂಸತೋ ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮಪಞ್ಞಾಸ ಲಕ್ಖಣಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಯ ಉದಯಬ್ಬಯಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ"**ತಿ। ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವವಸೇನ ತಪ್ಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಗಮ್ಭೀರೇಸು ಖನ್ಧಾದೀಸು ಪವತ್ತಾಯ ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಞೇಯ್ಯಂ ತಾದಿಸಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಚರಿತಬ್ಬತೋ **ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಂ,** ತಸ್ಸಾ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಪಭೇದತೋ ಪವತ್ತಿ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಆಹ **"ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಯ ಪಭೇದಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಅರಹಾ ಏವ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋತಿಪಿ ಸೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀ ಹೋತೀ"**ತಿ। ವೀರಿಯಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

“ತತ್ತಂ ಅಯೋಖಿಲಂ ಹತ್ಥೇ ಗಮೇನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೦, ೨೬೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩೬) ವುತ್ತಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ, ದೇವದೂತಸುತ್ತಾದೀಸು ತಸ್ಸ ಆದಿತೋ ವುತ್ತತ್ತಾ ಚ ಆಹ **“ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ”**ತಿ। **ಸಕಟವಹನಾದಿಕಾಲೇತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತದಞ್ಞಮನುಸ್ಸೇಹಿ, ತಿರಚ್ಛಾನೇಹಿ ಚ ವಿಬಾಧಿಯಮಾನಕಾಲಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **“ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರ”**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಪರಾಪರಂ ಪೇತೇಸು ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಾ ಪೇತಾನಂ ಏಕಚ್ಚತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ವಿಯ ತಥಾ ದೀಘಾಯುಕತಾಪಿ ಸಿಯಾತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ “ಕಾಲೋ ನಾಗರಾಜಾ ಚತುನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸ್ಸಪಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ಲಭಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ಯಂ ತಸ್ಸ ಕಪ್ಪಾಯುಕತಾ ವುತ್ತಾ।

ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿನೋತಿ “ವೀರಿಯಾಯತ್ತೋ ಏವ ಸಬ್ಬೋ ಲೋಕುತ್ತರೋ, ಲೋಕಿಯೋ ಚ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ”ತಿ ಏವಂ ವೀರಿಯೇ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನಸೀಲಸ್ಸ। **ಗಮನವೀಥಿ**ನ್ತಿ ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ, ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿ , ಸತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಪರಮ್ಪರಾ ವಾ। ಸಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಟ್ಟನಿಯ್ಯಾನಾಯ ಗನ್ತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪದಾತಿ ಕತ್ವಾ **ಗಮನವೀಥಿ** ನಾಮ। **ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲೋತಿ** ಯಥಾ ತಥಾ ಕಾಯಸ್ಸ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಪ್ಪಸುತೋ। **ಪಿಣ್ಡ**ನ್ತಿ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಂ। ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಸ್ಸ ಕರಣೇನ ಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪೂಜನಾ **ಪಿಣ್ಡಾಪಚಾಯನಂ**।

ನೀಹರನ್ತೋತಿ ಪತ್ತಥವಿಕತೋ ನೀಹರನ್ತೋ। **ತಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾತಿ** ತಂ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ವಚನಂ ಅತ್ತನೋ ವಸನಪಣ್ಣಸಾಲದ್ವಾರೇ ಠಿತೋವ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನ ಸುತ್ವಾ। ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿ, ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ಇಮಾ **ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ**। **ದಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀತಿ** “ತಯಿ ಕತೇನ ದಾನಮಯೇನ, ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಮಯೇನ ಚ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಖೇತ್ತವಿಸೇಸಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ಅನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ದಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀ”ತಿ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಸಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಾತಿ** “ಅಕಿಚ್ಛೇನೇವ ಮಯಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತ”ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸಾನೇ ಸಞ್ಜಾತಪಾಮೋಜ್ಜವಸೇನ ಸಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏವ।

ವಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನನ್ತಿ ಜಾತಿಧಮ್ಮಕುಲಧಮ್ಮಾದಿಲಙ್ಘನೇನ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಂ। **ಏವಂ** ಯಥಾ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಪುತ್ತೋ ತಾಯ ಏವ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕುಲಸನ್ತಾನತೋ ಬಾಹಿರೋ ಹುತ್ವಾ ಪಿತು ಸನ್ತಿಕಾ ದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ನ ಭಾಗೀ, **ಏವಂ**। **ಕುಸೀತೋಪಿ** ತೇನ ಕುಸೀತಭಾವೇನ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ ಲದ್ಧಬ್ಬಅರಿಯಧನದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ನ ಭಾಗೀ। **ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋವ ಲಭತಿ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ। ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋತಿ ಯೋಜನಾ, ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

ಮಹಾತಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಮಹನ್ತೋ ವಿಪುಲೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಗುಣಮಹತ್ತಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಕಮ್ಪನೇನ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸತ್ಥುನೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗಮೇನ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸಭಾವೋ ಸಮ್ಪಜಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಾಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಲಸಾನಂ ಭಾವನಾಯ ನಾಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲಾನಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಾದಿಅನುಯುಞ್ಜನಕಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ದೂರತೋ ವಜ್ಜನಾ **ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ**। “ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨೩; ೩.೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಮಹಾನಿ॰ ೧೬೧) ಭಾವನಾರದ್ಧವಸೇನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾನಂ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಾನಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಾ **ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ**। ತೇನಾಹ **“ಕುಚ್ಛಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೬೪) ಪನ ಜಾತಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಇದಂ

ದ್ವಯಂ ನ ಗಹಿತಂ, ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನತಾ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಗಹಿತಂ। ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಏವ **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ** ಗಹಿತಾ ಹೋತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ವೀರಿಯಾಯತ್ತತಾದಸ್ಸನಭಾವತೋ। **ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ** ತದಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಏವ ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ, ವೀರಿಯುಪ್ಪಾದನೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಮೇವ। ತತ್ಥ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನ-ತದಧಿಮುತ್ತತಾಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಪಚ್ಚಯೂಪಸಂಹಾರವಸೇನ, ಅಪಾಯಭಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಯೋ ಸಮುತ್ತೇಜನವಸೇನ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಪೀತಿ ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪೀತಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣಸಭಾಗಹೇತುಭಾವತೋ **"ಪೀತಿಯೇವ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ಬಹುಸೋ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪುಥುತ್ತಂ ಉಪಾದಾಯ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ। ಯಥಾ ಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ **ತಸ್ಸಾ ಉಪ್ಪಾದಕಮನಸಿಕಾರೋ**।

"ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೩) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ"**ತಿ। **ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋತಿ** ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ। ಧಮ್ಮಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಯೋಜನಾ, ಏವಂ ಸೇಸಅನುಸ್ಸತೀಸು। ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತನ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯಞ್ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾಪಿ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಭಾವೇನ ತಗ್ಗತಿಕತ್ತಾ। ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಪ್ಪದೇಸವೂಪಸಮೇಪಿ ನಿಪ್ಪದೇಸವೂಪಸಮೇ ವಿಯ ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತಿತೋ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೋ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಆವಹನ್ತೋ ತಥಾರೂಪಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ…ಪೇ॰… ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸಾಪೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ "ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ ಕಿಲೇಸಾ"ತಿ ಪಾಠೋ। ತೇ ಹಿ ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೋ, ಯಸ್ಮಾ ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನೇಸಂ ಅಸಮುದಾಚಾರಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಯೋಜನಾ । ನ ಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿ ಯುತ್ತಾ। ಪಸಾದನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು ಪಸಾದಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಥೂಸಸಮಹದಯತಾ ಲೂಖತಾ, ಸಾ ತತ್ಥ ಆದರಗಾರವಾಕರಣೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಸಂಸೂಚಿತಲೂಖಭಾವೇ"**ತಿ।

ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಏವ ಯಥಾವುತ್ತಬೋಧಿಅಙ್ಗಭೂತೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ತಸ್ಸ **ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ** ಏವಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪಣೀತಭೋಜನಸೇವನತಾತಿ ಪಣೀತಸಪ್ಪಾಯಭೋಜನಸೇವ ನತಾ । **ಉತುಇರಿಯಾಪಥಸುಖ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸಪ್ಪಾಯಉತುಇರಿಯಾಪಥಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಞ್ಹಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇವಿಯಮಾನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಕಲ್ಲತಾಪಾದನವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಲ್ಲತಂ ಆವಹನ್ತಂ ದುವಿಧಾಯಪಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ। ಅಹೇತುಕಂ ಸತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ, ಇಸ್ಸರಾದಿವಿಸಮಹೇತುಕನ್ತಿ ಪನ ಅಯಂ ದುತಿಯೋ। ಏತೇ ಉಭೋ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮುನಾ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಪಯೋಗೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ **ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗತಾ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಹಾಯ ಸಾರದ್ಧಕಾಯತಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯತಾಯ ಕಾರಣಂ ಹೋನ್ತೀ ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯಂ ಆವಹತಿ, ಏತೇನೇವ ಸಾರದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾನಂ ತದಾವಹನತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಥಾಸಮಾಹಿತಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೋ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಸಮಥೋ ಏವ **ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ**। ನಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಪರಿಬ್ಭಮನೇನ ವಿವಿಧಂ ಅಗ್ಗಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಬ್ಯಗ್ಗೋ,** ವಿಕ್ಖೇಪೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಅನವಟ್ಠಾನರಸೋ, ಭನ್ತತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಚ ವುತ್ತೋ, ಏಕಗ್ಗತಾಭಾವತೋ ಬ್ಯಗ್ಗಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ **ಅಬ್ಯಗ್ಗೋ,** ಸಮಾಧಿ। ಸೋ ಏವ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಅವಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠೇನ ಚ ಅಬ್ಯಗ್ಗನಿಮಿತ್ತ"**ನ್ತಿ।

ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ ಚ ಪಞ್ಞಾವಹಾ ವುತ್ತಾ, ಸಮಾಧಾನಾವಹಾಪಿ ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಾಧಾನಾವಹಭಾವೇನೇವ ಪಞ್ಞಾವಹಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ವತ್ಥುವಿಸದ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ।

ಕರಣಭಾವನಾಕೋಸಲ್ಲಾನಂ ಅವಿನಾಭಾವತೋ, ರಕ್ಖನಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಚ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ **"ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ನಾಮ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಕುಸಲತಾ"** ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಕೋಸಲ್ಲಂ ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ಏವಾತಿ। **ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಂ , ಪಮೋದವೇಕಲ್ಲಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಲೀನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಲಯಾಪತ್ತಿತೋ ಸಮುದ್ಧರಣಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಲೀನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಸಮುಟ್ಠಾಪಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲಿತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಗೋಮಯಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಕಟ್ಠಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಮುಖವಾತಞ್ಚ ದದೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಪಂಸುಕೇನ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲಿತುನ್ತಿ। ಏವಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾಸಮುಟ್ಠಾಪನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಅನನ್ತರಂ ವಿಭಾವಿತಾ ಏವ। **ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಬಲವತಂ, ಪಮೋದುಬ್ಬಿಲಾವನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಉದ್ಧತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಉದ್ಧತಾಪತ್ತಿತೋ ನಿಸೇಧನಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಉದ್ಧತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುವೂಪಸಮಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅಲ್ಲಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ...ಪೇ॰... ಪಂಸುಕೇನ ಚ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುನ್ತಿ। ಏವಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾಸಮುಟ್ಠಾಪನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತತ್ಥ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾ ಏವ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ವಕ್ಖತಿ। **ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಅಪ್ಪಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ದಾನಂ ಅಲೋಭಪಧಾನಂ, ಸೀಲಂ ಅದೋಸಪಧಾನಂ, ಏವಂ ಭಾವನಾ ಅಮೋಹಪಧಾನಾ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಪಞ್ಞಾ ನ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ತದಾ ಭಾವನಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಾವಹಾ ನ ಹೋತಿ, ಅನಭಿಸಙ್ಖತೋ ವಿಯ ಆಹಾರೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿರುಚಿಂ ನ ಜನೇತಿ, ತೇನ ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ

ಭಾವನಾಯ ಸಮ್ಮದೇವ ಅವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಸಮಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತಿ, ತೇನಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗ...ಪೇ॰... ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಂವೇಗುಪ್ಪಾದನಂ, ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನಞ್ಚ ತಿಕಿಚ್ಛನನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಟ್ಠ ಸಂವೇಗವತ್ಥೂನೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾನಿ ಯಥಾರಹಂ ಸುಗತಿಯಂ, ದುಗ್ಗತಿಯಞ್ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ತದಞ್ಞಮೇವ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಾದಿಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಬಾಧನಾದಿಹೇತುಕಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವನಿಸ್ಸಿತಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅತೀತೇ ಅನಾಗತೇ ಚ ಕಾಲೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾನಿ। ಯೇ ಪನ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರೂಪಜೀವಿನೋ, ತತ್ಥ ಚ ಉಟ್ಠಾನಫಲೂಪಜೀವಿನೋ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಜೀವಿಕಾದುಕ್ಖಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಸಂವೇಗವತ್ಥು ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಯೇ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ**ತಿ ಅಯಂ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಸಮಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಂವೇಗಜನನವಸೇನ ಚೇವ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಹಂಸನಾ, ಸಂವೇಗಜನನಪುಬ್ಬಕಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ ತೋಸನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮಾತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿರಹೇನ, ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಸಮಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾವನಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ। **"ಅಲೀನ"**ನ್ತಿಆದೀಸು ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅಲೀನಂ,** ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅನುದ್ಧತಂ,** ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಉಪಸಮಸುಖಾಧಿಗಮೇನ ಚ **ಅನಿರಸ್ಸಾದಂ,** ತತೋ ಏವ **ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ**। ತತ್ಥ ಅಲೀನತಾಯ ಪಗ್ಗಹೇ, ಅನುದ್ಧತತಾಯ ನಿಗ್ಗಹೇ, ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ ನ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅಲೀನಾನುದ್ಧತತಾ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ, ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ, ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವಾ **ಅಲೀನಂ ಅನುದ್ಧತಂ**। ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ **ಅನಿರಸ್ಸಾದ**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಯೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತಾ**ತಿ ಅಯಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಸಮಯೇ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಅಬ್ಯಾವಟತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪೇಕ್ಖನಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಚ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಮಾಧಾನ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಮಾಹಿತಭಾವಸಾಧನಂ ಏವಾತಿ ತತ್ಥ ಸಮಧುರಭಾವೇನಾಹ **"ಉಪಚಾರಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ವಾ"**ತಿ।

ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನುರೋಧವಿರೋಧವಿಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸಿಜ್ಝನತೋ, ಅಸತಿ ಚ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ। ಸೋ ಚ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ ವಿಸಯವಸೇನ ದುವಿಧೋತಿ ಆಹ **"ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತತಾ"**ತಿ। ತದುಭಯೇ ಚ ವಿರುಜ್ಝನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾಯ ಏವ ದೂರೀಕತನ್ತಿ ಅನುರುಜ್ಝನಸ್ಸೇವ ಪಹಾನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಕೇಲಾಯನಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ"**ತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಹಿ ವಿಸೇಸತೋ ರಾಗೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ತಥಾ ಚಾಹ "ಉಪೇಕ್ಖಾ ರಾಗಬಹುಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೬೭)। **ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ, ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ದ್ವೀಹೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸಮಾನತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಸಙ್ಖ್ಯಾ ಏವೇತ್ಥ ಸಮಾನಾ, ನ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮಾನನ್ತಿ। **ಅಸ್ಸಾಮಿಕಭಾವೋ** ಅನತ್ತನಿಯತಾ। ಸತಿ ಹಿ ಅತ್ತನಿ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಚೀವರಂ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಿಯಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಸೋ ಪನ ಕೋಚಿ ನತ್ಥೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನದ್ಧನಿಯ**ನ್ತಿ ನ ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮಂ ನ ಚಿರಟ್ಠಾಯಿ, ಇತ್ತರಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾವಕಾಲಿಕ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ।

ಮಮಾಯತೀತಿ ಮಮತ್ತಂ ಕರೋತಿ "ಮಮಾ"ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಮಮಾಯನ್ತಾತಿ ಮಾನಂ ದಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತಾ।

ಅಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನದೇಸನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗವಸೇನ ದೇಸಿತಾತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಸತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ**”ನ್ತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುಸಚ್ಚಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೩೮೭. **ಯಥಾಸಭಾವತೋ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತೋ। ಬಾಧನಕ್ಖಣತೋ ಯೋ ಯೋ ವಾ ಸಭಾವೋ ಯಥಾಸಭಾವೋ, ತತೋ, ರುಪ್ಪನಾದಿ ಕಕ್ಖಳಾದಿಸಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜನಿಕಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕ**ನ್ತಿ ಪವತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಜನಿಕಂ ನಿಮಿತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಂ। **ಪುರಿಮತಣ್ಹ**ನ್ತಿ ಯಥಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಪುರೇತರಂ ಸಿದ್ಧಂ ತಣ್ಹಂ। ಸಿದ್ಧೇ ಹಿ ಕಾರಣೇ ತಸ್ಸ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿ। ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋತಿ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಂ, ಸಮುದಯೋ ಚಾತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ, ತದುಭಯಂ ನ ಪವತ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ,** ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತು। ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತೀತಿ ದುಕ್ಖಪರಿಜಾನನೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತಂ **ದುಕ್ಖಪರಿಜಾನನಂ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದುಕ್ಖಸಚ್ಚನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೩೮೮. **ಏವಂ ವುತ್ತಾ**ತಿ ಏವಂ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ವುತ್ತಾ। **ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಪರಿಯಾದಾನವಚನಂ** ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಆಮೇಡಿತನಿದ್ದೇಸಭಾವತೋ। **ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ**ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ನಿಕಾಯೇ, ಸತ್ತಘಟೇ ಸತ್ತಸಮೂಹೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ದೇವಮನುಸ್ಸಾದಿಭೇದಾಸು ಹಿ ಗತೀಸು ಭುಮ್ಮದೇವಾದಿಖತ್ತಿಯಾದಿಹತ್ಥಿಆದಿಖುಪ್ಪಿಪಾಸಿಕಾದಿತಂತಂಜಾತಿವಿಸಿಟ್ಠೋ ಸತ್ತಸಮೂಹೋ ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಖನ್ಧಾನಂ ಪಠಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಜಾತೀತಿ ಕತ್ವಾ “ಜನನಂ ಜಾತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಸ್ವಾಯಂ ಉಪ್ಪಾದವಿಕಾರೋ ಅಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನೋ ಯೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ತೇ ತೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸವಿಕಾರಾನ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸವಿಕಾರಾನ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಾದಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿಕಾರೇನ ಸವಿಕಾರಾನಂ। ಜಾತಿಆದೀನಿ ಹಿ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕಾರವಿಸೇಸಾತಿ। “**ಉಪಸಗ್ಗಮಣ್ಡಿತವೇವಚನ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಕೇವಲಂ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದವಡ್ಢನಂ ಕತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅನುಪವಿಟ್ಠಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಅಣ್ಡಕೋಸಂ, ವತ್ಥಿಕೋಸಞ್ಚ ಓಗಾಹನಾಕಾರೇನ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನಾ**ತಿ ಆಯತನಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಸಂಸಿದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತೇನ।

ಅಥ ವಾ **ಜನನಂ ಜಾತೀ**ತಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನಂ ಜಾತಿಮಾಹ। **ಸಞ್ಜಾತೀ**ತಿ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾಯತನಂ। ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾ ಹಿ ಜಾತಿ ಸಞ್ಜಾತಿ। **ಓಕ್ಕಮನಟ್ಠೇನ ಓಕ್ಕನ್ತೀ**ತಿ ಅಣ್ಡಜಜಲಾಬುಜವಸೇನ ಜಾತಿ। ತೇ ಹಿ ಅಣ್ಡಕೋಸಂ, ವತ್ಥಿಕೋಸಞ್ಚ ಓಕ್ಕಮನ್ತಾ ಪವಿಸನ್ತಾ ವಿಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತನಟ್ಠೇನ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀ**ತಿ ಸಂಸೇದಜಓಪಪಾತಿಕವಸೇನ। ತೇ ಹಿ ಪಾಕಟಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ **ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ**। “ಜನನಂ ಜಾತೀ”ತಿಆದಿ ಆಯತನವಸೇನ, ಯೋನಿವಸೇನ ಚ ದ್ವೀಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಜಾತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। “ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ…ಪೇ॰… ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀ”ತಿ ಸತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ**। **ಪಾತುಭಾವೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ “ಆಯತನಾನಂ ಪಟಿಲಾಭೋ”ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಪರಮತ್ಥಕಥಾತಿ। **ಏಕವೋಕಾರಭವಾದೀಸೂ**ತಿ ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸು। **ತಸ್ಮಿಂ** ಖನ್ಧಾನಂ ಪಾತುಭಾವೇ **ಸತಿ**। **ಆಯತನಾನಂ ಪಟಿಲಾಭೋ**ತಿ ಏಕಚತುವೋಕಾರಭವೇಸು ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ ವಸೇನ, ಸೇಸೇಸು ರೂಪಧಾತುಯಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ,

ಕಾಮಧಾತುಯಂ ವಿಕಲಾವಿಕಲಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಸೇನ ಸತ್ತನ್ನಂ, ನವನ್ನಂ, ದಸನ್ನಂ, ಪುನದಸನ್ನಂ, ಏಕಾದಸನ್ನಞ್ಚ ಆಯತನಾನಂ ವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಾತುಭವನ್ತಾನೇವ,** ನ ಕುತೋಚಿ ಆಗತಾನಿ। **ಪಟಿಲದ್ಧಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ** ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। **ಆಯತನಾನಂ ಪಟಿಲಾಭೋ**ತಿ ವಾ ಆಯತನಾನಂ ಅತ್ತಲಾಭೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೩೮೯. ಸಭಾವನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಸರೂಪನಿದ್ದೇಸೋ। ಸರೂಪಞ್ಚೇತಂ ಜಿಣ್ಣತಾಯ, ಯದಿದಂ "ಜರಾ"ತಿ, "ವಯೋಹಾನೀತಿ ವಾ। ಜೀರಣಮೇವ **ಜೀರಣತಾ,** ಜೀರನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಆಕಾರೋ **ತಾ**-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಆಕಾರಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ। **ಖಣ್ಡಿತದನ್ತಾ ಖಣ್ಡಿತಾ ನಾಮ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। ಯಸ್ಸ ವಿಕಾರಸ್ಸ ವಸೇನ ಸತ್ತೋ "ಖಣ್ಡಿತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ **ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಂ**। ತಥಾ ಪಲಿತಾನಿ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ "ಪಲಿತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ **ಪಾಲಿಚ್ಚಂ**। ವಲಿತ್ತಚತಾಯ ವಾ ವಲಿ ತಚೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ವಲಿತ್ತಚೋ।**

ಫಲೂಪಚಾರೇನಾತಿ ಫಲವೋಹಾರೇನ।

೩೯೦. ಚವನಮೇವ **ಚವನತಾ,** ಚವನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಆಕಾರೋ **ತಾ**-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ। **ಖನ್ಧಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇನೇವ ಭೇದೇನ ನಿರೋಧನಂ **ಅದಸ್ಸನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭೇದೋ ಅನ್ತರಧಾನಂ** ಮರಣಂ। **ಮಚ್ಚುಮರಣ**ನ್ತಿ ಮಚ್ಚುಸಙ್ಖಾತಂ ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಭೂತಂ ಮರಣಂ। ತೇನಾಹ **"ನ ಖಣಿಕಮರಣ"**ನ್ತಿ। "ಮಚ್ಚು ಮರಣ"ನ್ತಿ ಸಮಾಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಯೋ "ಮಚ್ಚೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಭೇದೋ, ಯಞ್ಚ ಮರಣಂ ಪಾಣಚಾಗೋ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮರಣನ್ತಿ ವಿಸುಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ನ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಕಾಲಕಿರಿಯಾ**ತಿ ಮರಣಕಾಲೋ, ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯತ್ತಾ ವಿಸೇಸೇನ "ಕಾಲೋ"ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ತಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾ, ಅತ್ಥತೋ ಚುತಿಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ, ಕಾಲಸ್ಸ ವಾ ಅನ್ತಕಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾತಿ ಯಾ ಲೋಕೇ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಾ ಚುತಿ, ಮರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾವ** "ಯಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಅಯಂ ಪರಮತ್ಥಕಥಾ** ಪರಮತ್ಥತೋ ಲಬ್ಭಮಾನಾನಂ ರುಪ್ಪನಾದಿಸಭಾವಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿನಸ್ಸನಜೋತನಾಭಾವತೋ।

ಅತ್ತಾತಿ ಭವತಿ ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತನ್ತಿ **ಅತ್ತಭಾವೋ,** ಖನ್ಧಸಮೂಹೋ, ತಸ್ಸ **ನಿಕ್ಖೇಪೋ** ನಿಕ್ಖಿಪನಂ, ಪಾತನಂ ವಿನಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**ಪನ **"ಮರಣಂ ಪತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ ನಿಕ್ಖೇಪಹೇತುತಾಯ ಪತನಂ "ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ಫಲೂಪಚಾರೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದೋ"ತಿ ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸಮೂಹಸ್ಸ ವಿನಾಸಜೋತನಾತಿ ಏಕದೇಸತೋ ಪರಮತ್ಥಕಥಾ, "ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದೋ"ತಿ ಪನೇತ್ಥ ನ ಕೋಚಿ ವೋಹಾರಲೇಸೋ ಪೀತಿ ಆಹ **"ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಮರಣ"**ನ್ತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಸ ಖನ್ಧಭೇದಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ "ತಿಸ್ಸೋ ಮತೋ, ಫುಸ್ಸೋ ಮತೋ"ತಿ ವೋಹಾರೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಭೇದೋ ಖನ್ಧಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ "ಸಮ್ಮುತಿಮರಣ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ ಆಹ **"ಏತದೇವ ಸಮ್ಮುತಿಮರಣನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಮೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಸಬ್ಬಸೋ ಪಬನ್ಧಸಮುಚ್ಛೇದೋ ಹಿ ಸಮುಚ್ಛೇದಮರಣನ್ತಿ।

೩೯೧. **ಬ್ಯಸನೇನಾ**ತಿ ಅನತ್ಥೇನ। "ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೨೦) ವಿಯ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ದುಕ್ಖಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। ಸೋಚನನ್ತಿ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬತಾಯ **ಸೋಚನಲಕ್ಖಣೋ।** ಸೋಚಿತಸ್ಸ ಸೋಚನಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಭಾವೋ **ಸೋಚಿತಭಾವೋ। ಅಬ್ಭನ್ತರೇ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅನ್ತೋ। ಅತ್ತನೋ ಲೂಖಸಭಾವತಾಯ ಸೋಸೇನ್ತೋ। ಥಾಮಗಮನೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಸೋಸನವಸೇನ **ಪರಿಸೋಸೇನ್ತೋ।**

೩೯೨. **"ಆದಿಸ್ಸ ಆದಿಸ್ಸ ದೇವನ್ತಿ ಪರಿದೇವನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಆದೇವೋ"**ತಿ ಆದೇವನ-ಸದ್ದಂ ಕತ್ವಾ ಅಸ್ಸುಮೋಚನಾದಿವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತಬ್ಬಿಕಾರಾಪತ್ತಿಯಾ ಸೋ ಸದ್ದೋ ಕಾರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ। **ತಂ ತಂ ವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ತಂ ತಂ ಗುಣಂ। **ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಆದೇವಪರಿದೇವಸ್ಸೇವ। **ಭಾವನಿದ್ದೇಸಾ**ತಿ "ಆದೇವಿತತ್ತಂ ಪರಿದೇವಿತತ್ತ"ನ್ತಿ ಭಾವನಿದ್ದೇಸಾ।

೩೯೩. ನಿಸ್ಸಯಭೂತೋ ಕಾಯೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕಾಯಿಕಂ**। ತೇನಾಹ **"ಕಾಯಪಸಾದವತ್ಥುಕ"**ನ್ತಿ। ದುಕ್ಕರಂ ಖಮನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದುಕ್ಖಮನಂ,** ಸೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ ಸಭಾವೋತಿ **ದುಕ್ಖಮನಟ್ಠೋ,** ತೇನ। ಸಾತವಿಧುರತಾಯ **ಅಸಾತಂ**।

೩೯೪. ಚೇತಸಿ ಭವನ್ತಿ **ಚೇತಸಿಕಂ,** ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಯುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತ"**ನ್ತಿ।

೩೯೫. ಸಬ್ಬವಿಸಯಪಟಿಪತ್ತಿನಿವಾರಣವಸೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಸೀದನಂ **ಸಂಸೀದನಂ**। ಉಟ್ಠಾತುಮ್ಪಿ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಕರಣವಸೇನ ಅತಿಬಲವಂ, ವಿರೂಪಂ ವಾ ಸೀದನಂ **ವಿಸೀದನಂ**। **ಚಿತ್ತಕಿಲಮಥೋ**ತಿ ವಿಸೀದನಾಕಾರೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಖೇದೋ। **ಉಪಾಯಾಸೋ,** ಸಯಂ ನ ದುಕ್ಖೋ ದೋಸತ್ತಾ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನಧಮ್ಮನ್ತರತ್ತಾ ವಾ। ಯೇ ಪನ ದೋಮನಸ್ಸಮೇವ "ಉಪಾಯಾಸೋ"ತಿ ವದೇಯ್ಯುಂ, ತೇ "ಉಪಾಯಾಸೋ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ, ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ"ತಿ (ಧಾತು॰ ೨೪೯)। ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾ। **ಉಪ**-ಸದ್ದೋ ಭುಸತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಬಲವತರಂ ಆಯಾಸೋ ಉಪಾಯಾಸೋ"**ತಿ। ಧಮ್ಮಮತ್ತತಾದೀಪನೋ **ಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ** ಧಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕತ್ತುಅಭಾವಜೋತನೋ, ಅಸತಿ ಚ ಕತ್ತರಿ ತೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ, ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತತ್ತನಿಯಾಭಾವದೀಪಕಾಭಾವನಿದ್ದೇಸಾ"**ತಿ।

೩೯೮. **ಜಾತಿಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ ಪಕತಿಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಜಾತಿಸಭಾವಾನ"**ನ್ತಿ, ಜಾಯನಪಕತಿಕಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಮಗ್ಗಭಾವನಿಚ್ಛಾಹೇತುಕತಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ತಾದಿಸಂ ಇಚ್ಛಂ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ **"ವಿನಾ ಮಗ್ಗಭಾವನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಅಪರೋ ನಯೋ **ನ ಖೋ ಪನೇತ**ನ್ತಿ ಯಮೇತಂ "ಅಹೋ ವತ ಮಯಂ ನ ಜಾತಿಧಮ್ಮಾ ಅಸ್ಸಾಮ, ನ ಚ ವತ ನೋ ಜಾತಿ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಹೀನಸಮುದಯೇಸು ಅರಿಯೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಅಜಾತಿಧಮ್ಮತ್ತಂ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇಸು ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಜಾತಿಯಾ ಅನಾಗಮನಂ ಇಚ್ಛಿತಂ, ತಂ ಇಚ್ಛನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ವಿನಾ ಅಪ್ಪತ್ತಬ್ಬತೋ , ಅನಿಚ್ಛನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಭಾವನಾಯ ಪತ್ತಬ್ಬತೋ ನ ಇಚ್ಛಾಯ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ವಕ್ಖಮಾನತ್ಥಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಉಪರಿ ಸೇಸಾನಿ ಉಪಾದಾಯ ಪಿ-ಕಾರೋ"**ತಿ। **ಯನ್ತಿ** ಹೇತುಅತ್ಥೇ ಕರಣೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇನಪಿ ಧಮ್ಮೇನಾ"**ತಿ। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ , ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಭಾವೋ ಏತ್ಥ ಹೇತು ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತನ್ತಿ** ವಾ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಅಲಬ್ಭನಂ, ಏವಮೇತ್ಥ **"ಯಮ್ಪೀತಿ ಯೇನಪೀ"**ತಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಯದಾ ಪನ **ಯಂ**-ಸದ್ದೋ "ಇಚ್ಛ"ನ್ತಿ ಏತಂ ಅಪೇಕ್ಖತಿ, ತದಾ ಅಲಾಭವಿಸಿಟ್ಠಾ ಇಚ್ಛಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಯದಾ ಪನ "ನ ಲಭತೀ"ತಿ ಏತಂ ಅಪೇಕ್ಖತಿ, ತದಾ ಇಚ್ಛಾವಿಸಿಟ್ಠೋ ಅಲಾಭೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞೋ ಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥಿ, ತಥಾಪಿ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯವತ್ಥುಗತಾ ಇಚ್ಛಾವ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ "ಜರಾಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇಸು ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

ಸಮುದಯಸಚ್ಚನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೪೦೦. **ಪುನಬ್ಭವಕರಣಂ ಪುನೋಬ್ಭವೋ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಮನೋ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ಪುರಿಮಪದಸ್ಸ ಓ-ಕಾರನ್ತತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ **ಇಕ**-ಸದ್ದೇನ ಗಮಿತತ್ಥತ್ತಾ ಕಿರಿಯಾವಾಚಕಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯಥಾ "ಅಸೂಪಭಕ್ಖನಸೀಲೋ ಅಸೂಪಿಕೋ"ತಿ। **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** ಪನ "ಪುನಬ್ಭವಂ ದೇತಿ, ಪುನಬ್ಭವಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ ಪೋನೋಬ್ಭವಿಕಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೩) ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಸೋ "ತದ್ಧಿತಾ" ಇತಿ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸತೋ, ವಿಚಿತ್ತತ್ತಾ ವಾ ತದ್ಧಿತವುತ್ತಿಯಾ, ಅಭಿಧಾನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ವಾ ತದ್ಧಿತಾನಂ ತೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೇಸು ಪೋನೋಬ್ಭವಿಕಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ಸಮ್ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮುನಾ ಸಹಜಾತಾ ಪುನಬ್ಭವಂ ದೇತಿ, ಅಸಹಜಾತಾ ಕಮ್ಮಸಹಾಯಭೂತಾ ಪುನಬ್ಭವಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ದುವಿಧಾಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ನನ್ದನಟ್ಠೇನ, ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ

ಚ **ನನ್ದೀರಾಗೋ,** ಯೋ ಚ ನನ್ದೀರಾಗೋ, ಯಾ ಚ ತಣ್ಹಾಯನಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾ, ಉಭಯಮೇತಂ ಏಕತ್ಥಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನನ್ತಿ ತಣ್ಹಾ "**ನನ್ದೀರಾಗೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ಥತೋ ಏಕತ್ತಮೇವ ಗತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತಬ್ಭಾವತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ **ಸಹ**-ಸದ್ದೋ "ಸನಿದಸ್ಸನಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೯) ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ **ನನ್ದೀರಾಗಸಹಗತಾತಿ** ನನ್ದೀರಾಗಭಾವಂ ಗತಾ ಸಬ್ಬಾಸುಪಿ ಅವತ್ಥಾಸು ನನ್ದೀರಾಗಭಾವಸ್ಸ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ವತ್ತನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ರಾಗಸಮ್ಬನ್ಧೇನ **ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ವುತ್ತಂ। ರೂಪಾರೂಪಭವರಾಗಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಕಾಮಭವೇ ಏವ ಭವಪತ್ಥನುಪ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪಿಯರೂಪೇ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ "**ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತಿವಸೇನ "**ನಿವಿಸತೀ**"ತಿ। ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾನುಸಯವಸೇನ ವಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿವೇಸಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಸಮ್ಪತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸಸೋಭಗ್ಗೇ, ದೇವತ್ತೇ ಚ। **ಅತ್ತನೋ ಚಕ್ಖು**ನ್ತಿ ಸವತ್ಥುಕಂ ಚಕ್ಖುಂ ವದತಿ, ಸಪಸಾದಂ ವಾ ಮಂಸಪಿಣ್ಡಂ। **ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಪಞ್ಚಪಸಾದ**ನ್ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಸುಪ್ಪಸನ್ನನೀಲಪೀತಲೋಹಿತಕಣ್ಹಓದಾತವಣ್ಣವನ್ತಂ। **ರಜತಪನಾಳಿಕಂ ವಿಯ** ಛಿದ್ದಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಓದಾತತ್ತಾ। **ಪಾಮಙ್ಗಸುತ್ತಂ ವಿಯ** ಆಲಮ್ಬಕಣ್ಣಬದ್ಧಂ। ತುಙ್ಗಾ ಉಚ್ಚಾ ದೀಘಾ ನಾಸಿಕಾ **ತುಙ್ಗನಾಸಾ,** ಏವಂ **ಲದ್ಧವೋಹಾರಂ** ಅತ್ತನೋ **ಘಾನಂ**। "ಲದ್ಧವೋಹಾರಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ತುಙ್ಗಾ ನಾಸಾ ಯೇಸಂ ತೇ **ತುಙ್ಗನಾಸಾ,** ಏವಂ **ಲದ್ಧವೋಹಾರಾ** ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ **ಘಾನ**ನ್ತಿ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। **ಜಿವ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಮಞ್ಞನ್ತಿ** ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನತೋ, ಕಿಚ್ಚತೋ ಚ। **ಕಾಯಂ...ಪೇ॰... ಮಞ್ಞನ್ತಿ** ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಮನಂ...ಪೇ॰... ಮಞ್ಞನ್ತಿ** ಅತೀತಾದಿಅತ್ಥಚಿನ್ತನಸಮತ್ಥಂ। **ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧಾನಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಞ್ಚ ಸರೀರಗನ್ಧಾದೀನಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ವಿಲೇಪನಗನ್ಧಾದೀನಿ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಯದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಹೋತಿ, ತದಾ ಏತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಗಹಿತಾ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾ ಲಕ್ಖಣಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ, ವಿಸಯವಿಸಿಟ್ಠಾ ಚ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಭಾವೇನ। ನ ಹಿ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸೇಹಿ ನಾನತ್ತವೋಹಾರೋ ನ ಹೋತೀತಿ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾತಿ** ವಾ ಅನಿಚ್ಛಿತೋ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹೇತುಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ, **ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ನಿಚ್ಛಿತೋ ಫಲಭಾವೇನ ಯದಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಹೋತಿ, ಏತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ।

ನಿರೋಧಸಚ್ಚನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೪೦೧. "ಸಬ್ಬಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನವೇವಚನಾನೇವಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ "**ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಆಗಮ್ಮಾ**ತಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ। ನಿಬ್ಬಾನಹೇತುಕೋ ಹಿ ತಣ್ಹಾಯ ಅಸೇಸವಿರಾಗನಿರೋಧೋ। ಖಯಗಮನವಸೇನ **ವಿರಜ್ಜತಿ**। ಅಪ್ಪವತ್ತಿಗಮನವಸೇನ **ನಿರುಜ್ಝತಿ**। ಅನಪೇಕ್ಖತಾಯ ಚಜನವಸೇನ, ಹಾನಿವಸೇನ ವಾ **ಚಜೀಯತಿ**। ಪುನ ಯಥಾ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ತಥಾ ದೂರ ಖಿಪನವಸೇನ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯತಿ**। ಬನ್ಧನಭೂತಾಯ ಮೋಚನವಸೇನ **ಮುಚ್ಚತಿ**। ಅಸಂಕಿಲೇಸವಸೇನ **ನ ಅಲ್ಲೀಯತಿ**। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಏಕಮೇವ ಸಮಾನಂ ನಾನಾನಾಮೇಹಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಪಟಿಪಕ್ಖನಾನತಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಏಕಮೇವ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮವಿಧುರಸಭಾವತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನಾಮಾನಿಪಿ ಗುಣನೇಮಿತ್ತಿಕತ್ತಾ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮವಿಧುರಾನೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಾನಂ ನಾಮಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನಾ**"ತಿ। ಅಸೇಸಂ ವಿರಜ್ಜತಿ ತಣ್ಹಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಸೇಸವಿರಾಗೋತಿ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ, ನ ವಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಗತೇ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋತಿ **ಅನುಪ್ಪಾದೋ,** ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ। "**ಅಪ್ಪವತ್ತ**"ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆಯೂಹನಂ** ಸಮುದಯೋ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ **ಅನಾಯೂಹನಂ**।

ತಣ್ಹಾ ಅಪ್ಪಹೀನೇ ಸತಿ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಹಾನೇ ಪನ ಸತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವಸ್ಸಾ ಅಭಾವೋ ಸುದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ "**ತತ್ಥೇವ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತು**"ನ್ತಿ। **ಅಪಞ್ಞತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅಪಞ್ಞಾಪನಂ, "ತಿತ್ತ ಅಲಾಬು ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವೋಹಾರಾಭಾವಂ ವಾ। ತಿತ್ತಅಲಾಬುವಲ್ಲಿಯಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿನ್ನಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮೂಲಚ್ಛೇದನಂ ವಿಯ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಯ ಪಹಾನಂ, ತದಪ್ಪವತ್ತಿ ವಿಯ ತಣ್ಹಾಯ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ದುತಿಯಉಪಮಾಯಂ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಚೋರಘಾತಕಾ ವಿಯ ಮಗ್ಗೋ। ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇ ಘಾತಿತಾಪಿ ಚೋರಾ ಪಚ್ಛಾ "ಅಟವಿಯಂ ಚೋರಾ ಘಾತಿತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆಗಮ್ಮ ನಿರುದ್ಧಾಪಿ ತಣ್ಹಾ "ಚಕ್ಖಾದೀಸು ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ತತ್ಥ ಕಿಚ್ಚಕರಣಾಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪುರಿಮಾ ವಾ ಉಪಮಾ ಮಗ್ಗೇನ ನಿರುದ್ಧಾಯ "ಪಿಯರೂಪಸಾತರೂಪೇಸು ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆಗಮ್ಮ ನಿರುದ್ಧಾಯ "ಪಿಯರೂಪಸಾತರೂಪೇಸು ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಏತಾಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೪೦೨. **ಅಞ್ಞಮಗ್ಗಪಟಿಕ್ಖೇಪನತ್ಥನ್ತಿ** ತಿತ್ಥಿಯೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪನತ್ಥಂ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ಮಗ್ಗಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ **ಅಞ್ಞಮಗ್ಗಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ,** ತದತ್ಥಂ। **"ಅಯ"**ನ್ತಿ ಪನ ಅತ್ತನೋ, ತೇಸು ಚ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವತೋ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನಂ। **ಆರಕತ್ತಾತಿ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಅರಿಯಸದ್ದಸಿದ್ಧಿಮಾಹ। **ಅರಿಯಭಾವಕರತ್ತಾತಿ** ಅರಿಯಕರಣೋ **ಅರಿಯೋತಿ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅರಿಯಭಾವಕರತ್ತಾ ಅರಿಯಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾ **ಅರಿಯೋ,** ಅರಿಯಫಲಪಟಿಲಾಭಕರತ್ತಾ ವಾ ಅರಿಯಂ ಫಲಂ ಲಭಾಪೇತಿ ಜನೇತೀತಿ **ಅರಿಯೋ**। ಪುರಿಮೇನ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಫಲವಸೇನ ಅರಿಯನಾಮಲಾಭೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಾವಹಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ **ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ** , ಚತುಸಚ್ಚಂ ವಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಂ ಭಾವನಾಕಮ್ಮಂ ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಠಾನಭೂತನ್ತಿ **ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ**। **ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ವಟ್ಟಂ** ಪವತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ವಿವಟ್ಟಂ** ನಿವತ್ತಿತದಧಿಗಮುಪಾಯಭಾವತೋ। **ವಟ್ಟೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೋ** ಸರೂಪತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಸಬ್ಭಾವತೋ। **ವಿವಟ್ಟೇ ನತ್ಥಿ** ಅವಿಸಯತ್ತಾ, ವಿಸಯತ್ತೇ ಚ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ। ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪಾಳಿಯಾ ಹಿ ತದತ್ಥಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ **ಉಗ್ಗಹೋ**। ತೇನಾಹ **"ವಾಚಾಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ"**ತಿ। **ಇಟ್ಠಂ ಕನ್ತನ್ತಿ** ನಿರೋಧಮಗ್ಗೇಸು ನಿನ್ನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಅಭಿನನ್ದನಂ, ತನ್ನಿನ್ನಭಾವೋಯೇವ ಚ ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಕರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏಕಪಟಿವೇಧೇನೇವಾತಿ ಏಕಞಾಣೇನೇವ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನ ವಿಸಯೇ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಂ। **ಅಭಿಸಮಯೋ** ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ವಿಸಯಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಸಙ್ಖಾತೋ ಅವಬೋಧೋ। "ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ, ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಜಾನನಮೇವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಪರಿಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧೋ,** ತೇನ। ಇದಞ್ಚ ಯಥಾ ತಸ್ಮಿಂ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮೪; ೩.೧೦೪) ಪವತ್ತನತೋ। ಪಹೀನಸ್ಸ ಪುನ ಅಪ್ಪಹಾತಬ್ಬತಾಯ ಪಕಟ್ಠಂ ಹಾನಂ ಚಜನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಂ, ಪಹಾನಮೇವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಪಹಾನಪಟಿವೇಧೋ,** ತೇನ। ಅಯಮ್ಪಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಿಲೇಸೇ ಅಪ್ಪಹೀಯಮಾನೇ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಸತಿ ಚ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ತಥಾಪವತ್ತಿಯಂ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಂ ಉಪಾದಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತೋ। **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಅನುಸ್ಸವಾಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸರೂಪತೋ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಂ "ಇದಂ ತ"ನ್ತಿ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಗಹಣಂ, ಸಾ ಏವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಟಿವೇಧೋ,** ತೇನ। ಅಯಂ ಪನಸ್ಸ ಆವರಣಸ್ಸ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ ಞಾಣಂ ನಿರೋಧಂ ಆಲಮ್ಬಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ ತಂ ಸರೂಪತೋ ವಿಭಾವೇನ್ತಮೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ। **ಭಾವನಾ** ಉಪ್ಪಾದನಾ, ವಡ್ಢನಾ ಚ। ತತ್ಥ ಪಠಮಮಗ್ಗೇ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ, ದುತಿಯಾದೀಸು ವಡ್ಢನಟ್ಠೇನ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ವಾ ಉಭಯಥಾಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಠಮಮಗ್ಗೇಪಿ ಹಿ ಯಥಾರಹಂ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಯಂ ಪವತ್ತಂ ಪರಿಜಾನನಾದಿಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಪವತ್ತೋತಿ ವಡ್ಢನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। ದುತಿಯಾದೀಸುಪಿ ಅಪ್ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನತೋ, ಪುಗ್ಗಲನ್ತರಭಾವಸಾಧನತೋ ಚ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ,

ಸಾ ಏವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಭಾವನಾಪಟಿವೇಧೋ,** ತೇನ। ಅಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಯಥಾ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ಸರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋ।

ತಿಟ್ಠನ್ತು ತಾವ ಯಥಾಧಿಗತಾ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ, ಯಥಾಪವತ್ತೇಸು ಫಲಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಅಯಂ ಯಥಾಧಿಗತಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇಸು ವಿಯ ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹೋವ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ "ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ಪತ್ತಧಮ್ಮೋ ವಿದಿತಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯೋಗಾಳ್ಹಧಮ್ಮೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೬೯) ಯತೋ ಸಚಸ್ಸ ಧಮ್ಮತಾಸಞ್ಚೋದಿತಾ ಯಥಾಧಿಗತಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾಲಮ್ಬನಿಯೋ ಮಗ್ಗವೀಥಿತೋ ಪರತೋ ಮಗ್ಗಫಲಪಹೀನಾವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ **"ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೇನಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಾ। **ಏಕಾಭಿಸಮಯೇನ ಅಭಿಸಮೇತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಹ ವಿತಣ್ಡವಾದೀ "ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ನಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಕಿಚ್ಚಕರ"ನ್ತಿ, ಸೋ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಕಥಾ॰ ೨೭೪) ಓಧಿಸೋಕಥಾಯ ಸಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಏಕಾಭಿಸಮಯಂ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಏವಮಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ…ಪೇ॰… ಪಟಿವೇಧೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಪಟಿವೇಧೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೋ ನ ಹೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ, ಇಧ ಪನ ಉಗ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಅವಬೋಧೋ ಪರಿಯಾಯತೋ ತಥಾ ವುತ್ತೋ। ಪಟಿವೇಧನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ ವಾ ಉಗ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಞಾಣಂ "ಪಟಿವೇಧೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಸಭಾವಂ। **ಕಿಚ್ಚತೋತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ದುಕ್ಖಾದಿಞಾಣೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಇಧ ನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ, ಇಮಸ್ಸೇವ ವಾ ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾದಿಪ್ಪಕಾಸನಕಿಚ್ಚತೋ, ಪರಿಞ್ಞಾದಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆರಮ್ಮಣಪಟಿವೇಧೋತಿ** ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಟಿವೇಧಮಾಹ। **ಸಾತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ। ಉಗ್ಗಹಾದೀಸು ವುಚ್ಚಮಾನೇಸು **ನ ವುತ್ತಾ** ಅನವಸರತ್ತಾ। ಅಧಿಗಮೇ ಹಿ ಸತಿ ತಸ್ಸಾ ಸಿಯಾ ಅವಸರೋ।

ತಂಯೇವ ಹಿ ಅನವಸರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮಸ್ಸ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪುಬ್ಬೇ ಪರಿಗ್ಗಹತೋತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹತೋ ಪುಬ್ಬೇ। ಉಗ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಸಚ್ಚಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಞ್ಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ತಥಾ ತಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತೋ ಮನಸಿಕಾರದಳ್ಹತಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾ ದುಕ್ಖಪರಿಞ್ಞಾದಯೋ ಹೋನ್ತಿ ಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿಗ್ಗಹತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಅಪರಭಾಗೇತಿ** ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ। **ದುದ್ದಸತ್ತಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣವಸೇನ ಪಾಕಟಾನಿಪಿ ಪಕತಿಞಾಣೇನ ಸಭಾವರಸತೋ ದಟ್ಠುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ। ಗಮ್ಭೀರೇನೇವ ಚ ಭಾವನಾಞಾಣೇನ, ತಥಾಪಿ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣೇನೇವ ಯಾಥಾವತೋ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ **ಗಮ್ಭೀರಾನಿ** । ತೇನಾಹ **"ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧತೋ ಪನ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಗಮ್ಭೀರ"**ನ್ತಿ। ಇತರಾನಿ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕತಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಪ್ಪತ್ತಾಯ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಭವತಾಯ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬತಾಯ ಚ ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಅಪಾಕಟತ್ತಾ ಚ ಪರಮಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ, ತಥಾ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಞಾಣೇನೇವ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬತಾಯ ಪಕತಿಞಾಣೇನ ದಟ್ಠುಂ ನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾನೀತಿ **ದುದ್ದಸಾನಿ**। ತೇನಾಹ **"ಇತರೇಸಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಯೋಗೋತಿ** ಕಿರಿಯಾ, ವಾಯಾಮೋ ವಾ। ತಸ್ಸ ಮಹನ್ತತರಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತಂ, ದುಕ್ಕರತರತಞ್ಚ ಉಪಮಾಹಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಭವಗ್ಗಗ್ಗಹಣತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ಪಟಿವೇಧಕ್ಖಣೇತಿ** ಅರಿಯಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧಕ್ಖಣೇ। **ಏಕಮೇವ ತಂ ಞಾಣನ್ತಿ** ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಏಕಮೇವ ತಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ **ಹೋತಿ**।

ಇಮೇಸು ತೀಸು ಠಾನೇಸೂತಿ ಇಮೇಸು ವಿರಮಿತಬ್ಬತಾವಸೇನ ಜೋತಿತೇಸು ತೀಸು ಕಾಮಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕವತ್ಥೂಸು। ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ **ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ** ತಿವಿಧ**ಅಕುಸಲಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ**। **ಪದಪಚ್ಛೇದತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಗತಮಗ್ಗೋ "ಪದ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯೇನ ಚ ಉಪಾಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಗತಮಗ್ಗೋತಿ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛೇದೋ ಘಾತೋ ಪದಪಚ್ಛೇದೋ, ತತೋ ಪದಪಚ್ಛೇದತೋ। ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನಂ **ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಸಾಧನಂ,** ತಸ್ಸ ವಸೇನ। ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಸಾಧನೇನ **ಮಗ್ಗಙ್ಗಂ** ಪೂರಯಮಾನೋ ಏಕೋವ ತಿವಿಧಕಿಚ್ಚಸಾಧನೋ **ಕುಸಲಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ**। ತಿವಿಧಾಕುಸಲಸಙ್ಕಪ್ಪಸಮುಚ್ಛೇದನಮೇವ ಹೇತ್ಥ ತಿವಿಧಕಿಚ್ಚಸಾಧನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **"ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸೂ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮುಸಾವಾದಾವೇರಮಣಿಆದಯೋತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ **ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭಂ॰ ೭೦೩) ವಿರತಿಚೇತನಾ, ಸಬ್ಬೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀತಿ ಆಗತಾನೀತಿ ತತ್ಥ ಪಧಾನಾನಂ ವಿರತಿಚೇತನಾನಂ ವಸೇನ "ವಿರತಿಯೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಚೇತನಾಯೋಪೀ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೦೩) **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಕೇಚಿ "ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಪಿಸುಣವಾಚಾ ವೇರಮಣಿಆದೀನಂಯೇವ ಸಙ್ಗಹೋ, ಅಥ ಖೋ ತಾದಿಸಾನಂ ಚೇತನಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಮುಸಾವಾದಾದೀಹಿ ವಿರಮಣಕಾಲೇ ವಾ ವಿರತಿಯೋ, ಸುಭಾಸಿತಾದಿವಾಚಾಭಾಸನಾದಿಕಾಲೇ ಚ ಚೇತನಾಯೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ವಿರತಿಯೋವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಚೇತನಾನಂ ಅಮಗ್ಗಙ್ಗತ್ತಾ। ಏಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾದಿಞಾಣತಾ ವಿಯ, ಏಕಾಯ ವಿರತಿಯಾ ಮುಸಾವಾದಾದಿವಿರತಿಭಾವೋ ವಿಯ ಚ ಏಕಾಯ ಚೇತನಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಕಿಚ್ಚತ್ತಯಸಾಧನಸಭಾವಾಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಭಾವಾಸಿದ್ಧಿತೋ, ತಂಸಿದ್ಧಿಯಂ ಅಙ್ಗತ್ತಯತಾಸಿದ್ಧಿತೋ ಚ।

ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಆಜೀವಹೇತುಕಂ ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ ನಾಮ ಅಯೋನಿಸೋ ಆಹಾರಪರಿಯೇಸನಹೇತುಕಮೇವ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಖಾದನೀಯ...ಪೇ॰... ದುಚ್ಚರಿತ"**ನ್ತಿ। ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಯೇವ ಆಜೀವಪಕೋಪೋ, ನ ಮನೋದ್ವಾರೇತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **"ಇಮೇಸುಯೇವ ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸೂ"**ತಿ।

ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ ಅಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ವಾ ಅನನುಭೂತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ವಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ನ ಸನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭವೇ"**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಅಯಂ ಇಮಂ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ, ತಸ್ಮಿಂ **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭವೇ। ಜನೇತೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ತಾದಿಸಂ ಛನ್ದಂ ಕುರುಮಾನೋ ಏವಂ ಛನ್ದಂ ಜನೇತಿ ನಾಮ। **ವಾಯಾಮಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಪಯೋಗಂ ಪರಕ್ಕಮಂ ಕರೋತಿ। **ವೀರಿಯಂ ಪವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕವೀರಿಯಂ ಪಕಾರತೋ ವತ್ತೇತಿ। **ವೀರಿಯೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹಿತಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ತೇನೇವ ಸಹಜಾತವೀರಿಯೇನ ಚಿತ್ತಂ ಉಕ್ಖಿಪೇನ್ತೋ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ನಿಸೇಧನೇನ ಪಗ್ಗಹಿತಂ ಕರೋತಿ। **ಪದಹನಂ ಪವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಪಧಾನಂ ವೀರಿಯಂ ಕರೋತಿ। ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪನೇತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪದಾನಿ ಆಸೇವನಾಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಮ್ಮಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಸದಿಸವೋಹಾರೇನ ವುತ್ತಂ। ಭವತಿ ಹಿ ತಂಸದಿಸೇಸು ತಬ್ಬೋಹಾರೋ ಯಥಾ "ಸಾ ಏವ ತಿತ್ತಿರಿ, ತಾನಿ ಏವ ಓಸಧಾನೀ"ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇದಾನಿ ತಾದಿಸೇ"**ತಿ। **ಉಪ್ಪನ್ನಾನ**ನ್ತಿ "ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ಅವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪನ್ನಾನಂ। **ಪಹಾನಾಯಾ**ತಿ ಪಜಹನತ್ಥಾಯ। **ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕುಸಲಾ**ತಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತೇಸಞ್ಚ **ಉಪ್ಪಾದೋ** ನಾಮ ಅಧಿಗಮೋ ಪಟಿಲಾಭೋ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ಅನುಪ್ಪಾದೋ** ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭೋತಿ ಆಹ **"ಅಪ್ಪಟಿಲದ್ಧಾನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನ"**ನ್ತಿ। "ಠಿತಿಯಾ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ನ ಖಣಠಿತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ತದತ್ಥಂ ವೀರಿಯಾರಬ್ಭೇನ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ, ಅಥ ಖೋ ಪಬನ್ಧಠಿತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಬನ್ಧವಸೇನ ಠಿತತ್ಥ"**ನ್ತಿ। **ಸಮ್ಮುಸ್ಸನಂ** ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮವಸೇನ ಅದಸ್ಸನಮುಪಗಮನನ್ತಿ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನಂ **ಅಸಮ್ಮೋಸೋ**ತಿ ಆಹ **"ಅಸಮ್ಮೋಸಾಯಾತಿ ಅವಿನಾಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿ। **ಭಿಯ್ಯೋಭಾವೋ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭವನಂ, ಸೋ ಪನ ಉಪರೂಪರಿ ಉಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಉಪರಿಭಾವಾಯಾ"**ತಿ। **ವೇಪುಲ್ಲಂ** ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಗುಣಬಲವಭಾವಾಪತ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ವೇಪುಲ್ಲಾಯಾತಿ ವಿಪುಲಭಾವಾಯಾ"**ತಿ, ಮಹನ್ತಭಾವಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಾವನಾಯ ಪರಿಪೂರಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ಊನಾದಿಭಾವನಾಪರಿಬ್ರೂಹನತ್ಥಂ।

ಚತೂಸು ಠಾನೇಸೂತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಕುಸಲಾನುಪ್ಪಾದನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು। **ಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನಾ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಪಿ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಏಕಜ್ಝಂ ನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ।

ಝಾನಾನಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ನಾನಾತಿ ಯದಿಪಿ ಸಮಾಧಿಉಪಕಾರಕೇಹಿ ಅಭಿನಿರೋಪನಾನುಮಜ್ಜನಸಮ್ಪಿಯಾಯನಬ್ರೂಹನಸನ್ತಸುಖಸಭಾವೇಹಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಭೇದತೋ ಭಾವನಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ವಸೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ವಿಭತ್ತೋ, ತಥಾಪಿ ವಾಯಾಮೋ ವಿಯ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಕುಸಲಾನುಪ್ಪಾದನಾದಿಚತುವಾಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ, ಸತಿ ವಿಯ ಚ ಅಸುಭಾಸುಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತೇಸು ಕಾಯಾದೀಸು ಸುಭಾದಿಸಞ್ಞಾಪ್ಪಹಾನಚತುಸತಿಕಿಚ್ಚಂ, ಏಕೋ ಸಮಾಧಿ ಚತುಝಾನಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಾಧೇತೀತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ, ತಥಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಾನಾಮಗ್ಗವಸೇನಾತಿ** ಪಠಮಮಗ್ಗಾದಿನಾನಾಮಗ್ಗವಸೇನ ಝಾನಾನಿ ನಾನಾ। **ದುತಿಯಾದಯೋಪಿ** ಮಗ್ಗಾ **ದುತಿಯಾದೀನಂ** ಝಾನಾನಂ। **ಅಯಂ ಪನಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥ ಮಗ್ಗಭಾವೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಏಕತ್ತೇನ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, **ಅಸ್ಸ** ಮಗ್ಗಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯನ್ತಿ** ಪನ ಅಯಂ ಝಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬಸದಿಸಸಬ್ಬಾಸದಿಸೇಕಚ್ಚಸದಿಸತಾ ವಿಸೇಸೋ।

ಪಾದಕಜ್ಝಾನನಿಯಮೇನ ಹೋತೀತಿ ಇಧ ಪಾದಕಜ್ಝಾನನಿಯಮಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಮ್ಪಿ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೫)। **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೦) ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೋ ವುತ್ತೋ ಸಬ್ಬವಾದಾವಿರೋಧತೋ, ಇಧ ಪನ ಸಮ್ಮಸಿತಜ್ಝಾನಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯವಾದನಿವತ್ತನತೋ ಪಾದಕಜ್ಝಾನನಿಯಮೋ ವುತ್ತೋ। ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೋ ಪನ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಇಧಾಪಿ ನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞೇ ಚ ಆಚರಿಯವಾದಾ ಪರತೋ ವಕ್ಖಮಾನಾ ವಿಭಜಿತಬ್ಬಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಮೇವ ತಾವ ಪಾದಕಜ್ಝಾನನಿಯಮಂ ವಿಭಜನ್ತೋ ಆಹ "**ಪಾದಕಜ್ಝಾನನಿಯಮೇನ ತಾವಾ**"ತಿ। **ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕೋ ಹೋತಿ,** ಯಸ್ಮಾ ಆಸನ್ನಪದೇಸೇ ವುಟ್ಠಿತಸಮಾಪತ್ತಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸದಿಸಭಾವಂ ಕರೋತಿ ಭೂಮಿವಣ್ಣೋ ವಿಯ ಗೋಧಾವಣ್ಣಸ್ಸ। **ಪರಿಪುಣ್ಣಾನೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಅಟ್ಠ ಸತ್ತ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತ್ತ ಹೋನ್ತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಛ ಹೋನ್ತಿ** ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಮಗ್ಗಙ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಸತ್ತಛಭಾವಂ ಅತಿದಿಸತಿ "**ಏಸ ನಯೋ**"ತಿ। **ಅರೂಪೇ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಂ...ಪೇ॰... ವುತ್ತಂ** ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನನು ತತ್ಥ "ಅರೂಪೇ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೦) ವುತ್ತಂ , ನ "ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನ"ನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಯೇಸು ಪನ ಸಂಸಯೋ ಅತ್ಥಿ, ತೇಸಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ , ತೇನ ಅತ್ಥತೋ "ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಏವಮಾಹಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಮುದಾಯಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ "**ತಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರಂ, ನ ಲೋಕಿಯ**"ನ್ತಿ ಆಹ "ಅವಯವೇಕತ್ತಂ ಲಿಙ್ಗಸಮುದಾಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕಂ ಹೋತೀ"ತಿ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ ಹಿ ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚತುಕ್ಕಂ, ಪಞ್ಚಕಂ ವಾತಿ। **ಏತ್ಥ ಕಥನ್ತಿ** ಪಾದಕಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಕಥಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂಝಾನಿಕಾವಸ್ಸ ತತ್ಥ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ,** ತಜ್ಝಾನಿಕಂಪಠಮಫಲಾದಿಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪರಿಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕಂ ಪನ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಅರೂಪಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ, ತಜ್ಝಾನಿಕಂ ಫಲಞ್ಚ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪರಿಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಅಞ್ಞಝಾನಿಕಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ, ಝಾನಙ್ಗಾದಿನಿಯಾಮಿಕಾ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸಮಾಪತ್ತಿಪಾದಕಂ, ನ ಸಮ್ಮಸಿತಬ್ಬಾತಿ ಫಲಸ್ಸಾಪಿ ಪಾದಕತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕೇಚಿ ಪನಾತಿ ಮೋರವಾಪೀಮಹಾದತ್ತತ್ಥೇರಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಪುನ **ಕೇಚೀತಿ** ತಿಪಿಟಕಚೂಳಾಭಯತ್ಥೇರಂ । ತತಿಯವಾರೇ **ಕೇಚೀತಿ** "ಪಾದಕಜ್ಝಾನಮೇವ ನಿಯಮೇತೀ"ತಿ ಏವಂ ವಾದಿನಂ ತಿಪಿಟಕಚೂಳನಾಗತ್ಥೇರಞ್ಚೇವ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತೇ ದ್ವೇ ಚ ಥೇರೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಇತರೇ ಥೇರೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

೪೦೩. ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೋ ನಿರೋಧೋಪಿ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಅತ್ತನೋ ವಾ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನೀ**"ತಿ। **ಪರಸ್ಸ ವಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ ಸಸಞ್ಞಿಮ್ಹಿ ಸಮನಕೇ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಪೇಮಿ, ಲೋಕಸಮುದಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಪೇಮಿ, ಲೋಕನಿರೋಧಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಪೇಮಿ, ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಪೇಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೪೫) ಕಥಂ ಪನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೋ ನಿರೋಧಮಗ್ಗಸಚ್ಚಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ?

ಅನುಸ್ಸವಾದಿಸಿದ್ಧಮಾಕಾರಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸಾಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ। **ಯಥಾಸಮ್ಭವತೋ**ತಿ ಸಮ್ಭವಾನುರೂಪಂ, ಠಪೇತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಸೇಸಸಚ್ಚವಸೇನ ಸಮುದಯವಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚತುಸಚ್ಚಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪೦೪. "ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಂ ಸಮಂಸ"ನ್ತಿಆದಿಕಾ ಸತ್ತ ಸಿವಥಿಕಾ ಅಟ್ಠಿಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತಾಯ ಇತರಾಸಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀನಂ ಸಭಾವೇನೇವಾತಿ ನವನ್ನಂ ಸಿವಥಿಕಾನಂ ಅಪ್ಪನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತಾ ವುತ್ತಾ। **ದ್ವೇಯೇವಾ**ತಿ ಆನಾಪಾನಂ, ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೋತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇಯೇವ। **ಅಭಿನಿವೇಸೋ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ, ಸೋ ಪನ ಸಮ್ಮಸನಿಯಧಮ್ಮಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಇರಿಯಾಪಥಾ, ಆಲೋಕಿತಾದಯೋ ಚ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಮತ್ತತಾಯ ನ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಆದಯೋ ವಿಯ। ನೀವರಣಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಆದಿತೋ ನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇರಿಯಾಪಥ...ಪೇ॰... ನ ಜಾಯತೀ"**ತಿ। ಕೇಸಾದಿಅಪದೇಸೇನ ತದುಪಾದಾನಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ಇರಿಯಾಪಥಾದಿಅಪದೇಸೇನ ತದವತ್ಥಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ನೀವರಣಾದಿಮುಖೇನ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತಂನಿಸ್ಸಯಧಮ್ಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ ಚ ಇರಿಯಾಪಥಾದೀಸುಪಿ **"ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಜಾಯತೀ"**ತಿ ಅವೋಚ। **"ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಮೇ"**ತಿಆದಿ ಪನ ಸಭಾವತೋ ಇರಿಯಾಪಥಾದೀನಂ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಛಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಅಪರಿಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾತಿ।

ಕಾಮಂ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖುಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ ತಂಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ದೇಸನಾ ಪನ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖವೇ" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ ಭಿಕ್ಖು ಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ದಸ್ಸನಮಗ್ಗೇನ ಞಾತಮರಿಯಾದಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಜಾನನ್ತೀ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ **ಅಞ್ಞಾ** ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಫಲಭಾವತೋ ಅಗ್ಗಫಲಂ ಪೀತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞಾತಿ ಅರಹತ್ತ"**ನ್ತಿ।

ಅಪ್ಪತರೇಪಿ ಕಾಲೇ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತೋ**ತಿ ನಿಗಮೇನ್ತೋ।

ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೧೦. ಪಾಯಾಸಿರಾಜಞ್ಞಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೦೬. ಭಗವತಾ ಏವಂ ಗಹಿತನಾಮತ್ತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಯಸ್ಮಾ ರಾಜಪುತ್ತಾ ಲೋಕೇ "ಕುಮಾರೋ"ತಿ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ರಞ್ಞೋ ಕಿತ್ತಿಮಪುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ರಞ್ಞೋ…ಪೇ॰… ಸಞ್ಞಾನಿಂಸೂ"**ತಿ।

ಅಸ್ಸಾತಿ ಥೇರಸ್ಸ। **ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ** ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ದೇವೇಸು ಚೇವ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ **ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ। **ತತಿಯದಿವಸೇತಿ** ಪಬ್ಬತಂ ಆರುಳ್ಹದಿವಸತೋ ತತಿಯೇ ದಿವಸೇ।

ತೇಸಂ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತತಾಯ, ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಚ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ವಿನಿಪಾತಂ ಅಗನ್ತ್ವಾ **ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ… ಪೇ॰… ಅನುಭವನ್ತಾನಂ। ದೇವತಾಯಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಸಹಧಮ್ಮಚಾರಿನಿಯಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸದೇವತಾಯ।

"ಕುಲದಾರಿಕಾಯ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಏವಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವಂ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಾತಿ** ಕುಲದಾರಿಕಾ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತ್ಥೋ, ತೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ಜೋತೇತಿ। **ಕುಲಘರನ್ತಿ** ಪತಿಕುಲಗೇಹಂ। **ಗಬ್ಭನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಸಣ್ಠಿತಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಸತಿಪಿ ವಿಸಾಖಾಯ ಚ ಸಾವತ್ಥಿವಾಸಿಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತೇ ತಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ಪಧಾನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ವಿಸಾಖಞ್ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಆಗತಾ ವಾಸಿಟ್ಠೋಪಿ ಆಗತೋ"ತಿ। **ದೇವತಾತಿ** ಇಧಾಪಿ ಸಾ ಏವ ಸುದ್ಧಾವಾಸದೇವತಾ। **ಪಞ್ಹೇತಿ** "ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖು ಅಯಂ ವಮ್ಮಿಕೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ಆಗತೇ ಪನ್ನರಸಪಞ್ಹೇ।

ಸೇತಬ್ಯಾತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ **ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಉತ್ತರೇನಾತಿ** ಏನ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ "ಸೇತಬ್ಯ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥವಚನೇನ ಪನ ಉತ್ತರಸದ್ದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ **ಸೇತಬ್ಯತೋತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕಪ್ಪಯೋಗೋ ಕತೋ। **ಅನಭಿಸಿತ್ತಕರಾಜಾತಿ** ಖತ್ತಿಯಜಾತಿಕೋ ಅಭಿಸೇಕಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ।

ಪಾಯಾಸಿರಾಜಞ್ಞವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೦೭. ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ದಿಟ್ಠಿಗತನ್ತಿ ಗತ-ಸದ್ದೇನ ಪದವಡ್ಢನಮಾಹ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಗತಮತ್ತಂ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ,** ಅಯಾಥಾವಗ್ಗಾಹಿತಾಯ ಗನ್ತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಣಮತ್ತಂ, ಕೇವಲೋ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ತಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಾಭಾವತೋ, ಅನುರೂಪಾಹಾರಲಾಭತೋ ಚ ಸಮುದಾಚಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಜಾತನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ಅಪದಿಸಿತ್ವಾತಿ** ತತೋ ಇಧಾಗಚ್ಛನಕಸ್ಸ, ಇತೋ ತತ್ಥ ಗಚ್ಛನಕಸ್ಸ ಚ ಅಪದಿಸನತೋ "ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಸತ್ತಾನಂ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನತೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿ ತಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ಪಟಿರೂಪಕಂ ಅಪದಿಸಿತ್ವಾ।

೪೦೮. ಆಪನ್ನಾನಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥವಿಸಯೇ ಅಯಂ **ಪುರಾ**-ಸದ್ದಪಯೋಗೋತಿ ಆಹ **"ಪುರಾ…ಪೇ॰… ಸಞ್ಞಾಪೇತೀತಿ ಯಾವ ನ ಸಞ್ಞಾಪೇತೀ"**ತಿ।

ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೧. ಯಥಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಉಳಾರವಿಪುಲೋಭಾಸತಾಯ ಅಞ್ಞೇನ ಓಭಾಸೇನ ಅನಭಿಭವನೀಯಾ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಾಓಭಾಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚನ್ದಿಮ…ಪೇ॰… ಅಞ್ಞೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಕಿತ್ತಕೇ ಠಾನೇ ಏತೇ ಪವತ್ತೇನ್ತಿ, ಕಿತ್ತಕಞ್ಚ ಠಾನಂ ನೇಸಂ ಆಭಾ ಫರತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿಮ್ಪಿ ಚೋದನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಲಿವೇಠೇಸ್ಸತೀತಿ** ಆಬನ್ಧಿಸ್ಸತಿ,

ಅನುಯುಞ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬೇಠೇತುಂ** ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಚೋದನಂ ನಿಬ್ಬೇಠೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಾ। ಅತ್ತನೋ ಅನಿಚ್ಛಿತಂ ಸಞ್ಞಾತನಂ ಪಕ್ಖಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ "ಪರಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ, ನ ಇಮಸ್ಮಿ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿ "ದೇವೋ"ತಿ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ದೇವಾಪಿ ದೇವತ್ತಭಾವೇನೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇನೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ವಾ ಅಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ದೇವಾ ತೇ, ನ ಮನುಸ್ಸಾ"ತಿ ವಚನಞ್ಚ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ಏವಂ **ಚನ್ದೇತಿ** ಚನ್ದವಿಮಾನೇ, ನ ಚ ಚನ್ದೇ ವಾ ಕಥಿಯನ್ತೇ।

೪೧೨. ಆಬಾಧೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಆಬಾಧಿಕಾ**। ದುಕ್ಖಂ ಸಞ್ಜಾತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ದುಕ್ಖಿತಾ**। ಸದ್ಧಾಯ ಅಯಿತಬ್ಬಾ **ಸದ್ಧಾಯಿಕಾ,** ಸದ್ಧಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಹಂ ತುಮ್ಹೇ"**ತಿಆದಿ। ಪಚ್ಚಯೋ ಪತ್ತಿಯಾಯನಂ ಏತೇಸು ಅತ್ಥೀತಿ **ಪಚ್ಚಯಿಕಾ**।

ಚೋರಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೩. **ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾತಿ** ಉಪೇಚ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। **ಕಮ್ಮಕಾರಣಿಕಸತ್ತೇಸೂತಿ** ನೇರಯಿಕಾನಂ ಸಞ್ಞಾತನಕಸತ್ತೇಸು। **ಕಮ್ಮಮೇವಾತಿ** ತೇಹಿ ತೇಹಿ ನೇರಯಿಕೇಹಿ ಕತಕಮ್ಮಮೇವ। **ಕಮ್ಮಕಾರಣಂ ಕರೋತೀತಿ** ಆಯೂಹನಾನುರೂಪಂ ತಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ಕರೋತಿ, ತಥಾ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿರಯಪಾಲಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ತೇನ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಂ ನಿರಯಕಣ್ಡಪಾಳಿಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೯) ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಂ ಸುತ್ತತೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೯) ನಿರಯಪಾಲಾನಂ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯುತ್ತಿತೋಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ನೇರಯಿಕೇ ನಿರಯೇ ಪಾಲೇನ್ತಿ ತತೋ ನಿಗ್ಗನ್ತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ರಕ್ಖನ್ತೀತಿ **ನಿರಯಪಾಲಾ**। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನೀಟೀಕಾಯಂ** ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಗೂಥಕೂಪಪುರಿಸಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೫. **ನಿಮ್ಮಜ್ಜಥಾತಿ** ನಿರವಸೇಸತೋ ಮಜ್ಜಥ ಸೋಧೇಥ। ತಂ ಪನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಗೂಥಸ್ಸ ತಥಾ ಸೋಧನಂ ಅಪನಯನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಪನೇಥಾ"**ತಿ।

ಅಸುಚೀತಿ ಅಸುದ್ಧೋ, ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಮನವಡ್ಢನಕೋ ಮನೋಹರೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಅಮನಾಪೋ"**ತಿ। ಅಸುಚಿಸಞ್ಞಾತಂ ಅಸುಚಿಭಾಗತಂ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವತಂ ಗತೋ ಪತ್ತೋತಿ **ಅಸುಚಿಸಞ್ಞಾತೋತಿ** ಆಹ **"ಅಸುಚಿಕೋಟ್ಠಾಸಭೂತೋ"**ತಿ। **ದುಗ್ಗನ್ಧೋತಿ** ದುಟ್ಠಗನ್ಧೋ ಅನಿಟ್ಠಗನ್ಧೋ, ಸೋ ಪನ ನ ಯೋ ಕೋಚಿ, ಅಥ ಖೋ ಪೂತಿಗನ್ಧೋತಿ ಆಹ **"ಕುಣಪಗನ್ಧೋ"**ತಿ। **ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬಯುತ್ತೋತಿ** ಹೀಳಿತಬ್ಬಯುತ್ತೋ। **ಪಟಿಕೂಲೋ** ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪಟಿಕೂಲರೂಪೋ। **ಉಬ್ಬಾಧತೀತಿ** ಉಪರೂಪರಿ ಬಾಧತಿ। **ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಗನ್ಧೋ...ಪೇ॰... ಬಾಧತಿ** ಅತಿವಿಯ ಅಸುಚಿಸಭಾವತ್ತಾ, ಅಸುಚಿಮ್ಹಿಯೇವ ಜಾತಸಂವಡ್ಢನಭಾವತೋ, ದೇವಾನಞ್ಚ ಘಾನಪಸಾದಸ್ಸ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವತೋ।

೪೧೭. **ದೂರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ** ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿಆದಯೋ।

೪೧೯. **ಸುನ್ದರಧಮ್ಮೇತಿ** ಸೋಭನಗುಣೇ। **ಸುಗತಿಸುಖನ್ತಿ** ಸುಗತಿ ಚೇವ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸುಖಞ್ಚ।

ಗಬ್ಭಿನೀಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೨೦. ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮತೋ ಏತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ **ಅಯೋ,** ಸುಖಂ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಅನಯೋ,** ದುಕ್ಖಂ । **ಅಪಕ್ಕನ್ತಿ** ನ ಸಿದ್ಧಂ ನ ನಿಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಂ। **ನ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತಿ** ನ ನಿಟ್ಠಾನಂ ಪಾಪೇನ್ತಿ। **ನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಿ** ಅತ್ತವಿನಿಪಾತಸ್ಸ ಸಾವಜ್ಜಭಾವತೋ। **ಆಗಮೇನ್ತೀತಿ** ಉದಿಕ್ಖನ್ತಿ। **ನಿಬ್ಬಿಸನ್ತಿ** ಯಸ್ಸ ಪನ ತಂ ಕಮ್ಮಫಲಂ ನಿಬ್ಬಿಸನ್ತೋ ನಿಯುಞ್ಜನ್ತೋ, **ನಿಬ್ಬಿಸನ್ತಿ** ವಾ ನಿಬ್ಬೇಸಂ ವೇತನಂ ಪಟಿಕಙ್ಖನ್ತೋ ಭತಪುರಿಸೋ ಯಥಾ।

೪೨೧. **ಉಬ್ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದವಡ್ಢನಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ"**ತಿ।

ಸುಪಿನಕಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೨೨. **"ನಿಕ್ಖಮನ್ತಂ ವಾ ಪವಿಸನ್ತಂ ವಾ ಜೀವ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ "ಸತ್ತಾನಂ ಸುಪಿನದಸ್ಸನಕಾಲೇ ಅತ್ತಭಾವತೋ ಜೀವೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತಂತಂಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಕದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪರಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ ಪುನದೇವ ಅತ್ತಭಾವಂ ಅನುಪವಿಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಮಿಚ್ಛಾಗಾಹವಿಪಲ್ಲತ್ತಚಿತ್ತೋ। ಅಥಸ್ಸ ಥೇರೋ ಖುದ್ದಕಾಯ ಆಣಿಯಾ ವಿಪುಲಂ ಆಣಿಂ ನೀಹರನ್ತೋ ವಿಯ ಜೀವಸಮಞ್ಞಾಮುಖೇನ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ನೀಹರಿತುಕಾಮೋ "ಅಪಿ ನು ತಾ ತುಯ್ಹಂ ಜೀವಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಪವಿಸನ್ತಂ ವಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಂ ವಾ"ತಿ ಆಹ। ಯತ್ಥ ಪನ ತಥಾರೂಪಾ ಜೀವಸಮಞ್ಞಾ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಜೀವನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೪೨೩. **ವೇಠೇತ್ವಾತಿ** ವೇಖದಾನಸಙ್ಖೇಪೇನ ವೇಠೇತ್ವಾ। **ಚವನಕಾಲೇತಿ** ಚವನಸ್ಸ ಚುತಿಯಾ ಪತ್ತಕಾಲೇ, ನ ಚವಮಾನಕಾಲೇ। **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ಕತಿಪಯರೂಪಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾತಮತ್ತಮೇವ। ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ತದಾ ಲಬ್ಭತಿ, ಮತ್ತ-ಸದ್ದೋ ವಾ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ, ತೇನ ಕಮ್ಮಜಾದಿತಿಸನ್ತತಿರೂಪವಿಸೇಸಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಅಪ್ಪವತ್ತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಪನ ಜೀವಸಞ್ಞೀ, ತಸ್ಮಾ **"ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ ಆಹ, ತತ್ಥ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸನ್ತತ್ತಅಯೋಗುಳಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೨೪. **ವೂಪಸನ್ತತೇಜ**ನ್ತಿ ವಿಗತುಸ್ಮಂ।

೪೨೫. **ಆಮತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಆ**-ಸದ್ದೋ ಆಮಿಸ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಉಪಡ್ಢಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಅದ್ಧಮತೋ"**ತಿ, **ಆಮತೋತಿ** ವಾ ಈಸಂ ದರಥೇನ ಉಸ್ಮನಾ ಯುತ್ತಮರಣೋ ಮರನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮೀಯಮಾನೋ ಹಿ ಅವಿಗತುಸ್ಮೋ ಹೋತಿ, ನ ಮತೋ ವಿಯ ವಿಗತುಸ್ಮೋ। ತೇನಾಹ **"ಮರಿತುಂ ಆರದ್ಧೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತಥಾ ರೂಪಸ್ಸ **ಓಧುನನಂ** ನಾಮಸ್ಸ ಓರತೋ ಪರಿವತ್ತನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಓರತೋ ಕರೋಥಾ"**ತಿ। ಓರತೋ ಕಾತುಕಾಮಸ್ಸ ಪನ ಸಂಪರಿವತ್ತನಂ **ಸನ್ಧುನನಂ,** ತಂ ಪನ ಪರತೋ ಕರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರತೋ ಕರೋಥಾ"**ತಿ। ಪರಮುಖಂ ಕತಸ್ಸ ಇತೋ ಚಿತೋ ಪರಿವತ್ತನಂ **ನಿದ್ಧುನನ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಪರಾಪರಂ ಕರೋಥಾ"**ತಿ। ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅಪರಿಭಿನ್ನಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ತಞ್ಚಾಯತನಂ ನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಙ್ಖಧಮಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೨೬. ಸಙ್ಖಂ ಧಮತಿ, ಧಮಾಪೇತೀತಿ ವಾ **ಸಙ್ಖಧಮೋ**। **ಉಪಲಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಉಪರೂಪರಿ ಸದ್ದಯೋಗವಸೇನ ಸಲ್ಲಾಪೇತ್ವಾ, ಸದ್ದಯುತ್ತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಧಮನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಧಮಿತ್ವಾ"**ತಿ।

ಅಗ್ಗಿಕಜಟಿಲಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೮. ಆಹಿತೋ ಅಗ್ಗಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಗ್ಗಿಕೋ,** ಸ್ವಾಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿಕಭಾವೋ ಯಸ್ಮಾ ಅಗ್ಗಿಹುತಮಾಲಾವೇದಿಸಮ್ಪಾದನೇಹಿ ಚೇವ ಇನ್ಧನಧೂಮಬರಿಹಿಸಸಪ್ಪಿತೇಲೂಪಹರಣೇಹಿ ಬಲಿಪುಪ್ಫಧೂಮಗನ್ಧಾದಿಉಪಹಾರೇಹಿ ಚ ತಸ್ಸ ಪಯಿರುಪಾಸನಾಯ ಇಚ್ಛಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಅಗ್ಗಿಪರಿಚಾರಕೋ**"ತಿ। **ಆಯುಂ ಪಾಪುಣಾಪೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಚಿರಜೀವೀ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಆಯುಂ ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ ಪಾಪೇಯ್ಯಂ। **ವಡ್ಢಿಂ ಗಮೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸರೀರಾವಯವೇ, ಗುಣಾವಯವೇ ಚ ಘಾತಿಂ ಪಾಪೇಯ್ಯಂ। **ಅರಣೀ ಯುಗಳ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರಾರಣೀ, ಅಧರಾರಣೀತಿ ಅರಣೀದ್ವಯಂ।

೪೧೯. **ಏವ**ನ್ತಿ "ಬಾಲೋ ಪಾಯಾಸಿರಾಜಞ್ಞೋ"ತಿಆದಿಪ್ಪಕಾರೇನ। **ತಯಾ**ತಿ ಥೇರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ವುತ್ತಯುತ್ತಕಾರಣಮಕ್ಖಲಕ್ಖಣೇನಾ**ತಿ ವುತ್ತಯುತ್ತಕಾರಣಸ್ಸ ಮಕ್ಖನಸಭಾವೇನ। **ಯುಗಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೇನಾ**ತಿ ಸಮಧುರಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣೇನ। **ಪಲಾಸೇನಾ**ತಿ ಪಲಾಸೇತೀತಿ ಪಲಾಸೋ, ಪರಸ್ಸ ಗುಣೇ ಉತ್ತರಿತರೇ ಡಂಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಛಡ್ಡೇನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಸಮೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಕರಣರಸೋ ಹಿ ಪಲಾಸೋ, ತೇನ ಪಲಾಸೇನ।

ದ್ವೇಸತ್ಥವಾಹಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೨೦. **ಹರಿತಕಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಹರಿತಬ್ಬಪತ್ತಂ, ಅಪ್ಪಪತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಅನ್ತಮಸೋ**"ತಿಆದಿ। **ಸನ್ನದ್ಧಧನುಕಲಾಪ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಲಾಪ**ನ್ತಿ ತೂಣೀರಮಾಹ, ತಞ್ಚ ಸನ್ನಯ್ಹತೋ ಧನುನಾ ವಿನಾ ನ ಸನ್ನಯ್ಹತೀತಿ ಆಹ "**ಸನ್ನದ್ಧಧನುಕಲಾಪ**"ನ್ತಿ। **ಆಸಿತ್ತೋದಕಾನಿ ವಟುಮಾನೀ**ತಿ ಗಮನಮಗ್ಗಾ ಚೇವ ತಂತಂಉದಕಮಗ್ಗಾ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ದೇವೇನ ಫುಟ್ಠತ್ತಾ ತಹಂ ತಹಂ ಪಗ್ಘರಿತಉದಕ ಸನ್ದಮಾನಉದಕಾ। ತೇನಾಹ "**ಪರಿಪುಣ್ಣಸಲಿಲಾ ಮಗ್ಗಾ ಚ ಕನ್ದರಾ ಚಾ**"ತಿ।

ಯಥಾಭತೇನಾತಿ ಸಕಟೇಸು ಯಥಾಠಪಿತೇನ, ಯಥಾ "ಅಮ್ಮ ಇತೋ ಕರೋಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಠಪೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಕರಣಕಿರಿಯಾಯ ಕಿರಿಯಾಸಾಮಞ್ಞವಾಚೀಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ **ಯಥಾರೋಪಿತೇನ, ಯಥಾಗಹಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ** ವುತ್ತೋ।

ಅಕ್ಖಧುತ್ತಕಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೨೪. **ಪರಾಜಯಗುಳ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಗುಳೇನ, ಯಾಯ ಸಲಾಕಾಯ ರಿತಾಯ ಚ ಪರಾಜಯೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಅದಸ್ಸನಂ ಗಮೇನ್ತೋ **ಗಿಲತಿ**। **ಪಜ್ಜೋಹನ**ನ್ತಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಜುಹನಕಮ್ಮಂ। ತಂ ಪನ ಬಲಿದಾನವಸೇನ ಕರೀಯತೀತಿ ಆಹ "**ಬಲಿಕಮ್ಮ**"ನ್ತಿ।

ಸಾಣಭಾರಿಕಉಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೨೬. **ಗಾಮಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಗಾಮೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಆಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಸುಞ್ಞಭಾವೇನ ಅನಾವಸಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ವುಟ್ಠಿತಗಾಮಪದೇಸೋ**"ತಿ। **ಗಾಮಪದ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪಾದನಿಕ್ಖಿತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಗತಪರಿಚ್ಛೇದಂ "ಪದ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಗಾಮವಾಸೀಹಿ ಆವಸಿತಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಗತನಿವುತ್ಥಾಗಾರಂ "ಗಾಮಪದ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ಅಯಮೇವತ್ಥೋ**"ತಿ। **ಸುಸನ್ನದ್ಧೋ**ತಿ ಸುಖೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಮನಯೋಗ್ಯತಾವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಸಜ್ಜಿತೋ। ತಂ ಪನ ಸುಸಜ್ಜನಂ ಸುಟ್ಠು ಬನ್ಧನವಸೇನೇವಾತಿ ಆಹ "**ಸುಬದ್ಧೋ**"ತಿ।

ಅಯಾದೀನಮ್ಪಿ ಲೋಹಭಾವೇ ಸತಿಪಿ ಲೋಹ-ಸದ್ದೋ ಸಾಸನೇ ತಮ್ಬಲೋಹೇ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ಆಹ "**ಲೋಹನ್ತಿ ತಮ್ಬಲೋಹ**"ನ್ತಿ।

ಸರಣಗಮನವಣ್ಣನಾ

೪೩೭. ಅಭಿರದ್ಧೋತಿ ಆರಾಧಿತಚಿತ್ತೋ, ಸಾಸನಸ್ಸ ಆರಾಧಿತಚಿತ್ತತಾ ಪಸೀದನವಸೇನಾತಿ ಆಹ "**ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ**"ತಿ। **ಪಞ್ಹಪಟ್ಠಾನಾನೀತಿ** ಪಞ್ಹೇಸು ಉಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಮಯಾ ಪುಚ್ಛಿತತ್ಥೇಸು ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಞಾಣುಪಟ್ಠಾನಾನಿ।

ಯಞ್ಞಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೩೮. ಸಞ್ಘಾತನ್ತಿ **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ ಪದವಡ್ಢನಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಘಾತ**"ನ್ತಿ। **ವಿಪಾಕಫಲೇನಾತಿ** ಸದಿಸಫಲೇನ। **ಮಹಪ್ಫಲೋ ನ ಹೋತಿ** ಗವಾದಿಪಾಣಘಾತೇನ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವತೋ। **ಗುಣಾನಿಸಂಸೇನಾತಿ** ಉದ್ದಯಫಲೇನ। **ಆನುಭಾವಜುತಿಯಾತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮನಜನಿತೇನ ಸಭಾವಸಞ್ಜಾತೇನ ತೇಜೇನ। **ನ ಮಹಾಜುತಿಕೋ ಹೋತಿ** ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವತೋ। **ವಿಪಾಕವಿಪ್ಫಾರತಾಯಾತಿ** ವಿಪಾಕಫಲಸ್ಸ ವಿಪುಲತಾಯ, ಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಟ್ಠುಖೇತ್ತೇತಿ** ಉಸಭಾದಿದೋಸೇಹಿ ದೂಸಿತಖೇತ್ತೇ, ತಂ ಪನ ವಪ್ಪಾಭಾವತೋ ಅಸಾರಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ನಿಸ್ಸಾರಖೇತ್ತೇ**"ತಿ। **ದುಬ್ಭೂಮೇತಿ** ಕುಚ್ಛಿತಭೂಮಿಭಾಗೇ, ಸ್ವಾಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿತಭಾವೋ ಅಸಾರತಾಯ ವಾ ಸಿಯಾ ನಿನ್ನತಾದಿದೋಸವಸೇನ ವಾ। ತತ್ಥ ಪಠಮೋ ಪಕ್ಖೋ ಪಠಮಪದೇನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಇತರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ವಿಸಮಭೂಮಿಭಾಗೇ**"ತಿ ಆಹ। ದಣ್ಡಾಭಿಘಾತಾದಿನಾ **ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಾನಿ। ಪೂತೀನೀತಿ** ಗೋಮಯಲೇಪದಾನಾದಿಸುಖೇನ ಅಸುಕ್ಖಾಪಿತತ್ತಾ ಪೂತಿಭಾವಂ ಗತಾನಿ। ತಾನಿ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಾರವನ್ತಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ನಿಸ್ಸಾರಾನೀ**"ತಿ। **ವಾತಾತಪಹತಾನೀತಿ** ವಾತೇನ ಚ ಆತಪೇನ ಚ ವಿನಟ್ಠಬೀಜಸಾಮತ್ಥಿಯಾನಿ। ತೇನಾಹ "**ಪರಿಯಾದಿನ್ನತೇಜಾನೀ**"ತಿ। ಯಂ ಯಥಾಜಾತವೀಹಿಆದಿಗತೇನ ತಣ್ಡುಲೇನ ಅಙ್ಕುರುಪ್ಪಾದನಯೋಗ್ಯಬೀಜಸಾಮತ್ಥಿಯಂ, ತಂ **ತಣ್ಡುಲಸಾರೋ,** ತಸ್ಸ **ಆದಾನಂ** ಗಹಣಂ ತಥಾಉಪ್ಪಜ್ಜನಮೇವ। **ಏತಾನಿ** ಪನ ಬೀಜಾನಿ **ನ ತಾದಿಸಾನಿ** ಖಣ್ಡಾದಿದೋಸವನ್ತತಾಯ। ಧಾರಾಯ ಖೇತ್ತೇ **ಅನುಪ್ಪವೇಸನಂ** ನಾಮ ವಸ್ಸನಮೇವ, ತಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ನ ಸಮ್ಮಾ ವಸ್ಸೇಯ್ಯಾ**"ತಿ। **ಅಙ್ಕುರಮೂಲಪತ್ತಾದೀಹೀತಿ** ಚೇತ್ಥ ಅಙ್ಕುರಕನ್ದಾದೀಹಿ **ಉದ್ಧಂ ವುದ್ಧಿಂ,** ಮೂಲಜಟಾದೀಹಿ **ಹೇಟ್ಠಾ ವಿರುಳ್ಹಿಂ,** ಪತ್ತಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ **ಸಮನ್ತತೋ ಚ ವೇಪುಲ್ಲನ್ತಿ** ಯೋಜನಾ।

ಅಪರೂಪಘಾತೇನಾತಿ ಪರೇಸಂ ವಿಬಾಧನೇನ। **ಉಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯತೋತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಘಾಸಚ್ಛಾದನಾದಿದೇಯ್ಯಧಮ್ಮತೋ। ಗವಾದಿಘಾತೇನಪಿ ಹಿ ತತ್ಥ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಘಾಸೋ ಸಜ್ಜೀಯತಿ। "**ಅಪರೂಪಘಾತಿತಾಯಾ**"ತಿ ಇದಂ ಸೀಲವನ್ತತಾಯ ಕಾರಣವಚನಂ । **ಗುಣಾತಿರೇಕನ್ತಿ** ಗುಣಾತಿರಿತ್ತಂ, ಸೀಲಾದಿಲೋಕುತ್ತರಗುಣೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಪುಲಾತಿ** ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಾದಿವಸೇನ ಉಳಾರಾ।

ಉತ್ತರಮಾಣವವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೩೯. ಅಥ ಖೋ ತೇಹಿ ಸಕುಣ್ಡಕೇಹಿ ತಣ್ಡುಲೇಹಿ ಸಿದ್ಧಂಭತ್ತಂ ಉತ್ತಣ್ಡುಲಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಉತ್ತಣ್ಡುಲಭತ್ತ**"ನ್ತಿ। **ಬಿಲಙ್ಗಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಆರನಾಲಂ ಬಿಲಙ್ಗತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ, ತದೇವ ಕಞ್ಜಿಯತೋ ಜಾತನ್ತಿ **ಕಞ್ಜಿಯಂ,** ತಂ ದುತಿಯಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಬಿಲಙ್ಗದುತಿಯಂ,** ತಂ "**ಕಞ್ಜಿಕದುತಿಯ**"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। **ಧೋರಕಾನೀತಿ** ಧೋವಿಯಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ಥೂಲತರಾನಿಪಿ "ಥೂಲಾನೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "**ಥೂಲಾನಿ ಚಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಗುಳದಸಾನೀತಿ** ಸುತ್ತಾನಂ ಥೂಲತಾಯ, ಕಞ್ಜಿಕಸ್ಸ ಬಹಲತಾಯ ಚ ಪಿಣ್ಡಿತದಸಾನಿ। ತೇನಾಹ "**ಪುಞ್ಜಪುಞ್ಜ...ಪೇ॰... ದಸಾನೀ**"ತಿ। **ಅನುದ್ದಿಸತೀತಿ** ಅನು ಅನು ಕಥೇತಿ।

೪೪೦. ಅಸಕ್ಕಚ್ಚನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನಾದರಕಾರಂ, ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ಅಭಾವೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಸದ್ಧಾವಿರಹಿತ**"ನ್ತಿ। **ಅಚಿತ್ತೀಕತನ್ತಿ** ಚಿತ್ತೀಕಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ನ ಚಿತ್ತೀಕತಂ। ತೇನಾಹ "**ಚಿತ್ತೀಕಾರವಿರಹಿತ**"ನ್ತಿಆದಿ। ಚಿತ್ತೀಕಾರರಹಿತಂ ವಾ **ಅಚಿತ್ತೀಕತಂ,** ಯಥಾ ಕತಂ ಪರೇಸಂ ವಿಮ್ಹಯಾವಹಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅಕತಂ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಳಾರಪಣೀತಭಾವೋ ಪನ ಅಸಕ್ಕಚ್ಚದಾನೇನೇವ ಬಾಧಿತೋ। **ಅಪವಿದ್ಧನ್ತಿ** ಛಡ್ಡನೀಯಧಮ್ಮಂ ವಿಯ ಅಪವಿದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ, ಏತೇನ

ತಸ್ಮಿಂ ದಾನೇ ಗಾರವಾಕರಣಂ ವದತಿ। **ಸೇರೀಸಕಂ ನಾಮಾತಿ** “ಸೇರೀಸಕ”ನ್ತಿ ಏವಂ ನಾಮಕಂ। **ತುಚ್ಛನ್ತಿ** ಪರಿಜನಪರಿಚ್ಛೇದವಿರಹತೋ ರಿತ್ತಂ।

ಪಾಯಾಸಿದೇವಪುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೪೧. ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾತಿ ತಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ। **ಸಿರೀಸರುಕ್ಖೋತಿ** ಪಭಸ್ಸರಖನ್ಧವಿಟಪಸಾಖಾಪಲಾಸಸಮ್ಪನ್ನೋ ಮನುಞ್ಞದಸ್ಸನೋ ದಿಬ್ಬೋ ಸಿರೀಸರುಕ್ಖೋ। **ಅಟ್ಠಾಸೀತಿ** ಫಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **ವಿಮಾನದ್ವಾರೇ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। **ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣವಸೇನಾತಿ** ಪುರಿಮಜಾತಿಯಂ ತತ್ಥ ನಿವಾಸಪರಿಚಯನವಸೇನ। ನ ಕೇವಲಂ ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣವಸೇನೇವ, ಅಥ ಖೋ ಉತುಸುಖುಮವಸೇನ ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತತ್ಥ ಕಿರಸ್ಸ ಉತುಸುಖಂ ಹೋತೀ”**ತಿ ಆಹ।

ಸೋತಿ ಉತ್ತರೋ ಮಾಣವೋ। ಯದಿ ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಪಾಯಾಸಿ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಪಾಯಾಸಿಸ್ಸ ಪರಿಚಾರಿಕಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಕಥಂ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಪಾಯಾಸಿಸ್ಸ ಪನಾ”**ತಿ। **ನಿಕನ್ತಿವಸೇನಾತಿ** ಪಾಯಾಸಿಮ್ಹಿ ಸಾಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ, ಪುಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ತತ್ಥ ನಿವುತ್ಥಪುಬ್ಬತಾಯ। **ದಿಸಾಚಾರಿಕವಿಮಾನ**ನ್ತಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಂ ಹುತ್ವಾ ದಿಸಾಸು ವಿಚರಣಕವಿಮಾನಂ, ನ ರುಕ್ಖಪಬ್ಬತಸಿಖರಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧಂ। **ವಟ್ಟನಿಅಟವಿಯ**ನ್ತಿ ವಿಮಾನವೀಥಿಯನ್ತಿ।

ಪಾಯಾಸಿರಾಜಞ್ಞಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಮಹಾವಗ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

ಮಹಾವಗ್ಗಟೀಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।